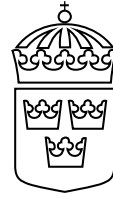

Regeringens skrivelse

2015/16:115

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 Skr.
2015/16:115

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 10 mars 2016

Stefan Löfven

Kristina Persson
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2015 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

Innehållsförteckning

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU	13
1 Inledning	13
1.1 Information till och överläggning och samråd med riksdagen	17
2 Europeiska rådet.....	18
DEL 2 FRÅGOR UNDER RÅDET FÖR ALLMÄNNA FRÅGOR	26
3 Europa 2020-strategin och den europeiska terminen	26
3.1 Strategin för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020	26
3.2 Europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning	26
3.3 Sveriges nationella reformprogram 2015	27
3.3.1 Sveriges rekommendation 2015	28
4 Utvidgningsprocessen	29
4.1 Kommissionens utvidgningsstrategi.....	29
4.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen	30
4.3 Turkiet	30
4.4 Makedonien (FYROM)	31
4.5 Montenegro	31
4.6 Albanien	31
4.7 Serbien.....	32
4.8 Bosnien och Hercegovina.....	32
4.9 Kosovo	33
4.10 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet	33
5 EU:s strategi för Östersjöregionen och andra makroregionala strategier.....	33
6 Rättsstatens principer	34
7 Medborgarinitiativet	35
8 Förslag till reform av unionsrättsakten om val till Europaparlamentet	35
9 Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning.....	36
10 Delegerade akter och genomförandeakter (kommittéförfarande).....	37
11 Kärnsäkerhet och strålskydd	37
DEL 3 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN	39
12 Utrikes- och säkerhetspolitik	39
12.1 EU:s utrikestjänst och EU:s roll som global aktör.....	39
12.2 Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.....	40
12.3 Externa aspekter av migration	45
12.4 EU som aktör i FN	47
12.5 OSSE och Europarådet.....	48

12.6	Internationella brottmålsdomstolen	49	Skr. 2015/16:115
12.7	Respekten för mänskliga rättigheter i världen	49	
12.8	Nedrustning och icke-spridning.....	50	
12.9	Strategisk exportkontroll	52	
12.10	Sanktioner.....	53	
12.11	Terrorism.....	54	
12.12	Cybersäkerhet.....	55	
12.13	Konsulär beredskap	56	
13	Den gemensamma handelspolitiken.....	57	
13.1	Världshandelsorganisationen	57	
13.2	EU:s regionala och bilaterala handelspolitik	58	
13.2.1	Regionala och bilaterala frihandelsavtal.....	58	
13.3	EU:s arbete med ansvarsfullt företagande	59	
13.4	Övriga handelspolitiska frågor	59	
13.4.1	Investeringsskydd	59	
13.4.2	Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidumpningsåtgärder, antisubventionsåtgärder och skyddsåtgärder).....	60	
13.4.3	Kommissionens handelsstrategi ”Handel för alla”	60	
13.4.4	EU:s allmänna preferenssystem.....	60	
13.4.5	Aid for Trade	61	
13.4.6	Exportfinansiering	61	
14	EU som global utvecklingsaktör	62	
14.1	Samstämmig utvecklingspolitik	62	
14.2	EU:s handlingsplan för jämställdhet 2016–2020.....	62	
14.3	Agenda för förändring och dess betydelse för EU:s utvecklingspolitik	63	
14.4	EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati	64	
14.5	EU:s humanitära bistånd och EUs roll som humanitär aktör.....	65	
14.6	Förhandlingar om och antagande av 2030-agendan för hållbar utveckling och en ny agenda för utvecklingsfinansiering.....	65	
15	EU:s bilaterala och regionala förbindelser	67	
15.1	Samarbete mellan EU och EFTA-länderna	67	
15.2	EU:s grannskapspolitik.....	67	
15.2.1	Östliga partnerskapet	68	
15.2.2	Partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen.....	69	
15.3	Östeuropa och Centralasien	69	
15.3.1	Ryssland	69	
15.3.2	Ukraina	70	
15.3.3	Moldavien.....	71	
15.3.4	Georgien	72	
15.3.5	Vitryssland.....	73	
15.3.6	Armenien och Azerbajdzjan	73	
15.3.7	Centralasien	74	

15.4	Mellanöstern.....	75
15.4.1	Fredsprocessen i Mellanöstern	75
15.4.2	Tunisien.....	75
15.4.3	Egypten.....	76
15.4.4	Libyen.....	76
15.4.5	Syrien	76
15.4.6	Unionen för Medelhavet.....	77
15.4.7	Iran	77
15.4.8	Irak	78
15.5	Nordamerika.....	78
15.5.1	USA	78
15.5.2	Kanada.....	78
15.6	EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien	79
15.6.1	Regionala associerings- och frihandelsavtal	79
15.6.2	Utvecklingssamarbetet med Latinamerika	79
15.6.3	EU:s samarbete med några latinamerikanska länder.....	80
15.7	Afrika	80
15.7.1	EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen	81
15.7.2	De ekonomiska partnerskapsavtalen	81
15.7.3	Afrikas horn.....	81
15.7.4	Västafrika	83
15.7.5	Stora sjöregionen.....	85
15.7.6	Södra Afrika	86
15.8	Asien	87
15.8.1	Sydasien	87
15.8.2	Östasien	88
15.8.3	Sydöstasien.....	90
15.8.4	Regionala frågor	91
DEL 4 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR		92
16	Ekonomi och finans	92
16.1	Den offentligfinansiella krisen	92
16.1.1	Finansiellt stabilitetsstöd	93
16.1.2	Medlemsstater som fått stabilitetsstöd.....	95
16.2	Ekonomisk styrning och samordning	98
16.2.1	Stabilitets- och tillväxtpakten.....	98
16.2.2	De allmänna ekonomiska riktlinjerna.....	99
16.2.3	Makroekonomiska obalanser: förvarningsmekanismen	99
16.3	Ekonomiska och monetära unionen.....	100
16.3.1	Reformering av den ekonomiska och monetära unionen	100
16.4	Initiativ för att främja investeringar	101
16.5	Europeiska investeringsbanken	103
16.5.1	Europeiska investeringsfonden.....	103
16.6	EU i G20	104
17	Finansmarknaden	105

17.1	Bankmarknaden.....	105	Skr. 2015/16:115
17.1.1	Förordning om förmedlingsavgifter	105	
17.1.2	Penningtvättsdirektivet	105	
17.1.3	Förordning om information som åtföljer överföringar av medel.....	106	
17.1.4	Betaltningsdirektivet.....	106	
17.1.5	Förordningen om strukturreformer av kreditinstitut.....	107	
17.1.6	Bankunionen.....	107	
17.1.7	Värdepapperisering.....	108	
17.1.8	Krishanteringsdirektivet	109	
17.2	Värdepappersmarknaden	110	
17.2.1	Förordning om värdepappersfinansiering.....	110	
17.2.2	Förordning om referensvärden	110	
17.2.3	Kapitalmarknadsunionen	111	
17.2.4	Revidering av prospektdirektivet.....	112	
17.2.5	Förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder	112	
17.3	Försäkringsmarknaden	112	
17.3.1	Ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut.....	112	
17.3.2	Försäkringsdistributionsdirektiv	113	
17.3.3	Solvens II.....	113	
18	Skatter	113	
18.1	Punktskatter	114	
18.1.1	Skatt på finansiella transaktioner.....	114	
18.2	Företagsbeskattning.....	114	
18.2.1	Gemensam konsoliderad bolagsskattebas och handlingsplan på företagsskatteområdet	114	
18.2.2	Uppförandekoden för företagsbeskattning....	115	
18.2.3	Ränte- och royaltydirektivet	116	
18.3	Administrativt samarbete.....	116	
18.3.1	Upphävande av sparandedirektivet.....	116	
18.3.2	Administrativt samarbete i fråga om beskattning.....	117	
19	EU:s budget.....	118	
19.1	Förhandling om EU:s årsbudget 2015	118	
19.2	Sveriges EU-avgift och återflöde	119	
19.3	Ändrad EU:s budgetförordning p.g.a. nytt EU- direktiv om upphandling.....	120	
20	Skydd av EU:s finansiella intressen.....	120	
20.1	Revisionsrättens årsrapport och ansvarsfrihet för kommissionen för genomförandet av budgeten.....	120	
20.1.1	Genomförandet av 2013 års budget.....	120	
20.1.2	Genomförandet av 2014 års budget.....	121	
20.2	Hantering och användning av EU-medel i Sverige	121	
21	Statistik	122	

22	Civilrättsligt samarbete	124
22.1	Ett reviderat småmålsförfarande.....	124
22.2	E-juridik	124
22.3	Rådsarbetsgruppen för civilrätt (allmänna frågor)	125
22.4	Makars och partners förmögenhetsförhållanden	125
22.5	Gemensam europeisk köplag.....	126
22.6	Insolvensförordningen.....	126
22.7	Fri rörlighet för officiella handlingar	127
23	Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete.....	127
23.1	Horisontella frågor	127
23.1.1	EU:s inre säkerhet	127
23.1.2	Terrorism.....	128
23.1.3	Direktiv om flygpassageraruppgifter	129
23.1.4	Rättsliga åtgärder mot radikaliseringsområden som leder till terrorism och våldsbejakande extremism	129
23.1.5	Europol och CEPOL.....	130
23.1.6	Statistik om brott, trygghet och åtgärder mot brott	130
23.2	Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott	130
23.2.1	Utbyte av DNA-uppgifter m.m.....	130
23.2.2	Utbyte av uppgifter ur kriminalregister	131
23.2.3	Tillgång till informationssystemen för viseringar och fingeravtryck från asylsökande i brottsbekämpande syfte.....	131
23.2.4	Förhandlingar med USA om ett dataskyddsavtal	131
23.3	Schengenfrågor inklusive gränskontroll	131
23.3.1	Paket om smart gränsförvaltning	131
23.3.2	Förslag om en europeisk gräns- och kustbevakning.....	132
23.3.3	Förslag om ändring i kodex om Schengengränserna	133
23.3.4	Schengenutvärderingar	133
23.4	Straffrättsligt samarbete	133
23.4.1	Europeisk åklagarmyndighet	133
23.4.2	Eurojust	134
23.5	Materiell straffrätt	135
23.5.1	Skydd av EU:s finansiella intressen genom straffrättsliga bestämmelser	135
23.5.2	Narkotikarambeslutet	135
23.5.3	Terrorismdirektivet.....	135
23.6	Processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade	136
23.6.1	Barnrättsdirektivet	136
23.6.2	Direktivet om oskuldspresumtionen	136
23.6.3	Rättshjälpsdirektivet	136

24	Asyl, invandring, visering och annan politik som rör rörlighet för personer	137	Skr. 2015/16:115
24.1	En europeisk migrationsagenda	138	
24.2	Gemensamt europeiskt asylsystem	138	
24.3	Laglig migration	139	
24.4	Viseringspolitik	139	
24.4.1	Viseringsinformationssystemet	139	
24.4.2	Viseringsförenklingsavtal	140	
24.4.3	Viseringsfrihet	140	
24.4.4	Viseringskodexen	141	
24.5	Återvändande och migrationsströmmar	141	
24.5.1	Återvändande	141	
24.5.2	Återtagandeavtal	142	
24.5.3	EU-handlingsplan mot människosmuggling	142	
24.6	Migration i de yttre förbindelserna	142	
24.6.1	EU:s övergripande strategi för migration och rörlighet	142	
24.6.2	Toppmöte om migration och EU-Afrika	143	
24.6.3	Migration och utveckling	143	
25	Grundläggande rättigheter och medborgarskap	144	
25.1	Reformen av EU:s dataskyddsreglering	144	
25.2	EU:s stadga om grundläggande rättigheter	145	
26	Finansieringsprogram för rättsliga och inrikes frågor	145	
26.1	Asyl-, migrations- och integrationsfonden	146	
26.2	Fonden för inre säkerhet	146	
26.2.1	Instrument för ekonomiskt stöd för yttre gränser och viseringar	147	
26.2.2	Instrument för ekonomiskt stöd till polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering	147	
26.3	Programmet för rättsliga frågor	147	
26.4	Programmet rättigheter, jämlikhet och medborgarskap	148	
DEL 6 SYSSLESÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD		149	
27	Samordning av sysselsättning och socialpolitik inom sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden	149	
28	Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor	151	
28.1	Paket om arbetskraftens rörlighet	152	
28.2	Förslag till ändrat mamaledighetsdirektiv drogs tillbaka	152	
28.3	Rådsslutsatser inom arbetsmiljöområdet	153	
28.4	Europeiskt forum om odeklarerat arbete	154	
28.5	Rådsrekommendation om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden	154	

Skr. 2015/16:115	28.6	Förordning om europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar	155
	28.7	Fond för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt	155
	28.8	Rådsslutssatser om könsskillnader i pensioner	155
	28.9	Direktiv om sjöfolk	156
	29	Jämställdhet och arbetet mot diskriminering	156
	29.1	Jämställdhet	156
	29.2	Arbetet mot diskriminering	158
	30	Hälsofrågor	159
	30.1	Folkhälsa	159
	30.2	Hälso- och sjukvård	161
	DEL 7 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR		162
	31	Den inre marknadens utveckling	162
	31.1	Inre marknadsstrategin för varor och tjänster	162
	31.2	En strategi för en inre digital marknad i Europa	163
	31.3	Inre marknadsakterna I och II	164
	31.4	Den inre marknadens funktionssätt	164
	31.4.1	Solvit – instrument för att lösa handelshinder	164
	31.4.2	Administrativt samarbete IMI	165
	31.4.3	Resultattavlan för den inre marknaden – statistik på nätet	165
	31.4.4	Inre marknadsinitiativet Fronrunners	165
	31.5	Associationsrätt	166
	31.6	Redovisnings- och revisionsfrågor	167
	32	Fri rörlighet för varor	168
	32.1	Det harmoniserade varuområdet	168
	32.2	Det icke-harmoniserade varuområdet	168
	32.3	Förordning om administrativt samarbete på tull- och jordbruksområdet	169
	32.4	Direktiv om tullrättsliga överträdelser och sanktioner ...	169
	32.5	Protokollet för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror	170
	33	Immaterialrätt	170
	33.1	Det enhetliga patentsystemet	170
	33.2	Översynen av EU:s varumärkessystem	172
	33.3	Förordning om portabilitet och ett meddelande om upphovsrätten	172
	34	Näringspolitik	173
	34.1	Ett digitalt Europa och en blomstrande inre marknad ...	173
	34.2	Den digitala omvandlingen av den europeiska industrin	174
	34.3	Maximering av det europeiska mervärdet och bibehållen konkurrenskraft	174
	34.4	Tillståndet för den europeiska stålindustrin	175
	34.5	Bättre lagstiftning inom EU	175

34.6	Sociala ekonomin	176	Skr. 2015/16:115
34.7	Konkurrens och statsstöd.....	176	
35	Konsumentpolitik.....	177	
35.1	Konsumentprodukters säkerhet	177	
35.2	Paketresor och sammanlänkade researrangemang.....	177	
35.3	Personlig skyddsutrustning.....	178	
36	Forskning och innovation.....	178	
36.1	Horisont 2020.....	178	
36.2	Europeiska forskningsområdet	179	
36.3	Öppen och dataintensiv forskning	179	
36.4	Partnerskapsprogram	179	
36.5	Europeiska innovationspartnerskap.....	180	
36.6	Europeiska institutet för innovation och teknik.....	180	
36.7	Ordförandeskap i EUREKA.....	180	
37	Den europeiska rymdpolitiken	181	
37.1	Direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål	181	
38	Sammanhållningspolitiken.....	182	
	DEL 8 TRANSPORT, TELEKOM OCH ENERGI.....	183	
39	Transporter.....	183	
39.1	Frågor som rör flera transportslag	183	
39.1.1	Transeuropeiska transportnät.....	183	
39.1.2	Infrastruktur för alternativa bränslen	184	
39.2	Landtransporter	184	
39.2.1	Förordningen om färdskrivare	184	
39.2.2	Vägfordons mått och vikt	184	
39.2.3	Nödlarmstjänsten e-call	185	
39.2.4	Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott	185	
39.2.5	Fjärde järnvägspaketet.....	186	
39.2.6	Tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart	187	
39.3	Sjöfart.....	187	
39.3.1	Hamnpaketet.....	187	
39.4	Den integrerade havspolitikerna	188	
39.5	Luftfart	188	
39.5.1	Det gemensamma luftrummet.....	188	
39.5.2	Flygplatspaketet.....	189	
39.5.3	Översyn av flygpassagerares rättigheter	189	
40	Politiken för informationssamhället.....	190	
40.1	Europeisk inre marknad för elektronisk kommunikation.....	190	
40.2	Direktiv om nät- och informationssäkerhet	190	
40.3	Tillgänglighet till myndigheters webbplatser	191	
40.4	Gemensamma ståndpunkter för Världsradiokonferensen 2015.....	192	
40.5	Internetpolitik och internets förvaltning	192	

40.6	Interoperabilitet mellan medlemsstaternas offentliga förvaltningar	192
41	Energi.....	193
41.1	Strategi för en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik	193
41.2	Styrningssystemet för Energiunionen inklusive 2030-ramverket	194
41.3	Energimärkningen	194
41.4	Utsläpp orsakade av indirekt förändrad markanvändning (ILUC)	195
41.5	Meddelanden om en ny energimarknadsdesign och slutkundsmarknader	195
DEL 9 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL		196
42	Den gemensamma jordbrukspolitiken.....	196
42.1	Utdelning av frukt, grönsaker och mjölk i skolan	196
42.2	Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken	197
42.3	Förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken.....	197
42.4	Kommissionens åtgärder med anledning av situationen på jordbruksmarknaderna.....	197
42.5	Ekologisk produktion	198
42.6	Hållbart skogsbruk	199
42.7	Råvaror	199
43	Den gemensamma fiskeripolitiken.....	199
43.1	Reform och genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken	200
43.2	EU:s fiskepartnerskapsavtal med tredjeland.....	200
43.3	Fastställande av fiskemöjligheter i Östersjön för 2016.....	201
43.4	Flerårig förvaltningsplan för torsk, sill och skarpsill i Östersjön	201
43.5	Fiskeriförvaltning i Västerhavet	202
43.6	Förslag om upprättande av autonoma tullkvoter för vissa fiskeriprodukter 2016–2018	203
44	Livsmedel, djur och växter.....	204
44.1	Friskare djur, sundare växter och säkrare livsmedel	204
44.2	Möjligheter att begränsa eller förbjuda användning av godkända GMO som foder och livsmedel i det egna landet	206
44.3	Förordning om nya livsmedel.....	206
44.4	Zooteknisk förordning	207
44.5	Livsmedelsbedrägerier	207
44.6	Djurskydd	207
44.7	Ursprungsmärkning av kött	208
44.8	Matsvinn.....	208
44.9	Djurläkemedel	209
44.10	Foderläkemedel	209
DEL 10 MILJÖ		210

45	Horisontella frågor	210	Skr. 2015/16:115
45.1	Miljöanpassning av europeiska terminen och Europa 2020-strategin	210	
45.2	Cirkulär ekonomi och EU:s avfallspaket	210	
46	Klimat och luft	211	
46.1	FN:s ramkonvention om klimatförändringar	211	
46.2	EU:s system för handel med utsläppsrätter	211	
46.3	Marknadsstabilitetsreserven	212	
46.4	Takdirektivet och medelstora förbränningsanläggningar	213	
46.5	Utsläppskrav från fordon (Euro 5/6)	213	
46.6	Strängare miljökrav för arbetsmaskiner.....	214	
47	Naturresurser och biologisk mångfald	214	
47.1	Halvtidsöversyn av EU:s strategi för biologisk mångfald	214	
48	Kemikalier.....	215	
48.1	Reglering av farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter – RoHS-direktivet.....	215	
48.2	Genomförande av Stockholmskonventionen.....	215	
48.3	Montrealprotokollet.....	216	
48.4	Ministerinitiativ för stärkt kemikaliekontroll – REACH UP	216	
DEL 11 UTBILDNING, UNGDOM, KULTUR OCH IDROTT ...		218	
49	Utbildning	218	
49.1	Utbildning 2020-ramverket	218	
49.2	Mål för yrkesutbildningen	218	
49.3	Program för utbildning, ungdom och idrott (Erasmus+)	219	
49.4	Deklaration om demokratiska värderingar, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning.....	219	
49.5	Rådsslutsatser om elever som lämnar skolan i förtid	220	
49.6	Rådsslutsatser om förskoleverksamhet och primär utbildning	220	
49.7	Yrkeskvalifikationsdirektivet	221	
50	Ungdom.....	221	
50.1	Rådsslutsatser om socioekonomiska utmaningar för unga	222	
50.2	Rådsslutsatser om förstärkt ungdomsarbete	222	
50.3	EU:s ungdomsrapport.....	222	
50.4	Arbetsplan för ungdomsfrågor.....	223	
50.5	Resolution om ungdomar och Europas demokratiska liv	223	
51	Kultur, medier och idrott.....	224	
51.1	Kultur	224	
51.2	Audiovisuella frågor	225	
51.3	Kreativa Europa 2014–2020.....	225	
51.4	Ett Europa för medborgarna 2014–2020	226	

Skr. 2015/16:115	51.5	Idrott.....	226
		DEL 12 EU:S INSTITUTIONER.....	227
	52	Institutionernas verksamhet	227
	52.1	Kommissionen.....	227
		52.1.1 Kommissionens arbetsprogram	227
		52.1.2 Arbetsgruppen för Grekland.....	228
		52.1.3 Genomförande av direktiv	228
		52.1.4 Överträdelseärenden	229
	52.2	Europaparlamentet	230
	52.3	EU-domstolen.....	231
	52.4	Öppenhet och insyn	233
	52.5	EU-rekrytering	234
	52.6	Språk	234
	52.7	Regionkommittén	235
		Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2015	236
		Bilaga 2 Under 2015 avslutade och pågående överträdelseärenden	291
		Bilaga 3 Beslut i rådet under 2015 som Sverige inte stött	327
		Sakregister	330
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2016	336

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

Skr. 2015/16:115

1 Inledning

År 2015 har varit ett dramatiskt år för EU och samarbetet har ställts inför stora utmaningar. Samtidigt har viktiga framsteg gjorts och det reguljära förhandlingsarbetet fortsatt som vanligt. Flyktingkrisen har sammantaget varit den överskuggande frågan med 60 miljoner människor på flykt i världen, varav över en miljon har sökt asyl i EU. Detta har medfört stora utmaningar för EU både praktiskt och politiskt. Den oroliga omvärlden, med flyktingsituationen och konflikter både i EU:s södra och östra grannskap, har understrukt vikten av en mer aktiv och sammanhållen utrikespolitik för att bidra till ökad fred och säkerhet i närområdet. Terroristattacker i Paris har satt ytterligare fokus på EU:s säkerhetsarbete. Vid det internationella klimatmötet i Paris (COP 21) nåddes en historisk överenskommelse om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal där EU var pådrivande. Den ekonomiska återhämtningen i Europa har fortsatt och de sociala frågorna har också fått ett ökat fokus i EU-arbetet. EU visade politisk handlingskraft när Grekland hölls kvar i eurosamarbetet trots den mycket besvärliga ekonomiska och finansiella situationen. EU-dagordningen har också präglats av Storbritanniens reformkrav på EU inför den kommande folkomröstningen om medlemskapet.

De stora flykting- och migrationsströmmarna under 2015 har inneburit en utmaning för asyl- och mottagningssystemen i ett flertal medlemsstater och satt ljuset på humanitära frågor. Frågorna har diskuterats vid ett stort antal ordinarie och extrainsatta möten i rådet och Europeiska rådet. I maj presenterade kommissionen ett meddelande om en europeisk migrationsagenda som innehåller åtgärder på kort, medellång och lång sikt på stora delar av migrationsområdet och som har legat till grund för diskussionerna under året. Europeiska rådet i juni enades om att inrätta en tillfällig mekanism baserad på frivilliga åtaganden från medlemsstaterna för omfördelning av 40 000 asylsökande från två av de mest utsatta länderna (Italien och Grekland). Man kom också överens om s.k. vidarebosättning av 20 000 personer som befinner sig utanför EU och är i behov av skydd. Vid samma möte bestämdes att upprätta mottagningscenter s.k. hotspots för registrering av asylsökande så att de sedan ska kunna omfördelas till andra EU-länder, men endast ett fåtal har i nuläget upprättats. Under sommaren etablerades en EU-styrka för att förhindra fler drunkningsolyckor och bekämpa människosmugglare i södra delen av centrala Medelhavet. I september fattade rådet ett uppföljande beslut om en tillfällig mekanism för omfördelning av ytterligare 120 000 asylsökande varav 66 000 från Italien och Grekland och resterande platser för senare fördelning. Genomförandet av omfördelningar i enlighet med mekanismen har dock gått långsamt. Kommissionen presenterade även ett förslag till en permanent omfördelningsmekanism mellan medlemsstaterna som kan aktiveras vid kriser, och diskussionerna om denna kommer att fortsätta under 2016. Europeiska rådet i december

uppmånade rådet att skyndsamt behandla kommissionens nyligen presenterade förslag om en europeisk gräns- och kustbevakning med syfte att få till stånd en bättre kontroll av EU:s yttre gränser.

Sverige har tagit ett mycket stort ansvar för hanteringen av flyktingsituationen. Mottagningssituationen i Sverige har dock blivit ohållbar och regeringen har argumenterat kraftfullt för att fler medlemsstater måste ta ett större ansvar för att ta emot människor på flykt. Regeringen har också understrukt vikten av att mottagandet sker på ett sådant sätt att fundamentala principer som asylrätt, mänskliga rättigheter och internationell rätt respekteras.

Under 2015 har flyktingkrisen och konflikterna i södra och östra grannskapet, särskilt i Ukraina/Ryssland och Syrien, präglat det utrikespolitiska området. Den 11–12 november ägde ett toppmöte mellan EU-länderna och en stor grupp afrikanska länder rum i Valletta. Vid mötet antogs en deklaration och en handlingsplan som syftar till att fördjupa samarbetet mellan EU och de afrikanska länderna för att få till stånd en bättre hantering av migrationsflödena och ett ökat skydd för de mest utsatta migranterna. En högnivåkonferens om västra Balkan med berörda länder ägde rum i oktober där en deklaration antogs om åtgärder för att stärka kapaciteten hos länderna i området för att hantera migrations-/flyktingsituationen. Den 29 november hölls ett toppmöte mellan EU och Turkiet. I uttalandet från mötet godkändes en handlingsplan med åtgärder från Turkiets sida på migrationsområdet samtidigt som EU gjorde politiska och ekonomiska åtaganden framför allt i form av en stödfacilitet på 3 miljarder euro över två år och att visaliberaliseringsprocessen påskyndas. Regeringen anser att det är viktigt med fortsatt stöd och solidaritet till länderna på västra Balkan och att utvidgningsprocessen är det bästa sättet att åstadkomma detta. Regeringen har välkomnat ambitionshöjningen i relationen med Turkiet, men har samtidigt betonat vikten av att EU är bestämt i kritiken när det gäller mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Inbördeskriget i Syrien fortsätter att orsaka ett mycket stort antal döds-offer och flyktingar. EU har vid flera tillfällen uttryckt oro för att konflikten inte bara allvarligt påverkar Syrien, utan även dess grannländer, och har intensifierat de diplomatiska ansträngningarna till stöd för en politisk lösning. Under 2015 har Rysslands aggression mot Ukraina, inklusive den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol, fortsatt. EU har kraftigt fördömt Rysslands agerande, och de olika former av sanktioner som EU:s medlemsstater införde under 2014 har förlängts. Regeringen har under året aktivt deltagit i EU:s arbete med att bemöta Rysslands agerande och nå en diplomatisk lösning på konflikten i Ukraina.

Efter terroristattentaten i Paris i januari och november har diskussionerna om EU:s säkerhetsarbete intensifierats. I februari gjorde Europeiska rådet ett särskilt uttalande om stärkande av åtgärder för att säkerställa allmänhetens säkerhet, motverka radikaliserings och främja tolerans och icke-diskriminering samt samarbeta med internationella partner. Efter terroristattentaten i november antog rådet slutsatser som bekräftade betydelsen av de tidigare aviserade åtgärderna. I november antog rådet också slutsatser om åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism och i december presenterade

kommissionen ett förslag till direktiv om bekämpande av terrorism. Regeringen har drivit vikten av genomförande av beslutade åtgärder och verkat för att åtgärder för att förebygga våldsbejakande extremism har fått ett ökat fokus.

Vid rådet för allmänna frågor i november hölls den första årliga dialogen i rådet i syfte att förbättra den gemensamma förståelsen av efterlevnaden av rättsstatens principer i EU på temat Rättsstatsprincipen i digitaliseringens tid. Arbetet för att värna mänskliga rättigheter och rättsstaten är en prioritet för regeringen. Regeringen har verkat för en återkommande dialog i rådet, parallellt med kommissionens ansvar som väktare av fördragen och för tillämpning av ramverket som inrättades 2014.

Efter valsegern i maj annonserade premiärminister David Cameron den sedan länge omtalade folkomröstningen om Storbritanniens framtida relation till EU. Folkomröstningen ska äga rum före utgången av 2017 och föregås av en överenskommelse om reformer av EU. I november presenterade Cameron sitt önskemål om en rättsligt bindande överenskommelse inom fyra områden: ekonomisk styrning (relationen mellan euroländer och icke-euroländer), konkurrenskraft och tillväxt, institutionella frågor samt fri rörlighet för EU-medborgare. Storbritannien är en viktig partner för Sverige i EU-samarbetet och regeringens utgångspunkt är att landet ska förbli medlem i EU. Samtidigt värnar regeringen om ett väl fungerande EU vars grundläggande principer inte får urvattnas.

Världens länder enades vid klimatmötet COP21 i Paris den 11 december om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal. Avtalet innebär bl.a. att den globala uppvärmningen ska hållas väl under två grader och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader samt att länder successivt ska skärpa sina åtaganden. COP21 föregicks av ett gediget förberedelsearbete inom EU och slutsatser antogs vid Miljö- och Ekofin-råden som gav EU ett mandat att vara pådrivande för ett ambitiöst och långsiktigt hållbart avtal. I EU-arbetet har regeringen fått gehör för att en återkommande översyn av ländernas åtaganden ska skrivas in i avtalet och att alla länder som har utlovat stöd till Gröna klimatfonden ska omvandla sina löften till juridiskt bindande avtal. Sverige har verkat för att den globala överenskommelsen ska vara rättsligt bindande, rättvis, omfatta alla länder och innehålla ambitiösa utsläppsminskningar. Utfallet är en bra kompromiss utifrån förhandlingsläget.

I februari presenterade kommissionen en strategi för energiunionen som består av fem dimensioner: försörjningstrygghet, inre marknad, energieffektivitet, minskade klimatutsläpp samt forskning, innovation och konkurrenskraft. Europeiska rådet ställde sig i mars bakom strategin inklusive de fem dimensionerna. Regeringen verkar för att energiunionen ska bidra till att skapa ett energisystem som är i linje med vad som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt. Regeringen har framgångsrikt drivit att alla fem dimensioner, och inte bara försörjningstrygghet, ska prioriteras.

Den ekonomiska och finansiella situationen i Europa fortsätter att förbättras och återhämtningen går nu in på sitt tredje år. Tillväxten är dock låg och återhämtningen långsam jämfört med tidigare erfarenheter, särskilt inom euroområdet. Arbetslösheten minskar långsamt och i olika

takt mellan medlemsstaterna. I vissa länder är arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten fortsatt mycket hög.

Den ekonomiska krisen i Grekland fortsatte under 2015. Efter valet i januari tillträdde en ny koalitionsregering ledd av vänsterpartiet Syriza som inte var beredd att genomföra de åtgärder som krävdes för att få fortsatt stöd. I början av sommaren blev situationen akut då anpassningsprogrammet löpte ut och Grekland inte kunde fullgöra sina betalningsåtaganden. Situationen förvärrades när regeringen utlyste en folkomröstning till den 5 juli som resulterade i ett nej till EU:s förhandlingsbud och sedan blev tvingad att införa kapitalkontroller och att hålla bankerna stängda. Inte förrän den grekiska regeringen till stor del ändrat sin hållning till långivarnas krav kunde man vid ett extrainsatt eurotoppmöte den 12–13 juli enas om ett tredje stödprogram på upp till 86 miljarder euro över tre år. Detta innebär att Grekland kunde bli kvar i eurosamarbetet. Den 20 september hölls ett extra val i Grekland då den sittande koalitionen fick majoritet i parlamentet. Efter valet har situationen stabiliserats och regeringen har genomfört reformer, men utvecklingen framöver är fortfarande osäker.

Diskussionerna om fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen fick ny aktualitet under 2015, delvis som en följd av Greklandskrisen. Inför Europeiska rådet i juni presenterade kommissionens ordförande en rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union med åtgärder i två steg fram till 2025. Under hösten presenterade kommissionen ett paket med flertalet av åtgärderna i steg 1, bl.a. förbättringar i den europeiska terminen, bättre verktyg för ekonomisk styrning och förstärkning av euroområdets representation utåt samt ett europeiskt insättningsförsäkringssystem för banker, dvs. det tredje steget i bankunionen. Sverige har ett starkt intresse av ett väl fungerande EMU. Regeringen har samtidigt verkat för att hålla samman EU28 och att nya förfaranden ska vara öppna men frivilliga för icke-euroländer.

I tillväxtöversikten för 2016 som inleder den europeiska terminen och som presenterades i november är kommissionens prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i linje med föregående år. Dessa är nya ansatser till investeringar, fullföljande av strukturella reformer för att modernisera våra ekonomier och en ansvarsfull finanspolitik. Under våren fördes intensiva förhandlingar om förordningen om inrättandet av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi), en central del i kommissionens investeringsplan. Förordningen trädde i kraft i juli och målet är att Efsi under en treårsperiod ska mobilisera långsiktiga investeringar, i huvudsak den privata sektorn, på upp till 315 miljarder euro i bl.a. infrastruktur och små och medelstora företag. Diskussioner har också ägt rum om den del av investeringsplanen som handlar om att förbättra investeringsklimatet genom t.ex. förenklade regleringar och ökad tillgång till långsiktig finansiering. Under 2015 presenterade kommissionen två strategier på inre marknadsområdet. I maj en strategi för den digitala inre marknaden som innehåller 16 nyckelåtgärder som syftar till att få den fria rörligheten att fungera väl i en digital ekonomi. I oktober en strategi om uppgradering av den inre marknaden som innehåller 22 praktiska

åtgärder som ska hjälpa små och medelstora företag att växa, främja innovation, låsa upp investeringar och stärka konsumenterna.

Regeringen prioriterar åtgärder för att skapa hållbar tillväxt och fler och bättre jobb och stöder inriktningen på investeringar, strukturreformer och ansvarsfull finanspolitik i den årliga tillväxtöversikten. Regeringen har framgångsrikt verkat för att tillväxtöversikten nu tar upp de stora skillnader som finns mellan mäns och kvinnors arbetskraftsdeltagande inom EU och uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder för att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande. Regeringen har i förhandlingarna säkerställt att styrningen av Efsi är oberoende och effektiv och fonden kan därmed bli ett viktigt komplement till åtgärder på nationell nivå för att stärka konkurrenskraft och tillväxt samt bidra till en hållbar utveckling. En väl fungerande inre marknad är centralt och kommissionens strategier ligger väl i linje med regeringens målsättningar.

Under 2015 har fokus ökat på de sociala frågorna i EU-arbetet till stor del p.g.a. den ekonomiska krisens konsekvenser. Kommissionen har föreslagit att sysselsättning och sociala resultat ska ges ökad betydelse i den europeiska terminen, vilket framgår av både EMU-paketet och tillväxtöversikten. Kommissionen har också aviserat att den under nästa år avser att presentera ”en pelare för sociala rättigheter” som ska innehålla både s.k. riktmärken och lagstiftning. Det planerade paketet om arbetskraftens rörlighet har dock blivit uppskjutet till 2016. Regeringen har under året arbetat aktivt för att den sociala dimensionen ska få ökad betydelse i EU-samarbetet. Det är positivt att ökad vikt ges åt sysselsättning och sociala frågor i den europeiska terminen och att arbetsmarknadens parter lyfts fram. Det är samtidigt centralt att de nationella systemen för lönebildning och arbetsmarknadens parter respekteras. Regeringen verkar också för att principen om lika lön för lika arbete ska gälla enligt tillämpliga lagar och kollektivavtal i arbetslandet.

1.1 Information till och överläggning och samråd med riksdagen

Enligt regeringsformen är regeringen skyldig att löpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Denna informationsskyldighet regleras närmare i riksdagsordningen. Där anges att regeringen ska redovisa sitt agerande i EU för riksdagen och varje år lämna denna skrivelse om verksamheten i EU till riksdagen.

Enligt riksdagsordningen ska regeringen också informera riksdagen om sin syn på de dokument som EU:s institutioner överlämnat till riksdagen och som regeringen bedömer som betydelsefulla. Under året överlämnades 65 faktapromemorior (86 under 2014) i vilka regeringen har informerat riksdagen om specifika förslag och regeringens syn på dessa. En anledning till att det har överlämnats färre faktapromemorior är att kommissionen, som planerat, presenterar färre förslag än tidigare år.

Om ett utskott begär det, har regeringen vidare en skyldighet att lämna upplysningar och avge yttranden till utskotten om EU-arbetet. Regeringen ska även överlägga med utskotten i de frågor om EU-arbetet

som utskotten bestämmer. Överläggningar mellan regeringen och utskotten om EU-frågor har ägt rum vid 63 tillfällen under året (44 under 2014).

Riksdagens arbete med subsidiaritetskontroll av utkast till lagstiftningsakter har formaliserats sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Enligt EU-fördraget ska EU på de områden där det råder delad befogenhet vidta åtgärder endast om målet med ett förslag inte kan uppnås av medlemsstaterna själva. Enligt riksdagsordningen ska riksdagen pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Om det utskott som är ansvarigt för subsidiaritetsprövningen begär det, ska regeringen informera om sin bedömning av subsidiaritetsprincipen i det aktuella lagstiftningsutkastet.

Om utskottet bedömer att ett lagstiftningsutkast strider mot subsidiaritetsprincipen, lämnar utskottet ett utlåtande till kammaren med förslag att riksdagen ska anta ett motiverat yttrande till ordförandena i Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Under 2015 har riksdagen antagit ett motiverat yttrande. Regeringen har tagit del av det motiverade yttrandet.

Regeringen har också tagit del av de tio utlåtanden om granskningar av EU-dokument, exempelvis grönböcker och meddelanden, som riksdagen har behandlat.

Enligt regeringsformen ska regeringen löpande samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Denna samrådsskyldighet fullgörs enligt riksdagsordningen med EU-nämnden. EU-nämnden ska hållas underrättad av regeringen om frågor som ska beslutas i rådet. Regeringen ska rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten i rådet. Regeringen ska vidare överlägga med EU-nämnden i andra frågor om EU-arbetet när nämnden av särskilda skäl begär en sådan överläggning. Regeringen ska också rådgöra med nämnden inför möten och beslut i Europeiska rådet. Under året ägde samråd rum inför samtliga möten i rådet och i Europeiska rådet.

En samlad redovisning av de fall där Sverige röstat nej eller avstått från att rösta i rådet finns i skrivelsens bilaga 3.

2 Europeiska rådet

Informellt möte med Europeiska rådet den 12 februari

Vid mötet diskuterades tre frågor: situationen i Ukraina, terrorismbekämpning och ekonomiska frågor.

Diskussionerna vid mötet fokuserade på den dramatiska utvecklingen i östra Ukraina. Förbundskansler Angela Merkel och president François Hollande kom resande till Bryssel direkt från Minsk där de hade förhandlat en fredsplan med Ukrainas president Petro Porosjenko och Rysslands president Vladimir Putin. Fredsplanen innehöll en rad åtgärder för att genomföra det s.k. Minskavtalet, däribland eldupphör med början den 15 februari och tillbakadragande av tunga vapen. Åtgärderna föreskrev också utökat självstyre för Lugansk- och Donetskregionerna.

Förbundskansler Angela Merkel och president François Hollande presenterade resultaten av förhandlingarna för övriga stats- och regeringschefer och framhöll att avtalet ingav hopp för Ukraina samtidigt som de kommande timmarna och dagarna skulle vara avgörande. Ukrainas president Petro Porosjenko hade bjudits in till mötet. Diskussionen fokuserade på hur EU kunde stödja överenskommelsen. Stats- och regeringscheferna avsåg att noga följa genomförandet av de åtgärder som lanserades i Minsk och ytterligare åtgärder skulle övervägas om avtalet inte följdes.

Vidare diskuterades kampen mot terrorism mot bakgrund av terroristattackerna i Paris den 7 januari och EU:s stats- och regeringschefer antog ett uttalande. Uttalandet berörde olika politikområden och tog upp frågor som det förebyggande arbetet mot radikaliserings, gränskontroll, informationsutbyte, passageraruppgifter, finansiering av terrorism och utrikespolitikens roll i arbetet mot terrorism. Sverige arbetade aktivt för att uttalandet skulle återspegla vikten av terrorismbekämpning i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Dessutom fick Europeiska rådet en kort redogörelse av ordföranden för eurogruppen Jeroen Dijsselbloem om de diskussioner som fördes bland euroländerna om situationen i Grekland. Europeiska rådet hade också en kort diskussion om hur medlemsstaterna kunde stärka den ekonomiska styrningen i eurozonen.

Europeiska rådets möte den 19–20 mars

Vid mötet stod huvudsakligen tre frågor på dagordningen: den s.k. energiunionen, ekonomiska frågor och utrikesfrågor.

Diskussionen om energiunionen skedde med utgångspunkt i kommissionens meddelande om en energiunion med en framåtsyftande klimatpolitik från den 25 februari. Meddelandet byggde på fem dimensioner: försörjningstrygghet, inre marknad, energieffektivisering, minskade klimatutsläpp och forskning, innovation och konkurrenskraft.

Från att inledningsvis ha fokuserat på försörjningstrygghet återspeglade de slutliga slutsatserna samtliga fem dimensioner i kommissionens meddelande, vilket Sverige välkomnade. Rådet fick i uppdrag att återrapportera till Europeiska rådet i dessa frågor före december. I slutsatserna framhölls vikten av snabbare genomförande av infrastrukturprojekt, existerande energilagstiftning och förstärkt juridiskt ramverk för försörjningstrygghet. För Sverige var det viktigt att slutsatserna betonade att försörjningstrygghet även kan uppnås genom ökad energieffektivisering.

Slutsatserna angav även att en mer effektiv marknadsdesign för elmarknaden skulle utvecklas, och innehöll önskemål om förnyad lagstiftning för utsläppsminskningar, energieffektivisering och förnybara energikällor. I slutsatserna slogs det fast att ett styrsystem för uppföljning av 2030-målen gällande klimat- och energiarbetet inom EU skulle införas och stats- och regeringscheferna betonade vikten av att samordna de diplomatiska ansträngningarna inför klimattoppmötet COP 21.

Stats- och regeringscheferna hade därutöver en diskussion om det ekonomiska läget i EU mot bakgrund av kommissionens tillväxtoversyn och landrapporter och ställde sig bakom de tre prioriteringarna i

tillväxtöversynen. Inom ramen för diskussionen av de ekonomiska frågorna avhandlades även läget i förhandlingarna om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP). Slutsatserna manade till ansträngningar för att sluta ett ambitiöst, omfattande och ömsesidigt fördelaktigt avtal senast vid slutet av året.

Stats- och regeringscheferna diskuterade även situationen i Ukraina och relationen till Ryssland. De betonade vikten av EU-enighet och antog slutsatser som tydligt kopplade de restriktiva åtgärderna mot Ryssland till efterlevnaden av Minsköverenskommelserna som löpte till slutet av året. Nödvändiga beslut skulle fattas under de kommande månaderna. Slutsatserna angav också beredskap för att vid behov vidta ytterligare åtgärder. Vid mötet hölls även en diskussion om Östliga partnerskapet och rådet var enigt om att ge EU:s fulla stöd till detta och att relationerna med de sex partnerländerna skulle stärkas.

Slutligen diskuterades krisen i Libyen. Den beskrevs samstämmigt som ett allvarligt hot mot internationell säkerhet och starkt stöd uttalades för FN:s ansträngningar. Det konstaterades att endast en politisk lösning kunde komma i fråga och att EU stod berett att samarbeta med andra länder i regionen och internationella aktörer i syfte att främja en nationell samlingsregering. Också migrationsfrågan berördes och vikten av EU-stöd till såväl ursprungs- som transitländer framhölls. Europeiska rådet gjorde även ett kort uttalande som fördömde de terrorattacker som ägde rum i Tunisien dagen före mötet och uttryckte sitt stöd till landets ekonomiska och sociala utveckling.

Extrainsatt möte med Europeiska rådet den 23 april

Europeiska rådet höll ett extrainsatt möte om migration med anledning av de många fartygskatastroferna i Medelhavet där ett stort antal människor drunknat på väg till Europa. Diskussionen kretsade kring vad EU kunde göra både i form av akuta åtgärder och i det längre perspektivet för att rädda liv och ett uttalande antogs.

Medlemsstaterna var eniga om att migrationsfrågan rörde hela EU och att EU solidariskt måste ta ansvar för att skapa en trovärdig migrationspolitik. Det fanns en samsyn om behovet av åtgärder för att upplösa de kriminella nätverken och ställa människosmugglarna inför rätta. Stats- och regeringscheferna var eniga om att åtgärder måste genomföras inom ramen för internationell rätt och eventuella insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, vilken i sin tur skulle kräva ett tydligt mandat från antingen Libyen eller FN:s säkerhetsråd. Stats- och regeringscheferna framhöll vikten av ett brett samarbete med både ursprungs- och transitländer i norra Afrika för att åtgärda de bakomliggande orsakerna till migrationen. Det föreslogs att ett toppmöte mellan EU och Afrika skulle anordnas för att diskutera samarbete och åtgärder mot människosmuggling.

Sverige med flera medlemsstater betonade vikten av att samtliga medlemsstater skulle delta i mottagandet av kvotflyktingar. Sverige drev frågan om behovet av fler lagliga vägar in i EU för människor i behov av skydd och på svenskt initiativ värnades rätten att söka asyl. Samtliga medlemsstater, inklusive Sverige, aviserade stöd till EU-operationerna Triton och Poseidon i Medelhavet för att öka kapaciteten för sök- och

räddningsoperationer. Åtgärder för att snabbt och effektivt genomföra det gemensamma EU-systemet för asyl samt akut stöd till flyktinghanteringen i medlemsstaterna kring Medelhavet sågs också som viktiga element i en mer solidarisk migrationspolitik. Stats- och regeringscheferna enades vidare om att ett första projekt för vidarebosättning i EU skulle initieras med deltagande från medlemsstaterna på frivillig grund.

Medlemsstaterna välkomnade att kommissionen skulle presentera ett meddelande om migration i mitten av maj och noterade att en färdplan med åtgärder skulle tas fram till mötet i Europeiska rådet i juni där en ny diskussion om migration skulle äga rum.

Europeiska rådets möte den 25–26 juni

Huvudfrågan på dagordningen var migration och efter en lång diskussion kunde stats- och regeringscheferna komma överens om att fler medlemsstater nu skulle ta emot människor på flykt genom omfördelning av asylsökande inom EU och vidarebosättning. På dagordningen stod även krisen i Grekland, den s.k. fem ordförandenas rapport om EMU-fördjupningen (presenterades den 22 juni av kommissionens ordförande tillsammans med ordförandena för eurogruppen, ECB, Eurotoppmötet och Europaparlamentet), diskussion om den digitala inre marknaden samt säkerhets- och försvarsfrågor.

Mötet var en uppföljning av det extrainsatta toppmötet om migration den 23 april och den centrala frågan om solidaritet i flyktingmottagningen inom unionen stod i fokus. Som väntat gick meningarna isär bland medlemsstaterna om kommissionens förslag att omfördela 40 000 asylsökande från Italien och Grekland. Även i frågan om vidarebosättning av kvotflyktingar till EU:s medlemsstater rådde oenighet. Den springande punkten var om dessa åtaganden skulle vara tvingande eller frivilliga. Till slut kunde alla utom ett fåtal länder gå med på en ordning där medlemsstaterna frivilligt uppgav hur många av de 40 000 asylsökande från Italien och Grekland som de kunde tänka sig att ta emot under en tvåårsperiod. Rådet skulle skyndsamt fortsätta arbetet för att kunna presentera konkreta åtgärder under juli månad. Vidare anger slutsatserna från toppmötet att samtliga medlemsstater ska medverka till vidarebosättning för 20 000 personer i behov av skydd som befinner sig utanför EU.

För Sveriges del var det viktigt att alla medlemsstater deltog i omfördelningen och att slutsatserna innehöll skrivningar om detta. Liksom i tidigare diskussioner betonade Sverige rätten till asyl och vikten av att stå upp för mänskliga rättigheter. På svenskt förslag gjordes ändringar i slutsatserna där respekten för asylrätten betonades.

Europeiska rådets möte i juni ägde rum under ett dramatiskt skede i förhandlingarna mellan institutionerna och Grekland. Detta ledde till att stats- och regeringscheferna fick ägna viss tid åt att diskutera Greklands kris och vägen framåt. Vid mötet återrapporterade eurogruppens ordförande Jeroen Dijsselbloem från det senaste mötet med eurogruppen och förhandlingarna med Grekland om ytterligare ett stödpaket till landet. Beskedet var att det fanns ett kompromissförslag från de tre institutionerna som nu granskades av Grekland inför fortsatta

förhandlingar. Det var uppenbart att Grekland stod under starkt tryck för att gå med på en uppgörelse.

Stats- och regeringscheferna tog vid mötet del av en presentation av den s.k. fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union (EMU). Rapporten innehåller långtgående planer på hur EMU kan fördjupas fram till år 2025. Därutöver hölls även en kort diskussion om tillväxtfrågor som den europeiska terminen och den digitala inre marknaden. Storbritanniens premiärminister David Cameron gavs även tillfället att presentera ett antal för landet centrala frågeställningar inför kommande förhandlingar med EU-institutionerna och folkomröstningen om landets medlemskap i EU.

Stats- och regeringscheferna diskuterade säkerhets- och försvarsfrågor. EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor Federica Mogherini närvarade och gavs uppdraget att till juni år 2016 presentera en bred strategi för EU:s externa agerande. Behovet av att stärka EU:s civila och militära krishanteringsförmåga lyftes fram i diskussionen.

Informellt möte mellan stats- och regeringscheferna den 23 september

Europeiska rådet höll den 23 september ett extrainsatt möte med anledning av flyktingkrisen i och utanför Europa. Ambitionen med mötet från Europeiska rådets ordförande Donald Tusks sida var att få till stånd en förutsättningslös diskussion om det bredare sammanhanget i hanteringen av flyktingkrisen.

En stor del av mötet ägnades åt diskussioner om en fördjupad dialog med ursprungs- och transitländer. Den kommande konferensen i Valletta den 11–12 november framhölls som ett viktigt tillfälle att diskutera konkreta idéer, liksom konferensen den 8 oktober om flyktingrutten genom östra Medelhavet och västra Balkan. Förutom behovet av närmare samarbete med Turkiet, diskuterades situationen längs den s.k. Västra Balkan-rutten och det konstaterades att i synnerhet Serbien och Makedonien tagit ett stort ansvar i hanteringen av flyktingströmmarna och var i behov av skyndsamt stöd.

Stats- och regeringscheferna diskuterade behovet av att stärka EU:s yttre gränser och kom överens om att frigöra mer resurser, personal och utrustning för att kunna upprätthålla de externa gränserna. Frågor som återvändandepolitik och upprättandet av mottagningscenter för flyktingar, s.k. hotspots, i Grekland och Italien togs även upp. Etablerandet av hotspots skulle få ordning och reda i mottagandet av flyktingar och det beslutades att de skulle finnas på plats senast i november. För regeringen var det viktigt att framföra att alla medlemsstater måste ta sitt ansvar och att det måste bli ordning och reda i flyktingmottagandet. Sverige framhöll under mötet också behovet av en mer aktiv roll för EU i krisen i Syrien och förordade upprättandet av en internationell kontaktgrupp till stöd för FN.

Stats- och regeringscheferna kom överens om att öka EU-stödet till UNHCR och FN:s livsmedelsprogram med en miljard euro för att hjälpa syriska flyktingar i Turkiet, Libanon och Jordanien. Hälften av biståndet skulle tas från EU:s budget och att den andra hälften skulle bestå av bidrag från medlemsstaterna. Ett gemensamt uttalande antogs också där stats- och regeringscheferna betonade vikten av samarbete och

Europeiska rådets möte den 15 oktober

Vid Europeiska rådets traditionella möte i oktober stod flyktingkrisen återigen högt på dagordningen. Samma dag som toppmötet ägde rum förhandlade kommissionen fram en handlingsplan i flyktingfrågan med Turkiet. Handlingsplanen välkomnades på kvällen av Europeiska rådet. På toppmötet behandlades även fördjupningen av EMU med utgångspunkt i den s.k. fem ordförandenas rapport som presenterades den 22 juni av kommissionens ordförande tillsammans med ordförandena för eurogruppen, ECB, Eurotoppmötet och Europaparlamentet samt frågan om en brittisk folkomröstning om EU-medlemskapet. Stats- och regeringscheferna berörde därutöver situationen i Syrien och Libanon.

Stats- och regeringscheferna diskuterade vad EU hittills gjort och vad som återstår att göra för att hantera flyktingkrisen, både inom EU och i relation till andra länder. Frågor som diskuterades var bl.a. s.k. hotspots, Dublinförordningen och omfördelning av asylsökande inom EU. Det rådde en samsyn om att det nu var av största vikt att genomföra de beslut som redan fattats. Sverige framhöll även det stora ansvar som det tagit när det gäller asylsökande och att andra medlemsstater måste göra detsamma.

Sverige drev, tillsammans med andra medlemsstater, frågan om ytterligare åtgärder i form av en permanent mekanism för omfördelning av asylsökande som kan aktiveras i kris. En majoritet medlemsstater motsatte sig kommissionens förslag om en sådan mekanism. Slutsatstexten justerades dock så att det framgick att diskussionen om kommissionens förslag skulle fortsätta. Sverige lyfte därutöver återigen fram frågan om behovet av fler lagliga vägar in i EU.

Frågan om EU:s yttre gräns diskuterades också vid mötet. Medlemsstaterna var överens om att kontroll över EU:s yttre gräns var en förutsättning för ett välfungerande asylsystem och för att den fria rörligheten inom EU inte skulle hotas. Sverige betonade att gränsbevakning i grunden var ett nationellt ansvar och detta återspeglades också i slutsatstexten.

När det gäller relationen till Turkiet återrapporterade kommissionen från de förhandlingar som förts med den turkiska sidan om en gemensam handlingsplan på migrationsområdet. Många medlemsstater betonade att Turkiet var ett nyckelland för en hållbar lösning på flyktingproblematiken. Stats- och regeringscheferna välkomnade handlingsplanen. För svensk del var det viktigt att framhålla att samarbete med Turkiet borde utgå från tydliga förväntningar på fortsatta reformer och en fördjupad demokratisering.

Vid mötet diskuterades situationen i Syrien och Libanon liksom den direkta kopplingen mellan utvecklingen i dessa länder och den pågående flyktingkrisen. Slutsatstexten om Syrien tydliggjorde bl.a. president Assads ansvar för krisen liksom FN:s ansvar för den politiska processen.

Stats- och regeringscheferna fick även en lägesrapport om EMU-fördjupningen och arbetet med den s.k. fem ordförandenas rapport från juni. Man beslutade att Europeiska rådet skulle återkomma till frågan i

december. Frågan om den brittiska folkomröstningen om EU-medlemskapet berördes endast kort vid mötet.

Dessutom fick stats- och regeringscheferna under middagen mycket kort information om det senaste mötet i Normandie-formatet om Minsköverenskommelsen, vilken är en överenskommelse mellan stats- och regeringscheferna om hur EU ska arbeta för att krisen i Ukraina ska lösas.

Extrainsatt informellt möte med Europeiska rådet den 12 november

Det extrainsatta mötet ägde rum på Malta i anslutning till toppmötet mellan EU och Afrika om migration med syftet att skaffa sig en gemensam lägesbild och följa upp de diskussioner och beslut om migration som hade förts under hösten.

Stats- och regeringscheferna diskuterade samarbetet med andra länder, främst Turkiet men också Jordanien, Libanon och länderna på västra Balkan. Vidare diskuterades situationen i Syrien. Kommissionens vice ordförande Frans Timmermans gav en uppdatering av förhandlingarna med Turkiet om en gemensam handlingsplan för migration. Kommissionen aviserade att den avsåg att presentera förslag till finansiering från EU till Turkiet för att hantera flyktingkrisen. Vidare enades stats- och regeringscheferna om att hålla ett möte mellan EU och Turkiet på högsta nivå inom en snar framtid. Sverige välkomnade detta och framhöll vikten av att samarbetet med Turkiet byggde på anslutningsprocessen och därmed tydliga krav från EU:s sida.

Dessutom diskuterades de olika åtgärder som EU vidtagit för att skapa ordning och reda i flyktingmottagandet, såsom införandet av hotspots, omfördelning av asylsökande inom EU och vilka resurser medlemsstaterna måste ställa till förfogande. Några medlemsstater, inklusive Sverige, redogjorde för att de bidragit med experter till Frontex och EU:s asylbyrå EASO. Sverige framförde liksom tidigare vikten av att alla medlemsstater måste ta ansvar och bidra till genomförandet av beslutade åtgärder.

Vid mötet informerade Sverige även om läget för asylmottagandet i landet och att Sverige hade lämnat in en begäran om att asylsökande i Sverige ska omfördela till andra medlemsstater. Därutöver informerade Sverige om beslutet att införa gränskontroller. Sverige framförde även vikten av att få på plats en permanent omfördelningsmekanism för asylsökande och där alla medlemsstater deltar.

Europeiska rådets möte den 17–18 december

Årets sista toppmöte handlade ännu en gång främst om migration, men också om frågan om Storbritanniens framtid i EU inför landets folkomröstning om EU-medlemskapet. I slutsatserna som antogs fanns även kortare avsnitt om kampen mot terrorismen, fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen, EU:s inre marknad, energiunionen och utrikes relationer.

Migrationsdiskussionen fokuserade på hur de beslut som hittills har tagits bättre kan genomföras. Liksom vid tidigare möten argumenterade många medlemsstater för att en stärkt yttre EU-gräns var en förutsättning för att andra åtgärder, till exempel omfördelning av asylsökande, skulle

kunna ske. För Sverige var det särskilt viktigt att slå vakt om skrivningen i slutsatserna som öppnar upp för att andra medlemsstater, vid sidan av Grekland och Italien, under starkt tryck skulle kunna bli föremål för omfördelning av asylsökande. Europeiska rådet höll vidare en första diskussion om kommissionens gränspaket som presenterades den 15 december, i synnerhet förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning. Medlemsstaterna hade skilda meningar om hur EU kunde stärka sin yttre gräns och om kompetensfördelningen mellan den nationella nivån och EU-nivån.

Stats- och regeringscheferna förde en diskussion inför Storbritanniens folkomröstning om EU-medlemskapet och särskilt om de frågor som identifierats som särskilt problematiska av den brittiska regeringen, bland annat frågan om EU-medborgares tillträde till de brittiska välfärdssystemen. Europeiska rådet ska fortsätta diskutera dessa frågor, med ambitionen att nå en överenskommelse, på toppmötet den 18–19 februari 2016.

Terrorattackerna i Paris den 13 november var huvudanledningen till diskussionen om kampen mot terrorismen. Diskussionen blev dock relativt kort och slutsatserna syftade till att påskynda genomförandet av redan beslutade åtgärder som informationsutbyte mellan medlemsstaterna, utbyte av passageraruppgifter (PNR) och minskad tillgång till illegala skjutvapen.

Europeiska rådet diskuterade uppföljningen av den rapport om fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen som kommissionens ordförande tillsammans med ordförandena för eurogruppen, Europeiska Centralbanken, Europeiska rådet och Europaparlamentet presenterade i juni. Slutsatserna innehöll en uppmaning till rådet att snabbt behandla de förslag som kommissionen presenterat, särskilt när det gäller ekonomisk styrning, eurozonens externa representation och bankunionen.

Stats- och regeringscheferna antog slutsatser om EU:s inre marknad och det Transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) med innebörden att öka ambitionsnivån när det gäller att genomföra inre marknadsstrategin och strategin för den digitala inre marknaden samt att slutföra de transatlantiska handelsförhandlingarna.

Europeiska rådet antog slutsatser som rör klimatpolitiken och arbetet med att genomföra energiunionen. Slutsatserna om klimatpolitiken speglar förhandlingsresultatet från klimatförhandlingarna inom ramen för COP21 och gör det möjligt för kompletterande åtgärder på EU-nivå för att begränsa den globala uppvärmningen till 1.5°C. I slutsatserna om energiunionen framgår det att dess samtliga dimensioner ska genomföras.

Slutsatser antogs också om några utrikespolitiska frågor. Stöd uttrycktes för de internationella ansträngningarna för att nå en politisk lösning på Syrienkonflikten och fredsprocessen i Libyen välkomnades. Stats- och regeringscheferna noterade även i slutsatserna att EU nått målet att bistå FN:s livsmedelsprogram och FN:s flyktingkommissariat med över en miljard euro.

DEL 2 FRÅGOR UNDER RÅDET FÖR ALLMÄNNA FRÅGOR

3 Europa 2020-strategin och den europeiska terminen

Europa 2020 är EU:s gemensamma strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Regeringen har under året förespråkade ett ambitiöst genomförande av Europa 2020-strategin, bl.a. inom ramen för den europeiska terminen, för att främja ekonomisk samordning och en stabil och hållbar ekonomisk utveckling.

3.1 Strategin för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020

Europa 2020-strategin antogs av EU:s stats- och regeringschefer i juni 2010 och är EU:s gemensamma strategi för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, hög sysselsättning och social sammanhållning i unionen. Konkreta åtgärder på EU-nivå och i medlemsstaterna ska bidra till strategins målsättningar i enlighet med strategins riktlinjer (se avsnitt 27).

Under 2014 inleddes en översyn av Europa 2020-strategin. Diskussioner i rådet ägde rum och kommissionen genomförde ett offentligt samråd. I mars publicerade kommissionen ett meddelande som sammanfattar de synpunkter som inkommit i det samrådet om hur Europa 2020-strategin bör utvecklas de kommande fem åren. Några huvudsakliga slutsatser är att Europa 2020-strategin fortsätter att vara ett relevant övergripande ramverk för tillväxt och sysselsättning i EU och på nationell nivå. Vidare bedöms strategins målsättningar fortsatt vara relevanta och spegla de utmaningar som EU och dess medlemsstater står inför. Samtidigt måste ägandeskapet och genomförandet av strategin stärkas.

3.2 Europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning

Den femte europeiska terminen inleddes med att kommissionen den 28 november 2014 presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för det kommande året (se faktapromemoria 2014/15:FPM17). Vid Europeiska rådets möte i december 2014 bekräftades dessa prioriteringar av stats- och regeringscheferna som vägledning inför medlemsstaternas årliga rapportering inom ramen för Europa 2020-strategin (nationella reformprogram) och stabilitets- och tillväxtpakten (stabilitets- och konvergensprogram).

I februari publicerade kommissionen landrapporter med fördjupade analyser över medlemsstaternas ekonomier. Landrapporterna är en del i uppföljningen inom ramen för den europeiska terminen och utgör en analytisk grund för de landsspecifika rekommendationerna. Regeringen kunde i stort ställa sig bakom kommissionens analys av den svenska ekonomin att bl.a. bostadsmarknaden, hushållens skuldsättning, situationen för unga och utrikes födda på arbetsmarknaden samt övergången från skola till arbetsliv är viktiga utmaningar.

I april överlämnade Sverige sina nationella reform- och konvergensprogram till kommissionen. Efter att samtliga medlemsstater bidragit med sina nationella reformprogram och stabilitets- eller konvergensprogram analyserade kommissionen dessa med hänsyn till medlemsstaternas relativa utgångslägen och nationella förutsättningar.

Kommissionen presenterade resultatet av sin analys den 13 maj i form av ett meddelande och förslag till landsspecifika rekommendationer till medlemsstaterna samt till eurogruppen som helhet. De medlemsstater som genomgår makroekonomiska anpassningsprogram får inte landsspecifika rekommendationer. Under 2015 gällde det Cypern och Grekland.

Rekommendationerna identifierar de huvudsakliga utmaningar som kommissionen anser att medlemsstaterna borde prioritera de kommande 12–18 månaderna för att leva upp till målsättningarna i Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Kommissionens förslag till landsspecifika rekommendationer behandlades i maj och juni i rådsstrukturen.

Vid Europeiska rådet den 25–26 juni avslutade stats- och regeringscheferna den europeiska terminen genom att ställa sig bakom rådets förslag till rekommendationer som därefter antogs formellt av rådet i juli.

Samråd med EU-nämnden ägde rum ett flertal gånger mellan december och februari inför rådets behandling av tillväxtöversikten och i juni respektive juli inför antagandet av de landsspecifika rekommendationerna.

Samråd med arbetsmarknadens parter, det civila samhällets organisationer samt den lokala och regionala nivån har ägt rum vid ett flertal tillfällen under 2015.

3.3 Sveriges nationella reformprogram 2015

Inom ramen för den europeiska terminen ska medlemsstaterna i april varje år överlämna nationella reformprogram till kommissionen där de med utgångspunkt i de integrerade riktlinjerna för Europa 2020-strategin redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken. Sveriges nationella reformprogram 2015 överlämnades i april och där redogörs det för regeringens förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2015 och 2015 års ekonomiska vårproposition. Riksdagen tog del av reformprogrammet i april.

Det nationella reformprogrammet inleddes med en beskrivning av det ekonomiska läget och en redogörelse för regeringens övergripande mål

för den ekonomiska politiken och dess inriktning på kort och medellång sikt. Fokus läggs sedan på de nationella Europa 2020-målen och på åtgärder som vidtas för att hantera de utmaningar som också identifieras av de rekommendationer som Sverige fick inom ramen för den europeiska terminen 2014. Rapporten lyfter även fram andra viktiga områden för tillväxt som inte direkt kan kopplas till de nationella målen eller rekommendationerna som t.ex. den inre marknaden, EU:s strategi för Östersjöregionen samt sammanhållningspolitiken.

3.3.1 Sveriges rekommendation 2015

Inom ramen för den femte europeiska terminen antog rådet en landsspecifik rekommendation för Sverige om genomförandet av Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Sverige rekommenderades att göra följande:

- Ta itu med hushållens ökande skuldsättning genom att korrigera skatteincitamenten, särskilt genom att stegvis begränsa ränteavdragen för bostadslån i beskattningen eller genom att höja fastighetsskatten, och genom att öka amorteringstakten på bostadslån. Åtgärda det strukturellt låga utbudet av bostäder, främja konkurrensen i byggsektorn, effektivisera plan- och överklagandeprocesser för byggnation och se över systemet för hyresreglering för att tillåta mer marknadsanpassade hyror.

De landsspecifika rekommendationerna är inte bindande och regeringen ser dessa som ett instrument för att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och för att uppfylla de mål som sätts upp inom EU. Det är viktigt att medlemsstaterna genomför nödvändiga reformer för att komma tillrätta med EU-ländernas minskande konkurrenskraft och svaga tillväxt.

Kommissionens tillväxtöversikt för 2016

I november presenterade kommissionen sin årliga tillväxtöversikt för 2016 (se faktapromemoria 2015/16:FPM26). Tillväxtöversikten är startskottet för den europeiska terminen 2016 och i rapporten redogör kommissionen för sina övergripande prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken för de kommande tolv månaderna.

De prioriteringar som kommissionen föreslår för 2016 ligger i linje med föregående år; en ny ansats till investeringar, genomförandet av strukturreformer och en ansvarsfull finanspolitik. I tillväxtöversikten konstaterar kommissionen att EU:s ekonomi genomgår en måttlig återhämtning och att den ekonomiska aktiviteten förväntas tillta succesivt. Skillnaderna inom EU är dock fortsatt stora när det gäller ekonomiska resultat, sociala villkor och genomförande av reformer. Kommissionen föreslår att politiken 2016 inriktas på att befästa återhämtningen och främja konvergens mot de bästa resultaten. En förnyad process av uppåtgående ekonomisk och social konvergens måste enligt kommissionen till för att åtgärda de ekonomiska och sociala skillnaderna

mellan och inom medlemsstaterna. Medlemsstaterna uppmanas att effektivt genomföra reformer och bedriva en ansvarsfull finanspolitik. Skr. 2015/16:115

Regeringen välkomnar den årliga tillväxtöversikten och stöder det övergripande budskapet om vikten av fortsatta reformer för att förbättra EU:s konkurrenskraft och säkra en varaktig återhämtning av ekonomin.

4 Utvidgningsprocessen

Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar. Den har medverkat till att stärka Europas säkerhet, ekonomiska utveckling och stabilitet. Sverige värnar att utvidgningens principer upprätthålls och att unionens åtaganden fullföljs. Viktiga framgångar under 2015 har bl.a. varit att ett stabiliserings- och associeringsavtal (SA-avtal) trätt i kraft med Bosnien-Hercegovina, att ett SA-avtal med Kosovo undertecknats, fortsatta framsteg i normaliseringsdialogen mellan Kosovo och Serbien liksom en fortsatt dynamik i utvecklingen av det regionala samarbetet på västra Balkan. Framstegen ger belägg för utvidgningsprocessens fortsatta dragningskraft och centrala roll för att säkra fred, demokrati och rättsstatens principer i EU:s närområde.

4.1 Kommissionens utvidgningsstrategi

Den 10 november presenterade kommissionen sitt årliga utvidgningspaket. Paketet innehåller en övergripande utvidgningsstrategi för den nuvarande kommissionens mandatperiod samt översynsrapporter för kandidatländerna Albanien, Makedonien (FYROM), Montenegro, Serbien, Turkiet och de potentiella kandidatländerna Bosnien och Hercegovina samt Kosovo.

I årets utvidgningspaket fortsätter fokus att vara på rättsstatens principer, mänskliga rättigheter, ekonomisk utveckling och konkurrenskraft, fungerande demokratiska institutioner och förvaltningsreform. Sverige välkomnar överlag inriktningen att ta itu med de grundläggande frågorna först och därmed stärka utvidgningens trovärdighet. Nytt för i år är att kommissionen har introducerat tydliga bedömningsskalor för ett antal reformområden vilket bidrar till en bättre jämförbarhet mellan länderna. Sverige välkomnar mer transparens och jämförbarhet i utvidgningsprocessen, vilket också förenklar ansvarsutkrävande av regeringarna i de berörda länderna. Vid rådet för allmänna frågor den 15 december antogs rådsslutsatser som slår fast att utvidgningen är en prioritet för EU och bidrar till fred, demokrati, välstånd och stabilitet, och att EU:s åtagande gentemot länderna på västra Balkan och Turkiet står fast. Vidare välkomnas den nya metodologin för bedömningen av ländernas reformframsteg samt fortsatt fokus på att hantera grundläggande frågor. Även behovet av förbättrad strategisk kommunikation om utvidgningsprocessen, ländernas anslutning till EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, och stärkt samarbete i kampen mot terrorism samt i hanteringen av flykting- och migrationskrisen

understryks. I den ländervisa genomgången av rådsslutsatserna välkomnas de framsteg som har gjorts i länderna under året, samtidigt som behovet av fortsatta genomgripande reformer för att komma tillrätta med tillkortakommanden lyfts fram bl.a. när det gäller rättsstat och yttrandefrihet.

4.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen

Den samarbets- och verifikationsmekanism (CVM) som beslutades i samband med Bulgariens och Rumäniens EU-anslutning är fortfarande i kraft. I 2015 års CVM-rapport har kommissionen redovisat dessa länders utestående anpassningsarbete när det gäller rättsliga och inrikes frågor samt inom jordbruksområdet. Bulgarien fortsätter att uppvisa betydande brister i genomförandet av CVM:s riktmärken, främst inom rättssystemet, korruption och organiserad brottslighet. Även i Rumänien finns problem men här kan dock vissa förbättringar noteras.

4.3 Turkiet

Under 2015 hamnade EU:s och Turkiets gemensamma hantering av flyktingströmmarna i fokus. I november hölls ett toppmöte mellan EU-länderna och Turkiet, där huvudfrågan var antagandet av en gemensam handlingsplan för att hantera flyktingsituationen. Vid toppmötet kom man också överens om en utvecklad utrikes- och säkerhetspolitisk dialog som ska syfta till att bemöta och hantera gemensamma utmaningar i närområdet. I ambitionerna att stärka samarbetet ingår också ekonomiska frågor och energi. Förhandlingar om en uppgraderad tullunion förutses också inledas under 2016. EU har aviserat ett stöd under 2016–2017 på 3 miljarder euro till insatser för att bistå i hanteringen av flyktingsituationen i Turkiet, inklusive att förbättra levnadsvillkor för och integration av de syriska flyktingarna i landet.

Vid Europeiska rådet i oktober uttalades ambitionen att ge ny energi till anslutningsförhandlingarna. Rådet för allmänna frågor beslutade i december att öppna kapitel 17 om finansiella och monetära frågor. Det fanns också ett uttalat intresse från flertalet medlemsstater att öppna förhandlingar kring rättsstatens principer och demokratifrågor (kapitel 23 och 24).

Kommissionens årliga översynsrapport, liksom slutsatser från rådet för allmänna frågor den 15 december, riktade skarp kritik mot Turkiets inrikespolitiska utveckling, bl.a. på yttrandefrihetsområdet. Det konstaterades att den instabila inrikespolitiska situationen försämrats mellan det ordinarie parlamentsvalet i juni och nyvalet den 1 november. EU uppmanade också Turkiet att återuppta den kurdiska fredsprocessen.

Sverige har under 2015 fortsatt att understryka vikten av samarbetet med Turkiet, men samtidigt betonat vikten av att bygga detta samarbete på den formella EU-anslutningsprocessen. På så sätt säkerställs konditionalitet och möjligheten att ställa krav på interna reformer i Turkiet mot ökad rättssäkerhet, yttrandefrihet och respekt för minoriteter.

Landet har under året präglats av en djup politisk kris. Stora mängder avlyssnat material har påvisat allvarliga brister i landet när det gäller bl.a. rättsväsendets oberoende, maktmissbruk, valfusk och bristande respekt för fundamentala rättigheter inklusive yttrandefrihet. EU hjälpte till att medla fram en politisk uppgörelse mellan de fyra största politiska partierna i juli som innebar att oppositionen återgick till parlamentet, att en rad genomgripande reformer ska genomföras och att nyval skulle ske under våren 2016.

Kommissionen har i sin översynsrapport behållit den rekommendation om att inleda anslutningsförhandlingar om EU-medlemskap som man gett varje år sedan 2009, dock villkorad med att framsteg görs i genomförandet av överenskommelsen från juli 2015. Den olösta namnfrågan mellan Grekland och Makedonien som har medfört att beslut om förhandlingsöppning har blockerats tidigare år kvarstår.

4.5 Montenegro

Montenegros medlemskapsförhandlingar inleddes år 2012. I enlighet med den nya förhandlingsmetodiken och den s.k. nya ansatsen ligger ett särskilt fokus på granskningen av rättsstatsfrågorna. Den nya ansatsen innebär att kapitel 23 (rättsväsende och fundamentala rättigheter) och 24 (rättvisa, frihet och säkerhet) öppnas tidigt och hålls öppna under hela förhandlingsprocessen. Dessa kapitel öppnades i december 2013 och då beslutades även 84 reformriktmärken för att vägleda arbetet. Sammanlagt har 22 kapitel av 35 totalt nu öppnats för förhandling. Granskningsprocessen av befintlig montenegrinsk lagstiftning i förhållande till EU:s lagstiftning avslutades i maj 2014.

Inom ramen för medlemskapsförhandlingarna betonar Sverige aktivt vikten av att EU noggrant analyserar och håller rådet informerat om Montenegros reformarbete inom rättsområdet med fokus på organiserad brottslighet, korruption och mänskliga rättigheter.

4.6 Albanien

Efter framsteg på rättsstatsområdet, mot korruption och organiserad brottslighet, och mot bakgrund av att valet den 23 juni och efterföljande regeringsskifte kunde genomföras i enlighet med internationella normer, beslutade rådet den 24 juni 2014 att bevilja Albanien status som kandidatland. Beslutet var ett viktigt symboliskt och politiskt steg i riktning mot framtida medlemskapsförhandlingar med EU.

För att Albanien ska anses redo att inleda förhandlingar ställer dock kommissionen krav på att landet genomför ytterligare en rad reformer. Det gäller bl.a. rättsstatens funktionssätt, kampen mot korruption och organiserad brottslighet samt att öka respekten för de mänskliga rättigheterna. EU har också understrukit vikten av en kontinuerlig och förbättrad dialog mellan regering och opposition samt ett konstruktivt

Skr. 2015/16:115 arbete i parlamentet. I årets framstegsrapport noterade kommissionen vissa förbättringar inom ovan nämnda områden, men det konstaterades också att det inom rättsväsendet alltså fanns ”substansiella tillkortakommanden”.

4.7 Serbien

Europeiska rådet beslutade 2013 att inleda medlemskapsförhandlingar och anta det s.k. förhandlingsverket, vilket gjordes vid det första formella förhandlingstillfället mellan Serbien och EU i januari 2014. Förhandlingskapitel ska öppnas i enlighet med den nya förhandlingsmetodik, den s.k. nya ansatsen, som introducerades i och med Montenegros förhandlingar. Den nya förhandlingsmetodiken trycker på vikten av rättsstatsfrågorna genom att kapitel 23 och 24 öppnas tidigt och hålls öppna under hela förhandlingsprocessen. Vidare gäller den frågor med koppling till normaliseringsdialogen mellan Serbien och Kosovo som samlas under kapitel 35 (övrigt).

Överenskommelsen mellan Serbien och Kosovo inom ramen för normaliseringsdialogen den 25 augusti har möjliggjort framsteg i utvidgningsförhandlingarna. Den 14 december öppnades kapitel 35 (se ovan) och kapitel 32 om finansiell kontroll. Att Serbien nu har öppnat sina första kapitel i medlemskapsförhandlingarna sänder en viktig politisk signal och uppmuntrar till ytterligare reformansträngningar i landet.

4.8 Bosnien och Hercegovina

I Bosnien har reformarbetet för landets EU-närmande återupptagits efter ett långvarigt dödläge. Inom ramen för den nya ansats för Bosnien som rådet för utrikes frågor beslutade om i december 2014 kunde landets stabiliserings- och associeringsavtal med EU träda i kraft i juni 2015. I juli antog sedan regeringarna på de olika nivåerna i Bosnien en omfattande reformagenda som innehöll såväl socioekonomiska som institutionella reformer. Meningsfulla framsteg i genomförandet av reformagendan ska bana väg för en trovärdig bosnisk EU-medlemskapsansökan.

Landrapporten för Bosnien som kommissionen presenterade i november reflekterar de framsteg som har gjorts under året. Den pekar samtidigt på de utmaningar som kvarstår inte minst på rättsstatsområdet, inklusive åtgärder mot korruption och organiserad brottslighet. När det gäller socioekonomiska reformer består utmaningen bl.a. i att tackla en fortsatt hög arbetslöshet. En fortsatt källa till kritik är behovet av att anpassa landets författning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheter och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen). Kommissionen uppmanar Bosnien att etablera en mekanism som säkerställer ett effektivt genomförande av EU-lagstiftning liksom understryker vikten av att godkänna den anpassning av

stabiliserings- och associeringsavtalet som krävs med anledning av Kroatiens anslutning till EU. Skr. 2015/16:115

Sverige fortsätter att inom ramen för rådsarbetet vara engagerat i att föra Bosnien närmare EU.

4.9 Kosovo

Efter parlamentsval den 8 juni 2014 dröjde det ända till den 9 december innan en ny regering kunde bildas. Detta, och parlamentsvalet i Serbien våren 2014, innebär att den viktiga normaliseringsprocessen mellan Kosovo och Serbien saktade in. Processen har dock fått nytt momentum i och med överenskommelsen om inrättandet av ett serbiskt kommunförbund i norra Kosovo som träffades i Bryssel den 25 augusti mellan de bägge länderna. Den inrikespolitiska situationen i Kosovo har blivit alltmer spänd den senaste tiden. Oppositionen har demonstrerat, ibland våldsamt, mot överenskommelsen från den 25 augusti och mot den allmänna normaliseringen med Serbien. Tårgas har vid upprepade tillfällen kastats i parlamentet för att störa den demokratiska processen.

Den 27 oktober undertecknades ett s.k. stabiliserings- och associeringsavtal (SA-avtal) mellan EU och Kosovo. Förhandlingarna inleddes hösten 2013 och med undertecknandet tar Kosovo ett viktigt steg mot EU. Natos insatsstyrka KFOR och EU:s civila rättsstatsinsats i Kosovo (EULEX Kosovo) spelar fortfarande en viktig roll för stabilitet och utveckling i landet, inte minst i norr. EU har beslutat om att förlänga EULEX mandat med två år fram till juni 2018.

4.10 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet

Det nya instrumentet för EU:s förmedlemskapsstöd (IPA II) inrättades 2014 och har till syfte att stödja utvidgningsländernas EU-närmandeprocesser genom riktade insatser inom bl.a. rättsstatsområdet och kapacitetsbyggande inom offentlig förvaltning. IPA II har i stort sett oförändrad finansiering jämfört med föregående period och har utvecklats när det gäller flexibilitet, resultatfokus och kopplingar till utvidgningen. Finansiellt stöd ges även inom ramen för EU:s regionala förvaltningsfond med anledning av krisen i Syrien (Madadfonden) i syfte att hjälpa Syriens grannländer och västra Balkan att omhänderta och förbättra situationen för flyktingar.

5 EU:s strategi för Östersjöregionen och andra makroregionala strategier

EU:s strategi för Östersjöregionen har som övergripande mål att bidra till att rädda havsmiljön i Östersjön, att länka samman regionen och

att öka tillväxten i regionen. Under året som gått har handlingsplanen för dess genomförande reviderats i syfte att fokusera arbetet ytterligare, och en ny makroregional EU-strategi för Alpregionen har antagits av rådet.

Mer fokuserad handlingsplan för ett effektivt genomförande

Kommissionens handlingsplan för genomförandet av strategin har under året reviderats i syfte att fokusera insatserna för att nå de mål och delmål som ligger till grund för handlingsplanen. Sverige är fortsatt drivande i det genomförande arbetet och flera statliga myndigheter innehar rollen som samordnare för policyområden samt är delaktiga i genomförandet av projekt med stöd av EU-finansiering. Som ett resultat av rådets slutsatser från 2014 om att stärka styrningen av EU:s makroregionala strategier (se faktapromemoria 2013/14:FPM92) har medlemsstaterna tagit ett större ägarskap i det genomförande arbetet genom inrättandet av ett roterande ordförandeskap bland de nationella samordnarna för EU:s strategi för Östersjöregionen. Första halvåret leddes av Finland, därefter Lettland. Från den 1 juli förlängdes ordförandeskapen från halvårsvis till årsvisa ordförandeskap med början med Polen.

Årligt strategiforum i Jurmala

Det sjätte årliga forumet för EU:s strategi för Östersjöregionen ägde rum i Jurmala, Lettland den 15–16 juni vilket sammanföll med Lettlands ordförandeskap i EU. De digitala frågorna var ett dominerande tema. Under forumet presenterades den reviderade handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Liksom vid tidigare forum tilldrog sig även detta ett brett deltagande från hela Östersjöregionen.

EU:s strategi för Alpregionen

En fjärde makroregional EU-strategi antogs formellt vid Europeiska rådets möte den 17–18 december, den här gången för Alpregionen. Den nya strategin berör ca 80 miljoner människor bosatta i 48 regioner i sammanlagt sju länder (fem EU-medlemmar: Österrike, Frankrike, Tyskland, Italien, Slovenien och två icke-EU-medlemmar: Lichtenstein, Schweiz). Huvudprioriteringarna är inriktade på ekonomisk tillväxt och innovation, tillgänglighet i regionen samt hållbara miljö- och energilösningar.

6 Rättsstatens principer

I enlighet med rådsslutsatserna från december 2014, om att stärka rådets roll i arbetet för att främja och upprätthålla rättsstaten inom unionen,

hölls den första årligen återkommande dialogen vid rådet för allmänna frågor den 17 november på det luxemburgska ordförandeskapets initiativ. Dialogen fokuserade särskilt på utmaningar inom området digitalisering, bl.a. när det gäller balansen mellan behovet att stärka skyddet för individens rättigheter och att säkerställa grundläggande rättigheter som yttrandefrihet. Samtliga medlemsstater delade också med sig av egna goda exempel och utmaningar på rättsstatsområdet för att bidra till att öka den gemensamma förståelsen av respekt för rättsstatens principer.

Nästa dialog kommer att hållas i maj 2016 under det nederländska ordförandeskapet. Erfarenheterna av dialogerna ska utvärderas i slutet av 2016.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

7 Medborgarinitiativet

Det europeiska medborgarinitiativet ger EU-medborgarna en formell möjlighet att direkt påverka arbetet på EU-nivå. Sedan april 2012 kan EU-medborgare genom ett medborgarinitiativ uppmana kommissionen att lägga fram ett lagförslag. Ett initiativ ska stödjas av minst en miljon unionsmedborgare från minst en fjärdedel av medlemsstaterna för att kommissionen ska ta ställning till det. Det krävs minst 15 000 stödförklaringar från Sverige för att Sverige ska räknas som en av de medlemsstaterna. Minimiåldern för den som vill stödja ett initiativ är den ålder som ger rösträtt i valen till Europaparlamentet.

Under 2015 har inte något initiativ inkommit till Valmyndigheten, som är behörig myndighet för kontroll och intygande av stödförklaringar från personer med svenskt personnummer. Däremot pågår tre namninsamlingar som kan komma att lämnas in under 2016. De handlar om att förhindra plast i havet, om likabehandling av transportarbetare respektive om ett stärkt samarbete mot fattigdom i Europa.

8 Förslag till reform av unionsrättsakten om val till Europaparlamentet

Den 11 november beslutade Europaparlamentet att anta en resolution om reform av Europeiska unionens valrättsakt (se faktapromemoria 2015/16:FPM28). I resolutionen uppmanas rådet att besluta om ändringar i 1976 års akt om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet. Resolutionen innehåller bl.a. förslag om en gemensam valdag, om inrättande av en gränsöverskridande valkrets med kandidatnomineringar från rådet av toppkandidater till posten som kommissionens ordförande och synliggörande av de europeiska politiska partierna i nationella val. Rådets enhälliga godkännande och ratificering enligt varje medlemsstats konstitutionella ordning krävs för att de nuvarande bestämmelserna ska kunna ändras.

9 Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning

Kommissionen presenterade ett förslag till ett Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning (IIA) den 19 maj (se faktapromemoria 2014/15:FPM39).

Förslaget blev underlag för förhandlingar mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen om ett nytt avtal som ska ersätta IIA från 2003. Förslaget behandlar bl.a. frågor som rör institutionernas samarbete i lagstiftningsprocessen, metoder för bättre lagstiftningskvalitet, delegerade akter och genomförandeakter samt bättre genomförande av lagstiftning.

Innan förslaget antogs överlämnade rådet en skrivelse till kommissionen med sina prioriteringar inför de kommande förhandlingarna. Dessa inkluderade samarbetet om program och planering (flerårig planering såväl som samarbete om kommissionens årliga arbetsprogram), verktyg för bättre lagstiftning samt delegerade akter.

Frågan har behandlats av rådet för allmänna frågor vid ett flertal tillfällen under året. Dessa möten har föregåtts av samråd med EU-nämnden. I oktober hölls en överläggning med konstitutionsutskottet.

I december nåddes en preliminär överenskommelse mellan institutionerna.

Överenskommelsen innebär bl.a. att man skapar en process för hur institutionerna ska samarbeta om program och planering där Europaparlamentet och rådet likställs. Den innehåller förstärkningar när det gäller kommissionens konsultationer och konsekvensutredningar innan de lägger nya förslag samt ett mer öppet, stärkt och konsekvent samråd med medlemsstaternas experter innan delegerade akter antas. Kommissionen åtar sig att göra förteckningar över planerade delegerade akter tillgängliga. Överenskommelsen innebär också att institutionerna ska beakta öppenhet i lagstiftningsarbetet såväl inom ramen för den ordinarie lagstiftningsproceduren som inom arbetet med delegerade akter och genomförandeakter. Betydelsen av att beakta subsidiaritet och proportionalitet betonas liksom vikten av att fortsätta arbetet med regelförenkling.

Institutionerna kommer att arbeta vidare i syfte att också nå överenskommelser om icke bindande kriterier för tillämpningen av delegerade akter/genomförandeakter och ett register där man ska kunna följa var i processen ett lagstiftningsärende befinner sig. Vidare förbinder sig institutionerna att senast under 2017 upprätta ett gemensamt register över delegerade akter i syfte att bl.a. öka transparensen.

Sammantaget kan överenskommelsen sägas motsvara rådets prioriteringar och de ståndpunkter regeringen verkat för.

10 Delegerade akter och genomförandeakter (kommittéförfarande)

Skr. 2015/16:115

Den horisontella diskussionen om delegerade akter och genomförandeakter har under året framförallt handlat om två frågor: att hitta en tillfredsställande lösning för en förstärkt roll för konsultation av medlemsstaternas experter i samband med antagandet av delegerade akter samt frågan om kriterier för tillämpning av delegerade akter och genomförandeakter. Frågorna diskuterades under året inom ramen för ett nytt interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning (IIA) på basen av det förslag kommissionen presenterade den 19 maj.

Regeringen verkade bl.a. för att överenskommelsen leder till att antagandet av en delegerad akt blir mer öppet och konsekvent. Regeringen värnade i detta sammanhang ökad insyn i kommissionens förslag till delegerade akter och sammankallande av samråd med medlemsstaternas experter, notering av experters åsikter och återkoppling av kommissionens slutsatser av samrådet samt införandet av ett särskilt register med förslag till delegerade akter. Regeringen verkade också för att vägledande kriterier för tillämpningen av delegerade akter och genomförandeakter ska tas fram. Sammantaget kan överenskommelsen sägas motsvara regeringens ståndpunkter, se även avsnitt 9 Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning.

Den 10 mars fattade kommissionen beslut om att dra tillbaka de tre förslagen från 2013 till ramförordningar som syftade till att anpassa ett stort antal nu gällande rättsakter som hänvisar till det kommittéförfarande som kallas föreskrivande förfarandet med kontroll, det s.k. PRAC-förfarandet (se faktrapromemorior 2012/13:FPM143 och 2013/14:FPM22). Kommissionen angav att frågan skulle tas upp inom ramen för IIA. I den preliminära överenskommelse mellan institutionerna som nåddes i december anges att de tre institutionerna bör ge särskilt hög prioritet till anpassning av alla grundläggande akter där det fortfarande hänvisas till PRAC-förfarandet och att kommissionen kommer att föreslå en anpassning i slutet av 2016.

11 Kärnsäkerhet och strålskydd

Frågor om kärnsäkerhet och strålskydd regleras i Euratomfördraget. Sedan kärnkraftsolyckan i Japan 2011 har uppmärksamheten för kärnsäkerhetsfrågor varit hög i EU-arbetet. Efter de genomförda stresstesterna vid de europeiska kärnkraftverken har en revidering av kärnsäkerhetsdirektivet antagits.

Rådet för allmänna frågor antog under året två rådsslutsatser på strålskyddsområdet. Den ena som antogs den 15 december handlar om beredskap inför kärntekniska olyckor och den andra som antogs den 3 december handlar om berättigande av röntgenundersökningar. Rådsslutsatserna baserar sig på det reviderade strålskyddsdirektivet från

Skr. 2015/16:115 2013 och det reviderade kärnsäkerhetsdirektivet från 2014. Regeringen har välkomnat dessa slutsatser.

Rådsslutsatserna om beredskap inför kärntekniska olyckor innehåller bl.a. formuleringar om ökat samarbete och ökad harmonisering inom beredskapsområdet så att medlemsstaterna agerar på ett mer enhetligt sätt.

Rådsslutsatserna om berättigande av röntgenundersökningar innehåller formuleringar om genomförandet av strålskyddsdirektivet samt vikten av ökat samarbete och harmonisering kring dessa frågor.

DEL 3 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

12 Utrikes- och säkerhetspolitik

Målet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är att värna unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. I juni gav Europeiska rådet den höga representanten i uppdrag att ta fram en ny bred strategi för EU:s samlade externa relationer och förmågor.

12.1 EU:s utrikestjänst och EU:s roll som global aktör

EU:s utrikestjänsts (EEAS) femte verksamhetsår, 2015, har präglats av utvecklingen i EU:s närområde och dess konsekvenser, inte minst flyktingkrisen, och EU:s ansträngningar att möta de utmaningar som utvecklingen innebär. Utvecklingen har återigen bekräftat behovet av ett ökat samarbete mellan EEAS, kommissionen och medlemsstaterna. Det gäller att så långt som möjligt ta ett samlat grepp om de olika instrument och politikområden som står till unionens förfogande.

Den höga representanten har under året visat att hon fullt ut avser att utnyttja sin roll som vice ordförande i kommissionen. Detta skapar bättre förutsättningar för att ytterligare utveckla samarbetet mellan EEAS och kommissionen, vilket är viktigt för ett effektivt och samstämt externt agerande.

Den höga representanten har under året genomfört en omorganisation av EEAS. Den nya organisationen trädde i kraft i mitten av september och syftar bl. a. till en förenklad struktur och tydligare rapporteringslinjer. Bland annat har den tidigare ledningsgruppen avskaffats och en tredje biträdande generalsekreterartjänst har inrättats med ansvar för ekonomiska och globala frågor. Den första innehavaren av denna nya tjänst är svensken Christian Leffler. En annan nyhet är att en tjänst som senior jämställdhetsrådgivare inrättats, direkt underställd EEAS generalsekreterare.

Statistik från EEAS (per den 31 december 2014) visar att målet om att diplomater från medlemsstaternas utrikesförvaltningar ska representera minst en tredjedel av EEAS-personal på chefs- och handläggarnivå fortsatt uppfylls. Andelen är 33,8 procent. När det gäller fördelningen kvinnor–män är 31 procent kvinnor av den samlade EEAS-personalen (i Bryssel och på EU-delegationerna) på chefs- och handläggarnivå. På chefsnivå är andelen kvinnor 19 procent. Under året har dialogen fortsatt att föras mellan EEAS-företrädare och representanter för medlemsstaterna om rekryterings- och personalpolitiska frågor, inklusive behovet av fortsatta ansträngningar för att uppnå en jämnare

Skr. 2015/16:115 könsfördelning mellan kvinnor och män samt förstärka jämställdhetsarbetet i vidare bemärkelse.

En mer omfattande dialog om hur samarbetet mellan EEAS och medlemsstaterna ska kunna förstärkas, särskilt mellan EU-delegationerna och medlemsstaternas utlandsmyndigheter, har också fortsatt under året. Dialogen rör ett brett spektrum av frågor, såväl tematiska diskussioner om olika policyområden som diskussioner om t.ex. informationsdelning, diplomatiska framställningar och praktiskt samarbete i form av samlokalisering.

Sverige har under året fortsatt verkat för en stark utrikestjänst och ett väl fungerande samarbete mellan EEAS, medlemsstaterna och kommissionen, i syfte att främja en samlad och effektiv extern politik. Sverige välkomnar EEAS omorganisation, inte minst inrättandet av den seniora tjänsten som jämställdhetsrådgivare som Sverige aktivt verkat för.

Målet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är att värna unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. Utvecklingen i EU:s grannskap och dess konsekvenser, inte minst flyktingkrisen, visar på behovet av ett än starkare och enat agerande från EU.

I juni gav Europeiska rådet den höga representanten i uppdrag att ta fram en ny och bred global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik. Strategin ska överlämnas till Europeiska rådet i juni 2016 och ett utkast förhandlas nu i olika konstellationer direkt mellan EU:s medlemsstater och EU:s utrikestjänst. Utgångspunkterna för strategiarbetet bygger till stora delar på det arbete som Sverige, tillsammans med Polen, Spanien och Italien, initierade för fyra år sedan under benämningen en europeisk global strategi.

12.2 Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

Europeiska rådet behandlade den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) vid sitt möte i juni. I linje med Europeiska rådets slutsatser från december 2013, och från rådet för utrikes frågor i maj, beslutade Europeiska rådet att fortsätta arbetet med en mer effektiv, synlig och resultatorienterad GSFP. I linje med detta ska de civila och militära förmågor utvecklas och den europeisk försvarsindustri, inklusive små och medelstora företag, stärkas. Rådet strök också under ett antal försvarsinriktade frågor, och vikten av tillräckliga nivåer för medlemsstaternas nationella försvarsutgifter. Därtill betonade rådet vikten av möjligheter till framtida program inom forskning och utveckling, hybridhot samt stärkt partnerskap med FN, Nato, OSSE och Afrikanska unionen. Rådet slog fast att det regelbundet ska diskutera GSFP.

EU-fördragets försvarsklausul utlöst

Frankrike begärde vid rådet för utrikes frågor (försvar) i november stöd och bistånd av de övriga medlemsstaterna i enlighet med fördraget om

Europeiska Unionens artikel 42.7. Den s.k. försvarsklausulen tillämpades därmed för första gången i EU:s historia. Frankrikes begäran kom som en följd av terroristattacken i Paris och Sverige samt övriga medlemsstater gav sitt fulla stöd till Frankrikes begäran.

Insatser i kontinuerlig förändring

EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för GSFP är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet. Sverige har fortsatt att bidra till utvecklingen av denna förmåga och har engagerat sig i samtliga insatser. Sammanlagt 17 insatser bedrevs under året i Europa, Afrika, Mellanöstern och Asien varav sju var militära och tio civila. Under året lanserades en ny militär insats på Medelhavet.

Insatser i Afrika

I februari 2014 upprättades den militära insatsen EUFOR RCA mot bakgrund av den allvarliga krisen i Centralafrikanska republiken. Den 16 mars 2015 övergick denna insats i EUMAM RCA som har till uppgift att stödja Centralafrikanska republiken genom militär rådgivning för att förbereda en säkerhetssektorreform. Som en del av EU:s övergripande sahelstrategi fortsatte EU:s civila förmågehöjande insats i Mali (EUCAP SAHEL Mali) sin verksamhet under året. Med uppdrag att bidra till reformeringen av landets interna säkerhetsstyrkor är den ett civilt komplement till EU:s militära utbildningsinsats i landet (EUTM Mali). Tillsammans med EU:s civila förmågehöjande insats i Niger (EUCAP SAHEL Niger), som har ett liknande uppdrag, ska regional samverkan inom säkerhetsområdet främjas.

EUCAP SAHEL Niger utvidgade under året sin närvaro till Agadez, en transitort för många migranter, för att fördjupa engagemanget i gräns- och migrationsrelaterade frågor. På grund av det fortsatt svåra säkerhetsläget i Libyen verkade EU:s utbildnings- och rådgivningsinsats EUBAM Libyen även 2015 från Tunisien med reducerad bemanning och kapacitet.

Det pågående engagemanget på Afrikas horn fortgick under året med tre GSFP-insatser som ömsesidigt förstärker varandra. EU:s militära utbildningsinsats för somaliska säkerhetsstyrkor (EUTM Somalia) har fortsatt sitt arbete i nära samarbete med främst Afrikanska unionen. Den civila insatsen EUCAP Nestor, som tidigare haft regionen som arbetsfält har under året fokuserats till Somalia. EUCAP Nestor bidrar till att utveckla kustbevakningsförmåga och att motverka sjöröveri.

EU:s marina insats utanför Somalias kust (EU NAVFOR Atalanta) har under året fortsatt att skydda hjälpleveranser från FN:s livsmedelsprogram till Somalia, och tillsammans med andra internationella aktörer motverkat sjöröveri och bidragit till att hålla sjövägar öppna för handelstrafik. Insatsen har varit framgångsrik och sjöröveriet har minskat betydligt i omfattning. Under februari till maj bidrog Sverige med ett styrkebidrag till insatsen placerat på ett nederländskt fartyg. Den svenska insatsen, liksom samarbetet med Nederländerna, var framgångsrik. Under hösten och vintern genomfördes en strategisk översyn av alla de tre insatserna samlad. Syftet var att

Skr. 2015/16:115 koordinera insatserna bättre och se till att de bidrar med mervärde till varandra. Insatsen för säkerhetssektorreform i Demokratiska republiken Kongo (EUSEC DR Kongo) förlängdes under året till den 30 juni 2016.

Insatser i Europa

För att bidra till att förhindra fler tragiska drunkningsolyckor på Medelhavet fattade rådet den 18 maj beslut om att etablera en insats för att bekämpa människosmuggling på den södra delen av centrala Medelhavet (EUNAVFOR MED). Insatsen inleddes den 22 juni efter beslut av rådet. Sverige har under utformningen av insatsen framgångsrikt verkat för att den ska genomföras med full respekt för internationell rätt och mänskliga rättigheter, inklusive asylrätt. Samråd med EU-nämnden ägde rum i maj och september.

EU:s rådgivande civila insats i Ukraina (EUAM Ukraina) fortsatte arbetet med att stödja en reform av civila säkerhetssektorn, inklusive polisen och rättsväsendet. Insatsen ger råd till ukrainska myndigheter och bistår dem i att ta fram en strategi för att reformera säkerhetssektorn, och att genomföra den. Målsättningen är legitima säkerhetsstrukturer som, under demokratisk kontroll, agerar i enlighet med rättsstatens principer och har allmänhetens förtroende. Rådet beslöt i november att förlänga insatsen till och med den 30 november 2017. Sverige bidrog under året med sju personer i insatsen.

På Balkan fortsatte EU:s krishanteringsinsatser. Rättsstödssinsatsen i Kosovo (EULEX Kosovo) har genom åren varit EU:s överlägset största och mest komplexa civila insats och den enda med ett exekutivt mandat. Den har bidragit till rättsskipningen i Kosovo, gränshantering och till att stödja rättsväsendet i stort. I EULEX Kosovos mandat ingår även stöd till det kosovanska rättsväsendets hantering av inhuman behandling och organhandel i Kosovo genom en domstol utanför Kosovo. Insatsen har även stöttat genomförandet av den EU-ledda normaliseringsdialogen mellan Serbien och Kosovo.

Vidare undertecknades i oktober stabiliserings- och associeringsavtalet (SAA) och framsteg gjordes i genomförandet av viseringsliberaliseringen för en ökad normalisering i förbindelserna mellan EU och Kosovo inom ramen för det europeiska perspektivet i regionen.

Det nuvarande mandatet för insatsen sträcker sig till juni 2016, men förlängs till juni 2018 med ett reviderat och begränsat mandat. Under insatsens förlängning fortsätter överföring till EU:s instrument inom ramen för EU-närmandeprocessen och delar av personalstyrkan fasas successivt över till EU:s särskilde representant för Kosovo (EUSR) och EU-kontoret. EU:s militära insats i Bosnien och Hercegovina (EUFOR Althea) bidrog till att stödja reformeringen av den bosniska säkerhetssektorn. Styrkan bestod av ca 600 personer.

I Georgien bidrog EU:s civila observatörsinsats (EUMM Georgien) fortsatt till stabilisering i landet genom sitt uppdrag att övervaka avtalet om eldupphör mellan Ryssland och Georgien från konflikten år 2008. Insatsens nuvarande mandat löper till december 2016.

I Mellanöstern har polisinsatsen i Palestina (EUPOL COPPS) fortsatt sitt arbete med fokus på att bygga upp den palestinska civilpolisen till stöd för en tvåstatslösning. De politiska förutsättningarna har saknats för att bedriva aktiv verksamhet vid EU:s stödinsats för gränsövergången i Rafah (EUBAM Rafah) men EU utfäste sin beredskap för att återaktivera insatsen i Rafah när de politiska förutsättningarna finns och att ta ytterligare ansvar för att bidra till att häva Gazas isolering. De två insatserna förlängdes under året till den 30 juni 2016.

Polisinsatsen i Afghanistan (EUPOL Afghanistan) fortsatte sitt stöd för att bygga upp den afghanska civila polisen. Rådet fattade i december beslut om att förlänga verksamheten till 2016. En viktig uppgift för polisinsatsen är en övergång av verksamheten till nationella myndigheter och internationella organisationer.

Förbättrad förmåga att genomföra krishanteringsinsatser

EU:s förmåga att bidra till internationell fred och säkerhet är beroende av effektiva strukturer och kapaciteter för att besluta, planera, bemanna och genomföra militära och civila insatser. Under 2015 fortsatte arbetet vid EU:s operationscentrum (Opcen), som koordinerar och samordnar insatserna i Sahel och på Afrikas horn. Det nuvarande mandatet sträcker sig till 2016.

Europeiska försvarsbyrån

Verksamheten inom ramen för den mellanstatliga europeiska försvarsbyrån (EDA) syftar till att stärka det europeiska försvarssamarbetet inom bl.a. förmågeutveckling, forskning, materiel-utveckling och den försvarsindustriella basen. EDA:s arbete har under året präglats av förberedelser inför Europeiska rådets möte i juni och genomförande av mötets slutsatser. Fokus har varit på förberedelserna inför lanseringen av ett pilotprojekt samt en förberedande åtgärd när det gäller forskning om GSFP tillämpningar i syfte att undersöka om sådan verksamhet kan bedrivas inom EU:s nästa fleråriga budgetram. Även materiel och industrifrågor som försörjningstrygghet och standardisering har uppmärksamats. Arbete har påbörjats för att utveckla EDA:s förmågeutvecklingsplan med bakgrund av det förändrade säkerhetsläget. Sverige har också samverkat i diskussioner med kommissionen och med EDA. I stor utsträckning har en gemensam syn uppnåtts, med fokus på genomförandet av det nya försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet och på generella åtgärder.

Samarbete med andra aktörer

EU:s samarbete med internationella och regionala organisationer är av stor betydelse. Det ramavtal om samarbete inom krishantering mellan EU och FN som förhandlades fram under förra året har under 2015 börjat genomföras. Ett effektivt samarbete mellan EU och Nato är av betydelse för såväl europeisk och transatlantisk säkerhet som internationell krishantering. Sverige verkar för att samarbetet mellan EU och Nato ska utvecklas, inte minst i fråga om att kunna stå emot hybridkrigföring.

Skr. 2015/16:115 Samarbetet mellan EU och länderna inom Östliga partnerskapet har under året fortsatt att utvecklas inom frågor som rör den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP). Flera samarbetsaktiviteter genomfördes och Sverige har fortsatt att aktivt bidra till samarbetet bl.a. genom att organisera ett seminarium om partnerländernas civila krishanteringsförmåga.

Samarbetet med regionala afrikanska organisationer som Afrikanska unionen (AU) och den västafrikanska samarbetsorganisationen ECOWAS har fortsatt att spela en stor roll i EU:s arbete för att stärka fred och säkerhet i Afrika. Arbetet med fred och säkerhet är alltså högsta prioritet i samarbetet. Bland annat har arbetet inriktats på att utveckla den politiska dialogen och arbetsmetoderna kring hur säkerhetsutmaningar i Afrika gemensamt ska bemötas. Arbetet med stärkandet av den afrikanska säkerhetsarkitekturen, APSA, bl.a. genom stöd till regionala beredskapsstyrkan ASF har fortsatt. Under året fortsatte även samarbetet med ett antal länder utanför EU som deltar i unionens fredsfrämjande insatser. EU fattade beslut om ett ramavtal med Australien, Bosnien-Hercegovina och Marocko om deltagande i krishanteringsinsatser.

Konfliktförebyggande och medling

Europeiska fredsinstitutet (EIP) bildades 2014 av Sverige, Finland, Belgien, Italien, Luxemburg, Polen, Schweiz, Spanien och Ungern. EIP är en oberoende organisation som ska bidra till och komplettera EU:s globala fredsarbete, framförallt genom medlingsinsatser och dialogarbete. Organisationen har under året bedrivit medlings- och dialoginsatser i Mellanöstern och på västra Balkan samt bidragit med stöd till internationella insatser som ska motverka extremism på bl.a. Afrikas horn.

Kvinnor, fred och säkerhet

Sverige arbetar aktivt inom EU för att stärka genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) och de efterföljande resolutionerna 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 och 2242 om kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionerna behandlar frågan om hur krig och konflikter påverkar kvinnor och flickor samt kvinnors deltagande i konfliktlösning och i arbetet med att uppnå långsiktigt hållbar fred. Arbetet vilar på en helhetssyn på säkerhet, utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Sverige verkar aktivt för att resolution 1325 och de efterföljande resolutionerna genomförs fullt ut i EU:s freds- och säkerhetsskapande arbete. Sverige har under året framgångsrikt verkat för att EEAS ska inrätta en högnivåtjänst för genderfrågor, vilket fick stöd i rådsslutsatserna vid rådet för utrikes frågor den 18 maj samt rådet för utrikes frågor (utveckling) den 26 maj. EU:s nya genderrådgivare tillträdde i september. Sverige presenterade tillsammans med andra medlemsstater under våren ett förslag på tillvägagångssätt för att stärka genderperspektivet i EU:s krishanteringsinsatser.

Under året har EU:s arbete med klimat och säkerhet fortskridit. EU har internt och i internationella sammanhang även fortsatt arbetet med bl.a. tidig varning och konfliktförebyggande, konflikthantering och fredsbyggande. Syftet med tidig varning är att identifiera och hantera konfliktrisker innan de blir verklighet. EU har även varit fortsatt verksam i fredsbyggande inom ramen för New Deal, en överenskommelse om ett bättre fredsbyggande och statsbyggande i sviktande och konfliktdrabbade stater. När det gäller genomförandet av New Deal-överenskommelsen på landnivå har man varit mest aktiv i Somalia. EU är även en aktiv medlem i Internationella dialogen för fredsbyggande och statsbyggande där Sverige innehar ordförandeskapet tillsammans med Sierra Leone.

12.3 Externa aspekter av migration

EU har ställts inför ett ökat migrationstryck och ökade flyktingströmmar vid EU:s södra och östra gränser. Upp till 60 miljoner människor befinner sig på flykt från krig och förföljelse i världen, varav en stor andel är ensamkommande barn. Detta har ställt nya krav på EU:s gemensamma agerande, såväl internt som externt, och situationen diskuterades vid rådet för utrikes frågor den 12 oktober och den 16 november.

I den samlade ansatsen för genomförandet av den europeiska dagordningen för migration som kommissionen presenterade den 9 september, ingick ett meddelande som redogjorde för vad EU har gjort och gör i de länder och regioner där människor flyr från fattigdom och förtryck (se faktagromemoria 2015/16:FPM7). Regeringen välkomnade de åtgärder som vidtagits och betonade samtidigt att flyktingkrisen visar på behovet av en än mer aktiv och sammanhållen utrikespolitisk ansats från EU:s sida. Bredden av unionens instrument kan stärka ursprungsländernas förmåga att skapa förutsättningar som motverkar orsakerna till människors flykt.

Västra Balkanruten har under året varit den främsta vägen för flyktingar och migranter in i EU. I oktober hölls en högnivåkonferens med deltagande av EU:s medlemsstater och länderna på västra Balkan, Turkiet, Jordanien och Libanon, såväl som en extra högnivåkonferens under kommissionens ledning med länderna i och omkring västra Balkan. Sverige har understrukit vikten av att samarbete med länderna på västra Balkan och Turkiet sker inom ramen för utvidgningsprocessen. Utökad finansiellt stöd ges inom ramen för existerande instrument som förmedlemskapsstödet och katastrofhjälpen, och genom att utsträcka EU:s regionala förvaltningsfond med anledning av krisen i Syrien (Madadfonden). Vid Europeiska rådets möte i oktober presenterade kommissionen en handlingsplan om migrationsfrågor för Turkiet, som innebar ömsesidiga åtaganden från både EU och Turkiet. EU har också utökad sitt stöd till, och dialogen med, Turkiet, Libanon och Jordanien med målsättningen att förbättra möjligheterna till arbete, utbildning och hälsovård för flyktingar som uppehåller sig i länderna. I november hölls ett toppmöte mellan EU:s medlemsstater och Turkiet, där huvudfrågan

var att anta den gemensamma handlingsplanen för att hantera flyktingsituationen.

I ljuset av ytterligare katastrofer på Medelhavet intensifierades EU:s samarbete med relevanta transit- och ursprungsländer för migranter och flyktingar i Afrika. Samarbetet fokuserar på migrationens utvecklings-effekter och grundorsaker, laglig migration och rörlighet, internationellt skydd och asyl, att förebygga och bekämpa människosmuggling och trafficking samt återvändande och återtagandeavtal. I november hölls ett toppmöte i Valletta på Malta mellan EU:s medlemsstater och en stor grupp afrikanska länder. Under mötet antogs en gemensam deklaration och handlingsplan. EU:s nödfond för stabilitet och för att hantera grundorsakerna till irreguljär migration och folkförflyttningar i Afrika etablerades i samband med toppmötet.

Sverige bidrar med personal till EU:s kapacitetsbyggande insatser i bl.a. Sahel och på Afrikas horn för att stärka den institutionella förmågan såväl som säkerhetsläget i regionen, vilket har bäring på migrations- och flyktingsituationen. För att bidra till att förhindra fler tragiska drunkningsolyckor på Medelhavet fattade rådet den 18 maj beslut om att etablera en insats för att bekämpa människosmugglare på den södra delen av centrala Medelhavet (EUNAVFOR MED, Operation Sophia). Insatsen inleddes den 22 juni efter beslut av rådet. Sverige har framgångsrikt verkat för att insatsen ska genomföras med full respekt för folkrätt, inklusive mänskliga rättigheter och asylrätt.

Slutsatserna från rådet för utrikesfrågor från den 12 oktober berör ovan områden och understryker vikten av att finna en politisk lösning på konflikterna i Syrien och Libyen samt stärka samarbete med ursprungs- och transitländer. Slutsatserna visar på behovet av att alla tillgängliga EU-instrument mobiliseras och ger i uppdrag åt kommissionen samt EU:s utrikestjänst att presentera skraddarsydda förslag för att nå resultat i samarbetet med tredjeländ. Därtill välkomnas tillsättningen av sambandsofficerare för migration vid några av EU:s delegationer och det ökade stödet till UNHCR och WFP i linje med uttalandet från det Europeiska rådet den 23 september.

Vid rådet för utrikesfrågor den 16 november fokuserade diskussionen på uppföljningen av högnivåkonferensen mellan EU och länderna på västra Balkan samt toppmötet i Valletta mellan EU:s medlemsstater och en stor grupp afrikanska länder.

Inom ramen för rådet för utrikes frågor (utveckling) har uppföljningen av rådsslutsatser från december 2014 diskuterats, i synnerhet genomförandet av åtaganden om migration och utveckling i Agenda 2030 och Addis Abeba Action Agenda om utvecklingsfinansiering, liksom förbättrad samstämmighet mellan politikområden (PCD).

Inför Europeiska rådet den 17–18 december redovisade kommissionen tillsammans med EU:s utrikestjänst de samtal som förts med partnerländerna under året, bl. a Marocko, Afghanistan, Nigeria, Pakistan och länderna inom gruppen G5 Sahel (Tchad, Mauretanien, Burkina Faso, Niger och Mali). Fokus under dessa möten låg på återvändande- och återtagandeprogram. Europeiska rådet betonade vikten av en fortsatt dialog med dessa länder samt ett effektivt genomförande av åtgärderna som överenskommit under högnivåkonferensen för Västra Balkanrutten, toppmötet i Valetta samt toppmötet med Turkiet.

EU:s status i FN regleras av, och formaliserades genom, resolution 65/276 som antogs i maj 2011. Liksom tidigare år har EU under 2015, med aktiv svensk medverkan, spelat en viktig roll i FN:s arbete. EU har fortsatt att vara drivande i flera förhandlingsprocesser, resolutioner och initiativ. Därutöver är många av EU:s medlemsstater, däribland Sverige, betydande aktörer i FN. EU utarbetar varje år gemensamma prioriteringar för arbetet i FN:s generalförsamling och dess utskott. EU har talat i flera debatter i generalförsamlingen och regelbundet hållit anföranden i öppna tematiska och geografiska debatter i FN:s säkerhetsråd, bl.a. de årliga debatterna om resolution 1325, barn i väpnad konflikt och skydd av civila. I FN:s arbete med att genomföra resolution 1325 och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet (1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 och 2242) har EU varit en viktig aktör. Sverige och EU har också stöttat FN:s generalsekreterares särskilda representant för frågor om sexuellt våld i konflikt.

Det fleråriga samarbetet mellan EU och FN har under 2015 fortsatt att utvecklas och konsoliderats i ett strategiskt partnerskap för fredsbevarande och krishantering. FN och EU genomför fredsinsatser sida vid sida i bl.a. Mali, Centralafrikanska republiken, Kosovo och i Somalia. Koordinering av insatserna görs både i fält och mellan FN-sekretariatet och EU:s utrikestjänst. Möten har ägt rum mellan säkerhetsrådets medlemmar och EU:s kommitté för utrikes- och säkerhetspolitik. Inom ramen för partnerskapet EU–FN sker även samarbete med Afrikanska unionen.

EU var under 2015 fortsatt en ledande aktör i FN:s olika forum för mänskliga rättigheter. EU har lagt fram resolutioner som adresserar såväl geografiska som tematiska situationer när det gäller mänskliga rättigheter, och har arbetat aktivt för att FN:s råd för mänskliga rättigheter – som det huvudsakliga forumet – ska bli verksamt och effektivt i ansträngningarna för att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna globalt.

EU spelade även en pådrivande roll i förhandlingarna om en ny 2030-agenda med 17 globala mål för hållbar utveckling. Agendan antogs vid ett FN-toppmöte i september 2015 och EU fortsätter att verka för ett starkt globalt och nationellt genomförande.

EU har arbetat aktivt för fortsatt reformering och modernisering av FN:s styrning och förvaltning. Inom ramen för en dialogprocess i ekonomiska och sociala rådet (ECOSOC) om den långsiktiga rollen för FN:s utvecklingssystem enades EU i oktober om en gemensam handlingslinje. Dialogen syftar till framtida reformer för ett FN som är ändamålsenligt i ett nytt utvecklingslandskap under Agenda 2030. EU har fortsatt att framhålla vikten av effektiv och ändamålsenlig användning av FN:s resurser, med ökad transparens och ansvarsutkrävande, och en budget på en rimlig nivå som samtidigt gör det möjligt för organisationen att genomföra sitt mandat. Medan EU:s medlemsstater är överens om vikten av att reformera säkerhetsrådet finns i nuläget dock ingen gemensam EU-ståndpunkt för hur en sådan reform bör se ut.

12.5 OSSE och Europarådet

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Under året har OSSE:s verksamhet dominerats av den ryska aggression som har lett till den pågående krisen i Ukraina, vilket även har genomsyrat EU:s arbete i organisationen. EU har drivit frågan om krisen och OSSE:s möjligheter att bidra till en lösning på konflikten i såväl OSSE:s löpande verksamhet som vid den årliga översynskonferensen om den mänskliga dimensionen (HDIM) och det årliga ministermötet. I det löpande arbetet har EU verkat för att förstärka OSSE:s kapacitet inom rustningskontroll och militär transparens, konfliktförebyggande och krishantering. Arbetet har dock försvårats till följd av krisen i Ukraina. EU har även prioriterat arbetet inom OSSE när det gäller frågor om mänskliga rättigheter, rättsstaten och demokrati, inklusive mediefrihet. EU har även riktat fortsatt stort fokus på transnationella hot, cyberfrågor och gränssäkerhet.

Europarådet

Samarbetet mellan Europarådet och EU återspeglas i ett avtal från 2007. Dessutom finns ett särskilt avtal mellan Europarådet och EU:s byrå för grundläggande rättigheter i Wien samt gemensamma biståndsprogram. Arbetet har utvecklats och blivit mer strategiskt under senare år och innefattar såväl ett nära geografiskt samarbete som ett tematiskt samarbete i ett antal specifika mänskliga rättighets-, demokrati- och rättsstatsprincipfrågor. Inom ramen för detta sker även en politisk samverkan som inkluderar nära och regelbundna kontakter på alla nivåer, samt ett rättsligt arbete som syftar till att stärka samstämmigheten mellan Europarådets och EU:s rättsliga standards samt till att öka samarbete inom ramen för gemensamma program och åtgärdsplaner, särskilt när det gäller assistans och arbeten gentemot Västra balkanländerna och länderna inom Östliga partnerskapet.

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande inträdde en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. En anslutning skulle innebära att EU och dess institutioner sätts under extern kontroll av Europadomstolen som kan hålla EU:s institutioner ansvariga för kränkningar av konventionen. Arbetet med anslutningen fortsätter, och processen har även resulterat i en ökad dialog på andra områden och avsikten är att se över möjligheterna för EU att ansluta sig till andra Europaråds-konventioner och att närma sig Europarådets arbete på korruptionsområdet (GRECO). Oenighet råder dock mellan kommissionen och rådet om den rättsliga grunden för en sådan anslutning, även om ambitionen kvarstår. Konsultationer sker återkommande mellan Europarådets generalsekreterare och kommissionens ordförande, den höga representanten samt andra kommissionärer. I slutet av året antog EU:s utrikesministrar prioriteringar för samarbetet med Europarådet för åren 2016–2017.

Det finns ett starkt stöd från EU till Internationella brottmålsdomstolens (ICC) arbete för att förebygga folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser och förhindra att förövarna av dessa brott får straffrihet. Stödet manifesterades och tydliggjordes 2011 genom ett rådsbeslut och handlingsplan om ICC. EU har under året arbetet med genomförande av dessa dokument.

Enskilda länder som ännu inte tillträtt Romstadgan uppvaktades med uppmaning om att tillträda den. Redan anslutna stater påmindes om den skyldighet de har att samarbeta med domstolen. Den höga representanten gjorde flera uttalanden till stöd för ICC, bl.a. vid fall av icke-samarbete med domstolen. EU verkade även för att de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser genomförs i statsparternas nationella lagstiftning. Stöd har vidare getts till enskilda organisationer som på olika sätt främjar universell anslutning till domstolens stadga och ICC:s arbete.

12.7 Respekten för mänskliga rättigheter i världen

EU har ett fortsatt starkt engagemang för de mänskliga rättigheterna (MR) och är en global aktör på området. EU:s arbete baseras på det strategiska ramverk för mänskliga rättigheter och demokrati som EU:s utrikesministrar antog 2012 och den handlingsplan för genomförandet av det strategiska ramverk för perioden 2015–2019 som rådet antog i juli. Handlingsplanen innefattar fem strategiområden: öka lokala aktörers delaktighet, uppmärksamma centrala MR-utmaningar, säkerställa en helhetssyn på MR-perspektivet på konflikt- och krissituationer, öka samstämmigheten samt fördjupa effektivitet och resultatinriktat arbete inom MR och demokrati.

Genomförandet av handlingsplanen följs upp i EU:s årliga rapport för mänskliga rättigheter. Utöver det strategiska ramverket har drygt 150 landstrategier utarbetats sedan 2012 med prioriteringar inom området mänskliga rättigheter för varje land. Arbetet med att genomföra dessa pågår. EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter syftar till att ge stöd och vägledning åt ambassader och EU-delegationer runt om i världen att uppnå en mer enhetlig och tydlig gemensam EU-politik för mänskliga rättigheter.

EU:s arbete för mänskliga rättigheter som kampen mot dödsstraff, tortyr, skyddet av religions- och övertygelsefrihet, diskriminering av hbt-personer, våld mot kvinnor, skyddet av människorättsförsvarare, barnets rättigheter, barn i väpnade konflikter och respekten för den internationella humanitära rätten har fortsatt i enlighet med de EU-riktlinjer som finns på dessa områden. EU har även under året uppmärksammat flera individuella fall där människorättsförsvarares mänskliga rättigheter kränkts. EU har också systematiskt uppmärksammat den globala trenden med ökade hinder för civilsamhällets möjligheter att verka. I december hölls EU:s årliga forum

Skr. 2015/16:115 för frivilligorganisationer som hade skydd och främjade av civila samhället som tema.

EU prioriterar fortsatt att stärka arbetet för mänskliga rättigheter inom ramen för FN. Rådet antog i februari en strategi för EU:s agerande i FN:s forum för mänskliga rättigheter – generalförsamlingens tredje utskott och FN:s råd för mänskliga rättigheter. EU har lagt fram ett antal resolutioner i dessa forum, bl.a. om religions- och övertygelsefrihet samt om situationen i Nordkorea. Därtill har EU arbetat för antagande av resolutioner om situationen för mänskliga rättigheter i Myanmar och Syrien, men även tematiska resolutioner som exempelvis barnets rättigheter. Enskilda EU-medlemsstater har också varit aktiva i att lägga fram nationella initiativ som fått brett stöd från EU, exempelvis den svenska resolutionen i FN:s råd för mänskliga rättigheter som i mars förlängde mandatet för specialrapportören för Iran med ett år. Under 2015 granskades EU av FN:s övervakningskommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). EU var den första regionala organisationen som granskats av en av FN:s övervakningskommittéer. CRDP är den första konventionen som regionala organisationer har möjlighet att ansluta sig till.

EU:s särskilda representant (EUSR) för mänskliga rättigheter har under året genomfört ett stort antal resor till flera stater inom och utanför EU i linje med EU:s riktlinjer för MR-dialoger. Bland annat ledde EU:s första dialog om mänskliga rättigheter med Kuba. Den särskilda representantens mandat förlängdes i februari med ytterligare två år, och Sverige har stöttat dennes arbete genom att ställa en rådgivare till förfogande till EUSR:s stab. EU för regelbundet dialoger om mänskliga rättigheter med över 40 organisationer och stater, däribland Ryssland, Kina och Afrikanska unionen. EU inledde även för första gången i MR-dialoger med ASEAN i oktober.

12.8 Nedrustning och icke-spridning

Massförstörelsevapen

Sverige har verkat för en tydlig nedrustnings- och icke-spridningspolitik för EU. Under året fortsatte EU att följa upp den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog 2003. Inom ramen för strategin antas regelbundet rådsbeslut till stöd för de olika internationella konventionerna på området. Uppföljning sker även genom en s.k. ickespridningsklausul i samarbetsavtal mellan EU och tredjeländ. Vidare fortsatte genomförandet av den handlingsplan om ickespridning som EU antog 2008. Därutöver deltog EU vid den 70:e generalförsamlingens session i första utskottet i FN (nedrustning och internationellt säkerhet). Sverige deltog aktivt i framtagandet av EU:s gemensamma anföranden.

Rådet antog slutsatser i april om EU:s gemensamma ståndpunkter inför ickespridningsfördragets (NPT) översynskonferens i maj. Sverige intog en aktiv roll i förhandlingarna. Rådsslutsatserna utgjorde grunden för EU:s anföranden vid konferensen.

Den höga representanten fortsatte under året att leda de diplomatiska samtalen mellan EU3+3 (Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Kina,

Ryssland, USA) och Iran för att nå en lösning på frågan om Irans kärntekniska program. Den 14 juli enades parterna om en gemensam övergripande handlingsplan (JCPOA) som syftar till att säkerställa att Irans kärntekniska program har uteslutande fredliga syften och att de tekniska förutsättningarna för att utveckla kärnvapen försvåras. Gradvis avskaffande av sanktioner relaterade till den kärntekniska frågan har utfästs om Iran verifierbart lever upp till sina åtaganden i överenskommelsen. EU har antagit nödvändiga rättsakter för suspendering av dessa sanktioner.

Vid den ministerkonferens som FN organiserade under general-församlingens högnivådel för att främja provstoppsavtalet CTBT och där även utrikesministern deltog, talade den höga representanten om EU:s starka stöd för avtalets ikraftträdande och universella anslutning samt verifikationssystemets trovärdighet. Den höga representanten framhöll även att EU har bidragit med mer än 15 miljoner euro från GUSP-budgeten för bl.a. kapacitetsbyggnad och uppbyggnad av verifikationssystemet.

EU har fördömt Nordkoreas fortsatta utveckling av kärn- och missilteknik, i strid med FN:s säkerhetsråds resolutioner, och EU:s medlemsstater har gemensamt genomfört de av FN beslutade sanktionerna mot Nordkorea.

EU har vid ett flertal tillfällen uttryckt oro för den fortsatta användningen av kemiska vapen i Syrien. Den syriska regimen har uppmanats att samarbeta till fullo med Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) i dess arbete med att verifiera fullständigheten i Syriens initiala rapporter och utreda påstådd användning av kemiska vapen. EU har även uttryckt starkt stöd för FN:s säkerhetsrådsresolution 2235 (2015) om upprättandet av en gemensam FN/OPCW-undersökningsmekanism för att utreda skuldfrågan i samband med attacker med kemiska vapen i Syrien. I slutet av året fattade EU ett rådsbeslut om bidrag på 5 miljoner euro, varav hälften tilldelades OPCW:s utredningar och hälften den gemensamma undersökningsmekanismen under FN:s säkerhetsråd.

På området biologiska vapen antogs under året två rådsbeslut, varav ett handlade om finansiellt stöd och ett fastställde EU:s gemensamma ståndpunkt inför 2016 års översynskonferens för konventionen om biologiska och toxiska vapen. Besluten återspeglar EU:s ambition att bidra till en stärkt B-vapenkonvention och att underlätta för FN att undersöka påstådd användning av biologiska vapen. Sverige intog en aktiv roll i förhandlingarna.

EU:s arbete med att stärka skyddskapacitet för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot och risker för närområdet har fortsatt. EU deltog i G7:s ickespridningsarbete, under tysk ledning, och det globala partnerskapet mot spridning av material och teknologi för massförstörelsevapen till terrorister. EU och Sverige var även representerat vid ett högnivåmöte i Seoul inom initiativet för en global hälsosäkerhetsagenda, som syftar till att minska hot från utbrott av smittsamma sjukdomar.

Genomförandet av EU:s strategi och handlingsplan för bekämpning av illegal spridning av små och lätta vapen (SALW), som antogs av Europeiska rådet 2005, har fortsatt under året. Rådets slutsatser om ändring i den särskilda SALW-klausulen för EU:s samarbetsavtal med tredjeland började tillämpas i förhandlingarna under året. Den nya lydelsen, som har utarbetats på svenskt initiativ, tar hänsyn till antagandet och ikraftträdandet av FN:s vapenhandelsfördrag (ATT). Under 2015 bidrog såväl EU som Sverige också aktivt till ett expertmöte inom ramen för FN:s handlingsprogram mot illegal handel med små och lätta vapen. Arbetet inriktade sig på de konsekvenser som ny vapenteknologi kan ha för möjligheten att effektivt märka, spåra, registrera och kontrollera små och lätta vapen.

EU talade vid 2015 års översynskonferens för konventionen om klusterammunition och betonade unionens stöd för konventionens humanitära mål, liksom behovet av stöd till offer och för röjning av oexploderad klusterammunition.

Under årets statspartsmöte för Ottawakonventionen, som förbjuder antipersonella landminor, höll EU ett anförande där bl.a. stödet till minoffer och behovet av samordning med andra relevanta konventioner betonades. EU har även fortsatt verkat för universell anslutning till konventionen. Sedan 2012 är samtliga EU:s medlemsstater parter till konventionen.

Rymden

EU fortsatte arbetet med att få till stånd en internationell uppförandekod för rymdaktiviteter. EU anordnade ett möte i juli i New York om Rymdkoden, med deltagande av fler än 100 stater.

12.9 Strategisk exportkontroll

Krigsmateriel

Sverige har aktivt medverkat i EU:s utbyte av information om tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten om export av militär teknik och krigsmateriel (2008/944/GUSP) och synen på enskilda exportdestinationer. I juli avslutades översynen av den gemensamma ståndpunkten genom antagandet av rådslutsatser. Översynen har bl. a. syftat till att ytterligare främja konvergensen i medlemsstaternas exportpraxis och anpassa ståndpunktens användarguide till ikraftträdandet av vapenhandelsfördraget ATT.

I februari antog rådet en uppdaterad förteckning av EU:s gemensamma militära lista som återspeglar de senaste ändringar som överenskommit inom det s.k. Wassenaar-arrangemanget. Dialogmöten har hållits med Europaparlamentet, tredjeländer som tillämpar EU:s gemensamma ståndpunkt på frivillig bas, samt med enskilda organisationer. Ett nytt program har också antagits när det gäller EU:s arbete med exportkontrollstöd och främjande av kriterierna enligt den gemensamma ståndpunkten, till stater i EU:s grannskapsområde.

EU deltog aktivt i arbetet för att universalisera och genomföra FN:s vapenhandelsfördrag, som trädde i kraft den 24 december 2014. EU:s treåriga program för stöd till fördragets genomförande i tredjeland fortsatte under året. EU bidrog också aktivt i förberedelseprocessen inför den första statspartskonferensen som hölls i Cancun, Mexiko, 24–27 augusti 2015. Sverige ledde arbetet för ökad öppenhet i rapporteringen av den internationella handeln och kontrollen av krigsmateriel. EU välkomnade det positiva resultatet av konferensen som lägger en solid grund för det fortsatta fördragsarbetet.

Produkter med dubbla användningsområden (PDA)

Medlemsstaterna fortsatte sitt arbete att stärka regelverk, arbetsrutiner och samarbetsformer bl.a. som följd av skyldigheter genom FN:s säkerhetsrådsresolutioner om icke-spridning och åtaganden i de internationella exportkontrollregimerna Australiengruppen, Nuclear Suppliers Group, Zangger-kommittén, Missilteknologikontrollregimen och Wassenaar-arrangemanget. Dessa regimer reglerar produkter med dubbla användningsområden inom de nukleära, biologiska, kemiska och konventionella vapenområdena.

Sverige bidrog aktivt till det fortsatta arbetet med den översyn av EU:s regelverk exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden som inleddes 2011. Under året genomförde Sipri på kommissionens uppdrag en utvärdering av de olika utvecklingsalternativ som kommissionen presenterade 2014. Kommissionen avser återkomma med konkreta lagstiftningsförslag och förslag till andra åtgärder under första halvåret 2016. I enlighet med sina delegerade befogenheter antog kommissionen i månadsskiftet november/december en uppdaterad produktförteckning över PDA-produkter som omfattas av exportkontroll, baserad på de ändringar som beslutats i respektive exportkontrollregim.

12.10 Sanktioner

EU använder s.k. restriktiva åtgärder som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i vissa länder. Under året har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner eller förstärkt, förlängt, suspenderat eller på annat sätt ändrat befintliga sanktioner när det gäller:

- Afghanistan
- Burundi
- Centralafrikanska republiken
- Egypten
- Elfenbenskusten
- Guinea
- Guinea-Bissau
- Irak
- Iran
- Jemen
- Kongo (Demokratiska republiken)
- Liberia

- Libyen
- Moldavien (avseende regionen Transnistrien)
- Myanmar (Burma)
- Nordkorea
- Somalia
- Sudan
- Sydsudan
- Ryssland
- Syrien
- Tunisien
- Ukraina/Ryssland
- Vitryssland
- Zimbabwe
- Terrorism

Under året har EU upprättat en ny sanktionsregim mot Burundi. Sanktionerna riktar sig mot vissa individer med ledande positioner som på olika sätt ansetts försvåra en fredlig lösning i landet. I övrigt kvarstår EU:s inrättade sanktioner mot ovan länder. EU har dessutom sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt land eller en bestämd region. Detta gäller dels personer och enheter som har samröre med al-Qaida-nätverket, dels sanktioner mot andra som är inblandade i terroristhandlingar.

Under året har en förhandlingsprocess om Irans kärntekniska program pågått mellan Iran och de s.k. E3+3-länderna (Frankrike, Storbritannien och Tyskland samt Kina, Ryssland och USA) med den höga representanten i en samordnande roll. Den tillfälliga överenskommelse som ingicks i januari 2014 om en viss lättnad av sanktionerna mot Iran har förlängts till 2016. En övergripande överenskommelse nåddes under förhandlingar i Wien den 14 juli som innebär att Iran åtar sig att på olika sätt begränsa sitt kärntekniska program samtidigt som programmet underkastas ingående inspektioner av det Internationella atomenergiorganet (IAEA). I gengäld ska FN:s, EU:s och USA:s kärntekniskt relaterade sanktioner hävas eller suspenderas i takt med att IAEA verifierar att Iran genomför sina åtaganden enligt överenskommelsen. Så beräknas ske i månadsskiftet mellan januari och februari 2016.

Sverige har fortsatt att vara drivande i frågan om rättssäkerhet och trovärdighet i EU:s sanktioner.

12.11 Terrorism

EU har fortsatt sitt arbete mot terrorism internt inom unionen och externt med utgångspunkt i EU:s övergripande strategi mot terrorism och EU:s handlingsplan mot terrorism. Terrorism är ett gränsöverskridande fenomen som kräver internationell samverkan baserad på multilaterala ramverk, i kombination med nationella åtgärder och bilateralt samarbete.

EU:s strategi för kampen mot terrorism från 2005 är uppbyggd efter fyra principer: förhindra, skydda, fullfölja och reagera. De fyra principerna genomsyrar EU:s arbete och återkommer i tre andra viktiga

strategier på området: Strategi för motverkande av radikaliserings och rekrytering till terrorism, Strategi för motverkande av finansiering av terrorism, Strategi för EU:s inre säkerhet. I antiterrorismarbetet fokuseras särskilt på Syrien och Irak och utländska terroriststridande. Det är en del av arbetet att förbättra och återskapa de grundläggande förutsättningarna för politisk stabilitet i regionen.

Under 2015 har EU:s samarbete mot terrorism intensifierats. Vid rådet för utrikes frågor i februari antogs rådsslutsatser och stats- och regeringscheferna antog ett särskilt uttalande vid Europeiska rådet i februari. Insatserna har särskilt varit inriktade på att stärka samarbetet med tredjeländ och åtgärder mot utländska terroriststridande. Fokus för arbetet var vidare dialog och samarbete med länder i MENA-regionen, ytterligare kapacitetsbyggande i samarbetsländer för att påskynda efterlevnad av FN:s säkerhetsrådsresolution 2178, motverkande av radikaliserings till våldsbejakande extremism, fokus på dialog och kommunikation, fortsatt arbete för yttrande- och religionsfrihet och främjande av internationellt samarbete med FN och forumet för global antiterrorism (GCTF).

Samarbetet med länder i MENA-regionen prioriteras särskilt och arbete pågår med att ta fram ett ramverk för informationsbyte, ömsesidig rättshjälp och utlämningsavtal med MENA-länderna. Vidare har EU:s delegationer i regionen förstärkts med sekonderade säkerhetsexperter. Utöver situationen i Syrien och Irak har utvecklingen i Sahel, på Afrikas horn, i Jemen och Pakistan ägnats stor uppmärksamhet och varit föremål för särskilda insatser. Vid uppdateringen av EU:s Sahelstrategi har antiterrorismfrågor särskilt uppmärksammats. EU har även medverkat i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism och bidragit aktivt i arbetet med att försöka nå ett positivt avslut i de långvariga förhandlingarna om en övergripande FN-konvention mot terrorism.

Efter terroristattentaten i Paris den 13 november intensifierades genomförandet av åtgärder för att bekämpa våldsbejakande extremism och terrorism. Rådsslutsatser beslutades av rådet den 20 november, vilka innehöll texter om bl.a. utbyte av information om passageraruppgifter (PNR), skjutvapen, terrorfinansiering, gränskontroll och informationsutbyte.

Vid rådet för utrikes frågor den 14 december och Europeiska rådet den 17–18 december redovisades pågående arbete och hur åtgärder på olika områden påskyndas och förstärks, i all huvudsak med utgångspunkt i de beslut som fattats i februari 2105 (av rådet och Europeiska rådet). Det gäller förutom åtgärder inom ramen för rättsliga och inrikes frågor även externa frågor som dialog och kapacitetsbyggande i tredjeländ, i första hand med MENA-länderna, västra Balkan samt Turkiet. Det gäller också frågor om transportsäkerhet och luftfartsskydd, som nu ser ut att ges all större uppmärksamhet.

12.12 Cybersäkerhet

Under året fortsatte uppföljningsarbetet med EU:s cybersäkerhetsstrategi ”En öppen, säker och trygg cyberrymd” – som togs fram 2013. Strategin

berör såväl EU-interna som externa aspekter av internetrelaterade frågor i ett brett perspektiv och lyfter fram EU:s vision och principer för hur unionens centrala värderingar och intressen ska tydliggöras och tillvaratas inom cyberområdet. Mänskliga rättigheter online, It-säkerhet, IT-brottslighet, industri- och handelsrelaterade frågor liksom utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik inom cyberområdet är viktiga delar av strategin.

Flera viktiga processer pågår inom EU arbetet, bl.a. ett nytt direktiv för nät- och informationssäkerhet samt ett säkerhetssamarbete för att bl.a. stärka EU-institutionernas nät- och informationssäkerhet liksom samarbete när det gäller bekämpandet av it-brottslighet och terrorismrelaterade aktiviteter på internet. Ett strategidokument för europeisk cyberdiplomati förhandlades fram under våren i en s.k. vänggrupp för cyberfrågor. EU genomför inom ramen för denna strategi regelbundna strategiska cyberdialoger med bl.a. Japan, Kina och USA och planerar för dialoger med bl.a. Indien och Brasilien. Arbetet pågår för att förstärka cyberförsvarsaspekter inom GSFP i ett s.k. ramverk för cyberförsvarspolitik. EEAS och kommissionen har inlett diskussioner om att stärka samarbetet på cyber/utvecklingsområdet.

G5-kretsen har stora möjligheter att påverka utvecklingen av cyberfrågor inom EU på en rad områden – mänskliga rättigheter, säkerhetspolitik, normskapande, brotts- och terrorismbekämpning, rustningskontroll, handel samt teknologi- och industrifrågor. Europarådet är ett av de viktigare normbildande organen på området mänskliga rättigheter och internet. Rådets strategi löpte ut 2015 men arbetet med att bl.a. definiera användares rättigheter och staters förpliktelser online utifrån mänskliga rättigheter kommer att fortsätta.

12.13 Konsulär beredskap

EU:s medlemsstater fortsätter att arbeta med att stärka informations- och erfarenhetsutbytet för att utarbeta god praxis och smidiga samarbetsformer i det dagliga konsulära arbetet. Verktyg och rutiner för samverkan vid större konsulära kriser som drabbar EU-medborgare har använts vid ett antal tillfällen under året.

Löpande informationsutbyte har under året ägt rum mellan EU-huvudstäderna om reseråd samt om strandsatta EU-medborgare och befintliga transportmöjligheter ut ur länder som drabbats av kriser, bl.a. i samband med utbrottet av konflikten i Jemen.

På huvudstadsnivå har EU-samarbetet främst fokuserat på att nå ett avslut i behandlingen av kommissionens förslag till direktiv från december 2011 om konsulärt skydd för EU-medborgare utomlands (se faktapromemoria 2011/12:FPM86). Enligt artikel 23 i EUF-fördraget har den EU-medborgare som befinner sig i ett tredjeland där hennes eller hans eget land saknar representation rätt att söka konsulär hjälp av någon annan EU-medlemsstat som finns representerad i landet, på samma villkor som den statens medborgare.

Syftet med direktivet är att förtydliga formerna för hur denna rätt ska tillgodoses. Sverige ställde sig i huvudsak positivt till införandet av ett

direktiv och välkomnade förslagets ambition att tydliggöra ansvaret för icke-representerade EU-medborgare och att fördjupa beredskaps-samarbetet. Många medlemsstater värnade dock strikt den nationella kompetensen för de konsulära frågorna. Förhandlingarna slutfördes den 20 april då rådet antog direktivet. Medlemsstaterna har nu fram till den 1 maj 2018 på sig att anpassa nationell lagstiftning i enlighet med direktivets innehåll. Under året har också arbetet för utökad konsulärt samarbete (CCI) fortskridit. Syftet med CCI är att i några utvalda länder (Dominikanska republiken, Kambodja, Nepal, Nigeria och Tunisien) stärka det lokala samarbetet mellan EU:s medlemsstater och utforska möjligheter för därvarande EU-delegationer att bidra till detta.

13 Den gemensamma handelspolitiken

EU:s handelspolitik fokuserar på EU:s gemensamma agerande i skapandet av globala och regionala regler för import och export, i Världshandelsorganisationen (WTO) och i bilaterala frihandelsavtal. Sverige är en stark förespråkare för fri och rättvis handel, ökad öppenhet och mot protektionism. Miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa ska värnas i handelspolitiken. EU:s externa handel bidrar till EU:s tillväxt och sysselsättning och är en central del i EU:s roll som global aktör.

Vid Världshandelsorganisationens (WTO) tionde ministerkonferens i Nairobi i december (MC10) lyckades medlemsländerna enas om det s.k. Nairobipaketet, uppdatera det plurilaterala avtalet ITA2 och välkomna Liberia och Afghanistan som nya medlemmar.

Till framgångarna under året hör att EU:s förhandlingar med Vietnam kunde avslutas och att förhandlingar med Tunisien inletts. Tekniska framsteg har även gjorts på flera områden i förhandlingarna med USA.

13.1 Världshandelsorganisationen

De förhandlingar som går under benämningen Doharundan omfattar bl.a. handel med jordbruksvaror, industrivaror och tjänster. Förhandlingarna, som inleddes 2001, har varit svåra och präglats av flera sammanbrott. Under 2015 ratificerade EU avtalet om förenklade handelsprocedurer. Vid WTO:s tionde ministermöte i Nairobi i december 2015 lyckades medlemmar komma överens om en uppgörelse, det s.k. Nairobipaketet. Detta innehöll utfasning av alla former av exportstöd, vissa beslut för att öka marknadstillträde för de minst utvecklade länderna i världen bl.a. tull- och kvotfritt tillträde för bomull och preferentiella ursprungsregler samt en ministerdeklaration som bekräftade vikten av WTO:s arbete.

Därutöver enades 53 av WTO:s medlemsländer om att uppdatera det s.k. Informationsteknikavtalet (ITA2), som innebar borttagande av tullar på 201 IT-produkter. Avtalet omfattar ca 10 procent av världshandeln

och förväntas bidra positivt till den tekniska utvecklingen och till världsekonomin i stort.

Plurilaterala förhandlingar om borttagande av tullar på miljövaror pågår sedan juli 2014. För Sveriges del har fokus legat på att produktlistan bör bestämmas utifrån miljökriterier och att tjänster inkluderas. Sedan mars 2013 förhandlar 50 länder ett separat plurilateralt tjänsteavtal (TiSA). Särskilt intressanta för svensk del blir de länder med vilka EU inte har frihandelsavtal eller aktiva förhandlingar. Sverige arbetar aktivt för att dessa plurilaterala förhandlingarna om miljövaror och om tjänster ska bli klara under 2016, samt att flera länder ska ansluta sig. I juli 2015 godkändes Kazakstans medlemskap i WTO, och i december välkomnades Afghanistan och Liberia som nya medlemmar i WTO. WTO har nu 164 medlemmar.

13.2 EU:s regionala och bilaterala handelspolitik

13.2.1 Regionala och bilaterala frihandelsavtal

EU förhandlar en rad bilaterala och regionala frihandelsavtal med prioriterade länder och regioner som komplement till det multilaterala regelverket i WTO. Förhandlingarna som EU för med USA om ett transatlantiskt frihandels- och investeringsavtal (TTIP) är en av de viktigare frihandelsförhandlingar som EU hittills har inlett. Avtalet är tänkt att bli mer omfattande och djupgående än något av de frihandelsavtal som EU tidigare ingått och är en av de främsta prioriteringarna för regeringen i EU:s relationer med USA.

Sveriges övergripande målsättning är att nå ett så ambitiöst resultat som möjligt, samtidigt som möjligheten att upprätthålla och förstärka skyddet för bland annat miljön, människors och djurs hälsa samt arbetstagare kvarstår. Hittills har elva s.k. förhandlingsrundor genomförts, den senaste i oktober. I samband med förhandlingarna har kommissionen presenterat ett förslag om investeringsskydd samt ett moderniserat system för tvistlösning. Dessa förslag är tänkta att fungera som grund för de fortsatta förhandlingarna med USA om relevanta avsnitt av TTIP.

EU och Japan förhandlar sedan mars 2013 om ett frihandelsavtal. Vissa framsteg gjordes i den 14:e förhandlingsrundan som ägde rum i november och i december, men det finns fortfarande utrymme för förbättringar. Regeringen ser gärna att förhandlingarna avslutas under 2016.

Diskussioner pågår för att fortsatt fördjupa existerande handelsrelationer mellan EU och grannländerna inom i Östliga partnerskapet och södra grannskapet. Förhandlingar om djupgående frihandelsavtal (DCFTA), som en del av breda associeringsavtal, inleds när respektive land är redo. Förhandlingar om ett DCFTA med Tunisien inleddes i oktober i samband med handelskommissionär Cecilia Malmström besökt i Tunis.

Förhandlingarna med Ukraina om DCFTA avslutades i december 2011 och avtalet undertecknades i juni 2014. I september 2014 beslutade dock EU, Ryssland och Ukraina att skjuta upp den provisoriska tillämpningen

av DCFTA till den 1 januari 2016 för att undgå ryska handelspolitiska straffåtgärder gentemot Ukraina. EU har under tiden förlängt tillämpningen av sina autonoma handelspreferenser (ATM) gentemot Ukraina.

Skr. 2015/16:115

13.3 EU:s arbete med ansvarsfullt företagande

Frågor om hållbart företagande (CSR) behandlas i en högnivågrupp med representanter från medlemsstaterna som möts två gånger per år. Under året har kommissionen följt upp åtgärder som aviserades i meddelandet om en CSR-strategi för 2011–2014, där fokus bl.a. har legat på hur EU kan underlätta samstämmigheten i hur medlemsstaterna genomför FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter.

Kommissionens förslag till förordning från 2014, om konsekvensanalyser av konfliktmineraler i leverantörskedjan, har under året behandlats vidare och en överenskommelse uppnåddes i december om rådets mandat inför de triloger som kommer att inledas i början av 2016. Det är viktigt att EU kan få en förordning på plats, som kan bidra till att minska krigsherrars möjligheter att finansiera övergrepp på befolkningen genom försäljning av guld, tenn, tantal och volfram. Under processen förespråkade Sverige att krav om obligatorisk certifiering för importörer ska reflekteras i förordningen, en fråga som kommer att drivas under den fortsatta processen.

13.4 Övriga handelspolitiska frågor

13.4.1 Investeringskydd

Genom Lissabonfördragets ikraftträdande 2009 har beslutsbefogenheten på investeringsområdet förskjutits från medlemsstaterna till EU. Denna förskjutning påverkar medlemsstaternas bilaterala investeringskyddsavtal. En övergångsförordning för bilaterala investeringsavtal som reglerar avtalens EU-rättsliga status trädde i kraft den 9 januari 2013 (se även faktapromemoria 2009/10: FPM108). Investeringskydd är en del i flera bilaterala frihandelsförhandlingar så som de pågående med bl.a. Japan, Vietnam, och USA och de avslutade med Kanada och Singapore. Separata investeringsförhandlingar förs även med Kina och Myanmar.

Sverige har också stött kommissionens strategi med offentliga konsultationer om tvistlösningsmekanismen mellan investerare och stat (ISDS) i frihandelsavtalet med USA och strävan att skapa principer för en modern tvistlösningsmekanism som ska vara rättssäker och öppen och inte inskränka staters demokratiska beslutsfattande.

Kommissionen har utarbetat ett förslag till ett förändrat investeringskydd och en moderniserad tvistlösningsmekanism (ICS) för att möjliggöra ett återupptagande av de suspenderade förhandlingarna med USA området. Avsikten är att denna modell för ett reformerat investeringskydd även ska tillämpas i alla EU:s frihandelsförhandlingar där investeringskydd ingår.

13.4.2 Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidumpningsåtgärder, antisubventionsåtgärder och skyddsåtgärder)

Handelspolitiska skyddsinstrument är samlingsnamnet för åtgärder (skyddstullar) mot import som befunnits vara prisdumpad eller subventionerad, eller mot import som ökat kraftigt. Åtgärderna får bara användas om man funnit att europeisk industri lider skada och det inte går emot EU:s intresse att införa åtgärderna.

Regeringen anser att handelsskyddsåtgärder, i synnerhet antidumpningsåtgärder, är allvarliga ingrepp i det fria handelsutbytet och därför bör användas restriktivt. Regeringen har konsekvent framfört behovet av en reformering av regelverket i en mer frihandelsvänlig riktning.

Under året har Sverige fortsatt att kritiskt granska kommissionens förslag till åtgärder. Ett antal nya åtgärder har införts. Till detta kommer frågor om förlängning, översyn och utvidgning av existerande åtgärder. I de flesta fallen har förslagen godkänts med en klar majoritet. Särskilt uppmärksammat var införandet av antidumpningsåtgärder mot platta produkter av kisellegerat elektrostål (GOES) som används i transformatorer. Sverige har följt sin traditionella frihandelslinje och motsatt sig förslag på nya och förlängda åtgärder. I september hade EU 98 åtgärder i kraft. Kina är fortsatt det land som flest åtgärder och nya undersökningar riktas mot.

Från svensk sida har det varit särskilt viktigt att värna om berörda parter möjlighet att komma till tals i kommissionens undersökningar och att fortsatt föra fram hållningen att åtgärderna endast bör införas om de är effektiva och ändamålsenliga. Detta fördes fram i samband med kommissionens arbete med att ta fram en ny handelsstrategi, och inkluderades även i den färdiga strategin i oktober.

13.4.3 Kommissionens handelsstrategi ”Handel för alla”

Handelskommissionär Cecilia Malmström presenterade i oktober en ny handelsstrategi, kallad ”Handel för alla”. Sverige verkade under framtagandet aktivt för skrivningar om vikten av en fri och rättvis handel och fick genomgående bra genomslag. På rådet för utrikes frågor (handel) den 27 november antogs rådsslutsatser där prioriterade frågor i handelsstrategin välkomnades. Strategins prioriteringar kommer att ligga till grund för kommissionen, rådet och Europaparlamentets arbete med handelspolitik de närmsta fyra åren.

13.4.4 EU:s allmänna preferenssystem

Genom EU:s allmänna preferenssystem (GSP) erbjuds utvecklingsländer sedan 1971 tullsänkningar och tullfrihet vid import till EU. Syftet med preferenssystemet är att genom ökad handel skapa inkomster och därmed resurser för utveckling. Från den 1 januari 2014 gäller ett reformerat regelverk för GSP-systemet vilket ska gälla till den 31 december 2023.

Genom reformen läggs tydligare vikt vid de minst utvecklade ländernas behov. Skr. 2015/16:115

Arbetet med GSP-systemet inriktas nu på tillämpningen av det reformerade regelverket. År 2014 uppgick värdet av de produkter som importerades till EU med stöd av GSP-systemet till 60 miljarder euro, vilket motsvarar 4 procent av EU:s totala import och 9 procent av EU:s import från utvecklingsländer.

Under 2015 lämnade flera länder GSP-systemet då de klassats som övre medelinkomstländer av Världsbanken tre år i rad; Kina, Ecuador, Maldiverna och Thailand. Däremot återinfördes Myanmar i GSP från att ha varit suspenderade sedan 1997.

13.4.5 Aid for Trade

Aid for Trade-arbetet syftar till att ta ett helhetsgrepp om det handelsrelaterade biståndet. Det handlar om att stödja utvecklingsländernas möjlighet att delta i och dra nytta av den internationella handeln, exempelvis genom stärkta handelsrelaterade institutioner, minskade handelskostnader och förbättrad förhandlingskapacitet. Sverige och EU har spelat en central roll i Aid for Trade-arbetet och fortsätter att avsätta betydande resurser på området.

Den femte globala översynen av Aid for Trade-initiativet ägde rum under sommaren 2015. Huvudbudskap från mötet var att minskade handelskostnader och förenklade handelsprocedurer är fortsatt prioriterade, i synnerhet med fokus på de fattigaste länderna och mest utsatta grupperna. Även handelns och det handelsrelaterade biståndets roll inom Agenda 2030 uppmärksammades.

Vid den globala översynen av Aid for Trade genomfördes konsultationer som ett led i kommissionens arbete med att revidera EU:s nuvarande Aid for Trade-strategi. Arbetet med strategin fortlöpte under året.

13.4.6 Exportfinansiering

År 2012 inleddes en internationell förhandlingsprocess med syfte att förhandla fram ett nytt globalt regelverk för exportkrediter tänkt att ersätta OECD:s nuvarande regelverk. Sverige tillhör de pådrivande länderna inom EU-kretsen eftersom frågan om jämlika konkurrensvillkor inom exportfinansiering är viktig för svensk export. Under året har Sverige genom EU, även drivit på för mer flexibla exportfinansieringsvillkor för klimatvänliga projekt inom OECD, t.ex. smarta elnät. En överenskommelse har även nåtts i OECD som begränsar möjligheterna att stödja nya investeringar i kolkraftverk med exportkrediter.

14 EU som global utvecklingsaktör

14.1 Samstämmig utvecklingspolitik

EU har ett fördragsbundet åtagande till samstämmighet för utveckling, vilket innebär hänsyn till utvecklingsmålen vid beslut inom olika politikområden med påverkan på utvecklingsländer. Inom EU går detta arbete under benämningen samstämmighet för utveckling (PCD). I linje med Sveriges politik för global utveckling (PGU) har Sverige länge aktivt arbetat med PCD inom EU.

Under 2015 presenterade kommissionen den femte rapporten om EU:s arbete med PCD. Rådsslutsatser om rapporten antogs vid rådet för utrikes frågor (utveckling) i oktober. I rådsslutsatserna bekräftar rådet sitt engagemang för PCD. Rådet betonar att ytterligare ansträngningar krävs för att förbättra EU-arbetet med PCD, inte minst i ljuset av antagandet av 2030-agendan. Alla EU:s institutioner och politikområden har ett ansvar för att genomföra, rapportera och dela med sig erfarenheter av PCD-arbetet. Kommissionen och medlemsstaterna bör öka sina ansträngningar att göra systematiska bedömningar av hur politikområden påverkar hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Rådsslutsatserna uppmanar kommissionen och EEAS att, tillsammans med andra aktörer, komma med konkreta förslag på hur PCD och Agenda 2030 kan få större genomslag inom alla EU:s politikområden och institutioner. EU:s nästa PCD-rapport ska spegla detta.

Sverige ser PCD som ett centralt verktyg inom EU för att leverera på åtagandena inom ramen för 2030-agendan. För att bidra till den nya globala utvecklingsagendan behöver åtgärder inom olika politikområden sträva åt samma håll. Sverige har i förhandlingarna argumenterat för ett starkt ansvarstagande för PCD inom EU:s institutioner och medlemsstater. Politiken för global utveckling (PGU) kommer ha särskilt betydelse för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Det är viktigt att medlemsstaterna och EU:s institutioner tar ett helhetsgrepp kring genomförandet av Agenda 2030 och stärker arbetet med samstämmighetspolitik som ett viktigt verktyg för genomförande. Sverige har betonat vikten av att EU-institutionerna och medlemsstaterna tar fram arbetsprogram och handlingsplaner för PCD och Agenda 2030. Sverige har fört fram att hållbarhets-, rättighets- och jämställdhetsperspektiven är särskilt viktiga i sådana planer.

14.2 EU:s handlingsplan för jämställdhet 2016–2020

En ny handlingsplan för jämställdhet i EU:s externa relationer 2016–2020 antogs vid rådet för utrikes frågor (utveckling) i oktober. Den tidigare handlingsplanen berörde endast utvecklingspolitiken medan den nya planen blir ett viktigt verktyg för att bidra till att stärka jämställdhet inom EU:s alla politikområden, inte minst i relation till Agenda 2030.

Jämställdhet har överlag fått bra genomslag i olika policydokument inom EU. Svårigheterna har legat i att omsätta policydokumenten i

praktiken. Jämställdhetsperspektivet måste tydligare finnas med i dialog, beslut, aktiviteter och uppföljning, bl.a. genom bättre jämställdhetsanalyser och användande av köns- och åldersuppdelad statistik. I syfte att få genomslag för jämställdhet i bredare i EU:s externa relationer innehåller den nya handlingsplanen åtgärder för att förbättra samarbetet internt mellan EU:s olika institutioner och mellan institutionerna och medlemsstaterna. Stärkt ledarskap, ansvarsutkrävande och ökade resurser är nyckelfaktorer för att den nya planen ska kunna genomföras på ett effektivt sätt.

Sverige har ingått i den arbetsgrupp som utarbetat handlingsplanen. Planens åtgärder överensstämmer med Sveriges jämställdhetspolitiska prioriteringar. Sverige ställde även nationella jämställdhetsexperter till förfogande för kommissionens generaldirektorat som ingått i arbetet med att ta fram handlingsplanen. Den nya planen innefattar insatser för att förebygga och bekämpa alla former av genusrelaterat våld och stärka sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter bl.a. genom att kvinnor och flickor ges tillgång till preventivmedel och sexualundervisning.

Vidare innehåller planen åtgärder för att öka kvinnors och flickors politiska och ekonomiska egenmakt samt kvinnors deltagande i alla skeden av fredsprocesser och i fredsfrämjande insatser. Sverige har bl.a. drivit frågan om jämställdhet som en integrerad del av allt externt EU-agerande och betonat vikten av ett tydligt rättighetsperspektiv i jämställdhetsarbetet samt stärkt ledarskap och ansvarsutkrävande. Sverige är tydligt med att arbetet för ökad jämställdhet måste involvera kvinnor och män, flickor och pojkar.

14.3 Agenda för förändring och dess betydelse för EU:s utvecklingspolitik

Målet med EU:s utvecklingspolitik är enligt Fördraget om Europeiska unionen att minska och på lång utrota fattigdomen. Sverige har under året fortsatt att arbeta för att den strategiska inriktningen för EU:s utvecklingssamarbete – den s.k. Agenda för förändring – ska få genomslag i programmeringen och genomförandet av EU:s bistånd. Särskilt viktiga frågor inom ramen för denna agenda är att mer resurser riktas till områdena mänskliga rättigheter, demokrati och samhällsstyrning samt till inkluderande och hållbar tillväxt för mänsklig utveckling. Därtill kommer frågor som bidrar till stärkt effektivitet, bättre resultat, ökad transparens och aktiv korruptionsbekämpning inom EU:s utvecklingssamarbete.

För att få genomslag för Agenda för förändring har Sverige också under året fortsatt att vara drivande i arbetet med att ta fram ett resultatramverk som mer systematiskt ska redogöra för resultat från EU:s projekt och program. I Agenda för förändring finns ett ökat fokus på resultat, uppföljning och resultatredovisning. Resultatramverket som tagits fram utgår från EU:s prioriteringar för utvecklingssamarbetet i agendan.

EU-gemensam programmering är en del av Agenda för förändring och har pågått och genomförs eller planerar genomföras i drygt 40 länder.

Etiopien, Mali, Rwanda, Kenya, Tanzania, Uganda, Mocambique, Bolivia, Afghanistan, Bangladesh, Myanmar, Kambodja, Georgien och Palestina är några av de länder som berör Sverige. EU-gemensam programmering av EU:s och medlemsstaternas bistånd syftar till ökad biståndseffektivitet och bättre resultat bl.a. genom att minska fragmenteringen av det totala biståndet. En central del i detta är att planering och samordning av biståndet ska göras med utgångspunkt i samarbetsländernas egna utvecklingsplaner, strategier för fattigdomsbekämpning eller motsvarande.

Flera av för Sverige prioriterade frågor inom *Agenda för förändring* har genomförts och utvecklats i olika processer, policys och handlingsplaner. Ett exempel på frågor som Sverige drev för att få integrerade i *Agenda för förändring* är jämställdhetsfrågorna, som har omhändertagits i framtagnandet av en ny handlingsplan för jämställdhet i EU:s externa agerande. Samstämmighetspolitiken för global utveckling har integrerats i den nya globala hållbarhetsagendan och är ett centralt verktyg i dess genomförande.

14.4 EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati

EU antog i juli 2015 en ny handlingsplan för genomförandet av det strategiska ramverket om mänskliga rättigheter och demokrati. Det strategiska ramverket, tillsammans med handlingsplanen för mänskliga rättigheter och demokrati, är styrande för hur EU ska integrera respekten för mänskliga rättigheter i de externa förbindelserna. Arbetet har påbörjats med att genomföra rådsslutsatserna från 2014 om rättighetsperspektivet som metod i EU:s utvecklingssamarbete. År 2016 förväntas en första utvärdering.

Genomförandet av rådsslutsatserna om demokratistöd i EU:s yttre förbindelser fortskrider för att förbättra samstämmighet och effektivitet mellan utrikes-, säkerhets- och utvecklingspolitiken. Genomförandet av rådsslutsatserna är nu fokuserat på en andra generations pilotländer. Under 2015 har demokratiprofiler presenterats inom ramen för andra generationers pilotländer.

Den demokratistödande stiftelsen Europeiskt initiativ för demokrati (EED) inledde sitt arbete 2013 och har etablerat sig som en viktig aktör inom EU:s arbete för stärkt demokrati. Stödet har hittills i huvudsak riktats till EU:s södra och östra grannskap, men man har under året utvidgat EED:s verksamhetsområde till några länder bortom grannskapen. Sverige är en av de största givarna till EED och stöder aktivt processerna när det gäller genomförande av rådsslutsatserna om rättighetsperspektivet och demokratistöd i EU:s yttre förbindelser.

Det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) är bl.a. ett viktigt instrument för skyndsamt stöd till MR-försvarare. I oktober tog EIDHR även fram ett flerårigt åtgärdsprogram (MAAP) för 2016–2017 och ett nytt handlingsprogram (AAP) för valövervakning.

14.5 EU:s humanitära bistånd och EUs roll som humanitär aktör

Skr. 2015/16:115

Genom att tillhandahålla humanitärt bistånd försöker EU att rädda liv och minska mänskligt lidande till följd av krig, konflikter, naturkatastrofer och andra kriser.

EU:s 28 medlemsstater ger omfattande bilateralt humanitärt bistånd. Utöver detta ger kommissionen, genom generaldirektoratet för humanitärt bistånd och civilskydd (DG ECHO), humanitärt bistånd som finansieras av EU:s budget och därigenom av medlemsstaterna genom EU-avgiften. Mer än en tredjedel av världens humanitära bistånd 2014 kom från EU, varav över två tredjedelar från medlemsstaterna bilateralt. Detta bekräftar EU:s ställning som världens största givare av humanitärt bistånd. EU bidrog med humanitär hjälp till närmare 121 miljoner människor i mer än 80 länder. Precis som tidigare år gick en stor del av EU:s finansiering till Afrika (45 procent). Omfattande hjälp gavs också till Mellanöstern – främst Syrien och dess grannländer.

Det humanitära biståndet är behovsbaserat och ges i enlighet med internationell humanitär rätt och de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende. EU arbetar fortsatt för att detta följs. EU arbetar även fortsatt med att bättre länka humanitärt bistånd med långsiktig återuppbyggnad och utvecklingsinsatser.

Arbetet har även fortsatt med att öka koordineringen och samarbetet mellan humanitärt bistånd och civilskydd. I juni antogs rådsslutsatser om gemensamma principer för kontantbaserat stöd med många användningsområden som svar på humanitära behov. I september presenterade kommissionen ett meddelande med kommissionens rekommendationer på det humanitärpolitiska området inför världstoppmötet om humanitära frågor i maj 2016 (se faktagromemoria 2015/16:FPM13). I december antogs processrelaterade rådsslutsatser om världstoppmötet. Sverige fortsatte under året att verka för ett stärkt samarbete mellan EU:s humanitära bistånd och FN, respekt för de humanitära principerna och jämställdhetsintegrering i humanitära insatser.

14.6 Förhandlingar om och antagande av 2030- agendan för hållbar utveckling och en ny agenda för utvecklingsfinansiering

Under 2015 antogs den s.k. post 2015-agendan (2030-agendan för hållbar utveckling) samt ett nytt ramverk för utvecklingsfinansiering. Förberedelserna inom ramen för dessa båda processer hade varit omfattande och pågått under flera år.

2030-agendan för hållbar utveckling

De mellanstatliga förhandlingarna om 2030-agendan inleddes i New York i januari. 2030-agendan lägger fast 17 målen för hållbar utveckling och inkluderar även en politisk deklaration, medel för genomförande och ett ramverk för uppföljning och översyn.

Förhandlingarna om 2030-agendan avslutas den 2 augusti och antogs därefter av världens stats- och regeringschefer vid toppmötet i New York den 25 september.

Sverige fick ett gott genomslag i en rad prioriterade frågor i 2030-agendan. Detta gäller i såväl EU:s förhandlingslinjer som i den slutliga texten. Sverige har bidragit till gott utfall i skrivningar om bl. a. miljö, klimat, jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter, mänskliga rättigheter, demokrati, jämlikhet, FN-reform, migration, utbildning, barn- och ungdomar, anständiga jobb, officiellt utvecklingsbistånd (ODA) och ministrarnas årliga översyn (AMR).

Konferensen om utvecklingsfinansiering

Ett nytt globalt ramverk för finansiering av hållbar utveckling (FfD) antogs vid den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering den 16 juli i Addis Abeba. Konferensen i Addis Abeba var en fristående process, men spelade också en central roll i förhållande till den nya 2030-agendan. FfD-agendans medel för genomförande kompletterar och konkretiserar de medel som anges i 2030-agendan.

Genom antagandet av Addis Abeba-handlingsplanen (AAAA) har agendan för utvecklingsfinansiering breddats till att inkludera hållbarhet ur tre dimensioner; ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Agendan går därför i hand med den nya globala 2030-agendan för hållbar utveckling och dess 17 mål (SDGs) och kan ses om ett ramverk för finansieringen av hållbar utveckling.

Sverige har förhandlat om utvecklingsfinansiering genom EU tillsammans med andra medlemsstater. Kommissionen presenterade i februari ett meddelande om EU:s prioriteringar inför mötet i Addis Abeba samt efterföljande möte i september om 2030-agendan i New York (se faktapromemoria 2014/15:FPM19). Meddelandet från kommissionen var också ett bidrag till förberedelserna för klimatkonferensen i Paris (COP21) i december.

På basis av kommissionens meddelande utarbetades rådsslutsatser under våren som sedan antogs på rådet för utrikes frågor (utveckling) i slutet av maj. I rådsslutsatserna bekräftade rådet sitt engagemang för officiellt utvecklingsbistånd (ODA) ytterligare samt förpliktelsen att uppnå 0,7 procent av BNI i bistånd.

Regeringen har särskilt prioriterat att EU åter bekräftar sitt åtagande om att allokera 0,7 procent av BNI till bistånd och att en större andel av det samlade biståndet ska gå till de minst utvecklade länderna. Sverige har även argumenterat i förhandlingarna för att världen ska ta ett starkt ansvarstagande för jämställdhet och ser det som medel för ökad resursmobilisering, bekämpande av skatte- och kapitalflykt, sociala aspekter av hållbar utvecklingsfinansiering och ökade finansiella flöden. I FfD-processen har Sverige också betonat att de fattigaste och mest utsatta länderna och människornas behov av, och perspektiv på, utvecklingsfinansiering måste ges särskilt fokus.

15 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

Skr. 2015/16:115

15.1 Samarbete mellan EU och EFTA-länderna

Förhandlingarna mellan EU och de tre EFTA/EES-länderna om den nya avtalsperioden 2014–2021 för EES och Norges finansiella mekanismer slutfördes den 17 juli. De nya avtalen kommer att innebära fortsatt ekonomiskt stöd till socialt och ekonomiskt utsatta länder inom EU. Sverige är inte mottagare av medel från mekanismerna men påverkas av de bilaterala avtalen om tullfria kvoter för norsk och isländsk fisk som också ingick i förhandlingarna.

Två möten hölls under året med EES-rådet som är Europeiska ekonomiska samarbetsområdets högsta organ (EU, Island, Liechtenstein och Norge).

15.2 EU:s grannskapspolitik

Den europeiska grannskapspolitiken (ENP) omfattar 16 länder i södra Medelhavsregionen och i Östeuropa. EU:s grannskap har under 2015 i hög grad präglats av kriser, men det finns även viktiga framsteg att notera. I Östeuropa har Rysslands aggression mot Ukraina fortsatt, samtidigt som EU-inspirerade reformprocesser har intensifierats i flera av partnerländerna. I det södra grannskapet finns en blandning av fullskaligt krig, länder i sönderfall, repressiva regimer och ett allt sämre klimat när det gäller mänskliga rättigheter samt terrorism och stora flyktingströmningar, men även framsteg i länder som Tunisien och Marocko.

EU har gett ett omfattande politiskt och ekonomiskt stöd till de berörda länderna. En bred uppsättning instrument har använts, inklusive reformstöd genom grannskapsinstrumentet ENI, riktade handelslättnader, makrofinansiering, humanitära insatser och stöd, politisk dialog och särskilda EU-missioner för att övervaka vapenvila och stödja reformer på centrala områden.

Mot bakgrund av utvecklingen under de senaste åren har kommissionen och EU:s utrikestjänst genomfört en översyn av ENP, i syfte att skapa en mer flexibel, skräddarsydd och effektiv politik. Översynen inleddes med ett gemensamt meddelande från kommissionen och den höga representanten den 4 mars, varefter en omfattande konsultationsrunda genomfördes med EU:s medlemsstater, partnerländerna och det civila samhället. Totalt inkom omkring 250 bidrag till översynen. Den 18 november presenterades ett nytt meddelande, med förslag om en förnyad grannskapspolitik, med bl.a. förstärkt fokus på att främja stabilitet och att stärka partnerländernas förmåga att hantera de utmaningar de står inför. Rådet antog slutsatser om ENP i april och välkomnade sedan meddelandet om översynen i förnyade slutsatser i december. Överläggningar om processen och de två

Skr. 2015/16:115 meddelandena ägde rum med utrikesutskottet i april respektive december. I mars presenterade kommissionen och EU:s utrikestjänst också det årliga meddelandet om genomförandet av ENP under 2014, som bestod av ett övergripande meddelande, tolv landsspecifika lägesrapporter och två regionala rapporter (om Östliga partnerskapet respektive södra Medelhavsregionen). Ett resultat av översynen är att denna typ av samlade meddelanden om genomförandet av ENP inte längre kommer att tas fram på årlig basis.

15.2.1 Östliga partnerskapet

Under året har arbetet fortsatt med att genomföra och utveckla Östliga partnerskapet, som är en regional dimension av ENP omfattande EU:s bilaterala och multilaterala relationer med länderna i Östeuropa (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland). Fokus under våren låg i hög grad på toppmötet inom partnerskapet, som genomfördes den 21–22 maj i Riga, och resulterade i en gemensam toppmötesdeklaration. Deklarationen återbekräftade EU:s och partnerländernas åtaganden inom partnerskapet och framhöll särskilt områdena stärkande av institutioner och god samhällsstyrning, mobilitet och mellanfolkliga kontakter, utveckling av handelsrelationer samt sammanlänkning för det fortsatta genomförandet av partnerskapet. Överläggning om Östliga partnerskapet, inklusive inför toppmötet, med utrikesutskottet ägde rum i maj.

På det bilaterala området har flera framsteg gjorts, samtidigt som utvecklingen i flera av partnerländerna varit en källa till oro när det gäller den demokratiska utvecklingen. Framsteg har gjorts när det gäller Östliga partnerskapets mål om fördjupad politisk associering och ekonomisk integration med EU. Under året har genomförandet av associeringsavtalen, inklusive fördjupade frihandelsområden, fortsatt i Georgien, Moldavien och Ukraina. En stor majoritet av EU medlemsstater, inklusive Sverige, har ratificerat avtalen. Både Ukraina och Georgien har gjort framsteg mot målet om viseringsfrihet. Den politiska dialogen med Vitryssland har intensifierats och sanktionerna har suspenderats, efter att landet släppt kvarvarande politiska fångar. Med Armenien har förhandlingar inletts om ett nytt mer avancerat samarbetsavtal med EU. Partnerskapets multilaterala samarbete har under året utvecklats ytterligare inom områden som harmonisering av digitala marknader, statistik, stöd till små och medelstora företag, energi, jämställdhet och säkerhetspolitik. Samarbetet med det civila samhället fortsätter att vara centralt.

Utvecklingen i regionen, och särskilt Rysslands agerande, har satt sin prägel på genomförandet av politiken och bl.a. föranlett EU att stärka sitt stöd till de länder som fattat suveräna beslut om att närma sig EU på olika områden. Ett exempel är de ensidiga handelslättnader som EU tillämpat under året för produkter från Ukraina. Som svar på ökande statligt kontrollerad propaganda och desinformation från Ryssland har EU:s utrikestjänst under året etablerat av en ny grupp för strategisk kommunikation med fokus på Östeuropa.

15.2.2 Partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen

Skr. 2015/16:115

I mars antog EU en regional strategi för Syrien och Irak. Syftet är att verka för en långsiktig fred och stabilitet i Syrien och Irak och möta hotet från IS. På handelsområdet har förhandlingar om djupgående frihandelsavtal (DCFTA) fortsatt med Marocko, och näst i tur står Tunisien. På migrationsområdet har ett partnerskap för rörlighet med Tunisien etablerats. Bistånd till regionen fortsätter att vara ett prioriterat område, och EU har även genom andra internationella finansiella institutioner bidragit till reformer, ekonomisk tillväxt och demokratisering.

I april hölls ett informellt utrikesministermöte i Barcelona mellan EU och partnerländerna i det södra grannskapet där man bl. a. enades om behovet av ökad differentiering i relationerna liksom ökad flexibilitet. Regeringen beslutade även att bidra till EU:s ansvarsfond för finansiering av åtgärder såväl för migrationshantering som för att hantera grundorsaker till ofrivillig migration och flykt: EU:s nödfond för stabilitet och migration i Afrika som lanserades vid migrationstoppmötet på Malta, samt EU:s regionala förvaltningsfond med anledning av krisen i Syrien (Madadfonden). Sverige bidrar med 3 miljoner euro till vardera fond.

15.3 Östeuropa och Centralasien

15.3.1 Ryssland

EU:s och Rysslands relation har även under 2015 präglats av Rysslands aggression mot Ukraina, inklusive Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol. EU har i likhet med stora delar av världssamfundet kraftigt fördömt Rysslands agerande. Till följd av detta trappade EU ned eller suspenderade vissa kontakter och samarbeten med Ryssland under 2014, vilket bl.a. innebar att vissa påbörjade förhandlingar mellan EU och Ryssland avbröts. Då Ryssland fortsatt sin aggression mot Ukraina under 2015 har dessa samarbeten och förhandlingar, som det nya partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan Ryssland och EU, som var avsett att fördjupa samarbetsavtalet från 1994, och förhandlingsprocessen om viseringsfrihet, mellan Ryssland och EU inte kunnat återupptas.

De olika former av sanktioner som EU:s medlemsstater införde under 2014 till följd av Rysslands aggression mot Ukraina har förlängts. Sanktionerna och de restriktiva åtgärderna innefattar frysning av tillgångar och reserestriktioner för ett antal personer och företag enligt en lista som successivt utökats till att i dagsläget omfatta 149 personer och 37 enheter. Särskilda sektoriella ekonomiska sanktioner har även införts inom finans-, energi- och försvarsbranscherna, inklusive ett vapenembargo och exportrestriktioner för produkter med dubbla användningsområden samt utrustning och vissa tjänster till oljeindustrin. Sverige har under året aktivt deltagit i EU:s arbete med att bemöta Rysslands agerande och nå en diplomatisk lösning på konflikten i

Ukraina. Den 21 december antog EU beslut om att förlänga de sektoriella sanktionerna till den 31 juli 2016.

Under andra halvåret 2015 har Rysslands bombningar i Syrien hamnat i fokus. De ryska flyganfallen, som inleddes den 30 september, är Rysslands mest omfattande militära ingripande utanför f.d. Sovjetunionen sedan Afghanistan 1979. EU:s utrikesministrar konstaterade vid sitt möte den 12 oktober 2015 att den ryska militära offensiven, som går bortom att attackera Daesh och andra terroristgrupper som pekats ut av FN, är djupt oroväckande och måste upphöra omedelbart.

Sverige har under 2015 fortsatt att betona vikten av att demokrati och mänskliga rättigheter har en framskjuten plats i EU:s dialog med Ryssland, inte minst mot bakgrund av den ryska ledningens repressiva agerande. Sverige har vidare kritiserat Rysslands politiska, ekonomiska och handelsrelaterade påtryckningar mot partnerländerna i Östliga partnerskapet. Sverige har regelbundet upprepat att Rysslands aggression mot Ukraina, inklusive Rysslands olagliga annektering av Krim och Sevastopol, strider mot folkrätten. Sverige har hela tiden stått bakom EU:s sanktionspolitik mot Ryssland och varit en stark och tydlig röst till stöd för Ukrainas självständighet och oberoende.

Ryssland blev medlem i Världshandelsorganisationen (WTO) år 2012. Ryssland har dock inte fullföljt sina åtaganden inom ramen för sin anslutning till WTO, exempelvis när det gäller reglerna för tullsänkningar. Nya handelshinder har införts som neutraliserar eller motverkar vissa av WTO-avtalens centrala krav. Under 2015 har Ryssland väckt en tvist om antidumpningstullar mot EU i WTO:s tvistlösningsorgan. EU har sedan tidigare tvister med Ryssland när det gäller Rysslands importförbud av fläskkött, antidumpningstullar på vissa kommersiella fordon, tillämpning av vissa bundna tullar och återvinningsavgifter på importerade bilar. För Sverige har en av de viktigaste frågorna varit de bundna tullarna på pappersprodukter, då Ryssland sedan WTO-inträdet inte följt de överenskomna tullarna, och i stället tagit ut en högre tull på import av pappersprodukter.

15.3.2 Ukraina

Konflikten med Ryssland präglades i början av 2015 av intensiva strider i östra Ukraina. Den 12 februari resulterade ett möte i Minsk på stats- och regeringschefsnivå i Normandie-format (Frankrike, Tyskland, Ukraina, Ryssland) i en överenskommelse om eldupphör kopplat till en rad åtaganden från parterna att genomföra under 2015. Dokumentet skrevs under av den trilateral kontaktgruppen (Ukraina, Ryssland samt OSSE:s ordförandeland) med deltagande även av ledarna för de självutnämnda s.k. ”folkrepublikerna” i Donetsk och Luhansk. Minsköverenskommelsen är en slags vägkarta för genomförandet av de två tidigare Minsköverenskommelserna från september 2014. Sammantaget förutskickar Minskpaketet Ukrainas kontroll över hela sin statsgräns. Men dokumentet begränsar Ukrainas rätt att försvara sitt eget territorium samtidigt som landet åläggs en rad nya förpliktelser. Få explicita krav ställs i dokumentet på Ryssland.

Rådet för utrikes frågor den 22 juni beslutade om en förlängning av de ekonomiska sektoriella sanktionerna mot Ryssland till slutet av 2015, i enlighet med principbeslut av Europeiska rådet i mars att koppla sanktionsregimen till Minskpaketet. Beslut om att förlänga sanktionerna i ytterligare sex månader då Minskpaketet inte uppfyllts togs vid Europeiska rådet i december.

Sverige ökade under 2015 sitt humanitära stöd kopplat till den väpnade konflikten i östra Ukraina till 66 miljoner kronor från 38 miljoner kronor 2014.

Sverige fortsatte sitt reformstöd om totalt 220 miljoner kr kopplat till centrala reformer som energieffektivisering och decentralisering samt korruptionsbekämpning. Dessutom ska Sverige ansvara för 30 miljoner euro, ur EU:s grannskapsinstrument (ENI) budget, när det gäller decentraliseringsreformarbete. För att stödja Ukrainas ekonomi och reformprogram erbjöd Sverige i samband med statsministerns besök i mars Ukraina ett bilateralt lån om 100 miljoner USD kopplat till IMF:s program. Riksbanken har även fattat beslut om att ingå ett swapavtal med Ukrainas centralbank. Avtalet omfattar köp och försäljning av högst 500 miljoner amerikanska dollar mot ukrainska hryvnia.

Ukraina omfattas av Östliga partnerskapet, EU:s politik för att fördjupa relationerna med länderna i Östeuropa. Ukrainas reformer inom ramen för EU-närmandet fortgick under 2015. Under året pågick förberedelser för att den 1 januari 2016 börja genomföra handelsdelen av associeringsavtalet med EU, det s.k. djupgående frihandelsområdet (DCFTA), som förutom betydande handelslättnader i båda riktningarna innebär att Ukraina antar viktiga delar av EU:s regelverk på handelsområdet. EU och Ukraina fortsatte även den särskilda dialogen om viseringsfrihet inom ramen för en gemensamt överenskommen handlingsplan för det ukrainska anpassningsarbetet.

Den ukrainska importen av rysk gas upphörde helt under sommaren. Ukraina började i stället importera gas via EU-länder till ett förmånligt pris. Den 25 september enades Ukraina och Ryssland, i samtal som understöddes av kommissionen, om villkor för ryska gasleveranser till Ukraina under den kommande vintern.

EU:s rådgivande civila insats i Ukraina (EUAM Ukraina) fortsatte arbetet under året med att stödja reform av civila säkerhetssektorn, inklusive polisen och rättsväsendet. Insatsen ger råd till ukrainska myndigheter och bistår dem i att ta fram en strategi för reform av säkerhetssektorn, och att genomföra den.

15.3.3 Moldavien

Moldavien omfattas av Östliga partnerskapet, EU:s politik för att fördjupa relationerna med länderna i Östeuropa. Associeringsavtalet mellan EU och Moldavien undertecknades av parterna i Bryssel i juni 2014 och delar av avtalet tillämpas provisoriskt från och med den 1 september 2014. Till de delar som tillämpas provisoriskt hör handelsdelen, vilket innebär att ett långtgående frihandelsområde har upprättats mellan Moldavien och EU. Associeringsavtalet har ratificerats av samtliga EU:s medlemsstater och Europaparlamentet och träder i kraft

när samtliga medlemsstater underrättat Generalsekretariatet vid Europeiska unionens råd.

Reformerna till stöd för landets EU-anpassning har tappat fart under 2015, delvis på grund av tre regeringsskiften under året. Omfattande och återkommande demonstrationer har anordnats i centrala Chisinau i protest mot avsaknaden av reformer, oligarkernas inflytande över politiken och den utbredda korruptionen.

EU suspenderade under hösten sitt budgetstöd till Moldavien efter att en storskalig förskingringsskandal uppdagats där landets tre största banker var inblandade. För att återuppta stödet kräver EU en reformering av banksektorn och att ett IMF-program upprättas.

Med anledning av att avtalet hittills inte kunnat tillämpas när det gäller utbrytarregionen Transnistrien har EU beslutat om autonoma handelspreferenser som innebär förmånliga villkor för export från regionens företag till EU. Inför det att dessa löpte ut den 31 december har EU fört diskussioner med de facto-myndigheterna i Transnistrien om hur handel med regionens företag ska vara reglerad. De formella förhandlingarna om Transnistrienkonflikten, i det s.k. 5+2-formatet, där EU deltar som observatör, har fortsatt under året, dock utan större konkreta resultat. I oktober beslöt EU att formellt förlänga de reserestriktioner som tidigare riktats mot personer med ansvar för en kampanj mot skolor i Transnistrien som använder latinskt alfabet. EU beslutade dock att listan med personer som ska omfattas av åtgärderna ska förbli tom. EU:s gränsövervakningsinsats (EUBAM), som verkar på gränsen mellan Moldavien och Ukraina, har fortsatt sitt arbete under året.

15.3.4 Georgien

Georgien omfattas av Östliga partnerskapet, EU:s politik för att fördjupa relationerna med länderna i Östeuropa. Associeringsavtalet mellan EU och Georgien undertecknades av parterna i Bryssel i juni 2014 och delar av avtalet tillämpas provisoriskt sedan den 1 september 2014. Till de delar som tillämpas provisoriskt hör handelsdelen, som innebär att ett långtgående frihandelsområde har upprättats mellan Georgien och EU. Associeringsavtalet har ratificerats av samtliga EU:s medlemsstater och Europaparlamentet och träder i kraft när samtliga medlemsstater underrättat Generalsekretariatet vid Europeiska unionens råd.

Reformtaket i Georgien har varit fortsatt ambitiös och viseringsdialogen mellan EU och Georgien har fortskridit med utgångspunkt i handlingsplanen för viseringsliberalisering. Kommissionens fjärde rapport om viseringsdialogen presenterades den 18 december. I rapporten gav kommissionen positiva rekommendationer om viseringsfrihet för Georgien.

EU har uttryckt oro med anledning av de rättsliga åtgärder som vidtagits mot personer som under tidigare regering innehaft centrala politiska positioner och den selektiva rättskipning som detta är tecken på. Kritik har även framförts mot bristande mediefrihet efter domstolsåtgärder mot en regeringskritisk tevekanal. EU har understrukt vikten av ett självständigt och transparent rättsväsende fritt från politiska motiv.

EU:s civila observatörsinsats EUMM Georgien, som upprättades efter den väpnade konflikten mellan Ryssland och Georgien i augusti 2008, fortsatte under året att övervaka eldupphöravtalets genomförande. Insatsens mandat förlängdes till den 14 december 2016. De internationella samtalen i Genève som inleddes som en del av eldupphöravtalet 2008 fortsatte under 2015. EU har under året uttryckt stark kritik mot Rysslands ökade och förflyttade gränsmarkeringar mellan utbrytarregionerna och Georgien samt Rysslands integrationsförsök med utbrytarregionerna.

15.3.5 Vitryssland

Vitryssland omfattas av Östliga partnerskapet, EU:s politik för att fördjupa relationerna med länderna i Östeuropa. EU:s och Sveriges politik gentemot Vitryssland har sin grund i ett tydligt ställningstagande för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatlighet. Som komplement till EU:s engagemangspolitik, som syftar till att motverka en isolering av det vitryska folket, har EU sedan 2004 tillämpat sanktioner som omfattar viseringsförbud och frysningar av tillgångar för ett antal utpekade personer och företag samt förbud mot handel med vapen och materiel för intern repression.

Ett av de viktigaste skälen till EU:s sanktioner har varit Vitrysslands hållande av politiska fångar. Den 22 augusti frigav Vitryssland återstående politiska fångar. I slutet av oktober beslutade EU, för att bibehålla rättssäkerheten och trovärdigheten i sanktionsinstrumentet samt för att uppmuntra till en fortsatt positiv utveckling, att förlänga sanktionerna mot Vitryssland med fyra månader samtidigt som dessa suspenderades för merparten av de personer som listats. Suspendingen gällde dock inte vapenembargot eller de fyra personer som kopplas till ouppklarade politiska försvinnanden kring millennieskiftet. Under året fattades även beslut om uppdateringar av listan med personer och företag.

I jämförelse med andra partnerländer är EU:s bilaterala relation till Vitryssland mindre utvecklad, till följd av att landet hittills inte levt upp till EU:s förväntningar när det gäller respekt för demokrati och mänskliga rättigheter. Vitryssland saknar därför ett modernt ramverk för samarbetet med EU. Under året har förhandlingarna fortsatt om ett viseringsförenklings- och återtagandeavtal som syftar till att underlätta resande för den vitryska allmänheten.

15.3.6 Armenien och Azerbajdzjan

Både Armenien och Azerbajdzjan omfattas av Östliga partnerskapet, EU:s politik för att fördjupa relationerna med länderna i Östeuropa. De båda ländernas kontraktuella relationer med EU utgörs av s.k. partnerskaps- och samarbetsavtal (PSA). För Armenien inleddes dock under året förhandlingar om ett nytt avtal som ska ersätta PSA-avtalet. Genomförandet har fortgått av de viseringsförenklings- och återtagandeavtal mellan EU och Armenien respektive Azerbajdzjan som

trädde i kraft under föregående år och samarbetet har fortsatt mellan EU och de båda länderna inom de s.k. partnerskapen för rörlighet.

EU har när det gäller Nagorno-Karabach-konflikten uttryckt oro över det ökade våldet längst med kontaktlinjen, liksom längs med den internationella gränsen mellan Armenien och Azerbajdzjan. EU har under året även uttalat oro över en rad arresteringar av människorättsaktivister och journalister i Azerbajdzjan, händelser som bekräftar den negativa trend EU ser i landet när det gäller respekten för mänskliga rättigheter. Den övergripande relationen mellan Azerbajdzjan har under året försämrats till följd av denna kritik och Azerbajdzjans uttalade minskade intresse av deltagande i Östliga partnerskapet.

15.3.7 Centralasien

Förhandlingarna av ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och republiken Kazakstan, å andra sidan avslutades under året och undertecknades. I väntan på att avtalet träder i kraft för medlemsstaternas del kommer vissa delar tillämpas provisoriskt mellan EU och Kazakstan. Förhandlingar om ett kazakiskt inträde i WTO avslutades under året och Kazakstan blev organisationens 162:a medlem i november.

Arbetet med att genomföra EU:s strategi för Centralasien fortgick under året. Strategin innefattar områdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat, utbildning, ekonomi, handel och investeringar, energi och transport, miljö- och vattenfrågor samt gemensamma hot och utmaningar. Centralasien utgjorde ett fokusområde för det lettiska ordförandeskapet och under våren genomfördes en utvärdering av nuvarande strategi. Utvärderingen av strategin resulterade i förslag till rådsslutsatser som bekräftar tidigare prioriterade områden.

Sverige välkomnade att en översyn av centralasienstrategin gjorts och förordade en mer differentierad ansats gentemot de fem centralasiatiska länderna, att EU ska verka för en enad och tydlig röst i regionen, och att frågor rörande demokratiutveckling och mänskliga rättigheter ska fortsätta att vara en grundläggande del av strategin. Rådets slutsatser om EU:s strategi för Centralasien antogs i juni och fastslog att de viktigaste målen och de prioriterade områdena i 2007 års strategi alltjämt är relevanta. Därtill betonades vikten av stärkta handels- och energiförbindelserna mellan EU och länderna i Centralasien liksom av samarbetet om säkerhet och stabilitet, inbegripet hållbar förvaltning av naturresurser.

I april återinrättades tjänsten särskild representant (EUSR) för Centralasien. Under året har EU genomfört möten bilateralt, i form av samarbetsråd med samtliga länder utom Turkmenistan där forum är en gemensam kommitté. Dialoger om mänskliga rättigheter har genomförts med samtliga centralasiatiska länder. Med Kazakstan och Uzbekistan fördes i samband med dialogerna också samtal om rättsliga och inrikes frågor.

Därutöver har möten ägt rum gemensamt mellan EU och de centralasiatiska republikerna på områden inom grön teknologi, utbildning, miljö- och vattenfrågor. Säkerhetsdialogen på hög nivå som

sköts upp i fjol ägde rum i mars 2015. Året avslutades med en Skr. 2015/16:115 utrikesministerkonferens i Astana i december.

15.4 Mellanöstern

15.4.1 Fredsprocessen i Mellanöstern

Den israelisk-palestinska fredsprocessen är en prioriterad fråga för EU. Rådsslutsatserna som antogs av rådet för utrikes frågor i december 2009 ligger fortsatt till grund för EU:s Mellanösternpolitik. De freds-förhandlingar som återupptogs 2013, under ledning av USA:s utrikesminister, suspenderades i april 2014. Förhandlingarna blev resultatlösa när det gäller de s.k. slutstatusfrågorna – gränser, säkerhet, flyktingar, Jerusalem och vatten/naturresurser. Några förhandlingar har sedan dess inte återupptagits.

I avsaknad av pågående fredsförhandlingar verkar EU för att skapa bättre förutsättningar för att få till stånd ett slut på ockupationen och en slutstatuslösning. EU har under året tillsatt en särskild representant för fredsprocessen i Mellanöstern som har till uppgift att verka för en konstruktiv väg framåt i nära dialog med parterna, USA och den s.k. Kvartetten (FN, EU, USA, Ryssland) samt Arabförbundet.

Rådet har diskuterat fredsprocessen i juni, juli, och november. Rådsslutsatser antogs i juli. EU har under året publicerat ett tolkningsmeddelande om märkning av produkter från israeliska bosättningar. Detta skedde som uppföljning på rådsslutsatserna från maj 2012, som gav EU-institutionerna i uppdrag att gå vidare med genomförandet av EU:s politik i relation till produkter från israeliska bosättningar i Palestina och på Golan.

Sverige bidrog under året med personal till EU:s polisinsats i de palestinska områdena, EUPOL COPPS, som har gjort betydande insatser.

15.4.2 Tunisien

EU har fortsatt sitt samarbete med Tunisien under året med bl.a. ett partnerskap för rörlighet, i vilket Sverige deltar aktivt. EU och Tunisien har även inlett förhandlingar om ett djupgående frihandelsavtal (DCFTA). I rådsslutsatser från juli 2015 bekräftade EU:s utrikesministrar sitt stöd för konsolideringen av demokratin i Tunisien samt upprepade åtaganden om samarbete och stöd till landet. Den tunisiska koalitionsregeringen, bestående av både sekulära och moderat islamistiska partier, har fortsatt reformarbetet med att genomföra den demokratiska konstitutionen från 2014. Under året har Tunisien mottagit drygt 170 miljoner euro från EU i utvecklingsstöd och fortsatt att nyttja den kredit om 300 miljoner euro (100 miljoner euro/år) som beviljades av EU 2014. EU har också intensifierat dialogen med tunisiska myndigheter om stöd till säkerhetssektorn, ett planerat reformprogram om 23 miljoner euro.

15.4.3 Egypten

Repressionen i Egypten har förvärrats under året och den politiska polariseringen har ökat. Flera terroristattacker har ägt rum, bl.a. på Sinai. Landets antiterroristoperationer har fortsatt under året och ökat i omfattning. EU har under året uttalat oro över hur detta påverkar respekten för de mänskliga rättigheterna i Egypten. Under hösten ägde parlamentsval rum i två omgångar, där EU närvarade med valexperter. Valobservatörsmissionen konstaterade att trots ett mycket lågt valdeltagande så kan valen anses som fria och rättvisa. Den höga representanten har besökt Egypten under hösten.

15.4.4 Libyen

Situationen i Libyen försämrades kraftigt under året. Maktkampen mellan olika milisgrupper, vilken under 2014 ledde till att två rivaliserande parlament och regeringar etablerades, fortsatte. De FN-ledda medlingssamtalen för att få slut på krisen mynnade den 8 oktober ut i ett förslag till ordföranderåd bestående av sex personer, inklusive en premiärminister, för en framtida samlingsregering. Parterna förhållade dock godkännandet av avtalet, vilket fick svåra följder politiskt, humanitärt och säkerhetsmässigt. EU:s utrikesministrar har under året i rådsslutsatser flera gånger uttryckt oro över situationen, betonat vikten av en politisk lösning och gett stöd till FN:s medlingsinitiativ. Den civila GSFP-insatsen för att utbilda libysk gränspersonal, som omlokaliserades temporärt till Tunisien 2014, förlängdes. EU har sedan krisen eskalerade 2014 bidragit med drygt 8,76 miljoner euro i humanitärt stöd till Libyen.

15.4.5 Syrien

Oroligheterna i Syrien inleddes i mars 2011 då demonstranter som försökte uttrycka sitt missnöje mot den syriska regimen brutalt slogs ned. Konflikten har sedan dess utvecklats till ett regelrätt inbördeskrig som orsakat över 250 000 dödsoffer, ca 6,5 miljoner internflyktingar och att ca 4,3 miljoner människor har tvingats lämna landet. EU har vid flera tillfällen uttryckt oro för att Syrienkonflikten inte bara allvarligt påverkar Syrien, utan även dess grannländer där situationen fortsatte att försämrats under året.

EU har återkommande, i rådsslutsatser och i uttalanden från den höga representanten fördömt våldet och uppmanat till en politisk lösning. EU beslutade i maj 2011 att införa sanktioner mot den syriska regimen och mot de personer, företag och institutioner som är ansvariga för det våldsamma förtrycket. Dessa har successivt utvidgats då våldet har fortsatt. EU har tillsammans med övriga medlemsstater hittills bidragit med 4,2 miljarder euro, varav Sverige med 2,2 miljarder kr, i humanitärt och annat bistånd sedan konflikten bröt ut 2011. 2015 sjuösettes EU:s regionala förvaltningsfond med anledning av Syrienkrisen, den s.k. Madadfonden. Under 2015 intensifierades EU:s diplomatiska ansträngningar till stöd för en politisk lösning på konflikten, bl.a. genom dialog med regionala och internationella nyckelaktörer och deltagande i

den internationella stödgrupp som etablerades i samband med samtal mellan de internationella och regionala nyckelaktörerna i Wien i slutet av oktober.

Skr. 2015/16:115

15.4.6 Unionen för Medelhavet

Unionen för Medelhavet (UfM) bildades 2008 och är en fortsättning på Barcelonaprocessen. Ombildningen syftade till att ge samarbetet mellan EU och dess sydliga partnerländer en starkare politisk förankring. Utöver EU:s medlemsstater deltar Marocko, Mauretanien, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Palestina, Turkiet, Albanien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro samt Monaco. En rad expertmöten och ministermöten har hållits inom UfM under året.

15.4.7 Iran

EU:s engagemang med Iran under året har till stor del fokuserat på Irans kärntekniska program och den förhandlingsprocess som pågått mellan Iran och de s.k. E3+3-länderna (Frankrike, Storbritannien och Tyskland samt Kina, Ryssland och USA) med den höga representanten i en samordnande roll. Den tillfälliga överenskommelse som ingicks i januari 2014 om en viss lättnad av sanktionerna mot Iran har förlängts till 2016.

En övergripande överenskommelse nåddes under förhandlingar i Wien den 14 juli. Den gemensamma övergripande handlingsplanen (JCPOA) innebär att Iran åtar sig att på olika sätt begränsa sitt kärntekniska program samtidigt som programmet underkastas ingående inspektioner av det Internationella atomenergiorganet (IAEA). I gengäld ska FN:s, EU:s och USA:s kärntekniskt relaterade sanktioner hävas eller suspenderas i takt med att IAEA verifierar att Iran genomför sina åtaganden enligt överenskommelsen. Den 20 juli antog FN:s säkerhetsråd resolution 2231, som anbefaller åtgärder i enlighet med den övergripande överenskommelsen. Den 18 oktober antog EU ett rådsbeslut i enlighet med JCPOA och säkerhetsrådets resolution 2231.

Sverige har välkomnat överenskommelsen som ett viktigt diplomatiskt framsteg som förhoppningsvis också kan leda till utökade kontakter mellan EU och Iran.

EU har reagerat kraftfullt mot den försämrade situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran, inte minst det ökade antalet avrättningar. EU:s sanktioner mot individer som är ansvariga för eller har kopplingar till genomförandet av allvarliga kränkningar mot mänskliga rättigheter i Iran omfattas inte av den kärntekniska överenskommelsen. Irans bristande respekt för de mänskliga rättigheterna har uppmärksammats och kritiserats av EU genom uttalanden av den höga representanten och dennes talesperson. EU har även aktivt stöttat arbetet i FN för att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran.

15.4.8 Irak

EU:s relationer med Irak har under året till stor del präglats av den svåra säkerhetspolitiska utvecklingen. Daesh framfart i de nordvästliga, västliga och centrala delarna i landet upptog en viktig plats i EU:s dagordning. Den 6 februari presenterade kommissionen och den höga representanten en omfattande regional strategi för att hantera kriserna i både Syrien och Irak, och för att motarbeta hotet från Daesh. Strategin blandar säkerhetsarbete med utvecklingsinitiativ, och den antogs av rådet den 16 mars. Sverige välkomnade strategin och dess potential att verka för fred och säkerhet i Irak.

Sedan föregående år har EU:s institutionella humanitära bidrag till Irak ökat betydligt. Kommissionen anslog för 2015 över 600 miljoner kr till humanitär hjälp i Irak. Detta bistånd har främst riktats mot de mest behövande såsom internflyktingar och syriska flyktingar i Irak. Den höga representanten och dennes talesperson har under året fördömt de grymma handlingar som utförts i Daesh och andra terrorgruppers namn. EU har under året också uttryckt sitt stöd för den internationella koalitionen mot Daesh och andra insatser för att bekämpa Daesh inom gränserna för internationell rätt. Vikten av en inkluderande politisk process som bevarar Iraks mångfaldiga religiösa och etniska karaktär har understrukits, parallellt med hanteringen av landets kriser, som en nödvändighet för en långvarig och fredlig lösning.

15.5 Nordamerika

15.5.1 USA

Ett nära samarbete mellan EU och den strategiska partnern USA utgör ett viktigt instrument för att hantera globala utmaningar på ett effektivt sätt. Under året fortsatte områden som migration, ekonomiska frågor, anti-terrorism, cybersäkerhet, energisamarbete, och rättsliga och inrikes frågor att stå högt på den transatlantiska dagordningen. Politiska högnivåmöten och konsultationer ägde rum inom ramen för Transatlantic Regulators Dialogue och EU-US Migration Platform. Förhandlingarna om ett transatlantisk frihandels- och investeringsavtal (TTIP) har under 2015 blivit mer substansorienterade. Sverige har gett fortsatt stöd till kommissionen i processen, och framgångsrikt drivit ett starkt samarbete för att minska antibiotikaanvändning i djurproduktionen i syfte att bekämpa antibiotikaresistens.

15.5.2 Kanada

Relationerna mellan EU och Kanada har under 2015 präglats av den förestående ratificeringen av frihandelsavtalet CETA samt det strategiska partnerskapsavtalet (SPA). CETA representerar ett av de mest ambitiösa frihandelsavtal EU har förhandlat och förväntas ratificeras under 2016. SPA kommer ersätta det tidigare 1976 års ramverksavtal mellan EU och Kanada och innehåller förbättrade samarbetsformer på områden som

15.6 EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien

Toppmöten mellan EU och Latinamerika/Karibien hålls som regel vartannat år. Den senare regionens motpart till EU är CELAC som bildades 2010. Det senaste toppmötet EU-CELAC hölls i Bryssel i juni 2015, där statsministern och utrikesministern deltog. Under mötet beslutade parterna att bl. a fortsatt föra en regelbunden dialog samt stärka samarbetet för fred och säkerhet, utvecklingsfrågor, och i kampen mot narkotika.

15.6.1 Regionala associerings- och frihandelsavtal

EU har sedan 2000 ett frihandelsavtal med Mexiko och, sedan år 2002 ett associeringsavtal med Chile. Båda avtalen fungerar väl och årliga konsultationer hålls. Parterna har överenskommit att en uppdatering av de båda avtalen ska göras.

EU och den s.k. Sydliga gemensamma marknaden (Mercosur) har sedan 1995 ett ramavtal för samarbete. År 2010 återupptogs förhandlingarna mellan EU och Mercosur om ett djupare samarbete inom ramen av ett associeringsavtal. Nio förhandlingsrundor har genomförts men framstegen är än så länge begränsade då parterna ännu inte utväxlat tullbud.

15.6.2 Utvecklingssamarbetet med Latinamerika

Utvecklingsinstrumentet DCI styr EU:s samarbete med både Asien och Latinamerika. För arton latinamerikanska mottagarländer har sjuåriga strategier utarbetats för perioden 2014–2020. Det finns även regionala och subregionala samarbetsprogram. De tre övergripande prioriteringarna för EU:s bistånd till Latinamerika är att bekämpa fattigdom och social ojämlikhet, att främja fred och gott samhällsstyre, samt att stödja regional integration – samtliga områden där EU kan dela med sig av sina erfarenheter.

Fördjupad regional integration i Latinamerika är också en förutsättning för att frihandelsområden med EU ska kunna utvecklas till sin fulla potential. Sverige har i DCI-kommittén bl.a. betonat vikten av nationellt ägarskap, komplementaritet och givarsamordning med betoning på lokal samordning. I linje med dessa tankar genomför EU nu gemensam programmering av EU:s och medlemsstaternas bistånd i flera latinamerikanska länder.

15.6.3 EU:s samarbete med några latinamerikanska länder

Brasilien

Brasilien och EU inrättade 2007 en fördjupad relation i form av ett strategiskt partnerskap. Partnerskapet omfattar bl.a. politiska och ekonomiska frågor, handelsfrågor, klimatfrågor och hållbar utveckling, mänskliga rättigheter, utbildning och vetenskap samt kulturella frågor. Under året har flera dialoger mellan EU och Brasilien hållits, bl.a. om mänskliga rättigheter, nedrustnings- och icke-spridningsfrågor och om narkotika.

Colombia

EU:s övergripande målsättning är att stödja Colombias ansträngningar att uppnå fred i den interna väpnade konflikten. EU:s politiska stöd till den pågående fredsprocessen är starkt. Beslut har fattats om viseringsfrihet för colombianer vid inresa till Schengenområdet.

Guatemala

EU har varit en aktiv partner i genomförandet av de nationella fredsavtalen från 1996. För 2014–2020 uppgår kommissionens bistånd till Guatemala till 186,8 miljoner euro, med fokus på förebyggande av våld och konflikter, livsmedelssäkerhet samt ekonomisk tillväxt.

Kuba

I februari 2014 fattade rådet beslut om att bemyndiga kommissionen och den höga representanten att inleda förhandlingar om ett avtal om politisk dialog och samarbete mellan EU och Kuba samtidigt som man antog direktiv för förhandlingarna. Förhandlingarna kommer sannolikt att avslutas under 2016.

Mexiko

Mexiko och EU har sedan år 2000 ett globalt samarbetsavtal som inbegriper politisk dialog, handel och samarbete. Ett bilateralt toppmöte ägde rum i juni 2015. Förhandlingar om en uppdatering av det globala avtalet kommer att inledas under 2016. Sedan 2008 utgör Mexiko också en av EU:s strategiska partners, vilket har möjliggjort en breddad dialog och fördjupat samarbete. Mexiko får sedan 2014 inte längre något bistånd från EU.

15.7 Afrika

Europa och Afrika har starka band och ett nära partnerskap som växer och utvecklas. EU har ett nära samarbete med Afrikanska unionen (AU), där EU bl.a. bidrar till hanteringen av konflikter och kriser på den afrikanska kontinenten. EU bidrar också aktivt till att främja den regionala integrationen mellan afrikanska länder, bl.a. genom stöd till de subregionala ekonomiska gemenskaperna.

15.7.1 EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen Skr. 2015/16:115

I samband med kommissionens och AU-kommissionens möte i april 2015 betonades vikten av fortsatt arbete med att genomföra den gemensamma s.k. vägkartan för perioden 2014–2017. Områdena fred och säkerhet, demokratisk styrning och mänskliga rättigheter, hållbar och inkluderande utveckling, tillväxt och kontinental integration, globala och uppkomna utmaningar, samt administrativt och finansiellt samarbete, lyftes särskilt fram under mötet. Fred och säkerhet, liksom stödet till Afrikanska unionens (AU) institutions- och kapacitetsstärkande, är prioriteringar i samarbetet med AU. EU:s utrikestjänst och EU-delegationen i Addis Abeba spelar en allt viktigare roll i dialogen.

15.7.2 De ekonomiska partnerskapsavtalen

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och AVS-länderna (78 utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stillahavsasien) har under senare år gjort flera framsteg. Förhandlingarna om fullödiga EPA avslutades under 2014 med tre av de sju regionala grupper som EU förhandlar med: ECOWAS (Västafrika), SADC (södra Afrika) och EAC (Östafrika). Arbetet pågår med att färdigställa avtalen inför kommande ratificeringsprocesser.

15.7.3 Afrikas horn

Den 26 oktober antogs rådsslutsatser om en regional handlingsplan för Afrikas horn för perioden 2015–2020, som syftar till att genomföra det strategiska ramverket från 2011. Handlingsplanen tar hänsyn till de senaste årens utveckling med ett ökat inflytande från den bredare regionen, växande våldsamt radikaliserings och tilltagande migrationsflöden. EU ska enligt planen ge prioritet åt fem områden:

- 1) regional säkerhet och stabilitet,
- 2) migration och tvångsflyttningar,
- 3) motverka radikaliserings och extremt våld,
- 4) ungdomar och arbete och
- 5) mänskliga rättigheter, rättssäkerhet och demokratiskt styrelseskick.

Etiopien

I Etiopien har EU särskilt följt frågor om ekonomiska relationer, migration, den humanitära situationen, relationen till Eritrea samt demokrati och mänskliga rättigheter. Den höga representanten besökte Etiopien i oktober och förde då samtal med etiopiska motparter om bl.a. migration, ekonomiska relationer samt relationen mellan Etiopien och Eritrea. I samband med besöket tillkännagavs att EU och Etiopien kommit överens om att etablera ett närmare politiskt samarbete. Etiopien deltog även i toppmötet om migration mellan EU och Afrika i Valletta, och där upprättade EU och Etiopien ett partnerskap för samarbete kring migrationsfrågor. Efter valet i maj uttryckte sig EU positivt över att valet gått fredligt till, men uttryckte även oro över arrestering av journalister och bloggare samt det begränsade utrymmet för en öppen debatt. EU har

Skr. 2015/16:115 fortsatt påtalat vikten av att uppmärksamma gränstvisterna mellan Etiopien och Eritrea, och vikten av att gränskommissionens beslut ska genomföras.

Eritrea

EU har följt den ekonomiska och politiska utvecklingen i Eritrea nära. Under året har särskilt frågan om den stora mängden eritreanska flyktingar till EU lyfts fram i den politiska dialogen. Eritrea har engagerat sig i den s.k. Khartoum-processen om migration från Afrikas horn och deltog i toppmötet mellan EU och Afrika i Valetta i november. EU har fört en dialog med Eritreas regering om behovet av att hantera grundorsakerna till varför människor väljer att lämna Eritrea. Det inbegriper både ekonomiska reformer, ökad rättssäkerhet och respekt för mänskliga rättigheter och fler möjligheter för ungdomar. Ett huvudskäl som anges för asyl är den obligatoriska samhällstjänstgöringen i Eritrea, som för närvarande inte är begränsad till stipulerade 18 månader och EU har ställt krav på att denna praxis måste förändras.

EU har också förhandlat med Eritrea om ett nytt flerårigt utvecklingssamarbetsprogram under den elfte Europeiska utvecklingsfonden. Programmet fokuserar på förnyelsebar energi, men har också viktiga delprogram kring ekonomiska reformer och arbete med mänskliga rättigheter.

EU:s medlemmar i FN:s råd för mänskliga rättigheter ställde sig bakom den resolution om Eritrea som antogs av rådet i juni. Genom resolutionen förlängdes mandatet för den särskilda rapportören för mänskliga rättigheter i Eritrea och utredningskommissionen för Eritrea.

Somalia

Under 2015 fortsatte det internationella samfundet att ge starkt stöd till Somalia, bl.a. genom den gemensamma utvecklingsplan som den somaliska regeringen och internationella samfundet fattade beslut om i Bryssel i september 2013. Politiskt signalerade det internationella samfundet fortsatt stöd till Somalia vid en internationell högnivåkonferens i Mogadishu i juli. I oktober samarrangerade EU och UNHCR en konferens i Bryssel för att mobilisera stöd för att förbättra förutsättningarna för frivilligt återvändande av somaliska flyktingar, med särskilt fokus på flyktingar i Kenya. EU gav löfte om 60 miljoner euro i stöd för detta arbete.

EU är en central aktör i Somalia, bl.a. genom EU:s särskilda representant för Afrikas horn och genom EU:s engagemang i det ramverk som håller samman det internationella samfundet och regeringens arbete med att främja en inkluderande politik, utveckling och säkerhet. EU är även en av de tre största finansörerna av AMISOM, vars trupper är en förutsättning för stabiliteten i stora delar av landet.

Därtill arbetar EU:s insats EU NAVFOR Atalanta med att bemöta problematiken med sjöröveri och skydda matsändningar från FN:s livsmedelsprogram, och den marina kapacitetsbyggande insatsen, EUCAP Nestor, med att förstärka kustbevakningsförmågan i regionen, samt utbildningsinsatsen EUTM Somalia med att bl.a. utbilda den

Sudan

EU har under 2015 följt situationen i Sudan nära och fortsatt verkat för fred och försoning i landet samt för att utestående frågor i fredsavtalet med Sydsudan ska lösas. EU har varit tydlig när det gäller Sudans skyldighet att samarbeta med den internationella brottmålsdomstolen (ICC) och följa de häktningsbeslut som utfärdats av domstolen. EU är den största biståndsgivaren till Sudan. EU:s särskilda representant för Afrikas horn är aktivt engagerad och har under året besökt Sudan vid flera tillfällen. I ett uttalande i anslutning till valen i Sudan i april beklagade EU att en genuin nationell dialog inte hade kunnat inledas och förklarade att valen inte skulle kunna leda till ett trovärdigt resultat med legitimitet i hela Sudan. EU har fortsatt ett vapenembargo mot Sudan och reserestriktioner samt frysning av tillgångar för personer som motverkar fredsprocessen.

När det gäller samarbetet och dialogen under Cotonou-avtalet, och det gemensamma EU-biståndet under den elfte Europeiska utvecklingsfonden, har Sudan fortsatt avstått från att ratificera det reviderade Cotonou-avtalet från 2005, delvis på grund av dess skrivningar om straffrihet och stöd till Internationella brottmålsdomstolen. Sudan omfattas därför i nuläget inte av Cotonou-avtalet.

Sydsudan

Den interna konflikten i Sydsudan som inleddes i december 2013 förändrade drastiskt situationen i landet. Efter medlingsansträngningar från den regionala organisationen IGAD kunde parterna under augusti månad 2015 underteckna en fredsöverenskommelse. EU följer och stödjer genomförandet av överenskommelsen. EU:s särskilda representant för Afrikas horn kommer att ha en fortsatt viktig roll i detta arbete. I rådsslutsatser från den 12 oktober välkomnades undertecknandet av fredsöverenskommelsen, samtidigt som parternas ansvar för att fullfölja genomförandet underströks. EU har infört restriktiva åtgärder mot sammanlagt sex personer. Samtidigt är existerande vapenembargo alltför gällande.

EU är den största biståndsgivaren till Sydsudan och medlemsstaternas bistånd samordnas genom s.k. gemensamprogrammering. Sydsudan har valt att i nuläget inte ansluta sig till Cotonou-avtalet. På grund av det allt besvärligare humanitära krisen har EU successivt kommit att öka det humanitära biståndet.

15.7.4 Västafrika

Ebola-frågan

Spridningen av sjukdomen ebola i några västafrikanska länder minskade gradvis under vintern och våren 2015, efter omfattande lokala, nationella och internationella insatser. De tre värst drabbade länderna, Liberia, Sierra Leone och Guinea kunde alla under året förklaras fria från ebola,

men nya, mindre utbrott uppstod vid några tillfällen och risken för ytterligare utbrott bedöms kvarstå. Frågan behandlades i rådet för utrikes frågor i mars, och EU var en av arrangörerna av konferensen i ämnet som ägde rum i Bryssel den 3 mars. EU har gett omfattande stöd till insatser mot ebola.

Nigeria

Den höga representanten har i flera uttalanden fördömt Boko Harams terroristattacker och förklarat beredskap att stödja Nigeria i kampen mot rörelsen och alla former av terrorism och kriminalitet. I februari antogs rådsslutsatser i vilka vikten av ett heltäckande svar betonades, inklusive starkare samhällsstyre och ekonomisk utveckling, för att förhindra fortsatta terroristaktiviteter från Boko Haram. Vidare välkomnades i rådsslutsatserna beslutet av regionens länder att upprätta en multinationell styrka för att bekämpa Boko Haram.

Val hölls i Nigeria under mars och april månad och i februari antogs rådsslutsatser om valen. I dessa framhölls att EU bidragit med ett stödpaket till valprocessen på 38 miljoner euro och att en valobservatörsmission placerats ut. I ett uttalande från EU efter valen den 15 april konstaterades att valen varit transparenta, trovärdiga och i huvudsak fredliga, och utgjort ett historiskt ögonblick för nigeriansk och afrikansk demokrati.

Guinea-Bissau

Som en följd av statskuppen i landet i april 2012 införde EU restriktiva åtgärder i form av reserestriktioner och frysning av tillgångar för vissa personer och entiteter, däribland företag, som ansågs hota fred, säkerhet och stabilitet i Guinea-Bissau. Genom rådsbeslut har dessa restriktiva åtgärder förlängts årligen, senast i juni.

Mot bakgrund av den politiska reformvilja som regeringen visat beslöt EU att i mars återuppta sitt biståndssamarbete med Guinea-Bissau. EU-biståndet inom ramen för den elfte Europeiska utvecklingsfonden omfattar stöd på 127 miljoner euro med fokus på samhällsstyrning, landsbygdsutveckling och hälsa. I slutet av mars genomförde EU och UNDP, tillsammans med Guinea-Bissaus regering, en internationell givarkonferens för att stödja återuppbyggnadsprocessen och bidra till en långsiktigt hållbar utveckling i landet. Utfästelser gjordes om 160 miljoner euro från EU.

Mali/Sahel

Mali brottades under 2015 med flera utmaningar, inte minst det fortsatta besvärliga säkerhetsläget i norr med stridande rebellgrupper och närvaro av väpnade islamistiska grupper. Den 20 juni undertecknades dock ett fredsavtal av alla inblandade parter, vilket var ett viktigt steg i återbyggandet av landet. EU gjorde i samband med undertecknandet ett uttalande där betydelsen av fredsavtalet lyftes fram. EU arbetade tillsammans med Algeriet som ledde medlingen mellan parterna. EU och Malis regering kommer under de kommande sex åren arbeta med områdena fredskonsolidering och statsreformer, livsmedelssäkerhet och landsbygdsutveckling samt utbildning och infrastruktur. EU

fortsätter stötta FN-insatsen MINUSMA för att skapa säkerhet i landet. Skr. 2015/16:115
Sverige bidrar med 250 personer till insatsen.

Under 2015 har utrikeministrarna från den s.k. G5 (Burkina Faso, Mali, Mauretanien, Niger och Tchad) besökt Bryssel för möte med den höga representanten. Under mötet enades man om att fortsättningsvis träffas regelbundet för att diskutera tre prioriterade områden: kampen mot terrorism och organiserad brottslighet, hanteringen av migrationsflöden och smuglingsnätverk samt klimatförändringar. Den höga representanten besökte i september Niger och i november G5-ländernas toppmöte i Tchad.

Centralafrikanska republiken

Under 2015 har EU fortsatt att uppmärksamma situationen i Centralafrikanska republiken, mot bakgrund av det tidvis uppblossande våldet och den fortgående humanitära krisen i landet. Efter 11 månaders arbete avslutades EU:s fredsbevarande militära operation EUFOR RCA den 16 mars. Operationen lämnade över ansvaret för säkerheten i dess operationsområde i huvudstaden till FN-insatsen MINUSCA. Under våren lanserade EU en rådgivande militär insats i Centralafrikanska republiken, EUMAM RCA, med syfte att bereda väg för reformer av säkerhetssektorn. Centralafrikanska republiken har figurerat på Rådets agenda: slutsatser om situationen i landet antogs i februari, juli och november. EU har uttryckt stöd för den demokratiska utvecklingen i landet och lämnat stöd genom den särskilt inrättade Békou-fonden. EU sände en valexpermission till landet inför president- och parlamentsvalen som inleddes i december.

15.7.5 Stora sjöregionen

Demokratiska republiken Kongo

Genomförandet av det ramavtal för fred och säkerhet i Demokratiska republiken Kongo (DRK) och regionen, som undertecknades av elva afrikanska länder 2013, har inneburit stora utmaningar under 2015. EU antog den 19 januari rådsslutsatser om DRK med anledning av att det ultimatum som FN:s säkerhetsråd ställde för avväpning av den väpnade gruppen Demokratiska styrkorna för Rwandas befrielse (FDLR). EU är fortsatt en politisk aktör och ledande inom humanitärt stöd och utvecklingssamarbete i DRK. EU:s insats för säkerhetssektorreform (EUSEC), som bistår den kongolesiska försvarsmakten med att reformera de nationella väpnade styrkorna, förlängdes till juni 2016.

Burundi

Den negativa politiska utvecklingen i Burundi till följd av presidentens beslut att ställa upp i presidentval för en tredje mandatperiod i strid med Arusha-fredsavtalet från år 2000, har inneburit kraftigt höjt politiskt engagemang från EU:s sida, med rådsslutsatser den 22 juni, beslut om restriktiva åtgärder den 1 oktober liksom beslut om påbörjande av dialog enligt artikel 96 i Cotonou-avtalet med den burundiska regeringen. Rådet antog ytterligare slutsatser den 22 november med anledning av den

Skr. 2015/16:115 oroväckande utvecklingen i landet, och i december uttryckte EU sitt stöd för Afrikanska unionens ansträngningar att söka finna en lösning på krisen. Konsultationer påbörjades även med Burundi om EU:s utvecklingsstöd till landet i linje med artikel 96.

15.7.6 Södra Afrika

Angola

Det andra ministerdialogmötet mellan EU och Angola genomfördes den 19 november. Dialogen tog upp frågor kring fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och samhällstyrning, handel och hållbar utveckling, energifrågor, migrationsfrågor, forskning och innovation samt frågan kring uppföljning av ministerdialogen. Dialogen är baserad på det partnerskapsavtal, (JWF) som EU och Angola ingick i juli 2012 i syfte att fördjupa den politiska dialogen och samarbetet mellan EU och Angola. JWF är tänkt att utveckla den tidigare relationen som huvudsakligen baserades på ett samarbete rörande bistånd. Angolas roll, med ökat engagemang i regionala och multilaterala fora, förhållandevis god ekonomisk potential med demokratisk bas, och ökat internationellt engagemang har bidragit till en stärkt dialog. Årliga högnivåmöten utgör en del i partnerskapsavtalet.

Sydafrika

EU har ett strategiskt partnerskap med Sydafrika sedan år 2007. Vanligtvis hålls varje år ett toppmöte mellan EU och Sydafrika, men detta har fått skjutas upp flera gånger. Andra dialogtillfällen på hög nivå har ägt rum, och rör inte minst Sydafrikas roll i regionen och AU. En särskild dialog hålls också regelbundet kring mänskliga rättigheter, där både arbetet inom FN och respektive inhemskt arbete tas upp. EU bedriver fortfarande utvecklingssamarbete med Sydafrika, vilket ger goda samarbetsytor och dialogmöjligheter när det gäller exempelvis utbildning och infrastruktur.

Zimbabwe

EU följer den politiska utvecklingen i Zimbabwe nära. I februari genomfördes en årlig översyn av EU:s restriktiva åtgärder mot Zimbabwe. Åtgärderna infördes 2002 som svar på allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna i landet och består av ett vapenembargo samt reserestriktioner och frysning av tillgångar för ett antal personer och företag. Översynen ledde till att EU fattade beslut om en förlängning av sanktionerna med ytterligare ett år (t.o.m. februari 2016). I takt med att situationen för mänskliga rättigheter har förbättrats i landet har EU successivt lättat på åtgärderna. De aktiva åtgärder som i dag kvarstår är vapenembargot samt reserestriktioner och frysning av tillgångar för presidentparet. Dessutom tillämpas också restriktiva åtgärder för ett zimbabwiskt vapenföretag.

I februari undertecknade EU och Zimbabwes regering ett gemensamt nationellt indikativt program inom ramen för den elfte Europeiska

15.8 Asien

15.8.1 Sydasien

Afghanistan

EU har tillsammans med FN spelat en viktig roll i Afghanistan under 2015. Med anledning av det internationella militära tillbakadragandet har biståndet och statsbyggandet kommit mer i centrum. EU:s strategi för Afghanistan löper till 2016 och har som mål att utveckla afghanska institutioner och att skapa förutsättningar för en mer effektiv utveckling av den afghanska staten. EU:s särskilda representant för Afghanistan (EUSR) har en viktig roll i att bidra till genomförandet av EU:s strategi.

Under 2015 paraferades det långsiktiga partnerskapsavtalet (CAPD) mellan EU och Afghanistan. Sverige var drivande i processen. Partnerskapsavtalet bygger på EU:s strategi för åren 2014–2016, och ska vara ett stöd för den afghanska regeringen inom en rad områden, bl.a. landsbygdsutveckling, utbildning och korruptionsbekämpning.

Under året hölls även den första dialogen om mänskliga rättigheter mellan EU och Afghanistan, under vilken åtgärder diskuterades för att stärka de mänskliga rättigheterna på ett antal områden, bl.a. när det gäller dödsstraffet, yttrandefrihet samt rättigheter för kvinnor, barn och andra utsatta grupper. Tokyoprocessen utgör det ramverk inom vilket Afghanistan åtagit sig att genomföra ett antal reformer i utbyte mot stöd från det internationella givarsamfundet. I de rådsslutsatser om Afghanistan som antogs i november aviserades att EU skulle åta sig värdskapet för nästa ministerkonferens. Även åtgärder för att hantera flyktingkrisen lyftes fram samt vikten av god dialog i syfte att förbättra situationen vid återtagande av afghanska medborgare.

Bangladesh

EU:s samarbete med Bangladesh under perioden 2014–2020 fokuserar främst på tre områden: 1) stärkt demokratiskt styre, 2) livsmedels- och näringsförsörjning samt 3) utbildning och kompetensutveckling. Under 2015 fortsatte arbetet inom ramen för EU:s hållbarhetspakt, som särskilt syftar till att stärka arbetstagares rättigheter och säkerhet, samt miljömässig hållbarhet inom textilindustrin.

Indien

EU:s samarbete med Indien har under 2015 fortgått inom ramen för det strategiska partnerskapet och den gemensamma handlingsplanen. Förhoppningar finns att de förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Indien som inleddes 2007 ska kunna återupptas. Det pågår även arbete för att få till stånd ett toppmöte mellan EU och Indien.

EU och Indien höll under året en dialog om cyberfrågor under året för att bekräfta vikten av samarbete inom det området. Under mötet diskuterades bl.a. cybersäkerhet, kapacitetsuppbyggnad och internationellt samarbete.

Nepal

EU är en av de största biståndsgivarna till Nepal. Efter den katastrofala jordbävningen och följande efterskalv i april och maj, riktade EU omfattande finansiellt stöd till Nepal för att bemöta de mest akuta problemen. Kommissionens totala stöd till jordbävningsoffren uppgick till över 130 miljoner euro. I september antog Nepal en ny konstitution. EU uttalade sig positivt och manade samtidigt till en inkluderande dialog med det nepalesiska folket då slutförhandlingarna av konstitutionen kantats av protester i delar av landet.

Pakistan

I de rådsslutsatser som antogs under året välkomnas en fördjupad dialog i frågor om terrorismbekämpning, nedrustning och icke-spridning samt migration. EU välkomnade även Pakistans värdskap för ett ministermöte som syftar till att främja stabilitet i regionen med utgångspunkt i Afghanistan.

Pakistan berördes även i de rådsslutsatser som antogs i november angående åtgärder för att hantera flyktingkrisen. EU betonade vikten av en dialog för att kunna förbättra situationen vid återtagande.

Sri Lanka

EU:s relationer med Sri Lanka förbättrades efter presidentvalet i januari 2015 och parlamentsvalet i augusti 2015. EU hade valobservatörer på plats för att övervaka parlamentsvalet. FN:s råd för mänskliga rättigheter, med stöd från Sri Lanka, antog i oktober en resolution för försoning och rättvisa efter inbördeskriget i Sri Lanka som tog slut 2009. I de rådsslutsatser som EU antog i november, välkomnades Sri Lankas demokratiska framsteg och samarbete med FN:s råd för mänskliga rättigheter. Rådsslutsatserna lyfter fram att det nu finns nya möjligheter till samarbete mellan EU och Sri Lanka, och Sri Lanka uppmanas att fortsätta arbetet för att återigen kvalificera sig för EU:s generösare handelsvillkor under det s.k. GSP+ -systemet.

Under 2015 har EU även haft en dialog med Sri Lanka inom ramen för blandkommissionssamarbetet, som syftar till att stärka genomförandet av det samarbetsavtal som antogs 1995. Dialogen resulterade i ett beslut om att skapa en gemensam arbetsgrupp för samhällsstyrning, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter.

15.8.2 Östasien

Kina

Under året har samarbetet mellan EU och Kina fortsatt med utgångspunkt i den strategiska agendan för förbindelserna mellan EU och

Kina fram till 2020, som antogs vid ett toppmöte 2013. Årets toppmöte ägde rum den 29 juni under vilket beslut fattades om en uppföljningsmekanism för den strategiska agendan. Därtill beslutade parterna att genomföra en handlingsplan rörande migration och mobilitet, samt upprätta en gemensam plattform för infrastruktursamarbete och en dialog om juridiska frågor.

Förhandlingarna om ett bilateralt investeringsavtal, som inleddes i januari 2014 och som kommer omfatta både investeringsskydd och ökat marknadstillträde, har fortsatt under 2015. Ett möte i den strategiska högnivådialog som EU och Kina etablerade 2010 ägde rum i maj. I september hölls ett möte inom ramen för högnivådialogen om handel och ekonomi. Det tredje mötet inom högnivådialogen om mellanfolkliga kontakter, som inrättades 2012, ägde rum i september. Ett större möte mellan EU och Kina med fokus på handelsrelationen hölls i oktober. Utöver de tre högnivådialogerna bedriver EU sammanlagt ett sextiototal dialoger med Kina inom en rad policyområden. EU och Kinas dialog om mänskliga rättigheter ägde rum den 30 november och den 1 december i Kina. Sverige deltog på tjänstemannanivå. Dialogen är en central del i EU:s politik för mänskliga rättigheter i förhållande till Kina.

Japan

Ett toppmöte mellan EU och Japan ägde rum i maj i Tokyo samtidigt som 70-årsminnet av andra världskrigets slut i Europa och Asien uppmärksammades. I det gemensamma pressuttalandet efter mötet betonades vikten av försoning och regionalt samarbete, samtidigt som Japans och EU:s bidrag till fred, stabilitet och välbefinnande sedan FN:s tillkomst underströks. Ledarna enades om att påskynda de pågående förhandlingarna mellan EU och Japan om ett strategiskt partnerskapsavtal och om ett frihandelsavtal.

Nordkorea

EU för en kritisk engagemangspolitik gentemot Nordkorea för att stärka fred och säkerhet, förhindra utveckling och spridning av massförstörelsevapen samt stöd för mänskliga rättigheter. EU genomförde, inom ramen för sin kritiska engagemangspolitik, den 14:e politiska dialogen med Nordkorea på tjänstemannanivå. EU har under 2015 fortsatt att verka för att Nordkorea ska avbryta sitt kärnvapenprogram. Likt tidigare år lade EU, tillsammans med Japan, fram en resolution i FN:s generalförsamling om situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea.

Sydkorea

EU och Sydkorea höll den 15 september sitt åttonde toppmöte. Toppmötet byggde vidare på pågående samarbeten, där forskning och utveckling, klimat och hållbar utveckling, handel samt ett fördjupat utbyte kring utrikespolitiken lyftes fram. Sydkorea är en strategisk partner och är det enda landet i Asien som har både ett frihandelsavtal, ett strategiskt partnerskapsavtal, och ett ramavtal för Sydkoreas deltagande i krishanteringsinsatser på plats med EU.

15.8.3 Sydostasien

Myanmar

Under 2015, som var ett valår i Myanmar, har den demokratiska utvecklingen kontinuerligt lyfts fram i EU:s relationer till landet. EU betonade vikten av trovärdiga, fredliga, transparenta och inkluderande val. I EU:s rådsslutsatser inför valen framhölls vikten av att kvinnor och minoriteter får möjlighet att utöva sina politiska rättigheter. Rådet uppmärksammade särskilt situationen i delstaten Rakhine och folkgruppen rohingya.

Förhandlingarna om ett investeringskyddsavtal mellan EU och Myanmar, som inleddes i mars 2014, fortsatte under 2015 genom förhandlingsrundor i februari, juni och september. I oktober inledde EU en konsekvensanalys av avtalets effekter på hållbar utveckling och i november skedde inom ramen för denna process en första konsultation med berörda civilsamhällesaktörer.

I april förlängdes EU:s vapenembargo och embargot mot utrustning som kan användas för intern repression, till den 30 april 2016. EU har framfört att antagandet av lagar ”till skydd för ras och religion” strider mot internationella konventioner om mänskliga rättigheter och har även riktat kritik mot gripandet av studenter. Den 18 juni hölls det andra mötet inom ramen för den formella dialogen om mänskliga rättigheter med Burma/Myanmar.

I augusti beslöt EU att ge ytterligare 4,5 miljoner euro i bistånd till Burma/Myanmar i syfte att bidra till hjälparbetet efter de stora översvämningar som drabbat landet.

EU har även aktivt stöttat den pågående fredsprocessen. I oktober skrev EU, i egenskap av officiellt vittne, under det nationella stilleståndsavtalet mellan regeringen och flera etniska väpnade grupper. Den höga representanten betonade i sammanhanget vikten av fortsatt dialog med de grupper som valt att stå utanför avtalet.

I oktober och november skickade EU en valobservatörsinsats inför, under, och efter de nationella valen. Dess initiala bedömning var att valen, frånsett enstaka oegentligheter, varit välorganiserade och över förväntan fria. EU betonade emellertid att det förelåg konstitutionella, legala och procedurrelaterade hinder för att valen skulle kunna betraktas som helt fria och rättvisa.

Thailand

Militärkuppen i Thailand i maj 2014 fick konsekvenser för EU:s relationer med landet, bl.a. i form av besöksrestriktioner och en översyn av pågående samarbeten. Förhandlingarna om partnerskaps- och frihandelsavtal har avstannat och kommer inte att undertecknas förrän en demokratiskt vald regering har tillträtt. Den ursprungliga vägkartan för en demokratisk utveckling som militärregeringen har presenterat har inte följts. Allmänna val har skjutits på framtiden ytterligare minst 20 månader och förutses inte äga rum förrän under andra hälften av 2017. I de kontakter som EU tog under 2015 uppmanade EU Thailands regering att respektera internationella normer rörande mänskliga rättigheter och

15.8.4 Regionala frågor

Regionalt samarbete: Forum för Asien och Europa (ASEM) och Organisationen för sydostasiatiska nationer (ASEAN)

ASEM:s tolfte utrikesministermöte ägde rum i Luxemburg i november. I ett ordförandeuttalande av den höga representanten redovisades mötets främsta teman: klimat, FN:s hållbara utvecklingsmål, katastrofhantering, migration, och regionala konflikter i Asien och Europa.

EEAS och kommissionen presenterade i maj ett gemensamt meddelande om att utveckla relationen mellan EU och ASEAN till ett partnerskap med ett strategiskt syfte. I juni antogs rådsslutsatser i vilka rådet bl.a. framhöll att ett ingående av ett strategiskt partnerskap mellan EU och ASEAN bör hanteras parallellt med frågan om EU:s framtida deltagande i de strategiska diskussioner som förs i regionen.

Sydkinesiska havet

Den spända situationen i Sydkinesiska havet har fortsatt under året. EU har uppmuntrat parterna att lösa dispyter på fredlig väg i enlighet med internationell rätt, särskilt havsrättskonventionen. EU har starka intressen att i synnerhet bevaka rätten till fri sjöfart samt att den internationella handeln inte hindras.

Frihandels- och investeringsavtal med Asien

Frihandelsavtalet med Sydkorea har tillämpats provisoriskt sedan juli 2011 och den sydkoreanska regeringen samt alla EU:s medlemsstater har ratificerat avtalet. Kommissionen har fått i uppdrag att underteckna avtalet.

Förhandlingarna om ett frihandelsavtal med Japan har pågått under året och kan eventuellt slutföras 2016. Sex förhandlingsrundor genomfördes, vilka täckte in avtalets beståndsdelar, såsom marknadstillträde (tullar), offentlig upphandling, tjänstehandel, investeringar, icke-tariffära handelshinder, sanitära och fytosanitära frågor, regelsamarbete samt transparens.

Kommissionen begärde i mars ett yttrande från EU-domstolen om EU:s kompetens att signera och ratificera det sedan 2013 färdigförhandlade frihandelsavtalet med Singapore. Ett långtgående frihandelsavtal med Vietnam blev färdigförhandlat under året och skrevs under i december. Ratificering av Europaparlamentet väntas under 2017.

Kommissionen förbereder ett formellt öppnande av frihandelsförhandlingar med Filippinerna och avser be medlemstaterna om förhandlingsmandat för frihandelsavtal med Australien och Nya Zeeland.

Förhandlingar om ett bilateralt investeringsavtal med Kina pågår sedan oktober 2013. EU lanserade i mars 2014 förhandlingar med Myanmar om ett investeringsskyddsavtal.

DEL 4 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR

16 Ekonomi och finans

Det ekonomiska samarbetet inom EU bedrivs genom samordning av den ekonomiska politiken och gemensamma finansieringsinstrument. Det syftar bl.a. till att understödja ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning och hög konkurrenskraft. Under 2015 fortsatte den ekonomiska återhämtningen i EU och arbetslösheten sjönk något från höga nivåer. Arbetet under året har inriktats på initiativ för att öka investeringarna och stärka tillväxtpotentialen. Bland annat har Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) etablerats och arbete med en kapitalmarknadsunion har påbörjats. Ett annat fokusområde har varit fördjupningen av EMU.

16.1 Den offentligfinansiella krisen

Den ekonomiska och finansiella situationen i Europa fortsätter att förstärkas och återhämtningen vidgas till att omfatta fler länder och sektorer. Samtidigt är tillväxten låg och återhämtningen långsam jämfört med tidigare erfarenheter, speciellt i euroområdet. Under senhösten och sommaren ökade den finansiella och ekonomiska oron då den grekiska regeringen och institutionerna (kommissionen, IMF och ECB) till att börja med omförhandlade delar av det andra stödprogrammet till Grekland och därefter förhandlade fram villkoren för ett tredje finansiellt stödprogram. Situationen lugnade ner sig i augusti då man nådde en överenskommelse om det tredje stödprogrammet.

Finanskrisen 2008–2009 och den efterföljande skuldkrisen visade på betydande svagheter i EU:s ekonomisk-politiska regelverk vilket ledde till en mer regelbaserad och tydlig struktur för krishantering, i synnerhet för medlemsstater med euro som valuta. Under året har arbetet med att fördjupa EMU-samarbetet intensifierats, i syfte att skapa en bättre ekonomisk styrning inom euroområdet och en bättre fungerande ekonomi.

Grekland och Irland beviljades under 2010 finansiellt stöd för att genomföra ekonomiska anpassningsprogram. Portugal och Cypern påbörjade liknande anpassningsprogram under 2011 respektive 2013 och Spanien fick finansiellt stöd mot att genomföra ett program riktat mot finanssektorn 2013. Av dessa har Irland, Spanien och Portugal sedan tidigare avslutat sina anpassningsprogram.

Stabilitetsmekanismer inrättade för euroländer

Det finns tre stabilitetsmekanismer som inrättats under eurokrisen för att ge stabilitetsstöd till medlemsstater med betalningssvårigheter. Det är den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), Europeiska finansiella stabilitetsfaciliten (EFSF) samt Europeiska finansiella stabilitetsmekanismen (EFSM). I tabell 1 finns en översikt av de tre mekanismernas verksamhet 2015.

Tabell 1: Finansiella nyckeltal för ESM, EFSF och EFSM 2015 (miljarder euro)

	Åtagande 2015	Utbetalt 2015	Utestående lån	Kommentar
ESM	86	22	63,4	Total utlåningskapacitet 369 miljarder euro
Grekland	86	21,4	21,4	Avser 3:e programmet
Cypern	–	0,6	6,3	Programmet löper till mars 2016
Spanien	–	–	35,7	Programmet avslutat 2013
EFSF	-10,9	–	174,6	Nya stöd ges inte
Grekland	-10,9	–	130,9	Avser återföring av medel som avsatts för bankrekapitalisering under 2:a stödprogrammet
Irland	–	–	17,7	Programmet avslutat 2013
Portugal	–	–	26	Programmet avslutat 2014
EFSM	7,16	7,16	46,8	Kapacitet uppskattningsvis 11,5 miljarder euro
Grekland	7,16	7,16	–	
Irland	–	–	22,5	Programmet avslutat 2013
Portugal	–	–	24,3	Programmet avslutat 2014

Källor: ESM, EFSF, DG ECFIN

ESM är den permanenta stabilitetsmekanismen för medlemsstater som har euron som valuta. I augusti godkände ESM:s guvernörsråd, som är ESM:s högsta beslutade organ, ett tredje stödprogram för Grekland på upp till 86 miljarder euro. ESM har under 2015 betalat ut 21,4 miljarder euro till Grekland och 600 miljoner euro har betalats ut till Cypern. Cyperns stödprogram löper till utgången av mars 2016. ESM har vidare utestående lån till Spanien på 35,7 miljarder euro. Det spanska programmet avslutades 2013 och under 2015 har Spanien frivilligt gjort förtida återbetalningar på 4 miljarder euro på sitt lån till ESM. ESM beräknar sin återstående utlåningskapacitet till 369 miljarder euro.

Euroländernas tillfälliga stabilitetsmekanism EFSF är sedan ESM etablerats stängd för nya stödprogram. EFSF kommer dock att finnas kvar för att ta emot återbetalningar och förvalta tidigare stödprogram. I december 2014 beslutade eurogruppen att förlänga det andra stödprogrammet till Grekland fram till den 30 juni 2015. Grekland uppfyllde dock inte villkoren för utbetalningar. När programmet upphörde innebar det att 10,9 miljarder euro som avsatts för rekapitalisering av banksystemet återfördes till EFSF. EFSF har utestående lån till Irland och Portugal som båda framgångsrikt har avslutat sina stödprogram.

EFSM baseras på EU-budgeten och regleras av rådets förordning 407/2010/EU. Stöd från EFSM beslutas av samtliga medlemsstater. Under juli 2015 blev betalningssituationen för Grekland akut. Landet behövde göra stora betalningar till IMF, samtidigt som det andra stödprogrammet hade löpt ut och det inte fanns några utsikter att hinna etablera ett nytt stödprogram innan stora betalningar förföll. För att undvika en betalningsinställelse med svåröverblickbara konsekvenser behövdes i juli ett överbrygningslån. Eurogruppen såg över olika möjligheter och det framkom att det enda alternativ som på kort varsel fanns tillgängligt var EFSM. Ekofin-rådet beslutade om ett överbrygningslån på 7,16 miljarder euro som betalades ut den 20 juli så att Grekland kunde klara förfallande betalningar i juli och augusti. Vid två tillfällen i juli samrådde regeringen med EU-nämnden i ärendet.

Euroländernas hantering av överbrygningslånet väckte stark kritik hos Sverige och andra icke-euroländer. Det framkom nämligen att det i eurogruppens interna diskussioner nämndes möjligheten att euroländerna kunde använda sin röststyrka i rådet för att på egen hand få ett rådsbeslut om EFSM-stöd till stånd (beslutsregeln är kvalificerad majoritet). Regeringens hållning är att frågor som rör alla medlemsstater måste diskuteras och beslutas av samtliga medlemsstater. Initialt motsatte sig därför regeringen EFSM-stöd till Grekland. Kommissionen och euroländerna tog emellertid intryck av kritiken från icke-euroländerna. Ett arrangemang som gav icke-euroländerna en tillfredsställande säkerhet inrättades. Säkerheten bestod i vinstmedel för ECB från innehav av grekiska statsobligationer. Med denna förbättring av lånevillkoren ställde sig regeringen positiv till ett överbrygningslån till Grekland och fick stöd i EU-nämnden för detta. Även i augusti var det aktuellt med ett ytterligare överbrygningslån från EFSM, men en utbetalning under det tredje Greklandsprogrammet kunde verkställas i tid. Därmed behövdes inte ett andra överbrygningslån från EFSM. Överbrygningslånet från EFSM har till fullo återbetalats.

Som en följd av diskussionerna om EFSM-lånet till Grekland ändrades EFSM-förordningen. Den innehåller numera en bestämmelse om att i det fall som stöd i framtiden ges till en medlemsstat som har euron som valuta, ska en tillfredsställande säkerhet ställas för den finansiella risk som icke-euroländer löper. Säkerheten måste ge full och omedelbar kompensation i händelse av utebliven betalning från låntagaren.

Till detta kommer att eurogruppen med anledning av beslutet om EFSM-lån i juli gjorde ett uttalande om mer öppenhet och stärkt samarbete med de övriga medlemsstaterna. Eurogruppen bekräftade att alla frågor av generell tillämpning, inklusive EU-budgeten och EFSM, ska diskuteras och beslutas i rådet med alla medlemsstater.

Betalningsbalansstöd till medlemsstater med nationell valuta

Medlemsstater med nationell valuta som har drabbats av, eller allvarligt hotas av, svårigheter när det gäller betalningsbalansen kan söka särskilt stöd. Stöd ges i form av villkorade medelfristiga lån som finansieras genom marknadsupplåning av kommissionen i EU:s namn. Stöd har getts i samarbete med Internationella valutafonden (IMF). Under 2015 har Rumäniens program inom ramen för betalningsbalansstödet löpt ut och

övervakning efter avslutat program har inletts. Övervakningen efter Skr. 2015/16:115 avslutade program för Ungern och Lettland har avslutats.

Makrofinansiellt stöd till länder utanför EU

EU:s makrofinansiella stöd kan ges till länder i unionens närområde som drabbats av kortfristiga betalningsbalansproblem. Syftet är att stabilisera det ekonomiska läget och att stimulera reformer. Det makrofinansiella stödet ges under vissa villkor som anges i ett s.k. samförståndsavtal och under förutsättning att ett IMF-program genomförs i landet under hela tiden stödet betalas ut.

Under 2015 godkände rådet och Europaparlamentet ett tredje makrofinansiellt stödprogram (MFA III) till Ukraina om 1,8 miljarder euro. Regeringen stödde beslutet. MFA III syftade till att täcka Ukrainas återstående finansieringsgap under 2015 och 2016, samt att på kort sikt minska sårbarheten i Ukrainas ekonomi och främja nödvändiga reformer. Den första utbetalningen av MFA III, om 600 miljoner euro, beslutades i juni. Ytterligare två utbetalningar, om 600 miljoner euro vardera, återstår efter 2015. I samband med att MFA III godkändes bjöd rådet även in kommissionen att vid lämpligt tillfälle föreslå ytterligare makrofinansiellt stöd till Ukraina, i syfte att vidare underlätta och stödja Ukrainas reformprocess. Regeringen stödde deklarationen, givet att ytterligare stöd finansieras genom omfördelning inom EU-budgeten. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari inför beslutet om makrofinansiellt stöd till Ukraina.

Förutom Ukraina har Georgien, Jordanien, Tunisien och Kirgizistan varit föremål för makrofinansiella stödprogram under 2015. När det gäller Jordanien så löpte programmet ut under 2015 och övervakningen efter avslutat program har inletts.

16.1.2 Medlemsstater som fått stabilitetsstöd

Grekland

Efter valet i januari tillträdde en ny regering i Grekland med ett politiskt program som var starkt kritiskt till det då gällande anpassningsprogrammet. Den ekonomiska situationen i Grekland försämrades under 2015 när det blev tydligt att den nya regeringen inte var beredd att genomföra de åtgärder som krävdes för att få fortsatt stöd. Den tillväxt som uppnåddes under 2014, efter flera år av recession, blev därmed kortvarig. Under första halvåret 2015 misslyckades den grekiska regeringen och långivarna med att komma överens om den sista utbetalningen i det andra stödprogrammet som löpte ut den 30 juni. Som en konsekvens av detta kunde inte Grekland fullgöra en återbetalning till Internationella valutafonden (IMF) om 1,5 miljarder euro. Den allvarliga situationen kulminerade under juli månad och räntan på den tioåriga statsobligationen steg kraftigt.

Under juni och juli månad var det en intensiv förhandlings- och mötesverksamhet. Eurogruppen och eurotoppmötet sammanträdde ett flertal gånger. Den 26 juni kungjordes att Grekland skulle hålla en folkomröstning om långivarnas förhandlingsbud. I samband med detta

frös ECB sin nödfinansiering till de grekiska bankerna, vilket tvingade fram kapitalkontroller och ledde till att bankerna fick stänga. Folkomröstningen hölls den 5 juli och resulterade i ett tydligt nej till förhandlingsbuden, vilket var vad den grekiska regeringen arbetat för. Den 20 juli behövde Grekland göra stora betalningar till IMF. En utebliven betalning riskerade att framkalla en allvarlig finansiell kris som skulle kunna ha lett till att Grekland inte kunde ha kvar euron som valuta. För att klara denna betalning fick Grekland ett överbyggingslån från EU:s stabilitetsmekanism EFSM (se avsnitt 16.1.1).

Efter folkomröstningen ändrade emellertid den grekiska regeringen sin hållning till långivarnas krav. Den 12 juli enades eurotoppmötet om ett tredje stödprogram om upp till 86 miljarder euro som ska löpa under tre år. Förhandlingar om ett samförståndsavtal som i detalj specificerar reformkraven slutfördes i mitten av augusti. Kraven innefattar bl.a. pensionsreformer och åtgärder som syftar till att göra ekonomin mer konkurrenskraftig. Den 20 augusti gjordes en första utbetalning om 13 miljarder euro till Grekland som bl.a. användes till att återbetala ett lån till ECB som förfallit och det ovannämnda lånet från EFSM. Samråd med EU-nämnden ägde rum vid två tillfällen i juli.

Under hösten antog det grekiska parlamentet flera stora reformpaket vilket medfört att ytterligare utbetalningar om 3 miljarder euro kunnat göras. Dessutom har utbetalningar om sammanlagt 5,43 miljarder euro gjorts för att täcka kapitalbehov i två av de största grekiska bankerna som uppdagades vid en genomlysning av banksystemet under hösten.

IMF, som deltog i förhandlingarna om det tredje stödprogrammet, har ännu inte meddelat om den kommer att ge Grekland mer finansiellt stöd. Oron över den ekonomiska situationen och statsskuldens långsiktiga hållbarhet kvarstår.

Irland

År 2010 beslutades om ett anpassningsprogram för Irland som omfattade 85 miljarder euro. 67,5 miljarder utgjordes av externt stöd, lika fördelat mellan IMF, EFSM och EFSF (inklusive bilaterala långgivare). De bilaterala långgivarna är Sverige, Danmark och Storbritannien.

Sverige har bidragit till Irlands finansiella stöd dels genom sin andel i EFSM och IMF och dels genom ett bilateralt lån om 600 miljoner euro. Utbetalningen av det svenska lånet ägde rum i fyra lika stora utbetalningar på 150 miljoner euro var under 2012 och 2013. Det bilaterala lånet ska återbetalas 2019–2021.

Irland följde genomgående sitt anpassningsprogram väl. I december 2013 lämnade landet anpassningsprogrammet. Återhämtningen i den irländska ekonomin har gått bra sedan man lämnade programmet och 2014 hade Irland den högsta BNP-tillväxten i EU. Även 2015 beräknas tillväxttakten bli den högsta i EU. Arbetslösheten är fortfarande hög men minskar och beräknas 2015 ligga på EU-genomsnittet 9,5 procent.

Den goda återhämtningen har bidragit till att finansmarknadernas förtroende för Irlands ekonomi har återvänt, vilket bl.a. visar sig i låga statsobligationsräntor. Det innebär att Irland kunde ersätta huvuddelen av lånen i IMF med marknadsfinansiering 2014. Regeringen godkände

denna återbetalning i november 2014. Detta efter att riksdagen godkänt Skr. 2015/16:115 att motsvarande förtida återbetalning inte gjordes till Sverige.

Portugal

2011 beslutade Ekofin-rådet om finansiellt stöd till Portugal om totalt 78 miljarder euro, där IMF, EFSF och EFSM stod för 26 miljarder vardera. Stödet har varit knutet till ett ekonomiskt anpassningsprogram som syftar till att återställa förtroendet för den portugisiska ekonomin, möjliggöra en återgång till hållbar tillväxt och värna den finansiella stabiliteten. Portugal avstod från den sista utbetalningen inom stödprogrammet och lämnade programmet 2014. Sverige har bidragit med finansiering till Portugal via EFSM och Sveriges andel av IMF:s resurser.

Enligt den uppföljning av programmet som har gjorts under året har genomförandet i stort varit i överensstämmelse med planen och reformarbetet fortgår.

Återhämtningen i den portugisiska ekonomin har fortsatt under 2015 och tillväxten väntas uppgå till 1,7 procent. Arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå men sjunker gradvis. Den offentliga sektorns bruttoskuld beräknas uppgå till ca 128 procent av BNP vid slutet av 2015 och budgetunderskottet beräknas uppgå till 3 procent av BNP. Portugals underskottsförfarande skulle ha löpt ut 2015. Någon bedömning av om Portugal kan lämna underskottsförfarandet har emellertid inte kunnat göras eftersom kommissionen inte delgivits någon budgetplan. Detta har sin grund i den oklara politiska situationen i landet som rådde under hösten efter parlamentsvalet i oktober.

Återhämtningen har bidragit till att finansmarknadernas förtroende för Portugals ekonomi har återvänt och statsobligationsräntorna har sjunkit kraftigt. Det innebär att Portugal nu kan låna till lägre upplåningskostnad på marknaden än den landet har för lånet i IMF. Portugal ansökte därför i januari hos sina övriga långgivare om att få göra förtida återbetalningar motsvarande drygt 50 procent av IMF-lånet. Med anledning av det ägde samråd rum med EU-nämnden i februari, vilket resulterade i att Sverige kunde godkänna denna återbetalning.

Spanien

I juli 2012 lämnade den spanska regeringen in en formell begäran om lån till eurogruppen för rekapitalisering av den spanska banksektorn. Euroländerna enades därefter om att genom ESM låna ut upp till 100 miljarder euro till den spanska staten för rekapitalisering av bankerna och om ett anpassningsprogram för banksektorn. Under 2012–2013 utbetalades totalt 41,3 miljarder euro. Efter eurogruppens möte i november 2013 meddelades att Spanien skulle lämna anpassningsprogrammet i januari 2014, utan att ansöka om ytterligare stöd från ESM.

Enligt de uppföljningar som har gjorts under 2015 har banksektorn fortsatt att stabiliseras. Återhämtningen i Spanien har stärkts och tillväxten beräknas uppgå till 3,1 procent 2015. Samtidigt kvarstår utmaningar. Arbetslösheten har minskat under året, men beräknas ändå uppgå till ca 21 procent vid slutet av 2015. Den offentliga sektorns

Skr. 2015/16:115 brottoskuld som andel av BNP beräknas till strax under 101 procent. Budgetunderskottet som andel av BNP beräknas uppgå till 4,7 procent.

Cypern

Cypern beviljades 2013 ett lån om upp till 10 miljarder euro under ett ekonomiskt anpassningsprogram, varav 9 miljarder via ESM och 1 miljard euro via IMF. Målet med anpassningsprogrammet som sträcker sig in i 2016 är bl.a. att strukturera om banksektorn och korrigera landets alltför stora budgetunderskott. Ytterligare ett mål med programmet är att genomföra strukturreformer för att stärka landets konkurrenskraft för att uppnå en hållbar och balanserad tillväxt.

Enligt översyner av programmet som genomförts under 2015 har framsteg gjorts. Den ekonomiska återhämtningen har startat och från början av året har tillväxten varit positiv. Tillväxten väntas bli 1,2 procent 2015. Reformarbete för att stärka tillväxten har pågått, om än med förseningar inom vissa områden. Kapitalkontrollerna avskaffades i april och situationen inom banksektorn har gradvis förbättrats. Fortsatt kvarstår dock behov av att minska den höga andelen oreglerade fordringar. Arbetslösheten beräknas ha sjunkit till 15,6 procent 2015. Finanspolitiska mål inom ramen för programmet har överträffats med god marginal. Den offentliga sektorns bruttoskuld som andel av BNP beräknas till ca 107 procent 2015 och budgetunderskottet för 2015 beräknas motsvara 0,7 procent av BNP.

Under året har ESM betalat ut 600 miljoner euro till Cypern och från IMF har ca 400 miljoner euro betalats ut. Sverige bidrar med finansiering till Cypern via sin andel av IMF:s resurser. Samråd med EU-nämnden angående Cyperns anpassningsprogram ägde rum i juli.

16.2 Ekonomisk styrning och samordning

16.2.1 Stabilitets- och tillväxtpakten

Stabilitets- och tillväxtpakten är EU:s gemensamma regelverk för att säkra sunda offentliga finanser. Pakten består av en förebyggande och en korrigering del, det s.k. underskottsförfarandet. Medlemsstater med alltför stora underskott eller alltför hög skuldkvot kan bli föremål för ett underskottsförfarande. I början av 2015 var 11 av EU:s medlemsstater i ett underskottsförfarande. Grekland och Cypern var också formellt i ett underskottsförfarande, men då de befinner sig i anpassningsprogram med regelbundna översyner ingår de inte i övervakningen för underskottsförfarandet. Sverige var ett av de länder som inte var föremål för ett underskottsförfarande.

Underskottsförfarandena har löpande följts upp vid rådsmöten under året. Ekofin-rådet beslutade i juni om att avsluta underskottsförfarandet för Malta och Polen. Dessa länder ansågs då av rådet ha korrigerat sina alltför stora budgetunderskott på ett hållbart och varaktigt sätt enligt de rekommendationer som rådet gett. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

Kommissionen presenterade den 13 januari 2015 ett meddelande om tolkning av flexibilitet i stabilitets- och tillväxtpakten. Meddelandet följer Europeiska rådets slutsatser från juni 2014 om att på bästa sätt utnyttja den flexibilitet som är inbyggd i stabilitets- och tillväxtpaktens befintliga regler. Det handlar om att det enligt gällande regler finns utrymme för viss flexibilitet beroende av konjunkturläge, vid genomförande av strukturreformer och vid genomförande av offentliga investeringar som samfinansieras av europeiska struktur- och investeringsfonder. I december godkände Ekofin-rådet det dokument som utgör en gemensam ståndpunkt med kommissionen om flexibilitet i stabilitets- och tillväxtpakten. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

16.2.2 De allmänna ekonomiska riktlinjerna

Kommissionen presenterade i mars förslag till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik och riktlinjer för medlemsstaternas ekonomiska politik. Dessa utgör tillsammans de integrerade riktlinjerna, se faktapromemoria 2014/15:FPM22. De integrerade riktlinjerna utgör grunden för Europa 2020-strategin, vilken i sin tur genomförs genom den europeiska planeringsterminen, EU:s ramverk för den ekonomiskpolitiska samordningen.

Kommissionen föreslog fyra nya riktlinjer; stimulera investeringar, främja tillväxt genom strukturreformer i medlemstaterna, undanröja viktiga tillväxt- och sysselsättningshinder på unionsnivå och mer hållbara och tillväxtfrämjande offentliga finanser.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och i juli. Den 14 juli antogs de ekonomiska riktlinjerna vid Ekofin-rådet.

16.2.3 Makroekonomiska obalanser: förvarningsmekanismen

För fjärde året i rad genomfördes förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom ramen för den europeiska terminen. Förfarandet inleddes genom att kommissionen i november 2014 publicerade 2015 års förvarningsrapport. Rapporten innehöll en preliminär ekonomisk analys av medlemsstaterna, inklusive en resultatavla med elva olika makroekonomiska indikatorer. Syftet med analysen var att avgöra om medlemsstaterna skulle bli föremål för en djupgranskning för att där eventuellt påvisa om det fanns makroekonomiska obalanser.

Utifrån den preliminära analysen av medlemsstaterna föreslogs djupgranskningar av 16 medlemsstater. För Sveriges del överskred tre av indikatorerna angivna tröskelvärden (bytesbalansöverskott, minskande exportmarknadsandelar och hög privat skuldsättning) och en djupgranskning inleddes likt tidigare år. Samtliga djupgranskningar presenterades i februari som del av de landrapporter som publicerades inom ramen för den europeiska terminen. Dessa var sedan en del av underlagen för de landsspecifika rekommendationer som kommissionen presenterade i maj.

I djupgranskningen konstaterades att Sverige uppvisade makroekonomiska obalanser som inte bedömdes vara allvarliga, men som borde åtgärdas. Det framhölls att särskilt hushållens skuldsättning och de snabbt ökande priserna på bostadsmarknaden förtjänade fortsatt uppmärksamhet och åtgärder för att minska risken för skadliga effekter på ekonomin.

Samråd om 2015 års förvarningsrapport och kommissionens landrapporter, där djupgranskningen ingår, ägde rum med EU-nämnden i februari, mars och maj inför Ekofin-rådet. Finansutskottet informerades i april om landrapporterna, inom ramen för det nationella reform- och konvergensprogrammet. Samråd med EU-nämnden om de landsspecifika rekommendationerna skedde i juni. I november 2015 publicerade kommissionen 2016 års förvarningsrapport, för behandling under 2016 års europeiska termin. Samråd om 2016 års rapport ägde rum med EU-nämnden i december inför Ekofin-rådet. Regeringen välkomnar publiceringen av förvarningsrapporten och djupgranskningarna.

16.3 Ekonomiska och monetära unionen

16.3.1 Reformering av den ekonomiska och monetära unionen

På eurotoppmötet i oktober 2014 uppmanades kommissionens ordförande att i nära samarbete med ordförandena för eurotoppmötet, eurogruppen och Europeiska centralbanken ”förbereda de kommande stegen för en bättre ekonomisk styrning inom euroområdet”. På Europeiska rådets möte i december 2014 bekräftades de fyra ordförandenas uppdrag. Även Europaparlamentets talman knöts senare till arbetet. Rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomisk och monetära union, kallad De fem ordförandenas rapport, lades fram vid Europeiska rådets möte i juni 2015 (se faktapromemoria 2014/15:FPM44). I oktober ägde en överläggning om rapporten rum med finansutskottet. Överläggning ägde även rum med finansutskottet i april inför regeringens inspel i den förberedande processen under våren. Samråd med EU-nämnden har skett vid ett flertal tillfällen under året: inför Ekofin-rådet i juni, juli och november, inför Europeiska rådet i juni, oktober och december, samt inför Allmänna rådet i april, maj, juni, juli, oktober och december. Information gavs till näringsutskottet och samråd med EU-nämnden hölls i november inför Konkurrenskraftsrådet om den del av förslagen som berör konkurrenskraftsnämnder.

Förslagen i rapporten är uppdelade i två steg. Det första steget handlar om åtgärder de närmsta två åren och ska bygga på de befintliga fördragens möjligheter. Åtgärderna syftar till att öka konkurrenskraften och den strukturella konvergensen, fullborda bankunionen och kapitalmarknadsunionen, uppnå och upprätthålla en ansvarsfull finanspolitik samt stärka de demokratiska aspekterna av samarbetet.

Det andra steget, som sträcker sig från juli 2017, inbegriper förslag av mer långtgående karaktär. Samordningen av den ekonomiska politiken ska stärkas genom juridiskt bindande riktmärken. I denna fas ska en

makroekonomisk stabiliseringsmekanism inrättas. För att få del av denna behöver en medlemsstat uppvisa tillräckliga framsteg mot de gemensamt satta målen. Senast år 2025 ska processen vara avslutad.

I oktober lade kommissionen fram en rad förslag, som uppföljning på det första steget i de fem ordförandenas rapport (se faktapromemoria 2015/16:FPM15).

En del av förslagen gäller den europeiska terminen och den ekonomisk-politiska samordningen. Euroområdet som helhet bör enligt kommissionen få ökad vikt i den europeiska terminen. Kommissionen anser även att riktmärken för den ekonomiska politiken i ökad utsträckning bör användas i samordningen. Förenklingar och ökad öppenhet föreslås när det gäller det finanspolitiska ramverket och makroobalansförfarandet. Förslaget förordar att ett ökat fokus ska läggas på sysselsättning och sociala resultat.

Kommissionen vill inrätta två nya organ. På ett nationellt plan föreslås att konkurrenskraftsnämnder inrättas i euroländerna, i syfte att förbättra konkurrenskraften. Icke euroländer uppmanas att också inrätta liknande organ. Kommissionen har dessutom beslutat att inrätta en europeisk rådgivande finanspolitisk nämnd. Den ska vara oberoende och ge råd om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket.

Eurorådets representation utåt bör enligt kommissionen stegvis bli mer enhetlig. Målet är att eurorådet senast 2025 ska ha en enad representation i IMF. Till att börja med bör den interna samordningen förändras på olika sätt. Sammansättningen av valkretsar bör stegvis göras mer homogen för euroländerna.

De fem ordförandenas rapport och förslagen från kommissionen har under hösten diskuterats i Ekofin-rådet, men även i andra rådskonstellationer. På Europeiska rådet i december uppmanades rådet att skyndsamt ta vidare de förslag som kommissionen lade fram i oktober, framförallt när det gäller ekonomisk-politisk samordning, eurorådets externa representation och bankunionen. Rådet ska rapportera tillbaka till Europeiska rådet i juni 2016.

Regeringen vill ta tillvara på EU-medlemskapets möjligheter. Att så långt som möjligt värna EU:s sammanhållning är en central utgångspunkt för Sverige i processen med ett fördjupat EMU. Bland de förslag som har lagts fram under året finns det delar som kan stödjas, medan det finns andra delar där det finns oklarheter. Det är lovvärt att åtgärdsförslagen i hög utsträckning gäller samtliga medlemsstater eller står öppna för frivilligt deltagande av icke euroländer. För ytterligare ståndpunkter om enskilda förslag, se nämnda faktapromemorior 2014/15:FPM44 och 2015/16:FPM15.

16.4 Initiativ för att främja investeringar

Under 2015 har ett arbete bedrivits för att genomföra den investeringsplan som kommissionen presenterade i ett meddelande under 2014 (se faktapromemoria 2014/15:FPM13). Syftet med planen, som består av tre olika pelare, är att försöka öka investeringarna inom EU.

Inom ramen för den första pelaren av investeringsplanen lade kommissionen i januari fram ett förslag till förordning om inrättandet av en Europeisk fond för strategiska investeringar (Efsi) (se faktapromemoria 2014/15:FPM18). Efter förhandlingar och beslut i rådet och Europaparlamentet trädde förordningen i kraft i juli 2015. Efsi kapitaliseras med 5 miljarder euro från Europeiska investeringsbanken (EIB) och förses med 16 miljarder euro i garantier från EU-budgeten. De investeringar som finansieras med hjälp av Efsi ska riktas mot långsiktiga projekt inom bl.a. forskning, utveckling och innovation, energisektorn samt till miljö och resurseffektivitet. Även finansiering av små och medelstora företag kan omfattas. Investeringar kan ske i projekt i hela EU och baseras på projektens egna meriter.

Efsi är inordnat i EIB:s struktur och har påbörjat sin verksamhet under 2015. Målet är att investeringsfondens verksamhet under en treårsperiod ska leda till en mobilisering av investeringar på mer än 315 miljarder euro, varav huvuddelen privata investeringar.

Den andra pelaren av investeringsplanen består av en översiktlig förteckning av investeringsprojekt på EU-nivå och ett rådgivningscentrum (Europeiskt centrum för investeringsrådgivning, EIAH). Förteckningen av investeringsprojekt ska underlätta för investerare att hitta lämpliga investeringar. EIAH:s syfte är att bygga på EIB:s och kommissionens redan existerande rådgivningsverksamhet samt vara ett centralt rådgivningscentrum. EIAH ska tillhandahålla rådgivningsstöd i samband med investeringsprojekt. Det kan till exempel innebära stöd när det gäller användningen av tekniskt bistånd till projektstrukturering, användning av innovativa finansieringsinstrument och användning av offentlig-privat samverkan (OPS). Vid behov tillhandahålls även rådgivning om relevanta frågor som rör EU-lagstiftningen. EIAH ska delvis finansieras av EU-budgeten med upp till 20 miljoner euro per år fram till 2020.

Målet för den tredje pelaren av investeringsplanen är att uppnå ett förbättrat investeringsklimat genom förenklade regleringar, ökad tillgång till långsiktig finansiering samt en stärkt inre marknad. På informella Ekofin-rådet i april 2015 diskuterade finansministrarna hinder för investeringar. Baserat på detta presenterade kommissionen i september 2015 en färdplan där fyra områden lyftes fram: flaskhalsar på nationell nivå, infrastruktur, immateriella tillgångar och finansmarknader. Avsikten är att Ekofin-rådet under 2016 ska ta ställning till ett antal åtgärder för att förbättra investeringsklimatet.

Regeringen har välkomnat investeringsplanen, där Efsi ingår, som syftar till att öka investeringar i EU och därmed bidra till förutsättningar för fler jobb och högre tillväxtpotential. Investeringsplanen kan under de kommande åren bli ett viktigt komplement till de åtgärder som genomförs på nationell nivå, inklusive strukturreformer, för att stärka konkurrenskraft och tillväxt samt bidra till en hållbar utveckling.

Det är positivt att planen fokuserar på att stimulera privata investeringar. Regeringen ska fortsatt arbeta aktivt för att eventuella ökade risker för EU:s budget som investeringsplanen kan innebära minimeras och att eventuella tillkommande utgiftsbehov inte får leda till ökade medlemsavgifter utan hanteras genom omprioriteringar. När det gäller Efsi har regeringen vidare verkat för att EIB:s roll förblir central,

att styrformerna inte kringsskär EIB:s beslutsautonomi samt att projekt granskas och bedöms – och att garanti och finansiering beviljas – på transparenta och objektiva grunder.

Samråd om Efsi och investeringsplanen ägde rum med EU-nämnden i januari, februari, mars, maj, juni och september. Överläggningar med finansutskottet ägde rum i februari och juni.

16.5 Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken (EIB) är ett fristående organ inom EU. Bankens huvudsyfte är att bidra till tillväxt och sysselsättning inom EU. Detta görs genom långsiktig finansiering av samhällsekonomiskt lönsamma projekt som främjar detta syfte. 2015 uppgick EIB:s utlåning till drygt 77 miljarder euro i tecknade lån. Det är något högre än under 2014. Prioriterade områden för bankens verksamhet är finansiering inom områdena innovation, små och medelstora företag, infrastruktur och miljö. Ekonomisk och social sammanhållning samt klimatåtgärder betraktas som två tvärgående, övergripande prioriteringar. Genomförandet av Efsi som inleddes under 2015 påverkade EIB:s verksamhet, framför allt genom att merparten av bedömningen av Efsi-projekten kommer att genomföras av EIB. Efsi-projekten är som regel mindre och mer riskfyllda än de projekt som EIB normalt finansierar. Genomförandet av Efsi ställer därför nya krav på bankens verksamhet.

Huvudsakliga frågor som behandlades inom EIB under året var:

- Förberedelser inför genomförandet av Efsi, inklusive förhandlingen av ett avtal med kommissionen om rollfördelningen mellan EIB och kommissionen rörande Efsi samt beslut kring hur den katalytiska effekten (multiplikatorn) av Efsi-investeringar ska beräknas.
- EIB:s budget, inklusive bankens årliga procedur för att godkänna ökningar i lönebudgeten och beslut om att öka personalstyrkan för att underlätta genomförandet av Efsi och investeringsplanen.
- Antagande av en klimatstrategi som ska styra EIB:s klimatarbete under de kommande åren.
- EIB:s insatser för att möta de ökade flyktingströmmarna.
- Antagande av en reviderad transparenspolicy för EIB:s verksamhet.

Samråd med EU-nämnden om EIB:s roll rörande Efsi ägde rum i januari, februari, mars, maj, juni och september. Överläggningar med finansutskottet ägde rum i februari och juni.

16.5.1 Europeiska investeringsfonden

Europeiska investeringsfonden (EIF) som ingår i EIB-gruppen är EU:s gemensamma organ för riskkapital och garantier till små och medelstora företag. Fonden investerar indirekt i företag via europeiska riskkapitalfonder. Under året har fondens investeringar ökat jämfört med tidigare år. Ökningen beror framförallt på att en del av Efsi genomförs inom ramen för EIF:s verksamhet. Efsi gör att EIF kan utöka sin verksamhet med riskkapital och garantier till små och medelstora företag.

Inför varje G20-möte tas EU-gemensamma ståndpunkter fram och godkänns av respektive rådskonstellation eller Europeiska rådet. Vid G20:s toppmöten representeras EU av ordförandena för Europeiska rådet och kommissionen. På finansministermöten representeras EU av ordförandeskapet, kommissionen och ECB. Utöver EU är följande länder medlemmar i G20: Argentina, Australien, Brasilien, Frankrike, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Kanada, Kina, Mexiko, Ryssland, Saudiarabien, Storbritannien, Sydafrika, Sydkorea, Turkiet, Tyskland och USA. Spanien deltar vid G20-möten som observatör och tidvis engagerar G20-länderna även andra icke-medlemmar för att säkra en bred representation av internationella åsikter. Under året hölls ett stats- och regeringschefsmöte, fyra vice finansminister- och centralbankschefsmöten samt fyra finansminister- och centralbankschefsmöten. Det turkiska ordförandeskapet 2015 hade tre huvudteman: delaktighet, genomförande och investeringar. Temat delaktighets syfte är att se till att välbefinnande och tillväxt tillfaller alla delar av samhällsekonomin medan genomförande syftar till genomförandet av G20-ländernas tidigare åtaganden. Det turkiska ordförandeskapet har även haft stort fokus på investeringar som drivkraft för ekonomisk tillväxt. Huvudprioriteringarna under dessa tre teman var:

- i Den globala ekonomin och arbetet med att främja en starkare tillväxt
- ii Genomföra reformer av den internationella finansiella arkitekturen, inklusive inflytande och representation i IMF
- iii Initiativ för att främja långsiktiga investeringar och reformer för att stärka investeringsklimatet
- iv Reformprocessen i finansiell sektor
- v Ökad transparens och informationsutbyte på skatteområdet

Vid toppmötet i Antalya den 14–15 november kom stats- och regeringscheferna bl.a. överens om att:

- Beslutsamt genomföra tidigare åtaganden, såsom medlemsländernas tillväxtstrategier, för att öka ländernas gemensamma BNP med 2 procent till 2018.
- Öka investeringarna för att accelerera tillväxten. Detta infattar bl.a. att förbättra investeringsklimatet, med särskilt fokus på små- och medelstora företag samt infrastruktur.
- Öka delaktigheten för att välbefinnandet som skapas ska tillfalla alla. G20 kommer bl.a. att verka för en bättre samordning av sitt arbete med FN:s agenda för hållbar utveckling.
- Skyndsamt genomföra den åtgärdsplan som OECD tagit fram inom ramen för BEPS-projektet (Base Erosion and Profit Shifting) och som syftar till att förhindra att länders skattebaser urholkas och att vinster överförs.
- Stärka arbetet när det gäller flyktingar och migranter, samtidigt som åtgärder även måste riktas mot de bakomliggande orsakerna till att människor flyr.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari, april, maj och oktober inför de tillfällen som Ekofin-rådet har diskuterat EU:s gemensamma ståndpunkter. Kina är sedan december nytt ordförandeland i G20. Skr. 2015/16:115

17 Finansmarknaden

Arbetet inom finansmarknadsområdet syftar till att säkerställa ett stabilt finansiellt system och en välfungerande finansmarknad. Den höga regleringstakt som präglat området de senaste åren har minskat något men har fortsatt att vara hög under 2015. Kommissionen har presenterat flera nya regleringsförslag inom ramen för en s.k. kapitalmarknadsunion med syfte att öka integreringen av kapitalmarknaderna inom EU. En lång rad lagstiftningsärenden har avhandlats i trilog mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet. Exempel på förhandlingar där politisk överenskommelse nåtts är förordningen om förmedlingsavgifter, penningtvättsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet.

17.1 Bankmarknaden

17.1.1 Förordning om förmedlingsavgifter

Kommissionen presenterade i juli 2013 en förordning om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner (se faktapromemoria 2012/13:FPM155), som hör ihop med förslaget till ett reviderat betaltjänstdirektiv (se avsnitt 17.1.4). Förordningen introducerar gemensamma regler för tak för förmedlingsavgifter (vanligen kallade mellanbanksavgifter) i EU när man betalar med kort. Förordningen innehåller också ett antal företagsregler som riktar in sig mot kortföretagen.

Förordningen antogs slutligt vid Ekofin-rådet i januari 2015 och publicerades i maj 2015.

Överläggning i finansutskottet ägde rum senast i december 2014. Samråd med EU-nämnden ägde rum senast i januari 2015.

17.1.2 Penningtvättsdirektivet

I februari 2013 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om förhindrande av att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism (det fjärde penningtvättsdirektivet). Förslaget syftar till att uppdatera och anpassa den befintliga lagstiftningen till reviderade internationella standarder. Revidering genomförs också med hänsyn till utfallet av den interna översyn som har gjorts av tillämpningen av det befintliga direktivet (2005/60/EG) (det tredje penningtvättsdirektivet). Förslagen medför bl.a. att omfattningen av det

administrativa ramverket för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism i vissa delar utvidgas (se faktapromemoria 2012/13:FPM72). Den 20 maj 2015 antog Europaparlamentet och rådet det fjärde penningtvättsdirektivet.

Det beslutade direktivet 2015/849/EU ska vara genomfört i nationell rätt senast den 26 juni 2017. Samråd med EU-nämnden ägde rum i januari och överläggning ägde rum med finansutskottet i december 2014.

17.1.3 Förordning om information som åtföljer överföringar av medel

Tillsammans med penningtvättsdirektivet presenterade kommissionen också ett förslag till förordning om information som åtföljer överföringar av medel. I likhet med direktivförslaget syftar även detta förslag till att uppdatera och anpassa den befintliga förordningen (1781/2006) med hänsyn till reviderade internationella standarder och till utfallet av den interna översyn som har gjorts av tillämpningen av den befintliga förordningen. Revideringen medför bl.a. att omfattningen av förordningen i vissa delar utvidgas och att tidigare luckor när det gäller genomlysningsskraven åtgärdas (se faktapromemoria 2012/13:FPM73). Förhandlingar om förordningen har förts parallellt med penningtvättsdirektivet och en politisk överenskommelse nåddes i december 2014. Den 20 maj 2015 antog Europaparlamentet och rådet förordningen. Den beslutade EU-förordningen nr 2015/847 ska tillämpas i medlemsstaterna från och med den 26 juni 2017. Samråd med EU-nämnden ägde rum i januari och överläggning med finansutskottet ägde senast rum i december 2014.

17.1.4 Betaltjänstdirektivet

Kommissionen presenterade i juli 2013 ett förslag till ett reviderat betaltjänstdirektiv (se faktapromemoria 2012/13:FPM156). Det reviderade direktivet syftar till att anpassa ramverket för marknaden för elektroniska betalningar i EU till den utveckling som ständigt sker. De föreslagna nya reglerna är tänkta att säkerställa att det inte uppstår luckor i regelverket. Revideringen syftar även till att bidra till lika konkurrensvillkor mellan medlemsstaterna, konsumentskydd och den inre marknads funktionalitet.

En allmän inriktning togs i december 2014. Överläggning i finansutskottet ägde rum vid flera tillfällen, senast i mars 2014. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december 2014.

Direktivet antogs slutligt vid rådet den 16 november och publicerades den 23 december. Direktivet träder i kraft den 13 januari 2016 och ska vara genomfört i nationell lagstiftning senast den 13 januari 2018.

17.1.5 Förordningen om strukturreformer av kreditinstitut

Skr. 2015/16:115

I januari 2014 lade kommissionen fram ett förordningsförslag om strukturella reformer i den europeiska banksektorn (se faktapromemoria 2013/14:FPM59). Förslaget ska ses mot bakgrund av den ekonomiska och finansiella krisen och de svagheter som har uppdragats i ett antal banker. Det syftar således till att minska risken i det finansiella systemet inom EU. Reformerna ska komplettera tidigare lagstiftningsprojekt som har överenskommit eller presenterats inom ramen för EU, Baselkommittén eller i medlemsstaterna, vars syfte också är att minska riskerna i det finansiella systemet inom EU.

Förslaget innebär ett förbud för vissa kreditinstitut att bedriva handel för egen räkning i den del av banken som hanterar insättningar. Förslaget innebär även att den nationella tillsynsmyndigheten, i Sverige Finansinspektionen, under vissa förutsättningar får granska ett kreditinstitut för att på så vis utreda om institutet spekulerar med medel som omfattas av insättningsgarantin. Skulle Finansinspektionen bedöma att sådan verksamhet bedrivs måste denna verksamhet enligt förslaget avyttras, avvecklas eller omorganiseras till en annan enhet.

En allmän inriktning nåddes i juni, men trilog mellan Europaparlamentet, kommissionen och rådet har ännu inte inletts.

Finansutskottet informerades om frågan senast i mars. Samråd ägde rum med EU-nämnden senast i juni.

17.1.6 Bankunionen

I september 2012 presenterade kommissionen ett meddelande om en samlad bankunion. Enligt kommissionen är syftet med att skapa en europeisk bankunion att återskapa förtroende i den europeiska banksektorn och för euron.

Sedan dess har förslag om två komponenter i bankunionen presenterats av kommission och slutförhandlats, dels den gemensamma tillsynsmekanismen (se faktapromemoria 2012/13:FPM10), dels den gemensamma resolutionsmekanismen (se faktapromemoria 2012/13:FPM148). Den gemensamma tillsynsmekanismen är verksam sedan slutet av 2014 och innebär att Europeiska centralbanken är ansvarig tillsynsmyndighet för kreditinstitut i eurozonen samt i övriga medlemsstater som väljer att ingå så kallat nära samarbete. Den gemensamma resolutionsmekanismen kommer att vara fullt verksam från och med januari 2016. Resolutionsmekanismen innebär att bankresolution i de medlemsstater som ingår i bankunionen hanteras centralt. Det skapas också en gemensam resolutionsfond för att täcka vissa kostnader.

Vissa frågor om överföringar av bankernas avgifter till den gemensamma resolutionsfonden regleras i ett mellanstatligt avtal. Detta mellanstatliga avtal skrevs under av alla medlemsstater utom Sverige och Storbritannien i maj 2014. Sverige ansåg att det vore olämpligt att skriva på avtalet innan man slutligt tagit ställning till medlemskap i bankunionen. Ingen medlemsstat utanför euroområdet har ännu gått med

i bankunionen. Under 2015 har förhandlingar inletts om s.k. överbrygningsfinansiering till fonden, om dess medel skulle ta slut.

Den 24 november presenterade kommissionen nästa del i bankunionen, ett första steg mot en gemensam insättningsgaranti (se faktapromemoria 2015/16:FPM27). En gemensam insättningsgaranti har varit en del i den tänkta bankunionen redan från början och i de fem ordförandenas rapport som presenterades i juni angavs att en sådan nu borde införas. Kommissionens förslag innebär att en gemensam försäkring för nationella insättningsgarantier inom bankunionen ska byggas upp successivt till 2024.

Förhandlingarna om förslaget i rådet förväntas börja i januari 2016. Sverige kommer liksom under tidigare förhandlingar om bankunionen driva att skapandet av bankunionen inte får leda till att medlemsstater som inte deltar diskrimineras eller påverkas negativt. Sverige kommer även lyfta fram att nationella myndigheter i deltagande medlemsstater bör ha så stort inflytande som möjligt i beslutsfattandet. I förhandlingarna om den gemensamma tillsynsmekanismen och den gemensamma resolutionsmekanismen har Sveriges krav i huvudsak blivit tillgodosedda, men viss problematik från ett svenskt perspektiv finns i de slutliga utformningarna.

Tillsammans med förslaget om en gemensam insättningsgaranti presenterade kommissionen den 24 november ett meddelande om slutförande av bankunionen. Utöver inrättandet av den gemensamma insättningsgarantin nämns även tänkta åtgärder för att minska risker i banksektorn, t.ex. genom kommande lagförslag. Som icke deltagande i bankunionen berörs Sverige i nuläget inte av den gemensamma insättningsgarantin. De åtgärder som kommissionen kan komma att föreslå för att minska risker i banksektorn kan dock komma att rikta sig till samtliga medlemsstater.

Samråd, överläggning och informationstillfällen med riksdagen i frågan om bankunionen har skett vid ett flertal tillfällen. Frågor om det praktiska genomförandet av bankunionen samt om insättningsgarantiförslaget behandlades senast i EU-nämnden i december 2015. Finansutskottet informerades senast i oktober 2014.

17.1.7 Värdepapperisering

Kommissionen presenterade den 30 september ett förordningsförslag om värdepapperisering och skapandet av ett europeiskt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering (se faktapromemoria 2015/16:FPM11). Samtidigt presenterades ett förslag till revidering av kapitaltäckningsförordningen med justering av kapitalkrav för värdepapperiserade produkter (se faktapromemoria 2015/16:FPM12). Förslagen är de första lagstiftningsinitiativen inom ramen för kapitalmarknadsunionen (faktapromemoria 2015/16:FPM10). Syftet med förslagen är återskapa förtroendet för värdepapperisering inom EU och på så sätt underlätta finansieringen av främst små och medelstora företag. Förslaget ska ses mot bakgrund av att den europeiska värdepapperiseringsmarknaden, i motsats till den amerikanska, inte återhämtat

sig efter finanskrisen trots att de realiserade förlusterna på den europeiska marknaden var jämförelsevis små.

Förslaget till ramverk för värdepapperisering behandlar i huvudsak de kriterier som värdepapperisering ska leva upp till för att klassificeras som enkel, transparent och standardiserad (så kallat STS). Avsikten är att dessa kriterier ska bidra till att minska den strukturella risken i värdepapperiseringen. Uppfyller värdepapperiseringen ramverkets krav så blir kapitalkravet lägre än vad som annars vore fallet. På så sätt skapas incitament för att göra värdepapperisering på ett enkelt, transparent och standardiserat sätt.

Det nya ramverket för värdepapperisering som föreslås följs av ändringsförslag i kapitaltäckningsförordningen. Tanken är att det nya ramverket ska avspeglas i kapitalkrav som är mer riskkänsliga och som till viss del ger lägre kapitalkrav till värdepapperiserade tillgångar som kvalificerar för STS-behandling. Regelverket för att hantera kapitalkrav angående värdepapperiserade tillgångar kommer enligt förslaget att förenklas och harmoniseras.

Sakfrågan har diskuterats i rådsarbetsgrupp under hösten. En allmän inriktning nåddes i december, men det är oklart när trilog kan inledas. Överläggning med finansutskottet ägde rum i november. Frågan var även uppe i EU-nämnden för samråd i december inför ministermöte.

17.1.8 Krishanteringsdirektivet

I juni 2012 presenterade kommissionen ett förslag till ramverk för hantering av kreditinstitut och värdepappersföretag i kris (se faktapromemoria 2011/12:FPM165). Förslaget syftar till att säkerställa att myndigheter har lämpliga verktyg för att hantera systemviktiga institut på ett sätt som minimerar spridningsrisker och samtidigt bevarar tillgången till grundläggande finansiella tjänster. Ett nytt förfarande för rekonstruktion eller avveckling (resolution) av institut i kris införs. Det innebär att aktieägarna, vissa borgenärer och instituten ska bära kostnaderna för hanteringen av krisen. På så sätt ska incitamenten för ett överdrivet risktagande från institutens sida minskas.

Krishanteringsdirektivet innehåller bestämmelser inom följande områden: förberedande och förebyggande arbete, åtgärder för tidigt ingripande, resolutionsåtgärder, samordning av gränsöverskridande krishantering, finansiering av kostnaderna för resolution och sanktioner.

Direktivet antogs vid Ekofin-rådet i maj 2014. Vissa frågor kvarstår att lösa i delegerade akter och genomförandeakter.

Samråd med EU-nämnden ägde rum senast inför Ekofin-rådet i december 2014. Finansutskottet informerades i mars 2014.

Krishanteringsdirektivet skulle ha varit genomfört i svensk rätt den 1 januari 2015. I maj 2015 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande i vilket den anförde att Sverige inte i tid genomfört direktivet eller anmält det som genomfört i svensk rätt. Regeringen svarade i juli att lagförslag för att genomföra direktivet hade remitterats till Lagrådet i maj och att lagstiftningen, efter sedvanlig behandling i Lagrådet och riksdagen, beräknades kunna träda i kraft den 1 januari 2016. I november överlämnade regeringen en proposition till riksdagen med lagförslag för

att genomföra direktivet. Samma månad informerades finansutskottet närmare om förslagen i propositionen. Lagstiftningen ska träda i kraft den 1 februari 2016.

17.2 Värdepappersmarknaden

17.2.1 Förordning om värdepappersfinansiering

Förslaget till förordning om värdepappersfinansiering lades fram i januari 2014 och syftar till en bättre genomlysning av finansieringsåtgärder som baseras på värdepapper inom den s.k. skuggbankssektorn vid sidan av traditionell bankverksamhet. Förordningen inför en bred rapporteringsskyldighet för motparter som lånar upp eller lånar ut pengar mot säkerhet i värdepapper i form av återköpsavtal (s.k. repor), eller som genomför någon annan typ av värdepappersfinansiering. Genom förordningen införs även krav på förvaltare av värdepappersfonder och alternativa investeringsfonder att informera andelsägarna om fondernas användning av värdepappersfinansiering. Krav införs även på genomlysning som ska gälla vid s.k. återpantställning, när panthavare använder pantsatt egendom för egen eller någon annans räkning.

Regeringen har under förhandlingarna begärt och fått ett undantag från rapporteringsskyldighet för små och medelstora icke-finansiella företag som inte hotar den finansiella stabiliteten och som genom undantaget undgår risken att träffas av sanktioner enligt förordningen. Med små och medelstora företag avses i detta sammanhang företag med en balansomslutning på högst 20 miljoner euro, vars nettoomsättning inte överstiger 40 miljoner euro och genomsnittligt antal anställda inte överstiger 250 under ett räkenskapsår (minst två av tre kriterier ska vara uppfyllda). Regeringen har även begärt och fått förtydliganden av reglerna om återpantställning.

I maj inleddes trilog med Europaparlamentet. Rådet antog förordningen den 16 november.

17.2.2 Förordning om referensvärden

I september 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om index som används som referensvärden för finansiella instrument eller finansiella avtal (se faktapromemoria 2013/14:FPM13). Ett index är ett mått som bestäms utifrån ett urval av underliggande data. När ett finansiellt instrument eller finansiellt avtal refererar till ett index eller ett index används för att mäta resultatet i en värdepappersfond anses det utgöra ett referensvärde.

Förordningen har motiverats av misstänkta manipulationer av centrala referensvärden för kortfristiga räntesatser (som LIBOR och EURIBOR) men även när det gäller referensvärden för olja, guld och valutor. Förordningen syftar till att säkerställa förtroendet för referensvärden genom förbättrad styrning och kontroll över processen för att

tillhandahålla referensvärden. Detta inkluderar rapportering av ingångsinformation, fastställande av referensvärden och deras användning. Skr. 2015/16:115

Rådet nådde en allmän inriktning i februari, trilog inleddes i juni och den slutliga kompromisstexten bekräftades på Coreper i december. Ett slutligt antagande och en publicering av förordningen förväntas ske under början av 2016.

Överläggning med finansutskottet ägde rum senast i december 2014.

17.2.3 Kapitalmarknadsunionen

Kommissionen presenterade den 30 september en handlingsplan om skapandet av en kapitalmarknadsunion (se faktapromemoria 2015/16:FPM10). Handlingsplan för skapandet av en kapitalmarknadsunion är ett samlingsbegrepp för en serie initiativ som syftar till att främja den inre marknadens funktionssätt när det gäller rörlighet för kapital och finansiella tjänster. Handlingsplanen ingår bland flera EU-initiativ som har som övergripande syfte att främja sysselsättning och tillväxt genom att avveckla hinder för gränsöverskridande investeringar. Syftet är även att stärka den europeiska kapitalmarknadens förmåga att allokera kapital i allmänhet och till små och medelstora företag, nystartade företag och infrastrukturprojekt i synnerhet.

Handlingsplanen föreslår initiativ inom följande sex områden:

- utöka finansieringskällorna för främst små och medelstora företag
- öka tillgänglighet till kapitalmarknaden för europeiska företag
- introducera lämplig reglering för att främja långsiktigt hållbara investeringar och investeringar i infrastruktur
- öka investeringsmöjligheterna för både professionella och icke-professionella investerare
- öka bankers kapacitet att finansiera den reala ekonomin
- reducera barriärer i syfte att öka gränsöverskridande investeringar.

De initiativ som presenteras i handlingsplanen ska vara initierade senast 2019. Under 2015 har följande initiativ påbörjats:

- förslag till förordning om ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering
- förslag till nya regler för behandling av infrastrukturprojekt inom Solvens II-regleringen för försäkringsbolag
- modernisering av prospektmyndigheten
- offentligt samråd om riskkapital
- offentligt samråd om säkerställda obligationer
- offentligt samråd om finansiella tjänster för privatpersoner
- samråd om de kumulativa effekterna av finansmarknadslagstiftningen på finansieringen av den reala ekonomin.

Samråd med EU-nämnden om handlingsplanen ägde rum inför Ekofinmötet i november då rådsslutsatser om handlingsplanen antogs.

17.2.4 Revidering av prospektdirektivet

Den 30 november presenterade kommissionen ett förslag om att revidera prospektdirektivet (se faktagromemoria 2015/16:FPM25). Förslaget är ett prioriterat initiativ i kommissionens handlingsplan för skapandet av en kapitalmarknadsunion (se faktagromemoria 2015/16:FPM40).

Förslaget syftar till att förenkla införskaffandet av kapital genom att minska den administrativa bördan kopplat till att upprätta ett prospekt, särskilt för små och medelstora företag. Avsikten är att prospekt-skyldighet endast ska uppstå där behov föreligger och att det, när skyldighet väl uppstår, finns en balans mellan informationskraven i prospektet och emittentens resurser.

Förhandlingar i rådet om förordningen kommer att inledas i januari 2016.

17.2.5 Förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder

Förslaget till förordning som presenterades i juni 2013 syftar till att förbättra möjligheterna till finansiering av små och medelstora företag och långsiktiga projekt inom EU (se faktagromemoria 2012/13:FPM140). Förslaget kompletterar direktivet om förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIFM-direktivet). Genom att uppfylla tillkommande krav i förordningen ges förvaltare som har auktoriserats i enlighet med det direktivet (AIF-förvaltare) möjlighet att marknadsföra fondandelar inom EU på grundval av hemlandstillsyn (EU-pass).

Rådet enades om en allmän inriktning om förslaget i juni 2014. En överenskommelse mellan Europaparlamentet, kommissionen och rådet nåddes i december 2014. Förordning (EU) 2015/760 om europeiska långsiktiga investeringsfonder började tillämpas den 9 december 2015. Överläggning med finansutskottet ägde rum i juni 2014 och information lämnades till finansutskottet i december 2014. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni 2014.

17.3 Försäkringsmarknaden

17.3.1 Ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut

Kommissionen presenterade i mars 2014 ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut (se faktagromemoria 2013/14:FPM76). Förslaget syftar till att avlägsna återstående tillsynsrelaterade hinder för gränsöverskridande verksamhet, säkerställa god styrning och riskhantering, tydlig och relevant information till medlemmar samt att tillsynsmyndigheterna har nödvändiga verktyg för en effektiv tillsyn. Direktivet innehåller däremot inte några nya solvensregler.

I december 2014 antogs en allmän inriktning i rådet. Trilog mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet förväntas börja i februari 2016.

Kommissionens förslag till ett reviderat försäkringsförmedlingsdirektiv lades fram i juli 2012 och syftar till att stärka konsumentskyddet för distribution av försäkringar. Detta ska ske genom att försäkringsprodukter ska regleras likvärdigt (konkurrensneutralitet), intressekonflikter ska begränsas, regler om rådgivning för komplexa produkter ska förbättras och gränsöverskridande verksamhet förenklas (se faktapromemoria 2011/12:FPM176). I september 2014 ändrades direktivnamnet till försäkringsdistributionsdirektivet för att tydliggöra att direktivet träffar all försäkringsdistribution och inte bara försäkringsförmedling.

En överenskommelse mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet nåddes i juni. Direktivet träder i kraft januari 2016. Bestämmelserna ska i huvudsak vara genomförda samt tillämpas i medlemsstaterna i början på 2018.

17.3.3 Solvens II

Den 16 april 2014 beslutade Europaparlamentet och rådet att anta Omnibus II-direktivet. Direktivet innehåller ändringar i Solvens II-direktivet och prospektdirektivet (se faktapromemoria 2010/11:FPM76). En överläggning med finansutskottet om Omnibus II-direktivet ägde rum i november 2013.

Solvens II-direktivet innehåller ett nytt riskbaserat regelverk för försäkringsföretag och syftar bl.a. till att stärka sambandet mellan kapitalkrav och de risker som företagen är exponerade för. I prospektdirektivet finns regler om de prospekt som ska upprättas och offentliggöras när överlåtbara värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad.

I Omnibus II-direktivet preciseras befogenheterna för de europeiska tillsynsmyndigheterna, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (EIOPA) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA). Dessa befogenheter har ursprungligen fastställts i särskilda EU-förordningar om inrättande av myndigheterna. Det är i huvudsak fråga om regler som säkerställer ett väl fungerande samarbete mellan de behöriga myndigheterna och de europeiska tillsynsmyndigheterna.

Riksdagen antog i november regeringens proposition Genomförande av Solvens II-direktivet på försäkringsområdet. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2016.

18 Skatter

Skattesystemet är ett viktigt nationellt instrument för att främja en god ekonomisk utveckling, en varaktig hög sysselsättning och en uthållig finansiering av offentliga utgifter. Samarbetet inom EU på skatteområdet syftar bl.a. till att säkerställa den inre marknadens

upprättande och funktion och att undvika snedvridning av konkurrensen. Under året har man kommit överens om ändringar i ett direktiv om administrativt samarbete för beskattning. Vidare har diskussioner förts om kommissionens förslag om bl.a. en standardiserad mervärdesskattedeklaration, en gemensam konsoliderad bolagsskattebas och en skatt på finansiella transaktioner.

18.1 Punktskatter

18.1.1 Skatt på finansiella transaktioner

I januari 2013 bemyndigade Ekofin-rådet elva medlemsstater (Belgien, Estland, Frankrike, Grekland, Italien, Portugal, Slovenien, Slovakien, Spanien, Tyskland och Österrike) att inleda ett fördjupat samarbete om en skatt på finansiella transaktioner (FTT). Detta eftersom det inte fanns enhälligt stöd för den FTT som kommissionen föreslog 2011.

I februari 2013 presenterade kommissionen ett förslag till rådets direktiv om genomförande av det fördjupade samarbetet på området (se faktapromemoria 2012/13:FPM76). Under året har fortsatta förhandlingar om direktivförslaget pågått i rådsarbetsgruppen för skattefrågor. De deltagande medlemsstaterna har dock ännu inte nått någon överenskommelse om skatten. Sverige har deltagit aktivt i diskussionerna, men har inte rösträtt. En lägesrapport presenterades vid Ekofin-rådet i december. Samråd ägde rum med EU-nämnden i december.

18.2 Företagsbeskattning

18.2.1 Gemensam konsoliderad bolagsskattebas och handlingsplan på företagskatteområdet

Diskussioner har under året ägt rum i rådsarbetsgruppen för skattefrågor om det förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) som kommissionen överlämnade i mars 2011 (se faktapromemoria 2010/11:FPM96). En första övergripande läsning av förslaget avslutades under 2012. Därefter har diskussioner förts om olika kompromissförslag om beräkningen av skattebasen och en generell regel mot missbruk. Under året har diskussionerna om skattebasen fortsatt i rådsarbetsgruppen med fokus på internationella aspekter i ljuset av OECD:s arbete med urholkning av skattebasen och överföring av vinster (BEPS). En konsoliderad text avseende dessa frågor har lämnats av det luxemburgska ordförandeskapet, som har diskuterats i rådsarbetsgruppen. Vidare har den handlingsplan om en rättvis och effektiv företagsbeskattning i EU som kommissionen presenterade i juni behandlats i rådsarbetsgruppen (se faktapromemoria 2014/15:FPM48). Dessa frågor har även diskuterats i högnivågruppen för skattefrågor. Vid Ekofin-rådet i december lämnades en lägesrapport om arbetet med CCCTB och rådsslutsatser om arbetet

med urholkning av skattebasen och överföring av vinster (BEPS) inom EU antogs. Samråd ägde rum med EU-nämnden i december.

Enligt kommissionen är ett av huvudsyftena med CCCTB-förslaget att lösa problemen med internprissättning och gränsöverskridande förlustutjämnning. Enligt förslaget ska CCCTB fungera parallellt vid sidan av nuvarande nationella bestämmelser och vara frivilligt, det vill säga företagen ska kunna välja om de vill bli beskattade enligt de vanliga nationella skattereglerna eller enligt CCCTB. Modellen innebär att en gemensam skattebas räknas fram för alla företag i EU i en koncern. Basen kommer därefter att fördelas på ett schablonmässigt sätt mellan dessa företag. Företagen ska alltså beskattas utifrån en schablonmässigt fördelad vinst och inte utifrån den verkliga vinsten. Varje stat tillämpar sedan sin bolagsskattesats på sin andel av skattebasen.

Enligt kommissionens handlingsplan ska CCCTB-förslaget nylanseras. Systemet ska bli obligatoriskt, åtminstone för multinationella företag, och införs stegvis. I första steget ska man besluta om materiella skatteregler för skattebasen och först därefter gå vidare med regler om gränsöverskridande konsolidering. Vidare menar kommissionen att det finns fördelar med att OECD:s BEPS-arbete genomförs på ett gemensamt sätt inom EU då det skulle stärka den inre marknaden och skydda den mot urholkning av skattebasen.

18.2.2 Uppförandekoden för företagsbeskattning

Enligt uppförandekoden ska skatteåtgärder som innebär en påtagligt lägre effektiv beskattningsnivå än den som normalt tillämpas i en medlemsstat granskas. Medlemsstaterna åtar sig också att inte införa nya skadliga skatteåtgärder och att se över nuvarande bestämmelser (frysning). Vidare ska medlemsstaterna avveckla de skatteåtgärder som bedöms vara skadliga (avveckling).

En särskild högnivågrupp, uppförandekodgruppen, har inrättats inom rådet för att genomföra uppförandekodens bestämmelser. Vissa andra frågor inom kodens ram ska därutöver behandlas enligt gruppens arbetspaket från 2011. Detta gäller förhållandet till tredjeland, administrativ praxis, åtgärder för att motverka skattebedrägeri och annat missbruk, övervakning av genomförande av överenskomna riktlinjer, framtagande av riktlinjer för olika typer av förmånliga regimer samt vissa frågor om skatteplanering med hjälp av särskilda skatteregimer för investeringsfonder. Gruppen lämnar varje halvår en rapport som antas av rådet.

Uppförandekoden och uppförandekodgruppen är viktiga instrument i arbetet mot skadlig skattekonkurrens.

Sverige anser att det är viktigt att gruppens arbete med avveckling och frysning av skadliga skatteåtgärder fortsätter utifrån kodens principer samt att framsteg görs i gruppens arbete med de andra frågor som ingår i arbetspaketet. Det är viktigt att gruppen arbetar effektivt med att motverka skadlig skattekonkurrens. Gruppens roll kan stärkas men detta bör i första hand ske inom ramen för det existerande mandatet. Sverige anser att den nuvarande styrningen fungerar tillfredsställande.

Rådsslutsatser om uppförandekodens framtid antogs vid Ekofin-rådet i december. Vidare antogs 2015 års arbetspaket som innehåller samma

frågor som 2011 års arbetspaket med undantag av frågan om investeringsfonder. Dessutom har det tillkommit två nya frågor, procedurfrågor samt att identifiera problem som eventuellt är kopplade till utgående vinstöverföringar.

Samråd ägde senast rum med EU-nämnden i juni och december och överläggning ägde rum med skatteutskottet i november.

18.2.3 Rän- och royaltidirektivet

Kommissionen överlämnade i november 2011 förslag till ändringar i rän- och royaltidirektivet (se faktapromemoria 2011/12:FPM45). Direktivet innebär att källskatter inte ska tas ut på rän- och royaltibetalningar mellan närstående företag i olika medlemsstater.

Under våren diskuterades för det första om en antimissbruksbestämmelse skulle införas som är likadan som den som medlemsstaterna har enats om att införa i moder- och dotterbolagsdirektivet. Bestämmelsen innebär att betalningar som är en del av vissa arrangemang som har införts med det huvudsakliga syftet att få en skattefordel som strider mot syftet med direktivet inte ska åtnjuta förmånerna enligt direktivet. Det rör sig om arrangemang som inte har införts av giltiga kommersiella skäl som återspeglar den ekonomiska verkligheten. För det andra diskuterades om bara rän- eller royaltibetalningar som är föremål för en minsta effektiv beskattning i den stat där företaget som tar emot betalningen är beläget ska åtnjuta förmånerna enligt direktivet. Inför Ekofin-rådet i juni föreslog ordförandeskapet att man som ett första steg skulle införa antimissbruksbestämmelsen och därefter fortsätta diskussionen om en minsta effektiv beskattning. Någon överenskommelse med denna innebörd kunde dock inte nås eftersom vissa medlemsstater krävde att frågan om minsta effektiv beskattning också måste diskuteras innan någon ändring av direktivet kan bli aktuell.

Under hösten har förhandlingarna främst handlat om en bestämmelse om minsta effektiv beskattning i rän- och royaltidirektivet. Om en sådan regel införs skulle det innebära att källstaten kan ta ut källskatt på rän- och royaltibetalningar om den effektiva beskattningen i mottagarstaten är lägre än en viss nivå. Medlemsstaterna har ännu inte kunnat ena sig kring om en sådan bestämmelse ska införas och hur den i så fall ska utformas.

Överläggning ägde rum med skatteutskottet i juni och information gavs till samma utskott i mars och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

18.3 Administrativt samarbete

18.3.1 Upphävande av sparanddirektivet

Sparanddirektivet tillämpas i medlemsstaterna sedan den 1 juli 2005. I slutet av 2008 lade kommissionen fram förslag till ändringar i direktivet

för att täppa till vissa kryphål. Ändringarna antogs av rådet i mars 2014. Ungefär samtidigt uttalades i slutsatser av Europeiska rådet att den globala standard som utvecklats av OECD för automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton skulle tillämpas även inom EU. I december 2014 antog rådet ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning, som innebar att det direktivet anpassades till den globala standarden.

Informationsutbytet enligt de nya bestämmelserna i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning, är brett och överlappar med några få smärre undantag informationsutbytet enligt sparanddirektivet. Dessa bestämmelser ska med visst undantag i fråga om Österrike tillämpas från och med den 1 januari 2016. För att undvika dubbelrapportering och resurskrävande hantering av dubbla standarder föreslog kommissionen i mars att sparanddirektivet skulle upphävas vid utgången av året. För att det inte ska uppstå luckor i rapporteringen föreslogs även vissa övergångsbestämmelser, dels mer generellt dels specifikt när det gäller förhållandet till Österrike (se faktapromemoria 2014/15:FPM28). Rådet antog direktivet om upphävande i november. Att sparanddirektivet upphävs innebär också att ändringsdirektivet som antogs 2014 inte ska genomföras i medlemsstaterna.

Överläggning med skatteutskottet ägde rum i april och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

18.3.2 Administrativt samarbete i fråga om beskattning

I mars 2015 lade kommissionen fram ett förslag till ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning (se faktapromemoria 2014/15:FPM30). Förslaget avsåg införande av automatiskt utbyte av information om förhandsbesked i gränsöverskridande skattefrågor och om förhandsbesked när det gäller prissättning.

Vid Ekofin-rådet i oktober ingicks en politisk överenskommelse om ett reviderat förslag med en, jämfört med kommissionens förslag, mer begränsad räckvidd. Direktivet antogs vid Ekofin-rådet i december. Det reviderade förslaget innebär bl.a. att medlemsstaternas behöriga myndigheter genom automatiskt utbyte ska lämna information om förhandsbesked i gränsöverskridande skattefrågor och om förhandsbesked när det gäller prissättning. Vissa grundläggande upplysningar ska lämnas till samtliga medlemsstater. Kommissionen ska få del av en begränsad uppsättning grundläggande upplysningar, vilket inte innefattar identiteten på den sökande. En medlemsstat ska på begäran kunna få kompletterande information, inbegripet den fullständiga texten till ett besked. Beskeden som omfattas avser endast besked till juridiska personer och besked som den juridiska personen kan förlita sig på. Bilaterala eller multilaterala förhandsbesked om prissättning med tredjeländer är i vissa fall undantagna från informationsutbytet. Information om besked som meddelats under de senaste fem åren före förslagets ikraftträdande ska, med vissa undantag, även lämnas. Direktivet ska tillämpas från och med den 1 januari 2017.

Sverige välkomnar arbete som syftar till att förhindra skatteflykt, skatteundandragande och skadlig skattekonkurrens, och står därför

bakom syftet med de föreslagna bestämmelserna. Sverige har hela tiden stöttat ordförandeskapets inriktning med en mera begränsad räckvidd jämfört med kommissionens förslag.

Överläggning med skatteutskottet ägde rum i april och september. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

19 EU:s budget

EU:s budget omfattar Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Under 2015 förhandlades budgeten för 2016. Den svenska EU-avgiften bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget.

19.1 Förhandling om EU:s årsbudget 2015

EU-budgetens inriktning och nivå bestäms dels av den fleråriga budgetramen som anger ramar för samtliga utgifter och åtaganden under varje utgiftsrubrik för en sjuårsperiod och dels av EU:s årliga budgetprocess. Utgifterna bestäms även av de nivåer som fastställs i det löpande lagstiftningsarbetet i EU.

Årsbudgetförfarandet för 2016 inleddes med att kommissionen i maj presenterade sitt budgetförslag. Åtagandanslagen föreslogs uppgå till 154 miljarder euro, vilket lämnade en marginal till taket för åtaganden på 1,7 miljarder euro. Betalningsanslagen föreslogs uppgå till 143,6 miljarder euro vilket lämnade en marginal till taket för betalningar på 1,5 miljarder euro. Eftersom kommissionen dessutom föreslog 434 miljoner euro i betalningar i särskilda instrument ovanför betalningstaket, och Sverige anser att särskilda instrument ska rymmas under betalningstaket, var marginalen i regeringens tolkning 1,1 miljard euro.

Efter att årsbudgetförslaget presenterades i maj presenterade kommissionen ett förslag till ändringsskrivelse 1 för att finansiera Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) vilket innebar ökade åtaganden med 303 miljoner euro. I oktober presenterade kommissionen förslag till ändringsskrivelse 2 för att uppdatera prognoserna för och föreslå ytterligare insatser på jordbruksområdet samt föreslå ytterligare insatser till följd av migrationskrisen. Ändringsskrivelsen innebar en nettoökning av åtaganden med 1 071 miljoner euro och en nettoökning av betalningar om 914 miljoner euro. Efter ändringsskrivelserna sjönk betalningsmarginalen i kommissionens budgetförslag därför markant från 1,1 miljard euro till endast 229 miljoner euro.

Mot bakgrund av Sveriges allmänna budgetrestriktiva hållning har Sverige under förhandlingarna i rådet ansett att kommissionens förslag legat för högt och saknar tillräckliga marginaler för att kunna möta oförutsedda händelser under budgetåret.

Rådets behandling utgick från kommissionens ursprungliga förslag till årsbudget inklusive ändringsskrivelse 1 om EFSI. Ändringsskrivelse 2

om migration och jordbruk presenterades i oktober och därför hade rådet inte tagit ställning till det i sin läsning. Rådets position sänkte åtagandeanslagen med ca 0,6 miljarder euro och sänkte betalningsanslagen med ca 1,4 miljarder euro. Marginalerna för betalningar och åtaganden ökade därmed i rådets läsning till ca 2,6 miljarder euro vardera. Alla medlemsstater röstade ja till rådets position.

Europaparlamentets förslag innebar att åtagandeanslagen skulle höjas med ca 4,2 miljarder euro och betalningarna med ca 4,3 miljarder euro jämfört med rådets läsning. Till skillnad från rådets läsning inkluderade Europaparlamentets förslag såväl ändringsskrivelse 1 som ändringsskrivelse 2. De totala nivåerna för betalningar och åtaganden föreslogs överskrida taken i budgetramen.

Den 13 november nådde Europaparlamentet och rådet en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2016. Alla medlemsstater i rådet kunde ställa sig bakom överenskommelsen. Överenskommelsen innebär en nivå för åtaganden på 155 miljarder euro och för betalningarna på 144 miljarder euro. Detta leder till en betalningsmarginal på 800 miljoner euro och en åtagandemarginal på 2,3 miljarder euro. Tre deklarationer antogs. De handlade om vikten av initiativet om sysselsättning för ungdomar (YEI), behovet av betalningsprognoser för 2016–2020 och om Europaparlamentets tillämpning av överenskommelsen om neddragning av antalet anställda i EU:s institutioner med 5 procent.

Samråd med EU-nämnden och överläggning med finansutskottet genomfördes inför rådets behandling av budgetförslaget i juni samt inför Ekofin/Budget-förlikningen i november. Samråd ägde även rum i november med EU-nämnden inför rådets godkännande.

19.2 Sveriges EU-avgift och återflöde

Sveriges EU-avgift bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget och baseras på de faktiska utgifterna på EU-budgeten. För 2015 beräknas Sveriges avgift till EU uppgå till ca 37,7 miljarder kr. Det är högre än prognosen i budgetpropositionen för 2016. Då beräknades den svenska avgiften för 2015 uppgå till 36,2 miljarder kr. Den ökade avgiften förklaras av att budgetära effekter till följd av tidigare revideringar av BNI- och mervärdesskattebas troligen kommer att effektueras först 2016 i stället för 2015.

Enligt årsredovisningen för staten uppgick Sveriges återflöde från EU-budgeten under 2014 till sammanlagt ca 13,7 miljarder kr. Återflödet kommer huvudsakligen från garantifonden för jordbruket (6 165 miljoner kr), jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (1 945 miljoner kr), bidrag från EU:s regionalfond (1 395 miljoner kr) samt bidrag från EU:s socialfond (1 982 miljoner kr).

19.3 Ändrad EU:s budgetförordning p.g.a. nytt EU-direktiv om upphandling

Under 2015 har ändringar av EU:s budgetförordning (966/2012) beslutats (2015/1929). Förändringarna avser främst anpassning till EU-direktivet om offentlig upphandling (2014/24/EU) och reglerar EU-institutionernas, inte medlemsstaternas, offentliga upphandling. Bland annat ändras kriterierna för på vilka grunder en ekonomisk aktör ska uteslutas från upphandling. Kommissionen åläggs att skapa och förvalta ett system för tidig upptäckt och uteslutning av aktörer för att förbättra skyddet av EU:s finansiella intressen. Systemet ska till exempel innehålla information om misstänkta fall av bedrägerier och oegentligheter mot EU:s finansiella intressen. Medlemsstaternas rapporteringsskyldigheter minskar och förenklas jämfört med den tidigare budgetförordningen och ska nu endast ske på basis av överenskomna sektorsspecifika bestämmelser. Samråd med EU-nämnden ägde rum i april och juni.

20 Skydd av EU:s finansiella intressen

Europeiska revisionsrättens granskning av kommissionens genomförande av budgeten ligger till grund för bedömningen av om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret.

20.1 Revisionsrättens årsrapport och ansvarsfrihet för kommissionen för genomförandet av budgeten

I november varje år presenterar Europeiska revisionsrätten sin årsrapport för föregående budgetår. I november var det således rapporten om 2014 års budgetår som presenterades. Revisionsrättens slutsatser ligger till grund för den rekommendation som rådet ska lämna till Europaparlamentet om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret. Detta görs vid ett rådsmöte i februari 2016.

20.1.1 Genomförandet av 2013 års budget

Ekofin-rådet beslutade i februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari. Sverige, Nederländerna och Storbritannien röstade nej till rekommendationen vid omröstningen i Ekofin-rådet. Övriga medlemsstater ställde sig bakom rekommendationen. Rådets rekommendation kompletterades med slutsatser som innehöll rådets bedömning av läget och utvecklingen samt uppmaning till åtgärder från kommissionens sida för att komma till rätta med de brister som revisionsrätten konstaterat. Europaparlamentet

beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013. Regeringen informerade riksdagen i Årsredovisning för staten 2014 (skr. 2014/15:101) om innehållet i revisionsrättens årsrapport om 2013. Skr. 2015/16:115

20.1.2 Genomförandet av 2014 års budget

I början av november publicerade revisionsrätten årsrapporten om budgetåret 2014. Rapporten presenterades för Ekofin-rådet av revisionsrätten i december. För 21:e året i rad lämnade revisionsrätten en revisionsförklaring med reservation när det gäller genomförandet av EU:s budget då felen i de underliggande transaktionerna har uppskattats till 4,4 procent (föregående år 4,5 procent) och överstiger således gränsen för väsentliga fel på två procent. Revisionsrätten lämnar dock ett uttalande utan reservation för EU:s räkenskaper. Revisionsrätten presenterar från och med granskningen av 2014 års budget resultatet uppdelat på rubrikerna i EU:s budget. Jämförelser med tidigare års politikområden går därför inte att göra, men revisionsrätten konstaterar att de fel som identifierats uppstår av i stort sett samma anledning som tidigare. De största felkällorna är enligt revisionsrätten att icke stödberättigande kostnader har redovisats i ersättningsanspråk, allvarliga fel vid offentlig upphandling och att arealer redovisats felaktigt av jordbrukare.

Det område som har högst felprocent är Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning följt av Konkurrenskraft för tillväxt och sysselsättning. Revisionsrätten nämner i årsrapporten att den har identifierat brister i tre olika projekt som genomförts i Sverige. Regeringen avser att på sedvanligt sätt i Årsredovisning för staten informera riksdagen om vilka åtgärder Sverige har vidtagit med anledning av revisionsrättens granskning.

20.2 Hantering och användning av EU-medel i Sverige

Regeringen lämnar i ett särskilt avsnitt av Årsredovisningen för staten ett intygande om hanteringen av EU-medel i Sverige. Intygandet innehåller en årlig räkenskapssammanställning över de medel som har tagits emot från EU:s budget och en redogörelse för hur dessa medel har använts. Årsredovisningen för staten, och därmed även intygandet lämnas till riksdagen. Det avsnitt som innehåller intygandet skickas därefter till kommissionen och revisionsrätten.

I intygandet bedömer regeringen om EU-räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och intygar att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen i Sverige. Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar om hanteringen av EU-medel, Ekonomistyrningsverkets revisionsutlåtanden och Riksrevisionens uttalanden från granskningar av myndigheternas räkenskaper och deras interna styrning och kontroll. Ekonomistyrningsverket har under det

senaste året lämnat revisionsutlåtanden med reservation för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, det territoriella programmet Sverige–Norge, Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare och Europeiska flyktingfonden. Regeringen noterar att ansvariga myndigheter vidtar åtgärder för att säkerställa korrekt hantering av EU-medel. Myndigheterna har dock inte redovisat några allvarliga brister när det gäller hanteringen av EU-medel för räkenskapsåret 2014 eller fått modifierade revisionsberättelser från Riksrevisionen. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

21 Statistik

Samarbetet syftar till att göra medlemsstaternas statistik jämförbar. Jämförbar statistik är ett viktigt medel för att kunna utveckla, analysera, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s politik. Under året har Europaparlamentet och rådet beslutat ändringar i förordningen om europeisk statistik, som är den grundläggande rättsakten på statistikområdet.

Europaparlamentet och rådet beslutade i april om ändring av förordning om europeisk statistik (se faktapromemoria 2011/12:FPM144). Beslutet syftar till att säkerställa trovärdigheten i den europeiska statistiken. Det ska uppnås genom att stärka det professionella oberoendet hos de nationella statistikmyndigheterna och deras chefer. Vidare stärks kravet på samordning på nationell nivå när det gäller utveckling, framställning och spridning av europeisk statistik. Medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder i syfte att upprätthålla förtroendet för europeisk statistik. Överläggningar med finansutskottet hölls i juni 2012. Utskottet informerades om förhandlingsläget i februari 2013. Överläggningar med konstitutionsutskottet i de delar av förslaget som berör utskottet hölls i mars 2013.

Rådet beslutade i mars förordning (EU) 2015/373 om ändring av förordning om Europeiska centralbankens insamling av statistiska uppgifter.

Härutöver har under året förhandlingar pågått om fem förslag till förordningar på statistikområdet. Det handlar om förslag till förordning om statistik över godstransporter på inre vattenvägar (se faktapromemoria 2012/13:FPM131), förslag till förordning om statistik över varuhandeln mellan icke-medlemsstater (se faktapromemoria 2012/13:FPM158), förslag till förordning om järnvägstransportstatistik (se faktapromemoria 2013/14:FPM5), förslag till förordning om gemenskapsstatistik över betalningsbalansen (se faktapromemoria 2013/14:FPM100) och förslag till förordning om harmoniserade index för konsumentpriser (se faktapromemoria 2014/15:FPM15).

Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (ESGAB) presenterade i oktober sin sjunde rapport till Europaparlamentet och

rådet. I år följer den upp Eurostats tillämpning av riktlinjerna för europeisk statistik. ESGAB lämnar i rapporten sju rekommendationer till Eurostat. Fyra rör oberoendet för Eurostats generaldirektör och tre rör förtidsspridning av statistik.

När kommissionen framöver utser generaldirektören för Eurostat rekommenderar ESGAB att det görs en oberoende bedömning av kandidaternas yrkeskompetens inom statistik. ESGAB skulle kunna höras i samband med rekryteringsprocessen och, i förekommande fall, informeras om varför ESGAB:s råd inte har beaktats. Indikatorerna i riktlinjerna för europeisk statistik inom detta område bör definieras tydligare i syfte att förbättra bedömningen av överensstämmelsen med riktlinjerna. Urvalskriterierna för framtida generaldirektörer för Eurostat bör omfatta mycket goda kunskaper och erfarenheter inom områden som är relevanta för Eurostats uppdrag. Kriterierna bör uttryckligen anges i meddelandet om lediga tjänster för öppna ansökningar för kandidater och bör beaktas vid interna rotationer av kommissionens generaldirektörer. Orsaker till avsked av Eurostats generaldirektör bör inte äventyra hans eller hennes yrkesmässiga oberoende och bör helst specificeras i förordningen om europeisk statistik. Fram till nästa översyn av nämnda förordning skulle detta kunna införlivas som god praxis i andra offentligt tillgängliga handlingar.

ESGAB rekommenderar att Eurostat föregår med gott exempel inom det europeiska statistiksamarbetet genom att minska förtidsspridning av statistik till vissa intressenter innan publicering. Bestämmelserna om förtidsspridning bör, enligt ESGAB, vara mer lättåtkomlig för allmänheten och tydligt ange när och till vem statistik sprids innan publicering. Förtidsspridning bör övervakas öppet och offentligt. ESGAB noterar att vissa medlemsstater, däribland Sverige, inte tillämpar förtidsspridning av statistik.

ESGAB pekar också på framtida utmaningar för det europeiska statistiksystemet. En utmaning handlar om hur den enorma ökningen av volym och typ av elektronisk data (Big Data), tillsammans med befintliga register och administrativa data, kan användas för att möjliggöra lägre kostnader och ökad effektivitet för statistikproducenter och företag. En annan utmaning handlar om minskande resurser för statistikproduktion samtidigt som behovet av data av hög kvalitet för beslutsfattande ökar. En tredje gäller behovet av ökad samordning av de nationella statistiksystemen mot bakgrund av ökad regional självständighet i vissa av EU:s medlemsstater.

Ekofin-rådet antog i december årliga slutsatser om europeisk statistik. Slutsatserna är en uppföljning av områden som rådet tidigare prioriterat. Slutsatserna behandlar uppföljningen av kvaliteten i ett antal centrala ekonomiska indikatorer, statistik för hantering av makroekonomiska obalanser samt moderniseringen av det europeiska statistiksystemet. Rådet antog också slutsatser baserade på ESGAB:s rapport om tillämpningen av riktlinjerna för europeisk statistik. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

DEL 5 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

22 Civilrättsligt samarbete

I ett europeiskt område med verklig rättvisa ska medborgarna och företagen fritt kunna hävda sina rättigheter. Den främsta målsättningen med det civilrättsliga samarbetet är att förbättra samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter för att undanröja hinder som följer av de rättsliga och administrativa systemens olikheter. En hörnsten i det civilrättsliga samarbetet är ömsesidigt erkännande av domar.

22.1 Ett reviderat småmålsförfarande

I november 2013 presenterade kommissionen ett förslag till revidering i småmålsförordningen och följdändringar i förordningen om ett europeiskt betalningsföreläggande (se faktapromemoria 2013/14:FPM40). Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i december 2014 beslutades en allmän inriktning. Efter trilog mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen nåddes i somras en överenskommelse som innebär bl.a. att den nuvarande gränsen för vilka mål som omfattas av förordningen höjs från 2 000 euro till 5 000 euro. Den reviderade förordningen antogs vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i december.

Civilutskottet informerades om förhandlingarna i mars och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

22.2 E-juridik

Medlemsstaterna samarbetar inom e-juridik för att förbättra och utveckla användningen av modern teknik på det rättsliga området. Syftet är att förbättra medborgares, företags och rättstillämpares tillgång till gränsöverskridande rättsliga förfaranden och underlätta samarbetet mellan de rättsliga myndigheterna i medlemsstaterna. Inom ramen för arbetet har det skapats en webbplats, e-juridikportalen, där EU:s och medlemsstaternas rättsinformation finns samlad. Där finns också de funktioner som tas fram genom samarbetet, såsom databaser, sökmotorer, register och dynamiska formulär. Portalen utvecklas kontinuerligt både till innehåll och till funktionssätt och kan bl.a. användas som en startpunkt för att inleda gränsöverskridande rättsliga förfaranden. E-juridikarbetet bidrar på så sätt även till det praktiska genomförandet av EU-lagstiftningen.

Arbetet, som bygger på frivillighet från medlemsstaternas sida, utgår från en av rådet antagen handlingsplan för e-juridik för åren 2014–2018. I denna beskrivs målsättningarna för samarbetet och det anges vilka konkreta projekt medlemsstaterna förväntas arbeta med under perioden.

Sverige deltar bl.a. i projekt som syftar till att koppla samman medlemsstaternas fastighetsregister och främja gränsöverskridande användande av videokonferens. I det fortsatta genomförandet av handlingsplanen ingår att digitalisera vissa gränsöverskridande rättsliga förfaranden och därigenom göra det möjligt att genomföra dessa över gränserna helt på digital väg.

Civilutskottet och justitieukskottet informerades om e-juridikarbetet i november.

22.3 Rådsarbetsgruppen för civilrätt (allmänna frågor)

I arbetsgruppen behandlas löpande en rad övergripande frågor på civilrättens område om domstolars behörighet, erkännande och verkställighet av domar samt lagval. I arbetsgruppen behandlas också frågor om EU:s externa kompetens och externa relationer på civilrättens område. Under året har det bl.a. tagits fram gemensamma EU-ståndpunkter inför ett arbete inom ramen för Haagkonferensen med att förbereda en global konvention om erkännande och verkställighet av privaträttsliga domar. Frågor om EU:s externa kompetens har diskuterats avseende bl.a. Österrikes och Maltas tillträde till 1965 års Haagkonvention om delgivning. Vidare har förslag till rådsbeslut om bemyndigande förmedlemsstater att godta vissa staters anslutning till 1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn behandlats.

22.4 Makars och partners förmögenhetsförhållanden

I mars 2011 presenterade kommissionen två förslag till förordningar på familjerättens område. Det är fråga om förslag till förordning om makars förmögenhetsförhållanden och förslag till förordning om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap. Förslagen innehåller regler om behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i frågor om makars respektive registrerade partners förmögenhetsförhållanden. I praktiken rör det främst frågor om bodelning och andra slags ekonomiska uppgörelser mellan makar eller partner i samband med laglig separation eller dödsfall. Regleringen omfattar även den löpande förvaltningen av makars respektive registrerade partners egendom, som t.ex. bodelning under bestående äktenskap eller partnerskap. Förslagen syftar till att skapa rättslig klarhet för internationella par och förenkla hanteringen av främst bodelningsärenden oavsett var i Europa egendomen finns.

Under våren låg förhandlingarna på is. Under hösten hölls bilaterala möten under ordförandeskapets ledning med bl.a. Sverige, som genomgående i förhandlingarna hållit en hög och tydlig profil i frågor som rör likabehandling av samkönade relationer. Förslagen lades fram för en politisk överenskommelse på rådet för rättsliga och inrikes frågor i december. Vid mötet konstaterades dock att det inte var möjligt att uppnå

Skr. 2015/16:115 nödvändig enhällighet och att det i stället kan finnas förutsättningar för ett fördjupat samarbete. I mars, november och december informerades civilutskottet och i november ägde samråd rum med EU-nämnden.

22.5 Gemensam europeisk köplag

I oktober 2011 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om en gemensam europeisk köplag (se faktapromemoria 2011/12:FPM29). Förslaget syftar till att underlätta den gränsöverskridande handeln och därmed förbättra den inre marknadens funktion. Förordningen innebär i korthet att en näringsidkare och en konsument i ett gränsöverskridande kontrakt om försäljning av varor, tillhandahållande av digitalt innehåll och av anknyttande tjänster ska kunna välja att en enhetlig gemensam europeisk köplag tillämpas på kontraktet.

Även två näringsidkare där minst en av dem hör till kategorin små och medelstora företag ska kunna välja köplagen. Om parterna på ett giltigt sätt har kommit överens om att använda köplagen, ska frågor som omfattas av dess bestämmelser uteslutande regleras av den. I ett sådant fall blir inte längre den annars gällande dispositiva eller tvingande nationella kontraktsrätten tillämplig. Förordningen innebär alltså inte någon sedvanlig harmonisering av nationell lagstiftning.

Under året har det inte pågått några förhandlingar om förslaget. I stället aviserade kommissionen den 6 maj i år i meddelandet om en inre marknadsstrategi för Europa att förslaget kommer att ändras före årets utgång genom att kommissionen avser lägga fram två nya förslag. I linje med detta presenterade kommissionen den 9 december förslag till två direktiv om onlineköp av digitalt innehåll och varor. De nya förslagen ersätter förslaget om en gemensam europeisk köplag.

Under året har civilutskottet informerats vid två tillfällen om förhandlingsläget.

22.6 Insolvensförordningen

I december 2012 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om ändring av EU:s insolvensförordning. Förslaget innebar bl.a. ändringar i förordningens tillämpningsområde och förordningens behörighetsregler samt nya bestämmelser om offentliggörande av beslut om insolvensförfaranden och samordning av parallella förfaranden i en koncern. I maj antog rådet och Europaparlamentet den reviderade förordningen (beslut fattades vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 12–13 mars). Syftet med revideringen är att komma till rätta med identifierade brister i insolvensförordningen och att modernisera den. Syftet är också att anpassa insolvensförordningen för att möta behovet av ett modernt och företagsvänligt klimat och att effektivisera hanteringen av gränsöverskridande insolvensförfaranden. Merparten av den reviderade förordningens bestämmelser ska tillämpas från den 26 juni 2017. Samråd med EU-nämnden ägde rum senast i november 2014 och överläggning med civilutskottet hölls senast i maj 2014.

I april 2013 presenterade kommissionen ett förslag till en förordning om främjande av medborgares och företags fria rörlighet genom förenkling av godtagandet av vissa officiella handlingar (se faktagpromemoria 2012/13:FPM107). Förhandlingarna om förslaget inleddes i juni 2013. I mars och juni beslutades det om allmän inriktning. Rådets förhandlingar med Europaparlamentet inleddes därefter i juli och avslutades under hösten. I november beslutade Europaparlamentet (JURI) att ställa sig bakom förhandlingsresultatet. I december beslutade rådet om en politisk överenskommelse.

Förslaget innebär att krav på administrativa formaliteter vid uppvisande av vissa officiella handlingar, bl.a. i fråga om namn, äktenskap, registrerat partnerskap och medborgarskap, ska tas bort. I anslutning till detta föreslås att ett administrativt samarbete ska inledas mellan medlemsstaternas myndigheter. Myndigheterna ska inom ramen för samarbetet kunna kontrollera om en utländsk officiell handling eller bestyrkt kopia är äkta. Om en myndighet i en medlemsstat anser att det finns rimligt tvivel om en handlingens äkthet kan myndigheten ställa frågor om detta inom ramen för det administrativa samarbete som inrättas genom förordningen.

Civilutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum vid tre tillfällen, i mars, juni och november.

23 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

Medlemsstaterna samarbetar för att förebygga och bekämpa brottslighet med gränsöverskridande inslag, t.ex. organiserad brottslighet, terrorism, penningtvätt, människohandel, olaglig narkotikahandel, it-brottslighet och brott mot EU:s finansiella intressen. EU:s åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet ska ge ett mervärde och bedrivas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska åtgärderna vara förenliga med grundläggande principer om rättssäkerhet och respektera den personliga integriteten. Flera direktiv för att stärka misstänkta och tilltalades processuella rättigheter i straffrättsliga förfaranden förhandlades under året.

23.1 Horisontella frågor

23.1.1 EU:s inre säkerhet

Uppdaterad strategi för inre säkerhet i EU

Rådet för rättsliga och inrikes frågor antog i juni en uppdaterad strategi för den inre säkerheten i Europeiska unionen. Strategin fastställer tre

Skr. 2015/16:115 huvudsakliga prioriterade brottsområden som den syftar till att bekämpa och förbygga: terrorism, organiserad brottslighet och it-brottslighet. Strategin slår också fast grundläggande principer för arbetet med den inre säkerheten, som t.ex. att alla insatser ska genomföras med respekt för grundläggande fri- och rättigheter, vikten av en multidisciplinär ansats och en närmare koppling och samordning mellan EU:s inre och yttre säkerhet. Den nya strategin gäller till och med 2020.

Andra åtgärder mot grov, organiserad brottslighet

Medlemsstaterna utvärderar fortlöpande varandra för att se över hur EU-beslut följs för att bekämpa olika former av organiserad brottslighet.

Under 2014 inleddes den s.k. sjunde utvärderingsrundan. Den handlar om hur väl medlemsstaterna samarbetar för att bekämpa it-brottslighet, internt såväl som i samarbete med Europols it-brottscenter EC3. Fokus för utvärderingarna ligger på bekämpning av internets användning vid sexuella övergrepp mot barn, it-bedrägerier samt cyberattacker. Utvärderingarna av medlemsstaterna har fortgått under 2015 och beräknas pågå fram till år 2016. Sverige kommer att utvärderas under våren 2016.

Arbetet i EU:s policycykel mot allvarlig och organiserad brottslighet fortsatte under året. Ett flertal EU-koordinerade operativa insatser genomfördes. Metodiken och samarbetet finslipades ytterligare. Planeringen av en mer systematisk utvärdering av det hittillsvarande arbetet i policycykeln påbörjades.

Förslag till revidering av EU:s vapendirektiv

I november lade kommissionen fram ett förslag till revidering av EU:s vapendirektiv (se faktapromemoria 2015/16:FPM24). Direktivet rör gemensamma minimiregler om förvärv och innehav av skjutvapen för privat bruk. Kommissionens förslag omfattar skärpning av reglerna i vissa avseenden, t.ex. när det gäller vissa s.k. halvautomatiska vapen som bedöms vara särskilt farliga i samband med terroristattentat eller annan grov brottslighet. Kommissionen föreslår också vissa andra regeländringar. Förslaget förväntas bli förhandlat i rådet under våren 2016. Justitieukskottet informerades om förslaget i december.

23.1.2 Terrorism

Terrorism är ett gränsöverskridande fenomen som kräver internationell samverkan. EU:s insatser omfattar konkreta stödåtgärder i särskilt utsatta länder och områden (se även avsnitt 12.11). Den övergripande EU-strategin mot terrorism som Europeiska rådet antog 2005 ligger fortsatt till grund för EU:s arbete på området. EU:s kontraterrorismsamordnare övervakar genomförandet av strategin och rapporterar återkommande till rådet om de åtgärder som vidtagits.

Under året har rådet för rättsliga och inrikes frågor vid flera tillfällen diskuterat terrorism och problematiken med personer som reser till konfliktområden, särskilt Syrien, för att delta i olagliga våldshandlingar eller få träning i strid. Europeiska rådet antog ett särskilt uttalande i februari om stärkande av insatser för att säkerställa allmänhetens

säkerhet, motverka radikaliserings och främja tolerans och icke-diskriminering och samarbete med internationella partner. Uttalandet har legat till grund för arbetet under året i såväl rådet för rättsliga och inrikes frågor som i olika grupper i rådsstrukturen. Efter terrorattentaten i Paris den 13 november antogs vid ett extrainkallat möte i rådet rådsslutsatser om bekämpandet av terrorism. Frågorna har behandlats i justitieutskottet i januari, mars, juni, oktober och november, och i EU-nämnden i januari, februari, mars, juni, oktober, november och december.

23.1.3 Direktiv om flygpassageraruppgifter

Det internationella samarbetet omfattar bl.a. användning av flygpassageraruppgifter, s.k. PNR-uppgifter, för att bekämpa terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet. EU har tidigare ingått avtal med USA, Australien och Kanada om utbyte av dessa uppgifter. Avtalet med Kanada har löpt ut och omförhandlats varefter det ska godkännas av Europaparlamentet. Europaparlamentet har dock beslutat att skicka förslaget till EU-domstolen för prövning av dess rättsenlighet, varför det ännu inte trätt i kraft.

Flera andra länder har också aviserat intresse för att ingå liknande avtal med EU. Kommissionen har också presenterat ett förslag till standardavtal att användas vid framtida förhandlingar med tredjeländer. Kommissionen kommer att leda förhandlingarna varefter rådet och Europaparlamentet godkänner de färdiga avtalsförslagen.

Syftet med avtalen är att så enhetligt som möjligt reglera informationsutbytet mellan berörda parter för att förbättra det internationella samarbetet och samtidigt garantera grundläggande rätt till privatliv och skydd för personuppgifter.

Överläggningar har ägt rum i justitieutskottet och samråd har skett med EU-nämnden om de avtal mellan EU och USA, Australien och Kanada som redan har ingåtts.

I april 2012 antog rådet en allmän inriktning till ett förslag till direktiv om behandling av flygpassageraruppgifter inom EU. Direktivet syftar till att bekämpa allvarliga brott samt harmonisera bestämmelser om integritetsskydd m.m. Europaparlamentet tog slutlig ställning till förslaget i juli 2015. Därefter inleddes trilog som avslutades i december 2015.

23.1.4 Rättsliga åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism

Kommissionen anordnade en högnivåkonferens i oktober på temat rättsliga åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism. Som en uppföljning av konferensen presenterade det luxemburgska ordförandeskapet i november ett förslag till rådsslutsatser. Ordförandeskapets förslag antog ett brett perspektiv där allt från demokratistärkande och förebyggande insatser till rehabilitering ingick.

Rådsslutsatserna antogs vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 20 november. Skriftligt samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

Sverige deltar sedan 2015 i ett EU-samarbete för att utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande och extremistiska budskap och propaganda via internet och sociala medier, inom ramen för det EU-finansierade projektet SSCAT. Sverige representeras av Statens medieråd.

23.1.5 Europol och CEPOL

Kommissionens förslag till förordning om EU:s byrå för samarbete och utbildning i brottsbekämpning (Europol) förhandlades vidare under 2015 genom trilog med Europaparlamentet. Regeringen överlade i november frågan med justitieutskottet. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor nåddes i december en politisk överenskommelse om det nya förslaget. Om även Europaparlamentet röstar igenom förslaget (omröstning beräknas ske i april 2016) kommer den nya Europolförordningen kunna antas under våren 2016. På Europol skedde därutöver flera utvecklingsarbeten under året. Bland annat inrättades en enhet med syfte att motverka rekrytering till terrorism på nätet (EU Internet Referral Unit). Även arbetet mot människosmuggling förstärktes.

När det gäller kommissionens förslag om inrättande av Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol) har förhandlingarna slutförts och den nya CEPOL-förordningen kunde antas under året.

23.1.6 Statistik om brott, trygghet och åtgärder mot brott

Sverige deltar i kommissionens expertgrupp och i Eurostats arbetsgrupp för att stödja genomförandet av kommissionens handlingsplan för brottsstatistik 2011–2015 (se faktapromemoria 2011/12:FPM115). Handlingsplanen löpte ut 2015 men kommissionen har för avsikt att presentera en ny handlingsplan för expertgruppen under 2016.

23.2 Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott

23.2.1 Utbyte av DNA-uppgifter m.m.

Ett viktigt steg mot ett effektivare informationsutbyte är genomförandet av Prüm-rådsbeslutet, med dess möjligheter till ett effektivare utbyte mellan medlemsstaterna av DNA-, fingeravtrycks- och fordonsregisteruppgifter. DNA- och fordonsregisterutbyte sker med tio respektive 18 medlemsstater. I november godkändes Sverige för utbyte av fingeravtrycksuppgifter och utbyte har inletts med en medlemsstat.

23.2.2 Utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Skr. 2015/16:115

Det förbättrade utbytet av uppgifter mellan medlemsstaternas kriminalregister syftar till att varje medlemsstat ska ha information om alla de domar som har meddelats inom EU mot de egna medborgarna. Det ska också påskynda och förenkla förfarandet när uppgifter ur kriminalregister begärs i ett enskilt ärende från en annan medlemsstat. Informationen ska göras tillgänglig i mer begriplig form och via elektronisk överföring.

Sverige är nu uppkopplat mot samtliga 25 aktiva medlemsstater.

23.2.3 Tillgång till informationssystemen för viseringar och fingeravtryck från asylsökande i brottsbekämpande syfte

Under 2013 beslutades att medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol under vissa förutsättningar ska få åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) och informationssystemet för asylsökandes fingeravtryck (EURODAC). Syftet är att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott. Proposition 2014/15:82 Brottsbekämpande myndigheters tillgång till informationssystemet för viseringar (VIS) lades fram under våren 2015 och godkändes av riksdagen. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2015.

23.2.4 Förhandlingar med USA om ett dataskyddsavtal

Den gränsöverskridande brottsbekämpningen förutsätter ett gränsöverskridande informationsutbyte. För att möjliggöra fortsatt utveckling av informationsutbytet är det viktigt att parterna som utbyter information kan lita på varandras regelverk när det gäller dataskydd.

För att informationsutbytet mellan EU och USA ska kunna utvecklas anser EU:s medlemsstater att det är önskvärt med ett rättsligt bindande avtal om skydd av personuppgifter inom ramen för det brottsbekämpande informationsutbytet mellan parterna.

I slutet av 2010 antog rådet för rättsliga och inrikes frågor ett beslut om att inleda förhandlingar med USA och gav kommissionen mandat att genomföra förhandlingarna. Förhandlingarna har avslutats och avtalet paraferades i september. Beslut om att ingå dataskyddsavtalet kommer att fattas först när alla parter har godkänt förhandlingsresultatet.

23.3 Schengenfrågor inklusive gränskontroll

23.3.1 Paket om smart gränsförvaltning

Kommissionen presenterade år 2013 ett förslag om smart gränsförvaltning (se faktagromemoria 2012/13:FPM80). Kommissionens förslag innebär att ett in- och utresesystem och ett program för

registrerade resenärer inrättas. Dessutom föreslås ändringar i gränskodexen med anledning av inrättandet av de två systemen.

Förslaget om att inrätta ett in- och utresesystem syftar till att förbättra förvaltningen av den yttre gränsen genom att skapa ett tillförlitligt och mer skyndsamt sätt att kontrollera tredjelandsmedborgares resor till och från Schengenområdet. Detta ska ske genom att kravet på stämpling av tredjelandsmedborgares pass vid in- och utresa ersätts med en datoriserad registrering för att på ett mer tillförlitligt sätt kunna bedöma den tillåtna vistelsetiden för den resande enligt gränskodexen.

Förslaget om ett program för registrerade resenärer syftar till att skapa möjlighet att utnyttja ny teknik för att underlätta passage av yttre gräns för att möta det ökande passagerarflödet. Alla tredjelandsmedborgare, oavsett om de är viseringspliktiga eller inte, föreslås kunna ansöka om att bli en registrerad resenär, dvs. en på förhand kontrollerad resenär. Om en sådan ansökan godkänns kan resenären vid ankomst och avresa kontrolleras i och passera genom en automatisk spärr, om sådan finns vid den aktuella gränsövergången.

Under år 2014 genomfördes en teknisk studie i syfte att analysera ett antal nyckelfrågor som bedömdes kräva ytterligare utredning. Studien skulle också identifiera några huvudalternativ som sedan skulle testas i ett pilotprojekt. Pilotprojektet har genomförts under 2015. Sverige deltog i pilotprojektet genom verksamhet på Arlanda flygplats. Pilotprojektet presenterade i slutet av 2015 sina resultat i en slutlig rapport. Vissa principiella frågor, som tillgång till in- och utresesystemet för brottsbekämpande syften, har under året diskuterats i rådet. Kommissionen har aviserat att man i mars 2016 avser komma med ett reviderat förslag om Smart gränsförvaltning. Driftsättning av systemen beräknas ske under 2020.

23.3.2 Förslag om en europeisk gräns- och kustbevakning

Förordningsförslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning antogs av kommissionen den 15 december 2015. Under Europeiska rådets möte den 17–18 december antogs slutsatser där rådet uppmanas att snabbt behandla kommissionens förslag med målsättning att uppnå konsensus under det första halvåret under 2016.

Förslaget fokuserar på inrättande av en europeisk gräns- och kustbevakning, precisering av obligatoriska komponenter i en europeisk integrerad gränsförvaltning och inrättande av en ny EU-byrå för gräns- och kustbevakning (som efterföljare till Frontex). Syftet med förslaget är att lägga grunden till en europeisk integrerad gränsförvaltning för att uppnå en effektiv migrationsförvaltning och värna den inre säkerheten i unionen, samtidigt som den fria rörligheten säkerställs.

Enligt förordningsförslaget är huvudregeln att medlemsstaterna ska vara ansvariga för att säkerställa förvaltningen av sina respektive delar av den yttre gränsen. I vissa fall ska dock den verkställande direktören för den nya byrån för gräns- och kustbevakning, byråns styrelse eller kommissionen genom antagande av genomförandeakter kunna fatta

bindande beslut om åtgärder för att stärka kontrollen av den yttre gränsen, även om berörda medlemsstater motsätter sig sådana åtgärder. Skr. 2015/16:115

Den nya byrån för gräns- och kustbevakning föreslås få utökat mandat och nya uppgifter på ett antal områden i förhållande till dagens byrå för gränsbevakning (Frontex), bl.a. när det gäller återvändande, gränsöverskridande brottslighet, människosmuggling och terrorism.

23.3.3 Förslag om ändring i kodex om Schengengränserna

Som en del av det paket med lagförslag på gränsområdet som antogs av kommissionen den 15 december 2015 fanns ett förordningsförslag gällande ändringar i kodex om Schengengränserna (förordning EG nr 562/2006). Enligt förslaget ska det vara obligatoriskt för medlemsstaterna att utföra systematiska in- och utresekontroller på personer som åtnjuter fri rörlighet enligt unionsrätten. Slagningar i relevanta databaser ska göras gällande såväl resehandlingar som huruvida personerna utgör hot mot allmän ordning eller inre säkerhet. Vid tvivel om resehandlingens äkthet eller innehavarens identitet ska verifiering ske med hjälp av biometriska uppgifter i passet. Gällande tredjelandsmedborgare föreslås det bli obligatoriskt med systematiska kontroller vid utresa gentemot relevanta databaser för att säkra att tredjelandsmedborgaren inte utgör ett hot mot allmän ordning eller inre säkerhet. I Europeiska rådets slutsatser från mötet den 17–18 december uppmanas rådet att snabbt behandla kommissionens förslag även i denna del.

23.3.4 Schengenutvärderingar

Hösten 2013 inrättades en ny Schengenutvärderingsmekanism (förordning EU nr 1053/2013). Syftet med den nya utvärderingsmekanismen är att kontrollera befintliga och tillkommande Schengenstaters korrekta tillämpning av Schengenregelverket. I mars 2015 genomfördes en oannonserad utvärdering av Arlanda flygplats. Rekommendationerna från utvärderingen är ännu inte antagna av rådet. I november 2015 genomfördes en oannonserad utvärdering av Grekland på området yttre gränskontroll.

Rapporten från denna utvärdering är antagen av kommissionen. I rapporten konstaterades att Grekland på ett allvarligt sätt brister i sin kontroll av de yttre gränserna.

23.4 Straffrättsligt samarbete

23.4.1 Europeisk åklagarmyndighet

I juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet (Eppo, se faktagruppmemorier 2013/14:FPM10). Förslaget lades fram som ett lagstiftningspaket

tillsammans med förslaget till förordning om Eurojust och syftar till att stärka skyddet av EU:s finansiella intressen. Förslaget innebär att det ska inrättas en överstatlig europeisk åklagarmyndighet med uppgift att utreda och åtala för brott mot EU:s finansiella intressen, exempelvis bedrägerier riktade mot EU. Förordningen ska antas med enhällighet (se artikel 86 i EUF-fördraget). Medlemsstaterna kan alltså välja att inte delta i Eppo.

Förhandlingsarbetet pågår fortfarande och flera delar i förslaget kvarstår att behandla. Förslaget har genomgått stora förändringar jämfört med kommissionens ursprungliga förslag. Överlag är förslaget, i de delar förhandlingarna kommit som längst, bättre anpassat till svenska förhållanden och ståndpunkter. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i juni, oktober och december kunde de flesta medlemsstater nå en principöverenskommelse om viktiga delar av förslaget. Regeringen har inte tagit ställning till om Sverige bör delta i Eppo eller inte.

Information lämnades till justitieutskottet i februari, juni, oktober och november. Överläggning med justitieutskottet ägde rum i maj. Information lämnades till konstitutionsutskottet i juni. Samråd ägde rum med EU-nämnden i februari, juni, oktober och november.

23.4.2 Eurojust

I juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om EU:s organ för straffrättsligt samarbete – Eurojust (se faktapromemoria 2013/14:FPM1). Förslaget lades fram som ett lagstiftningspaket tillsammans med förslaget till förordning om den europeiska åklagarmyndigheten. Syftet med förslaget är i huvudsak att effektivisera verksamheten vid Eurojust genom att införa en ny ledningsstruktur och att säkerställa Eurojusts nära samarbete med den föreslagna europeiska åklagarmyndigheten. Förslaget förändrar inte Eurojusts kärnverksamhet; Eurojust ska även i framtiden främja och förbättra samordning och samarbete mellan medlemsstaterna när de bekämpar grov gränsöverskridande brottslighet.

I mars antog rådet för rättsliga och inrikes frågor en allmän inriktning för förslaget till ny förordning om Eurojust. Förordningen antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att rådet beslutar med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är medbeslutande. Sverige stödde inte den allmänna inriktningen eftersom den innebar att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen), inte gjordes fullt ut tillämplig på Eurojust. Enligt den allmänna inriktningen skulle öppenhetsförordningen endast tillämpas på dokument med anknytning till Eurojusts administrativa uppgifter.

Information lämnades till justitieutskottet i februari. Samråd ägde rum med EU-nämnden i februari.

23.5.1 Skydd av EU:s finansiella intressen genom straffrättsliga bestämmelser

Hösten 2012 inleddes förhandlingar med anledning av kommissionens förslag till ett direktiv om skydd av EU:s finansiella intressen genom straffrättsliga bestämmelser (se faktapromemoria 2011/12:FPM181). Enighet om en allmän inriktning inom rådet nåddes under sommaren 2013 och Europaparlamentet antog en ståndpunkt i frågan under våren 2014. Trilog påbörjades hösten 2014.

Det föreslagna direktivet syftar till att förebygga och bekämpa bedrägerier och annan bedrägerirelaterad brottslighet som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Direktivet ska ersätta 1995 års bedrägerikonvention och dess tre protokoll. Förslaget innehåller brottsdefinitioner när det gäller bedrägerier och bedrägerirelaterad brottslighet som riktar sig mot EU:s finansiella intressen. Det innehåller också regler om påföljder, jurisdiktion och preskription.

Regeringen överlade med konstitutionsutskottet i april och lämnade information till justitieukskottet i november. Regeringen samrådde också med EU-nämnden i oktober och november.

23.5.2 Narkotikarambeslutet

Under hösten 2013 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om ändring av rådets rambeslut 2004/757/RIF om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel (narkotikarambeslutet), när det gäller definitionen av narkotika (se faktapromemoria 2013/14:FPM12). Förslaget lämnades samtidigt som ett förslag till en förordning om nya psykoaktiva ämnen som ska ersätta rådets beslut 2005/387/RIF (se avsnitt 30.1). Direktivförslaget syftar till att utvidga tillämpningsområdet för narkotikarambeslutet till att även omfatta sådana nya psykoaktiva ämnen som är föremål för kontrollåtgärder enligt rådets beslut 2005/387/RIF och sådana ämnen som efter kommissionens beslut ska vara föremål för permanent marknadsbegränsning enligt den föreslagna förordningen.

Justitieukskottet informerades om direktivförslaget i oktober 2013.

I augusti presenterade ordförandeskapet ett reviderat förslag till direktiv som inkluderar både kommissionens direktivförslag och delar av förslaget till förordning. Direktivet är tänkt att ersätta såväl hela det tidigare narkotikarambeslutet som rådsbeslutet om psykoaktiva ämnen. Förslaget har under året förhandlats på rådsarbetsgruppsnivå.

23.5.3 Terrorismdiriktivet

I december presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism. Förhandlingarna i

Skr. 2015/16:115 rådsarbetsgruppen för materiell straffrätt kommer att inledas i början av 2016.

23.6 Processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade

23.6.1 Barnrättsdirektivet

I november 2013 presenterade kommissionen ett förslag till ett direktiv om rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden (se faktapromemoria 2013/14:FPM35). Direktivförslaget omfattar förutom barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden även barn som är eftersökta enligt en europeisk arresteringsorder. Förslaget behandlar bl.a. barns rätt till information, obligatorisk tillgång till försvarare, en individuell bedömning av personliga förhållanden före åtal samt läkarundersökning för frihetsberövade barn. Förslaget innehåller även regler som syftar till att skydda det anklagade barnets privatliv. I juni 2014 beslutade rådet för rättsliga och inrikes frågor om en allmän inriktning.

Under året har trilog ägt rum mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. En överenskommelse träffades i december och antagande förväntas under våren 2016.

Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i oktober och med justitieutskottet i november.

23.6.2 Direktivet om oskuldspresumtionen

I november 2013 presenterade kommissionen ett förslag till ett direktiv om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegång i straffrättsliga förfaranden. Direktivförslaget ingår i ett paket med processuella rättigheter (se faktapromemoria 2013/14:FPM35). Förslaget syftar till att ytterligare stärka rättssäkerhetsgarantierna för enskilda i straffrättsliga förfaranden. Förslaget behandlar frågor om bl.a. offentliga uttalanden om skuld före fällande dom, rätt att inte vittna mot sig själv och rätt att tåga. Förslaget innehåller även regler om bevisbörda och rätt att närvara vid sin egen domstolsförhandling. I december 2014 beslutade rådet för rättsliga och inrikes frågor om en allmän inriktning.

Under året har trilog ägt rum mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. En överenskommelse träffades i november och antagande förväntas under våren 2016.

Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i oktober och med justitieutskottet i november.

23.6.3 Rättshjäpsdirektivet

I november 2013 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om provisorisk rättshjälp för frihetsberövade misstänkta eller tilltalade och

om rättshjälp inom ramen för förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Förslaget kompletterar det redan antagna direktivet (2013/48/EU) om rätt till tillgång till försvarare och syftar till att göra vissa däri fastslagna rättigheter praktiska och effektiva för enskilda som inte har råd att själva betala för en försvarare.

Med rättshjälp avses i förslaget finansiering och stöd från medlemsstaten för att misstänkta eller tilltalade ska kunna utöva sin rätt till tillgång till försvarare. Det föreslås minimiregler som ger frihetsberövade misstänkta eller tilltalade, om de så önskar, en ovillkorlig rätt till provisorisk rättshjälp från det att de frihetsberövats, och under alla omständigheter innan de förhörs. I förslaget ges också rätt till rättshjälp för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder från det att personen grips i den verkställande medlemsstaten.

Förhandlingarna i rådsarbetsgruppen inleddes under hösten 2014 och ett beslut om allmän riktlinje antogs av rådet i mars 2015. Den allmänna riktlinjen innebär att medlemsstaterna har rätt att göra en behovsprövning vid kortare frihetsberövanden när misstanken rör mindre allvarliga brott. Den allmänna riktlinjen innebär också att kravet på att den medlemsstat som utfärdat en europeisk arresteringsorder ska behöva utse en assisterande försvarare för förfarandet i den verkställande medlemsstaten har strukits.

Trilog mellan kommissionen, Europaparlamentet och rådet inleddes under sommaren.

Information lämnades till justitieutskottet i mars och det hölls överläggning med utskottet i november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars.

24 Asyl, invandring, visering och annan politik som rör rörlighet för personer

EU har som mål att skapa en gemensam politik för invandring vilket också stärker unionens konkurrenskraft. Etableringen av ett gemensamt europeiskt asylsystem är ett viktigt övergripande mål inom ramen för EU:s asylpolitik. Stora flykting- och migrationsströmmar under 2015 har satt press på asyl- och mottagningsystemen i ett flertal medlemsstater. Kommissionen presenterade i maj ett meddelande om en europeisk migrationsagenda. Migrationsfrågorna har under året varit av stor vikt för Sverige som bl.a. drivit frågan om att värna asylrätten och att fler medlemsstater måste ta sitt ansvar för en jämnare fördelning av asylsökande inom EU. Under året har rådet bl.a. fattat beslut om en tillfällig mekanism för omfördelning av asylsökande.

24.1 En europeisk migrationsagenda

Kommissionens meddelande om en europeisk migrationsagenda antogs den 13 maj 2015 och täcker stora delar av migrationsområdet. Meddelandet innehåller förslag till åtgärder på både kort, medellång och lång sikt. På kort sikt handlar det främst om livräddande insatser, kampen mot människosmuggling samt ökad ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna. På medellång sikt delas åtgärderna in i fyra delområden: irreguljär migration, gränsförvaltning, asylpolitik och reguljär migration. Migrationsagendan avslutas med ett antal åtgärder som kommissionen ser som långsiktiga mål för den gemensamma migrationspolitiken (se faktapromemoria 2014/15:FPM36).

24.2 Gemensamt europeiskt asylsystem

Syftet med det gemensamma asylsystemet är bl.a. att uppnå ett mer likvärdigt skydd i hela EU genom att höja nivåerna på mottagande av asylsökande och ställa högre krav på asylofförandet samt säkerställa ökad solidaritet mellan EU:s medlemsstater. Rättsakterna som ligger till grund för det gemensamma asylsystemet utgörs främst av asylprocedur-, skyddsgrunds- och mottagandedirektiven samt Dublin- och Eurodacförordningarna.

Stora flykting- och migrationsströmmar under 2015 har satt press på asyl- och mottagningssystemen i ett flertal medlemsstater. På grund av den rådande situationen har flera ordinarie och extrainsatta rådsmöten hållits under året och beslut har bl.a. fattats om en tillfällig mekanism för omfördelning av 160 000 asylsökande från Italien och Grekland till andra medlemsstater.

Medlemsstaterna har också kommit överens om vidarebosättning av 22 000 personer som befinner sig utanför EU och som är i behov av skydd. Arbetet med att genomföra dessa beslut pågår för närvarande (se faktapromemoria 2014/15:FPM41 och 2015/16:FPM4). Sverige har under året haft ett stort engagemang i dessa frågor och bl.a. drivit frågan om solidaritet och att alla medlemsstater ska ta sitt ansvar samt att asylrätten måste värnas.

Kommissionen har presenterat förslag om inrättandet av en permanent omfördelningsmekanism vid kris (se faktapromemoria 2015/16:FPM3) som behandlades vid samråd med EU-nämnden i oktober och i november. Sverige har varit drivande i förhandlingarna för en jämnare fördelning av asylsökande inom EU samt att fattade beslut måste genomföras. Kommissionen har även lagt fram förslag om upprättande av en gemensam lista över säkra ursprungsländer (se faktapromemoria 2015/16:FPM6), vilket behandlades vid samråd med EU-nämnden i juli, oktober och i november samt var föremål för överläggning i socialförsäkringsutskottet i oktober.

Sverige har också, tillsammans med flera medlemsstater, betonat vikten av att samtliga medlemsstater ska delta i mottagandet av kvotflyktingar samt behovet av fler lagliga vägar in i EU för människor i behov av skydd.

Med anledning av den kraftiga inströmningen av asylsökande till Sverige beslutade regeringen den 5 november att anhålla om en revidering av rådsbeslutet om omfördelning av asylsökande så att även Sverige kan bli föremål för omfördelning. Den 8 december begärde Sverige även uppskov med omfördelning av de 5 727 asylsökande som sammantaget ska omfördelas till Sverige enligt de två gällande rådsbesluten. Den 15 december presenterade kommissionen ett nytt migrationspaket med förslag på åtgärder inom framförallt området för gränskontroll. Paketet innehöll även ett förslag på beslut om uppskov för Sverige i enlighet med Sveriges begäran den 8 december. Den 22 december begärde även Österrike uppskov med sin omfördelning.

Det europeiska stödkontoret för asylfrågor (EASO) har under året varit verksamt på flera olika fronter. Stödkontoret har arbetat med utbildning och kvalitet, landinformation, och bidragit med expertinsatser i länder där behov funnits. Till exempel har EASO, tillsammans med bl.a. kommissionen, varit delaktigt i uppbyggnaden av s.k. hotspots i Italien och Grekland.

Som en del i hanteringen av flyktingsituationen i EU under hösten valde ordförandeskapet att aktivera krishanteringsverktyget IPCR. Arrangemangen är ett interinstitutionellt samarbete mellan rådet, kommissionen och utrikestjänsten. IPCR bygger helt på politiska överenskommelser och är inte fördragsfäst. IPCR antogs som koncept av rådet i juni 2013 och aktiverades nu för första gången i samband med en kris.

24.3 Laglig migration

Under året har en politisk överenskommelse nåtts om ett direktiv som rör villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i EU för forskning, studier, praktik, volontärarbete, elevutbyte och au pair-arbete. Syftet är att göra EU mer attraktivt för tredjelandsmedborgare som genom sin kompetens kan bidra till den ekonomiska utvecklingen. Direktivet kommer att antas 2016.

Migrationsagendan innehåller en ny gemensam politik för laglig migration som tar sikte på EU:s kompetensbehov. Förslaget innehåller bl.a. en översyn av blåkortsdirektivet, som antogs 2009. Kommissionen har aviserat att ett nytt förslag kommer att presenteras i mars 2016.

24.4 Viseringspolitik

24.4.1 Viseringsinformationssystemet

Utrullningen av viseringsinformationssystemet (VIS) fortsatte under året. VIS togs i bruk den 11 oktober 2011 och systemet ska användas av samtliga länder som är medlemmar i Schengensamarbetet. Med VIS kommer alla viseringsansökningar att samlas i en central databas för att säkerställa identifieringen av den som söker visering. Biometri

Skr. 2015/16:115 (fingeravtryck och foto) ska lämnas vid varje förstagångsansökan om visering.

Driftsättningen av VIS startade i Nordafrika och har sedan dess successivt införts i övriga regioner i världen. Under 2016 ska VIS vara fullständigt införd, även vid gränsövergångar.

24.4.2 Viseringsförenklingsavtal

Ett viseringsförenklingsavtal innebär fördelar i samband med utfärdande av Schengenviseringar (korttidsviseringar) för medborgarna i det land med vilket avtalet ingåtts. Förutom de förenklade rutinerna, bl.a. i form av kortare handläggningstider och lägre krav på dokumentation, är ansökningsavgiften lägre. För vissa kategorier är avgiften helt borttagen.

Viseringsförenklingsavtalen är uttryck för en politisk vilja inom EU att öka samarbetet och utbytet mellan EU och tredjeländer. Det första viseringsförenklingsavtalet ingicks med Ryssland och trädde i kraft 2007. Därefter har avtal ingåtts också med Ukraina, Moldavien och Georgien samt länderna på västra Balkan (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien, Montenegro och Serbien), Kap Verde, Armenien och Azerbajdzjan. Mandat för kommissionen att förhandla viseringsförenklingsavtal med Vitryssland, Marocko och Tunisien är antagna och förhandlingar pågår.

Viseringsförenklingsavtalen med Ukraina och Moldavien har omförhandlats, de nya avtalen är i kraft sedan 2013. Anledningen till omförhandlingarna var viseringskodexens ikraftträdande och önskan att i vissa delar harmonisera avtalen med kodexen och att införa ytterligare förenklings- och förbättringar av avtalen. Omförhandlingar av viseringsförenklingsavtalet med Ryssland har pågått sedan våren 2011. Avtalet med Ryssland är ännu inte färdigförhandlat och förhandlingar är för närvarande frysta.

Under hösten presenterade kommissionen förslag till förhandlingsmandat för viseringsförenklingsavtal med Jordanien (se faktapromemoria 2015/16 FPM21).

24.4.3 Viseringsfrihet

I rådets förordning (EG) 539/2001 regleras vilka medborgare från tredjeland som är viseringsfria respektive inte viseringsfria vid inresa i Schengenområdet. Förordningen revideras regelbundet.

Under 2015 har EU ingått viseringsfrihetsavtal med Förenade Arabemiraten, Saint Kitts och Nevis, Saint Lucia, Dominica, Grenada, Saint Vincent, Vanuatu, Samoa, Trinidad och Tobago, Colombia, Tonga och Palau.

I januari 2014 trädde ändringar i EU:s viseringsförordning i kraft som innebar att det infördes en upphävandemekanism och en reviderad ömsesidighetsmekanism i förordningen. Genomförandet av ömsesidighetsmekanismen har följts upp under året genom kommissionens regelbundna rapporter.

EU:s viseringskodex (810/2009) är i kraft sedan 2009 och reglerar förfarandet vid utfärdandet av Schengenviseringar. Regelverket hanterar alltifrån hur ansökningsformulär ska vara utformade, hur arbetet på konsulatens viseringsavdelningar organiseras och vilka avslagsgrunder som finns till hur biometri ska upptas, arbetsuppgifterna för de lokala Schengensamarbetena och hur medlemsstaterna kan samarbeta med varandra eller med externa tjänsteleverantörer när det gäller utfärdande av viseringar.

Den 1 april 2014 presenterade kommissionen ett förslag till översyn av viseringskodexen (se faktapromemoria 2013/14:FPM77). De förslag som presenterades syftar till att erbjuda ytterligare förenklingar i samband med viseringsutfärdande genom bl.a. krav på kortare handläggningstider och tidsfrister för konsultationer, utökade kategorier som åtnjuter avgiftsfrihet, bindande regler när det gäller utfärdande av långtidsviseringar som gäller för flera inresor samt ökade krav på konsulär tillgänglighet.

Parallellt till förslaget om ändringar i viseringskodexen presenterade kommissionen ett förslag om införande av en ny typ av visering, kallad rundresevisering, som ska gälla för längre vistelser i Schengenområdet (se faktapromemoria 2013/14:FPM78).

Förslagen har under året förhandlats i rådsarbetsgruppen. Förslagen var föremål för överläggning med socialförsäkringsutskottet i oktober och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

24.5 Återvändande och migrationsströmmar

24.5.1 Återvändande

Under året antog kommissionen en handbok för återvändande. Handboken har utarbetats tillsammans med medlemsstaterna och ska tjäna som stöd för medlemsstaternas tillämpning av det gemensamma regelverket för återvändande. Kommissionen har även presenterat ett meddelande om den framtida återvändandepolitiken (se faktapromemoria 2015/16:FPM5).

I meddelandet konstaterar kommissionen att en större andel av alla de avvisnings- och utvisningsbeslut som meddelas av EU:s medlemsstater måste verkställas. För att uppnå detta behöver nödvändiga finansiella resurser avsättas, tillämpningen av det gemensamma regelverket på området effektiviseras och samarbetet mellan alla berörda parter intensifieras, inte minst mellan EU och tredjeländer.

Med utgångspunkt i kommissionens meddelande antog rådet i oktober slutsatser om EU:s återvändandepolitik. I slutsatserna konstateras att ett effektivt återvändande är ett viktigt mål för EU:s migrationspolitik. Inför antagande av slutsatserna genomfördes samråd i EU-nämnden.

24.5.2 Återtagandeaftal

Rådet har sedan år 2000 gett kommissionen mandat att förhandla om återtagandeaftal med ett antal länder utanför EU. Aftalen reglerar villkor och procedurer för återtagande av egna medborgare, medborgare i tredjeland samt statslösa, liksom transitering. Aftal har hittills trätt i kraft med Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Hongkong, Kap Verde, Macao, Makedonien, Moldavien, Montenegro, Ryssland, Serbien, Sri Lanka, Turkiet, Ukraina och Pakistan.

Förhandlingsmandat har sedan tidigare även beslutats när det gäller Algeriet, Kina, Marocko, Tunisien och Vitryssland men förhandlingarna har inte avslutats. Under 2015 presenterade även kommissionen ett förslag till förhandlingsmandat när det gäller Jordanien (se faktagruppmemorier 2015/16:FPM).

24.5.3 EU-handlingsplan mot människosmuggling

Kommissionens meddelande med förslag till EU-handlingsplan mot människosmuggling antogs den 27 maj 2015. Det innehåller konkreta förslag på åtgärder för att förebygga och stoppa människosmuggling till EU och på detta område genomföra förslagen till den europeiska migrationsagendan respektive EU:s säkerhetsagenda, som antogs av kommissionen i maj respektive april 2015.

Meddelandet innehåller fyra huvudområden: 1) förstärkta åtgärder av polis och rättsliga myndigheter, 2) förbättrat informationsutbyte, 3) förbättring av det förebyggande arbetet och 4) förstärkt samarbete med tredjeländer. Under varje avsnitt föreslås ett antal konkreta åtgärder som ska vidtas av kommissionen, relevanta EU-myndigheter och/eller medlemsstaterna.

24.6 Migration i de yttre förbindelserna

I takt med en ökad globalisering har migrationsfrågorna blivit en alltmer integrerad del av EU:s yttre förbindelser. Ett nära och fördjupat samarbete med tredjeländer och internationella organisationer är en förutsättning för att kunna omsätta politiska prioriteringar i konkreta handlingar och därmed kunna stärka tredjeländers kunskap, strukturer och kapacitet att hantera alla aspekter av migration. Det handlar om ett brett angreppssätt, EU-intern solidaritet, balans och partnerskap.

24.6.1 EU:s övergripande strategi för migration och rörlighet

EU:s övergripande strategi för migration och rörlighet är det centrala ramverket för samarbetet med tredjeländer. Ambitionen är att etablera ett mer strukturerat samarbete med prioriterade transit- och ursprungsländer i syfte att stärka deras kunskap och kapacitet att hantera migration och att ge skydd. Strategin är geografiskt heltäckande men samarbeten med

länderna i EU:s närområde prioriteras. Tematiskt omfattas fyra huvudområden: laglig migration och rörlighet, olaglig invandring, migration och utveckling samt internationellt skydd. Skr. 2015/16:115

Den övergripande strategin genomförs genom ett stort antal långsiktiga migrationsdialoger och samarbetsprocesser.

EU har hittills ingått partnerskap med Moldavien, Kap Verde, Georgien, Armenien, Marocko, Tunisien, Azerbajdzjan och senast Jordanien.

24.6.2 Toppmöte om migration och EU-Afrika

I april 2015 efterlyste Europeiska rådet ett internationellt toppmöte mellan EU och Afrika för att diskutera migrationsfrågor. Under rubriken ”Partnerskapsarbete med tredjeländer för att föregripa migration” skrev kommissionen i migrationsagendan att ett särskilt toppmöte kommer att anordnas på Malta med deltagande av nyckelaktörer som Afrikanska unionen. Syftet är att utveckla en gemensam regional strategi inriktad på de bakomliggande orsakerna till irreguljär migration, skydd till människor i nöd samt på människosmuggling och människohandel.

Toppmötet ägde rum i Valletta den 11–12 november och resulterade i en gemensam deklaration och en handlingsplan, vilka i sin tur ska bygga vidare på sedan tidigare fungerande moment i de etablerade Rabat- och Khartoumprocesserna. Dokumenten omfattar fem huvudområden:

- Migrationens utvecklingseffekter och grundorsaker.
- Laglig migration och rörlighet.
- Internationellt skydd och asyl.
- Att förebygga och bekämpa människosmuggling och trafficking.
- Återvändande och återtagandeavtal.

För det fortsatta samarbetet inrättades en förvaltningsfond som tydligt kopplar till migration och utveckling. Fonden beräknas uppgå till 1,8 miljarder euro från EU plus bilaterala bidrag.

24.6.3 Migration och utveckling

Ett viktigt inslag i det utrikespolitiska arbetet på migrationsområdet är integreringen av migrationspolitiken i den europeiska utvecklingspolitiken, där migrationens positiva effekter ges en central betydelse. Rådet för utrikes frågor (utveckling) antog i december 2014 rådsslutsatser om migration i EU:s utvecklingssamarbete. Kopplingen mellan migration och utveckling kommer även fortsättningsvis vara en viktig del av både EU:s utvecklingspolitik och EU:s migrationspolitik och konkretiseras bl.a. inom ramen för genomförandet av den övergripande strategin för migration och rörlighet.

25 Grundläggande rättigheter och medborgarskap

Ett av EU:s fundament är grundläggande rättigheter. EU har åtagit sig att garantera rättigheterna uttryckta i stadgan om de grundläggande rättigheterna och slå vakt om att stadgan efterlevs i medlemsstaterna.

25.1 Reformen av EU:s dataskyddsreglering

I januari 2012 lade kommissionen fram förslag till en omfattande reform av EU:s dataskyddsreglering. Kommissionens förslag innebär att en allmän dataskyddförordning (se faktagromemoria 2011/12:FPM117) ska ersätta det s.k. dataskyddsdirektivet som genomförts i svensk rätt genom personuppgiftslagen (1998:204). I reformpaketet ingår också ett förslag till dataskyddsdirektiv för det brottsbekämpande området som ska ersätta dataskyddsrambeslutet från 2008 (se faktagromemoria 2011/12:FPM119).

Allmän dataskyddförordning

Det huvudsakliga syftet med kommissionens förslag till allmän dataskyddförordning är att ytterligare harmonisera och effektivisera skyddet av personuppgifter för att förbättra den inre marknadens funktion och öka enskildas kontroll över sina personuppgifter. Den viktigaste frågan i förhandlingsarbetet har varit att tillförsäkra att det nya dataskyddsregelverket inte kommer i konflikt med grundlagsregleringen om offentlighetsprincipen och tryck- och yttrandefriheten. Under hösten har trilog mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet fortgått, sedan en allmän inriktning om förordningen i sin helhet antagits vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i juni. En politisk överenskommelse nåddes i december och har bekräftats av Coreper. Formellt beslut om antagande väntas under våren.

Överläggning med konstitutionsutskottet hölls i mars och information lämnades till utskottet i februari, oktober och december. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och juni.

Direktivet för det brottsbekämpande området

Förslaget till direktiv för det brottsbekämpande området syftar till att garantera en enhetlig och hög nivå på uppgiftsskyddet och underlätta utbytet av personuppgifter mellan behöriga myndigheter. Därigenom säkerställs ett effektivt straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Trilog avslutades i december och beslut om antagande väntas under våren 2016.

Överläggning med justitieukskottet ägde rum i september och informationstillfälle med utskottet ägde rum i december. Konstitutionsutskottet informerades om förhandlingarna i oktober.

Kommissionen lämnade sin årliga rapport om tillämpningen av EU:s stadga för grundläggande rättigheter i maj. Av rapporten framgår att kommissionen har för avsikt att tillförsäkra full respekt och främjande av grundläggande rättigheter i EU. I juni antog sedan rådet slutsatser om tillämpningen 2014 av stadgan. Av rådsslutsatserna framgår bl.a. att rådet noterar att stadgans rättsliga betydelse stadigt ökar. De grundläggande rättigheterna måste beaktas fortlöpande och grundligt i alla skeden av beslutsprocesser och lagstiftningsförfaranden. Vidare uttryckte rådet oro över den ökade förekomsten av rasistiska och främlingsfientliga handlingar i EU. Rådet betonade att främjandeinsatser och ökad medvetenhet är viktiga för att bekämpa detta. Konstitutionsutskottet informerades i juni och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

Konferens om grundläggande rättigheter

Kommissionen arrangerade i oktober en högnivåkonferens om grundläggande rättigheter som är tänkt att bli ett årligt återkommande arrangemang. Temat var Tolerans och respekt: förebygga och motarbeta antisemitism och islamofobi i Europa. Kommissionärer, ministrar, civila samhället liksom andra berörda nyckelaktörer deltog. Från Sverige deltog kultur- och demokratiministern.

26 Finansieringsprogram för rättsliga och inrikes frågor

I EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 finns följande fonder och program som finansierar åtgärder inom politikområdet för rättsliga och inrikes frågor: asyl-, migration- och integrationsfonden, fonden för inre säkerhet, programmet för rättsliga frågor samt programmet rättigheter, jämlikhet och medborgarskap.

Kommissionen presenterade i november 2011 förslag om att inrätta fyra fonder och finansieringsprogram på det rättsliga och inrikes området inom ramen för EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. I december 2013 antog rådet och Europaparlamentet de förordningarna som inrättade programmen rättsliga frågor samt rättigheter, jämlikhet och medborgarskap. I april 2014 antogs de förordningar som inrättade asyl-, migrations- och integrationsfonden samt fonden för inre säkerhet. Dessa beslut fattades enligt det ordinarie beslutsförfarandet där Europaparlamentet är medbeslutande.

26.1 Asyl-, migrations- och integrationsfonden

Det övergripande syftet med asyl-, migrations- och integrationsfonden är att bidra till en effektivare hantering av migrationsströmmar inom EU i enlighet med EU:s gemensamma asyl- och migrationspolitik.

Fonden regleras av två förordningar, dels förordningen om inrättandet av asyl-, migrations- och integrationsfonden (516/2014), dels genom en horisontell förordning som fastställer administrativa regler för programplanering, förvaltning och kontroll, räkenskapsavslutning, rapportering och utvärdering (514/2014).

Budgeten för asyl-, migrations- och integrationsfonden uppgår till 3 137 miljoner euro för perioden 2014–2020. Fonden ersätter de tidigare flyktning-, återvändande- och integrationsfonderna. Det nya regelverket innehåller ökad tillämpning av delad förvaltning, dvs. att genomförandeuppgifter delegeras till medlemsstaterna. I maj 2013 gav regeringen Migrationsverket i uppdrag att utarbeta ett förslag till nationellt program och i augusti 2015 antog kommissionen programmet. Regeringen utnämnde Migrationsverket till ansvarig myndighet i oktober 2015 sedan Ekonomistyrningsverket i en rapport bedömt att Migrationsverket uppfyller de utnämning villkor för interna förhållanden, kontroller, intern information och kommunikation samt intern övervakning och rapportering som fastställs av EU:s förordningar. Mot bakgrund av detta har kommissionen beslutat att utbetala förfinansiering till Sverige. Migrationsverket planerar att utlysa medel från fonden i januari 2016. I november 2015 beslöt regeringen även att Migrationsverket ska ansöka om medel för bistånd i nödsituation från fonden med anledning av den stora inströmningen av asylsökande.

Genom den horisontella förordningens ikraftträdande inrättades kommittén för asyl-, migrations- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet. Kommittén har under året förhandlat tre genomförandeförordningar som syftar till att fastställa mer precisa bestämmelser för förvaltningen av de båda fonderna på inrikesområdet. Därtill har kommittén antagit ett årligt arbetsprogram för den direkta förvaltningen, dvs. den del av fonden som administreras och förvaltas av kommissionen (t.ex. unionsåtgärder och bistånd i nödsituationer).

26.2 Fonden för inre säkerhet

Fonden för inre säkerhet är uppdelad i två instrument, ett för ekonomiskt stöd för yttre gränser och viseringar som regleras genom förordning 515/2014, och ett för ekonomiskt stöd för polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering som regleras i förordning 513/2014. Administrativa regler för programplanering, förvaltning och kontroll, räkenskapsavslutning, rapportering och utvärdering regleras genom en horisontell förordning (514/2014).

Budgeten för fonden för inre säkerhet uppgår till 3 764 miljoner euro för perioden 2014–2020. Det nya regelverket innehåller ökad tillämpning av delad förvaltning, dvs. att genomförandeuppgifter delegeras till medlemsstaterna. I juni 2013 utnämnde regeringen Rikspolisstyrelsen till

nationell ansvarig myndighet för fonden och gav den i uppdrag att utarbeta ett förslag till nationellt program. Programmet antogs av kommissionen i december 2015. Skr. 2015/16:115

Genom den horisontella förordningens ikraftträdande inrättades kommittén för asyl-, migration- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet. Kommittén har under året förhandlat tre genomförandeförordningar som syftar till att fastställa mer precisa bestämmelser för förvaltningen av de båda fonderna på inrikesområdet. Därtill har kommittén antagit årliga arbetsprogram för den direkta förvaltningen, dvs. de delar av fonden som administreras och förvaltas av kommissionen.

26.2.1 Instrument för ekonomiskt stöd för yttre gränser och viseringar

Det övergripande syftet med gräns- och viseringsinstrumentet är att stödja en gemensam viseringspolitik och därigenom underlätta lagligt resande, säkra lika behandling av tredjelandsmedborgare samt hantera irreguljär migration. Därtill ska instrumentet stödja gränsförvaltningen för att dels säkerställa en hög skyddsnivå vid de yttre gränserna och dels en smidig passage vid de yttre gränserna i enlighet med Schengenregelverket.

Instrumentet ersätter den tidigare gränsfonden.

26.2.2 Instrument för ekonomiskt stöd till polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering

Det övergripande syftet med detta instrument är att förebygga och bekämpa gränsöverskridande, allvarlig och organiserad brottslighet, inklusive terrorism samt stärka samordningen och samarbetet mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och mellan dessa och berörda tredjeländer. Dessutom ska instrumentet främja medlemsstaternas och unionens förmåga att effektivt hantera säkerhetsrelaterade risker och kriser och förbereda sig för och skydda människor och kritisk infrastruktur mot terroristattacker och andra säkerhetsrelaterade händelser.

Instrumentet ersätter det tidigare programmet förebyggande och bekämpande av brottslighet samt programmet förebyggande, beredskap och konsekvenshantering när det gäller terrorism och andra säkerhetsrelaterade risker.

26.3 Programmet för rättsliga frågor

Det övergripande syftet med programmet rättsliga frågor föreslås vara att 1) underlätta och stödja civilrättsligt och straffrättsligt samarbete, 2) stödja och främja rättslig fortbildning, inbegripet språklig fortbildning på området för juridisk terminologi, i syfte att främja en gemensam rättslig

kultur, 3) underlätta den faktiska tillgången till rättslig prövning för alla, inbegripet främjande och stödjande av brottsoffers rättigheter, samtidigt som rätten till försvar respekteras samt 4) stödja initiativ på området för narkotikapolitik när det gäller rättsligt samarbete och brottsförebyggande aspekter.

Programmet regleras genom förordning 1382/2013 och dess budget för perioden 2014–2020 uppgår till 378 miljoner euro. Programmet ersätter de tidigare civilrätts- och straffrättsprogrammen samt programmet förebyggande av och information om narkotikamissbruk. Programmet administreras genom direkt förvaltning, dvs. det genomförs av kommissionen. Utgångspunkt för genomförandet är de årliga arbetsprogram som antas av kommittén för programmet rättsliga frågor.

26.4 Programmet rättigheter, jämlikhet och medborgarskap

Programmet syftar till att bidra till att individers rättigheter främjas och skyddas i enlighet med fördraget och EU:s stadga för grundläggande rättigheter. Programmet ska särskilt främja:

- Rättigheter som härrör från unionsmedborgarskapet.
- Principerna om icke-diskriminering.
- Jämställdhet mellan kvinnor och män.
- Rättigheter för äldre och personer med funktionshinder.
- Rätten till dataskydd.
- Barnets rättigheter.
- Konsumenters rättigheter.
- Friheten att driva ett företag på den gemensamma marknaden.

Programmet regleras genom förordning 1381/2013 och dess budget för perioden 2014–2020 uppgår till 439 miljoner euro. Programmet ersätter följande tre finansieringsprogram: Grundläggande rättigheter och medborgarskap, Daphne III och sektionerna icke-diskriminering och jämlikhet inom Progress. Programmet administreras genom direkt förvaltning, dvs. det genomförs av kommissionen. Utgångspunkt för genomförandet är de årliga arbetsprogram som antas av kommittén för programmet rättigheter, jämlikhet och medborgarskap.

DEL 6 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Skr. 2015/16:115

27 Samordning av sysselsättning och socialpolitik inom sysselsättnings- strategin och den öppna samordningsmetoden

Den europeiska sysselsättningsstrategin, där socialpolitiska aspekter ingår, är en central del i Europa 2020-strategin och är ett viktigt instrument för att uppnå EU:s gemensamma målsättning om en smart och hållbar tillväxt för alla. Samarbetet inom socialpolitikens område sker annars främst inom ramen för den öppna samordningsmetoden för social trygghet och social delaktighet, vars övergripande syfte är att öka den sociala sammanhållningen inom EU. Regeringen ser positivt på EU-samarbete på området där arbetssätten består av gemensamma målsättningar, utvärdering och erfarenhetsutbyte. Medlemsstaterna ges årliga landsspecifika rekommendationer i syfte att kunna fokusera på de viktigaste utmaningarna och därmed uppfylla målen med sysselsättningsriktlinjerna. Under året har Sverige aktivt deltagit i genomförandet av den europeiska sysselsättningsstrategin inom ramen för den europeiska terminen.

Gemensam sysselsättningsrapport

Enligt fördraget ska rådet och kommissionen årligen upprätta en gemensam rapport till Europeiska rådet om sysselsättningssituationen i unionen och om genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningen.

Den 28 november 2014 presenterade kommissionen ett utkast till rapport som en del av kommissionens årliga tillväxtrapport, (se faktapromemoria 2014/15:FPM17). Rapporten visar att arbetsmarknadsläget och den sociala situationen i unionen är fortsatt allvarlig. Även om arbetslösheten fallit något är den fortsatt på hög nivå. Det finns dock stora skillnader mellan medlemsstaterna samt mellan olika grupper.

När det gäller medlemsstaternas reformarbete visar rapporten på att ländernas arbete fortskrider men att fortsatta reformer behövs. Nytt för i år är att rapporten innehåller en särskild del som redogör för ansträngningar för mer jämställda arbetsmarknader. Resultaten i rapporten visar att framsteg gjorts, men att arbetsmarknaderna fortfarande är långt ifrån jämställda.

I rapporten presenteras den resultattavla som syftar till att bättre synliggöra och följa upp den sociala utvecklingen i EU och eurozonen. Resultattavlan visar att den sociala utvecklingen fortsatt är mycket allvarlig och att det råder stora skillnader mellan länderna. Omkring en fjärdedel av EU:s befolkning lever i, eller riskerar, fattigdom eller social utestängning. Sverige ligger relativt bra till ur ett EU-perspektiv.

Skr. 2015/16:115 Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och den gemensamma sysselsättningsrapporten antogs vid EPSCO-rådet den 9 mars.

Sysselsättningsriktlinjerna

Kommissionen presenterade i mars förslag till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik, som också inkluderar riktlinjer på det socialpolitiska området, och riktlinjer för medlemsstaternas ekonomiska politik. Dessa är tillsammans de integrerade riktlinjerna för Europa 2020-strategin grunden för genomförandet av Europa 2020-strategin, (se faktrapromemoria 2014/15:FPM22). Medlemsstaterna ska beakta sysselsättningsriktlinjerna i sin nationella politik och dessa ligger också till grund för de landsspecifika rekommendationer på sysselsättningsområdet som rådet antar.

Kommissionen föreslog fyra nya riktlinjer; stimulera efterfrågan på arbetskraft, öka arbetskraftsutbudet och arbetskraftens kompetens, förbättra arbetsmarknadens funktionssätt samt säkerställ rättvisa, bekämpa fattigdom och främja lika möjligheter.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i april. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och oktober. Den 5 oktober antogs sysselsättningsriktlinjerna vid EPSCO-rådet.

Reviderat beslut om sysselsättningskommittén och kommittén för social trygghet

Mot bakgrund av de förändringar som har skett i samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik tog det lettiska ordförandeskapet i rådet initiativ att ändra rådsbeslutet om inrättandet av sysselsättningskommittén (EMCO) respektive kommittén för social trygghet (KST). Huvudsyftet är att tydliggöra kommittéernas respektive roller i den europeiska planeringsterminen samt att uppdatera kommittéernas arbetsmetoder. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och maj och beslutet antogs den 11 maj.

Landsspecifika rekommendationer på det sysselsättnings- och socialpolitiska området

Rekommendationer på sysselsättningsstrategins område inom Europa 2020-strategin antogs av rådet i juli (se avsnitt 3 om Europa 2020-strategin). Sverige fick under året ingen rekommendation på det sysselsättnings- och socialpolitiska området.

Rapporter om situationen och utvecklingen på det socialpolitiska området

Inom ramen för den öppna samordningsmetoden har kommittén för social trygghet under året dels genomfört olika typer av erfarenhetsutbyten medlemsstaterna emellan dels tagit fram rapporter med nyckelbudskap som därefter föreslagits EPSCO-rådet. I mars förelades EPSCO-rådet den årliga rapporten som beskriver den sociala situationen i EU. Information respektive samråd ägde rum med socialutskottet, socialförsäkringsutskottet och med EU-nämnden i mars. I oktober förelades EPSCO-rådet en årlig rapport om reformer och utvecklingstrender på det socialpolitiska området. Denna fungerar som

socialpolitiskt inspel till kommissionen inför att denna ska presentera sin årliga tillväxtöversyn. Skr. 2015/16:115

I september gavs information i socialutskottet och i oktober genomfördes överläggning i socialförsäkringsutskottet samt samråd med EU-nämnden.

Rapport och rådsslutsatser om skäliga ålderspensioner i kontexten av ett åldrande samhälle

Utifrån den demografiska och ekonomiska situationen i EU färdigställde kommissionen och kommittén för social trygghet under 2015 en rapport som beskriver om och hur medlemsstater har möjlighet att tillförsäkra skäliga ålderspensioner. Utmaningen för många länder är att leverera tillräckliga pensioner i ett hållbart pensionssystem för människor nu och i framtiden. Rapporten fokuserar på vikten av ett längre arbetsliv och de förändringar som behövs på arbetsmarknaden så att äldre människor ska kunna stanna kvar längre. Den belyser också hur kvinnor och män ska få mer jämställda pensioner i framtiden. Till rapporten utarbetades ett antal nyckelbudskap som EPSCO-rådet ställde sig bakom vid sitt möte i oktober. Med utgångspunkt i rapporten utarbetades även rådsslutsatser om skäliga ålderspensioner som antogs av EPSCO-rådet i oktober. Överläggning med socialförsäkringsutskottet om rådsslutsatser respektive nyckelbudskap och samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

Rådsslutsatser om Social styrning för ett Europa för alla

Det luxemburgska ordförandeskapet presenterade i oktober ett utkast till rådsslutsatser om *Social styrning för ett Europa för alla*. Rådsslutsatserna tar avstamp i de förändringar av samordningen av den ekonomiska politiken som ägt rum inom ramen för den europeiska terminen. Vidare beaktas de förändringar av samordningen som föreslås bl.a. inom ramen för rapporten om *Fullbordandet av den ekonomiska och monetära unionen*, den s.k. fem ordförandenas rapport.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i november. Information lämnades till socialutskottet och socialförsäkringsutskottet i december. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december. Rådsslutsatserna antogs vid EPSCO-rådet den 7 december.

28 Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor

Arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor ingår i området sysselsättnings- och socialpolitik, där en central målsättning är att förbättra arbetstagares levnads- och arbetsvillkor. Ett viktigt inslag på detta område är dialogen med arbetsmarknadens parter. I området socialpolitik ingår också att åstadkomma ett fullgott socialt skydd och bekämpa social utslagning.

28.1 Paket om arbetskraftens rörlighet

Kommissionen meddelade i sitt arbetsprogram för 2015 att den avser presentera ett paket för arbetskraftens rörlighet i slutet av året, vilket har försenats. Paketet är avsett att underlätta arbetskraftens rörlighet och bemöta missbruk genom en översyn av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen och en målinriktad översyn av utstationeringsdirektivet.

Riktad översyn av utstationeringsdirektivet

Regeringen anser att den fria rörligheten och rätten för alla medborgare att fritt röra sig och arbeta var de vill inom EU måste värnas. En gemensam europeisk arbetsmarknad får inte leda till att villkoren försämras för Europas löntagare. Det är också en viktig del i arbetet för att öka förtroendet för EU-samarbetet bland medborgarna. Regeringens målsättning är därför att den riktade översynen av utstationeringsdirektivet ska kunna leda till en revidering av direktivet. Målet är att utländska arbetstagare så långt som möjligt ska likabehandlas med inhemsk arbetskraft, särskilt vad avser grundläggande arbets- och anställningsvillkor inom ramen för utstationeringsdirektivets område, med respekt för den fria rörligheten. Lika lön för lika arbete enligt tillämpliga lagar och kollektivavtal i arbetslandet ska gälla, med respekt för den fria rörligheten. Regeringens utgångspunkt om direktivet ändras är att den svenska arbetsmarknadsmodellen och parternas autonomi ska värnas.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i maj. Utskottet informerades även i april och september.

Översyn av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen

I översynen av förordningarna (EG) nr 883/2004 och (EG) 987/2009 om samordning av de sociala trygghetssystemen ingår export av familjeförmåner, förmåner vid långvarigt vårdbehov, fel och missbruk, arbetslöshetsförmåner och samordningsbestämmelsernas förhållande till det s.k. rörlighetsdirektivet.

Regeringen ser positivt på kommissionens initiativ att förbättra samordningsbestämmelserna.

Socialförsäkringsutskottet informerades i april och oktober.

28.2 Förslag till ändrat mammaledighetsdirektiv drogs tillbaka

Kommissionen presenterade 2008 ett förslag till ändring av direktiv 92/85/EEG, (se faktapromemoria 2008/09:FPM30). Förhandlingar i rådet inleddes hösten 2008. Ett stort antal medlemsstater, däribland Sverige, hade under förhandlingen kritiska synpunkter, bl.a. när det gäller svårigheterna med att förena förslaget med befintliga system för föräldraledighet och med att ytterligare öka den obligatoriska ledigheten. Kommissionen drog den 1 juli tillbaka sitt förslag till ändrat

mammaledighetsdirektiv eftersom förhandlingarna varit låsta i flera år. Kommissionen har vid tillbakadragandet inte lämnat några konkreta uppgifter om vad som ska komma i stället utan aviserat att man kommer föreslå nya initiativ inom ramen för sitt arbetsprogram för 2016.

I augusti presenterade kommissionen ett inriktningsdokument en s.k. färdplan. Syftet med initiativet är att öka kvinnors arbetskraftsdeltagandet bl.a. genom att förbättra möjligheterna att förena arbets- och familjeliv och förstärka jämställdheten mellan kvinnor och män. Kommissionen överväger olika alternativ för att modernisera och anpassa det nuvarande regel- och policyramverken på EU-nivå. Kommissionen har i slutet av november lanserat två samråd för att få ytterligare information om problembilden och vägvalen för att komma framåt. Det ena samrådet är riktat till parterna och inkluderar att de ska överväga vad som kan göras inom ramen för det partsavtal för föräldraledighet som finns. Det andra samrådet är riktat till allmänheten.

28.3 Rådsslutsatser inom arbetsmiljöområdet

Mot bakgrund av EU:s strategiska ram för hälsa och säkerhet i arbetslivet 2014–2020 (se faktapromemoria 2013/14:FPM98) presenterade det lettiska ordförandeskapet ett förslag till rådsslutsatser i december 2014. Rådsslutsatserna antogs vid EPSCO-rådet i mars.

Regeringen ställde sig bakom antagandet av rådsslutsatserna och anser att de kommer att skapa en bättre förankring av arbetsmiljöstrategins huvudbudskap i medlemsländerna. Många av de frågor som är viktiga för Sverige finns med som genusperspektivet, att förenklade EU-regler på arbetsmiljöområdet inte ska leda till sämre skydd för arbetstagarna samt betydelsen av fokus på arbetsmiljö för att fler i framtiden ska kunna jobba längre. Rådsslutsatserna pekar på betydelsen av att sprida kunskap och ta fram verktyg för att hjälpa småföretag vid tillämpningen av arbetsmiljöregelverket. Slutsatserna pekar också på vikten av att skapa förutsättningar för bra tillsyn och kontroll och driva förebyggande arbetsmiljöarbete i nära samarbete med arbetsmarknadens parter.

Överläggning om rådsslutsatserna med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i februari och samråd med EU-nämnden hölls även det i februari. För att följa upp rådsslutsatserna från i mars presenterade det luxemburgska ordförandeskapet ett förslag till nya rådsslutsatser i juli, en ny arbetsmiljöagenda för att främja bättre arbetsvillkor. Rådsslutsatserna antogs vid EPSCO-rådet i oktober.

Regeringen välkomnar det fortsatta initiativet att sätta fokus på arbetsmiljö och goda arbetsvillkor på EU-nivå. Regeringen ställde sig bakom innehållet i rådsslutsatserna som bl.a. tar sikte på att arbetsmiljörisker måste identifieras och utvärderas i förhållande till såväl befintliga som nya branscher och sätt att organisera arbete. I rådsslutsatserna framhålls betydelsen av bättre arbetsmiljöskydd mot exponering för kemikalier och att arbetet mot odeklarerat arbete är en viktig faktor för att upprätthålla goda arbetsvillkor.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i augusti och utskottet informerades vidare om rådsslutsatserna i september. Samråd med EU-nämnden hölls i oktober.

28.4 Europeiskt forum om odeklarerat arbete

Kommissionen presenterade i april 2014 ett förslag om att inrätta ett europeiskt forum för att förebygga och bekämpa odeklarerat arbete (se faktapromemoria 2013/14:FPM80). Forumet ska bidra till effektivare åtgärder i syfte att bl.a. förbättra arbetsvillkor och minska förekomsten av odeklarerat arbete. Medlemsstaterna ska utse varsin representant till forumet, som även ska bestå av andra aktörer som representanter från arbetsmarknadens parter på EU-nivå. Forumet ska bl.a. kunna utföra olika aktiviteter, ta fram vägledande dokument och tillsätta arbetsgrupper som tittar på särskilda frågor, t.ex. en viss bransch.

En allmän inriktning antogs vid EPSCO-rådet den 16 oktober 2014. Informella överläggningar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen har ägt rum under andra halvåret 2015. En kompromiss om förslaget har uppnåtts och antagande av rådet återstår.

I maj 2014 hölls överläggning med arbetsmarknadsutskottet. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och oktober 2014.

28.5 Rådsrekommendation om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden

Mot bakgrund av utvecklingen av långtidsarbetslösheten aviserade kommissionen i sitt arbetsprogram för 2015 att den avsåg presentera ett initiativ för att främja långtidsarbetslösas integration och anställningsbarhet på arbetsmarknaden. Kommissionen presenterade därför i september förslag till rådets rekommendation om långtidsarbetslösas återinträde på arbetsmarknaden (se faktapromemoria 2015/16:FPM8). Enligt kommissionen är syftet med förslaget att stödja och uppmärksamma medlemsstaterna i att hitta aktiva insatser som ökar övergångarna från långtidsarbetslöshet till sysselsättning. Särskilda mål är att öka andelen långtidsarbetslösa som får aktivt stöd, säkerställa kontinuitet och stärka samarbetet inom länderna mellan relevanta offentliga eller privata aktörer som svarar för aktiveringsstöd, förmåner och sociala tjänster. Ett mål är även att öka effektiviteten i de insatser som riktar sig till långtidsarbetslösa och till arbetsgivare.

Vid EPSCO-rådet i december nåddes en politisk överenskommelse om rådsrekommendationen.

Information gavs till arbetsmarknadsutskottet i september och överläggning med utskottet ägde rum i november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober och december.

28.6 Förordning om europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar

Skr. 2015/16:115

Under 2014 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om ett europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar, arbetstagares tillgång till rörlighetstjänster och ytterligare integration av arbetsmarknaderna, det s.k. Euresnätverket (se faktapromemoria 2013/14:153).

Euresnätverket är ett redan befintligt nätverk vars syfte är att främja fri rörlighet för arbetstagare inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Även Schweiz deltar i samarbetet. I nätverket ingår bl.a. offentliga arbetsförmedlingar, fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer. Förslaget ersätter det regelverk som i dag reglerar samarbetet mellan medlemsstaterna och kommissionen inom Euresnätverket.

Regeringen anser att ett väl fungerande Euresnätverk kan underlätta för den fria rörligheten av arbetstagare inom Europa. Regeringen stöder också syftet med förslaget att inom detta område tillhandahålla en gemensam ram för fördjupat samarbete mellan medlemsstaternas arbetsförmedlingar och kommissionen.

Vid EPSCO-rådet i december 2014 antogs en allmän inriktning om förslaget och överläggningar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen ägde rum under hösten 2015.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

28.7 Fond för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt

Fonden innebär bistånd i form av åtgärder för social delaktighet i syfte att se till att personer som har det sämst ställt integreras i samhället. Fonden ska användas för att komplettera nationella strategier för hållbar fattigdomsbekämpning och social delaktighet. I Sverige är målgruppen personer som vistas i landet och som normalt sett inte har rätt till annat stöd än akut nödbistånd från socialtjänsten. Sverige har valt ett program som innebär icke-materiellt stöd. Projekten som erhåller medel ur fonden ska inrikta arbetet på samhällsorienterande och hälsofrämjande insatser. En första ansökningsomgång är avslutad och fem projekt har av ESF-rådet fått medel ur fonden. En ny ansökningsomgång planeras 2018.

28.8 Rådsslutssatser om könsskillnader i pensioner

Det lettiska ordförandeskapet tog i mars 2015 fram ett förslag till rådsslutssatser angående könsskillnader i pensioner. Förslaget behandlades under våren i rådsarbetsgruppen för sociala frågor och antogs av EPSCO-rådet i juni.

I slutsatserna konstateras att den genomsnittliga skillnaden mellan mäns och kvinnors pensioner för EU:s medlemsstater är 38,5 procent medan skillnaden i löner är 16,5 i genomsnitt (2012). I kommissionens ”Strategi för jämlikhet mellan kvinnor och män 2010–2015” lyfts frågan

fram som ett av de problem som behöver åtgärdas. I slutsatserna framhålls, med hänvisning till kommissionens strategi, att ekonomiskt oberoende är ett prioriterat område.

Överläggningar om rådslutsatserna i socialförsäkringsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

28.9 Direktiv om sjöfolk

Det finns för närvarande sex arbetsrättsliga EU-direktiv i kraft där sjöfolk är undantagna, eller kan undantas, från tillämpningsområdet. Kommissionen föreslår genom direktivet om sjöfolk att undantag i fem av direktiven avskaffas. Det gäller lönegarantidirektivet, direktivet om europeiska företagsråd, direktivet om information och samråd, direktivet om kollektiva uppsägningar och direktivet om övergång av verksamhet. Det sjätte direktivet, utstationeringsdirektivet, omfattas inte. Syftet med ändringen är att stärka skyddet för arbetstagare oavsett vilken sektor de arbetar i. Det syftar också till att säkerställa att liknande villkor gäller mellan medlemsstaterna och att leva upp till de rättigheter som läggs fast i EU:s stadga för grundläggande rättigheter (se faktapromemoria 2012/13:FPM37).

En allmän inriktning om förslaget nåddes 2014. Under 2015 ägde förhandlingar med Europaparlamentet rum. Samråd med EU-nämnden ägde rum i september, och direktivet antogs den 17 september.

Sverige har inte infört några undantag eller särskilda bestämmelser för sjöfolk när de fem direktiven genomfördes.

29 Jämställdhet och arbetet mot diskriminering

Sverige arbetar aktivt för att främja jämställdhet och motverka diskriminering inom alla politikområden och i genomförandet av EU:s större processer och program. Under året har Sverige bl.a. aktivt drivit frågan om att stärka jämställdhetsperspektivet i Europa 2020-strategin. Sverige har aktivt deltagit i det fortsatta arbetet med förslaget om ett antidiskrimineringsdirektiv och arbetet med romers inkludering.

29.1 Jämställdhet

Förslag till jämnare könsfördelning i börsnoterade bolagsstyrelser

Kommissionen lämnade i november 2012 ett förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland styrelseledamöter i börsnoterade bolag (se faktapromemoria 2012/13:FPM33). Förslaget innebär att styrelseledamöterna i de största börsbolagen ska utses i en särskild tillsättnings-

process där kriterier för urvalet bestämts och redovisats i förväg. Målet är att styrelserna senast år 2020 ska bestå av minst 40 procent av det underrepresenterade könet.

Förslaget har förhandlats i rådet sedan februari 2013.

Vid EPSCO-råden i juni och december 2013 samt i juni 2014 lämnades lägesrapporter. Man hade därefter som ambition att nå en allmän inriktning om förslaget vid EPSCO-rådet i december 2014, men inför mötet stod det klart att det inte var möjligt. Förslaget har förhandlats under hösten 2015, både i arbetsgrupp och på politisk nivå. Ett nytt försök att nå en allmän inriktning vid EPSCO-rådet i december 2015 misslyckades. Europaparlamentet har haft omröstning och antagit ett förslag som i huvudsak överensstämmer med kommissionens.

Överläggning ägde rum med civilutskottet i december 2014. Mot bakgrund av att förslaget under förhandlingarna i rådet fått en väsentligt mer flexibel utformning, föreslog regeringen att Sverige ska stödja förslaget. Riksdagens majoritet meddelade dock att man anser att förslaget alltjämt strider mot subsidiaritetsprincipen. Samråd ägde rum med EU-nämnden och civilutskottet informerades under 2015.

Uppföljning av Pekingplattformen

Inom EU sker ett strategiskt arbete med att följa upp FN:s handlingsplan för jämställdhet som antogs i Peking 1995. Handlingsplanen är den formella utgångspunkten för EU:s medlemsstatsers åtagande för jämställdhetsintegrering och för framtagande av indikatorer för uppföljning av Pekingplattformens 12 kritiska områden. På rådsmötet i december antog rådet slutsatser om jämställdhet i beslutsfattandet. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet hölls i oktober och samråd med EU-nämnden i december.

EU:s jämställdhetsstrategi 2010–2015

Kommissionens nuvarande jämställdhetsstrategi (2010–2015) har löpt ut under 2015. Strategin är främst ett ramverk för kommissionens jämställdhetsarbete, men den har också bidragit till att utveckla medlemsländernas jämställdhetsarbete. Fem prioriterade områden ingår i strategin: lika möjligheter till ekonomiskt oberoende för kvinnor och män, lika lön för lika arbete, jämställdhet i beslutsfattandet, ett slut på våld mot kvinnor samt jämställdhet i EU:s utrikespolitik. Regeringen har drivit att kommissionen ska anta en ny jämställdhetsstrategi med samma formella status som tidigare strategier, dvs. som ett meddelande, när nuvarande löper ut. På rådsmötet i december presenterade kommissionen ett arbetsdokument innehållande ”strategiskt åtagande på jämställdhetsområdet 2016–2019”, men inte en ny strategi med samma formella status som tidigare.

Information lämnades till arbetsmarknadsutskottet i november och samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

Antidiskrimineringsdirektivet

Kommissionen lämnade 2008 ett förslag till direktiv om skydd mot diskriminering p.g.a. religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Sverige har välkomnat förslaget och verkat för ett antagande av ett direktiv som säkerställer samma nivå av skydd mot diskriminering inom EU oavsett diskrimineringsgrund (se faktapromemoria 2007/08:FPM127).

Rådet har under året arbetat vidare med direktivförslaget under Lettlands och Luxemburgs ordförandeskap. Direktivets räckvidd och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är frågor som har diskuterats. Det krävs enhällighet i rådet för att direktivet ska antas. Vid EPSCO-rådet den 18 juni och den 7 december presenterades lägesrapporter.

Arbetsmarknadsutskottet informerades i juni och överläggning hölls i oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och i december.

Arbetet avseende romsk inkludering

I juni presenterade kommissionen sin årliga rapportering av medlemsstaternas genomförande av de nationella strategierna för inkludering av romer (se faktapromemoria 2013/14:FPM79). Rapporten visar att åtgärder för inkludering av romer har vidtagits i alla medlemsstater och att det börjar göras framsteg i de flesta av dessa, exempelvis rörande kapaciteten att absorbera EU-fondmedel. Bland återstående utmaningar i många medlemsstater nämns vikten av att motverka diskriminering av romer och antiziganism. Kommissionen informerade om rapporten på EPSCO-rådet i juni. Samråd ägde rum med EU-nämnden samma månad.

I mars anordnade kommissionen det årliga plattformsmötet som samlar representanter från det romska civila samhället, medlemsstater och EU-institutioner. Sverige representerades av kultur- och demokratiministern. De två frågor som avhandlades på mötet var samrådsformer med det romska civila samhället och åtgärder mot antiziganism.

Under året anordnade kommissionen även två möten med nätverket för medlemsstaternas nationella kontaktpunkter för romska frågor. Fokus vid dessa möten låg bl.a. på utvecklingen av en uppföljningsmekanism av medlemsstaternas genomförande av strategierna, en effektivare användning av EU-fonder och arbetet på lokal nivå.

Högnivågruppen om icke-diskriminering, jämlikhet och mångfald

Kommissionen har under året inrättat en högnivågrupp om icke-diskriminering, jämlikhet och mångfald. Högnivågruppen är inte ett beslutsforum. Syftet med gruppen är att följa utvecklingen inom EU när det gäller arbetet mot diskriminering, för jämlikhet och mångfald samt fördjupa samarbetet mellan berörda aktörer och institutioner inom EU. Gruppen träffades två gånger under 2015. Vid dessa tillfällen diskuterades bl.a. gruppens mandat och hbt-personers rättigheter.

Folkhälsa respektive folkhälso- och sjukvård är huvudsakligen nationell kompetens men det finns ett mervärde i att arbeta tillsammans inom EU inom vissa områden. Som exempel kan nämnas arbetet inom läkemedelsområdet som bl.a. handlar om att utveckla läkemedelslagstiftningen inom EU samt hälsohotsarbetet. Det svenska engagemanget var särskilt stort inom arbetet med antibiotikaresistens och mot alkoholens skadeverkningar. Under året kunde rådet ställa sig bakom en allmän riktlinje vad gäller medicintekniska förordningar. Den 7 december antogs rådsslutsatser som uppmanar kommissionen att stödja medlemsstaternas arbete med att motverka alkoholrelaterade skador, med full respekt för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

30.1 Folkhälsa

Narkotika

Under 2015 har en stor del av rådets arbete handlat om att förbereda och utveckla gemensamma ståndpunkter inför FN:s särskilda session i generalförsamlingen 2016, UNGASS, som ska behandla narkotika. Inför dessa förhandlingstillfällen har horisontella narkotikagruppen (HNG) bidragit till att utveckla EU:s positioner och ståndpunkter. EU har i huvudsak fokuserat på att stärka folkhälsoperspektivet och mänskliga rättigheter inom narkotikapolitiken, samt värna balansen mellan olika insatser inom ramen för FN:s narkotikakonventioner.

HNG har även diskuterat resolutioner som medlemsstater lagt fram till narkotikakommissionen. Under året ställde sig HNG bakom en resolution framarbetad av Finland som handlade om nya psykoaktiva substanser. Sverige var vid narkotikakommissionen medförslagställare till en resolution som fokuserade på vård och behandling för barn och unga, vilken också senare fick stöd av hela EU.

Förslag till förordning om nya psykoaktiva ämnen

I september 2013 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning om nya psykoaktiva ämnen (NPS), se faktapromemoria 2013/13:FPM11. Förslaget ska förhindra att NPS säljs på den europeiska marknaden. Beslut 2005/387/RIF avses upphävas och ersättas av den föreslagna förordningen. Frågan har förhandlats i rådsstrukturen under hösten.

Tobaksproduktdirektivet

Ett reviderat tobaksproduktdirektiv antogs av rådet 2014 och ska vara genomfört i svensk rätt senast den 20 maj 2016.

Kommissionen beslutade i september om den exakta placeringen av den allmänna varningen och informationstexten på rulltobak som marknadsförs i påsar och beslutade om de tekniska specifikationerna för

Skr. 2015/16:115 layout, utformning och form för de kombinerade hälsovarningarna för tobaksvaror för rökning.

Rådsslutsatser om Ebola

Vid EPSCO-rådet den 7 december antogs rådsslutsatser om Ebola. Syftet med dessa är att identifiera lärdomar och erfarenheter att ta vidare efter Ebolautbrottet i Västafrika för att kunna stärka EU:s arbete med hälsohot och på så sätt vara bättre rustad vid kommande kriser och utbrott. Som grund för rådsslutsatserna arrangerade kommissionen och luxemburgska ordförandeskapet den 12–14 oktober en erfarenhetskonferens.

Överläggning i utskottet och samråd i EU-nämnden ägde rum i december.

Rådsslutsatser om alkohol

EU:s alkoholstrategi löpte formellt ut 2012 och medlemsstaterna har vid upprepade tillfällen uttryckt stöd för en ny alkoholstrategi inom EU. Den 7 december antogs rådsslutsatser som återigen uppmanar kommissionen att stödja medlemsstaternas arbete med att motverka alkoholrelaterade skador, med full respekt för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I rådsslutsatserna inbjuds kommissionen att under 2016 presentera en EU-gemensam alkoholstrategi som omfattar insatser över politikområden för att motverka såväl hälsomässiga som sociala och ekonomiska konsekvenser av skadligt bruk av alkohol. Regeringen anser att strategin bör fokusera på frågor där en EU-gemensam strategi ger ett mervärde.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

Rådsslutsatser om individualiserad medicin

Sedan 5–10 år har begreppet individualiserad medicin använts alltmer. I individualiserad medicin anpassas behandlingen efter information på molekylnivå och efter enskilda patienters genetiska förutsättningar. Praktiska och tekniska lösningar förväntas möjliggöra mer effektiv behandling av många svåra sjukdomar som cancer och demens. Att tillämpa individualiserad medicin i praktiken kräver omfattande samarbete mellan olika aktörer i samhället, bl.a. patientorganisationer, läkare, finansärer, forskare, företag och myndigheter. Innovationer inom området förväntas komma med lösningar för att skraddarsy olika behandlingar efter hur de passar för enskilda patienter. Just nu brottas man ofta med problemet att läkemedel som används inom sjukvården inte nödvändigtvis har önskad effekt för alla. I december antog EPSCO-rådet rådsslutsatser på området. Syftet med rådsslutsatserna är att främja tillgång till individualiserad medicin för EU:s invånare genom att uppmuntra till en patientcentrerad och evidensbaserad vård.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

Medicinteknik

Kommissionens två förslag till förordningar om medicintekniska produkter respektive om medicintekniska produkter för in vitro diagnostik (se faktapromemorior 2012/13: FPM17 och 2012/13: FPM18) har under året fortsatt att förhandlas i rådet. En partiell allmän inriktning antogs vid EPSCO-rådet i juni och en allmän riktlinje inför trilog med Europaparlamentet antogs den 5 oktober. Arbetet kommer att fortgå åtminstone under våren 2016. Förslagen är komplexa och syftar till att främja innovation och konkurrenskraft inom det medicintekniska området samtidigt som folkhälsan ska säkerställas. Det befintliga regelverket har fungerat väl men behöver anpassas till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

Information till socialutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

Rådsslutsatser om stöd för personer med demenssjukdom

Vid EPSCO-rådet den 8 december antogs rådsslutsatser om stöd för personer med demenssjukdom. De nya rådsslutsatserna bygger på de rådsslutsatser som antogs 2008 om hälsostrategier för att bekämpa neurodegenerativa sjukdomar hos äldre och har som en av sina utgångspunkter de prioriteringar om behovet av bättre förståelse för demenssjukdomarna som lyfts fram i det andra och det nu pågående tredje hälsoprogrammet (2014–2020).

Medlemsstaterna föreslås prioritera att ta fram handlingsprogram eller planer för demenssjukdomar för att kunna tillhandahålla lämplig behandling och stöd för de demenssjuka, deras familjer och vårdgivare. Rådsslutsatserna lyfter också fram perspektiv om jämställdhet och individfokus när planer och program utarbetas.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

DEL 7 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR

31 Den inre marknads utveckling

Utvecklingen av det EU-gemensamma regelverket för den inre marknaden utgör en drivkraft för reformer på nationell nivå. Regeringen lägger stor vikt vid åtgärder som ökar den fria rörligheten på den inre marknaden och som därmed stärker tillväxt och konkurrenskraft. Insatser för att förbättra styrningen av den inre marknaden och för att stärka genomförande samt tillämpning av de gemensamt beslutade rättsakterna är centralt för att lagstiftningen ska uppnå sitt syfte. Fokus för nya åtgärder på den inre marknaden bör ligga på de sektorer som bedöms ha störst tillväxtpotential, t.ex. tjänsteområdet och den digitala inre marknaden. Under 2015 presenterade kommissionen två strategier som ligger i linje med regeringens målsättningar för den inre marknaden.

31.1 Inre marknadsstrategin för varor och tjänster

En nystart för den inre marknaden är en av kommissionens huvudprioriteringar. Därför lanserades, den 28 oktober 2015, inre marknadsstrategin för varor och tjänster i formen av ett meddelande (se faktapromemoria 2015/16:FPM17). Strategin utgör den mest centrala händelsen inom inre marknadsområdet då den tar ett nytt grepp genom att binda ihop både varuområdet och tjänsteområdet, liksom viktiga aspekter för den digitala ekonomins utveckling. Strategin är indelad i tre delar med elva områden där fokus ligger på 22 praktiska åtgärder som ska hjälpa små och medelstora företag (SME) och nystartade företag att växa och expandera, främja innovation, låsa upp investeringar och stärka konsumenterna. I kommissionens meddelande framgår vilka områden som kommissionen avser att ta fram konkreta åtgärder för under åren 2016–2018, i form av bl.a. lagförslag och riktlinjer som syftar till att ta bort hinder på den inre marknaden. Strategins tre övergripande målsättningar är att:

- Skapa möjligheter för konsumenter och företag (genom att möjliggöra en balanserad utveckling av delningsekonomin, hjälpa SME:s och nystartade företag att växa, skapa en marknad för tjänster utan hinder, motverka restriktioner inom detaljhandel och förebygga diskriminering enligt art. 20 tjänstedirektivet).
- Uppmuntra modernisering och innovation (genom en modernisering av standardiseringssystemet, mer transparent, effektiv och tillförlitlig offentlig upphandling, konsolidering av Europas immaterialrättsliga ramverk).
- Säkerställa praktisk leverans (genom en stärkt kultur för efterlevnad och smart tillämpning av inre marknadsregelverket, förbättrad effekt av tjänstedirektivet genom reform av anmälningsproceduren, stärkt inre marknad för varor).

Sverige välkomnar i stort kommissionens meddelande och delar kommissionens uppfattning om vikten av att vidta åtgärder för att främja och stärka EU:s inre marknad och på så sätt skapa en väl fungerande gränsöverskridande handel med varor och tjänster för företag och konsumenter. För svenskt vidkommande är åtgärder på tjänsteområdet och den digitala inre marknaden av högsta prioritet, särskilt i de sektorer som har högst potential för tillväxt och gränsöverskridande handel inom EU.

Näringsutskottet informerades och samråd ägde rum med EU-nämnden i februari och november.

31.2 En strategi för en inre digital marknad i Europa

Målet om en sammankopplad digital inre marknad är en av 10 prioriteringar i kommissionens arbetsprogram för 2015 (liksom för 2016). Den 6 maj 2015 presenterade kommissionen meddelandet om en strategi för Europas digitala inre marknad (se faktapromemoria 2014/15:FPM35). Strategin innehåller 16 nyckelåtgärder som syftar till att få EU:s inre marknad och den fria rörligheten att fungera väl också i en alltmer uppkopplad och digital ekonomi. Strategins tre övergripande målsättningar är att:

- Förbättra tillgången till digitala varor och tjänster för konsumenter och företag.
- Skapa goda förutsättningar för att digitala nät och tjänster ska blomstra.
- Maximera tillväxtpotentialen för vår europeiska digitala ekonomi.

I stort syftar arbetet till att stärka Europas tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. Några av de enskilda åtgärdsförslagen presenterades i slutet av 2015. Återstående förslag kommer att presenteras och förhandlingar att inledas under 2016. Under året har kommissionen initierat samråd på en rad områden som täcks av strategin och den har behandlats vid Konkurrenskraftsrådet i bl. a. mars och maj, och på Europeiska rådet i juni.

Sverige har välkomnat meddelandet och stödjer fortsatt ambitionen att förverkliga en europeisk digital inre marknad, särskilt de förslag som främjar gränsöverskridande e-handel, bidrar till en anpassning av lagstiftningen till den digitala ekonomin, och tar hänsyn till att den digitala inre marknaden är öppen mot omvärlden eftersom digitaliseringen är gränslös till sin natur.

Näringsutskottet informerades i februari och maj, och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari, maj och juni. Överläggningar hölls med trafikutskottet i juni.

31.3 Inre marknadsakterna I och II

Inom ramen för de två inre marknadsakterna har totalt 24 nyckelåtgärder presenterats. 2011 antogs 12 åtgärder inom ramen för inre marknadsakt I, och 2013 antogs 12 åtgärder inom ramen för inre marknadsakt II i syfte att stärka Europas tillväxt och öka människors och företags förtroende för den inre marknaden. Regeringen har tidigare välkomnat de två meddelandena som kommissionen presenterat (se faktagruppmemorior 2010/11:FPM112 och 2012/13:FPM19). Inre marknadsakt I är sedan 2014 de facto avslutad, efter att elva förslag färdigförhandlats och ett förslag (ändringar av energiskattedirektivet) dragits tillbaka av kommissionen.

Inom ramen för inre marknadsakt II färdigförhandlades ytterligare tre av åtgärdsförslagen (långsiktiga investeringsfonder, insolvensförordningen och effektivisering av betaltjänster) under 2015. Därmed har sex av tolv åtgärdsförslag förhandlats klart. På de utestående sex åtgärdsområdena fortsätter förhandlingar med olika intensitet. Förhandlingarna om produktsäkerhetspaketet är dock låsta, och har dåliga förutsättningar att lösas (se vidare om detta under avsnitt 32.1).

31.4 Den inre marknads funktionssätt

31.4.1 Solvit – instrument för att lösa handelshinder

Solvit är ett informellt EU-nätverk som arbetar för att lösa problem som beror på att inre marknadslagstiftningen inte tillämpas korrekt i medlemsstaterna. Det finns ett Solvit-center i varje EU/EES-land och det svenska Solvit-centret finns hos Kommerskollegium. Solvit tar emot ärenden där privatpersoner och företag upplever sig begränsade av nationella myndigheter i rätten till den fria rörligheten inom EU/EES. Ett Solvit-ärende definieras som ett gränsöverskridande problem som uppstår till följd av att en myndighet kan ha överträtt unionslagstiftning om den inre marknaden.

Sammanlagt hanterade nätverket 2 228 ärenden under 2015. Kommerskollegium hanterade 212 ärenden under året, 6 procent fler än under 2014.

En tydlig trend när det gäller anmälningarna är att andelen anmälningar som rör hinder för personers rörlighet ökar. Fyra femtedelar av de svenska ärendena gällde hinder för personers fria rörlighet, exempelvis socialförsäkring, erkännande av yrkeskvalifikationer och svårigheter kopplade till att erhålla personnummer. Kommissionen har i Inre marknadsstrategin för varor och tjänster (som beskrivs översiktligt i 33.1) tagit initiativ till att stärka Solvit-nätverket vilket ligger i linje med Sveriges önskemål om att hitta sätt att hantera de handelshinder som i dag inte löses efter kontakter mellan de nationella Solvit-centren.

31.4.2 Administrativt samarbete IMI

Informationssystemet för den inre marknaden (IMI) är ett onlineverktyg för informationsutbyte mellan myndigheter i EU och mellan myndigheterna och kommissionen. IMI är ett effektivt och användarvänligt system som underlättar det gränsöverskridande administrativa samarbetet i nationella myndigheters löpande verksamhet. Kommerskollegium är nationell samordnare för IMI i Sverige. IMI används i dag för att underlätta informationsutbyte inom ramen för tjänstedirektivet, yrkeskvalifikationsdirektivet, direktivet om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, förordningen om transport över gränserna av kontanter i euro, utstationeringsdirektivet, direktivet om behörighetsprövning av lokförare och nätverket för problemlösning Solvit.

Det pågår dessutom pilotprojekt för e-handelsdirektivet och på området för offentlig upphandling. Kommissionen arbetar kontinuerligt med att utvidga IMI till att omfatta fler rättsakter. Under 2015 har informationsutbytet över gränserna inom EU via IMI ökat med 27 procent.

31.4.3 Resultattavlan för den inre marknaden – statistik på nätet

Resultattavlan uppdateras löpande halvårsvis om hur medlemsstaterna lyckas överlag när det gäller t.ex. genomförande av direktiv, överträdelseärenden och Solvit-problemlösning. När det gäller direktiv som är försenade i fråga om det nationella genomförandet ligger Sverige väl under det politiskt satta målet med max 1 procent genomförandeunderskott. Sverige var i maj 2015 försenade med fyra direktiv, vilket gav en siffra på 0,4 procent, att jämföra med två direktiv vid förra mätningen (se även 52.1.3 Genomförande av direktiv). När det gäller överträdelseförfaranden med koppling till den inre marknaden ligger EU-genomsnittet på 27 pågående ärenden per medlemsstat. Sverige ligger här något under EU-genomsnittet och har 25 öppna ärenden.

31.4.4 Inre marknadsinitiativet Frontrunners

Initiativet ”Frontrunners” startades av Nederländerna, Sverige, Danmark och Storbritannien. Syftet med ”Frontrunners” är att bidra till att EU:s inre marknad fungerar bättre för företag och konsumenter och att lösa problem som fortfarande finns på den inre marknaden. Utgångspunkten är att inte alla problem på den inre marknaden nödvändigtvis kräver ny EU-lagstiftning för att avhjälpas. Mycket kan göras nationellt och på frivillig grund, i inre marknadsarbetets anda, för att förenkla och förbättra företagsklimatet. Metoden är förbättrad samordning mellan deltagande länder, identifiering av goda exempel och där så är möjligt nationella åtgärder för att ta bort hinder på den inre marknaden. Initiativet består av följande fyra projekt:

- Skr. 2015/16:115
- Gränsöverskridande e-handel – identifiering av hinder för e-handeln och åtgärder för att förenkla för e-handelsföretag och konsumenter inom EU.
 - S.k. inremarknadscenters – riktlinjer för hur all information om inre marknaden och stöd för företag och konsumenter inom en medlemsstat kan samlas på ett ställe.
 - Gemensamma kontaktpunkter för tjänster (enligt tjänstedirektivet) – riktlinjer för mer effektiva och ändamålsenliga kontaktpunkter.
 - Reglerade yrken – metodutveckling för att hjälpa länder att identifiera alternativ till nuvarande reglering av yrken.

Sverige har tillsammans med Storbritannien ansvarat för e-handelsprojektet.

I maj 2014 presenterades initiativet i konkurrenskraftsrådet. Vid konkurrenskraftsrådet i mars 2015 redovisade Nederländerna, Sverige, Danmark och Storbritannien de resultat som hittills uppnåtts i de fyra projekten. Syftet var dels att följa upp förra årets presentation för rådet och dels att välkomna fler medlemsstater att engagera sig i ”Frontrunners”. Näringsutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari.

31.5 Associationsrätt

Förordning om en europeisk stiftelseform

I februari 2012 presenterade kommissionen ett förslag till en förordning om en europeisk stiftelseform med syfte att stärka den inre marknaden genom att underlätta gränsöverskridande verksamhet med allmännyttiga ändamål (se faktapromemoria 2011/12:FPM123). Under början av 2015 drog kommissionen tillbaka förslaget. Skälet till tillbakadragandet var att inga framsteg gjorts i rådet, och eftersom det krävs enhällighet fanns inga utsikter till en överenskommelse. Civilutskottet informerades i mars.

Direktiv om skyddet för företagshemligheter

I december 2013 lämnade kommissionen ett förslag till direktiv om skyddet för företagshemligheter (se faktapromemoria 2013/14:FPM42). I förslaget finns krav på en civilrättslig reglering av skyddet mot att företagshemligheter anskaffas, röjs och utnyttjas utan lov. Syftet är att öka europeiska företags konkurrenskraft. Ett beslut om allmän inriktning fattades av rådet i maj 2014. Förhandlingar med Europaparlamentet avslutades i december 2015. Civilutskottet och konstitutionsutskottet har informerats om förhandlingsläget i mars och oktober respektive i december.

Direktiv om privata enmansbolag med begränsat ansvar (SUP-bolag)

I april 2014 lämnade kommissionen ett förslag till direktiv om privata enmansbolag med begränsat ansvar (se faktapromemoria 2013/14:FPM82). Ett sådant enmansbolag ska dock inte vara någon ny europeisk associationsform utan en nationell bolagsform som grundas

och drivs i enlighet med harmoniserade bestämmelser om bl.a. bildande, registreringsförfarande och organisation. Skr. 2015/16:115

Det övergripande målet för EU:s initiativ är att främja entreprenörskap genom att underlätta för entreprenörer, särskilt för små och medelstora företag, att starta företag utomlands. Syftet med detta är att stimulera tillväxt, sysselsättning och innovation inom EU. Det kan dock finnas risker för att enmansbolagen kommer att användas som en plattform för oseriös eller brottslig verksamhet. Sverige menar att det är av största vikt att risker för missbruk av bolagsformen så långt som möjligt förebyggs. Bland annat bör den svenska bolagsstyrningsmodellen och den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas, liksom skyddet för borgenärer och arbetstagare.

I maj antog konkurrenskraftsrådet en allmän inriktning. Direktivet antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att rådet beslutar med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är medbeslutande. Sverige ansåg att några viktiga ändringar i förslaget var nödvändiga och kunde inte ställa sig bakom den allmänna inriktningen.

Överläggning hölls med civilutskottet i april. Civilutskottet informerades i mars, maj och juni. Samråd ägde rum med EU-nämnden i maj. Information lämnades till justitieutskottet i april och maj.

Direktivet om aktieägars rättigheter

I april 2014 presenterade kommissionen ett förslag till ändringar i direktivet om aktieägars rättigheter (se faktapromemoria 2013/14:FPM84). Förslaget syftar till att skapa ett ökat engagemang från aktieägarnas och företagsledningarnas sida för att motverka kortsiktiga risktaganden. Syftet ska uppnås genom krav på öppenhet om bl.a. investeringsstrategier och röstningsrekommendationer samt krav på stämmobeslut om t.ex. ersättning till ledande befattningshavare. Trilogförhandlingar pågår. Civilutskottet informerades i mars och april.

31.6 Redovisnings- och revisionsfrågor

Rekommendation om bolagsstyrningsrapporter

I april 2014 antog kommissionen en rekommendation om bolagsstyrningsrapporter (se faktapromemoria 2013/14:FPM83). Syftet med rekommendationen är att förbättra kvaliteten på bolagsstyrningsrapporterna och därigenom ge aktieägarna och andra intressenter en bättre förståelse för hur bolaget styrs. Civilutskottet informerades i maj. Sverige har enligt rekommendationen informerat kommissionen om de åtgärder som vidtagits såsom att rekommendationen remitterats och att Kollegiet för svensk bolagsstyrning sett över den svenska koden för bolagsstyrning, bl.a. mot bakgrund av kommissionens rekommendation.

32 Fri rörlighet för varor

Ett gemensamt och väl utbyggt regelverk för varuhandeln är en förutsättning för varors fria rörlighet på den inre marknaden. För att garantera den fria varurörligheten finns det dels gemensamma – harmoniserade – produktregler på EU-nivån som tillämpas i kombination med sektorsövergripande regler om t.ex. ackreditering och marknadskontroll, dels finns det regler som syftar till att säkerställa varors fria rörlighet på det icke harmoniserade området.

32.1 Det harmoniserade varuområdet

I februari 2013 presenterade kommissionen ett paket om produktsäkerhet och marknadskontroll (se faktagromemoria 2012/13:FPM74). Paketet innehåller förslag till två rättsakter, dels ett förslag till förordning om konsumentprodukters säkerhet (se även avsnitt 31.1) dels ett förslag till förordning om marknadskontroll av produkter. Syftet med paketet är att reformera och förenkla reglerna om marknadskontroll av produkter och samla regler i färre rättsakter. Förordningarna har diskuterats i berörda rådsarbetsgrupper sedan 2013. Förhandlingarna har inte kunnat slutföras p.g.a. oenighet mellan medlemsstaterna om en bestämmelse om obligatorisk ursprungslandsmärkning av konsumentprodukter i förslaget till förordning om konsumentprodukters säkerhet.

Paketet diskuterades vid konkurrenskraftsrådet den 28 maj med särskilt fokus på just frågan om ursprungslandsmärkning men oenigheten mellan medlemsstaterna bestod. Kommissionen har även i strategin om den inre marknaden för varor och tjänster (se avsnitt 33.1) aviserat nya åtgärder för att hålla produkter som inte uppfyller harmoniserade krav borta från marknaden. Dessa åtgärder kan enligt strategin även inkludera ett eventuellt lagstiftningsinitiativ.

Inför konkurrenskraftsrådet i maj informerades civilutskottet och näringsutskottet och samråd ägde rum med EU-nämnden.

32.2 Det icke-harmoniserade varuområdet

Det icke harmoniserade området bedöms täcka 20–25 procent av varuområdet. Inom denna sfär förväntas fri varurörlighet gälla på basis av ömsesidigt erkännande. För att undvika att medlemsstaterna inför regler som kan skapa hinder för varuhandeln måste förslag till nya tekniska regler anmälas till kommissionen i enlighet med det s.k. anmälningsdirektivet. En ny version av direktivet antogs av rådet den 7 juli och trädde i kraft i oktober. Direktivet heter numera direktiv (EU) 2015/1535 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

När det gäller tillämpningen av nationella varuregler kompletteras anmälningsdirektivets förhandsgranskande funktion av förordning (EG) 764/2008 om ömsesidigt erkännande. Förordningen skapar ett förfarande för hur nationella myndigheter kan ingripa mot produkter som inte är

föremål för harmoniserad lagstiftning i syfte att säkerställa att principen om ömsesidigt erkännande tillämpas. I strategin om den inre marknaden för varor och tjänster (se avsnitt 33.1) aviserade kommissionen att den kommer att presentera en handlingsplan för att öka medvetenheten om principen samt ett förslag till revidering av förordning (EG) 764/2008. Skr. 2015/16:115

32.3 Förordning om administrativt samarbete på tull- och jordbruksområdet

I november 2013 presenterade kommissionen ett förslag om ändring av förordningen om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och om samarbete mellan dessa och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen (se faktrapromemoria 2013/14:FPM43). Kommissionen föreslog bl.a. inrättandet av två nya databaser om containerrörelser respektive import-, export- och transiteringsuppgifter dit de ekonomiska aktörerna skulle rapportera uppgifter. Vidare föreslogs att kommissionen skulle få begära in handlingar direkt från de ekonomiska aktörerna. Likaså föreslogs en högsta tillåtna lagringstid på tio år för uppgifter som finns i tullinformationssystemet.

Förslaget innebär ett förtydligande av möjligheten att använda information som samlats in genom ömsesidigt bistånd som bevisning i nationella straffrättsliga förfaranden. Förslaget innebär också att den nuvarande förordningen görs förenlig med fördraget om EU:s funktionssätt. Även frågor om dataskydd berörs.

Rådet fattade den 11 maj beslut om en politisk överenskommelse om rådets ståndpunkt. Samråd ägde rum med EU-nämnden i april.

Förordningen antogs den 9 september och ska börja tillämpas den 1 september 2016. De artiklar som ger kommissionen rätt att utarbeta genomförandeakter eller delegerade akter ska dock tillämpas från den 8 oktober 2015.

32.4 Direktiv om tullrättsliga överträdelser och sanktioner

I december 2013 lade kommissionen fram sitt förslag till direktiv om tullrättsliga överträdelser och sanktioner (se faktrapromemoria 2013/14:FPM50). Enligt förslaget ska det finnas en för medlemsstaterna gemensam förteckning över överträdelser av reglerna i tulllagstiftningen. I förslaget fastläggs också gemensamma sanktionsskalor. Myndigheterna ska vid fastställande av sanktionerna beakta försvårande och förmildrande omständigheter. I förslaget finns även vissa processuella frågor reglerade.

Kommissionen har uppgett att det är ett system med administrativa sanktioner som föreslås.

Den rättsliga grunden som kommissionen har angivit för sitt förslag är artikel 33 i EUF-fördraget. I denna artikel anges att Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska vidta

åtgärder för att förstärka tullsamarbetet mellan medlemsstaterna och mellan de senare och kommissionen, inom fördragens tillämpningsområde. Sedan rådets rättsavdelning påpekat att EU inte har exklusiv befogenhet när det gäller tullsamarbetet enligt artikel 33 gjorde kommissionen en prövning och kom fram till att förslaget stod i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. Riksdagen avgav i slutet av juni 2014 ett motiverat yttrande där det anges att den rättsliga grunden, artikel 33 EUF-fördraget, inte är korrekt samt att förslaget i vissa delar inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Kommissionen vidhöll dock sin syn på såväl rättslig grund som subsidiaritet i sitt svar till riksdagen.

Överläggning med skatteutskottet hölls i maj 2014.

Ett brev skickades till kommissionen den 30 juli 2015 från 12 medlemsstater, däribland Sverige, med en begäran om att dra tillbaka förslaget till direktiv om sanktioner på tullområdet. Kommissionen besvarade brevet den 3 september och avvisar där ett tillbakadragande av förslaget. Det är för närvarande oklart hur frågan ska tas vidare.

32.5 Protokoll för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror

Världshälsoorganisationen antog 2003 ramkonventionen om tobakskontroll och 2012 ett tillhörande protokoll i syfte att eliminera olaglig handel med tobaksvaror, inklusive smuggling, olaglig framställning och förfälskning (smugglingsprotokollet). Kommissionen presenterade i maj 2015 två förslag till beslut inför EU:s tillträde till smugglingsprotokollet. I förslagen redogör kommissionen för på vilka grunder EU kan och bör tillträda protokollet och beskriver förslagets rättsliga aspekter. Kommissionens förslag till rådsbeslut innebär att EU blir bunden av smugglingsprotokollet och ska säkerställa att det finns bestämmelser i EU-rätten som genomför protokollet i de delar som omfattas av EU:s befogenhet (se faktapromemoria 2014/15:FPM42).

33 Immaterialrätt

33.1 Det enhetliga patentsystemet

Reformen får stor betydelse för svenskt och europeiskt näringsliv – inte minst för innovativa små- och medelstora företag – som får ökad tillgång till det europeiska patentsystemet och därmed den europeiska marknaden. Ett förbättrat europeiskt patentsystem främjar teknikutveckling, investeringar, tillväxt, jobb och europeisk konkurrenskraft. I dag måste ett europeiskt patent valideras och upprätthållas i varje land för sig; avgifter ska betalas, ansökningar

översättas och ombud anlitas. Det upplevs som dyrt och krångligt, inte minst i jämförelse med konkurrerande marknader som USA och Japan.

Det enhetliga patentskyddet kommer att göra det möjligt att genom en begäran få ett patent som täcker i princip hela EU. Det europeiska patentverket, som i dag meddelar europeiska patent enligt den europeiska patentkonventionen, kommer även att ta emot begäran om enhetligt patentskydd och administrera detta. Samtidigt inrättas en enhetlig patentdomstol som i princip blir ensam behörig att handlägga mål om både det enhetliga patentskyddet och de befintliga europeiska patenten. Reformen erbjuder användarna kostnadsbesparingar, minskad byråkrati och ökad rättssäkerhet.

I december 2012 antog Europaparlamentet och rådet dels förordning (EU) nr 1257/2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd, dels förordning (EU) nr 1260/2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd när det gäller tillämpliga översättningsarrangemang.

Förordningarna antogs inom ramen för ett fördjupat samarbete mellan alla EU:s dåvarande medlemsstater utom Italien och Spanien. Hösten 2015 anslöt sig Italien till samarbetet. I februari 2013 undertecknade alla EU:s dåvarande medlemsstater utom Polen och Spanien avtalet om den enhetliga patentdomstolen (domstolsavtalet). Kroatien förväntas ansluta sig till det enhetliga patentsystemet inom de närmaste åren.

Domstolsavtalet kommer att träda i kraft och förordningarna bli tillämpliga när minst 13 deltagande medlemsstater, inklusive Frankrike, Storbritannien och Tyskland, har ratificerat domstolsavtalet. Hittills har åtta medlemsstater, bl.a. Frankrike och Sverige, ratificerat. Målsättningen är att systemet ska bli operativt tidigt 2017.

Förberedelserna för att få det nya patentsystemet på plats sker i två olika processer – en för att införa det enhetliga patentskyddet och en för att inrätta den enhetliga patentdomstolen. Sverige har en ledande roll i båda processerna.

För det enhetliga patentskyddet ansvarar ett särskilt utskott (under den europeiska patentorganisationens förvaltningsråd) som består av de deltagande medlemsstaterna. Förberedelsearbetet i det särskilda utskottet är i princip klart. Vid utskottets decembermöte fastställdes den låga, användarvänliga årsavgiftsnivån för ett enhetspatent som Sverige föreslagit och de deltagande medlemsstaterna kom överens om fördelningen av årsavgiftsinkomsterna från enhetspatent.

För inrättandet av den enhetliga patentdomstolen ansvarar en förberedande kommitté där de deltagande medlemsstaterna deltar. Sverige, som har haft posten som vice ordförande i kommittén fram till oktober 2015, övertog ordförandeposten i december 2015. Kommittén ska bl.a. ta fram rättegångsregler, rekrytera domare, bygga upp ett it-system och i övrigt se till att domstolen har de förutsättningar som krävs för att den ska fungera när domstolsavtalet träder i kraft.

Domstolen ska ha en första instans som består av en central avdelning samt lokala och regionala avdelningar. Den centrala avdelningen ska ligga i Paris och ha underavdelningar i München och London. Andra instansen ska ha sitt säte i Luxemburg. Under våren 2014 ingick Sverige och de baltiska länderna ett avtal om att inrätta en gemensam nordisk-baltisk regional avdelning i den enhetliga patentdomstolens första

instans. I samband med att riksdagen godkände domstolsavtalet godkändes även det regionala avtalet (prop. 2013/14:89). Avdelningens säte ska placeras i Stockholm men det ska vara möjligt att hålla förhandlingar även på andra orter inom regionen. Arbete med att förbereda inrättandet av avdelningen pågår.

Ordförandena i den förberedande kommittén respektive det särskilda utskottet inbjuds kontinuerligt att informera om förberedelsearbetet i samband med att konkurrenskrafter rådet möts. Dessa rådsmöten föregås av informationstillfälle i näringsutskottet respektive samråd i EU-nämnden.

33.2 Översynen av EU:s varumärkessystem

Kommissionen presenterade våren 2013 förslag på en översyn av EU:s varumärkessystem. Översynen innebär dels ändringar i varumärkesförordningen, som gör det möjligt att registrera ett varumärke på EU-nivå med giltighet i hela unionen, dels en omarbetning av varumärkesdirektivet, som i hög grad harmoniserar den nationella varumärkesrätten inom EU (se faktagromemoria 2012/13:FPM94).

De föreslagna ändringarna syftar till att främja innovation och ekonomisk tillväxt genom att göra EU:s varumärkessystem mer tillgängligt och ändamålsenligt. Bland annat ska åtgärderna leda till lägre kostnader, förenklingar, snabbare förfaranden samt ökad förutsebarhet och rättssäkerhet. Det ska även fortsättningsvis vara möjligt att ansöka om både nationella varumärken och varumärken på EU-nivå.

Under hösten 2014 inleddes trilögförhandlingar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen. Förhandlingarna fortsatte under 2015 fram till april då en principöverenskommelse nåddes om förordnings- och direktivtexten. Rådet godkände därefter de överenskomna texterna genom att anta en politisk överenskommelse vid ett möte den 13 juli. Information i näringsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde dessförinnan rum i maj.

Europaparlamentet antog sedan slutligen det nya varumärkesdirektivet och ändringarna i varumärkesförordningen vid en omröstning i Europaparlamentet den 16 december. Ändringarna i EU:s varumärkesförordning träder i kraft den 23 mars 2016 och gäller då direkt i medlemsstaterna. När det gäller direktivet kommer medlemsstaterna ha tre år på sig att genomföra de nya reglerna.

33.3 Förordning om portabilitet och ett meddelande om upphovsrätten

Den 9 december presenterade kommissionen dels ett förslag till förordning om säkerställande av gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online på den inre marknaden, dels ett meddelande – Mot en modernare och mer europeisk ram för upphovsrätten. Förslaget och meddelandet utgör ett led i kommissionens pågående översyn av EU:s regelverk för upphovsrätten som i sin tur ingår som en del i projektet med att skapa den digitala inre marknaden.

Förordningen syftar till att säkerställa möjligheten för en konsument som köpt eller abonnerar på en innehållstjänst på internet att ta med sig tjänsten över gränserna (s.k. gränsöverskridande portabilitet). Avsikten är att lösa problemet med att bosatta inom EU när de är på resa inom unionen inte kan komma åt sina onlinetjänster för film, sportsändningar, musik, e-böcker eller spel som de har laglig tillgång till i hemlandet. Förordningen innehåller bestämmelser om i vilket land användningen av ett verk ska anses ske i dessa fall. Den innehåller också bestämmelser om skyldighet för innehållsleverantören att ordna så att man kan ta med sig de tjänster de erbjuder över gränserna.

I meddelandet anger kommissionen inriktningen för reformarbetet och vilka analyser och olika åtgärder man överväger på kort och lång sikt. Kommissionen förespråkar att man går fram steg för steg och att man alltså gradvis avskaffar sådant som hindrar tillgången till material över gränserna. Målsättningen är ökad tillgång till kreativt innehåll inom EU, en fortsatt hög skyddsnivå för rättigheter och en god balans mellan olika intressen. Meddelandet handlar bl.a. om upphovsrättens territoriella tillämpning, gränsöverskridande licensiering, undantag från upphovsrätten och säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

Förhandlingarna i rådet om förordningen kommer att påbörjas i januari 2016.

34 Näringspolitik

EU:s industripolitik syftar till att stärka den europeiska industrins konkurrenskraft, så att industrin fortsatt kan fungera som en drivkraft för hållbar tillväxt och sysselsättning i Europa. Olika strategier har antagits i syfte att säkerställa bättre villkor för EU:s industri, den senaste beskrivs i meddelandet "För en europeisk industriell renässans", från januari 2014. Det handlar dels om att skapa goda generella villkor som möjliggör för entreprenörer och företag att ta initiativ och vidareutveckla sina idéer, dels att ta hänsyn till de särskilda behov som råder för skilda sektorer.

34.1 Ett digitalt Europa och en blomstrande inre marknad

Konkurrenskraftsrådet den 2–3 mars ägde rum mot bakgrund av de allmänna prioriteringarna för det lettiska ordförandeskapet när det gäller att uppnå ett konkurrenskraftigt och digitalt Europa. Från svensk sida välkomnades förslagen på hur EU:s inre marknad och en dynamisk innovationspolitik kan öka EU:s förmåga att leverera ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Rådet antog slutsatser om fastställande av olika åtgärder som syftar till att dels undanröja onödiga hinder på den inre marknaden, dels möjliggöra en smidig och snabb övergång till den digitala tidsåldern.

Vidare diskuterade ministrarna den digitala omvandlingen av industrin, vikten av ökad användning av digitala verktyg och vikten av att uppmuntra digitalt entreprenörskap. Efter en debatt redogjordes för de viktigaste delarna för att skapa enklare, bättre och mer förutsägbara regler för att underlätta investeringar, med syfte att genomföra en ny investeringsplan för Europa, som bl.a. förväntas mobilisera minst 315 miljarder euro i investeringar under de kommande tre åren. Vidare diskuterades hur EU bättre kan stödja och påskynda övergången till en datadriven ekonomi genom öppen, uppkopplad och dataintensiv forskning, inom ramen för den digitala agendan för Europa.

34.2 Den digitala omvandlingen av den europeiska industrin

Den 28–29 maj diskuterade rådet den nya strategin för den digitala inre marknaden (se faktagrupp 2014/15:FPM35) och antog slutsatser om den digitala omvandlingen av den europeiska industrin, detta mot bakgrund av att en högpresterande digital inre marknad varje år kan bidra med mer än 400 miljarder euro till den europeiska ekonomin och skapa hundratusentals nya jobb. Man underströk ett antal viktiga aspekter, inklusive betydelsen av att inrikta sig på de områden där åtgärder erfordras för den digitala omvandlingen av industrin samt för att uppmuntra utvecklingen av digitalt entreprenörskap, särskilt avseende nystartade företag. Rådet nådde en överenskommelse om uppdaterade regler om paketresor som är utformade för att anpassa resemarknaden till den digitala tidsåldern och bättre möta konsumenternas och företagets behov. Syftet med denna lagstiftningsakt är dels att stärka resenärernas rättigheter när de bokar resor via internet, dels att underlätta för företagen, särskilt små och medelstora företag. Rådet antog slutsatser om färdplanen för det europeiska forskningsrådet 2015–2020 samt om den rådgivande strukturen för det europeiska forskningsområdet. Rådet antog även slutsatser om öppen, dataintensiv och sammankopplad forskning.

34.3 Maximering av det europeiska mervärdet och bibehållen konkurrenskraft

Vid rådsmöte den 1 oktober diskuterades brådskande mikroekonomiska frågor och hölls en debatt om hur den inre marknads funktionssätt kan vässas genom att se till att EU:s bestämmelser bidrar till att undanröja hinder på den inre marknaden. Ministrarna diskuterade även reformen av EU:s utsläppshandelssystem och den senaste tidens händelser när det gäller utsläppsreglering för bilar inom fordonsindustrin. Det luxemburgska ordförandeskapet lanserade en ny arbetsmetod – konkurrenskraftsavstämningen – i syfte till att ta itu med brådskande frågor som påverkar den reala ekonomin.

Diskussionerna handlade framför allt om behovet av tydligare och mer konsekventa regler på EU-nivå för att främja näringslivet. Under

avstämningen diskuterade ministrarna hur man på bästa sätt kan integrera konkurrenskraftsfrågorna för att se till att effekterna av både nya och befintliga åtgärder på den reala ekonomin systematiskt beaktas. Som ett konkret exempel hade ministrarna ett informellt åsiktsutbyte om reformen av EU:s utsläppshandelssystem och dess möjliga effekter på konkurrenskraften. Reformen lyftes fram som ett exempel på ett initiativ där man måste skapa en god balans mellan behovet av, å ena sidan, att förebygga klimatförändringarna och, å andra sidan, att upprätthålla konkurrenskraften för EU:s industri.

Från svensk sida lyftes behovet av ytterligare incitament för att belöna dem som uppnår de bästa resultaten, för att främja investeringar i de mest miljövänliga och mest innovativa lösningarna. Ministrarna tog även upp den senaste tidens utveckling inom fordonsindustrin när det gäller att reglera luftförorenande bilutsläpp. Rådet noterade de åtgärder som kommissionen aviserat för att skärpa utsläppsregleringen för bilar och den tyska regeringens redogörelse för de åtgärder som vidtagits med avseende på den senaste tidens händelser inom Volkswagen.

34.4 Tillståndet för den europeiska stålindustrin

Vid det extrainsatta mötet i konkurrenskraftsrådet den 9 november, som hade sammankallats av det luxemburgska ordförandeskapet, diskuterades de allvarliga utmaningar som den europeiska stålindustrin står inför och de åtgärder som behövs för att förbättra dess konkurrenskraft.

Diskussionen var inriktad på de viktigaste frågorna för stålsektorns konkurrenskraft (med fokus på global konkurrens), inklusive handelspolitiska verktyg, återupptagandet av investeringsprojekt, EU:s klimatpolitik samt höga energikostnader.

Vid mötet överenskomms konkreta åtgärdsplaner, såsom att på bästa sätt utnyttja tillgängliga handelspolitiska skyddsåtgärder. De möjligheter som finns inom EU:s ram för statligt stöd och Junckerplanen diskuterades också och det beslutades att snart ha en uppföljning av mötet. Man enades om att så snart som möjligt kalla till en särskild högnivåkonferens om stål för berörda aktörer, i syfte att engagera arbetsmarknadens parter i att bedöma de framsteg som uppnåtts och diskutera eventuella uppföljningsåtgärder. Man betonade också vikten av att fortsätta dialogen mellan EU:s medlemsstater och kommissionen tillsammans med representanter från industrin och fackföreningarna.

34.5 Bättre lagstiftning inom EU

Kommissionen presenterade den 19 maj 2015 sitt meddelande om bättre lagstiftning för bättre resultat – en EU-agenda. I meddelandet redogör kommissionen för det framtida arbetet med att få till bättre lagstiftning. Kommissionen presenterade även en ny regelgranskningsnämnd och ett forum för att diskutera förenklingsförslag inom programmet om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refit). Till meddelandet bifogas också en resultattavla som visar status för alla enskilda Refit-

initiativ och åtgärder som återstår att genomföra (se faktapromemoria 2014/15:FPM37).

Vid Konkurrenskraftsrådets möte i november diskuterades bättre lagstiftning. Sverige lyfte i diskussionen framförallt fram vikten av att fortsätta stärka arbetet med att förenkla för företag på EU-nivå. Förenklingsarbetet ska genomföras med beaktande av skyddet för konsumenter och arbetstagare samt hälso- och miljöskydd. Näringsutskottet informerades i september och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i september och i november.

Sverige har även tillsammans med ett antal medlemsstater tagit fram och skickat in brev till kommissionen och rådssekretariatet för att driva på arbetet inom EU.

34.6 Sociala ekonomin

Luxemburgs ordförandeskap tog i september fram utkast på rådsslutsatser om den sociala ekonomin som sedan antogs vid EPSCO-rådet i december. Rådsslutsatserna syftar till att stärka arbetet med och förutsättningarna för den sociala ekonomin och socialt företagande inom EU. Slutsatserna betonar vikten av att öka kännedomen, förståelsen och kunskapsnivån om den sociala ekonomin och dess aktörer; att främja social innovation och bättre inkludera social innovation i det innovationsfrämjande arbetet; att regler och ramverk där så är möjligt utformas även med hänsyn till den sociala ekonomin, samt; att möta behoven av kapitalförsörjning även hos sociala företag, samhällsentreprenörer och aktörer inom den sociala ekonomin. Näringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet informerades i november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

Regeringen anser att det är positivt att slutsatser antagits då många av de sociala utmaningarna är gemensamma inom EU och underlättas av ett samarbete och kunskapsutbyte inom EU. Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta arbetet med att främja den sociala ekonomin, socialt företagande och sociala innovationer och dess viktiga bidrag för att möta dagens och framtidens samhällsutmaningar.

34.7 Konkurrens och statsstöd

Kommissionens arbete med moderniseringen av statsstödsregelverket har nu gått in i sin avslutningsfas. Kommissionens övergripande ambition med reformen är att stimulera till bärkraftig tillväxt på en konkurrenskraftig inre marknad. Detta för att stötta målsättningarna i Europa 2020-strategin och bidra till att främja innovationer, tillväxt och sysselsättning. Huvuddelen av regelverket antogs under 2014 och arbetet har därefter gått in i en fas där detta ska genomföras av medlemsstaterna. Kommissionen har skapat en högnivågrupp och en särskild arbetsgrupp med syfte att underlätta medlemsstaternas arbete. Sverige var ordförande för arbetsgruppen 2014–2015 och lämnade den 1 juli 2015 över ordförandeskapet till Storbritannien.

EU-samarbetet på konsumentområdet syftar till att stärka konsumenternas ställning på den inre marknaden. Förhandlingarna om ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang samt om en ny förordning om personlig skyddsutrustning har avslutats under året. De nya regelverken innebär att konsumentskyddet stärks och att en snedvriden konkurrens på marknaden motverkas.

35.1 Konsumentprodukters säkerhet

Kommissionen presenterade i februari 2013 ett förslag till produktsäkerhetspaket som omfattar dels en förordning om konsumentprodukters säkerhet (se faktapromemoria 2012/13:FPM77) dels en förordning om marknads kontroll av produkter (se avsnitt 32.1). Förslagen syftar till säkrare konsumentvaror på den inre marknaden genom införandet av ett mer enhetligt och tydligt regelverk och ett förbättrat system för marknads kontroll.

Det råder oenighet i rådet avseende en föreslagen bestämmelse om ursprungslandsmärkning. Under hösten har förhandlingarna stått stilla sedan ett försök att nå en kompromiss i konkurrenskrafterrådet i maj inte lyckades.

Regeringen är positiv till att regelverken för produktsäkerhet och marknads kontroll förbättras men anser att det är problematiskt med en bestämmelse om ursprungslandsmärkning i förordningen om konsumentprodukters säkerhet, bl.a. eftersom en sådan bestämmelse i detta sammanhang kan vara missvisande för konsumenterna.

Civilutskottet informerades i maj. Samråd med EU-nämnden ägde även rum i maj.

35.2 Paketresor och sammanlänkade researrangemang

Förhandlingarna om ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang avslutades under året. Efter trilogförhandlingar under våren kunde rådet ställa sig bakom förslaget i en politisk överenskommelse i konkurrenskrafterrådet i maj. Rådet antog rättsakten i september och Europaparlamentet i oktober. Det nya direktivet innebär enhetliga regler som är anpassade till dagens sätt att köpa resor, bl.a. via internet.

Civilutskottet informerades i maj och samråd med EU-nämnden ägde också rum i maj.

35.3 Personlig skyddsutrustning

Under året avslutades förhandlingarna om ett förslag till en förordning om personlig skyddsutrustning som ska ersätta nuvarande direktiv. Syftet är att förbättra hälso- och säkerhetsskyddet för användare av personlig skyddsutrustning, garantera lika villkor för näringsidkare och förenkla regelverket. Förslaget innebär att regelverket anpassas till det s.k. varupaketet.

36 Forskning och innovation

EU och medlemsstaterna har delad kompetens inom forskning och innovation. Syftet med politiken är att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri förlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik samt att främja utvecklingen av unionens konkurrenskraft. EU:s finansiella insatser inom området kanaliseras via ett särskilt ramprogram för forskning och innovation, Horisont 2020, som löper under perioden 2014–2020. Under året har genomförandet av Horisont 2020 i Sverige fortsatt och svenska ansökningar har beviljats i hög utsträckning.

36.1 Horisont 2020

EU:s ramprogram för forskning och innovation för perioden 2014–2020, Horisont 2020, som även omfattar Euratom (kärnforskning) och Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT), är världens största forskningsprogram och den tredje största posten i EU-budgeten med knappt 80 miljarder euro år 2014–2020. Huvudprincipen för tilldelning av medel ur ramprogrammet för forskning och innovation är att i öppna utlysningar och full konkurrens välja ut de projektansökningar som visar mest excellens jämte nytta och genomförandekvalitet.

Svenska aktörer har varit framgångsrika i tidigare ramprogram vilket därför gett ett positivt finansiellt återflöde för Sverige. Under det förra ramprogrammet (FP7, i kraft åren 2007–2013) var Sverige ett av de tio mest framgångsrika länderna och svenska organisationer beviljades totalt ca 1,7 miljarder euro under perioden 2007–2013, vilket motsvarar ungefär 4 procent av ramprogrammets fördelade medel. I de första utlysningarna under 2014 och 2015 har beviljandegraden för svenska aktörer varit fortsatt god. Sveriges medverkan till att Horisont 2020 genomförs väl sker framför allt genom arbetet i programkommittéerna och framtagandet av dess tvååriga arbetsprogram. Representanter för Regeringskansliet och myndigheter ingår i programkommittéerna som leds av kommissionen.

Under 2015 har beslut om arbetsprogram för 2016–2017 fattats för alla programkommittéer under Horisont 2020.

I syfte att skapa en inre marknad för kunskap, forskning och innovation, påbörjades år 2000 arbetet med Europeiska forskningsområdet (ERA). Olika typer av insatser har genomförts på såväl EU-nivå som på nationell nivå. Medlemsstaterna tog tillsammans med kommissionen fram en färdplan för den fortsatta utvecklingen av ERA under våren 2015. Ett arbete genomfördes också under sommaren och hösten för att ta fram indikatorer för att bättre kunna följa upp utvecklingen av de prioriterade områdena i ERA. Vid Konkurrenskraftsrådet i maj antogs rådsslutsatser kopplade till ERA-färdplanen och den rådgivande strukturen för ERA. Utbildningsutskottet informerades och samråd ägde rum med EU-nämnden i maj. Vid informella Konkurrenskraftsrådet i juli hölls riktlinjedebatter kring områdena forskningsintegritet och jämställdhet.

36.3 Öppen och dataintensiv forskning

En av den nya kommissionens prioriteringar för 2015 var en strategi för den digitala inre marknaden. En riktlinjedebatt om kommissionens meddelande ”En blomstrande datadriven ekonomi” ägde rum vid Konkurrenskraftsrådet i mars. Frågorna kretsade kring hur den digitala potentialen kan öka kvaliteten och effektiviteten inom forskning och innovation, kring prioriteringar i den kommande strategin för den digitala inre marknaden samt hur stordata-utmaningar hanteras och samordnas på nationell respektive på EU-nivå. Sverige framförde bl.a. att en stark digital ekonomi är avgörande för tillväxt och europeisk konkurrenskraft i en allt mer globaliserad värld, och att det därför är angeläget att Europa skapar de bästa förutsättningarna för att tillvarata alla möjligheter som digitaliseringen ger för att stärka europeiskt näringsliv, skapa nya arbetstillfällen och ge bättre förutsättningar för konsumenter. En framgångsrik datadriven forskning och innovation, som bl.a. bidrar till en omställning till en grön resurseffektiv ekonomi, är viktiga delar av detta.

36.4 Partnerskapsprogram

I juli 2013 presenterades kommissionens meddelande om partnerskapsprogram inom forskning och innovation (se faktapromemoria 2012/13:FPM153) tillsammans med ett antal specifika förslag till program inom olika forsknings- och innovationsområden under artikel 185 och artikel 187 i EUF-fördraget. Sammantaget syftar programmen till att mobilisera en total investering på ca 22 miljarder euro, varav ca en tredjedel finansieras genom EU:s budget ur Horisont 2020 och resten från näringslivet och medlemsstaterna. Sverige har generellt ställt sig positiv till de föreslagna programmen.

En svensk EU-samordningsfunktion med uppdrag att förstärka det strategiska arbetet inom det europeiska forskningsarbetet och särskilt partnerskapsprogrammen etablerades under slutet av det sjunde ramprogrammet. Sedan dess har EU-samordningsfunktionens arbete

Skr. 2015/16:115 resulterat i ett antal bedömningar om svenskt deltagande och finansiering i de europeiska partnerskapsprogrammen. I den nationella samordningsfunktionen ingår Energimyndigheten, Formas, Forte, Rymdstyrelsen, Vetenskapsrådet och Vinnova.

36.5 Europeiska innovationspartnerskap

Europeiska innovationspartnerskap (EIP) föreslogs av kommissionen i flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen som är en del av Europa 2020-strategin (se faktapromemoria 2010/11:FPM20). Partnerskapen ska bidra till att testa nya tillvägagångssätt när det gäller EU:s forsknings- och innovationsaktiviteter. De ska drivas av utmaningar, agera i hela forsknings- och innovationskedjan samt integrera och förbättra samordningen av befintliga instrument och initiativ. Innovationspartnerskap har hittills inrättats för råvaror, aktivt och hälsosamt åldrande, vatten och hållbart jordbruk samt s.k. smarta städer och samhällen. Under året har svenska intressenter bedrivit samordnade innovationsinsatser för att bl.a. främja tillgången till råvaror, utveckla ett hållbart jordbruk och uppnå ett aktivt åldrande i god hälsa. Alla dessa tre områden kräver mer samordnade insatser inom både den offentliga och den privata sektorn för att man ska kunna förbättra medborgarnas livskvalitet och säkra EU:s ledande ställning i världen.

36.6 Europeiska institutet för innovation och teknik

Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) består av ett antal kunskaps- och innovationsplattformar (KIC-ar) inom områden där det finns stor potential till innovationer. EIT och dess KIC integrerar utbildning, forskning och innovation och syftet är att få ett konkurrenskraftigare Europa genom ökad innovation och entreprenörskap (se faktapromemoria 2011/12:FPM87). En KIC är ett konsortium som spänner över många länder, universitet och företag och är ett system där forskare, studenter och entreprenörer arbetar inom olika inriktningar. För närvarande har EIT initierat fem KIC-ar; en inom informations- och kommunikationsteknik, en inom klimat, en inom energi och under 2015 en inom råvaror samt en inom hälsosamt aktivt liv och åldrande. Svenska universitet och högskolor är involverade i fyra av dessa och deltagande ger stora möjligheter till ytterligare medel till forskning och utbildning i Sverige. Kommissionen ska utlysa KIC-ar i ytterligare två omgångar, år 2016 och 2018.

36.7 Ordförandeskap i EUREKA

Från och med den 1 juli 2015 till och med den 30 juni 2016 är Sverige ordförande i EUREKA, ett internationellt nätverk vars syfte är att främja transnationella samarbetsprojekt inom marknadsnära forskning och utveckling. EUREKA är av stort intresse för svensk industri och ett av

Vinnovas viktigaste instrument för internationalisering av små och medelstora företag inom marknadsnära FoU. Ordförandeskapet ger möjlighet att ytterligare profilera Sverige som ett ledande forsknings- och innovationsland.

Skr. 2015/16:115

EUREKA är ett samarbetsnätverk med 40 medlemsländer samt kommissionen som har skapats för att främja samarbete mellan företag och forskare i Europa när det gäller marknadsnära forskning och teknisk utveckling. Målet för EUREKA är att stärka den europeiska industris konkurrenskraft på världsmarknaden. I projekten samarbetar såväl små som stora företag, institutioner och myndigheter från minst två medlemsländer. Det är deltagarna själva som initierar och utformar samarbetet. Sedan starten 1985 har fler än 4 000 EUREKA-projekt skapats och godkänts av nätverket.

37 Den europeiska rymdpolitiken

Rymdverksamheten spelar en viktig roll för möjligheten att framgångsrikt möta globala samhällsliga utmaningar samt skapa innovativa lösningar och ge kunskap inom områden med stor betydelse för samhällsutvecklingen.

Under året har rådsarbetet framför allt inneburit förhandlingar om ett förslag till direktiv från kommissionen om spridning av högupplöst jordobservationsdata från kommersiella satelliter, ett förslag som dock drogs tillbaka av kommissionen i juni.

37.1 Direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål

I juni 2014 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv som syftade till att säkerställa att den inre marknaden för produkter och tjänster baserade på högupplösta satellitdata (HRSD) från kommersiella satelliter fungerar och utvecklas väl. Det handlade om att inrätta en öppen, rättvis och konsekvent rättslig ram för alla medlemsstater. Målet för initiativet var att främja tillväxten av marknaderna för jordobservation i Europa, särskilt tjänstemarknaden, att främja konkurrenskraften hos EU:s sektor för jordobservation, och att främja konkurrenskraften hos företag som använder jordobservationsdata i Europa.

Redan från början ansåg ett antal medlemsstater att direktivet inte löste något verkligt marknadsproblem och därför borde dras tillbaka. Förhandlingarna om direktivet fortsatte dock under det första halvåret 2015, men i juni beslutade kommissionen att dra tillbaka förslaget då tveksamheten hade vuxit hos allt fler medlemsstater under förhandlingarna.

EU:s sammanhållningspolitik har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU. Den ska bidra till att minska regionala skillnader, främja social inkludering och medverka till tillväxt och utveckling. Programverksamheten för perioden 2014–2020 har startat under året. Under december 2014 godkände kommissionen nio regionalfondsprogram och ett nationellt socialfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning. Under 2015 fattades även beslut om ett program för lokalt ledd utveckling finansierat av både regionalfonden och socialfonden. Beträffande det territoriella samarbetet har kommissionen godkänt alla tretton program, där samtliga fem program med svensk förvaltande myndighet godkändes i december 2014.

Under hösten har frågan om hur ESI-fonderna kan bidra till att hantera flyktingsituationen diskuterats. De svenska förvaltande myndigheterna har under slutet av året påbörjat arbetet med bedömning av, och planering för, hur fonderna utifrån de befintliga programmen kan bidra till hanteringen av flyktingströmmen eller konsekvenser därav, t.ex. i form av integration för nyanlända.

Rådet för allmänna frågor behandlade i november samlat olika frågor i sammanhållningspolitiken, däribland förenkling, kopplingen till en koldioxidsnål ekonomi och INTEREG-programmen. Även frågor kring sammanhållningspolitikens roll avseende migration kom upp. Regeringen gav inför rådet för allmänna frågor information till näringsutskottet och hade samråd med EU-nämnden.

39 Transporter

Ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft. En hel del arbete återstår fortfarande innan den inre marknaden för transporter kan anses färdig. Tre nyckelåtgärder i den andra inre marknadsakten avser transportområdet, nämligen det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet.

Arbetet i rådet med dessa åtgärder har under året främst avsett järnvägsfrågorna men arbetet med det s.k. hamnpaketet har också avancerat. Europaparlamentet har dock inte avslutat sin första behandling av detta förslag.

Under året antogs ny lagstiftning om vägfordons mått och vikt, färdskrivare, informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott och nödlarmstjänst.

39.1 Frågor som rör flera transportslag

39.1.1 Transeuropeiska transportnät

I juni godkände medlemstaterna arbetsplanerna för det transeuropeiska transportnätets (TEN-T) nio stamnätsskorridorer samt de två horisontella korridorerna för European Rail Traffic Management System (ERTMS) respektive Sjömotorvägar. Syftet med arbetsplanerna är att analysera utvecklingen av respektive korridor och innehåller beskrivningar av korridorernas egenskaper, gränsöverskridande sektioner, projektlista samt korridorernas mål i enlighet med målen i förordningen (EU) nr 1315/2013 om TEN-T.

För Sverige innebär det arbetsplanerna för korridoren mellan Helsingfors och Valetta som kallas för Skandinaviska-medelhavskorridoren (Scan-Med) och arbetsplanerna för ERMTS respektive Sjömotorvägar. Av de totalt 394 identifierade projekt i arbetsplanerna berörs Sverige av 52.

I juli godkände medlemsstaterna projektlistan för medfinansiering under 2014 års transportutlysning i Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF). 56 projekt inlämnades med svenska partners varav 26 föreslogs för finansiering. Den svenska bidragsdelen uppskattas till ca 78 miljoner euro. Total budget för utlysningen var 12 miljarder euro varav åtta var vikta till sammanhållningsländerna.

39.1.2 Infrastruktur för alternativa bränslen

I oktober 2014 antog Europaparlamentet och rådet ett direktiv om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen. Syftet med direktivet är att minimera transporternas oljeberoende och minska deras inverkan på miljön. Direktivet ska vara genomfört av medlemsstaterna senast den 18 november 2016. Regeringskansliet har under 2015 påbörjat arbetet med att genomföra direktivet.

39.2 Landtransporter

39.2.1 Förordningen om färdskrivare

I juli 2011 lade kommissionen fram ett förslag om ändring av förordningen om färdskrivare vid vägtransporter (se faktapromemoria 2011/12:FPM22). Vid rådet i juli antogs en politisk överenskommelse om förordningen. Förslaget överensstämmer i huvudsak med den text som beslutats som en allmän riktlinje under 2012. Under året har diskussioner förts med Europaparlamentet och en uppgörelse har nåtts. Europaparlamentet antog förslaget i januari och rådet bekräftade uppgörelsen i februari.

Under 2015 har tre artiklar i förordningen börjat tillämpas. Övriga ska tillämpas från och med den 2 mars 2016 under förutsättning att en överenskommelse går att nå när det gäller de tekniska frågorna i bilagan. Om så inte sker kan tidpunkten för ikraftträdandet komma att flyttas fram.

39.2.2 Vägfordons mått och vikt

Våren 2013 presenterade kommissionen sitt förslag till direktiv om ändring av direktivet om största tillåtna dimensioner och vikter för vissa vägfordon (se faktapromemoria 2012/13:FPM111). Förslaget förhandlades mellan rådet och Europaparlamentet främst under 2014 och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj 2014. Eftersom rådets och Europaparlamentets positioner i utgångsläget skiljt sig åt har förhandlingarna bitvis varit komplicerade och utdragna. En uppgörelse mellan rådet och Europaparlamentet uppnåddes i början av 2015 och förslaget kunde antas i april 2015.

Direktivet innebär främjande av intermodala transporter, främjande av aerodynamiska hytter, aerodynamiska anordningar på fordon, el- och hybridmotorer som har en positiv inverkan på miljön. Eftersom vikten/längden på dessa miljöfrämjande element ofta innebär att fordonen väger mer/är längre än de värden som fastställts i direktivet, föreslås vissa undantag för sådana fordon. Det antagna direktivet medför inte någon förändring när det gäller gränsöverskridande trafik med långa och tunga fordon.

Nödlarmstjänsten e-call är en av sex prioriterade åtgärder i ramdirektivet om intelligenta transportsystem (ITS-direktivet). Kommissionen lämnade den 13 juni 2013 två förslag om e-call, som förhandlades i rådet under 2014. Eftersom förslagen hänger samman redogörs nedan för arbetet med båda två.

Nödlarmssystemet e-call ska ses som ett tillägg till de nationella 112-tjänsterna och är ett system i fordonet som genom automatisk aktivering vid allvarlig olycka, eller vid manuell aktivering, skickar datauppgifter om fordonets lokalisering, färdriktning, identitet m.m. till vald alarmeringstjänst (i Sveriges fall SOS Alarm). Larmcentralen ringer upp fordonet och en linje öppnas via högtalartelefonen. Syftet med nödlarmstjänsten är att den enskilde ska få snabb och adekvat hjälp vid ett nödläge genom att hjälporganen, dvs. räddningstjänsten, polis och ambulans, ska komma fram till det larmande fordonet tidigare. Genom att svarstiden för räddningsinsatser reduceras förväntas nödlarmstjänsten e-call minska antalet dödsfall samt lindra följderna av trafikolyckor i unionen.

Europaparlamentet och rådet beslutade i maj 2014 om införande av en interoperabel EU-omfattande e-call-tjänst (585/2014/EU). Enligt beslutet ska medlemsstaterna införa larminfrastrukturen för e-call senast sex månader före tillämpningsdagen för förordningen om typgodkännandet, dock senast den 1 oktober 2017.

Förslaget till förordning om typgodkännandekrav för montering av fordonsbaserade e-call system (KOM(2013) 316) förhandlades främst under 2014 i rådsarbetsgruppen för teknisk harmonisering (motorfordon). I april beslutades förordningen (EU) 2015/758 om typgodkännandekrav för montering av e-call-system som bygger på 112-tjänsten i fordon och om ändring av direktiv 2007/46/EG. Förordningen anger de tekniska krav e-call i fordon ska uppnå för att fordonet ska typgodkännas.

39.2.4 Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott

I maj 2014 ogiltigförklarade EU-domstolen direktiv 2011/82/EU om underlättande av ett gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott med anledning av felaktig rättslig grund (mål C-43/12).

Direktivet handlar om utbyte av information om uppgifter i fordonsregister för att identifiera ägare till fordon som varit inblandade i trafikbrott i andra medlemsstater än den där de är registrerade.

Kommissionen utarbetade därför 2014 ett nytt förslag med artikel 91 i EUF-fördraget som rättslig grund. Förslaget var i stort sett identiskt med texten i det ogiltigförklarade direktivet men innehöll ändringar som kommissionen ansåg nödvändiga för att följa domstolens dom.

Rådet antog en allmän riktlinje om förslaget i oktober 2014 och samråd med EU-nämnden ägde rum i samma månad. Rådet och Europaparlamentet kunde nå en uppgörelse i den första behandlingen och förslaget antogs i mars.

39.2.5 Fjärde järnvägspaketet

I januari 2013 lade kommissionen fram sitt i den andra inremarknadsakten aviserade förslag om ett fjärde järnvägspaket vilket innehåller sammanlagt sex rättsakter (se faktapromemorior 2012/13:FPM66 och 2012/13:FPM67). Det övergripande syftet med paketet är att fullborda lagstiftningen som inrättar ett gemensamt europeiskt järnvägsområde genom att förbättra kvaliteten och öka valfriheten när det gäller järnvägstjänster i Europa. Paketet är indelat i två tematiska huvuddelar eller pelare. Den ena rör driftskompatibilitet och säkerhet och den andra framförallt fortsatt öppning av marknaden för järnvägstransporter, bl.a. för inrikes persontrafik, krav på konkurrensutsatt upphandling av avtalad trafik och mer detaljerade principer för styrning av infrastrukturförvaltare.

Rådsbehandlingen började i februari 2013 med den tekniska pelaren. I juni 2015 kom rådet och Europaparlamentet i princip överens om de tre berörda rättsakterna i denna pelare. Resultatet av förhandlingarna om den tekniska pelaren blev att kommissionens förslag omarbetades i väsentliga delar. Behörigheten att besluta om godkännande av fordon och utfärdande av säkerhetsintyg till järnvägsföretag delas mellan den Europeiska järnvägsbyrån och de nationella säkerhetsmyndigheterna (i Sverige Transportstyrelsen). Ansökningar om godkännande av fordon och utfärdande av säkerhetsintyg ska riktas till Europeiska järnvägsbyrån via en s.k. enda kontaktpunkt där sökande kan välja att söka ett europeiskt eller nationellt godkännande. Om fordonet endast är avsett för inhemsk trafik eller om järnvägsföretaget bara verkar inom det egna landet behandlas ansökan av den nationella myndigheten. I övriga fall utfärdar byrån godkännandet eller intyget, efter att ha inhämtat yttranden från de berörda nationella myndigheterna. Den av rådet införda tillsynsartikeln i säkerhetsdirektivet kvarstår i överenskommelsen med Europaparlamentet. Artikeln ger de nationella myndigheterna exklusiv behörighet att bedriva tillsyn av verksamheter inom det egna landet.

Förhandlingarna om marknadsöppningspelaren av paketet inleddes av rådet sommaren 2014. I december 2014 antog rådet en allmän riktlinje om upphävande av förordningen om regler för järnvägsföretagens redovisning. I oktober antog rådet en allmän riktlinje om de två kvarstående rättsakterna SERA-direktivet och EU:s kollektivtrafikförordning. Av denna allmänna riktlinje framgår att rådet ger sitt stöd till fortsatt marknadsöppning och för principen om att kollektivtrafikavtal som huvudregel ska upphandlas i konkurrens. Den första trilogen om marknadsöppningsdelen hölls i oktober. Trilogen kommer att åtminstone pågå till och med första kvartalet 2016.

Europaparlamentet antog lagstiftningsresolutioner för samtliga rättsakter i paketet i februari 2014. Såväl rådet som Europaparlamentet har uttalat att samtliga sex rättsakter bör antas i ett sammanhang, dvs. paketet bör inte delas upp i olika delar.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, juni och oktober.

I EU:s lagstiftning behandlas transporter på inre vattenvägar som landtransporter.

EU-regelverket för inlandssjöfarten omfattar ett 20-tal direktiv och förordningar. Bland dessa är det tekniska direktivet (2006/87/EG) centralt och handlar i huvudsak om hur fartygen ska vara konstruerade och vilken utrustning de ska ha. Uppfyller man kraven i direktivet utfärdas ett s.k. gemenskapscertifikat och detta möjliggör inlandssjöfart på EU:s inre vattenvägar. Kraven i 2006/87 bygger till stor del på de standarder som Centralkommissionen för Rhensjöfarten (CCNR) har utarbetat. CCNR fastställer de tekniska föreskrifterna för fartyg som trafikerar Rhen och utfärdar bl.a. Rhen-certifikat. Enligt kommissionen är det svårt att upprätthålla likvärdigheten mellan de två certifikaten då de är kopplade till två olika regelverk och två olika organisationer.

Syftet med kommissionens förslag till direktiv om tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/87 från 2013 är att skapa en struktur på direktivet som underlättar framtagandet av tekniska standarder för inlandssjöfarten. Därigenom kan en bättre teknisk harmonisering uppnås mellan det arbete som utförs inom EU respektive CCNR. Det föreslås alltså inga ändringar av de gällande tekniska standarderna. Arbetet påbörjades i rådsarbetsgruppen i januari 2015. En allmän riktlinje antogs av TTE-rådet den 11 juni 2015. Trafikuskottet informerades i juni och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

Parallellt har ett arbete pågått för att hitta en lämplig organisatorisk struktur som gör det möjligt för EU och CCNR att utarbeta gemensamma tekniska standarder. I juni bildades den europeiska kommittén för utarbetande av standarder för inlandssjöfarten (CESNI). Kommittén är öppen för experter som företräder EU:s och CCNR:s medlemsstater.

39.3 Sjöfart

39.3.1 Hamnpaketet

År 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om inrättande av en ram för tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar (se faktapromemoria 2012/13:FPM128). Förslaget syftar till att bidra till ett mer effektivt och hållbart transeuropeiskt transportnät (TEN-T). Detta mål ska uppnås genom inrättandet av en ram som förbättrar hamnarnas effektivitet och hjälper dem att hantera olika transport- och logistiktjänster. Utgångspunkten är rätten att erbjuda hamntjänster som ska vara öppna för alla. Insynen i hamnfinansieringen ska ökas för att undvika snedvriden konkurrens och samtidigt ska det redovisas hur offentliga medel fördelas mellan olika typer av hamnverksamhet.

Samtliga 319 kusthamnar inom TEN-T omfattas av förslaget. De finansiella förbindelserna mellan myndigheter och en hamnledning som erhåller offentliga medel ska på ett öppet och transparent sätt kunna

Skr. 2015/16:115 avläsas i räkenskaperna. Förslaget började behandlas i rådet under 2013 och en allmän riktlinje kunde nås i oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad. Europaparlamentet tog också i oktober upp förslaget och de därtill inkomna ändringsförslagen till diskussion. Det är dock oklart när omröstning kommer att ske i Europaparlamentet.

39.4 Den integrerade havspolitikern

Den integrerade havspolitikern inrättades vid utgången av 2007 genom att Europeiska rådet antog slutsatser med anledning av en vitbok från kommissionen om detta tvärssektoriella politikområde. Under året har rådsarbetet främst inriktats på genomförandet av handlingsplanen till den maritima säkerhetsstrategi som beslutades i juni 2014.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i december 2014.

Säkerhetsstrategin och handlingsplanen innehåller åtgärder för att stärka säkerheten till sjöss och längs kusterna i EU:s medlemsstater. Ansvar för åtgärderna har fördelats på kommissionen, EU:s utrikestjänst, medlemsstaterna och vissa av EU:s byråer. Fortsatt arbete för att etablera en gemensam informationsmiljö sker också inom det tvärssektoriella området sjöövervakning.

39.5 Luftfart

39.5.1 Det gemensamma luftrummet

Kommissionen presenterade i juni 2013 inom ramen för den andra inremarknadsakten en revidering av lagstiftningen kring det gemensamma europeiska luftrummet (se faktapromemoria 2012/13:FPM136). Paketet innehöll en sammanskrivning av de fyra lagstiftningarna om det gemensamma luftrummet samt justeringar i förordningen om den europeiska byrån för luftfartssäkerhet (216/2008). Kommissionens övergripande syfte är att påskynda genomförandet av det gemensamma luftrummet. Föreslagna ändringar rör bl.a. former för bildande av funktionella luftrumsblock, medlemsstaternas roll i preciseringen av prestationsmål och former för anställning av personal i nyckelbefattningar i de nationella tillsynsmyndigheterna.

Förslaget diskuterades vid ett informellt transportministermöte i september 2013 där medlemsstaterna var starkt kritiska mot kommissionens förslag. Skälen var att elementen av överstatlighet och medlemsstaternas minskade möjlighet till påverkan av prestationsmålen. Det italienska ordförandeskapet drev under hösten 2014 frågan i en riktning som medlemsstaterna kunde acceptera och rådet antog en allmän inriktning om förslagen i december 2014.

Förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet har blockerats av att Storbritannien och Spanien inte kunnat enas om hur lagstiftningen ska tillämpas på Gibraltar flygplats. Det inkommande nederländska ordförandeskapet kommer eventuellt under våren 2016 ta upp förhandlingarna med Europaparlamentet.

Arbetet i rådet med det s.k. flygplatspaketet påbörjades under 2012. Det innehåller förslag till översyn av direktiven om marktjänster och buller från flygplatser och av förordningen om fördelning av ankomst- och avgångstider ("slotsförordningen") (se faktapromemorior 2011/12:FPM73, 2011/12:FPM75 respektive 2011/12:FPM74). Rådet antog under samma år allmänna riktlinjer för de tre rättsakterna inom paketet. Europaparlamentet förkastade kommissionens förslag till ändring av marktjänstdirektivet vilket även påverkade framdriften av de andra rättsakterna. Kommissionen har därefter återtagit förslaget om översyn av direktivet om marktjänster medan en överenskommelse nåddes mellan rådet och Europaparlamentet om förslaget om buller från flygplatser under 2014. Fortsatt förhandling mellan rådet och Europaparlamentet om det återstående förslaget om översyn av "slotsförordningen" är dock blockerad av diskussioner om tillämpning vid Gibraltar (se avsnitt 39.5.1).

39.5.3 Översyn av flygpassagerares rättigheter

Kommissionen presenterade i juni 2013 ett förslag till ändringar av två EU-förordningar som gäller flygpassagerarnas rättigheter (se faktapromemorior 2012/13:FPM91). De mest centrala frågorna gäller flygbolagens skyldigheter vid olika fall av resestörningar som exempelvis inställda och försenade flyg. Passageraren kan vid sådana tillfällen ha rätt till ekonomisk kompensation och assistans av olika slag.

Bakgrunden till kommissionens ändringsförslag är dels att flygbolag till viss del underlåter att fullgöra sina skyldigheter gentemot passagerarna enligt EU-förordningarna, dels att flygbolagens ekonomiska situation är sådan att de mest kostsamma aspekterna av förordningarna behöver minskas. Förslaget syftar därför till att säkerställa att passagerarnas rättigheter verkligen tillvaratas samtidigt som flygbolagens finansiella kapacitet beaktas i högre utsträckning.

Förslaget förhandlades i rådet under hösten 2013 och våren 2014. Sverige ställde sig i förhandlingarna i huvudsak bakom inriktningen på förslaget i de centrala frågorna, men har framhållit att passagerarnas rättigheter inte får urholkas.

Efter ett uppehåll under hösten 2014 återupptogs förhandlingarna under våren 2015. Trots att rättsakten behandlades vid ett stort antal tillfällen under våren lyckades man inte nå tydliga framsteg i rådsarbetsgruppen. Flera viktiga frågor återstår att lösa ut. Vid rådet i juni presenterades därför endast en lägesrapport, vilket föregicks av information till civilutskottet och samråd med EU-nämnden. Förhandlingarna har sedan dess legat nere.

Europaparlamentet antog i februari 2014 sin ståndpunkt vid första behandlingen på grundval av det förslag som kommissionen lagt fram. Europaparlaments förslag innehåller såväl en rad ändringar av kommissionens ursprungliga förslag som flera egna förslag. Ändringarna och de egna förslagen går i passagerarvänlig riktning.

40 Politiken för informationsområdet

De åtgärder som vidtas inom området politiken för informationsområdet syftar till att bidra till goda förutsättningar för väl fungerande marknader och effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och bästa möjliga utbud av kommunikationstjänster. Sverige har under året prioriterat frågorna om den europeiska inre marknaden för elektronisk kommunikation.

40.1 Europeisk inre marknad för elektronisk kommunikation

I november trädde en ny EU-förordning i kraft om roaming och nätneutralitet, den s.k. TSM-förordningen. Förhandlingarna hade pågått i ca två år. De nya bestämmelserna om nätneutralitet innebär att regleringsmyndigheterna har fått ytterligare verktyg att skydda det öppna internet. Det finns nu bl.a. konkreta regler om trafikhantering och likabehandling av trafik över en internetanslutningstjänst. Det är regeringens inställning att reglerna är långsiktigt hållbara och inte hämmar den dynamiska utvecklingen av tjänster på internet.

Den nya regleringen av roaming, vid sidan av gällande roaming-förordning, innehåller en huvudregel om förbud mot att ta ut särskilda avgifter för roaming på slutkundsnivå inom EU fr.o.m. den 15 juni 2017. Samtidigt införs regler så att bland andra svenska operatörer genom avgifter får täckning för sina kostnader på grossistnivå, så att höjningar på nationella priser samt konkurrensnedvridningar operatörer emellan, kan undvikas. Ett bärande inslag i helhetsbilden av denna marknad är att en grossistprisöversyn kommer att genomföras, vilken förmodligen kommer leda till lägre grossistpriser för många operatörer. Regeringen bedömer att svenska kunder som använder sin mobiltelefon vid tillfälliga resor inom EU kommer att få minskade kostnader successivt. TSM var uppe på TTE-rådet den 12 juni 2015.

Trafikutskottet informerades i juni och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

40.2 Direktiv om nät- och informationssäkerhet

Kommissionen presenterade i februari 2013 ett förslag till direktiv om åtgärder för att säkerställa en hög gemensam nivå av nät- och informationssäkerhet i hela unionen (NIS-direktivet).

Förslaget till direktiv innehåller regler som enkelt uttryckt kan sägas omfatta tre delar; nationella åtgärder; samarbete inom EU samt behandlingen av olika sektorer. När det gäller det förstnämnda finns i NIS regler som ålägger alla medlemsstater att se till att de har en miniminivå av nationell kapacitet avseende informationssäkerhet genom att inrätta nationella myndigheter för nät- och informationssäkerhet,

inrätta incidenthanteringsorganisationer (CERT) och anta nationella strategier för nät- och informationssäkerhet. Skr. 2015/16:115

När det gäller samarbete ska det enligt NIS skapas två nivåer av samverkan mellan medlemsstaterna; en strategisk, övergripande nivå och en annan nivå där myndigheterna samarbetar och utbyter erfarenheter och diskuterar icke-känslig information relaterad till it-incidenter. Därtill kan de myndigheter som så vill gå in i djupare samarbete.

I fråga om det tredje området innehåller förslaget, en lista över olika sektorer som omfattas. Aktörer inom specifika kritiska sektorer (som bl.a. transport, energi, hälsovård m.fl.) kommer att, av nationella myndigheter, åläggas specifika säkerhetskrav men också krav om att underrätta de behöriga myndigheterna om it-incidenter som skulle kunna utgöra ett hot mot deras nät och informationssystem och som på ett allvarligt sätt påverkar kontinuiteten för kritiska tjänster. Det är således de enskilda medlemsstaterna som har att göra bedömningar när det gäller vilka aktörer, inom de angivna sektorerna, som är att anse som så samhällskritiska att de ska omfattas av kraven. Kommissionens förslag har behandlats i arbetsgruppen för telekom sedan februari 2013. Europaparlamentet antog sin ståndpunkt i första behandlingen i mars 2014.

Tre triloger har genomförts under året, 30 april, 29 juni och 17 november.

Direktivet togs upp vid TTE-rådet den 12 juni och den 11 december. Samråd ägde rum med EU-nämnden i maj och i december. Den 18 december godkände coreper förslaget till direktiv.

40.3 Tillgänglighet till myndigheters webbplatser

Kommissionen presenterade i december 2012 ett förslag till direktiv om tillgängligheten till offentliga myndigheters webbplatser (se faktapromemoria 2012/13:FPM53). Syftet med direktivet är att minska skillnaderna mellan medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillgänglighet till myndigheters webbplatser. Genom direktivet föreslås tillgänglighetskriterier för myndigheters webbsidorplatser som ska bli standardiserade på EU-nivå. Även kommunernas och landstingens webbplatser kommer att beröras av förslaget. Webbtillgänglighet är av stor vikt för offentliga myndigheter för att de ska kunna nå ut till så många som möjligt och fullgöra sina offentliga åtaganden.

Lågintensiva diskussioner om direktivförslaget har ägt rum i rådet under 2014 och 2015. Lägesrapporter har presenterats på TTE-rådet senast i december. Regeringen ser ökad tillgänglighet på myndigheters webbplatser som viktig eftersom alla ska kunna ta del av information på myndigheters webbplatser. Regeringen ställer sig därför i huvudsak positiv till kommissionens intentioner om ökad tillgänglighet på myndigheters webbplatser. Det är dock angeläget att harmoniserade lagregler utformas på ett balanserat och ändamålsenligt sätt samt utan onödigt tunga regler kring tillsyn och rapportering. Trafikuskottet informerades i juni och december och samråd med EU-nämnden inför TTE-rådet ägde rum under samma månader.

40.4 Gemensamma ståndpunkter för Världsradiokonferensen 2015

Den 16 oktober antog rådet slutsatser med EU-gemensamma ståndpunkter till förhandlingsarbetet vid Internationella teleunionens världsradiokonferens. Världsradiokonferensen syftar bl.a. till att deltagande länder ska komma överens om fördelning av frekvenser. Sverige har varit aktivt vid framtagandet av rådsslutsatserna. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

40.5 Internetpolitik och internets förvaltning

USA:s handelsdepartement som har ansvar för översyn av ändringar i internets rot-zon, har aviserat sin avsikt att överlämna översynsansvaret till internetsamhället i flerpartsamverkan. USA:s syfte med initiativet är att bemöta kritik från länder som menar att internet står under USA:s unilaterala kontroll. Utvecklingen har välkomnats av Sverige och följer en ökad global närvaro av organisationen ICANN och en stärkt modell av flerpartsamverkan.

Det lettiska ordförandeskapet föreslog rådsslutsatser för internets förvaltning som diskuterades vid ett antal rådsarbetsgruppsmöten och antogs vid TTE-rådet den 12 juni. Slutsatserna syftar till att beskriva EU:s position i frågor om internets förvaltning i syfte att stärka det europeiska inflytandet i internationella möten. Trafikutskottet informerades i juni och överläggning med EU-nämnden ägde rum samma månad.

40.6 Interoperabilitet mellan medlemsstaternas offentliga förvaltningar

Gränsöverskridande interoperabilitet mellan medlemsstaternas offentliga förvaltningar är ett viktigt mål för EU. Hösten 2009 antogs ett beslut för att inrätta ett program kring interoperabilitet mellan europeiska offentliga förvaltningar, kallat ISA-programmet. Programmet är giltigt t.o.m utgången av 2015. I oktober 2013 antog Europeiska rådet slutsatser som underströk att moderniseringen av offentliga förvaltningar måste fortsätta, med ett snabbt införande av tjänster inom e-förvaltning, e-hälsovård, e-fakturor och e-upphandling som är beroende av interoperabilitet. Bättre digitala tjänster kommer att underlätta för medborgare och företag i Europa i sina kontakter med offentlig sektor. Det kommer också att leda till kostnadsbesparingar och öka effektiviteten, öppenheten och kvaliteten när det gäller den offentliga sektorns tjänster. I juni 2014 presenterade kommissionen ett förslag om nytt program, kallat ISA2. Programmet antogs av Europaparlamentet och rådet den 25 november 2015 och ska gälla från den 1 januari 2016 till 31 december 2020. Trafikutskottet informerades i juni och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

EU:s strategi på energiområdet vilar på tre pelare: miljömässig hållbarhet (inklusive bekämpande av klimatförändringar), konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet.

Inom dessa tre områden har EU satt upp energi- och klimatmål för 2020 och 2030 och klimatmål för 2050.

Ramverket för den europeiska klimat- och energipolitiken till 2030 antogs i oktober 2014 och innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 40 procent, andelen förnybar energi ska vara minst 27 procent och att energieffektiviseringen ska öka med minst 27 procent till 2030. Det långsiktiga klimatpolitiska målet för 2050 innebär 80–95 procent lägre växthusgasutsläpp.

I februari presenterade kommissionen en strategi för en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik. Förslaget lyfter fram 15 konkreta åtgärdsområden för att få till stånd Energiunionen och listar 43 förslag på nya initiativ och lagförslag. Dessa innebär i princip en översyn av hela energipolitiken i EU.

41.1 Strategi för en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

Den 25 februari presenterade kommissionen en strategi för en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik (se faktapromemoria 2014/15:FPM23). Kommissionen föreslår i sitt meddelande en Energiunion som består av fem, ömsesidigt förstärkande dimensioner: försörjningstrygghet, inre marknad, energieffektivitet, minskade klimatutsläpp samt forskning, innovation och konkurrenskraft. Energiunionen kommer att innebära en översyn av i princip hela den europeiska energilagstiftningen och att en rad nya initiativ tas fram. Delar av Energiunionen syftar specifikt till att genomföra 2030-ramverket.

Sverige har drivit att Energiunionen ska bidra till att skapa ett energisystem som är i linje med vad som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt. Arbetet ska bygga på EU:s tre energipolitiska pelare (ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet), vara ömsesidigt förstärkande och vidtas parallellt. Sverige har också framhållit vikten av en väl fungerande inre marknad.

Meddelandet diskuterades vid TTE-rådet (energi) den 5 mars och vid miljörådet den 6 mars. Europeiska rådet den 19–20 mars antog slutsatser om meddelandet. Energiministerna antog rådsslutsatser vid TTE-rådet den 8 juni.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari, mars och juni.

Överläggning med näringsutskottet ägde rum i juni.

41.2 Styrningssystemet för Energiunionen inklusive 2030-ramverket

Energiunionen ska följas upp med ett styrningssystem. Det huvudsakliga tillvägagångssättet är en utökad dialog och ett informationsutbyte mellan olika aktörer inom energiområdet. Dialogen ska förmå aktörer på EU-, nationell- och lokal nivå att bidra till energiunionens målsättningar. Kommissionen kommer att koordinera styrningen.

Styrningssystemet ska bl.a. säkerställa genomförandet av den inre energimarknaden och genomförandet av klimat- och energipolitiken till 2030. Detta gäller särskilt genomförandet av de överenskomna målen för förnybar energi och energieffektivitet till 2030 som är bindande respektive indikativa på EU-nivå, sektorer utanför handelssystemet och målet om sammanlänknings för el.

Sverige har drivit ett robust och förutsägbart styrningssystem för att genomföra Energiunionen och 2030-ramverket. Sverige har arbetat för ett ramverk för styrning av energiunionens alla fem dimensioner.

Vid TTE-rådet (energi) den 26 november antogs rådsslutsatser. Slutsatserna redogör för principerna för styrningssystemet, dess viktigaste komponenter och för nästa steg i genomförandet av Energiunionen. De viktigaste komponenterna som pekas ut är de nationella klimat- och energiplanerna, en konstruktiv dialog mellan medlemsstaterna och kommissionen samt övervakning och utvärdering av uppfyllelsen av Energiunionens målsättningar baserat på ett antal indikatorer.

Överläggning med näringsutskottet ägde rum i september. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

41.3 Energimärkningen

Den 15 juli presenterade kommissionen ett förslag till nytt ramverk för EU:s energimärkning (se faktrapomemoria 2014/15:FPM46). Förslaget innebär en ändring av det s.k. energimärkningsdirektivet från 2010 om märkning och standardiserad information om energirelaterade produkters användning av energi och andra resurser. Direktivet är ett viktigt instrument i EU:s politik för att främja energieffektivisering.

Kommissionens förslag innebär att det befintliga direktivet ersätts av en förordning, för att säkerställa att märkningen följs på ett mer enhetligt sätt i unionen. Kommissionen föreslår också att en produktdatabas inrättas dit leverantörer har en skyldighet att rapportera in nya produkter som introduceras på marknaden.

På TTE-rådet den 26 november uppnåddes enighet om en allmän riktlinje inför förhandlingar med Europaparlamentet våren 2016.

Kommissionens förslag behandlades vid överläggning i näringsutskottet i september och i november. Samråd ägde rum med EU-nämnden i november.

41.4 Utsläpp orsakade av indirekt förändrad markanvändning (ILUC)

Skr. 2015/16:115

I oktober 2012 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om ändring av direktivet om kvaliteten på bensen och dieselbränslen och om ändring av direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (se faktagromemoria 2012/13:FPM40).

Direktivet syftar till att minimera risken för utsläpp orsakade av indirekt förändrad markanvändning. Med indirekt förändrad markanvändning (ILUC) menas att ökad produktion av biodrivmedel i ett land kan leda till att annan jordbruksproduktion trängs undan, vilket i förlängningen kan leda till en omvandling av skogs- eller betesmark till jordbruksmark i andra länder och därigenom orsaka indirekta utsläpp av växthusgaser.

Vid rådet för jordbruk och fiske den 13 juli godkändes den överenskommelse som nåtts med Europaparlamentet i andra behandlingen.

Det slutliga kompromissförslaget innehåller ett tak om 7 procent för andelen konventionella biodrivmedel, som medlemsstaterna får använda i sin redovisning av målpuffyllelse när det gäller 10 procent-målet för andelen förnybar energi i transportsektorn enligt förnybartdirektivet. ILUC-faktorer ska användas för rapportering enligt båda direktiven. Medlemsstaterna ska ange indikativa mål för avancerade biodrivmedel med 0,5 procent som ett referensvärde. Sverige har under förhandlingarna argumenterat för att detta mål borde vara mer ambitiöst. Sverige välkomnar att det slutliga direktivet fastslår att skoglig råvara, som massbrukens restprodukter, är en lämplig råvara för avancerade biodrivmedel. Detta är ett direkt resultat av det svenska förhandlingsarbetet.

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i juni.

41.5 Meddelanden om en ny energimarknadsdesign och slutkundsmarknader

I kommissionens meddelande från februari 2015 om den s.k. energiunionen (KOM(2015) 80), lyfts den inre energimarknaden upp som en viktig del. Kommissionen anser bl.a. att det behövs ökad överföringskapacitet för el och gas inom EU och uppgraderade regelverk på den inre marknaden för att underlätta energiomställningen inom EU. Dessutom vill kommissionen stärka konsumenternas ställning på energimarknaderna.

Som ett led i detta arbete presenterade kommissionen den 15 juli två meddelanden. Dels ett meddelande om en ny energimarknadsdesign som inkluderar ett offentligt samråd, dels ett meddelande om slutkundsmarknader (se faktagromemoria 2014/15:FPM45). Det offentliga samrådet ligger till grund för kommissionens förberedelser inför ny lagstiftning som kommer presenteras under 2016.

Överläggning med näringsutskottet ägde rum i september och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

DEL 9 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL

42 Den gemensamma jordbrukspolitiken

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett harmoniserat politikområde som består av två pelare: första pelaren (direktstöd och marknadsstöd) och andra pelaren (miljö- och landsbygdsstöd). Under året har regeringen fattat beslut om att meddela kommissionen om den nationella utformningen av stödsystemen. Inom EU finns ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik men svenskt skogsbruk påverkas av utvecklad unionspolitik inom en rad olika områden, inte minst klimat och energi och av internationella skogliga överenskommelser.

42.1 Utdelning av frukt, grönsaker och mjölk i skolan

I januari 2014 presenterade kommissionen ett förslag till nytt program för utdelning av frukt, grönsaker och mjölk i skolan (se faktapromemoria 2013/14:FPM61). Enligt kommissionens förslag kommer EU:s nuvarande program för utdelning av frukt och grönsaker respektive mjölk i skolan att slås ihop till ett program. Syftet med programmet är att främja konsumtionen av dessa produkter och därigenom bidra till hälsosamma matvanor. Förslaget innebär en ökning av budgettaket från 230 miljoner euro till 250 miljoner euro. Eftersom programmets budget är beslutad inom ramen för reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken 2013 har regeringen främst verkat för att få ett så bra utfall som möjligt när det gäller förslagets folkhälsoaspekter, återflödet av medel från EU-budgeten och regelförenkling.

Den nya jordbrukskommissionären valde i början av året att pausa processen för att göra en intern granskning av förslagets förenlighet med proportionalitet- och subsidiaritetsprincipen. Kommissionens utvärdering av programmen presenterades på den särskilda jordbrukskommitténs möte den 29 juni. Kommissionen redogjorde för fyra preliminära slutsatser: den minskande konsumtionen av mjölk samt frukt och grönt i skolorna kvarstår, EU:s engagemang i frågan är viktig och tillför ett mervärde, det finns ett starkt stöd för programmen inom EU och bland medlemsstaterna, samt att det finns krav på förändringar av systemet framförallt när det gäller förenkling, inrapportering och kontroll.

Under våren har Europaparlamentet röstat om förslaget i jordbruksutskottet och trilog mellan EU-institutionerna inleddes i september. Trilog pågick fortfarande vid årets slut. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juli och november. Informationstillfälle i miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i november.

42.2 Genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken

Skr. 2015/16:115

Den nya gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) beslutades i december 2013 då samtliga rådsförordningar antogs. Inför rådsmöten under förhandlingarna informerades miljö- och jordbruksutskottet och samråd ägde rum med EU-nämnden. Den 19 juni 2014 fattades beslut om direktstödet utformning i Sverige och den 5 juni 2014 fattades beslut om förslag till Landsbygdsprogrammets utformning i Sverige. Information lämnades till miljö- och jordbruksutskottet inför dessa beslut. Efter förhandlingar med kommissionen togs beslut om ett justerat förslag till landsbygdsprogram den 12 mars. Förslaget godkändes sedan av kommissionen den 26 maj.

42.3 Förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken

Under året har kommissionen tagit initiativ till att förenkla den nyligen reformerade jordbrukspolitiken. Medlemsstaterna skickade under våren in förslag till förenkling till kommissionen. Den 11 maj antog rådet rådsslutsatser om prioriterade områden för förenkling samt om synen på processen för förenklingsarbetet. Under hösten har förenkling av delegerade akter och genomförandeakter diskuterats. Förenkling diskuterades senast på Jordbruks- och fiskerådet den 16 november. Flera medlemsstater efterfrågade då fler konkreta förenklingar från kommissionen. Fortsatta diskussioner förväntas under 2016.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, maj och november.

42.4 Kommissionens åtgärder med anledning av situationen på jordbruksmarknaderna

Efter rekordhög priser på smör och skummjörkspulver under 2013 så sjönk priserna kraftigt under 2014 och 2015. Prisnedgången på smör och mjörkpulver beror på ökat utbud på världsmarknaden, minskad efterfrågan från framförallt Kina samt Rysslands omfattande förbud mot import av livsmedelsprodukter från EU, USA, Kanada, Australien och Norge. Denna situation har föranlett en global obalans inom mejerisektorn. Under året har mjörkpriserna i EU, Sverige och globalt legat på en låg nivå och även nått den lägsta nivån sedan 2009. Detta har lett till en mycket svår situation för många mjörkbönder, både i Sverige och i andra delar av EU.

Kommissionen har mandat att skyndsamt besluta om krisåtgärder om allvarliga störningar på marknaden kan befaras. Vid ett extrainsatt jordbruks- och fiskeråd den 7 september presenterade kommissionen ett förslag till åtgärds paket för att underlätta situationen för mjörkproducenterna inom EU. Paketet innehöll åtgärder för att överbrygga företagens likviditetsproblem, stabilisera marknaderna,

förbättra livsmedelskedjans funktionssätt och användning av mjölkprodukter för socialpolitiska ändamål. Efter diskussioner i rådet utvidgades åtgärds paketet till att även inkludera åtgärder riktade till andra animaliesektorer, främst gris. I oktober fattade kommissionen beslut om centrala åtgärder i paketet. Samråd med EU-nämnden ägde rum i september och november.

Sverige tillhör den grupp länder i EU där produktionen av mjölk minskar. Med anledning av det låga priset på mjölk är situationen för många mjölkföretagare i Sverige mycket ansträngd. Sverige har generellt sett en kritisk inställning till marknadsåtgärder. Mot bakgrund av den allvarliga situationen för många mjölkproducenter har Sverige haft ett positivt förhållningssätt till kommissionens förslag till åtgärder. På så vis har Sverige även kunnat agera motvikt mot de medlemsstater som efterfrågat mer marknadsstörande åtgärder än de som ingått i paketet. Sveriges ståndpunkt har även varit att EU bör fortsätta att arbeta för att främja handel genom att undanröja handelshinder och därmed möjliggöra ökad export och att det inom mjölksektorn bör utvecklas möjligheter till prissäkring liknande det som finns för spannmål så att företagen ges större möjligheter att i framtiden hantera prisvariationer.

Den 26 juni förlängde Ryssland sitt beslut om att förbjuda import av en stor mängd livsmedelsprodukter från EU, USA, Kanada, Australien och Norge till den 5 augusti 2016. För att hantera effekterna av importstoppet beslutade kommissionen i juli om att förlänga vissa sedan tidigare beslutade krisåtgärder riktade mot frukt-, grönsaks- och mjölksektorerna.

42.5 Ekologisk produktion

Kommissionen presenterade ett nytt lagstiftningspaket om ekologisk produktion i mars 2014 (se faktapromemoria 2013/14:FPM72). I lagstiftningspaketet ingår ett förslag till ny förordning och en ny handlingsplan för ekologiskt jordbruk. Den 16 juni antog rådet en allmän inriktning om kommissionens förslag till ny förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter. Syftet med den föreslagna förordningen är bl.a. att underlätta för jordbrukare att gå över till ekologiskt jordbruk. Förordningen ska även bidra till enklare regler, minskad administrativ börda, rättvisa konkurrensvillkor för jordbrukare och stärkt konsumentförtroende för ekologiska produkter. Paketet förväntas bli antaget som tidigast 2016.

Den allmänna inriktningen som rådet antog i juni kommer att gälla som mandat inför förhandlingarna med Europaparlamentet. Europaparlamentet röstade i utskottet den 12 oktober. Ordförandeskapet fick vid mötet med den ständiga jordbrukskommittén den 9 november mandat av rådet att inleda triloger med Europaparlamentet. Sverige gav stöd till den allmänna inriktningen vid rådet i juni. Sverige har fått gehör för alla de svenska prioriteringarna som syftar till att bidra till en ökad ekologisk produktion och underlätta för svenska jordbrukare att gå över till ekologiskt jordbruk.

Information till miljö- och jordbruksutskottet gavs i mars, maj och juni och överläggning ägde rum i juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars, juni och juli.

Skr. 2015/16:115

42.6 Hållbart skogsbruk

Regeringen värnar den nationella skogspolitiken och följer noggrant nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäringen. Generellt verkar regeringen för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet. Samtidigt ska subsidiaritetsprincipen respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet.

Under året har fokus för skogliga diskussioner under jordbruksrådet främst handlat om EU:s förhandlingsmandat inför FN:s skogsforum i maj. Vid dessa förhandlingar har Sverige verkat för att få gehör för hållbart skogsbruk och skogens multifunktionalitet. Genom internationellt samarbete kan Sverige utbyta erfarenheter och kompetens samt sprida kunskap om Sveriges syn på att hållbart bruka skogen, inklusive dess bevarande. Det internationella samarbetet utnyttjas också för att främja ökad export av svenska skogsprodukter och tekniskt kunnande samt för att främja Sverige som besöksmål.

Informationstillfälle med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i april.

42.7 Råvaror

EU är medlem i en rad internationella, mellanstatliga råvaruorganisationer med inriktning på att underlätta världshandeln och genom projekt stödja utvecklingsländernas utveckling i fråga om aktuell råvara. Under året har EU inlett formella förhandlingar om medlemskap i Internationella bomullsorganisationen (ICAC) och lett arbetet i Internationella Olivoljaorganisationen (IOC) till ett nytt grundläggande avtal, som beslutades av UNCTAD under sommaren.

När det gäller Internationella Kakaoorganisationen (ICCO), får huvuddelen av dess utvecklingsprojekt sin finansiering genom Gemensamma råvarufonden (CFC). EU är här institutionell medlem och Sverige, som är en av grundarna, är också medlem som nation.

43 Den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad unionspolitik. Målet är att förvalta en gemensam, gränsöverskridande naturresurs på ett sådant sätt att ett hållbart nyttjande kan uppnås i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.

43.1 Reform och genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken

En reform av den gemensamma fiskeripolitiken beslutades under hösten 2013, med ikraftträdande den 1 januari 2014. Paketet omfattade den s.k. grundförordningen, marknadsordningen och ett meddelande om den externa dimensionen. Den sista delen i reformpaketet, förordningen om en europeisk havs- och fiskerifond (EHFF), beslutades under våren 2014.

Trilog om det s.k. omnibus-förslaget, som anpassar befintliga förordningar till den reformerade fiskeripolitikens bestämmelser om landningsskyldighet, kunde avslutas i början av året och ändringarna trädde i kraft i maj. Att få dessa ändringar på plats var en angelägen fråga för Sverige, för att undanröja motsägelser i de olika regelverken till följd av reformen.

Sverige skickade sitt förslag till nationellt operativt program för Europeiska havs- och fiskerifonden (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020) till kommissionen i april. Den 17 augusti 2015 beslutade kommissionen om godkännande av det svenska havs- och fiskeriprogrammet.

43.2 EU:s fiskepartnerskapsavtal med tredjeländ

Regeringens hållning när det gäller EU:s fiskepartnerskapsavtal med tredjeländer (SFPA) är att göra ett ställningstagande från fall till fall varvid följande kriterier beaktas:

- Det måste finnas offentligt tillgängliga sociala och ekonomiska utvärderingar som är av tillräckligt god standard.
- Iakttagandet av mänskliga rättigheter ska utgöra ett nödvändigt villkor för att ingå eller fortsätta samarbetet med tredjeländer på fiskeriområdet.
- Där kunskaper om bestånden eller om hur många som bedriver fiske på samma bestånd saknas ska försiktighetsprincipen tillämpas.
- Avtalen ska stödja utvecklingen av en hållbar fiskesektor i partnerskapsländerna och ekonomiska bidrag ska komma den lokala fiskeindustrin till del.
- Sektorstödet ska frikopplas från betalningarna för fisketillträdesrättigheterna och definieras mot bakgrund av partnerskapsländernas behov och kapacitet att utnyttja det och att utbetalningarna ska kopplas till framsteg i utförandet.
- EU-fartyg ska bara få tillgång till ett överskott av den tillåtna fångstmängden som lokalbefolkningen inte kan utnyttja som fastställt baserat på bästa tillgängliga vetenskapliga rådgivning, enligt artikel 31 i grundförordningen för den gemensamma fiskeripolitiken.

Under året har Sverige röstat nej till beslut om att ingå ett hållbart partnerskapsavtal om fiske mellan EU och republiken Senegal då ett tillgängligt beståndsöverskott för arten kummel inte kunnat säkerställas

inom ramen för tillgängligt vetenskapligt underlag. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari. Skr. 2015/16:115

Sverige har även lagt ned sin röst när det gäller protokollet mellan EU och Guinea-Bissau mot bakgrund av att utvärderingen, och rådgivningen från den regionala fiskerierorganisationen, är föråldrad vilket därmed gör det svårt att säkerställa att det finns ett överskott för EU att fiska på. Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

Under året har följande protokoll behandlats och Sverige har gett sitt stöd till ingående av protokoll med Gabon, Kap Verde, Grönland, Liberia, Mauretanien (ev. Cook-öarna) samt Madagaskar. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet om partnerskapsavtal med Liberia ägde rum i november i år.

Förhandlingsmandat har antagits för Madagaskar och Liberia. Sverige har gett sitt stöd till dessa förhandlingsmandat. Förhandlingsmandat för Kiribati pågår och förväntas bli antaget under första kvartalet 2016.

43.3 Fastställande av fiskemöjligheter i Östersjön för 2016

Kommissionen presenterade den 2 september ett förslag till reglering av maximal tillåten fångst (TAC) och kvoter under 2016 för fem arter i Östersjön (se faktapromemoria 2015/16:FPM2). Liksom tidigare år nåddes en politisk överenskommelse om förslaget om fiskemöjligheterna i Östersjön för nästkommande år vid jordbruks- och fiskerådet i oktober. När det gäller torsk visar den vetenskapliga rådgivningen att det västra torskbeståndet är i dåligt skick, medan ingen analytisk beståndsuppskattning kunde göras för det östra torskbeståndet p.g.a. problem med att få den vetenskapliga modellen att fungera. Mot bakgrund av detta förordade den vetenskapliga rådgivningen en betydande minskning av uttaget av torsk jämfört med 2015. Rådets beslut innebär att kvoterna för torsk 2016 sänktes med 20 procent i hela Östersjön. För lax behölls kvoten på samma nivå som föregående år i hela Östersjön, vilket är en lägre nivå än den som kommissionen föreslagit. För övriga bestånd (sill, skarpsill och rödspätta) visar den vetenskapliga rådgivningen på en positiv eller stabil trend och besluten avsåg huvudsakligen ökning av fiskemöjligheterna. Ökningarna ligger för de flesta bestånden av sill och rödspätta under eller i linje med de vetenskapliga råden. För skarpsill och sill i norra Östersjön beslutade rådet en något mindre minskning än vad kommissionen förordade, vilket gör att beståndet når nivån för maximal hållbar avkastning (MSY) först 2017. Sverige ställde sig bakom överenskommelsen.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

43.4 Flerårig förvaltningsplan för torsk, sill och skarpsill i Östersjön

Den 6 oktober 2014 presenterade kommissionen ett förslag till en flerårig förvaltningsplan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i

Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd (se faktapromemoria 2014/15:FPM9). Kommissionens förslag är det första förslaget till fiskeriförvaltningsplan som omfattar flera bestånd och är även det första förslaget till förvaltningsplan sedan den reformerade fiskeripolitiken trädde i kraft den 1 januari 2014. På grundval av de diskussioner som påbörjades i rådet i januari kunde Jordbruks- och fiskerådet den 20 april ställa sig bakom en allmän inriktning, vilken även Sverige ställde sig bakom. Omröstning om fiskeriutskottets betänkande ägde rum vid Europaparlamentets plenum den 27–28 april 2015. Tre triloger ägde rum i juni och tre triloger ägde rum i november och december. Hittills har det inte funnits förutsättningar för samsyn mellan institutionerna, men samtal pågår på teknisk nivå i syfte att underlätta förhandlingarna som förväntas fortgå under våren 2016.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i april.

43.5 Fiskeriförvaltning i Västerhavet

Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken förhandlar EU årligen om fiskemöjligheter i Västerhavet (Nordsjön, Kattegatt och Skagerrak). Förhandlingar om fiskekvoter och övriga regler för fisket på gemensamt förvaltade bestånd sker dels internt inom EU, dels med kuststaterna runt Västerhavet. Resultatet av både de externa och de interna förhandlingarna om fiskemöjligheter fastställs i den s.k. TAC- och kvotförordningen som i regel antas vid jordbruks- och fiskerådet i december.

Årsförhandlingarna med tredjeland baseras på långsiktiga fiskeavtal, främst mellan EU och Norge, men även mellan EU och de övriga kuststaterna Island, Färöarna, Grönland samt Ryssland. För Sverige är de viktigaste bestånden i Västerhavet torsk, kolja, sill, makrill, räka, havskräfta, tobis och blåvitling.

Makrill är ett av de mest betydelsefulla bestånden i relationerna mellan EU och Norge. Det tidigare kuststatsavtalet för makrill mellan EU, Norge och Färöarna som ingicks 1999 upphörde under 2009, bl.a. på grund av att Island fiskat stora kvantiteter utanför avtalet och för att Färöarna som följd av detta ansåg sig vara berättigad till en större andel. Omfattande förhandlingar mellan dessa kuststater i syfte att få till stånd ett nytt kuststatsavtal har pågått sedan 2009. Sedan 2011 har EU och Norge en gemensam förvaltning av delar av makrillbeståndet och i mars 2014 kunde de tre ursprungliga kuststaterna EU, Norge och Färöarna enas om en femårig plan för gemensam förvaltning av makrill i Nordostatlanten. Överenskommelsen innebär att man lämnar utrymme för Island att ansluta sig till avtalet. Överenskommelsen om makrill har skapat stabilitet i relationerna mellan EU och Norge och innebär att de bilaterala överläggningarna har kunnat ske enligt tidsplan.

I kölvattnet av makrillkonflikten har även kuststatsavtalen om blåvitling och atlantokandisk sill upplösts. För atlantokandisk sill var det Färöarna som 2013 bröt kuststatsavtalet genom att fastställa en högre unilateral andel jämfört med det tidigare kuststatsavtalet från 2007. När det gäller blåvitling har EU sedan 2014 hävdats att man är berättigad en

större andel jämfört med det tidigare kuststatsavtalet från 2005. Resultatet av detta är att kuststaterna fastställer unilaterala fiskemöjligheter för dessa bestånd. För blåvitling har både Norge och Färöarna fastställt högre unilaterala andelar under 2015 jämfört med tidigare kuststatsavtal. En arbetsgrupp har under 2015 tillsatts mellan kuststaterna i syfte att diskutera generella fördelningskriterier för dessa bestånd. Ett flertal förhandlingsrundor har ägt rum under året med syfte att både enas om en fördelning och om en total fångstbegränsning. Förhandlingarna pågår fortfarande.

Under året kunde EU anta avtalet med Norge om ömsesidigt tillträde till fisket i Skagerrak för fartyg som för dansk, norsk och svensk flagg. Avtalet ersätter det tidigare tillträdesavtalet i Skagerrak från 1966 och är resultatet av förhandlingar mellan EU och Norge sedan 2009 då Norge sa upp avtalet.

Den 10 november 2015 presenterade kommissionen sitt förslag till förordning om fiskemöjligheter för Västerhavet för 2016 (se faktapromemoria 2015/16:FPM19). Vid jordbruks- och fiskerådet i december fastställdes fiskemöjligheter för 2016 för Västerhavet som omfattar EU:s autonoma kvoter samt kvoter som beslutas tillsammans med tredjeländer genom den s.k. TAC- och kvotförordningen. Förordningen innebär att ytterligare steg tas för genomförandet av EU:s gemensamma fiskeripolitik, bl.a. att fler fiskemöjligheter fastställs enligt målet om maximal hållbar avkastning samt ett fortsatt införande av landningsskyldighet för bottenlevande arter, det s.k. demersala fisket, från och med 2016.

43.6 Förslag om upprättande av autonoma tullkvoter för vissa fiskeriprodukter 2016–2018

Med tullkvot avses tullfrihet eller nedsatt tull som beviljats för en viss importmängd för en viss tid. Med tullkvoter tryggas tillgången till sådana varor som inte finns att tillgå i EU eller vars produktion i EU inte räcker till att tillfredsställa tillverknings- och produktionsföretagens behov. Om det inte finns tillräckligt med råvaror inom EU för att tillgodose industrins behov, eller om råvarorna inte uppfyller kvalitetskraven kan tillgången säkras genom import. För att säkra råvaruförsörjningen till beredningsindustrin för fiskeprodukter har EU helt eller delvis avskaffat tullarna autonomt på vissa produkter enligt förordning (EU) nr 1220/2012. EU:s autonoma tullkvoter gäller för perioder om tre år. Under året har kommissionens förslag till tullkvoter som ska tillämpas under 2016–2018 beslutats i rådet. Beslutet innebär bl.a. att den för svensk livsmedelsindustri viktiga tullkvoten för sill sänks. En överenskommelse har också slutits mellan EU och Norge när det gäller unionstullkvoterna för perioden 2014–2021, vilket är av betydelse för den svenska beredningsindustrins behov av förmånsbehandling inom ramen för autonoma tullkvoter.

Inom EU finns omfattande regelverk för växter, djur och livsmedel. Enligt fördraget har unionen och medlemsstaterna skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar till att försäkra en hållbar djurproduktion, underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar och till att förhindra smitta från djur till människa. Lagstiftningen för livsmedel är i stort sett harmoniserad inom unionen, vilket innebär att det inte är tillåtet för enskilda medlemsstater att ha strängare regler eller mer generösa bestämmelser än de som finns i EU:s regelverk. Lagstiftningen om växter syftar bl.a. till att skydda unionen mot allvarliga växtskadegörare och säkerställa att utsäde m.m. är av god kvalitet.

44.1 Friskare djur, sundare växter och säkrare livsmedel

Under 2013 presenterade kommissionen ett lagstiftningspaket med fem rättsakter och ett meddelande under namnet: Friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja – en moderniserad lagstiftning för ett mer konkurrenskraftigt EU (se faktagromemorior 2012/13:FPM113, 2012/13:FPM114, 2012/13:FPM115, 2012/13:FPM116 och 2012/13:FPM129).

Förordningsförslagen handlar om djurhälsa, skyddsåtgärder mot växtskadegörare, produktion och tillhandahållande på marknaden av växtförökningsmaterial, offentlig kontroll inom djur-, växt- och livsmedelsområdena m.fl. och EU-utgifter inom områdena djurhälsa, växtskadegörare och offentlig kontroll.

Kommissionens målsättning med förslagen är att skapa en effektivare, modernare och enklare lagstiftning. Förordningen om EU-utgifter antogs i maj 2014. När det gäller de övriga förslagen antog Europaparlamentet sina ståndpunkter i första behandlingen under våren 2014. Det nya Europaparlamentet beslutade att stå fast vid dessa ståndpunkter. Mot bakgrund av Europaparlamentets ställningstagande när det gäller förslaget till ny förordning om produktion och tillhandahållande på marknaden av växtförökningsmaterial drog kommissionen under året tillbaka sitt förslag. I december 2015 nåddes en informell överenskommelse mellan institutionerna om förordningen om skyddsåtgärder mot växtskadegörare och rådet antog formellt sin ståndpunkt avseende förslaget om en ny djurhälsoförordning. Förslaget om förordning om offentlig kontroll förhandlades under året i rådet och i trilog mellan institutionerna.

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i augusti 2013 och samråd med EU-nämnden i december 2013, juni 2014 och december 2014. Djurhälsoförordningen var föremål för samråd med EU-nämnden i juni 2015.

Kommissionens förslag till ny förordning om skyddsåtgärder mot växtskadegörare innebär en mer proaktiv lagstiftning, bl.a. genom ökad riskstyrning och fokus på mer förebyggande åtgärder. Det innebär också tydligare och mer detaljerade krav än gällande direktiv i syfte att uppnå en mer effektiv och enhetlig tillämpning.

Regeringen har stött förslaget i stort, men ifrågasatt vissa delar, främst sådana där bedömningen är att de skulle innebära onödig administrativ börda för företag och myndigheter. Regeringen anser dessutom att importregelverket när det gäller de växter som medför högst risk kan behöva skärpas. Det är emellertid viktigt att EU fortsätter att vara så öppen som möjligt i förhållande till import från tredjeland.

Förslag till ny djurhälsförordning

Kommissionens förslag till ny förordning om djurhälsa syftar till att göra lagstiftningen enklare, modernare och mer sammanhållen än nuvarande EU-lagstiftning på området. Sjukdomsövervakningen stärks och djurhållarnas ansvar för djurhälsan klargörs. Förordningen lägger fast övergripande principer för att minska förekomsten av smittsamma djursjukdomar och bevara EU:s ekonomiska konkurrenskraft. Åtgärder ska vidtas för att förebygga och bekämpa listade sjukdomar. Hur sjukdomar listas och kategoriseras är av avgörande betydelse för vilka krav Sverige i framtiden kommer att få ställa i samband med införsel av djur.

Regeringen har verkat för att medlemsstater med en god djurhälsa ska kunna förhindra införsel av smittsamma djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot djurs eller människors hälsa, eller orsaka produktionsförluster.

Förslag till ny förordning om offentlig kontroll

Kommissionens förslag till ny förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet reglerar hur den offentliga kontrollen ska bedrivas inom områdena livsmedel, foder, djurhälsa och djurskydd, skyddsåtgärder mot växtskadegörare, växtförökningsmaterial och växtskyddsmedel. Förslagets syfte är att effektivisera den offentliga kontrollen som berör djur-, livsmedels- och växtområdena och att samla reglerna som finns om offentlig kontroll inom dessa områden i en förordning. Förslaget reglerar även hur den offentliga kontrollen ska finansieras.

Regeringen har verkat för att medlemsstaterna ska vara ansvariga för att det finns tillräckliga resurser för de behöriga myndigheterna att utföra den offentliga kontrollen. Medlemsstaterna ska kunna välja på vilket sätt man finansierar kontrollen, eftersom val av finansieringsform måste stämma överens med t.ex. nationella skatter och andra system.

44.2 Möjligheter att begränsa eller förbjuda användning av godkända GMO som foder och livsmedel i det egna landet

Kommissionen presenterade ett förslag till en EU-förordning som ändrar förordning 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder, (se faktagruppmemorier 2014/15:FPM32). Förslaget bygger på det nyligen antagna direktivet som ger medlemsstaterna möjlighet att förbjuda odling av GMO på det egna territoriet i direktiv (EU) 2015/412.

I kommissionens förslag till förordning får medlemsstater möjlighet att begränsa eller förbjuda användning av godkända GMO som foder och livsmedel i det egna landet. De bestämmelser som medlemsstaterna antar ska vara motiverade och baserade på tvingande skäl som är förenliga med unionsrätten samt unionens internationella åtaganden. De bestämmelser som antas får inte stå i strid med riskbedömningen gällande risker för hälsa eller miljö. Bestämmelserna ska vara proportionella och icke-diskriminerande.

Allmänt sett ställer sig regeringen frågande till förslaget och hur det ska kunna tillämpas i praktiken. Överläggning ägde rum med miljö- och jordbruksutskott i juni.

Europaparlamentet har förkastat förslaget med stor majoritet. Inget rådsarbetsgruppsmöte har ägt rum. Vid presentation och diskussion på rådet den 13 juli önskade medlemsstaterna ett utlåtande från rådets rättstjänst och en konsekvensanalys från kommissionen. Ett utlåtande från rådets rättstjänst publicerades den 21 december.

44.3 Förordning om nya livsmedel

I november kom EU:s jordbruksministrar och Europaparlamentet slutligen överens om en ny förordning om nya livsmedel (se faktagruppmemorier 2013/14:FPM47). Det innebär att åtta år av svåra förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet nått sitt mål. Den nya förordningen ska underlätta för nya livsmedelsprodukter att ta sig in på EU:s marknader. Med nya livsmedel avses livsmedel som inte i någon större utsträckning har konsumerats inom unionen före den 15 maj 1997. Produkterna kan vara nytvecklade eller produceras med ny teknologi eller vara livsmedel som tidigare främst konsumerats utanför EU. Den nya förordningen innebär att godkännandeförfarandet centraliseras och effektiviseras. För närvarande tar det i genomsnitt 35 månader för ett nytt livsmedel att bli godkänt men med det nya centraliserade systemet kommer det ta mellan 18–24 månader. Kommissionen anser att den politiska överenskommelsen kommer gynna innovationen på EU:s marknader och leda till att livsmedelsbranschen – som är den bransch med näst flest anställda i Europa, nu få fler arbetstillfällen och en ökad tillväxt.

I februari presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning om avelstekniska och genealogiska villkor för handel med och import till unionen av avelsdjur och avelsmaterial från dem (se faktagpromemoria 2013/14:FPM64). Förordningen innehåller bestämmelser om godkännande av avelsorganisationer och avelsplaner, registrering och klassificering av djur i stamböcker, individprovning och avelsvärdering och innehåll i och format på härstammingsintyg. Detta förslag skiljer sig inte så mycket i sakfrågorna från dagens lagstiftning på området utan de grundläggande principerna och allmänna bestämmelserna i unionens avelstekniska lagstiftning har behållits. Syftet är att se till att unionsbestämmelserna om djuravel tillämpas enhetligt och för att undvika hinder till följd av skillnader i det nationella införlivandet av direktiven. Förhandlingar med Europaparlamentet inleddes i november och den 16 december nåddes en informell överenskommelse mellan institutionerna.

44.5 Livsmedelsbedrägerier

Kommissionen har under året arbetat med olika initiativ för att förhindra och bekämpa oegentligheter inom livsmedelsområdet. Kommissionen har fortsatt arbetet med att genomföra den fempunktsplan som togs fram efter hästköttsskandalen under 2013 för att återfå konsumenternas förtroende för europeiska livsmedel. Handlingsplanen har bl.a. fokus på redlighet i den offentliga kontrollen, hästpass, ursprungsmärkning och samarbeten med Europol. Under året har kommissionen bl.a. genomfört en kartläggning av samtliga medlemsstaters lagstiftning på området med särskilt fokus på vilka sanktioner som finns. Därutöver har två gemensamma kontrollprojekt genomförts. Ett projekt om artbestämning av vitfisk samt ett kontrollprojekt om honung. Sverige har deltagit i båda projekten. En arbetsgrupp under ledning av kommissionen med nationella kontaktpunkterna för livsmedelsbedrägerier träffas regelbundet för att utbyta information och utveckla samarbeten inom området. Kommissionen lanserade i november ett särskilt it-verktyg, så kallat administrativt bistånd och samarbete (AAC) systemet för att underlätta utbyte av administrativ information mellan nationella myndigheter som arbetar för att bekämpa gränsöverskridande brott i Europa.

44.6 Djurskydd

Samarbete på djurskyddsområdet

Sverige har under året deltagit i ett samarbete med andra medlemsstater på djurskyddsområdet inom EU. I samband med en konferens om grisvälfärd som anordnades av den danska jordbruksministern i april undertecknade Danmark, Nederländerna, Tyskland och Sverige en gemensam deklaration om som syftar till att öka djurskyddsnivån för grisar inom EU. Deklarationen innehåller bl.a. en uppmaning till kommissionen att ta

Skr. 2015/16:115 ytterligare krafttag för att minska förekomsten av svanskupering, att suggor ska hållas i grupp under längre tid än i dag i stället för att hållas fixerade samt att krav ska ställas på bedövning och smärtlindring vid kirurgisk kastrering av smågrisar. I samband med deklarationen aviseras även att ett förslag kommer att lämnas till kommissionen om att det bör inrättas en plattform för djurskydd inom EU.

44.7 Ursprungsmärkning av kött

Kommissionen har tidigare antagit genomförandebestämmelser om hur ursprungsmärkning för färskt, kylt och fryst kött från gris, får, get och fjäderfä ska utformas. Bestämmelserna har beslutats i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna och började tillämpas den 1 april 2015.

Kommissionen presenterade 2014 en rapport om ursprungsmärkning av kött som ingrediens. Rapporten innehåller inga förslag till ny lagstiftning men konstaterar att intresset för ursprungsmärkning bland konsumenterna varierar mellan medlemsstaterna och att konsumenterna inte är villiga att betala för denna information. Ursprungsmärkning av ingredienser är väldigt kostsamt och det finns en risk att efterfrågan på kött minskar.

Kommissionen har under året tagit fram ytterligare rapporter om ursprungsmärkning för annat kött än gris, får, get och fjäderfä, mjölk, mjölk som ingrediens i mejeriprodukter, oberedda livsmedel, livsmedel med en enda ingrediens och ingredienser som utgör mer än 50 procent av ett livsmedel. Rapporterna innehåller inga förslag till ny lagstiftning.

44.8 Matsvinn

Den 2 december presenterade kommissionen sitt nya meddelande om cirkulär ekonomi (se faktapromemoria 2015/16:FPM30). Meddelandet innehåller två delar, en handlingsplan för cirkulär ekonomi och ett nytt avfallspaket. Matavfall är ett prioriterat område i handlingsplanen. För att stödja det globala hållbarhetsmålet i Agenda 2030 om halvering av matavfall föreslår kommissionen att en gemensam EU-metod utvecklas för att mäta matavfall och definiera relevanta indikatorer och skapa en plattform för medlemsstaterna och berörda parter för att utbyta bästa praxis och utvärdera de framsteg som gjorts. Vidare vill kommissionen vidta åtgärder för att förtydliga EU:s lagstiftning om avfall, livsmedel och foder, underlätta matdonation och användning av tidigare livsmedel och biprodukter från livsmedelskedjan i foderproduktionen utan att kompromissa med livsmedels- och fodersäkerhet. Slutligen föreslår kommissionen att möjligheterna undersöks för att förbättra användningen av datummärkning av aktörer i livsmedelskedjan och dess förståelse av konsumenterna, i synnerhet ”bäst före”-etiketten.

Kommissionen har en kommissionsarbetsgrupp om matavfall och matsvinn som träffas två gånger per år. Gruppens uppgift är att stödja

kommissionen och medlemsstaterna i arbetet med att identifiera åtgärder för att hindra och minska matsvinnet utan att tumma på livsmedelssäkerheten och säkerheten när det gäller foder och djurhälsa. Gruppen träffades i mars. I oktober ersattes gruppens möten av en konferens i Milano om matsvinn arrangerad av kommissionen.

44.9 Djurläkemedel

Kommissionen lade i september fram ett förslag till ny förordning om veterinärmedicinska läkemedel (se faktapromemoria 2014/15:FPM2). Syftet med förslaget är att komma till rätta med de viktigaste problemen med dagens regelverk. Bland annat anses det att det finns för få godkända djurläkemedel på den europeiska marknaden, särskilt för mindre vanliga djurslag, och den gemensamma marknaden för djurläkemedel fungerar dåligt eftersom många djurläkemedel endast har nationellt godkännande. Dagens komplexa regelverk ger också en onödigt stor administrativ börda. Förslaget innehåller även ett antal åtgärder ämnade att komma tillrätta med den ökande antibiotikaresistensen. Regeringen välkomnar förslaget i stort, i synnerhet kommissionens initiativ som syftar till att begränsa spridningen av antibiotikaresistens, men har även kommit med skriftliga synpunkter på de delar i förslaget som man anser behöver omformuleras. Särskilt viktigt är det med striktare skrivningar som rör åtgärder mot antibiotikaresistens och för ökad miljöhänsyn.

Förslaget har behandlats i rådsarbetsgrupp under hösten.

44.10 Foderläkemedel

Kommissionens lade i september 2014 ett förslag till förordning om foder som innehåller läkemedel och innebär en uppdatering av lagstiftningen (se faktapromemoria 2014/15:FPM3). Syftet med att se över reglerna är att uppnå ett harmoniserat och starkt skydd vid tillverkning, saluföring och användning i EU av foder som innehåller läkemedel. Dagens direktiv har lett till att nationella regler på området skiljer sig åt vilket gör handel med foder som innehåller läkemedel komplicerat.

Förordningen ska tillämpas på tillverkning, lagring och transport, utsläppande på marknaden (inklusive import) och användning av foder som innehåller läkemedel.

Förslaget har behandlats i rådsarbetsgrupp under året.

DEL 10 MILJÖ

45 Horisontella frågor

EU ska vara en drivande kraft för att både inom Europa och globalt skydda miljön och underlätta omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi som säkerställer en hållbar utveckling.

45.1 Miljöanpassning av europeiska terminen och Europa 2020-strategin

Två möten har genomförts under året i högnivågruppen för miljöanpassning av den europeiska terminen och Europa 2020-strategin.

Vid miljørådet den 6 mars genomfördes en orienteringsdebatt om miljöanpassning av den årliga tillväxtöversikten och digitaliseringen som stöd för ökad resurseffektivitet. Sverige framhöll vikten av ett gott investeringsklimat och att regelverket för den inre marknaden går i takt med den digitala utvecklingen.

Vid miljørådet den 26 oktober hölls en orienteringsdebatt om vikten av att avskaffa miljöskadliga subventioner. Det bristfälliga genomförandet av EU-lagstiftningen på miljöområdet diskuterades också. Sverige gav sitt stöd till kommissionens förslag att utvärdera genomförandet på miljöområdet i varje medlemsstat. Sverige framhöll att det är viktigt att miljöfrågorna lyfts fram inom ramen för arbetet med Europa 2020 och den europeiska terminen.

Informationstillfällen med miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och oktober.

45.2 Cirkulär ekonomi och EU:s avfallspaket

Kommissionen presenterade i december ett förslag om cirkulär ekonomi (se faktapromemoria 2015/15:FPM30). Förslaget innehåller en handlingsplan för att främja den cirkulära ekonomin, samt ett förslag om ändringar av sex EU-direktiv på avfallsområdet. Handlingsplanen visar de åtgärder som kommissionen avser genomföra under sin mandatperiod samt de rättsakter som kommer öppnas upp och ses över för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Paketet om cirkulär ekonomi är en omstöpning av det förslag från juli 2014 som kommissionen drog tillbaka i mars 2015.

Prioriterade frågor för Sverige är utfasning av farliga ämnen och främjande av giftfria och resurseffektiva kretslopp, skärpta krav på medlemsstaternas arbete med avfallsförebyggande åtgärder samt förbud mot deponering av återvinningsbart avfall. Sverige vill också utveckla delningsekonomin och nya affärsmodeller, och arbeta för att ekodesigndirektivet och dess kriterier kring resurseffektivitet används fullt ut. Förslaget om cirkulär ekonomi presenterades på miljørådet den 16 december.

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. För att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling krävs en ambitiös och sammanhållen klimatpolitik globalt och inom EU. EU är en drivande kraft i det globala klimatarbetet. Det är viktigt att EU så snart som möjligt genomför ramverket för energi- och klimatpolitiken till 2030. För att minska luftföroreningarna som sprids över länders gränser är internationellt samarbete av högsta vikt inom EU och globalt.

46.1 FN:s ramkonvention om klimatförändringar

Vid FN:s klimattoppmöte COP 21 i december nåddes enighet om ett globalt klimatavtal för tiden efter 2020. Sverige verkade för att klimatöverenskommelsen skulle vara rättsligt bindande, rättvis, omfatta alla länder och innehålla tillräckligt ambitiösa utsläppsminskningar för att hålla den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt.

COP 21 föregicks av ett gediget förberedelsearbete inom EU. I februari presenterade kommissionen ett meddelande om ”Vägen till Paris” (se faktagromemoria 2014/15:FPM25). I meddelandet redogjorde kommissionen för sin syn på förhandlingarna. Överläggning om meddelandet genomfördes i miljö- och jordbruksutskottet i juni.

Miljörådet antog rådsslutsatser den 18 september som var grunden för EU:s ståndpunkt vid klimatförhandlingarna. De antagna slutsatserna gav EU ett mandat att vara pådrivande för ett ambitiöst och långsiktigt hållbart avtal.

Den svenska linjen fick ett tydligt avtryck i slutsatserna framförallt då EU enades om att en tydlig och återkommande översyn av ländernas åtaganden skulle skrivas in i avtalet. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet, och samråd med EU-nämnden ägde rum i september inför miljörådet.

EU:s ståndpunkt i frågan om internationell finansiering för klimatåtgärder inför COP 21 behandlades vid Ekofin-rådet i november. Samråd ägde rum i november med EU-nämnden.

Slutsatserna lyfter fram att EU:s medlemsstater står bakom höginkomstländernas gemensamma mål om att mobilisera 100 miljarder USD årligen fram till år 2020. Vidare tydliggörs att EU:s medlemsstater kommer bidra med substantiell finansiering även efter 2020 samt att den nya överenskommelsen bör uppmuntra till en generösare finansiering. Sverige fick i slutsatserna gehör för vikten av att alla länder som utlovat stöd till Gröna klimatfonden omvandlar sina löften till juridiskt bindande avtal.

46.2 EU:s system för handel med utsläppsrätter

I oktober 2014 enades Europeiska rådet om ett nytt klimatmål som innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 40 procent

fram till 2030. Europeiska rådets slutsatser anger att målet ska nås genom att utsläppen inom EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) minskas med 43 procent fram till 2030 jämfört med 2005. Utsläppen i övriga sektorerna minskas med 30 procent under samma tidsperiod.

Som ett första steg i genomförandet av 2030 ramverket för klimat och energi presenterade kommissionen den 15 juli ett förslag till reform av EU:s system för handel med utsläppsrätter, (se faktapromemoria 2014/15:FPM47).

Sverige välkomnar förslaget till ändringar av EU:s handelssystem i enlighet med Europeiska rådets slutsatser från oktober 2014. Sverige har i rådet framhållit att EU så snart som möjligt genomför det nya klimatmålet om att minska utsläppen med minst 40 procent. Sverige vill betona vikten av en stabil, långsiktig och välfungerande utsläppshandel med stärkt prissignal för att uppnå EU:s långsiktiga klimatmål på ett kostnadseffektivt sätt. Sverige driver på förbättringar av systemet såsom att tilldelningen anpassas mer till faktiska produktionsnivåer.

Sverige betonar betydelsen av auktionering av utsläppsrätter som den huvudsakliga tilldelningsprincipen inom EU:s handelssystem och anser att fri tilldelning bör begränsas och nuvarande kriterier för bedömning av vilka sektorer som bör få fri tilldelning p.g.a. avsevärd risk för koldioxidläckage bör ses över för att fokusera på de sektorer som är verkligt utsatta.

Förslaget diskuterades vid miljörådet 26 oktober. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober. En hearing om förslaget hölls den 26 augusti.

Regeringen har under 2015 fört en dialog med framför allt kommissionen, för att Sverige även i fortsättningen ska kunna behålla en koldioxidskatt som ekonomiskt styrmedel för att uppnå klimatmålen. Regeringen har ansett att kommissionens tillämpning av EU:s regelverk, främst energiskattedirektivet i kombination med statsstödsregelverket, innebär stora svårigheter för Sverige att kunna fortsätta ha en effektiv koldioxidskatt, och därmed tillämpa principen att förorenaren betalar. Regeringen har bland annat fortsatt det arbete som påbörjades i juli 2013 då Sverige ansökte hos kommissionen om att den svenska koldioxidskattens utformning skulle anses som s.k. icke-stöd.

46.3 Marknadsstabilitetsreserven

I maj nådde rådet en överenskommelse med Europaparlamentet om förslaget till marknadsstabilitetsreserv för EU:s system för handel med utsläppsrätter. Formellt beslut om marknadsstabilitetsreserven fattades vid miljörådet den 26 oktober.

Syftet med förslaget från kommissionen (se faktapromemoria 2013/14:FPM56) var att förhindra att stora överskott eller underskott uppstår och att minska det nuvarande överskottet av utsläppsrätter på marknaden.

Överenskommelsen innebär att reserven införs från och med 2019 och att de överblivna utsläppsrätterna förs över direkt till reserven. I förhandlingarna prioriterade Sverige att reserven skulle införas så tidigt

som möjligt och att överblivna utsläppsrätter ska undanhållas marknaden, i första hand genom annullering eller genom att utsläppsrätterna förs över till reserven.

Skr. 2015/16:115

Ett informationstillfälle med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

46.4 Takdirektivet och medelstora förbränningsanläggningar

Under året fortsatte förhandlingarna i rådet om direktivet för nationella utsläppstak för vissa luftföroreningar (det s.k. takdirektivet). Förhandlingarna om att minska utsläppen från medelstora förbränningsanläggningar avslutades och ett nytt direktiv antogs. De två lagstiftningarna var en del i det luftvårdspaket som kommissionen presenterade i december 2013 (se faktagromemoria 2013/14:FPM49)

Sverige har arbetat för en hög ambitionsnivå i båda förhandlingarna eftersom det är viktigt att minska luftföroreningarna för att förbättra folkhälsan och miljön.

I förslaget till revidering av takdirektivet föreslog kommissionen bindande utsläppstak för 2020 och 2030 för svaveldioxid, kväveoxider, lättflyktiga organiska föreningar (NMVOC) och ammoniak. Dessutom föreslås nya tak för metan och partiklar PM_{2.5}, där sot ingår.

Förhandlingarna under året har till stor del kretsat kring möjligheten att öka flexibiliteten inom ramen för de åtaganden om utsläppsminskningar som föreslås i direktivet. Sverige anser att ambitionsnivån i direktivet ska vara hög, och att flexibilitet ska begränsas så mycket som möjligt. Vid miljørådet den 16 december enades medlemsländerna om en allmän riktlinje för fortsatta förhandlingar med Europaparlamentet. Inför miljørådsmötet behandlades takdirektivet vid ett informationstillfälle med miljö- och jordbruksutskottet i december, samt vid ett samråd med EU-nämnden samma månad. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden om takdirektivet ägde även rum i juni inför miljørådet den 15 juni.

Det nya direktivet om medelstora förbränningsanläggningar antogs slutligen av rådet den 10 november. Sverige valde att stödja det nya direktivet men anser att ett direktiv med striktare gränsvärden för framförallt svaveldioxid och kväveoxider kunde ha lett till ännu mer kostnadseffektiva utsläppsminskningar från de medelstora förbränningsanläggningarna.

46.5 Utsläppskrav från fordon (Euro 5/6)

I EU regleras avgasutsläpp för personbilar, lätta lastbilar och tunga fordon i gemensamma europeiska utsläppsnormer, s.k. euro-normer. Euro-normerna har utformats enligt en tudelad strategi, där de viktigaste delarna regleras i lagstiftningen, och övriga aspekter regleras genom delegering eller genomförandelagstiftning.

Kommissionen presenterade ett förslag den 8 juli 2014 som uppdaterar de aktuella rättsakterna förordning (EG) nr 715/2007 för personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar och förordning (EG) nr 595/2009 för tunga fordon. Det aktuella förslaget innehåller uppdateringar och ändringar i förordningarna som syftar till att anpassa kraven i regelverket efter den tekniska utvecklingen, rätta till identifierade brister samt uppdatera kommittologibestämmelserna till Lissabonfördraget.

Sverige är i stort positiv till förslagen och verkar för att de genomförs så snabbt som möjligt. I förhandlingarna har Sverige drivit på för att nya gränsvärden för kväveoxider samt kompletterande gränsvärden för kväveoxider och partiklar ska antas.

I slutet av 2015 pågick fortfarande förhandlingar mellan Europaparlamentet och rådet.

46.6 Strängare miljökrav för arbetsmaskiner

Kommissionen presenterade i september 2014 ett förslag med nya miljökrav och typgodkännande för motorer i arbetsmaskiner. Förslaget innebär minskade utsläpp av luftföroreningar och försurande ämnen genom skärpta krav. Det är också fler motorkategorier som omfattas jämfört med dagens reglering. Omfattningen utökas till att inkludera samtliga motoreffekter från 0 kW upp till över 560 kW. Nuvarande regler omfattar kompressionstända motorer från 19 till 560 kW och gnisttända motorer från 0 till 19 kW. En nyhet är också att samtliga kategorier kommer att omfattas av krav på att rapportera utsläpp vid provning av motorer i verklig drift då de installerats i mobila maskiner. Gränsvärden för partiklar införs liksom krav på provning av motorer i verklig drift, (se faktapromemoria 2014/15:FPM).

I slutet av 2015 pågick fortfarande förhandlingar mellan Europaparlamentet och rådet.

47 Naturresurser och biologisk mångfald

Att bevara biologisk mångfald är en av vår tids stora miljöutmaningar. För att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald är internationellt samarbete av högsta vikt inom EU och globalt. Globala åtgärder samordnas inom EU-samarbetet.

47.1 Halvtidsöversyn av EU:s strategi för biologisk mångfald

Miljörådet antog i december slutsatser om kommissionens rapport om halvtidsöversynen av EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020. Enligt rapporten är EU på väg att uppfylla endast ett av de sex målen i strategin, nämligen målet om att bekämpa invasiva främmande arter.

Vissa framsteg lyftes fram när det gäller bl.a. skydd av naturområden och ökad kunskap om det ekonomiska värdet av ekosystemtjänster. Rådet underströk särskilt vikten av hänsyn till biologisk mångfald i alla relevanta politikområden och finansieringsmekanismer och att förbättra genomförandet av miljölagstiftningen.

Rådsslutsatserna behandlades vid informationstillfälle i miljö- och jordbruksutskottet i december och vid samråd med EU-nämnden samma månad.

48 Kemikalier

EU:s kemikaliepolitik syftar till att skydda människor och miljön mot farliga kemikalier och säkra att avfallet kan tas om hand på ett miljömässigt bra sätt och utnyttjas som resurs. Problematiken med negativa effekter på hälsa och miljö orsakade av farliga ämnen är gränsöverskridande och förstärks av en globaliserad ekonomi.

48.1 Reglering av farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter – RoHS-direktivet

Kommissionen beslutade i mars om begränsningar av användningen av mjukgörare, ftalaterna DEHP, BBP, DBP och DIBP, i elektriska och elektroniska produkter genom ändring av bilaga II i RoHS-direktivet 2011/65/EU. Sverige har stött kommissionens arbete med att införa dessa förbud. För vissa användningar av dessa ftalater har en övergångsperiod beviljats och reglerna börjar gälla först från och med den 22 juli 2021. RoHS-direktivet omfattar även förbud mot flertalet andra ämnen, t.ex. bly och kvicksilver, och ger EU:s medlemsländer möjlighet att ta fram förslag till begränsning av fler ämnen.

48.2 Genomförande av Stockholmskonventionen

Sedan Stockholmskonventionens partsmöte 2013, om långlivade persistenta organiska ämnen (POPs), har EU arbetat med att införliva tillägget om flamskyddsmedlet HCBDD i EU-lagstiftningen. Sverige har verkat för att EU beslutar om ett förbud om produktion, användning och import av HBCDD för att EU ska kunna uppfylla konventionens krav. EU:s genomförande sker både under kemikalielagstiftningen REACH och POP-förordningen.

Rådet beslutade den 26 oktober att inte agera när det gäller kommissionens förslag till reglering av HBCDD då kvalificerad majoritet varken finns för att anta eller förkasta förslaget. Europaparlamentet motsatte sig inte förslaget och kommissionen förväntas därför anta sitt förslag inom kort. Sverige har stött förslaget

Skr. 2015/16:115 och driver att det är av största vikt att särskilt farliga ämnen fasas ut ur kretsloppet och inte återcirkuleras genom materialåtervinning.

48.3 Montrealprotokollet

Montrealprotokollet är ett globalt protokoll vars syfte är att vidta åtgärder för att skydda ozonskiktet. Eftersom många ozonnedbrytande ämnen också är kraftfulla växthusgaser bidrar utfasning av dessa ämnen inte bara till att skydda ozonskiktet utan även klimatet. Genom Montrealprotokollets stora framgång att fasa ut ozonnedbrytande ämnen finns nu dock ett nytt hot mot klimatet. Ett av de vanligaste alternativen till ozonnedbrytande ämnen är HFC (fluorkolväten). Denna gas är inte ozonnedbrytande men har en påverkan på klimatet. Utsläppen av HFC ökar nu kraftigt med ca 8 procent per år och kommer till år 2050 bidra till stora delar av de totala utsläppen av växthusgaser om inga åtgärder vidtas.

I slutet av april 2015 enades EU om ett detaljerat förslag till de globala förhandlingarna om att begränsa växthusgasen HFC. Sverige har under flera års tid verkat för att EU ska gå fram med ett förslag om att reglera gasen i protokollet. Förslaget har föregåtts av ett beslut under 2014 om en ny förordning om fluorerade växthusgaser. Förordningen innebär bl.a. att mängden fluorkolväten (HFC) som sätts på EU:s marknad ska minska med 79 procent till 2030. I och med beslutet om EU:s egen förordning kan EU med stark trovärdighet även driva frågan globalt.

Montrealprotokollets 27:e partsmöte ägde rum i Dubai, Förenade Arabemiraten, i november 2015. Vid mötet beslutades om en plan för att hantera växthusgasen HFC. Under 2016 kommer bl.a. att hållas ett extraordinärt partsmöte för att fortsatt förhandla frågan om att lägga till gasen till protokollet.

48.4 Ministerinitiativ för stärkt kemikaliekontroll – REACH UP

Sverige driver tillsammans med åtta andra likasinnade medlemsstater och Norge sedan hösten 2014 ministerinitiativet REACH UP. Initiativet vill se ett mer ambitiöst genomförande av kemikalieförordningen REACH och en reglering av hormonstörande ämnen och nanomaterial i enlighet med målen i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram.

Länderna bjöd i oktober in till en konferens ”REACH and beyond” i Bryssel som samlade närmare 200 deltagare från medlemsstater, Europaparlamentet, kommissionen och intresseorganisationer. Diskussionerna visade att det finns ett stort stöd för REACH och för en bättre reglering av kemikalier. Bland de rekommendationer som utvecklades av deltagarna fanns bl.a. att påskynda en förbättring av kvaliteten i företagens registrerade information om kemikaliers egenskaper, att ge användare ett ökat stöd i hur de kan byta ut farliga kemikalier mot mindre farliga samt att myndigheterna i större utsträckning bör kontrollera att beslutade regler följs.

Vid miljørådet i december informerade det luxemburgska ordförandeskapet om utfallet av konferensen och uppmanade tillsammans med flera medlemsländer, inklusive Sverige, kommande ordförandeskap att vidta lämpliga åtgärder, såsom att anta rådsslutsatser, för att följa upp konferensens rekommendationer. Skr. 2015/16:115

DEL 11 UTBILDNING, UNGDOM, KULTUR OCH IDROTT

49 Utbildning

EU-politiken på utbildningsområdet syftar till att främja samarbete mellan medlemsstaterna och stödja dem i arbetet med att vidareutveckla sina utbildningssystem, men omfattar inte harmonisering av lagstiftning. Den europeiska utbildningsstrategin Utbildning 2020 beaktar, utifrån perspektivet livslångt lärande, hela spektrat av utbildningssystemet och fastställer strategiska mål för EU-samarbetet. Europa 2020-strategin har inneburit en ny dynamik för utbildningsfrågorna i EU. Medlemsstaterna har beslutat nationella mål i linje med Europa 2020-strategins övergripande målsättningar. Målen följs löpande upp och utbildning spelar en viktig roll för att nå de gemensamma målen om tillväxt och sysselsättning.

49.1 Utbildning 2020-ramverket

Den gemensamma rapporten om Utbildning 2020-ramverket har behandlats under det luxemburgiska ordförandeskapet. Den gemensamma rapporten ska ligga till grund för en ny serie prioriteringar för det arbete som ska göras under den kommande arbetscykeln 2015–2020. Kommissionens utkast bygger bl.a. på nationella rapporter och på utbildningsministrarnas riktlinjedebatt vid rådsmötet i maj. De nya prioriteringarna är sammanfattningsvis:

- Utbildningens kvalitet och relevans.
- Inkluderande och jämlik utbildning.
- Öppen och innovativ utbildning.
- Stöd till undervisande personal.
- Transparens och erkännande av kunskaper och färdigheter för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.
- Hållbar, långsiktig finansiering av utbildning.

Prioriteringarna konkretiseras i ca 30 punkter som ska utgöra basen för sex arbetsgruppers mandat under nästa arbetscykel. Medlemsstaterna avgör själva i enlighet med nationella prioriteringar vad de väljer att samarbeta kring. Vid rådsmötet den 23 november antog utbildningsministrarna den gemensamma rapporten.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

49.2 Mål för yrkesutbildningen

Ministrar med ansvar för yrkesutbildning, arbetsmarknadens parter på EU-nivå och kommissionen antog den 22 juni i Riga en kommuniké med medellånga mål för yrkesutbildningen under perioden 2015–2020 samt

de EU-aktiviteter som stödjer medlemsstaternas genomförande. De Skr. 2015/16:115 medellånga målen är sammanfattningsvis:

- Främja arbetsplatsförlagt lärande i alla dess former.
- Vidareutveckling av kvalitetssäkring.
- Öka tillgängligheten.
- Främja nyckelkompetenser.
- Möjligheter till fort- och vidareutbildning för lärare och handledare.

De medellånga målen för yrkesutbildning ingår i den gemensamma rapporten om Utbildning 2020-ramverket.

49.3 Program för utbildning, ungdom och idrott (Erasmus+)

Erasmus+ omfattar de aktiviteter som tidigare täcktes av Programmet för livslångt lärande och Ung och aktiv i Europa. Det omfattar också ett antal program inom högre utbildning som innebär samarbeten med tredjeland samt ett nytt idrottsprogram och Jean Monnet-programmet.

Inom Erasmus+ kan medel sökas för tre typer av aktiviteter (gäller dock inte Jean Monnet och idrottsområdet) som alla ska bidra till målen i Europa 2020-strategin:

- Individuell lärandemobilitet.
- Samarbete för innovation och goda exempel.
- Stöd till policyreformer.

I programmet finns också ett initiativ kallat Erasmus+ Masterlån som ska främja mobilitet inom högre utbildning på avancerad nivå (master). EU ska stå som ekonomisk garant till banker som i sin tur ska förmedla studielån för programmobilitet på masternivå. Denna möjlighet gavs för första gången under 2015.

Alla de initiativ och projekt inom utbildnings-, ungdoms- och idrottsområdet som sker inom ramen för EU-samarbetet finansieras genom Erasmus+. Den totala budgeten för programperioden är ca 14,7 miljarder euro.

49.4 Deklaration om demokratiska värderingar, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning

Den franska utbildningsministern inbjöd tillsammans med det lettiska ordförandeskapet och kommissionen EU:s utbildningsministrar till Paris den 17 mars för att diskutera utbildningens roll i att motverka extremism och främja ökad tolerans och förståelse i samhället. Kommissionär Tibor Navracsics, 22 ministrar och ytterligare ett antal viceministrar deltog. Frankrikes president anslöt vid slutet av mötet.

Ett par medlemsstater, däribland Sverige, redogjorde för goda exempel på hur de arbetar med dessa frågor och Frankrike välkomnade ett fortsatt erfarenhetsutbyte.

Kommissionen och flera medlemsstater lyfte fram vikten av att använda de EU-program som står till buds för olika insatser på området, som Erasmus+, Horisont 2020 och strukturfonderna.

Ministrarna antog en deklARATION om främjande av aktivt medborgarskap och gemensamma demokratiska värderingar, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning.

Utbildningsutskottet fick information i mars och överläggning ägde rum i maj. Samråd med EU-nämnden ägde rum innan mötet.

Deklarationen har därefter diskuterats på råds-mötet den 18 maj och en uppföljning av arbetet diskuterades på råds-mötet den 23 november.

49.5 Rådsslutsatser om elever som lämnar skolan i förtid

Rådsslutsatser om att minska andelen elever som lämnar skolan i förtid och främja framgång i skolan antogs av utbildningsministrarna vid råds-mötet den 23 november. Det faktum att det föreligger betydande skillnader både inom och mellan medlemsstater när det gäller elever som lämnar skolan i förtid bidrog enligt ordförandeskapet till behovet av slutsatser.

De slutsatser som kunde antas av utbildningsministrarna i november fokuserar bl.a. på att slutföra arbetet med att utveckla och genomföra övergripande, evidensbaserade strategier eller motsvarande som syftar till att minska andelen som lämnar skolan i förtid. Dessutom uppmanas medlemsstaterna att överväga mer ambitiösa nationella mål när det gäller andelen elever som lämnar skolan i förtid. Medlemsstaterna uppmanas också att identifiera de skolor där det finns stor risk att elever lämnar skolan i förtid som kan ha behov av ytterligare stöd eller resurser.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

49.6 Rådsslutsatser om förskoleverksamhet och primär utbildning

Rådsslutsatser om förskoleverksamhetens och den primära utbildningens roll när det gäller att främja kreativitet, innovation och digital kompetens antogs av utbildningsministrarna på råds-mötet den 18 maj.

Den digitala ekonomins betydelse för sysselsättning och tillväxt framhölls bl.a. i Europeiska rådets slutsatser från oktober 2013. Främjandet av kreativitet och innovation genom utbildning har också behandlats i flera slutsatser och rekommendationer.

Rådsslutsatserna utgår från att det finns avsevärda fördelar med att i de tidiga barndomsåren främja kreativitet, innovation och digital kompetens, dels för ekonomin och dels för främjandet av det aktiva medborgarskapet. Rådsslutsatserna konstaterar också vikten av att lära

genom att leka, vilket stimulerar inläring och förmågan att samarbeta och lösa problem. Utbildningsanordnare för lärare och förskolepersonal uppmanas att beakta effektiva metoder för att stimulera bl.a. kreativt tänkande genom exempelvis konst, musik och teater.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

49.7 Yrkeskvalifikationsdirektivet

Syftet med yrkeskvalifikationsdirektivet (direktiv 2005/36/EG) är att avskaffa hinder för den fria rörligheten för personer och tjänster genom att underlätta för personer som vill utöva ett reglerat yrke i ett annat land inom EU. Direktivet innehåller regler för hur yrkeskvalifikationer som förvärvats i ett land inom EU ska erkännas i ett annat.

Under 2012–2013 omförhandlades direktivet. Ändringsdirektivet (2013/55/EU) antogs 2013, trädde i kraft 2014 och ska vara genomfört i medlemsstaterna den 18 januari 2016. Ändringsdirektivet innehåller bl.a. bestämmelser om införandet av ett europeiskt yrkeskort och skyldighet för myndigheter att under vissa förutsättningar varna andra medlemsstater för vissa yrkesutövare. Det innebär också ändrade förutsättningar för administrativt samarbete för de behöriga myndigheterna (se faktapromemoria 2011/12:FPM94).

Frågan om hur det moderniserade yrkeskvalifikationsdirektivet ska genomföras i svensk rätt och förvaltning utreddes 2013–2014 (se betänkandet SOU 2014:19).

Regeringens övergripande målsättning är att antalet reglerade yrken på den inre marknaden ska minska. Det är enligt regeringen nödvändigt att ett fungerande system för erkännande av yrkeskvalifikationer mellan länder finns för att den inre marknaden ska fungera.

Den 5 november överlämnade regeringen propositionen Genomförande av det moderniserade yrkeskvalifikationsdirektivet (prop. 2015/16:44) till riksdagen. I propositionen föreslås en ny generell lag om erkännande av yrkeskvalifikationer som gäller reglerade yrken i Sverige. Propositionen innehåller även följdändringar i andra lagar.

50 Ungdom

Mer än 90 miljoner, eller ca 20 procent av EU:s medborgare, är ungdomar mellan 15 och 29 år. De två övergripande mål som ligger till grund för EU-samarbetet på ungdomsområdet 2010–2018 är att skapa fler och lika möjligheter för alla unga i utbildningen och på arbetsmarknaden och att främja alla ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och solidaritet. Under året fokuserades ungdomssamarbetet inom EU på ungdomars socioekonomiska utmaningar, ungdomsarbete, EU:s ungdomsrapport och arbetsplan samt ungdomars politiska deltagande.

50.1 Rådsslutsatser om socioekonomiska utmaningar för unga

Det övergripande temat för ordförandeskapstrion var ungdomars egenmakt. Det lettiska ordförandeskapet valde att inom ramen för detta tema fokusera på rådsslutsatser om att stärka det sektorsövergripande samarbetet på ungdomsområdet för att effektivare hantera socioekonomiska utmaningar för ungdomar. Rådsslutsatser antogs av ungdomsministrarna på rådsmötet den 18 maj. Rådsslutsatserna konstaterar att unga i Europa fortsätter att drabbas hårt av den ekonomiska och sociala krisen, däribland av en hög ungdomsarbetslöshet vilket kräver effektiva sektorsövergripande politiska åtgärder.

Medlemsstaterna och kommissionen inbjuds att stärka det institutionella samarbetet på alla nivåer för att säkerställa att ungdomsperspektivet inkluderas när andra politikområden såsom utbildning, sysselsättning, hälsa och socialpolitik utformas.

Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

50.2 Rådsslutsatser om förstärkt ungdomsarbete

EU:s medlemsstater har i ramverket för det ungdomspolitiska samarbetet kommit överens om att stödja och utveckla ungdomsarbetet. Man ska diskutera hur ungdomsarbete kan bidra till de övergripande målen för det ungdomspolitiska samarbetet i EU. Dessutom ska man diskutera hur ungdomsarbetet kan erkännas för dess mervärde genom dess ekonomiska och sociala bidrag för såväl individer som samhället.

Rådsslutsatser antogs av ungdomsministrarna på rådsmötet den 18 maj. De fokuserar på stöd till och utveckling av ungdomsarbetet och inkluderar bl.a. frågor om kvaliteten i ungdomsarbetet, behov av stödstrukturer och vikten av att inkludera unga som löper risk att hamna i utanförskap.

Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

50.3 EU:s ungdomsrapport

Ett viktigt verktyg i EU-samarbetet är EU:s ungdomsrapport, som publiceras vart tredje år, och ger en övergripande bild över ungdomars situation. Rapporten har två syften: att utvärdera vilka framsteg som har gjorts för att nå de övergripande målen i det nya ramverket och lägga grunden för prioriteringar för det kommande arbetet.

Den gemensamma rapporten för 2015 om genomförandet av de förnyade ramarna för det europeiska samarbetet på ungdomsområdet antogs av ungdomsministrarna på rådsmötet den 23 november.

Rapporten konstaterar att ungas human- och sociala kapital är Europas viktigaste tillgång och att EU och medlemsstaterna behöver satsa på den potential som finns i Europas 90 miljoner unga i form av kompetens,

kreativitet och mångfald. Den ekonomiska krisen har drabbat unga särskilt hårt. Klyftorna mellan dem som har goda möjligheter och dem som har begränsade möjligheter har ökat. En del unga hamnar längre och längre bort från samhällslivet, där några riskerar att ta avstånd från samhället, marginaliseras eller radikaliseras. Rapporten föreslår därför bl.a. att EU-samarbetet på ungdomsområdet under 2016–2018 bör fokusera på att skapa fler möjligheter för unga, särskilt för dem som riskerar att hamna i utanförskap. Samarbetet bör vidare inriktas på att förbättra ungas möjligheter att hitta kvalitativa arbeten och aktivt delta i samhällslivet.

Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

50.4 Arbetsplan för ungdomsfrågor

Vid rådsmötet den 23 november antog ungdomsministrarna en arbetsplan för ungdomsområdet 2016–2018. Den anger de fokusområden som rådet avser att arbeta med under perioden och de arbetsmetoder som ska användas, i första hand den öppna samordningsmetoden. Prioriteringarna som anges i arbetsplanen är

- Ökad social delaktighet av alla ungdomar, med hänsyn till de europeiska värdena.
- Ökat deltagande för alla ungdomar i Europas demokratiska samhällsliv.
- Underlätta ungas övergång från ungdom till vuxenliv, i synnerhet när det gäller integrering på arbetsmarknaden.
- Stöd till ungdomars hälsa och välbefinnande, inklusive psykisk hälsa,
- Bidra till att de problem och möjligheter som den digitala eran medför för ungdomspolitik, ungdomsarbete och ungdomar behandlas.
- Bidra med åtgärder med anledning av de möjligheter och utmaningar som det ökande antalet unga migranter och flyktingar innebär i EU.

Satsningar ska rikta sig till alla unga men särskild tonvikt ska ges till:

- Unga som riskerar att marginaliseras.
- Ungdomar som varken har arbete eller utbildning.
- Unga utrikes födda, inklusive nyanlända och unga flyktingar.

Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

50.5 Resolution om ungdomar och Europas demokratiska liv

Ungdomsministrarna antog den 23 november en resolution som fokuserar på att EU:s politik bör vara lyhörd för ungdomars behov och ambitioner. Resolutionen konstaterar att intresse skapas när unga förstår de frågor som står på spel vilket i sin tur främjar det politiska engagemanget. Möjligheter för ungdomar att delta i beslutsprocesser bör

möjliggöras av beslutsfattare från olika politikområden och politiska nivåer. Dessa möjligheter behöver ha en reell inverkan. Medlemsstaterna och kommissionen inbjuds att

- Förbättra strukturer för deltagande i formell utbildning och icke-formellt lärande för att främja utvecklingen av sociala färdigheter och kompetenser med koppling till demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter.
- I nära samarbete med lokala myndigheter, underlätta utvecklingen av processer för deltagande såsom ungdomsråd i syfte att ge ungdomar möjlighet att säga sin mening i lokalt beslutsfattande.
- Utvidga möjligheterna till dialog på lokal, regional och nationell nivå mellan ungdomar och beslutsfattare i de politikområden som påverkar ungdomar.
- Uppmuntra ungdomars deltagande i val och i de formella representativa strukturerna, såsom politiska partier, så att politiska partier får ett ökat intresse av att utveckla förslag som svarar mot ungdomars behov.

Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

51 Kultur, medier och idrott

Enligt fördragen ska EU bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling med respekt för den nationella och regionala mångfalden samtidigt som unionen ska framhäva det gemensamma kulturarvet. EU ska också främja europeiska idrottsfrågor och ska då beakta idrottens särart. Kultur-, medie- och idrottspolitik faller huvudsakligen under nationell behörighet, men EU ska främja samarbete mellan medlemsstaterna och kan vid behov stödja och komplettera medlemsstaternas insatser.

51.1 Kultur

Under året har fokus inom kulturområdet legat på frågor om kulturens roll för andra samhällssektorer och i EU:s yttre förbindelser, samt förstörelse av och olaglig handel med kulturarv i konfliktområden. Den 19 maj antog rådet slutsatser om den kulturella och kreativa sektorns samverkan med andra samhällssektorer för att stimulera innovation, ekonomisk hållbarhet och social integration.

Rådet antog vid kulturministrarnas möte i november slutsatser om kultur i EU:s yttre förbindelser med fokus på utvecklingssamarbetet. Rådet antog även slutsatser om en ändring av rådets arbetsplan för kultur 2015–2018 mot bakgrund av migrations- och flyktingkrisen. Avsikten är att medlemsstaterna under 2016, inom ramen för den öppna samordningsmetoden, ska utbyta erfarenheter och goda exempel när det gäller hur kultur och konst kan bidra till att individer och folk närmar sig

varandra, öka deras deltagande i kultur- och samhällslivet, samt främja interkulturell dialog och kulturell mångfald. Skr. 2015/16:115

Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj respektive i november.

51.2 Audiovisuella frågor

Översyn av AV-direktivet

I kommissionens meddelande En strategi för en inre digital marknad i Europa framgår att direktivet för audiovisuella medietjänster, det s.k. AV-direktivet, kommer att ses över för att undersöka om det bör anpassas med anledning av den marknadsmässiga och tekniska utvecklingen (se faktagromemoria 2014/15:FPM35). Översynen kommer enligt meddelandet att fokuseras på direktivets tillämpningsområde och utformningen av bestämmelser som gäller alla marknadsaktörer. Åtgärder för främjande av europeiska verk, skydd av minderåriga och reklambestämmelser lyfts fram särskilt. Samtidigt genomför kommissionen en s.k. REFIT-granskning av direktivets funktionssätt med utgångspunkt i möjligheten till regelförenkling.

En öppen konsultation om direktivets funktionssätt inom sex olika områden genomfördes under 2015. Det svenska svaret till kommissionen underströk vikten av att värna yttrandefrihet och mediernas oberoende liksom ett ambitiöst konsumentskydd särskilt när det gäller reklam för alkohol och reklam riktad mot barn.

51.3 Kreativa Europa 2014–2020

Kreativa Europa är EU:s ramprogram för de kulturella och kreativa näringarna. Programmets övergripande mål är att värna om och främja Europas kulturella och språkliga mångfald samt att stärka den kulturella och den kreativa sektorns konkurrenskraft.

Kreativa Europa består av delprogrammen Kultur och MEDIA samt ett tredje sektorsövergripande programområde som bl.a. kommer inkludera ett nytt lånegarantiinstrument. Kreativa Europa erbjuder möjligheter för europeiska aktörer inom film, tv, dataspel, konst och kultur att söka stöd för att samarbeta internationellt och nå ut till en internationell publik.

I delprogrammet Kultur finns fyra stödformer: europeiska samarbetsprojekt, europeiska nätverk, europeiska plattformar samt stöd för översättning och spridning av europeisk skönlitteratur. Totalt beviljades under året nästan 6 miljoner euro till projekt med svensk medverkan inom delprogrammet Kultur.

Inom delprogrammet MEDIA, EU:s stöd till film, tv och interaktiva medier, beviljades svenska aktörer, totalt nästan 4,6 miljoner euro under året. Merparten av stöden gick till svenska producenter, totalt ca 2,6 miljoner euro.

51.4 Ett Europa för medborgarna 2014–2020

Programmet Ett Europa för medborgarna syftar till att skapa samhörighet mellan EU:s medborgare och att minska klyftan mellan medborgarna och EU:s institutioner genom att öka medborgarnas kunskaper om unionen, dess historia och mångfald, samt främja ett europeiskt medborgarskap och förbättra möjligheterna till demokratiskt deltagande på unionsnivå. I oktober antogs ett arbetsprogram med prioriteringar för perioden 2016–2020 för de båda programområdena Europeisk hågkomst och Demokratisk delaktighet och engagemang. Prioriteringarna avser bl.a. att stärka programmets roll att främja reflektion om EU:s moderna historia och diskutera lärdomar för framtiden samt att främja solidaritet och demokrati i Europa.

Genom programmet kan intressenter som främjar europeiskt medborgarskap och europeisk integration söka stöd för t.ex. vänortsverksamhet, gränsöverskridande partnerskapsprojekt, hågkomstprojekt med en europeisk dimension samt medvetandehöjande åtgärder och informationsspridning. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är nationell kontaktpunkt för programmet med uppgift att främja svenska aktörers deltagande. Tack vare utökade insatser har deltagandet från svensk sida ökat under 2015, med fler organisationer som arrangerar och deltar i projekt som beviljats stöd.

51.5 Idrott

Kommissionen lämnade i mars förslag till rådet att besluta om att på EU:s vägnar underteckna Europarådets konvention om manipulation av resultat inom idrott (se faktapromemoria 2014/15:FPM26). Regeringen delar kommissionens bedömning att konventionen kan vara ett effektivt instrument i kampen mot uppgjorda matcher. Förhandlingarna i rådet slutfördes inte under året.

52 Institutionernas verksamhet

EU:s institutioner är Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, kommissionen, EU-domstolen, Europeiska centralbanken och Revisionsrätten. Europaparlamentet, rådet och kommissionen bistås av Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén som har en rågivande funktion. Skrivelsen i övrigt fokuserar på arbetet i rådet och Europeiska rådet och tas därför inte upp specifikt i detta kapitel.

52.1 Kommissionen

Kommissionen har under 2015 fokuserat arbetet utifrån Jean-Claude Junckers politiska riktlinjer för sysselsättning, tillväxt, rättvisa och demokratisk förändring.

52.1.1 Kommissionens arbetsprogram

Kommissionens arbete under året utgick från de prioriteringar och initiativ som presenterades i det årliga arbetsprogrammet (se faktabromemoria 2014/15:FPM16).

De tio prioriteringar som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker presenterade vid tillträdet hösten 2014 kommer att vara vägledande under mandatperioden och arbetsprogrammet för år 2015 var således indelat efter dessa, dvs.:

1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar.
2. En sammankopplad digital inre marknad.
3. En motståndskraftig energiunion och en framåtblickande klimatpolitik.
4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas.
5. En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union.
6. Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA.
7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.
8. Mot en ny migrationspolitik.
9. En starkare global aktör.
10. En union i demokratisk förändring.

Till arbetsprogrammet hörde 4 bilagor innehållande 23 nya initiativ, 80 förslag som skulle dras tillbaka eller modifieras, 79 förslag som ingick i s.k. REFIT-åtgärder samt en lista över de 72 lagförslag som trädde i kraft 2015. (REFIT är kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat.).

Den 27 oktober presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2016.

52.1.2 Arbetsgruppen för Grekland

Arbetsgruppen för Grekland bildades hösten 2011 på uppdrag av kommissionens ordförande för att bistå den grekiska regeringen med reformer inom en rad olika samhällsområden. Arbetsgruppen har också samarbetat med den grekiska regeringen för att öka utnyttjandet av medel från EU:s strukturfonder.

Mandatet för arbetsgruppen sträckte sig till den 30 juni 2015 och arbetsgruppens verksamhet har därefter avslutats men kommer till viss del att tas vidare inom en ny struktur ”Stödprogrammet för strukturreformer” under kommande år.

Drygt 30 personer har arbetat på arbetsgruppen för Greklands kontor i Aten, varav några varit placerade på grekiska ministerier. Dessutom har ytterligare drygt 30 personer arbetat på arbetsgruppens kontor i Bryssel.

Arbetet har genomförts i samarbete med den grekiska regeringen och statsförvaltningen, dels tillsammans med arbetsgruppens egen personal, dels genom teknisk assistans från EU:s medlemsstater. Nitton medlemsstater har bidragit med teknisk assistans. De mest omfattande projekten har återfunnits inom följande områden: budget- och skatteområdet, administrativ reform och förbättrat företagsklimat. Sverige har under 2015 varit aktiv på framförallt hälsoområdet. En svensk nationell expert inom hälsoområdet ställdes till förfogande för arbetsgruppens kontor i Aten mellan juli 2012 och till arbetsgruppens avslut i juni 2015.

52.1.3 Genomförande av direktiv

Medlemsstaterna är skyldiga att korrekt och i tid genomföra EU:s direktiv i nationellt regelverk. Medlemsstater som inte genomför direktiv inom utsatt tid kan bli föremål för ekonomiska sanktioner inom ramen för ett s.k. snabbspårförfarande inför EU-domstolen.

Av resultattavlan för den inre marknaden framgår i vilken utsträckning medlemsstaterna uppnår målet i den politiska överenskommelsen om att inte vara sen med att genomföra fler än maximalt 1 procent av alla inre marknadsdirektiv.

Resultattavlan återfinns sedan i juli 2013 endast på kommissionens webbplats och omfattar mätningar av flera verktyg för en väl fungerande inre marknad, bl.a. medlemsstaternas hantering av olika EU-nätverk och överträdelseärenden. Resultattavlans publicering har förskjutits till maj respektive oktober (se även avsnitt 31.4.3).

Sverige har under året uppnått den politiska målsättningen. Vid mätningen i april hade Sverige 2 för sent genomförda direktiv, vilket motsvarar 0,2 procent. Dessa rörde det finansiella området. Den genomsnittliga procentsatsen för samtliga medlemsstater var 0,5 procent. Vid mätningen i oktober var siffran för Sveriges del marginellt förändrad med 0,4 procent försenade direktiv (i praktiken 4 direktiv). Den genomsnittliga procentsatsen för samtliga medlemsstater var vid detta mätillfälle 0,7 procent.

Vid en jämförelse med läget i våra grannländer redovisade Danmark samma genomförandeunderskott som Sverige vid båda mätillfällena och Finland ett underskott på 0,2 respektive 0,3 procent.

Även kommissionens årliga rapport om unionsrättens tillämpning innehåller information om medlemsstaternas arbete med att genomföra och tillämpa unionsrätten korrekt. I årsrapporten anges hur många överträdelseärenden som gäller för sent genomförda direktiv. Den 31 december 2014 hade Sverige 6 pågående ärenden, och var tillsammans med Kroatien det land som hade näst minst antal öppna ärenden (endast Malta hade färre ärenden med 5 överträdelseärenden). Belgien med 36 pågående överträdelseärenden hade flest ärenden om för sent genomförda direktiv.

52.1.4 Överträdelseärenden

Kommissionen övervakar att medlemsstaterna tillämpar och genomför EU-rätten på ett riktigt sätt. Om kommissionen anser att en medlemsstat inte uppfyller sina skyldigheter kan den inleda ett s.k. överträdelseärende. Sådana ärenden kan avse utebliven anmälan om genomförande av direktiv, felaktigt genomförande eller felaktig tillämpning av EU-rätten samt verkställighet av EU-domstolens domar.

Förfarandet för överträdelseärendena består av tre formella steg. I det första steget fattar kommissionen beslut om en s.k. formell underrättelse till berörd medlemsstat, som kan svara inom viss tid. Om kommissionen inte är nöjd med svaret kan den avge ett s.k. motiverat yttrande. Om medlemsstaten inte inom viss tid, normalt två månader, vidtar de åtgärder som kommissionen bedömer vara nödvändiga kan kommissionen i ett tredje steg föra ärendet vidare till EU-domstolen.

Under året överlämnade kommissionen 29 formella underrättelser och en kompletterande formell underrättelse till Sverige, varav 22 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv, tre felaktigt genomförande av direktiv och fem felaktig tillämpning av EU-rätten. Året innan överlämnade kommissionen 12 formella underrättelser till Sverige. Av dessa avsåg fem utebliven anmälan om genomförande av direktiv, tre felaktigt genomförande av direktiv och tre felaktig tillämpning av EU-rätten. Ett ärende avsåg såväl felaktigt genomförande som felaktig tillämpning av direktiv.

Under året riktade kommissionen sex motiverade yttranden och ett kompletterande motiverat yttrande mot Sverige, varav tre avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv och fyra felaktig tillämpning av EU-rätten. Året innan riktade kommissionen tre motiverade yttranden och ett kompletterande motiverat yttrande mot Sverige. Av dessa avsåg ett felaktigt genomförande av direktiv och tre felaktig tillämpning av EU-rätten.

Sverige fälldes under året i ett mål i EU-domstolen. Vidare fattade kommissionen i ett ärende beslut om att väcka talan mot Sverige, men någon stämningsansökan har ännu inte delgetts Sverige i det ärendet. Under året skrev kommissionen av 20 ärenden (14 ärenden 2014) som varit föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige.

Det kan vara intressant att jämföra de nu redovisade siffrorna med läget i Danmark och Finland under året. När det gäller Finland överlämnade kommissionen 21 formella underrättelser (varav 17 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv), två kompletterande formella underrättelser, sju motiverade yttranden (varav ett avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv) och ett kompletterande motiverat yttrande. Kommissionen väckte under året inte någon talan mot Finland i EU-domstolen. När det gäller Danmark överlämnade kommissionen 18 formella underrättelser (varav fyra avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv), tre kompletterande formella underrättelser och fyra motiverade yttranden (av vilka inget avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv). Kommissionen väckte under året inte någon talan mot Danmark i EU-domstolen.

Sedan 2008 driver kommissionen ett projekt för att utveckla nya arbetsmetoder för bättre och mer effektiv handläggning av klagomål. Projektet ”EU-piloten” har ersatt de tidigare administrativa skrivelserna som föregick ett eventuellt överträdelseförfarande enligt artikel 258 i EUF-fördraget. Projektet bedöms som framgångsrikt eftersom ca 80 procent av alla ärenden i EU-piloten avslutas där och således inte når stadiet för överträdelseförfarande. Sverige deltar i projektet tillsammans med samtliga övriga medlemsstater. Sverige har under året mottagit 16 ärenden inom ramen för pilotprojektet och 25 ärenden har avslutats. Vid årsskiftet fanns 30 öppna ärenden inom ramen för pilotprojektet.

I bilaga 2 redogörs för läget per den 31 december 2015 när det gäller överträdelseärenden mot Sverige. För en översikt av överträdelseärenden som kommissionen driver mot medlemsstaterna hänvisas till kommissionens årliga rapport om kontrollen av unionsrättens tillämpning.

52.2 Europaparlamentet

Få nya förslag landade på europaparlamentarikernas bord under det gångna året. Det är en följd av kommissionens uttalade ambition att begränsa antalet nya förslag och bara föreslå gemensam lagstiftning när det anses nödvändigt men beror delvis även på att de lagförslag som aviserats inom kommissionens tio prioriterade områden ännu inte presenterats.

I februari beslöt Europaparlamentet, med anledning av den s.k. Luxleaks-skandalen, att under sex månader upprätta ett tillfälligt utskott, TAXE, för att titta närmare på skattebesked och andra åtgärder av liknande karaktär och effekt. I december upprättades ett nytt utskott med motsvarande sammansättning och med mandat att utreda skattefrågorna under ytterligare sex månader. I december beslöt Europaparlamentet att upprätta en undersökningskommitté om utsläppstester i bilindustrin.

I juni bildades en ny politisk grupp, Nationernas och friheternas Europa (ENF) under ledning av Marine Le Pen från franska Front National. Gruppen består i övrigt av Lega Nord från Italien, PVV från Nederländerna, FPÖ från Österrike, Vlaams Belang från Belgien, Nya

högern från Polen och en brittisk europaparlamentariker som lämnat UKIP.

Talman Martin Schulz har fortsatt att bjuda in stats- och regeringschefer från medlemsstaterna men även makthavare från andra delar av världen. President François Hollande och förbundskansler Angela Merkel gjorde ett gemensamt framträdande i Europaparlamentet i början av oktober för att diskutera den aktuella situationen i Europa. I oktober talade också Spaniens kung Felipe VI till Europaparlamentet med anledning av att landet varit medlem i EU i 30 år.

I maj framträdde Ungerns premiärminister Viktor Orbán i Europaparlamentet i samband med att man i plenum debatterade situationen i Ungern. Vid en följande session antog Europaparlamentet en resolution där man fördömde Viktor Orbáns uttalanden om dödsstraff och uppmanade kommissionen att omedelbart utreda situationen i Ungern.

Europaparlamentet har också hållit en lång rad debatter om högaktuella frågor, inte minst har Europaparlamentet engagerat sig i migrations- och flyktingkrisen.

I november antog Europaparlamentet ett förslag till ändringar i valrättsakten från 1976 som reglerar val till Europaparlamentet (se avsnitt 8).

Årets Sacharovpris tilldelades den saudiarabiske bloggaren Raif Badawi.

52.3 EU-domstolen

Institutionen Europeiska unionens domstol består av domstolen (kallas i dagligt tal EU-domstolen), tribunalen och personaldomstolen.

Genom Lissabonfördraget förändrades reglerna om EU:s eget domstolssystem på så sätt att domstolen numera som utgångspunkt är behörig på samtliga politikområden.

Uttryckliga undantag från domstolens behörighet görs för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där domstolen i stort sett saknar behörighet. När domstolen utövar sina befogenheter på området med frihet, säkerhet och rättvisa ska den inte heller vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat. Detsamma gäller när medlemsstaterna utövar sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

Domstolens uppgift är att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkningen och tillämpningen av EU-rätten.

EU-domstolen ska se till att unionens institutioner handlar inom sina respektive behörighetsområden och i enlighet med EU-rätten. Det är också EU-domstolen som ytterst avgör om medlemsstaterna och unionens institutioner följer och tillämpar EU-rätten korrekt. En lägre instans med behörighet att pröva vissa särskilda grupper av ärenden är knuten till EU-domstolen. Denna lägre instans bytte genom Lissabonfördraget namn från förstainstansrätten till tribunalen. Tribunalens domar kan överklagas till EU-domstolen. Personal-

domstolen, som inrättades 2005, är knuten till tribunalen på samma sätt som tribunalen till EU-domstolen. I personaldomstolen handläggs mål mellan institutionerna och deras anställda.

För närvarande består EU-domstolen och tribunalen av 28 domare vardera, dvs. en domare per medlemsstat. I syfte att effektivisera och komma till rätta med höga balanser och långa handläggningstider i tribunalen antogs den 3 december 2015 ändringar i domstolens stadga som innebär att antalet domare vid tribunalen stegvis i tre etapper under åren 2016–2019 ska utökas med totalt 28, varav 7 ska tillföras genom att personaldomstolen läggs ned och dess uppgifter överförs till tribunalen. När utökningen är genomförd kommer det således att finnas 56 domare i tribunalen, dvs. två domare per medlemsstat. De vanligaste målen vid EU-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 267 i EUF-fördraget. Sådana mål inleds genom en begäran från en nationell domstol i någon av medlemsstaterna. I begäran ställer den nationella domstolen en eller flera frågor om hur EU-rätten ska tolkas och tillämpas. I domen i sådana mål lämnar domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen och om tolkningen eller giltigheten av rättsakter som har beslutats av unionens institutioner.

Under året begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EU-domstolen i 411 fall. Av dessa kom sex från svenska domstolar. Under året yttrade sig regeringen skriftligen i 12 mål om förhandsavgörande och deltog vid muntlig förhandling i 14 sådana mål. Vidare gav regeringen in en inlaga med svar på skriftliga frågor från EU-domstolen.

För att effektivisera EU-domstolens verksamhet och förkorta handläggningstiderna infördes 2008 ett förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande. Förfarandet, som är tillämpligt på området frihet, säkerhet och rättvisa, möjliggör en snabb och rättssäker hantering av mål som kräver en mycket skyndsam handläggning, t.ex. vissa fall av frihetsberövande. Under året beslutade EU-domstolen om tillämpning av förfarandet i fyra mål, varav ett kom från en svensk domstol.

En annan vanlig måltyp är mål om s.k. direkt talan, dvs. mål där talan väcks direkt vid EU-domstolen eller tribunalen.

I EU-domstolen är det huvudsakligen fråga om mål som inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution, t.ex. i mål där kommissionen har väckt fördragsbrottstalan mot en medlemsstat enligt artikel 258 i EUF-fördraget. I sådana mål mot en institution eller annan medlemsstat än Sverige ansökte regeringen under året om att få föra talan till stöd för en av parterna (intervention) i ett mål. Vidare gav regeringen in en interventionsinlaga och deltog under året i två muntliga förhandlingar i sådana mål.

Tribunalen handlägger bl.a. mål där talan väcks av fysiska eller juridiska personer mot EU-institutionernas beslut. I sådana mål vid tribunalen intervenerade Sverige under året i sex mål och gav in fem interventionsinlagor. Vidare gav regeringen in en replik och deltog i en muntlig förhandling i ett mål där Sverige 2014 vid tribunalen väckte en s.k. passivitetstalan mot kommissionen i enlighet med artikel 265 i EUF-fördraget.

Tribunalens avgöranden kan överklagas till EU-domstolen, vilket Sverige gjorde i ett mål föregående år. I detta mål gav regeringen under

2015 in en replik samt lämnade skriftliga anmärkningar på en interventionsinlägga. Sverige intervenerade också i ett mål som överklagats till EU-domstolen och regeringen gav in två svarsskrivelser i sådana mål.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid domstolen och tribunalen under året. Det gäller dels mål där den svenska regeringen har agerat eller där en begäran om förhandsavgörande har inkommit från en svensk domstol, dels mål där Sverige är part eller har stöttat en av parterna.

52.4 Öppenhet och insyn

Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillämpar sedan 2001 förordningen om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). I behandlingen av de enskilda ärenden om utlämnande av handlingar som rådet beslutar i har Sverige sedan reglerna antogs agerat aktivt för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av förordningen.

Handlingsoffentligheten inom EU har ökat väsentligt sedan öppenhetsförordningen infördes. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera direkt sökbara på internet. Utvecklingen mot ökad handlingsoffentlighet är dock inte entydig. Under den översyn av öppenhetsförordningen som inleddes under 2008 och fortfarande pågår, har även framförts förslag som skulle kunna leda till minskad öppenhet. Sveriges målsättning i förhandlingarna är ökad öppenhet i EU:s institutioner.

Alla mål vid EU-domstolen och tribunalen med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas. Under året har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige redan tidigare har varit aktivt och intervenerat i tre nya mål vid tribunalen. Ett av målen rör bl.a. frågan om tillåtligheten av en allmän presumtion för sekretess i anbudsförfarande (T-136/15). De övriga två målen gäller tolkningen av sekretessundantaget i förordningen till skydd för syftet med utredningar (T-110/15 och T-514/15). Interventionsansökan i mål T-110/15 har numera återkallats.

Tribunalen har under året meddelat domar i fyra mål av principiell betydelse där Sverige intervenerat. Samtliga domar har främjat en öppenhetsvänlig tolkning av förordningen.

Tribunalen meddelade den 27 februari dom i mål T-188/12, Patrick Breyer mot kommissionen. Genom domen klargjorde tribunalen att handlingar som inkommit till kommissionen från EU-domstolen och som härrör från en medlemsstat, dvs. inlagor som upprättats för ett domstolsförfarande, ska omfattas av förordningens tillämpningsområde. Tribunalen meddelade den 16 april dom i mål T-402/12, Carl Schlyter mot kommissionen. Målet rörde tolkningen av sekretessundantaget i förordningen till skydd för syftet med utredningar. Tribunalen konstaterade i domen bl.a. att det s.k. 98/34-förfarandet (direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande

Skr. 2015/16:115 tekniska standarder och föreskrifter) inte utgör en utredning i den mening som avses i öppenhetsförordningen.

Den 15 juli meddelade tribunalen dom i mål T-115/13, Gert-Jan Dennekamp mot Europaparlamentet. Målet handlade om tolkningen av sekretessundantaget i förordningen till skydd för den enskildes privatliv och integritet i förhållande till EU:s personuppgiftsförordning (45/2001), i samband med en begäran att få ut handlingar om ett pensionssystem från Europaparlamentet. Tribunalen klargjorde i domen bl.a. att den ändamålsenliga verkan av förordningen inte får omintetgöras genom en tolkning som innebär att det aldrig kan röra sig om ett legitimt utlämnande enligt personuppgiftsförordningen om syftet är ett fullständigt utlämnande till allmänheten.

Tribunalen meddelade den 18 september dom i mål T-395/13, Samuli Miettinen mot rådet. Målet gällde tolkningen av sekretessundantaget till skydd för rättslig rådgivning. I domen konstaterade tribunalen att rådet inte visat att det aktuella juridiska yttrandet var av särskilt känslig art eller att det hade en särskilt stor räckvidd.

Information lämnades till konstitutionsutskottet i februari.

52.5 EU-rekrytering

Regeringen lägger stor vikt vid att svenskar blir anställda i EU:s institutioner. Basrekryteringen till EU:s centrala institutioner sker främst via uttagningsprov. En framgångsrik basrekrytering är en förutsättning för att det på sikt ska finnas svenska medborgare inom institutionerna som kan befordras till högre tjänster. Under senare år har trenden varit vikande när det gäller antalet personer som blir antagna via uttagningsproven. Det är därför angeläget att fler svenska medborgare söker till dessa prov och att de lyckas bli antagna.

För dessa syften har regeringen under året satsat på information om EU:s institutioner som arbetsgivare och om karriärvägar inom dessa institutioner för att fler ska söka från Sverige. Under 2015 tillförde regeringen särskilda medel till Universitets- och högskolerådet för denna informationssatsning. Vidare genomför myndigheten insatser för att ge de sökande relevant stöd och träning inför uttagningsproven i syfte att fler ska klara proven.

52.6 Språk

Tolkning

Vid möten i rådet tolkas det till och från samtliga 24 EU-språk och vid informella rådsmöten erbjuds tolkning efter faktiska behov. För att behålla en jämn svensk tolkkapacitet på alla rådsnivåer är det av intresse att ha en stabil beställningsnivå av svensk tolkning. När det gäller beställning av tolkning enligt det s.k. beställa-betala-systemet för rådsarbetsgrupper beställer Sverige tolkning i samma omfattning som exempelvis Finland och Estland.

Målet för EU-språkvården är överskådliga, klara och begripliga EU-rättsakter. Tanken är att om grundtexterna skrivs så klart som möjligt, leder det automatiskt till bättre översättningar.

Regeringskansliet driver EU-språkvården och den riktar sig främst till dem som arbetar med EU-texter inom Regeringskansliet, myndigheterna eller EU:s institutioner. Inom EU-språkvården finns det ett nätverk av kontaktpersoner i EU-språkliga frågor på olika departement och myndigheter. Stöd ges till översättare, granskare och juristlingvister i institutionerna.

52.7 Regionkommittén

Regionkommittén består av 350 förtroendevalda från lokal och regional nivå i EU:s 28 medlemsstater. Kommittén inledde en ny mandatperiod i februari 2015 som löper t.o.m. den 25 januari 2020. Sverige företräds av tolv ledamöter och tolv ersättare. Under året har nominering skett av de svenska ledamöterna utifrån valresultatet av valet 2014.

Regionkommittén har under året haft sex plenarsessioner, varav en konstituerande plenarsession. Flera yttranden har antagits, bl.a. om den europeiska agendan för migration, investeringspaketet och TTIP. Under året har Sverige haft ett rapportörskap om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union.

Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2015

I det följande redovisas de mål vid EU-domstolen och tribunalen i vilka den svenska regeringen har varit part eller intervenient eller intressent och – i fråga om mål om förhandsavgöranden – de mål i vilka den svenska regeringen har yttrat sig eller där förhandsavgörande har begärts från svensk domstol. Redovisningen avser 2015. Övriga domar av särskild betydelse som meddelats under året finns sammanställda på domstolarnas gemensamma webbplats, under följande adress: <http://curia.europa.eu> (se Press och medier>Pressmeddelanden).

I det inledande registret nedan listas målen efter det sakområde som de huvudsakligen berör med angivande av målnummer och en beskrivande beteckning.

Därunder upptas i avsnitt 2 de mål som har avgjorts slutligt under år 2015. I avsnitt 3 finns de mål som vid utgången av året fortfarande var pågående. Målen redovisas inom respektive avsnitt i två avsnitt, varav de första (avsnitt 2.1 och 3.1) avser målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient och de senare (avsnitt 2.2 och 3.2) avser målen om förhandsavgörande. Inom varje kapitel redovisas målen i målnummerordning, med EU-domstolens mål först följda av tribunalens mål.

Överträdelseärenden mot Sverige som gått vidare till EU-domstolen redovisas särskilt i bilaga 2.

1 REGISTER

Alkoholmonopol m.m.

C-198/14 – Krav på detaljhandeltillstånd för näringsidkares införsel och leverans av alkohol

C-333/14 – Minimipriser vid detaljhandelsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

Arbetsrätt

C-396/13 – Tolkning av utstationeringsdirektivet

C-533/13 – Tolkning av bemanningsdirektivet

C-188/15 – Tolkning av arbetslivsdirektivet

C-336/15 – Tolkning av överlåtelsedirektivet

Institutionella frågor och behörighetsfördelningen inom EU

C-28/12 – Behörighet att fatta beslut på luftfartsområdet

C-409/13 – Kommissionens rätt att dra tillbaka ett lagstiftningsförslag

C-425/13 – Rådets befogenhet att inkludera processuella föreskrifter i förhandlingsdirektiv

C-263/14 – Överföring av pirater, gemensam utrikes- och säkerhetspolitik eller straffrättsligt samarbete? Skr. 2015/16:115
C-14/15 – Rättslig grund för beslut avseende tredjepelarinstrument efter Bilaga 1
Lissabonfördragets ikraftträdande

Domstols behörighet

C-455/15 PPU – Erkännande enligt Bryssel II-förordningen av dom som meddelats i annan medlemsstat

Energi

C-549/15 – Begreppet massbalanssystem i förnybartdirektivet

Etableringsfrihet

C-593/13 – Rätt att bedriva certifieringsverksamhet i Italien
C-168/14 – Rätt att bedriva fordonsbesiktningens verksamhet i Spanien
T-496/11 – ECB:s lokaliseringpolicy för centrala motparter (I)
T-45/12 – ECB:s lokaliseringpolicy för centrala motparter (II)
T-93/13 – ECB:s lokaliseringpolicy för centrala motparter (III)

Fri rörlighet för varor

C-95/14 – Ursprungsmärkning av skinn i italienska skor

Fri rörlighet för arbetstagare/personer

C-67/14 – Skyldigheten att ge sociala förmåner till arbetssökande
C-189/14 – Arbetstagare med tillfälliga uppdrag i flera medlemsstater

Hälso- och sjukvård

C-544/13 och C-545/13 – Marknadsföring av läkemedel
C-691/13 – Motiveringsskyldighet vid beslut om pris och subvention av läkemedel
C-148/15 – Prisbindning vid försäljning av receptbelagda läkemedel

Immaterialrätt

C-146/13 och C-147/13 – Spaniens talan mot två förordningar angående genomförandet av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd
C-279/13 – Överföring till allmänheten och tolkning av artikel 3.1 i Infosocdirektivet
C-347/14 – Begreppet audiovisuell medietjänst på begäran i AV-direktivet

Miljö

C-673/13 P – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen
C-106/14 – Begreppet vara i Reach-förordningen
C-442/14 – Begreppet utsläpp i miljön i miljöinformationsdirektivet
C-472/14 – Produktregistrets förenlighet med Reach-förordningen
C-180/15 – Systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen

T-429/13 och T-451/13 – Användningen av neonicotinoider i växtskyddsmedel
T-521/14 – Sveriges talan mot Europeiska kommissionen för underlåtenhet att anta delegerade akter om hormonstörande ämnen
T-716/14 – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen
T-115/15 – Uppdatering av Reach-förordningens kandidatförteckning

Skatterätt

C-595/13 – Investeringsfonder i mervärdesskattehänseende
C-606/13 – Om skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer
C-632/13 – Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
C-657/13 – Avbetalningsperioder för uttagsbeskattning
C-686/13 – Rätten till avdrag för kapitalförluster på näringsbetingade andelar
C-9/14 – Tolkningen av principen om fri rörlighet när det gäller avdrag vid inkomstbeskattning
C-10/14, C-14/14 och C-17/14 – Källbeskattning av utdelningar
C-114/14 – Mervärdesskatt på posttjänster
C-241/14 – Förhållandet mellan dubbelbeskattningsavtal och unionsrätten
C-252/14 – Beskattning av utdelning till utländska pensionsstiftelser
C-264/14 – Bitcoin i mervärdesskattehänseende
C-464/14 – Beskattning av utdelning från dotterbolag i Tunisien och Libanon
C-122/15 – Finländsk tilläggsskatt på pensionsinkomster
C-283/15 – Verksamhetsstatens skyldighet att beakta begränsat skattskyldigas personliga förhållanden
C-462/15 – Beskattning av jordbruksstöd

Öppenhet (tillgång till handlingar)

C-213/15 P – Handlingar som härrör från EU-domstolen (överklagande)
C-331/15 P – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende (överklagande)
C-562/14 P – Handlingar i ett ärende i EU-piloten (överklagande)
T-188/12 – Handlingar som härrör från EU-domstolen
T-402/12 – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende
T-115/13 – Handlingar som innehåller personuppgifter
T-395/13 – Handlingar i ett lagstiftningsärende
T-51/15 – Handlingar i beslutsförfarandet för antagandet av en delegerad akt
T-110/15 – Handlingar hos Europeiska byrån för bedrägeribekämpning
T-136/15 – Handlingar i ett ärende om offentlig upphandling
T-514/15 – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende

Övrigt

C-340/13 – Prissättning av posttjänster
C-569/13 – Tull vid import av vissa keramiska plattor med ursprung i Kina
C-410/14 – Valfrihetssystem och upphandlingsplikt
C-501/14 – Verkställandet av sanktioner vid överträdelse av kör- och vilotider

C-155/15 – Överprövning av beslut enligt Dublinförordningen
C-203/15 – Datalagring
C-289/15 – Krav på dubbel straffbarhet vid överföring av
straffverkställighet
T-68/15 – Statligt stöd till Öresundskonsortiet

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

2 SLUTLIGT AVGJORDA MÅL

2.1 Mål i vilka talan väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-28/12 (UDEUD2012/140) Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd

Kommissionen yrkade att rådets och medlemsstaternas beslut 2011/708/EU den 16 juni 2011 om undertecknande för unionens räkning och provisorisk tillämpning av dels luftfartsavtalet mellan USA, EU och dess medlemsstater samt Island och Norge, dels biavtalet mellan samma parter (beslutet), skulle ogiltigförklaras med stöd av tre grunder. För det första stred beslutet enligt kommissionen mot artiklarna 13.2 i EU-fördraget, 218.2 och 218.5 i EUF-fördraget eftersom rådet ensamt borde ha fattat beslutet och inte tillsammans med medlemsstaternas regeringar. För det andra ansåg kommissionen att beslutet stred mot omröstningsreglerna i artiklarna 218.8 och 100.2 i EUF-fördraget enligt vilka rådet ska fatta beslut med kvalificerad majoritet, medan medlemsstaternas regeringars medverkan inneburit ett krav på enhällighet. För det tredje gjorde kommissionen gällande att beslutet stred mot fördragets syften och principen om lojalt samarbete enligt artikel 13.2 i EU-fördraget.

Den svenska regeringen intervenerade till stöd för rådet och anförde följande. Det är förenligt med artiklarna 13.2 i EU-fördraget, 218.2 och 218.5 i EUF-fördraget att medlemsstaternas regeringar deltar vid sidan av rådet i beslut om undertecknande och provisorisk tillämpning av internationella avtal i vilka såväl unionen som medlemsstaterna är parter. Artikel 218 i EUF-fördraget reglerar förfarandet för unionens ingående av internationella avtal. Artikelns tillämpning på ingåendet av ett visst avtal förutsätter att den läses tillsammans med de bestämmelser i fördragen som reglerar unionens befogenheter på det politikområde som avtalet gäller. Befogenheterna på transportområdet enligt artikel 4.2 g i EUF-fördraget delas av unionen och medlemsstaterna. Att det förhåller sig så vad gäller det aktuella luftfartsavtalet och biavtalet har kommissionen inte ifrågasatt. Det är således fullt möjligt för unionen och medlemsstaterna att tillsammans och gemensamt utöva sina befogenheter i samband med ingående av internationella avtal. Detta förfarande har vidare inte inneburit att omröstningsreglerna i artiklarna 218.8 och 100.2 i EUF-fördraget inte skulle ha respekterats. Unionsfördragen reglerar inte medlemsstaternas förfarande för ingående av internationella avtal, varför någon oförenlighet mellan medlemsstaternas förfarande och unionens

förfarande för ingående av internationella avtal knappast kan uppstå. På motsvarande sätt har domstolen accepterat att kravet på enhällighet enligt artikel 308 EG, numera artikel 352 i EUF-fördraget, kan kombineras med andra bestämmelser i fördragen med andra röstningsregler när så behövs vid valet av rättslig grund för en rättsakt då den nödvändiga behörigheten inte fullt ut omfattats av särskilda bestämmelser i fördragen. Eftersom artikel 308 EG och nu artikel 352 i EUF-fördraget reglerar utövandet av befogenheter för vilka det saknas särskilda bestämmelser i fördragen synes någon konflikt inte uppkomma i förhållande till de förfarandekrav som föreskrivs i fördragen för utövande av där fastlagda befogenheter. Inte heller strider förfarandet mot fördragets syften eller principen om lojalt samarbete enligt artikel 13.2 i EU-fördraget. Beslutet är en intern unionsåtgärd och torde redan av den anledningen inte kunna leda till effekter i fråga om otydlighet i unionens personlighet och representation utåt som kommissionen befarar. Beslutet ger tydligt besked om dels enigheten mellan unionen och dess medlemsstater om ingående och provisorisk tillämpning av de aktuella avtalen, dels att det är rådets ordförande eller den han eller hon utser som ska underteckna avtalen. Genom beslutet tydliggörs således hur unionen företräds utåt i detta fall.

EU-domstolens dom den 28 april 2015: Domstolen biföll talan utifrån kommissionens första och andra grund och ogiltigförklarade beslut 2011/708/EU. Domstolen förordnade att verkningarna av beslutet ska bestå till dess att det, inom en skälig frist från domen, har trätt i kraft ett nytt beslut som ska antas av Europeiska unionens råd på grundval av artikel 218.5 och 218.8 i EUF-fördraget.

C-146/13 (UDEUD2013/253) Konungariket Spanien mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd

Spanien yrkade att domstolen skulle ogiltigförklara förordning (EU) nr 1257/2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd. Spanien anförde sju grunder till stöd för sin talan. Den första grunden avsåg åsidosättande av rättsstatens värderingar genom att den omtvistade förordningen grundar sig på ett bevis utfärdat av Europeiska patentverket, vars rättsakter inte är underkastade domstolskontroll. Den andra grunden avsåg att artikel 118 i EUF-fördraget inte var korrekt rättslig grund för att anta den angripna förordningen och att förordningen därför ska anses vara en nullitet. Den tredje grunden avsåg maktmissbruk genom fördjupat samarbete för andra syften än de som föreskrivs i fördragen. Den fjärde grunden avsåg åsidosättande av artikel 291.2 i EUF-fördraget eller, alternativt, åsidosättande av rättspraxis efter domen i målet C-9/56 Meroni vid upprättandet av systemet med årsavgifter och fastställandet av årsavgifternas fördelning. Den femte grunden avsåg åsidosättande av rättspraxis efter domen i målet Meroni, genom att vissa administrativa uppgifter avseende europeiska patent med enhetlig verkan delegerats till Europeiska patentverket. De sjätte och sjunde grunderna avsåg åsidosättande av principerna om autonomi och enhetlighet vid tillämpningen av unionsrätten, i samband med ordningen för den omtvistade förordningens ikraftträdande.

Sverige intervenerade till stöd för Europaparlamentet och rådet och anslöt sig till deras talan. Sverige anförde att Europaparlamentet och rådet inte åsidosatt rättsstatens värderingar genom att ha antagit en förordning som grundar sig på ett bevis utfärdat av Europeiska patentverket, att valet av rättslig grund för den omtvistade förordningen är korrekt, att Europaparlamentet och rådet inte missbrukat sina befogenheter, att vare sig artikel 291.2 i EUF-fördraget eller rättspraxis efter domen i målet Meroni åsidosatts samt att inte heller principerna om autonomi och enhetlighet vid tillämpningen av unionsrätten åsidosatts.

EU-domstolens dom den 5 maj 2015: Domstolen ansåg att ingen av Spaniens sju anförda grunder kunde leda till bifall för talan och ogillade således denna.

C-147/13 (UDEUD2013/254) Konungariket Spanien mot Europeiska unionens råd

Spanien yrkade att domstolen skulle ogiltigförklara förordning (EU) nr 1260/2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd när det gäller tillämpliga översättningsarrangemang. Spanien anförde fem grunder till stöd för sin talan. Den första grunden avsåg åsidosättande av icke-diskrimineringsprincipen vid införande av en ordning som är till nackdel för personer vars språk inte är engelska, franska eller tyska, eftersom ordningen är oproportionerlig i förhållande till det eftersträvade målet. Den andra grunden avsåg åsidosättande av rättspraxis efter domen i målet C-9/56 Meroni, genom att administrationen av ersättningssystemet och offentliggörandet av översättningar delegerats till Europeiska patentverket. Den tredje grunden avsåg avsaknad av rättslig grund för artikel 4, såtillvida som den bestämmelsen reglerar översättning i händelse av tvist, vilket inte direkt berör språkanvändningen enligt artikel 118 andra stycket i EUF-fördraget. Den fjärde grunden avsåg åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen. Den femte och sista grunden avsåg åsidosättande av principen om EU-rättens autonomi, genom att tillämpningen av förordningen gjorts avhängig ikraftträdandet av avtalet om en enhetlig patentdomstol.

Sverige intervenerade till stöd för rådet och anslöt sig till dess talan. Sverige anförde att varken icke-diskrimineringsprincipen eller rättspraxis efter domen i målet Meroni åsidosatts, att den angivna rättsliga grunden för den omtvistade förordningen är korrekt samt att varken rättssäkerhetsprincipen eller principen om autonomi vid tillämpningen av unionsrätten åsidosatts.

EU-domstolens dom den 5 maj 2015: Domstolen ansåg att ingen av Spaniens fem anförda grunder kunde leda till bifall för talan och ogillade således denna.

C-409/13 (UDEUD2013/371) Europeiska unionens råd mot Europeiska kommissionen

Rådet yrkade att domstolen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut den 8 maj 2013 genom vilket kommissionen drog tillbaka sitt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om allmänna bestämmelser för makrofinansierat stöd till tredjeländer. Till stöd för sin talan gjorde rådet bl.a. gällande att kommissionen hade åsidosatt principen om tilldelade befogenheter och lojalt samarbete i artikel 13.2 i EU-fördraget.

Sverige intervenerade till stöd för rådet och anslöt sig till deras talan. Sverige anförde följande. Respekten för principen om tilldelade befogenheter och den institutionella jämvikten kräver i princip att så länge rådets och Europaparlamentets förslag till ändringar omfattas av tillämpningsområdet för kommissionens ursprungliga förslag ska lagstiftningsprocessen kunna få fullbordas. Endast under alldeles exceptionella omständigheter kan det komma ifråga att kommissionen själv och i strid med de lagstiftande organens ståndpunkt skulle kunna bestämma att lagstiftningsprocessen avbryts genom att dra tillbaka sitt förslag. Sådana exceptionella omständigheter har inte förelegat i detta fall. Genom att dra tillbaka sitt förslag till förordning trots att rådets och Europaparlamentets förslag till ändringar legat inom ramen för tillämpningsområdet för kommissionens ursprungliga förslag, har kommissionen därför agerat i strid med principen om tilldelade befogenheter enligt artikel 13.2 i EU-fördraget. Dessutom har kommissionen, i samband med tillbakadragandet av förslaget, underlåtit att uppfylla sina skyldigheter till samråd och information som samarbetsprincipen i artikel 13.2 i EU-fördraget kräver.

EU-domstolens dom den 14 april 2015: Rådets talan ogillades. Domstolen fann att kommissionen hade haft fog för att bedöma att den ändring som Europaparlamentet och rådet övervägde beträffande artikel 7 i förslaget till ramförordning var ägnad att förvanska förslaget på ett sätt som skulle hindra uppnåendet av de mål som kommissionen eftersträfvade med nämnda förslag. Kommissionens beslut att, mot bakgrund av sådana överväganden, återkalla förslaget till ramförordning hade följaktligen varken åsidosatt principen om tilldelade befogenheter eller principen om institutionell jämvikt, vilka stadfästs i artikel 13.2 i EU-fördraget. Varken den omständigheten att kommissionen inte använt sig av möjligheten enligt artiklarna 3.2 och 11.1 i rådets arbetsordning att begära att rådet företar en omröstning om förslaget eller den omständigheten att det angripna beslutet antogs samma dag som Europaparlamentet och rådet, enligt vad som påståtts, stod i begrepp att formalisera sin överenskommelse angående nämnda förslag kunde anses innebära att kommissionen skulle ha åsidosatt principen om lojalt samarbete.

C-425/13 (UDEUD2013/348) Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd

Kommissionen yrkade att domstolen, helt eller delvis, skulle ogiltigförklara ett beslut från rådet om att bemyndiga kommissionen att

inleda förhandlingar om sammankoppling av EU:s system för handel med utsläppsrätter med ett system för handel med utsläppsrätter i Australien. Grunden för kommissionens talan var dels att de förhandlingsdirektiv som rådet hade beslutat om innehöll processuella föreskrifter, dels att rådet hade gett både sig självt och den särskilda kommittén, som enligt rådets beslut skulle fastställa förhandlingspositioner, vidare befogenheter än vad fördragen medger. Kommissionen ansåg att rådet därigenom i strid med fördragen hade skapat nya befogenheter för rådet och nya skyldigheter för kommissionen.

Sverige intervenerade till stöd för rådet, anslöt sig i allt väsentligt till rådets grunder och anförde följande. Rådets beslut att föra in processuella föreskrifter i förhandlingsdirektiven är förenligt med den rollfördelning mellan EU:s institutioner som gäller enligt fördragen och är närmast att betrakta som ett uttryck för att principen om lojalt samarbete ska respekteras under förhandlingsarbetet. När det gäller föreskriften om att unionens förhandlingspositioner ska fastställas inom rådet eller inom den särskilda kommittén har rådet varken givit sig självt eller den särskilda kommittén några befogenheter som går utöver vad som följer av artikel 13.2 i EU-fördraget och artikel 218 i EUF-fördraget. Förhandlingsdirektiven står inte heller på något annat sätt i strid med den rollfördelning som gäller mellan EU:s institutioner enligt fördragen.

EU-domstolens dom den 16 juli 2015: Domstolen slog fast att rådet i förhandlingsdirektiv till kommissionen enligt artikel 218.4 i EUF-fördraget får föreskriva formerna för hur den särskilda kommittén ska hållas underrättad av kommissionen under förhandlingarnas gång och ogillade kommissionens talan i denna del. Däremot fann domstolen att rådet hade brutit mot artikel 218.4 i EUF-fördraget och principen om institutionell jämvikt genom att i förhandlingsdirektiven föreskriva att EU:s förhandlingspositioner skulle fastställas i den särskilda kommittén. I denna del bifölls alltså kommissionens talan och de aktuella förhandlingsdirektiven ogiltigförklarades i vissa delar.

C-114/14 (UDEUD2014/94) Europeiska kommissionen mot Sverige

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 132.1 a och 135.1 h i direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet) genom att inte undanta posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet och därmed förenade varuleveranser från mervärdesskatteplikt samt genom att inte undanta tillhandahållandet till det nominella värdet av frimärken giltiga för posttjänster inom landet från mervärdesskatteplikt. Till stöd för sin talan anförde kommissionen följande. Posten AB har ålagts att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster i Sverige. Artikel 132.1 a i mervärdesskattedirektivet ska tolkas på så sätt att tjänster som tillhandahålls av ”den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster”, i enlighet med sina rättsliga skyldigheter enligt artiklarna 3–6 i direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens

inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (postdirektivet), omfattas av begreppet ”tjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet”. Undantaget i artikel 132.1 a i mervärdesskattedirektivet, enligt vilket medlemsstaterna ska undanta tjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet från mervärdesskatteplikt, är därmed tillämpligt på den del av Posten AB:s verksamhet som består i tillhandahållande av samhällsomfattande posttjänster.

Sverige anförde följande. Regeringen vitsordar att det i svensk lagstiftning inte finns några undantag från skattskyldighet vad gäller mervärdesskatt för nu aktuella posttjänster, men bestrider att det skulle strida mot mervärdesskattedirektivet. Postmarknaden i Sverige öppnades för konkurrens 1993. Sedan dess har det inte funnits något offentligt postväsende i Sverige och därmed ingen skyldighet för Sverige att undanta posttjänster från skatteplikt. Att tillämpa ett undantag för posttjänster som tillhandahålls av en aktör, men inte av andra aktörer som tillhandahåller samma tjänster skulle snedvrída konkurrensen och stå i strid med såväl mervärdesskattedirektivet som andra unionsrättsliga bestämmelser, i synnerhet postdirektivet och fördragets bestämmelser på konkurrensrättens område.

EU-domstolens dom den 21 april 2015: Domstolen fann att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 132.1 a respektive artikel 135.1 h i mervärdesskattedirektivet, genom att från mervärdesskatteplikt inte undanta tjänster och därmed förenade varuleveranser som tillhandahålls av det offentliga postväsendet, med undantag för persontransporter och telekommunikationstjänster, och tillhandahållandet till det nominella värdet av frimärken giltiga som betalningsmedel för sådana posttjänster inom landets territorium.

T-496/11 (UDEUD2013/41) Förenade kungariket mot Europeiska centralbanken

Förenade kungariket yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara Europeiska centralbankens ”Eurosystem Oversight Policy Framework” från den 5 juli 2011, i den del som föreskriver en lokaliseringpolitik som ska tillämpas på clearingssystem för centrala motparter (CCP) i medlemsstater som inte är euroländer (se även mål T-45/12 och T-93/13).

Sverige intervenerade till stöd för Förenade kungariket och anförde följande. Lokaliseringspolicyn så som den kommer till uttryck i nämnda Policy Framework innebär att CCP:er som bedriver clearing i euro överstigande vissa tröskelvärden ska vara lokaliserade i eurozonen. Enligt regeringen är lokaliseringspolicyn inte förenlig med unionsrätten. Detta eftersom den, precis som den brittiska regeringen utförligt har förklarat, uttryckligen strider mot artikel 17.6 i förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (EMIR) och även mot vissa grundläggande bestämmelser i EUF-fördraget, bl.a. bestämmelserna om etableringsfrihet och den fria

rörligheten för tjänster och/eller kapital. Under alla förhållanden är lokaliseringskravet inte proportionerligt i förhållande till dess angivna syfte.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

Tribunalens dom den 4 mars 2015: Eurosystem Oversight Policy Framework ogiltigförklarades i den del CCP:er som agerar i samband med clearing av finansiella värdepapper åläggs ett krav på att vara lokaliserade i en medlemsstat som ingår i Eurosystemet.

T-45/12 (UDEUD2013/42) Förenade kungariket mot Europeiska centralbanken

Förenade kungariket yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara Europeiska centralbankens ”Statements of Standards” från den 18 november 2011, i den del som fastställer en etableringspolitik som ska tillämpas på centrala motparters (CCP:er) clearingsystem (se även mål T-496/11 och T-93/13).

Sverige intervenerade till stöd för Förenade kungariket och anförde följande. Regeringens inställning i detta mål är densamma som i mål T-496/11. Vidare framhåller regeringen att det förhållandet att vissa CCP:er utesluts som tjänsteleverantörer p.g.a. lokalisering leder till en fragmenterad marknad vilket i sin tur leder till sämre effektivitet och högre risker.

Förenade kungariket återkallade sin talan den 29 mars 2015. Tribunalen skrev därför av målet den 8 maj 2015.

T-188/12 (UDEUD2012/253) Breyer mot Europeiska kommissionen

Breyer yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut att inte ge honom tillgång till Österrikes inlagor i mål C-189/09 vilka överlämnats till kommissionen av EU-domstolen. Som grund för talan anfördes att kommissionen felaktigt tillämpat artikel 2.3 i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). Tvärt emot vad kommissionen påstår omfattas en medlemsstats (här Österrikes) inlagor till domstolen, vilka kommissionen fått kopior av i egenskap av part i målet, av tillämpningsområdet för öppenhetsförordningen. Kommissionen bestred Breyers talan och gjorde gällande att de aktuella handlingarna inte omfattas av tillämpningsområdet för öppenhetsförordningen. Artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget anger att domstolen endast ska omfattas av skyldigheten att ge tillgång till handlingar när den utövar sina administrativa funktioner. Eftersom de handlingar som finns hos kommissionen endast utgör kopior av handlingar, vars original finns hos domstolen och som härrör från en medlemsstat, omfattas inte handlingarna hos kommissionen av öppenhetsförordningens tillämpningsområde. Detta då originalhandlingarna hos domstolen inte omfattas av öppenhetsförordningen och artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget annars skulle vara utan verkan.

Sverige intervenerade till stöd för Breyer och anförde följande. Kommissionen har vid sin tolkning av öppenhetsförordningen i ljuset av artikel 15 i EUF-fördraget felaktigt kommit till slutsatsen att öppenhetsförordningen inte är tillämplig. Det är i och för sig riktigt att domstolen enligt artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget endast omfattas av skyldigheten att ge tillgång till handlingar när den utövar sina administrativa funktioner. Detta betyder att om en begäran om tillgång till handlingar som rör domstolens dömande verksamhet skulle ställas till domstolen skulle öppenhetsförordningen inte vara tillämplig. Den nu aktuella situationen är emellertid helt annorlunda då sökandens begäran avser handlingar som kommissionen mottagit från domstolen i egenskap av part i ett mål vid denna. Eftersom handlingarna finns hos kommissionen och har ett klart samband med åtgärder som omfattas av kommissionens ansvarsområde omfattas de enligt artikel 2.3 i öppenhetsförordningen av förordningens tillämpningsområde.

Tribunalens dom den 27 februari 2015: Tribunalen biföll Breyers talan. Tribunalen konstaterade att de i målet omtvistade inlagorna utgör handlingar som finns hos en institution i den mening som avses i artikel 2.3 i förening med artikel 3 a i öppenhetsförordningen. Härav följer alltså att inlagorna omfattas av förordningens tillämpningsområde. Vidare kom tribunalen till slutsatsen att artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget inte utgör något hinder för att inlagorna ska anses omfattas av öppenhetsförordningens tillämpningsområde, såvida rekvisiten för att tillämpa förordningen är uppfyllda och utan att det påverkar en eventuell tillämpning av något av sekretessundantagen i artikel 4 i förordningen eller möjligheten för den berörda medlemsstaten att enligt artikel 4.5 i förordningen begära att den aktuella institutionen inte ska lämna ut sina inlagor.

T-402/12 (UDEUD2012/372) Schlyter mot Europeiska kommissionen

Schlyter yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut att inte ge honom tillgång till ett utlåtande som kommissionen har lämnat rörande ett utkast till föreskrifter som Frankrike har anmält enligt det s.k. 98/34-förfarandet, enligt vilket medlemsstaterna är skyldiga att anmäla alla utkast till tekniska föreskrifter i fråga om produkter och informationstjänster innan de får antas i nationell lagstiftning.

Sverige intervenerade till stöd för Schlyter och anförde följande. 98/34-förfarandet omfattar förslag till nya föreskrifter och påminner delvis om det svenska remissförfarandet. Utgångspunkten bör vara att handlingar i detta förfarande är offentliga, med hänvisning till tydliga paralleller med den s.k. Turco- domen som handlade om ett lagstiftningsärende på unionsnivå. Samma demokratiaspekter som var avgörande för domstolen i det målet talar för en generös inställning till offentlighet i fråga om nationella lagstiftningsprojekt och kommissionens eventuella synpunkter på sådana. Om det ska tillämpas en presumtion bör den alltså vara för offentlighet och inte tvärtom. I vart fall bör en konkret skadeprövning göras i varje enskilt fall och allmänintresset av ett utlämnande bör

tillmätas stor vikt med hänsyn till att det rör sig om lagstiftning. I vart fall måste ett delvis utlämnande övervägas.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

Tribunalens dom den 16 april 2015: Tribunalen fann att kommissionens beslut skulle ogiltigförklaras, i första hand med hänvisning till att 98/34-förfarandet inte utgör en utredning i den mening som avses i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen. I andra hand ansåg tribunalen att ett utlämnande av det detaljerade utlåtandet under alla förhållanden inte hade påverkat syftet med 98/34-förfarandet på ett negativt sätt. Mot den bakgrunden fanns det inte skäl att ta ställning till om kommissionen haft rätt att grunda sitt beslut att neka utlämnande av handlingen på en allmän presumptionsregel om sekretess.

T-93/13 (UDEUD2013/170) Förenade kungariket mot Europeiska centralbanken

Förenade kungariket yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara dels Europeiska centralbankens beslut från den 11 december 2012 om ändring av beslut ECB/2007/7 om villkoren för TARGET2-ECB i den del som beslutet föreskriver, godkänner eller genom hänvisning införlivar en lokaliseringpolicy för centrala motparter (CCP:er) och/eller i den del det hindrar Europeiska centralbanken från att tillhandahålla centralbankspengar i euro till CCP:er verksamma i medlemsstater utanför eurozonen, dels Europeiska centralbankens riktlinje från den 5 december 2012 om ett transeuropeiskt automatiserat system för bruttoavveckling av betalningar i realtid (TARGET2) i den del som riktlinjen föreskriver, godkänner eller genom hänvisning införlivar en lokaliseringpolicy för CCP:er och/eller hindrar centralbanker inom eurozonen från att tillhandahålla centralbankspengar i euro till CCP:er verksamma i medlemsstater utanför eurozonen (se även mål T-496/11 och T-45/12).

Sverige intervenerade till stöd för Förenade kungariket och anförde följande. I likhet med den brittiska regeringen ifrågasätter den svenska regeringen att de överklagade akterna i nu relevanta delar är förenliga med EMIR och med grundläggande bestämmelser i fördragen som t.ex. etableringsfriheten och/eller den fria rörligheten för tjänster eller kapital alternativt förbudet mot diskriminering p.g.a. nationalitet. Den svenska regeringen delar också den brittiska regeringens uppfattning att ett krav på att CCP:er som bedriver clearing i euro överstigande vissa tröskelvärden ska vara etablerade i eurozonen inte är proportionerligt i förhållande till det av Europeiska centralbanken angivna ändamålet.

Förenade kungariket återkallade sin talan den 29 mars 2015. Tribunalen skrev därför av målet den 8 maj 2015.

T-115/13 (UDEUD2013/178) Dennekamp mot Europaparlamentet

Dennekamp yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara Europaparlamentets beslut att inte ge honom tillgång till handlingar som visar vilka av dess ledamöter som är anslutna till ett tilläggs pensionssystem. Som grund för sin talan gjorde han bl.a. gällande att han som journalist har ett berättigat intresse av att få tillgång till informationen för att kunna fullgöra sin roll som ”watch dog”, att

skattebetalarna har rätt att få veta hur offentliga medel spenderas och att väljarna har rätt till insyn i de förtroendevaldas ämbetsutövande, varför det är nödvändigt att begärda uppgifter lämnas ut. Vidare ansåg han att det saknades skäl att anta att ett utlämnande skulle skada parlamentsledamöternas legitima intressen. Europaparlamentet bestred talan och anförde att Dennekamp inte på det sätt som krävs enligt förordning (EG) nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (personuppgiftsförordningen) visat att det är nödvändigt att personuppgifterna överförs samt att de berörda ledamöternas intressen överväger de eventuella behoven av en sådan överföring.

Sverige intervenerade till stöd för Dennekamp och anförde följande. I situationer där både personuppgiftsförordningen och förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen) är tillämpliga ska en sammantagen bedömning göras som innebär en rimlig avvägning mellan de olika syften och rättigheter som förordningarna återspeglar. Dennekamp har lämnat en uttrycklig och legitim motivering som visar varför en överföring av personuppgifter är nödvändig p.g.a. allmänintresset. Uppgifter om anslutning till tilläggs pensionssystemet tillhör parlamentsledamöternas offentliga sfär och är inte av integritetskänsligt slag. Det saknas därför skäl att anta att de berörda ledamöternas legitima intressen skulle kunna skadas genom en överföring. De handlingarna som Dennekamp begärt tillgång till kan därför lämnas ut.

Tribunalens dom den 15 juli 2015: Tribunalen biföll Dennekamps talan. Tribunalen menade att det är nödvändigt att känna till namnen på de ledamöter som är anslutna till systemet för att kunna påvisa ledamöternas potentiella intressekonflikter vid omröstningar och att Europaparlamentet gjorde en uppenbart oriktig bedömning när det fann att Dennekamp inte hade styrkt detta. När det gäller frågan om en överföring av namnen skulle kunna skada ledamöternas legitima intressen av skydd för privatlivet i den mening som avses i artikel 8 b i personuppgiftsförordningen ansåg tribunalen att det, vid fastställandet av vilken grad av skydd för personuppgifter som ledamöterna har rätt till, är relevant att göra åtskillnad mellan den offentliga och den privata sfären när det gäller offentliga personer. I detta avseende konstaterade tribunalen att ledamöternas legitima intressen i förevarande fall tillhör deras offentliga sfär och att dessa ska ges en lägre grad av skydd än intressen som tillhör den privata sfären. Tribunalen instämde också i Dennekamps argument att ett påvisande av ledamöternas potentiella intressekonflikter, vilket var målet med den begärda överföringen av personuppgifterna, leder till en möjlighet att säkerställa en bättre kontroll av ledamöternas agerande och av Europaparlamentets funktionssätt och till en möjlighet att förbättra insynen i institutionens handlingar. Med hänsyn till vikten av de åberopade intressena, vilka syftar till att säkerställa att unionen fungerar väl genom att utveckla det förtroende som medborgarna ska kunna ha för institutionerna, ansåg tribunalen att

överföringen av de berörda personuppgifterna inte kan medföra någon skada för de till systemet anslutna ledamöternas legitima intressen.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

T-395/13 (UDEUD2013/359) Miettinen mot Europeiska unionens råd

Miettinen yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara rådets beslut att inte ge honom fullständig tillgång till ett yttrande från rådets rättstjänst över två av kommissionen framlagda lagstiftningsförslag om insiderhandel och marknadsmissbruk. Som grund för talan gjorde han bl.a. gällande att rådet inte lyckats visa att rättstjänstytrandet är av särskilt känslig art och/eller har stor räckvidd, vilket enligt den s.k. Turco-domen skulle kunna motivera ett utlämnande.

Sverige intervenerade till stöd för Miettinen och anförde följande. Vad rådet har fört fram som skäl för att vägra tillgång till yttrandet med hänvisning till sekretessundantagen till skydd för juridisk rådgivning respektive rådets beslutsförfarande är av så allmänt hållen karaktär att det inte kan motivera ett undantag från den öppenhet som föreskrivs i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). Rådet har alltså inte lämnat en utförlig motivering till beslutet att inte lämna ut det aktuella yttrandet, vilket rådet är skyldigt att göra. Rådet har dessutom inte på det sätt det är skyldigt till förklarat hur det kommit fram till sin bedömning att ett övervägande allmänintresse inte förelåg.

Tribunalens dom den 18 september 2015: Tribunalen biföll Miettinens talan. Tribunalen anförde, med hänvisning till Turco-domen, att det i princip finns en skyldighet att lämna ut yttranden från rådets rättstjänst rörande ett lagstiftningsförfarande och att rådet i annat fall är skyldigt att lämna en utförlig motivering till beslutet att inte lämna ut yttrandet i fråga. Tribunalens slutsats blev att rådet, med hänvisning till skyddet för juridisk rådgivning i artikel 4.2 i öppenhetsförordningen, inte lyckats visa att yttrandet är av särskilt känslig art eller har en särskilt stor räckvidd som går längre än det aktuella lagstiftningsförfarandet. Inte heller ansåg tribunalen att rådet lyckats visa att ett utlämnande av yttrandet skulle undergräva institutionens interna beslutsförfarande enligt artikel 4.3 i öppenhetsförordningen.

T-521/14 (UDEUD2014/ 180) Konungariket Sverige mot Europeiska kommissionen

Den 3 juli 2014 lämnade Sverige in en stämningsansökan mot kommissionen. Genom stämningen ville Sverige få fastställt att kommissionen rättstridigt har underlåtit att vidta åtgärder genom att inte anta delegerade akter för att närmare ange vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper, i enlighet med förpliktelsen i artikel 5.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter (biocidförordningen).

Sverige anförde följande. Hormonstörande ämnen är ämnen som kan störa kroppens hormonsystem. De kan imitera eller blockera kroppens

egna hormoner och störa det system som ser till att hormonerna transporteras till rätt celler i kroppen. Hormonstörande ämnen kan även påverka produktionen och nedbrytningen av hormoner eller dess receptorer. Hormonsystem finns både i däggdjur och andra organismer och hormonstörande ämnen är därför relevanta både för människors hälsa och för miljön. Världshälsoorganisationen (WHO) och FN:s miljöprogram (UNEP) publicerade våren 2013 rapporten ”State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals 2012”. I rapporten konstateras att många av de sjukdomar och skador som beror på störningar i hormonsystemet har ökat och att ökningen inte enbart kan förklaras med genetiska faktorer. Det gäller t.ex. sjukdomar och störningar som försämrad spermieproduktion, bröst-, testikel- och prostatacancer, ADHD samt prematura födselar och låg födelsevikt. Enligt rapporten är exponering för hormonstörande ämnen sannolikt en bidragande faktor till ökningen av dessa sjukdomar och störningar. Dessutom konstateras att ökning av hormonstörande ämnen i miljön sannolikt bidrar till den pågående nedgången i flera vilda djurpopulationer. Av artikel 5.3 i biocidförordningen följer en entydig och ovillkorlig skyldighet för kommissionen att senast den 13 december 2013 anta delegerade akter för att närmare ange vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper. Kommissionen har inte antagit några sådana delegerade akter. Sverige har inte möjlighet att på egen hand införa förbud mot hormonstörande ämnen. Enligt den svenska regeringen har kommissionen det underlag som behövs för att kunna närmare ange vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper. En tillämpning av de interimskriterier som enligt biocidförordningen ska gälla till dess delegerade akter med kriterier för hormonstörande ämnen antas, är inte tillräckliga för att uppnå den höga skyddsnivå för människors och djurs hälsa och miljön som eftersträvas genom biocidförordningen.

Kommissionen yrkade att Sveriges talan i första hand skulle avvisas och i andra hand ogillas. I sak anförde kommissionen följande. I ljuset av bl.a. biocidförordningens sammanhang och ändamål måste datumet som angivits i artikel 5.3 första stycket i förordningen tolkas så att det inte kan anses utgöra en bindande tidsfrist, utan snarare en målsättning. Kommissionen måste kunna genomföra en konsekvensanalys av de vetenskapliga kriterierna för att utvärdera konsekvenserna av olika alternativ för dessa kriterier och av deras genomförande i sektorspecifik lagstiftning. Genom artikel 5.1 i biocidförordningen säkerställs, sedan biocidförordningen började tillämpas den 1 september 2013, redan en mycket hög nivå av reglering av hormonstörande ämnen, med beaktande av skyddet för både människors och djurs hälsa och miljön. Att anta delegerade akter med närmare angivande av vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper innan konsekvenserna av dessa kriterier har utretts på ett fullgott vis, skulle riskera att en felaktig avvägning görs mellan den fria rörligheten för biocidprodukter inom unionen och skyddet av folkhälsan, och att den eftersträfvade höga skyddsnivån inte upprätthålls.

I en replik motsatte sig Sverige yrkandet om avvisning och utvecklade sin talan. Kommissionen yttrade sig över Sveriges replik.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

Tribunalens dom den 16 december 2015: Tribunalen fann att Sveriges talan kunde tas upp till sakprövning och biföll denna genom att slå fast att kommissionen har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.3 första stycket i biocidförordningen genom att inte anta delegerade akter för att närmare ange vetenskapliga kriterier för att fastställa hormonstörande egenskaper. Tribunalen anförde att kommissionen inte kunde vinna framgång med argumentet att det datum som anges i artikel 5.3 första stycket i nämnda förordning inte ska anses utgöra en bindande tidsfrist utan snarare en målsättning och påpekade bl.a. att bestämmelsen innebär en klar, precis och ovillkorlig skyldighet för kommissionen att senast den 13 december 2013 vidta åtgärder genom att anta de delegerade akter som avses i artikeln. Tribunalen avfärdade vidare, i likhet med Sveriges argumentation i målet, även de övriga invändningar som kommissionens anfört till stöd för dess bestridande av talan.

2.2 Mål om förhandsavgöranden

C-279/13 (UDEUD2013/214) C More Entertainment mot Linus Sandberg

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Omfattar begreppet överföring till allmänheten, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationsområdet (infosocdirektivet), åtgärden att på en webbsida som är tillgänglig för envar tillhandahålla en klickbar länk till ett verk som sänds ut av den som innehar upphovsrätten till verket? Har det någon betydelse för bedömningen av denna fråga på vilket sätt länkningen görs? Spelar det någon roll om tillgängligheten till det verk var till länkningen sker är på något sätt begränsad? Får medlemsstaterna föreskriva en mer omfattande ensamrätt för upphovsmannen genom att låta överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än de som anges i artikel 3.1 i infosocdirektivet? Får medlemsstaterna föreskriva en mer omfattande ensamrätt för rättighetshavaren genom att låta överföring till allmänheten omfatta fler förfoganden än de som anges i artikel 3.2 i infosocdirektivet?

Sverige yttrade sig inte i målet.

EU-domstolens dom den 26 mars 2015: Artikel 3.2 i infosocdirektivet ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning som innebär att ensamrätten för de radio- och televisionsföretag som avses i artikel 3.2 d i direktivet utvidgas till sådana överföringar till allmänheten som direktsändningar av idrottsevenemang på internet, såsom de i det nationella målet, skulle kunna utgöra. Detta gäller dock

under förutsättning att en sådan utvidgning inte påverkar skyddet för upphovsrätten.

C-340/13 (UDEUD2013/248) Bpost mot Institut belge des services postaux et des télécommunications

Begäran från Cour d'appel de Bruxelles, Konungariket Belgien

Den nationella domstolens frågor: Ska den femte strecksatsen i artikel 12 i direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna endast tillämpas på tillfälliga rabatter och mängdrelaterade rabatter i stället bedömas enligt den fjärde strecksatsen i samma bestämmelse? Om denna fråga besvaras nekande; innebär det ett åsidosättande av principen om icke-diskriminering i femte strecksatsen i artikel 12 att den mängdrelaterade rabatt som förmedlaren beviljas inte är lika stor som den rabatt som beviljas en avsändare som avlämnar samma antal försändelser, utan i stället motsvarar summan av de rabatter som beviljas samtliga avsändare på grundval av antalet försändelser från var och en av dessa?

Sverige anförde följande. Enligt den svenska regeringens uppfattning är den mängdrabatt som är aktuell i målet en sådan specialavgift som omfattas av och därmed ska bedömas enligt femte strecksatsen i artikel 12 i direktiv 97/67/EG. Vidare anser regeringen att principen om icke-diskriminering i denna bestämmelse åsidosätts om den mängdrelaterade rabatten som förmedlaren beviljas inte är lika stor som den rabatt som beviljas en avsändare som avlämnar samma volym försändelser.

EU-domstolens dom den 11 februari 2015: Principen om att postavgifter ska vara icke-diskriminerande, vilken slås fast i artikel 12 i direktiv 97/67/EG, ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för ett system med volymrabatter som beräknas per avsändare. Avsändare och förmedlare befinner sig nämligen inte i en jämförbar situation med avseende på syftet med de aktuella volymrabatterna, som är att stimulera efterfrågan på området för posttjänster, eftersom det endast är avsändarna som genom detta system kan uppmuntras att öka mängden försändelser som de lämnar för postbefordran.

C-396/13 (UDEUD2013/317) Sähköalojen ammattiliitto ry mot Elektrobudowa Spolka Akcyjna

Begäran från Satakunta tingsrätt, Finland

Den nationella domstolens frågor: Den finländska domstolen frågade om den kan underlåta att tillämpa artikel 84 i den polska lagen om arbete, dvs. om finländsk lagstiftning är tillämplig i stället för polsk lagstiftning såvitt gäller dels arbetstagares möjlighet att överlåta anspråk på lön och andra anställningsförmåner till sin fackförening för att göra gällande anspråken vid domstol dels fackföreningens rätt att väcka en sådan talan. Den finländska domstolen frågade också vilka ersättningar liksom förmåner i form av logi och matkuponger som omfattas av begreppet minimilön enligt artikel 3.1 c i direktiv 96/71/EG om utstationering av

arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och om begreppet även omfattar frågan om lönegruppsindelning.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

Sverige anförde följande. Artiklarna 3, 5.2 och 6 i direktiv 96/71/EG, jämförda med artiklarna 9.2, 14.2 och 23 i förordning (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I-förordningen) ska tolkas på så sätt att det är värdmedlemsstatens bestämmelser som ska tillämpas i ett fall som det förevarande ifråga om arbetstagarnas möjlighet att överföra sina förfallna lönefordringar till sin fackförening. Varken direktivet eller Rom I-förordningen hindrar att frågan om en fackförening har rätt att väcka en sådan talan om indrivning av lönefordringar avgörs i enlighet med värdmedlemsstatens lag. Enligt regeringen ska artikel 3.1 c i direktivet tolkas så att begreppet minimilön kan omfatta grundtimlön efter lönegrupp, ackordsgarantilön och semesterlön, men inte ersättningar för utgifter som uppkommit till följd av utstationeringen och därmed typiskt sett är sådana att de ska bäras av arbetsgivaren. Det ankommer på den nationella domstolen att bedöma om fast dagtraktamente, ersättning för den dagliga resan till arbetet och förmåner i form av logi och matkuponger utgör ersättning för sådana kostnader. Tolkningsen av artikel 3 i direktivet får dock inte leda till att arbetstagaren utesluts från en rätt till ersättning för resa, kost och logi. Artikel 3 i direktivet ska tolkas på så sätt att indelningen i lönegrupper omfattas av värdmedlemsstatens behörighet för fastställande av minimilön. Det ankommer således på den nationella domstolen att avgöra vilken lönegruppsindelning som är tillämplig i enlighet med de allmängiltigförklarade kollektivavtal i värdmedlemsstaten som en arbetsgivare som utstationerar arbetstagare ska följa.

EU-domstolens dom den 12 februari 2015: Domstolen fann att under sådana omständigheter som de i det nationella målet utgör direktiv 96/71/EG, jämfört med artikel 47 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, hinder för att en lagstiftning i den medlemsstat där ett företag som har utstationerat arbetstagare i en annan medlemsstat har sitt säte – enligt vilken lagstiftning fordringar till följd av anställningsförhållanden inte får överlåtas – kan hindra att en fackförening såsom Sähköalojen ammattiliitto ry väcker talan vid domstol i den andra medlemsstaten där arbetet utförs för att inkräva de utstationerade arbetstagarnas lönefordringar, som avser minimilön i den mening som avses i direktivet och som arbetstagarna överlåtit till fackföreningen, när denna överlåtelse är förenlig med den senare medlemsstatens nationella rätt. Enligt domstolen ska artikel 3.1 och 3.7 i direktivet, jämförd med artiklarna 56 och 57 i EUF-fördraget, tolkas på följande sätt:

- Bestämmelserna hindrar inte att en minimitimlön och/eller minimiackordslön beräknas utifrån en klassificering av arbetstagarna i lönegrupper, såsom föreskrivs i relevanta kollektivavtal i värdmedlemsstaten, förutsatt att beräkningen och klassificeringen görs enligt bindande och transparenta bestämmelser, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva.
- Ett sådant dagtraktamente som det i det nationella målet ska anses utgöra en del av minimilönen, på samma villkor som de som gäller för

inkluderandet av traktamentet i den minimilön som betalas till lokala arbetstagare vid utstationering inom den berörda medlemsstaten.

– En reseersättning som betalas ut till arbetstagarna med villkor att den dagliga restiden till och från arbetet överskrider en timme, ska anses utgöra en del av minimilönen för de utstationerade arbetstagarna, förutsatt att detta villkor är uppfyllt, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva.

– Betalt boende för de berörda arbetstagarna ska inte anses utgöra en del av deras minimilön.

– Ersättning i form av matkuponger ska inte anses utgöra en del av arbetstagarnas minimilön.

– Den lön som de utstationerade arbetstagarna har rätt till under perioden med minsta antal betalda semesterdagar per år motsvarar den minimilön som arbetstagarna har rätt till under referensperioden.

C-533/13 (UDEUD2013/382) Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry mot Öljytuote ry och Shell Aviation Finland Oy

Begäran från Arbetsdomstolen, Finland

Den nationella domstolens frågor: Ska artikel 4.1 i direktiv 2008/104/EG om arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag (bemanningsdirektivet) tolkas så, att nationella myndigheter inklusive domstolar har en fortgående skyldighet att, med de medel som står till deras förfogande, säkerställa att inga nationella bestämmelser eller kollektivavtal som strider mot en bestämmelse i direktivet är i kraft eller tillämplas? Ska artikel 4.1 i direktivet tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag endast får anlitas i särskilt angivna fall, t.ex. för att hantera arbetstoppar eller för arbetsuppgifter som inte kan utföras av ett företags egen personal? Om ett företag under en längre tid anlitar arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag och dessa arbetar inom ramen för nämnda företags sedvanliga verksamhet, vid sidan av företagets egen personal, kan detta anses utgöra otillåtet anlitage av arbetstagare från bemanningsföretag? För det fall den nationella bestämmelsen bedöms strida mot direktivet, vilka medel står då till domstolens förfogande för att uppnå direktivets mål när fråga är om ett kollektivavtal som är bindande för de privaträttsliga subjekt som är parter?

Sverige anförde följande. Artikel 4 i bemanningsdirektivet ska tolkas på så sätt att den ålägger medlemsstaterna att genomföra en översyn av eventuella begränsningar eller förbud mot anlitage av arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag, men förpliktar inte medlemsstaterna att undanröja nationella begränsningar eller förbud mot anlitage av arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag som inte är motiverade av de skäl som anges i artikel 4.1 i bemanningsdirektivet.

EU-domstolens dom den 17 mars 2015: Artikel 4.1 i bemanningsdirektivet ska tolkas så att den 1) endast riktar sig till behöriga myndigheter i medlemsstaterna genom att ålägga dem en skyldighet att göra en översyn i syfte att försäkra sig om att eventuella

förbud mot eller begränsningar av anlitande av arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag är motiverade, och således, 2) att den inte ålägger nationella domstolar en skyldighet att underlåta att tillämpa sådana bestämmelser i nationell rätt som innehåller förbud mot eller begränsningar av anlitande av arbetskraft som hyrs ut av bemanningsföretag, vilka inte är motiverade av skäl av allmänintresse i den mening som avses i artikel 4.1 i direktivet.

C-544/13 och C-545/13 (UDEUD2014/3) Abcur AB mot Apoteket Farmaci AB respektive Abcur AB mot Apoteket AB och Apoteket Farmaci AB

Begäran från Stockholms tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Stockholms tingsrätt frågade först och främst om ett receptbelagt humanläkemedel som enbart används i akutsjukvård, för vilket ett godkännande för försäljning inte har lämnats av den ansvariga myndigheten i en medlemsstat eller enligt förordning (EEG) nr 2309/93 om gemenskapsförfaranden för godkännande för försäljning av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet, som tillverkas av en sådan aktör som den som är aktuell i målet vid tingsrätten och rekvireras av sjukvården enligt de förutsättningar som är aktuella i målet vid tingsrätten, kan omfattas av något av undantagen i artiklarna 3.1 eller 3.2 i direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel, särskilt i en situation när det finns ett annat godkänt läkemedel med samma aktiva substans, samma dosering och samma läkemedelsform. Därutöver ställde tingsrätten ett antal följdfrågor som skiljde sig något åt i de båda målen.

Sverige yttrade sig inte i målen.

EU-domstolens dom den 16 juli 2015: Sådana receptbelagda humanläkemedel som de som är i fråga i de nationella målen, för vilka ett godkännande för försäljning inte har lämnats av de ansvariga myndigheterna i en medlemsstat eller enligt förordning (EG) nr 726/2004 om inrättande av gemenskapsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet, omfattas av direktiv 2001/83/EG, i kraft av artikel 2.1 i detsamma, om de har tillverkats på industriell väg eller med hjälp av en industriell process. Dessa läkemedel kan endast omfattas av det undantag som avses i artikel 3 led 1 i direktivet om de har tillverkats enligt ett recept som utfärdats före tillverkningen, vilken ska ske specifikt för en i förväg identifierad patient. Nämnade läkemedel kan endast omfattas av det undantag som avses i artikel 3 led 2 i direktiv 2001/83/EG om de utdelas direkt av det apotek som har tillverkat dem till de patienter som betjänas av detta apotek. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida rekvisiten för att tillämpa dessa bestämmelser är uppfyllda i de nationella målen. Även om sådana humanläkemedel som de som är aktuella i de nationella målen skulle omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2001/83/EG kan sådana marknadsföringsåtgärder rörande dessa

läkemedel som dem som påstås föreligga i de nationella målen också omfattas av direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden, såvitt rekvisiten för att tillämpa det direktivet är uppfyllda.

C-569/13 (UDEUD2013/435) Bricmate AB mot Tullverket

Begäran från Förvaltningsrätten i Malmö, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Är rådets genomförandeförordning (EU) nr 917/2011 om införande av en slutgiltig anti-dumpningstull och slutgiltigt uttag av den preliminära tull som införts på import av vissa keramiska plattor med ursprung i Folkrepubliken Kina ogiltig, på någon av följande grunder: 1) att EU-institutionernas utredning innehåller uppenbara sakfel, 2) att EU-institutionernas utredning innehåller uppenbart felaktiga bedömningar, 3) att kommissionen åsidosatt omsorgsplikten och artiklarna 3.2 och 3.6 i rådets förordning (EG) nr 1225/2009 om skydd mot dumpad import från länder som inte är medlemmar i Europeiska gemenskapen, 4) att kommissionen åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 20.1 i förordning (EG) nr 1225/2009 och åsidosatt bolagets rätt till försvar, 5) att kommissionen i strid med artikel 17 i förordning (EG) nr 1225/2009 underlåtit att beakta den information som bolaget tillhandahållit, och/eller 6) att kommissionen brustit i motiveringsskyldigheten enligt artikel 296 i EUF-fördraget?

Sverige yttrade sig inte i målet.

EU-domstolens dom den 10 september 2015: Vid prövningen av den fråga som ställts har det inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av rådets genomförandeförordning (EU) nr 917/2011.

C-593/13 (UDEUD2014/19) Rina Services med flera

Begäran från Consiglio di Stato, Italien

Den nationella domstolens frågor: Utgör fördragets principer om etableringsfrihet (artikel 49 i EUF-fördraget) och om frihet att tillhandahålla tjänster (artikel 56 i EUF-fördraget) samt principerna i direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet) hinder för en nationell lagstiftning som föreskriver att certifieringsorgan, vilka har bildats i form av aktiebolag, ska ha sitt säte i Italien? Ska undantaget i artikel 51 i EUF-fördraget tolkas så, att det omfattar en sådan verksamhet som certifieringsverksamhet som utförs av privaträttsliga organ, vilka dels ska ha bildats i form av aktiebolag och som är verksamma på en konkurrensutsatt marknad, dels utövar offentlig makt, och av det skälet behöver tillstånd och är underkastade stränga kontroller av en tillsynsmyndighet?

Sverige anförde följande. Lagstiftning som föreskriver att sådana certifieringsorgan som de aktuella ska ha sitt säte i Italien utgör vid ett första påseende ett otillåtet krav enligt artiklarna 14 och 16 i tjänstedirektivet samt artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget eftersom den hindrar organ i andra medlemsstater från att tillhandahålla motsvarande

certifieringstjänster och avhåller italienska organ att etablera sig i en annan medlemsstat. Såväl artikel 14 som artikel 16 i tjänstedirektivet är tillämpliga på det i målet aktuella förbudet. Eftersom åtminstone artikel 14 inte medför någon fullständig harmonisering av etableringsfriheten, måste även fördragets bestämmelser tillämpas, särskilt artikel 52 i EUF-fördraget. Förbuden mot sådana inskränkningar i tjänstedirektivet samt artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget är dock inte tillämpliga på sådan verksamhet som är förenad med utövande av offentlig makt i den mening som avses i artikel 51 i EUF-fördraget. Enligt den svenska regeringens uppfattning torde, utifrån de uppgifter som kan utläsas ur begäran om förhandsavgörande, sådan certifieringsverksamhet som utövas av de aktuella organen emellertid inte omfattas av undantaget i artikel 51 i EUF-fördraget. Således bör den nationella domstolens första fråga besvaras jakande och dess andra fråga besvaras nekande.

EU-domstolens dom den 16 juni 2015: Artikel 51 första stycket i EUF-fördraget ska tolkas så att det i denna bestämmelse angivna undantaget från etableringsfriheten inte är tillämpligt på den certifieringsverksamhet som bolag som har ställning som certifieringsorgan ägnar sig åt. Vidare ska Artikel 14 i tjänstedirektivet tolkas så att den utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat som föreskriver att bolag som har ställning som certifieringsorgan ska ha sitt säte inom landets territorium.

C-595/13 (UDEUD2014/5) Staatssecretaris van Financiën mot Fiscale eenheid X N.V. c.s.

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor: Ska artikel 13 B d.6 i sjätte direktivet 77/388/EEG om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (mervärdesskattedirektivet) tolkas så, att ett företag som har bildats av fler än en investerare enbart i syfte att investera det anskaffade kapitalet i fastigheter, kan anses utgöra en särskild investeringsfond i den mening som avses i mervärdesskattedirektivet? Om den första frågan besvaras jakande, ska artikeln tolkas så, att med uttrycket förvaltning även avses den faktiska användning av företagets fastigheter som har lagts ut på tredje man?

Sverige anförde följande. Enligt den svenska regeringen kan investeringsbolag, som har bildats av fler än en investerare enbart i syfte att investera det anskaffade kapitalet i fastigheter, inte anses utgöra särskilda investeringsfonder i den mening som avses i artikel 13 B d.6 i mervärdesskattedirektivet. Den nationella domstolens första fråga bör således besvaras nekande. För det fall domstolen inte skulle dela den bedömningen utan anser att frågan ska besvaras jakande, bör enligt regeringens uppfattning den nationella domstolens andra fråga besvaras nekande. Enligt regeringen kan nämligen inte med uttrycket förvaltning, i den mening som avses i nyss nämnda direktivbestämmelse, avses en faktisk användning av fastigheter.

EU-domstolens dom den 9 december 2015: Artikel 13 B d.6 i mervärdesskattedirektivet ska tolkas så, att investeringsbolag, såsom de som är aktuella i det nationella målet, i vilka kapitalet sammanförs av flera investerare som står för risken vid förvaltningen av de tillgångar som samlats i bolaget för att köpa, äga, förvalta och sälja fastigheter i syfte att uppnå en vinst som ska delas ut till samtliga andelsägare i form av utdelning, varvid andelsägarna även bereds vinning genom att deras andelar ökar i värde, kan anses utgöra särskilda investeringsfonder i den mening som avses i nämnda bestämmelse, under förutsättning att den berörda medlemsstaten underkastat dessa bolag en särskild statlig tillsyn. Vidare ska artikel 13 B d.6 i mervärdesskattedirektivet tolkas så, att begreppet förvaltning i denna bestämmelse inte avser den faktiska förvaltningen av fastigheterna i en särskild investeringsfond.

C-606/13 (UDEUD2014/12) OKG AB mot Skatteverket

Begäran från Kammarrätten i Sundsvall, Sverige

Den nationella domstolens frågor: 1) I artikel 4.2 i rådets direktiv 2003/96/EG om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet anges att med skattenivå avses det samlade belopp som påförts i form av alla indirekta skatter (med undantag av mervärdesskatt) som beräknats direkt eller indirekt på kvantiteten av elektricitet när den frisläpps för förbrukning. Av artikel 21.5 i samma direktiv framgår att elektricitet ska vara skattepliktig och att skattskyldigheten ska inträda när distributören eller återförsäljaren levererar elektriciteten. Utgör dessa artiklar hinder för en skatt som tas ut på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer? 2) Utgör en skatt på den termiska effekten en sådan punktskatt som direkt eller indirekt drabbar konsumtion av punktskattepliktiga varor som anges i artikel 1.1 i rådets direktiv 2008/118/EG om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG?

Sverige anförde följande. Artiklarna 4.2 och 21.5 i direktiv 2003/96/EG utgör inte hinder mot en skatt som tas ut på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer. En skatt på högsta tillåtna termisk effekt i kärnkraftsreaktorer utgör inte en punktskatt på energiprodukter eller elektricitet i den mening som avses i artiklarna 2.1 och 2.2 i direktiv 2003/96. En skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer utgör därför inte en sådan punktskatt som direkt eller indirekt drabbar konsumtion av sådana varor som avses i artikel 3.1 i direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor eller artikel 1.1 i direktiv 2008/118/EG.

EU-domstolens dom den 1 oktober 2015: 1) Artiklarna 4.2 och 21.5 i direktiv 2003/96/EG ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den som är i fråga i det nationella målet, enligt vilken en skatt tas ut på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer, eftersom en sådan skatt inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. 2) Direktiv 92/12/EEG ska tolkas så, att en skatt som uttas på termisk effekt i en kärnkraftsreaktor inte utgör en punktskatt i den mening som avses i detta direktiv.

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen i Sverige

Den nationella domstolens fråga: Utgör artikel 45 i EUF-fördraget hinder mot bestämmelser i en medlemsstats lagstiftning som innebär att en person bosatt i en annan medlemsstat, som förvärvat hela eller så gott som hela sin inkomst i den förstnämnda medlemsstaten, kan välja mellan två helt olika beskattningsformer, nämligen att antingen beskattas genom en källskatt med en lägre skattesats men utan rätt till sådana skattelättnader som gäller vid tillämpningen av det ordinarie inkomstskattesystemet eller att beskattas för sina inkomster enligt detta system och därmed kunna utnyttja skattelättnaderna i fråga?

Sverige anförde följande. Enligt den svenska regeringen innebär lagstiftningen som avses i den nationella domstolens fråga sammantaget inte någon diskriminering i strid med artikel 45 i EUF-fördraget. Om den svenska lagstiftningen trots allt skulle bedömas som diskriminerande är det fråga om sådan indirekt diskriminering som kan rättfärdigas av tvingande hänsyn till allmänintresset i form av säkerställandet av en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten, en effektiv skatteuppbörd och undvikande av skatteundandraganden. Under alla förhållanden innebär artikel 45 i EUF-fördraget således inte något hinder mot de bestämmelser som avses i frågan.

EU-domstolens dom den 19 november 2015: Det utgör inte diskriminering i strid med artikel 21 i EUF-fördraget att utomlands bosatta skattskyldiga, som får merparten av sina inkomster från källstaten och som har valt systemet med källskatt, vid inkomstbeskattningen inte medges samma avdragsmöjligheter avseende personliga förhållanden som de som medges skattskyldiga bosatta i landet inom ramen för systemet med ordinarie inkomstskatt, då den sammanlagda skattebelastningen för utomlands bosatta skattskyldiga inte är högre än för skattskyldiga bosatta i landet och personer som likställs med dessa och som befinner sig i en jämförbar situation.

C-657/13 (UDEUD2014/29) Verder LabTec GmbH & Co. KG mot Finanzamt Hilden

Begäran om förhandsavgörande från Finanzgericht Düsseldorf, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Är det förenligt med den i artikel 49 i EUF-fördraget föreskrivna etableringsfriheten, att i en nationell bestämmelse föreskriva att överföring av en rörelsetillgång från ett inhemskt till ett utländskt fast driftställe, tillhörande samma företag, utgör ett uttag för rörelsefrämmande ändamål vilket ska medföra att dolda reserver upplöses, och att en uttagsvinst ska redovisas i samband därmed samt att i ytterligare en bestämmelse föreskriva att denna vinst får fördelas i lika delar på fem eller tio räkenskapsår?

Sverige anförde följande. Domstolen har i ett antal avgöranden slagit fast att det är förenligt med unionsrätten att en medlemsstat, när tillgångar flyttas på ett sådant sätt att medlemsstatens beskattningsrätt upphör, har

rätt att fastställa värdet på tillgångarna och/eller den skatt som ska erläggas för att denna medlemsstat ska kunna tillgodogöra sig skatt på de värden som har upparbetats under den tidsperiod då medlemsstaten haft beskattningsrätt. Som framgår bl.a. av domstolens dom i mål C-261/11 Kommissionen mot Danmark saknar det betydelse om tillgångarna vid denna tidpunkt har realiserats. Av detta följer att den första delen av tolkningsfrågan bör besvaras jakande. Vidare måste en bestämmelse som innebär att vinsten får fördelas i lika delar på fem eller tio räkenskapsår, i enlighet med vad domstolen har konstaterat i mål C-164/12 DMC, anses vara förenlig med unionsrätten. Således bör även den andra delen av tolkningsfrågan, som handlar om tidpunkten för betalning av den aktuella skatten, besvaras jakande.

EU-domstolens dom den 21 maj 2015: Artikel 49 i EUF-fördraget ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en sådan nationell skattelagstiftning som är i fråga i det nationella målet, vilken, vad gäller ett bolag med hemvist i denna medlemsstat som överför tillgångar till ett fast driftställe tillhörande bolaget i en annan medlemsstat, föreskriver att orealiserade värdeökningar på dessa tillgångar som genererats i den första medlemsstaten ska framtas och beskattas, och att uppbörderna av denna skatt uppdelas i tio annuiteter.

C-686/13 (UDEUD2014/40) X AB mot Skatteverket

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Utgör artiklarna 49 och 63 i EUF-fördraget hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken hemviststaten inte medger avdrag för en valutakursförlust som är integrerad i en kapitalförlust på en näringsbetingad andel i ett bolag som har hemvist i en annan medlemsstat, när hemviststaten tillämpar ett system där kapitalvinster och kapitalförluster på sådana andelar inte beaktas vid beräkning av beskattningsunderlaget?

Sverige anförde följande. Artiklarna 49 och 63 i EUF-fördraget utgör inte hinder för nationell lagstiftning enligt vilken hemviststaten inte medger avdrag för en valutakursförlust som är integrerad i en kapitalförlust på en näringsbetingad andel i ett bolag som har hemvist i en annan medlemsstat, när hemviststaten tillämpar ett system där kapitalvinster och kapitalförluster på sådana andelar inte beaktas vid beskattning. Om domstolen ändå skulle anse att det svenska systemet utgör en inskränkning av etableringsfriheten, är denna inskränkning rättfärdigad med hänsyn till behovet av att upprätthålla det svenska skattesystemets inre sammanhang.

EU-domstolens dom den 10 juni 2015: Artikel 49 i EUF-fördraget ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en medlemsstats skattelagstiftning enligt vilken kapitalvinster på näringsbetingade andelar i princip inte är skattepliktiga till inkomstskatt för juridiska personer och kapitalförluster på sådana andelar på motsvarande sätt inte är avdragsgilla, inte heller när dessa kapitalförluster har orsakats av en valutakursförlust.

Begäran om förhandsavgörande från Conseil d'État, Frankrike

Den nationella domstolens fråga: Innebär artikel 6.2 i rådets direktiv 89/105/EEG om insyn i de åtgärder som reglerar prissättningen på humanläkemedel och deras inordnande i de nationella sjukförsäkringssystemen en skyldighet att motivera beslut om att uppta ett läkemedel i förteckningen över läkemedel som omfattas av sjukförsäkringssystemet, eller om förlängt upptagande i förteckningen, för det fall att beslutet, i förhållande till ansökan, begränsar de terapeutiska indikatorer som ger rätt till ersättning, eller villkorar ersättning baserat på bl.a. den föreskrivande läkarens kvalifikationer, behandlingsförloppet, uppföljningen av patienter, eller andra villkor som endast ger en del av de patienter som behandlas med läkemedlet rätt till ersättning från sjukförsäkringskassorna eller begränsar denna möjlighet till att endast omfatta särskilda situationer?

Sverige anförde följande. Som utgångspunkt är det viktigt att en sökande har möjlighet att förstå skälen bakom de beslut som myndigheter och domstolar fattar. Detta gäller särskilt i de situationer då beslutet går sökanden emot. Sökanden ska även erhålla uppgift om det är möjligt att överklaga beslut och, om så är fallet, information om vart denne kan vända sig. För att en sökande ska kunna förstå skälen bakom sådana beslut och också kunna tillvarata sin rätt, krävs ofta, men inte alltid, en motivering i själva beslutet. I vissa fall råder det ingen som helst tvekan om vilka överväganden som har gjorts och en sökande efterfrågar inte heller en motivering. Enligt regeringen kan artikel 6.2 i direktiv 89/105/EEG inte tolkas så att det föreligger en motiveringsskyldighet i de fall där det är uppenbart obehövligt, t.ex. när ett beslut är detsamma som för en referensprodukt och där sökanden är väl medveten om vilka överväganden som gjordes vid beslutet avseende referensprodukten.

EU-domstolens dom den 26 februari 2015: Artikel 6.2 i direktiv 89/105/EEG ska tolkas så, att den däri föreskrivna motiveringsskyldigheten ska omfatta ett beslut om att låta ett läkemedel även fortsättningsvis ingå i förteckningen över läkemedel som omfattas av sjukförsäkringssystemet, men varvid beslutet innebär att det endast är en viss patientkategori som får sina kostnader för läkemedlet ersatta.

C-9/14 (UDEUD2014/64) Staatssecretaris van Financiën mot D.G. Kieback

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden

Den nationella domstolens fråga: Innebär artikel 39 EG (numera artikel 45 i EUF-fördraget) om fri rörlighet för arbetstagare att anställningsstaten är skyldig att vid inkomstbeskattning beakta personliga förhållanden och familjesituation (t.ex. avdrag för räntekostnader) för en skattskyldig utan hemvist i anställningsstaten när den skattskyldiges inkomst under en del av beskattningsåret huvudsakligen kommit från anställningsstaten?

Sverige anförde följande. Huvudregeln enligt domstolens praxis är att olika beskattningstekniker får användas beroende på om den skattskyldige har hemvist i medlemstaten eller inte. Om den skattskyldige får huvuddelen av sin inkomst från anställningsstaten är dock den begränsat skattskyldiges situation jämförbar med en obegränsat skattskyldigs situation (dvs. en person som har hemvist i anställningsstaten). Under sådana förhållanden måste anställningsstaten därför se till att den begränsat skattskyldiges personliga förhållanden kan beaktas vid beskattningen på samma sätt som en obegränsat skattskyldigs personliga förhållanden. Bedömningen av om en skattskyldig med hemvist i anställningsstaten och en skattskyldig utan hemvist i anställningsstaten befinner sig i jämförbara situationer förutsätter att en tidsperiod bestäms under vilken jämförelsen av förhållandena ska ske. Den referensperiod som bör användas är beskattningsåret. Om kortare perioder fick användas skulle obegränsat och begränsat skattskyldiga i princip alltid kunna anses vara i jämförbara situationer.

EU-domstolens dom den 18 juni 2015: En skattskyldig som saknar hemvist i anställningsstaten och som inte har uppburit samtliga eller nästintill samtliga familjeinkomster i den staten under hela det aktuella året, befinner sig inte i en situation som är jämförbar med den som en skattskyldig med hemvist i samma stat befinner sig i. Den medlemsstat i vilken den skattskyldige har uppburit endast en del av sina beskattningsbara inkomster under hela det aktuella året är således inte skyldig att bevilja de skatteförmåner som den beviljar de personer som har hemvist där. Denna bedömning påverkas inte av omständigheten att den berörde har lämnat sin anställning i en medlemsstat för att arbeta i tredjeland och inte i en annan medlemsstat. Mot denna bakgrund ska artikel 39.2 EG (numera artikel 45 i EUF-fördraget) tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för att en medlemsstat vid inkomstbeskattningen av en arbetstagare som saknar hemvist i medlemsstaten och som har arbetat i den medlemsstaten under en del av året, vägrar att tillerkänna arbetstagaren en skatteförmån som beaktar vederbörandes personliga förhållanden och familjesituation. Även om arbetstagaren uppbar samtliga eller nästintill samtliga inkomster hänförliga till den aktuella perioden, utgör dessa inkomster nämligen inte huvuddelen av arbetstagarens beskattningsbara inkomster för hela det aktuella året.

C-10/14, C-14/14 och C-17/14 (UDEUD2014/123) J.B.G.T. Miljoen (mål C-10/14), X (mål C-14/14) respektive Société générale SA (mål C-17/14) mot Staatssecretaris van Financiën

Begäran om förhandsavgörande från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor i mål C-17/14: Den nederländska domstolen frågade först och främst om jämförelsen mellan en person utan hemvist i landet och en person med hemvist i landet i ett fall som det förevarande, i vilket källstaten innehållit skatt på de utdelningar som betalats ut, för tillämpningen av artikel 63 i EUF-fördraget även ska utsträckas till att gälla den inkomstskatt som påförts

utdelningsinkomsterna och från vilken personer med hemvist i landet får avräkna skatten på utdelningar. Därutöver har den nationella domstolen ställt ett antal följdfrågor.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

Sverige yttrade sig i allt väsentligt endast i mål C-17/14 och anförde följande. Det framgår inte tydligt av begäran om förhandsavgörande om och i så fall hur klaganden skulle missgynnas i förhållande till personer med hemvist i Nederländerna genom den aktuella källbeskattningen. Endast om det klarläggs att något sådant missgynnande föreligger blir den nationella domstolens frågor relevanta att besvara. Om så visar sig vara fallet, ska den efterfrågade jämförelsen göras med hänsyn till den faktiska skattebelastningen som den aktuella nederländska beskattningen av utdelningar innebär. Det är alltså fråga om en jämförelse mellan å ena sidan en definitiv källskatt om 15 procent på utdelningar till personer som inte har hemvist i Nederländerna och å andra sidan en beskattning av utdelningar till personer med hemvist i Nederländerna med beaktande av att detta sker som ett led i den ordinarie bolagsbeskattningen. Vid jämförelsen kräver unionsrätten endast att möjligheten att få avdrag för sådana kostnader som har ett direkt samband med utdelningarnas förvärvande beaktas. I princip är det utan betydelse för bedömningen hur Frankrike valt att hantera det nederländska skatteuttaget.

EU-domstolens dom den 17 september 2015: Artiklarna 63 och 65 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat enligt vilken källskatt innehålls på utdelningar som lämnas av ett bolag med hemvist i medlemsstaten oavsett om den lämnas till skattskyldiga personer med hemvist i medlemsstaten eller till skattskyldiga personer utan hemvist i medlemsstaten, varvid en mekanism för avräkning eller återbetalning av den innehållna skatten endast föreskrivs för skattskyldiga personer med hemvist i landet, medan denna källskatt blir en slutlig skatt för skattskyldiga personer utan hemvist i landet (fysiska personer och bolag). Detta gäller i den mån den slutliga skattebördan i denna stat avseende dessa utdelningar för skattskyldiga personer utan hemvist i landet är större än den för skattskyldiga personer med hemvist i landet, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera i de nationella målen. Vid fastställandet av dessa skattebördor ska den hänskjutande domstolen, i målen C-10/14 och C-14/14, beakta beskattningen av personer med hemvist i landet vad gäller det totala innehavet av aktier i nederländska bolag under kalenderåret samt det förmögenhetsbelopp som är undantaget från skatt i enlighet med den nationella lagstiftningen och, i mål C-17/14, de kostnader som har ett direkt samband med själva erhållandet av utdelningarna. För det fall det fastställs att en restriktion för den fria rörligheten för kapital föreligger kan denna motiveras med verkningarna av ett bilateralt avtal om undvikande av dubbelbeskattning som ingåtts mellan hemviststaten och den medlemsstat som är källstat, förutsatt att skillnaden i behandling vad gäller beskattningen av utdelningar mellan skattskyldiga personer med hemvist i källstaten och dem utan hemvist i denna stat försvinner. Under sådana omständigheter som i målen C-14/14 och C-17/14, och med förbehåll för de kontroller

som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra, kan restriktionen av den fria rörligheten för kapital, för det fall den visas föreligga, inte anses vara motiverad.

C-67/14 (UDEUD2014/101) Jobcenter Berlin Neukölln mot Nazifa Alimanovic, Sonita Alimanovic, Valentina Alimanovic och Valentino Alimanovic

Begäran från Bundessozialgericht, Tyskland

Den tyska domstolen frågade om likabehandlingsprincipen i artikel 4 i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen kan begränsas genom nationell lagstiftning som genomför undantaget från likabehandlingsprincipen i artikel 24.2 i direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (rörlighetsdirektivet) när det gäller arbetssökande. Den tyska domstolen frågade även om artikel 45.2 i EUF-fördraget jämförd med artikel 18 i EUF-fördraget utgör hinder mot en nationell bestämmelse enligt vilken unionsmedborgare, vilka i egenskap av arbetssökande kan åberopa utövandet av rätten till fri rörlighet, utan undantag nekas en social förmån som har till syfte att säkerställa försörjningen och samtidigt främja tillträde till arbetsmarknaden under den tid de enbart har uppehållsrätt som arbetssökande och oberoende av deras anknytning till den mottagande staten.

Sverige anförde följande. Av praxis från domstolen framgår att likabehandlingsprincipen i förordning (EG) nr 883/2004 kan begränsas genom bestämmelser som genomför undantaget från likabehandlingsprincipen i rörlighetsdirektivet. Ordalydelsen i artikel 24.2 i rörlighetsdirektivet innebär inte att det måste prövas i det individuella fallet om avsteg kan göras mot bakgrund av t.ex. unionsmedborgarens integration. Dock gäller möjligheterna till undantag från likabehandling när det gäller socialt bistånd bara om förmånen dels verkligen utgör socialt bistånd, dels den arbetssökande inte ändrat sin uppehållsrättsliga status genom t.ex. arbete. Utgångspunkten för bedömningen av en förmån som både har till syfte att ge socialt bistånd och underlätta tillträdet till arbetsmarknaden bör vara en analys av vilket resultat som stödet syftar till att uppnå, snarare än stödets formella utformning, klassificering eller rubricering. Blandförmåner vars huvudsakliga syfte är att tillförsäkra den bidragssökande en viss ekonomisk miniminivå eller skäliga levnadsvillkor har framförallt karaktären av socialt bistånd. Vid bedömningen av syftet bör det vägas in om något alternativt stöd eller försörjningsstöd finns. Är den bidragssökande beroende av stödet för att uppnå skäliga levnadsvillkor talar detta för att stödet ska bedömas som socialt bistånd.

EU-domstolens dom den 15 september 2015: Domstolen fann att den aktuella förmånen inte hade till huvudsakligt syfte att underlätta tillgången till arbetsmarknaden och att den tyska lagstiftningen därmed inte stod i strid med den fria rörligheten för arbetstagare i artikel 45.2 i EUF-fördraget. Vad gäller förhållandet mellan artikel 24.2 i

rörlighetsdirektivet och likabehandlingsprincipen i artikel 4 i förordning (EG) nr 883/2004 fann domstolen att en unionsmedborgare som har uppehållsrätt i egenskap av arbetstagare och som blir arbetslös efter att ha fullgjort en anställning som varit tidsbegränsad till mindre än ett år behåller sin ställning som arbetstagare jämte uppehållsrätten under minst sex månader. Under denna period har unionsmedborgaren rätt till socialt bistånd. Vad gäller arbetssökande unionsmedborgare som ännu inte har arbetat i den mottagande medlemsstaten eller där perioden på sex månader har löpt ut, kan dessa inte utvisas så länge de kan styrka att de fortfarande söker arbete och verkligen har möjlighet att få anställning. I dessa fall kan emellertid den mottagande medlemsstaten neka unionsmedborgaren socialt bistånd.

C-95/14 (UDEUD2014/127) Unione Nazionale Industria Conciaria o.a. mot FS Retail m.fl.

Begäran från Tribunale di Milano, Italien

Den nationella domstolens frågor: Är en nationell lagstiftning som ställer krav på ursprungsmärkning av bl.a. skor förenlig med artiklarna 34, 35 och 36 i EUF-fördraget och direktiv 94/11/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande märkning av material som används i huvudbeståndsdelarna av skodon som saluförs i detaljistledet samt förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen? Är det av betydelse om produkten i fråga härstammar från en medlemsstat eller från tredjeländ?

Sverige anförde följande. Frågan ska bedömas enligt direktiv 94/11/EG och inte enligt fördragsbestämmelserna, eftersom direktivet syftar till en uttömmande harmonisering såvitt avser ursprungsmärkning av skor. Enligt direktivet är viss märkning påbjuden samtidigt som krav på märkning därutöver inte får förekomma. Den italienska lagen om ursprungsmärkning av skor ställer krav utöver direktivet och står därför i strid med unionsrätten.

EU-domstolens dom den 16 juli 2015: Artiklarna 3 och 5 i direktiv 94/11/EG ska tolkas så, att de utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat, såsom lagstiftningen i det nationella målet, som bl.a. förbjuder saluföring av läderdelar av skodon med ursprung i andra medlemsstater eller tredjeländer och som, i det sistnämnda fallet, redan har saluförts i en annan medlemsstat eller i den berörda medlemsstaten, när dessa varor saknar märkning med uppgift om ursprungsland.

C-106/14 (UDEUD2014/124) FCD och FMB mot Ministre de l'écologie, du développement durable et de l'énergie.

Begäran från Conseil d'État, Frankrike

Den nationella domstolens fråga: I det fallet att en vara i den mening som avses i förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet (Reach-förordningen) är sammansatt av flera beståndsdelar som var för sig svarar mot definitionen av en vara i förordningen, är då de skyldigheter som följer av artiklarna 7.2 och 33

uteslutande tillämpliga på den sammansatta varan eller är de tillämpliga på var och en av de beståndsdelar som svarar mot definitionen av en vara?

Sverige anförde följande. I det fallet att en vara i den mening som avses i Reach-förordningen är sammansatt av flera beståndsdelar som var för sig svarar mot förordningens definition av en vara, är de skyldigheter som följer av artiklarna 7.2 och 33 i förordningen tillämpliga på var och en av dessa beståndsdelar.

EU-domstolens dom den 10 september 2015: Domstolen fann att alla föremål som motsvarar kriterierna i artikel 3.3 i Reach-förordningen som ingår som beståndsdelar i en sammansatt produkt även fortsättningsvis utgör varor, så länge inte föremålet som en följd av produktionen blir till avfall eller förlorar den form, den yta eller den design som i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion. Mot denna bakgrund ansåg domstolen att artikel 7.2 i Reach-förordningen ska tolkas så, att det ankommer på producenten att för varje producerad vara fastställa huruvida den innehåller ett ämne som inger mycket stora betänkligheter och som identifierats i en koncentration på över 0,1 viktprocent, och på importören av en produkt som är sammansatt av flera varor att för varje vara fastställa huruvida den innehåller ett sådant ämne i en koncentration på över 0,1 viktprocent. Såvitt gäller leverantörer fann domstolen att artikel 33 i Reach-förordningen ska tolkas så, att det ankommer på leverantören av en produkt som är sammansatt av flera varor, varav en eller flera innehåller ett ämne som inger mycket stora betänkligheter och som identifierats i en koncentration på över 0,1 viktprocent av varan, att informera mottagaren och, på begäran, konsumenten om att ämnet ingår i varan. Domstolen uttalade i detta sammanhang att avsikten är att den informationsskyldighet som åligger varje aktör i distributionskedjan ska åtfölja den vara som den är kopplad till ända fram till slutkonsumenten. Ett synsätt där den omständigheten att en vara ingår i en sammansatt produkt kan avbryta överföringen av informationsskyldigheten till nästa aktör i distributionskedjan skulle vara oförenligt med en sådan skyldighet enligt domstolen.

C-168/14 (UDEUD2014/169) Grupo Itevelesa S.L. m.fl. mot Oca Inspección Técnica de Vehículos SA m.fl.

Begäran från Tribunal Supremo, Spanien

Den nationella domstolens frågor: Innebär artikel 2.2 b direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet) att fordonsbesiktningsverksamhet som i enlighet med nationella bestämmelser bedrivs av privata företag under tillsyn av en medlemsstats myndigheter är utesluten från direktivets tillämpningsområde? Om föregående fråga ska besvaras nekande (dvs. om fordonsbesiktningsverksamhet i princip ingår i tillämpningsområdet för tjänstedirektivet), kan då den grund för undantag som anges i artikel 2.2 i direktivet vara tillämplig p.g.a. att de privata företag som tillhandahåller tjänsten har befogenhet att som säkerhetsåtgärd besluta om körförbud för

fordon som uppvisar sådana säkerhetsbrister att det skulle föreligga omedelbar fara om fordonet användes? Om tjänstedirektivet är tillämpligt på fordonsbesiktningsverksamhet, medger en tolkning av nämnda direktiv i förening med direktiv 2009/40/EG om provning av motorfordons och tillhörande släpfordons trafiksäkerhet (eller med motsvarande bestämmelse i det föregående direktivet 96/96/EG) under alla förhållanden att sådan verksamhet underkastas krav på ett föregående administrativt tillstånd? Påverkas svaret av det som domstolen slog fast i punkt 26 i dom av den 22 oktober 2009 i mål C-438/08? Är nationella bestämmelser enligt vilka antalet tillstånd för att inrätta besiktningsstationer är beroende av innehållet i en områdesplan, i vilken den kvantitativa begränsningen motiveras bl.a. med behovet av att säkerställa en lämplig geografisk täckning och tjänsternas kvalitet samt av att främja konkurrens mellan olika leverantörer, och som därför innehåller inslag av ekonomisk planering, förenlig med artiklarna 10 och 14 i tjänstedirektivet och, om det direktivet inte är tillämpligt, med artikel 43 EG (numera artikel 49 i EUF-fördraget)?

Sverige anförde följande. Under förutsättning att frågorna ett och två besvaras nekande av domstolen, dvs. på så sätt att fordonsbesiktningsverksamhet omfattas av tjänstedirektivet och att inget av undantagen i artikel 2.2 i direktivet är tillämpligt, är det regeringens uppfattning att artiklarna 10 och 14 i tjänstedirektivet samt i allt fall artikel 49 i EUF-fördraget utgör hinder mot sådana bestämmelser som de aktuella.

EU-domstolens dom den 15 oktober 2015: 1) Artikel 2.2 d i tjänstedirektivet ska tolkas så, att fordonsbesiktningsverksamhet inte omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv. 2) Artikel 51 första stycket i EUF-fördraget ska tolkas så, att verksamheten vid fordonsbesiktningsstationer, såsom de som avses i tillämplig nationell lagstiftning, inte utgör utövande av offentlig makt i den mening som avses i nämnda bestämmelse, trots att de aktörer som driver nämnda verksamhet har befogenhet att utfärda körförbud när fordon i samband med besiktningen uppvisar sådana säkerhetsbrister som innebär omedelbar fara. 3) Artikel 49 i EUF-fördraget ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, som såsom villkor för att ett företag eller en företagskoncern ska få tillstånd att öppna en fordonsbesiktningsstation kräver dels att det föreligger ett minsta avstånd mellan denna station och andra stationer inom samma företag eller företagskoncern som redan har fått tillstånd, dels att nämnda företag eller företagskoncern, för det fall att nämnda tillstånd beviljas, inte innehar en marknadsandel som överstiger 50 procent, såvida det inte kan fastställas, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra, att nämnda villkor verkligen är ägnat att uppnå konsumentskydds- och trafiksäkerhetsmålen och att det inte går utöver vad som är nödvändigt i det avseendet.

C-189/14 (UDEUD2014/181) Bogdan Chain mot Atlanco Ltd

Begäran från Eparchiako Dikastirio Lefkosias, Cypern

Den nationella domstolens frågor: Ska det förhållandet att tillämpningsområdet för artikel 13.1 b i förordning (EG) nr 883/2004 av om samordning av de sociala trygghetssystemen och artikel 14.5 b i förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 omfattar en person som normalt arbetar som anställd i två eller flera medlemsstater tolkas så, att det även omfattar en situation där en person har ingått ett anställningsavtal med en enda arbetsgivare etablerad i en medlemsstat i EU i syfte att arbeta i två andra medlemsstater, även om a) den andra medlemsstat i vilken personen ska arbeta ännu inte har bestämts och heller inte kunde förutses vid tidpunkten för ansökan om utfärdande av en blankett A1 p.g.a. arbetets specifika karaktär, nämligen tillfällig anställning för kortare perioder i olika medlemsstater i unionen, eller b) anställningsperioden i den första och/eller andra medlemsstaten ännu inte kan bestämmas eller inte kan förutses p.g.a. arbetets specifika karaktär, nämligen tillfällig anställning för kortare perioder i olika medlemsstater i unionen? För det fall denna fråga ska besvaras jakande ställde den nationella domstolen även en rad följdfrågor.

Sverige anförde följande. En arbetstagare ska som huvudregel omfattas av socialförsäkringslagstiftningen i det land där han eller hon arbetar. De regler som möjliggör undantag från huvudregeln är tänkta att tillämpas i sådana fall som rör antingen utsända arbetstagare eller i sådana fall då arbetstagaren arbetar i flera medlemsstater samtidigt och då alltså flera medlemsstaters lagstiftning annars skulle vara samtidigt tillämpliga. För att dessa undantagsregler ska ges en korrekt innebörd och för att deras tillämpning inte ska få oönskade effekter är det nödvändigt att beakta ändamålet med reglerna och de särskilda situationer som de var och en avser att reglera. En sådan tolkning som den nationella domstolen frågar om riskerar att leda till oönskade effekter till nackdel för den enskilde och kan därför inte anses vara en ändamålsenlig tolkning av de aktuella bestämmelserna. Den första frågan ska således besvaras nekande.

Sedan den nationella domstolen återkallat sin begäran om förhandsavgörande avskrev domstolen målet den 11 juni 2015.

C-198/14 (UDEUD2014/192) Valev Visnapuu mot Häradsåklagare Tuomas Soosalu och Finländska staten/Tullstyrelsen

Begäran om förhandsavgörande från Helsingfors hovrätt, Finland

Den nationella domstolens frågor: Utöver vissa frågor rörande skatterättsliga aspekter ställde den nationella domstolen följande frågor vilka i allt väsentligt handlar om den finländska alkohollagstiftningens förenlighet med unionsrätten. Kan kravet, att den som använder alkohol drycker i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet ska ha ett särskilt detaljhandelstillstånd för import av alkohol drycker när en finländsk köpare köpt alkohol drycker via internet eller annars genom distansförsäljning från en säljare som bedriver verksamhet i en annan medlemsstat, vilka drycker säljaren transporterar

till Finland, anses avse förekomsten av ett monopol eller utgöra en del av ett monopols funktionssätt, varför bestämmelserna i artikel 34 i EUF-fördraget inte utgör hinder mot ett sådant krav, som därmed ska bedömas utifrån artikel 37 i EUF-fördraget? Om frågan besvaras jakande, är då kravet på tillstånd i så fall förenligt med de villkor för statliga handelsmonopol som anges i artikel 37 i EUF-fördraget? Om frågan i stället besvaras nekande och artikel 34 i EUF-fördraget ska tillämpas på förevarande fall, utgör då den finländska lagstiftningen, enligt vilken import av drycker för eget bruk vid beställning av alkoholdrycker från utlandet via internet eller annars genom distansförsäljning enbart är tillåten om beställaren själv eller en tredje part som är oberoende av säljaren har importerat alkoholdryckerna, och enligt vilken det i annat fall enligt alkohollagen krävs ett tillstånd för importen, en kvantitativ restriktion eller åtgärd med motsvarande verkan som strider mot artikel 34 EUF-fördraget? Om sistnämnda fråga besvaras jakande, kan lagstiftningen då anses rättfärdigad och proportionell för att skydda människors liv och hälsa?

Sverige anförde följande. Enligt regeringen utgör nu aktuella bestämmelser i den finländska alkohollagstiftningen bestämmelser om monolet och dess funktionssätt varför de ska prövas mot artikel 37 i EUF-fördraget. Bestämmelserna är också förenliga med denna artikel. Om domstolen, till skillnad från regeringen, skulle anse att bestämmelserna omfattas av tillämpningsområdet för artikel 34 i EUF-fördraget anser regeringen att den nationella lagstiftningen är motiverad med hänsyn till skyddet av folkhälsan. Kravet på detaljhandelstillstånd för införsel är vidare ändamålsenligt och går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen med åtgärden.

EU-domstolens dom den 12 november 2015: Artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de inte utgör hinder mot en medlemsstats lagstiftning, som den i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken en säljare som är etablerad i en annan medlemsstat måste ha detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker som är avsedda för detaljhandelsförsäljning till konsumenter som bor i den första medlemsstaten, när säljaren utför transporten av dessa drycker eller anlitar tredje man för denna transport, förutsatt att denna lagstiftning är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas, i förevarande fall skydd för folkhälsa och allmän ordning, och förutsatt att detta mål inte kan uppnås på ett minst lika effektivt sätt genom mindre ingripande åtgärder och att denna lagstiftning inte utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innefattar en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida så är fallet.

C-241/14 (UDEUD2014/217) Roman Bukovansky mot Finanzamt Lörrach

Begäran från Finanzgericht Baden-Württemberg, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Ska bestämmelserna i avtalet mellan EG och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet,

å andra sidan, om fri rörlighet för personer – särskilt ingressen, artiklarna 1, 2, 21 samt artiklarna 7 och 9 i bilaga I till detta avtal – tolkas så, att det inte är tillåtet att påföra en arbetstagare, som har flyttat från Tyskland till Schweiz, som inte är schweizisk medborgare och som sedan flytten till Schweiz är en s.k. omvänd gränsarbetare i den mening som avses i artikel 15a.1 i dubbelbeskattningsavtalet mellan Schweiziska edsförbundet och Förbundsrepubliken Tyskland, tysk skatt enligt artikel 4.4, jämförd med artikel 15a.1 fjärde meningen i nämnda avtal?

Sverige anförde följande. Frågan i målet är om det tysk-schweiziska dubbelbeskattningsavtalet, och andra dubbelbeskattningsavtal mellan Schweiz och medlemsstaterna, ska tolkas i enlighet med avtalet om fri rörlighet för personer, och därmed unionsrätten, eller inte. Genom artikel 21.1 i avtalet om fri rörlighet för personer ska dubbelbeskattningsavtal mellan Schweiz och unionens medlemsstater inte påverkas av avtalet om fri rörlighet för personer. Den bestämmelse som är föremål för prövning är en del av det tysk-schweiziska dubbelbeskattningsavtalet och dess tillämpning ska därmed inte påverkas av de övriga bestämmelserna i avtalet om fri rörlighet för personer. Den nationella domstolens fråga ska därför besvaras nekande.

EU-domstolens dom den 19 november 2015: Domstolen ansåg att principerna om icke-diskriminering och likabehandling i artikel 2 i avtalet om fri rörlighet för personer, och i artikel 9 i bilaga I till detta avtal ska tolkas så, att de inte utgör hinder för ett bilateralt dubbelbeskattningsavtal, som avtalet mellan Schweiziska edsförbundet och Förbundsrepubliken Tyskland, enligt vilket rätten att beskatta tjänsteinkomsterna för en tysk skattskyldig som inte har schweiziskt medborgarskap, som flyttat från Tyskland till Schweiz, samtidigt som denne haft kvar sitt arbete i Tyskland, tillkommer källstaten för dessa inkomster, dvs. Tyskland, trots att rätten att beskatta tjänsteinkomsterna för en schweizisk medborgare i en motsvarande situation tillkommer den nya hemviststaten, i förevarande fall Schweiz.

C-264/14 (UDEUD2014/224) Skatteverket mot David Hedqvist

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Ska artikel 2.1 i direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet) tolkas så att transaktioner i form av vad som har betecknats som växling av virtuell valuta till traditionell valuta och omvänt, som sker mot vederlag som tillhandahållaren räknar in när växlingskurserna bestäms, utgör tillhandahållande av en tjänst mot ersättning? Om svaret på den frågan är ja, ska artikel 135.1 i mervärdesskattedirektivet tolkas så att växlingstransaktioner enligt ovan är undantagna från skatteplikt?

Sverige anförde följande. Växling av bitcoin kan inte undantas från skatteplikt enligt något av undantagen i artikel 135.1 d–f i mervärdesskattedirektivet. Vad gäller undantaget i artikel 135.1 e framgår det av ordalydelsen att detta endast gäller valutor som används som lagliga betalningsmedel, vilket bitcoin inte gör. Vad gäller övriga

undantag finns det visserligen likheter mellan bitcoin och pengar eller andra lagliga betalningsmedel men också stora skillnader och de skäl som kan finnas för en mer extensiv tolkning av undantagen, dvs. att ett undantag från skattplikt i någon mån skulle lindra svårigheterna med att fastställa beskattningsunderlag, är inte tillräckligt starka för att motivera ett avsteg från denna huvudregel. Det ankommer i stället på unionslagstiftaren att införa ett uttryckligt undantag för transaktioner rörande bitcoin.

EU-domstolens dom 22 oktober 2015: Domstolen ansåg att undantagen i artikel 135.1 d och f i mervärdesskattedirektivet inte är tillämpliga på växlingstjänster avseende bitcoin. Domstolen fann dock att sådana tjänster är undantagna från mervärdesskatt med stöd av undantaget i artikel 135.1 e. Enligt domstolen kan de svårigheter som är förenade med att fastställa beskattningsunderlaget och den avdragsgilla mervärdesskatten vara desamma oavsett om det är fråga om växling mellan traditionella valutor eller växling av sådana valutor till virtuella valutor såsom bitcoin. Mot bakgrund av att växlingstjänster avseende traditionella valutor normalt är undantagna från skatteplikt med stöd av artikel 135.1 e skulle det stå i strid med undantagets syfte att tolka detta på så sätt att det endast avser transaktioner rörande traditionella valutor. Med hänsyn till detta och med beaktande av att det var utrett i det nationella målet att bitcoin inte har några andra syften än att utgöra betalningsmedel och att den accepteras som sådant av vissa aktörer fann domstolen att växling av bitcoin bör undantas från mervärdesskatt.

C-333/14 (UDEUD2014/270) The Scotch Whisky Association m.fl. mot The Lord Advocate och the Advocate General for Scotland

Begäran från Court of Session, Förenade kungariket

Den nationella domstolen har bl.a. ställt frågan om bestämmelserna om fri rörlighet för varor i artikel 34 i EUF-fördraget utgör hinder mot en nationell lagstiftning som innebär att det införs ett minimipris vid detaljhandelsförsäljning av alkoholhaltiga drycker.

Sverige anförde följande. Den skotska lagstiftningen om minimipris på alkohol utgör en lämplig åtgärd för att komma till rätta med de problem som finns och den går inte utöver vad som krävs för att uppnå det ändamål som eftersträvas. Detta utifrån de omständigheter som den svenska regeringen känner till och som har nämnts i målet. Ytterst är det dock den nationella domstolen som är bäst lämpad att göra denna avvägning. Enligt Sverige finns det ingenting som tyder på att de folkhälsoskäl som åberopats av den skotska lagstiftaren har missbrukats och utnyttjats för att diskriminera varor från andra medlemsstater och indirekt skydda inhemska produkter. Man kan inte utgå från att man med punktskatter skulle kunna komma till samma resultat.

EU-domstolens dom den 23 december 2015: Artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de utgör hinder för att en medlemsstat, i syfte att förverkliga målet att skydda människors hälsa och liv genom att höja konsumentpriset på alkohol, väljer att använda sig av en lagstiftning,

såsom den som är aktuell i det nationella målet, enligt vilken det införs ett minimipris per enhet alkohol på försäljningen i detaljhandeln av alkoholhaltiga drycker, och väljer bort en åtgärd, såsom en höjning av punktskatterna, som kan vara mindre begränsande för handeln och konkurrensen inom Europeiska unionen. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera huruvida så verkligen är fallet genom att göra en utförlig bedömning av de relevanta omständigheterna i det mål som den har att pröva. Enbart den omständigheten att sistnämnda åtgärd är ägnad att innebära ytterligare, kompletterande fördelar och att på ett bredare sätt motsvara målet att bekämpa alkoholmissbruk kan inte motivera att åtgärden väljs bort.

*C-347/14 (UDEUD2014/286) New Media Online GmbH mot
Bundeskommunikationssenat*

Begäran från Verwaltungsgerichtshof, Österrike

Den nationella domstolens frågor: 1) Ska artikel 1.1 b i direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) tolkas så, att det kan förutsättas att den prövade tjänstens form och innehåll är jämförbara med formen och innehållet för tv-sändningar, om sådana tjänster också tillhandahålls i tv-sändningar, som kan anses utgöra massmedier som är avsedda att tas emot av och kan tänkas ha en klar påverkan på en betydande andel av allmänheten? 2) Ska artikel 1.1 a i) i AV-direktivet tolkas så, att prövningen av det huvudsakliga syftet för en tillhandahållen tjänst vad gäller nätupplagor av tidningar kan utgå från endast en del av nätupplagans webbplats, på vilken huvudsakligen tillhandahålls en samling korta videor, vilka på andra delar av denna nätupplagas webbplats endast används som komplement till artiklarna i onlinetidningen?

Sverige anförde följande. Enligt den svenska regeringens uppfattning bör sådana videor som klaganden tillhandahåller på underdomänen ”Video” anses utgöra program i den mening som avses i 1.1 b i AV-direktivet. Vid bedömningen enligt artikel 1.1 a i) AV-direktivet av huruvida sådana program tillhandahålls med det huvudsakliga syftet att informera, underhålla eller utbilda, eller om innehållet endast är en sidoeffekt av tjänsten är det, såvitt regeringen bedömer, nödvändigt att hänsyn kan tas till endast en del av en leverantörs utbud av medietjänster. För detta krävs dock att programmen erbjuds som en särskild tjänst och att de fyller en självständig funktion i förhållande till det totala utbudet av tjänster. Den nationella domstolens frågor ska således besvaras jakande.

EU-domstolens dom den 21 oktober 2015. Enligt domstolen ska begreppet ”program” i den mening som avses i artikel 1.1 b i AV-direktivet tolkas så, att det inbegriper tillhandahållandet på en underdomän till en tidnings webbplats av korta videor vilka motsvarar korta utdrag ur lokalnyhetssändningar, sportsändningar eller underhållningssändningar. Vad gäller bedömningen av det huvudsakliga syftet för en tjänst genom vilken videor tillhandahålls inom ramen för en

tidnings nätupplaga ska den, enligt domstolen, inrikta sig på en undersökning av huruvida tjänsten i sig har ett innehåll och en funktion som är fristående i förhållande till innehållet och funktionen för den journalistiska verksamheten för den som driver den aktuella webbplatsen, och inte endast är ett komplement som är oskiljbart från denna verksamhet, särskilt p.g.a. kopplingarna mellan det audiovisuella utbudet och textutbudet. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra denna bedömning.

C-455/15 PPU (UDEUD2015/313) P mot Q

Begäran från Varbergs tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Ska Varbergs tingsrätt, enligt artikel 23 punkt a i förordning 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (Bryssel II-förordningen) eller någon annan bestämmelse i förordningen och utan hinder av artikel 24 i nämnda förordning, vägra att erkänna den litauiska tingsrättens dom av den 18 februari 2015 och därmed fortsätta handläggningen av det vid Varbergs tingsrätt pågående vårdnadsmålet?

Sverige utnyttjade inte möjligheten att lämna in ett yttrande i målet. EU-domstolen ställde dock två frågor till parterna i målet vid Varbergs tingsrätt och Sverige, vilka besvarades av regeringen.

EU-domstolens dom den 19 november 2015. Artikel 23 a i Bryssel II-förordningen ska tolkas så, att när det, med hänsyn tagen till barnets bästa, inte föreligger ett uppenbart åsidosättande av en rättsregel som anses vara av grundläggande betydelse i rättsordningen i en medlemsstat eller av en rättighet som anses vara en grundläggande rättighet i denna rättsordning, har en domstol i den medlemsstaten, vilken anser sig vara behörig att besluta om vårdnaden av ett barn, inte enligt denna bestämmelse rätt att vägra att erkänna ett avgörande från en domstol i en annan medlemsstat som har beslutat om vårdnaden av detta barn.

3 PÅGÅENDE MÅL

3.1 Mål i vilka talan har väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-673/13 P (UDEUD2015/157) Europeiska kommissionen mot Stichting Greenpeace Nederland m.fl.

Genom dom den 8 oktober 2013 i mål T-545/11 Stichting Greenpeace Nederland (Stichting) m.fl. mot Europeiska kommissionen ogiltigförklarade tribunalen, med hänvisning till att handlingen innehöll information som gäller utsläpp i miljö, kommissionens beslut att neka Stichting tillgång till ett utkast till utvärderingsrapport som upprättats i fråga om det verksamma ämnet glyfosat.

Kommissionen har överklagat tribunalens dom och yrkat att domstolen ska upphäva domen och ogilla Stichtings ogiltighetstalan.

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Stichting.

C-263/14 (UDEUD2014/298) Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd

Europaparlamentet har yrkat att domstolen ska ogiltigförklara rådets beslut 2014/198/GUSP den 10 mars 2014 om ingående av avtalet mellan EU och Tanzania om villkoren för att överföra misstänkta pirater från den EU-ledda marina styrkan (Atalanta) till Tanzania, vilket rådet antog utan att Europaparlamentet godkänt avtalet.

Europaparlamentet har gjort gällande att beslutet är ogiltigt eftersom avtalet inte uteslutande rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Även bestämmelserna om det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet borde ha använts som rättsliga grunder och Europaparlamentet borde därför också ha godkänt avtalet före rådets beslut om dess ingående. Vidare har rådet inte levt upp till sin skyldighet enligt artikel 218.10 i EUF-fördraget att fullständigt och omedelbart informera Europaparlamentet i alla skeden av förfarandet med avtalet.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och anfört följande. När det gäller gränsdragningen mellan de aktuella politikområdena i allmänhet har GUSP ett vidsträckt tillämpningsområde och omfattar alla utrikespolitiska områden. Fördragets mål om att bevara freden och stärka den internationella säkerheten knyter också särskilt an till GUSP. Omständigheter som att det är fråga om militära insatser eller internationella säkerhetsfrågor, såsom inom ramen för FN, har alltså avgörande betydelse för att bestämma om en åtgärd omfattas av GUSP. Likaså talar sådana omständigheter som att en åtgärd avser situationen i tredjeland eller det fria havet med styrka för att åtgärden omfattas av GUSP. Bevarandet av den internationella freden och säkerheten omfattas emellertid inte av målen för fördragets bestämmelser om det straffrättsliga eller polisiära samarbetet. Målet för det samarbetet är att säkerställa säkerheten inom unionen och avser primärt samarbete mellan medlemsstaterna och deras myndigheter beträffande förhållandena inom unionen. Det nu aktuella avtalet utgör en nödvändig del av Atalantainsatsen. Den gemensamma åtgärden i form av Atalantainsatsen och avtalet utgör tillsammans ett adekvat och sammanhållet hörsammande av FN:s säkerhetsråds resolutioner om piratdåd utanför Somalias kust. Det är tydligt att insatsen med tillhörande avtal syftar till att upprätthålla den internationella säkerheten och avser förhållanden på det fria havet och i tredjeland utan något direkt samband med förhållanden inom unionen. Avtalet har därför kunnat ingås av EU enbart med stöd av unionens befogenheter inom GUSP. Avtalet varken syftar till eller innehåller element av straffrättsligt eller polisiärt samarbete. Någon annan rättslig grund har därför inte behövts.

Europaparlamentet har väckt talan mot rådet och yrkat att domstolen ska ogiltigförklara tre rådsbeslut om inledande av automatiskt utbyte av uppgifter ur fordonregister med Malta, Cypern och Estland. Till stöd för sin talan har Europaparlamentet i första hand gjort gällande att rådet har använt sig av en felaktig rättslig grund när den antog de ifrågasatta besluten och i andra hand anfört att rådet har använt sig av ett beslutsförfarande som inte är rättsligt korrekt.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och anslutit sig till rådets talan. Regeringen har åberopat samma grunder och omständigheter som rådet har anfört i svaromålet till stöd för sitt bestridande samt biträtt rådets yrkande om att domstolen, för det fall den ogiltigförklarar de ifrågasatta besluten, ska förklara att verkningarna ska kvarstå till dess nya beslut eller bestämmelser har antagits på ett korrekt sätt. Detta med hänsyn till de konsekvenser för möjligheten att upprätthålla lag och ordning som ett bifall till Europaparlamentets talan skulle innebära.

C-562/14 P (UDEUD2014/415) Konungariket Sverige mot Europeiska kommissionen

Spirlea väckte talan vid tribunalen och yrkade ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen att inte ge tillgång till två handlingar inom ramen för det s.k. EU-pilotförfarandet, vilket är ett informellt samarbetsförfarande och uppgiftsutbyte mellan kommissionen och medlemsstater i fall där unionsrätten eventuellt har överträtts. Sverige intervenerade till stöd för Spirlea.

Genom dom den 25 september 2014 i mål T-306/12 Spirlea mot EU-kommissionen ogillade tribunalen Spirleas talan. Tribunalen konstaterade att kommissionen hade rätt att grunda sig på en allmän presumtion för att vägra att ge tillgång till handlingar i ett EU-pilotärende och att den därmed inte var skyldig att göra en konkret prövning av innehållet i varje begärd handling. Tribunalen konstaterade vidare att kommissionen inte hade gjort något fel när den fann att det inte förelåg något övervägande allmänintresse som motiverade att handlingarna ändå lämnades ut. Eftersom sökanden inte hade anfört några argument till stöd för sitt påstående att kommissionen bort ge delvis tillgång till handlingarna kunde denna grund inte prövas enligt tribunalen.

Sverige har överklagat tribunalens dom och yrkat att domstolen ska ogiltigförklara kommissionens avslagsbeslut. Som grund för talan har Sverige anfört följande. Tribunalen har för det första tolkat artikel 4.2 tredje strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen) på ett felaktigt sätt genom att anse att kommissionen, när den åberopar undantaget till skydd för utredningar, får grunda sig på en allmän presumtion för att vägra tillgång till handlingar i ett EU-pilotförfarande i den mån detta utgör ett skede som föregår ett eventuellt inledande av ett fördragsbrottsförfarande, och

genom att anse att kommissionen inte gjorde något rättsligt fel när den tolkade ovan nämnda bestämmelse i öppenhetsförordningen så, att den kunde avslå ansökan om tillgång till de begärda handlingarna i ett EU-pilotärende utan att pröva handlingarna konkret och individuellt. För det andra har tribunalen gjort en felaktig tolkning av artikel 4.2 andra stycket i öppenhetsförordningen genom att slå fast att kommissionens bedömning att det inte fanns något övervägande allmänintresse i den mening som avses i slutet av artikel 4.2 öppenhetsförordningen inte är behäftad med några fel. För det tredje har tribunalen tillämpat unionsrätten felaktigt genom att anse lagenligheten av den angripna rättsakten vid en talan om ogiltigförklaring enligt artikel 263 i EUF-fördraget, även vid prövning av mål enligt öppenhetsförordningen, ska bedömas i förhållande till de faktiska och rättsliga omständigheter som förelåg den dag då rättsakten antogs.

C-213/15 P (UDEUD2015/186) Europeiska kommissionen mot Breyer

Genom dom den 27 februari 2015 i mål T-188/12 Breyer mot Europeiska kommissionen ogiltigförklarade tribunalen kommissionens beslut att neka Breyer tillgång till två handlingar, närmare bestämt Österrikes inlagor till EU-domstolen i ett mål mellan kommissionen och Österrike, vilka handlingar kommissionen fått del av i egenskap av part i målet (se referat under avsnitt 2.1).

Kommissionen har överklagat tribunalens dom och yrkat att domstolen ska ogilla den talan om ogiltighetsförklaring som Breyer väckte i mål T-188/12. Enligt kommissionen har tribunalen gjort en felaktig tolkning av artikel 15.3 i EUF-fördraget genom att komma till slutsatsen att denna bestämmelse inte hindrar att förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen) tillämpas på de i målet aktuella handlingarna. Kommissionens grund för överklagandet kan i huvudsak sammanfattas enligt följande. Artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget anger att Europeiska unionens domstol endast ska omfattas av skyldigheten att ge tillgång till handlingar när den utövar sina administrativa funktioner. Eftersom de handlingar som finns hos kommissionen endast utgör kopior av handlingar, vars original finns hos domstolen och som härrör från en medlemsstat, omfattas inte handlingarna hos kommissionen av öppenhetsförordningens tillämpningsområde. Detta då originalhandlingarna hos domstolen inte omfattas av öppenhetsförordningen och artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget annars skulle vara utan verkan.

Sverige, som i målet vid tribunalen intervenerade till stöd för Breyer, har yrkat att domstolen med fastställande av tribunalens dom ska ogilla överklagandet och anfört följande. Det är i och för sig riktigt att domstolen enligt artikel 15.3 fjärde stycket i EUF-fördraget endast omfattas av skyldigheten att ge tillgång till handlingar när den utövar sina administrativa funktioner. Detta betyder att om en begäran om tillgång till handlingar som rör domstolens dömande verksamhet ställs till domstolen skulle öppenhetsförordningen inte vara tillämplig. Den i

målet aktuella situationen är emellertid helt annorlunda då sökandens begäran avser handlingar som kommissionen mottagit från domstolen i egenskap av part i ett mål vid denna. Eftersom handlingarna finns hos kommissionen och har ett klart samband med åtgärder som omfattas av kommissionens ansvarsområde omfattas de enligt artikel 2.3 i öppenhetsförordningen av förordningens tillämpningsområde. Artikel 15.3 i EUF-fördraget utgör inte något hinder mot detta.

C-331/15 P (UDEUD2015/186) Republiken Frankrike mot Carl Schlyter

Genom dom den 16 april 2015 i mål T-402/12 Carl Schlyter mot Europeiska kommissionen ogiltigförklarade tribunalen kommissionens beslut att neka Carl Schlyter tillgång till ett utlåtande som kommissionen hade lämnat rörande ett utkast till föreskrifter som Frankrike anmält enligt det s.k. 98/34-förfarandet (se referat under avsnitt 2.1).

Frankrike har överklagat tribunalens dom och yrkat att domstolen ska återförvisa målet till tribunalen. Enligt Frankrike har tribunalen gjort en felaktig tolkning av artikel 4.2 tredje strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen) genom att anse att kommissionen inte kunde vägra en begäran om tillgång till handlingar som upprättats inom ramen för 98/34-förfarandet med hänvisning till skyddet för syftet med utredningar. För det första har tribunalen enligt Frankrike gjort en felaktig rättstillämpning genom att påstå att 98/34-förfarandet inte utgör en utredning i den mening som avses i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen. För det andra har tribunalen enligt Frankrike gjort en felaktig rättstillämpning genom att anse att, även om kommissionens detaljerade utlåtande skulle anses utgöra en del av en utredning i den mening som avses i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen, ett utlämnande av handlingen inte nödvändigtvis undergräver syftet med 98/34-förfarandet.

Sverige, som i målet vid tribunalen intervenerade till stöd för Carl Schlyter, har yrkat att domstolen ska ogilla överklagandet och anfört följande. För det första kan det ifrågasättas om undantaget avseende skyddet för syftet med utredningar och inspektioner i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen över huvud taget omfattar den aktuella typen av handling med hänsyn till 98/34-förfarandets innehåll, syfte och natur, såsom ett samrådsförfarande i anslutning till utarbetandet av ny lagstiftning. Vidare delar den svenska regeringen tribunalens uppfattning att även om kommissionens detaljerade utlåtande inom ramen för förfarandet enligt direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter skulle anses avgivet inom ramen för en utredning, i den mening som avses i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen, äventyrar inte ett utlämnande syftet med utredningen vilket består i att tekniska föreskrifter ska vara förenliga med unionsrätten.

T-429/13 (UDEUD2013/432) Bayer CropScience mot Europeiska kommissionen och T-451/13 (UDEUD2013/433) Syngenta Crop Protection m.fl. mot Europeiska kommissionen

Bayer CropScience och Syngenta Crop Protection m.fl. har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 485/2013 om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 vad gäller villkoren för godkännande av de verksamma ämnena klotianidin, tiametoxam och imidakloprid samt om förbud mot användning och försäljning av utsäde som behandlats med växtskyddsmedel innehållande dessa verksamma ämnen.

Sverige har intervenerat till stöd för kommissionen och motsatt sig att antagandet av ändringsförordningen skulle strida mot någon bestämmelse i växtskyddsmedelsförordningen eller någon EU-rättslig princip samt har i allt väsentligt åberopat de grunder och omständigheter som kommissionen har anfört till stöd för sitt bestridande.

T-716/14 (UDEUD2015/16) Anthony C. Tweedale mot Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA)

Tweedale har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara EFSA:s beslut den 30 juli 2014 om att neka honom tillgång till vissa handlingar som innehas av EFSA. Till stöd för sin talan har Tweedale bl.a. anfört att EFSA i beslutet inte har erkänt sin skyldighet att ge honom tillgång till information om utsläpp i miljön som funnits i de begärda handlingarna.

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Tweedale.

T-51/15 (UDEUD2015/158) PAN Europe mot Europeiska kommissionen

PAN Europe har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut den 24 november 2014 att neka PAN Europe tillgång till vissa handlingar som rör antagandet av en delegerad akt med vetenskapliga kriterier för identifiering av hormonstörande ämnen. Till stöd för sin talan har PAN Europe bl.a. anfört att kommissionen genom beslutet har åsidosatt vissa bestämmelser i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen) och förordning (EG) nr 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna i Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor på gemenskapens institutioner och organ (Århusförordningen).

Sverige har intervenerat till stöd för PAN Europe och anfört följande. Kommissionen har i det omtvistade beslutet inte tillämpat sekretessundantaget i artikel 4.3 i öppenhetsförordningen tillräckligt restriktivt. Kommissionen har varken tagit hänsyn till att handlingarna innehåller information som gäller utsläpp i miljön, vilket innebär att artikel 6.1 i Århusförordningen är tillämplig, eller beaktat det större insynsintresse som följer av att handlingarna upprättats inom ramen för ett beslutsförfarande att anta en delegerad akt. Kommissionens beslut är

därmed grundat på felaktig rättstillämpning varför regeringen biträder PAN Europes yrkande om att beslutet ska ogiltigförklaras.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

T-68/15 (UDEUD2015/183) HH Ferries I/S m.fl. mot Europeiska kommissionen

HH Ferries I/S m.fl. har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut den 15 oktober 2014 avseende statligt stöd till Öresundsbrokonsortiet. HH Ferries har åberopat tre grunder till stöd för sitt yrkande, nämligen att beslutet strider mot artiklarna 107.1 och 107.3 i EUF-fördraget, att kommissionen har åsidosatt skyldigheten att inleda ett formellt granskningsförfarande och underlåtit att beakta sökandenas processuella rättigheter enligt artikel 108.2 i EUF-fördraget samt att kommissionen åsidosatt motiveringsskyldigheten i artikel 296 i EUF-fördraget.

Sverige har intervenerat till stöd för kommissionen och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder och omständigheter som kommissionen har åberopat till stöd för sitt bestridande. Sverige har vidare anfört följande. Till skillnad från vad HH Ferries påstår kan vare sig uppförandet eller driften av landanslutningarna anses utgöra ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget. I såväl Danmark som i Sverige utgör tillhandahållandet av de nationella väg- och järnvägsnäten en myndighetsuppgift. För svenskt vidkommande är det den statliga myndigheten Trafikverket som, med några smärre undantag, är förvaltare av det av staten ägda järnvägsnätet. Enligt artikel 8 i 1991 års avtal mellan Sverige och Danmark om en fast förbindelse över Öresund ålåg det respektive stat att förbinda Öresundsbron med befintliga järnvägs- och vägnät genom anläggandet av nödvändiga förbindelser. Den av SVEDAB i enlighet därmed upprättade svenska järnvägsförbindelsen utgör således en integrerad del av och ett komplement till det befintliga svenska nationella järnvägsnätet och är liksom övriga delar av detta öppet för alla potentiella tågoperatörer på lika och icke-diskriminerande villkor. Avtalet mellan Sverige och Danmark, med åtagandet för Sverige att lämna den garanti som är aktuell i målet, ingicks 1991 och såväl själva förpliktelsen att lämna garantin som de åtgärder som behövdes för att genomföra den vidtogs före Sveriges tillträde till EU den 1 januari 1995. Den svenska statliga garantin utgör därmed ett befintligt stöd.

T-110/15 (UDEUD2015/184) International Management Group mot Europeiska kommissionen

Genom ett beslut av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) nekades International Management Group tillgång till vissa handlingar med hänvisning till sekretessundantaget till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i artikel 4.2 i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). International Management Group har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara Olafs beslut.

Sverige beviljades intervention till stöd för International Management Group men har efter en närmare analys av målet återkallat sin ansökan om intervention.

T-115/15 (UDEUD2015/225) Deza a.s. mot Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA)

Deza har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara Echas beslut den 12 december 2014 genom vilket den befintliga posten avseende DEHP i den s.k. kandidatförteckningen till förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet (Reach-förordningen) uppdaterades så att ämnets angivna inneboende egenskaper även kom att omfatta att DEHP är hormonstörande för miljön.

Sverige har intervenerat till stöd för Echa och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder som Echa har åberopat till stöd för sitt bestridande. Sverige har anfört följande. För att Reach-förordningen ska ges en effektiv tillämpning och motverka förekomsten av hormonstörande ämnen är det nödvändigt dels att kunna uppdatera kandidatförteckningen på sätt som skett, dels att ämnen kan bedömas som hormonstörande enligt artikel 57 f i Reach-förordningen även i avvaktan på unionsrättsliga kriterier som anger i vilka fall ämnen ska anses ha hormonstörande egenskaper.

T-136/15 (UDEUD2015/282) Evropaïki Dynamiki mot Europaparlamentet.

Evropaïki Dynamiki har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara Europaparlamentets beslut den 13 februari 2015 att inte ge tillgång till handlingar rörande alla anbud för samtliga delar av ett anbudsförfarande.

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Evropaïki Dynamiki.

T-514/15 (UDEUD2015/449) Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych mot Europeiska kommissionen

Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych (Izba) har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut den 12 respektive 17 juni 2015 att inte ge tillgång till två detaljerade yttranden som avgetts inom ramen för ett anmälningsförfarande enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter, med hänvisning till sekretessundantaget till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i art 4.2 tredje strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen).

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Izba.

3.2 Mål om förhandsavgörande

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

C-252/14 (UDEUD2014:221) Pensioensfonds Metaal en Technie mot Skatteverket

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Utgör artikel 63 i EUF-fördraget hinder för nationell lagstiftning enligt vilken utdelning från ett inhemskt bolag beskattas med källskatt om aktieägaren har hemvist i en annan stat medan utdelningen, om den tillfaller en inhemsk aktieägare, omfattas av en schablonmässigt bestämd skatt beräknad på en fiktiv avkastning, som sett över tid är avsedd att motsvara den ordinarie beskattningen av all kapitalavkastning?

Sverige har anfört följande. Frågan i målet är om de svenska bestämmelserna diskriminerar utländska pensionsfonder och därmed utgör ett hinder för den fria rörligheten för kapital. Sverige anser inte att någon sådan diskriminering föreligger eftersom svenska pensionsstiftelser och utländska pensionsfonder inte befinner sig i en jämförbar situation med avseende på beskattningen av kapitaltillgångar, däribland aktieutdelningar. Beskattningen av svenska pensionsstiftelser och utländska motsvarigheter, som från fast driftställe i Sverige meddelar avtal om tjänstepension med villkor som innebär att de kan jämföras med en pensionsstiftelse, utgörs av en schablonbeskattning som beräknas på värdet av stiftelsens förmögenhet. Denna schablonbeskattning har som ändamål att jämna ut beskattningen över tid och mellan olika tillgångsslag samt att eliminera skillnader mellan direkt och indirekt sparande. Beskattningen förutsätter därmed en förmögenhet som är spridd på skilda tillgångsslag, således inte enbart aktier, och som förvaltas över lång tid. En utländsk pensionsfond utan fast driftställe i Sverige, som därmed saknar pensionsåtaganden i Sverige och vars förmögenhet Sverige saknar möjlighet att beakta vid beskattningen, befinner sig inte i en situation som är jämförbar och som möjliggör en sådan schablonbeskattning. Svenska pensionsstiftelser och dess utländska motsvarigheter som bedriver rörelse från fast driftställe i Sverige respektive pensionsfonder i Nederländerna beskattas med samma skattesats, 15 procent. Skillnaden i beskattningen består i att skatten för de svenska pensionsstiftelserna beräknas på en schablon av förmögenhetsvärdet medan skatten för de utländska pensionsfonderna beräknas på den faktiska inkomsten. Den skillnaden medför över tid inte någon nackdel i beskattningshänseende för de utländska pensionsfonderna. Enligt vad som framkommit i målet finns det inte heller något stöd för att klaganden i det nationella förfarandet, PMT, faktiskt skulle ha drabbats av någon nackdel till följd av denna skillnad i beskattningsteknik. Under alla förhållanden är de svenska beskattningsreglerna nödvändiga för att upprätthålla en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten mellan Sverige och Nederländerna, vilket innebär att reglerna är berättigade av tvingande skäl av allmänintresse.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 10 september 2015: Artikel 63.1 i EUF-fördraget, jämförd med artikel 65.1 a i EUF-fördraget, utgör inte hinder för nationell lagstiftning enligt vilken utdelning som utbetalas av ett bolag med hemvist i landet är föremål för källskatt om aktieägaren inte har hemvist i landet, medan utdelningen till aktieägare som har hemvist i landet är föremål för en heltäckande beskattning, vilken beräknas schablonmässigt utifrån en fiktiv avkastning och syftar till en enhetlig beskattning av samtliga kapitalinkomster för en given kategori skattskyldiga med hemvist i landet.

C-410/14 Dr. Falk Pharma mot DAK-Gesundheit

Begäran från Oberlandesgericht Düsseldorf, Tyskland

Den nationella domstolens frågor: Ska det inte längre anses vara fråga om ett offentligt kontrakt i artikel 1.2 a i direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster, när upphandlande myndigheter genomför ett anslutningsförfarande vid vilket kontraktet tilldelas en eller flera ekonomiska aktörer utan urvalsprocedur (en s.k. open house-modell)? För det fall den första frågan ska besvaras så, att urvalet av en eller flera ekonomiska aktörer är kännetecknande för en offentlig upphandling, har den nationella domstolen även ställt följande fråga. Ska det kännetecknande valet av ekonomiska aktörer, i den mening som avses i artikel 1.2 a i direktiv 2004/18/EG, med hänsyn till artikel 2 i samma direktiv, tolkas på så sätt att upphandlande myndigheter, genom ett anslutningsförfarande, enbart kan avstå från att välja ut en eller flera ekonomiska aktörer: – när inledandet av anslutningsförfarandet offentliggörs i hela Europa, – när det har antagits enhetliga regler avseende ingående av avtal och anslutning, – när avtalsvillkoren i förväg har fastställts på ett sådant sätt att ingen ekonomisk aktör kan påverka avtalsinnehållet, – när ekonomiska aktörer har rätt att när som helst ansluta sig, och – när ingående av avtal har offentliggjorts i hela Europa?

Sverige har anfört följande. Syftet med upphandlingsregelverket och särskilt direktiv 2004/18/EG är att reglera tilldelning av kontrakt varigenom det allmänna anskaffar en vara eller en tjänst. I det syftet uppställs bl.a. bestämmelser som anger hur den upphandlande myndigheten ska välja bland flera anbudsgivare. Ett förfarande som innebär att samtliga leverantörer som uppfyller uppställda krav ska godkännas som leverantörer, innehåller emellertid inte någon urvalsprocedur. Ett sådant förfarande resulterar därför inte i en anskaffning på så sätt att leverantören eller leverantörerna väljs ut av den upphandlande myndigheten för att leverera en tjänst eller en vara. Vilken leverantör som ska leverera varan eller tjänsten bestäms i stället i ett senare skede, t.ex. av en enskild som ska bruka tjänsten eller varan. Vid ett sådant förfarande kan det inte anses vara fråga om anskaffning genom ett offentligt kontrakt i direktivets mening. Det utgör därmed inte en offentlig upphandling. Inte desto mindre måste ett sådant förfarande, om det finns ett bestämt gränsoverskridande intresse, respektera de grundläggande unionsrättsliga principerna om likabehandling, icke-diskriminering och öppenhet.

Begäran från College van Beroep voor het bedrijfsleven, Nederländerna
Den nationella domstolen har bl.a. frågat hur begreppet ”utsläpp i miljön” i artikel 4.2 i direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation ska tolkas.

Sverige har anfört i huvudsak följande. Begreppet utsläpp i miljön ska ges en bred innebörd som vare sig begränsas till utsläpp från anläggningar eller utsläpp vilka faktiskt ägt rum i miljön.

C-464/14 (UDEUD2014/421) SECIL– Companhia Geral de Cal e Cimento S.A. mot Fazenda pública

Begäran om förhandsavgörande från Tribunal Tributário de Lisboa, Portugal

Den nationella domstolen har ställt ett stort antal frågor. Sammanfattningsvis undrar den nationella domstolen om en nationell lagstiftning som inte medger undanröjande av ekonomisk dubbelbeskattning av utdelning från dotterbolag i Tunisien och Libanon strider mot etableringsfriheten eller bestämmelserna om fri rörlighet för kapital såsom de kommer till uttryck i unionens associeringsavtal med dessa länder eller annars enligt EUF-fördraget.

Sverige har anfört följande. För det fall domstolen skulle finna att associeringsavtalen är tillämpliga, anser regeringen att bestämmelsen om etableringsfrihet i artikel 31 i avtalet med Tunisien saknar direkt effekt medan bestämmelserna om fri rörlighet för kapital i artiklarna 34 i avtalet med Tunisien och 31 i avtalet med Libanon är ägnade att ha sådan effekt. Regeringen anser dock att sådana begränsningar som det portugisiska systemet medför som utgångspunkt kan rättfärdigas med hänsyn till en effektiv skattekontroll och risken för skatteundandragande.

C-472/14 (UDEUD2014/403) Canadian Oil m.fl. mot Riksåklagaren

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Den nationella domstolens frågor: 1) Strider det mot förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet (Reach-förordningen) att den som till Sverige yrkesmässigt för in en kemisk produkt, för vilken registreringsskyldighet föreligger enligt förordningen, enligt svenska bestämmelser ska anmäla det till Kemikalieinspektionen för registrering i det svenska produktregistret? 2) Om svaret på den första frågan är nekande, strider den svenska anmälningsskyldigheten mot artikel 34 i EUF-fördraget med beaktande av undantagen i artikel 36 i samma fördrag?

Sverige har anfört följande. De svenska bestämmelserna om registrering i produktregistret faller utanför det område som är harmoniserat genom Reach-förordningen och förordningen utgör således inte något hinder mot en skyldighet för den som till Sverige yrkesmässigt för in en kemisk

produkt, för vilken registreringskyldighet föreligger enligt Reach-förordningen, att anmäla det till Kemikalieinspektionen för registrering i det svenska produktregistret. Den svenska regeringen ifrågasätter inte att de nationella registreringskraven kan betraktas som en restriktion som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. Dock står registreringskraven inte i strid med artikel 34 i EUF-fördraget eftersom de kan motiveras av miljöskyddsskäl. Eftersom kraven är ägnade att säkerställa att produktregistrets mål uppnås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål är de både lämpliga och proportionerliga.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 10 december 2015: Artikel 128 i Reach-förordningen samt artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att medlemsstaterna antar sådana bestämmelser – som bestämmelserna i den nationella lagstiftning som är i fråga i det nationella målet – som kräver att den som årligen yrkesmässigt inför en viss mängd av en kemisk produkt till medlemsstaten ska anmäla införseln till en offentlig myndighet för registrering i ett register över kemiska produkter i syfte att skydda miljön och människors hälsa.

C-501/14 (UDEUD2014/424) EL-EM-2001 Ltd. mot Nemzeti Ado- es Vamhivatal Del-alföldi Regionalis Vam- es Penzügyöri Főigazgatóság

Begäran från Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Biroság, Ungern

Den nationella domstolens frågor: Ska artikel 19.1 i förordning (EG) nr 561/2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet tolkas på så sätt att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken nödvändiga åtgärder i syfte att genomföra en sanktion får vidtas mot en fysisk eller juridisk person som inte har gjort sig skyldig till någon överträdelse? Om frågan besvaras nekande, ska en åtgärd som vidtas mot tredjeman p.g.a. en överträdelse som en annan person har begått anses utgöra en sanktion i den mening som avses artikel 19.1 i förordning 561/2006? Om sistnämnda fråga besvaras jakande, utgör det förbud mot dubbelbestraffning som följer av artikel 19.1 i förordning 561/2006 hinder för en nationell lagstiftning som, i syfte att genomföra en sanktion som ålagts en förare p.g.a. en överträdelse som denne har begått, gör det möjligt att påföra en annan fysisk eller juridisk person en sanktion?

Sverige har anfört följande. Enligt regeringens uppfattning finns det inget som hindrar att en åtgärd vidtas mot ett transportföretag för att genomföra en sanktion som beslutats med anledning av en överträdelse som begåtts av transportföretagets förare. Tvärtom utgör detta en tillämpning av medlemsstaternas utrymme att utforma regelverket för sanktioner och åtgärder som respekterar såväl proportionalitetsprincipen som den aktuella förordningens syfte och systematik. Regeringen anser vidare att en åtgärd som vidtas för att genomföra en sanktion inte ska anses utgöra en sanktion i den mening som avses i artikel 19.1 i förordning 561/2006 och att en sådan åtgärd, oavsett hur den betecknas, inte står i strid med förbudet mot dubbelbestraffning.

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Finland

Den nationella domstolens fråga: Huruvida finländska bestämmelser om tilläggsskatt för pensionsinkomster ska anses vara åldersdiskriminerande i enlighet med rådets direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.

Sverige har anfört följande. De finländska bestämmelserna om tilläggsskatt för pensionsinkomster omfattas inte av tillämpningsområdet för artikel 3.1 c i direktiv 2000/78 och därmed inte heller av förbudet mot diskriminering p.g.a. ålder i den mening som avses i artikel 21.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Vidare ska artikel 6.1 i direktiv 2000/78 tolkas så att den inte utgör hinder för att upprätthålla nationella bestämmelser, såsom de i det nationella målet, som innebär att det i vissa fall utkrävs en skatt på en fysisk persons pensionsinkomster, vilka åtminstone indirekt är kopplade till personens ålder, som är högre än för arbetsinkomster av motsvarande storlek, förutsatt att bestämmelserna dels på ett objektivt och rimligt sätt kan motiveras av ett berättigat mål som rör sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik, dels utgör ett lämpligt och nödvändigt sätt för att genomföra detta syfte. Det ankommer på Högsta förvaltningsdomstolen i Finland att avgöra om så är fallet.

C-148/15 (UDEUD2015/134) Deutsche Parkinson Vereinigung e.V. mot Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V.

Begäran från Oberlandesgericht Düsseldorf, Tyskland

Den nationella domstolens frågor: 1) Ska artikel 34 i EUF-fördraget tolkas så, att en enligt nationell rätt föreskriven prisbindning vid receptbelagda läkemedel utgör en åtgärd med motsvarande verkan i den mening som avses i artikel 34 i EUF-fördraget? 2) Om domstolen skulle besvara den första frågan jakande, är prisbindningen vid receptbelagda läkemedel motiverad av hänsyn till intresset att skydda människors hälsa och liv enligt artikel 36 i EUF-fördraget om det endast genom prisbindningen är möjligt att säkerställa en jämn och heltäckande läkemedelsförsörjning för hela befolkningen i Tyskland, i synnerhet på landsbygden? 3) Om domstolen skulle besvara även den andra frågan jakande, vilka krav ska ställas på det rättsliga konstaterandet att de rekvisit som nämns i den andra frågans andra del faktiskt är uppfyllda?

Sverige har anfört följande. En sådan marknadsföring av receptbelagda läkemedel som den aktuella torde omfattas av förbudet mot marknadsföring av läkemedel i artikel 88.1 i direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel och således vara förbjuden enligt den nationella lagstiftning som genomför direktivet. Vilken nationell lagstiftning som frågorna i målet aktualiserar ankommer det dock givetvis på den nationella domstolen att avgöra. Sådana nationella bestämmelser om prisbindning av receptbelagda läkemedel som är aktuella i målet utgör inte en åtgärd med motsvarande verkan i den mening som avses i artikel 34 i EUF-fördraget. För det fall domstolen skulle komma till motsatt slutsats, är det regeringens

uppfattning att sådana nationella bestämmelser som de aktuella kan rättfärdigas med hänsyn till skyddet för folkhälsan i enlighet med artikel 36 i EUF-fördraget eftersom de är nödvändiga för att säkerställa en både säker och högkvalitativ läkemedelsförsörjning till hela befolkningen i en medlemsstat.

C-155/15 (UDEUD2015/136) Karim mot Migrationsverket

Begäran från Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Innebär de nya bestämmelserna om effektiva rättsmedel i förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat att en asylsökande ska ha möjlighet att även ifrågasätta kriterierna i kapitel III i förordningen för att överföra honom eller henne till en annan medlemsstat som har samtyckt till mottagandet? Eller kan ett effektivt rättsmedel begränsas till att endast gälla rätten till en prövning av om det finns systembrister beträffande asyلفörfarandet och mottagningsvillkoren i den medlemsstat dit sökanden ska överföras (på motsvarande sätt som domstolen uttalat i mål C-394/12)? För det fall domstolen anser att det ska vara möjligt att ifrågasätta kriterierna i kapitel III i förordningen önskas även svar på frågan om artikel 19.2 i förordning (EU) nr 604/2013 innebär att förordningen inte får tillämpas om den asylsökande visar att han eller hon har varit utanför medlemsstaternas territorium i minst tre månader.

Sverige har anfört följande. Domstolens argumentation i målet C-394/12 Abdullahi är i allt väsentligt överförbar till omständigheterna i detta mål eftersom de ändringar som gjorts sedan dess genom förordning (EU) nr 604/2013 inte påverkar grunderna för domstolens resonemang i den domen. Den första frågan ska därför besvaras på så sätt att artikel 27.1 i förordning (EU) nr 604/2013 ska tolkas så, att om en medlemsstat har godtagit att överta ansvaret för prövningen av en asylansökan, har den asylsökande endast rätt att ifrågasätta valet av kriterium för överföringsbeslutet om den asylsökandes grundläggande fri- och rättigheter riskerar att kränkas. Sverige har därmed inte anledning att besvara Migrationsöverdomstolens sista fråga.

C-180/15 (UDEUD2015/179) Borealis m.fl. mot Naturvårdsverket

Begäran från Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Mark- och miljödomstolen har ställt frågor angående tolkningen av direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och kommissionens två beslut 2013/448/EU respektive 2011/278/EU, vilka har legat till grund för ett beslut av Naturvårdsverket om tilldelning av gratis utsläppsrätter.

Sverige har inte yttrat sig i målet.

Begäran från Cour de Cassation, Frankrike

Den nationella domstolens fråga: Ska artikel 4.1 i direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet tolkas så, att ett önskemål hos en av kunderna till ett datakonsultföretag om att företagets IT-tjänster inte längre ska tillhandahållas av en i företaget anställd projektingenjör som bär muslimsk huvudduk, utgör ett verkligt och avgörande yrkeskrav p.g.a. yrkesverksamhetens natur eller det sammanhang där den utförs?

Sverige har anfört följande. Artikel 4.1 i direktiv 2000/78 ska tolkas restriktivt i den mån den ger möjlighet till undantag från diskrimineringsförbudet i artikel 2.2 i direktivet. Ett annat synsätt skulle undergräva direktivets syfte att förbjuda diskriminering i arbetslivet, vilket ingår i skyddet för de grundläggande rättigheterna inom unionen. Vad gäller den närmare innebörden av undantaget följer det av ordalydelsen i artikel 4.1 i direktiv 2000/78 att möjligheten till särbehandling är kopplad till yrkeskrav. I direktiv 2000/78 preciseras inte närmare vad som ska avses med yrkeskrav. Enligt normalt språkbruk kan med yrkeskrav dock inte avses annat än de objektiva krav som utförandet av ett visst arbete ställer, eller som motiveras av det sammanhang där arbetet utförs, dvs. sådana yrkeskvalifikationer, meriter eller förutsättningar som krävs för att kunna utföra ett angivet arbete väl. I aktuellt mål är det svårt att se hur bärandet av huvudduk skulle kunna ha någon inverkan på förmågan att utföra arbetsuppgifter som ingenjör och rådgivare eller lärare inom ramen för it-konsultverksamhet. Konsultföretagets krav på klaganden att i kundkontakter avstå från att bära muslimsk huvudduk utgör därmed inte någon nödvändig kvalifikation för att hon ska kunna utöva yrkesverksamheten ifråga. Kravet bottnar i stället i önskemål från en kund till företaget. En tolkning av artikel 4.1 i direktiv 2000/78 som medger att kunders krav eller önskemål med diskriminerande effekt skulle kunna utgöra ett verkligt och avgörande yrkeskrav p.g.a. yrkesverksamhetens natur, eller det sammanhang där den utförs, skulle allvarligt undergräva syftet med direktivet och innebära en kraftig inskränkning i arbetstagares skydd mot diskriminering. Den nationella domstolens fråga bör således besvaras nekande.

C-203/15 (UDEUD2015/195) Tele2 Sverige AB mot Post-och telestyrelsen

Begäran från Kammarrätten i Stockholm

Den nationella domstolens frågor: Är en generell skyldighet att lagra trafikuppgifter som omfattar samtliga personer, samtliga elektroniska kommunikationsmedel och samtliga trafikuppgifter utan att det görs några åtskillnader, begränsningar eller undantag utifrån syftet att bekämpa brott förenlig med artikel 15.1 i direktiv 2002/58/EG om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) med beaktande av artiklarna 7, 8 och 52.1 i EU:s stadga

om de grundläggande rättigheterna? För det fall svaret på den första frågan är nekande, kan lagringen ändå vara tillåten mot bakgrund av hur de lagrade uppgifterna hanteras i fråga om tillgång, säkerhet, lagringstid och utplåning?

Sverige har översiktligt redogjort för gällande svensk rätt och behandlat de åtgärder i form av utredningar (Datalagring, EU-rätten och svensk rätt, Ds 2014:23 och Datalagring och integritet, SOU 2015:31) som regeringen vidtagit med anledning av avgörandet i de förenade målen C-293/12 och C-594/12 Digital Rights Ireland Ltd. Regeringen har härvid anfört att enligt dessa utredningar är sådan datalagring som ska ske enligt svenska författningar förenlig med unionsrätten och europarätten med hänsyn till vad det svenska regelverket föreskriver om hur lagrade uppgifter ska hanteras i fråga om tillgång, säkerhet, lagringstid och utplåning. Regeringen har även anfört att den ännu inte tagit ställning till de bedömningar och förslag som utredningarna innehåller.

C-283/15 (UDEUD2015/242) X mot Staatssecretaris van Financiën

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor: Ska tillämplig bestämmelse om fri rörlighet i EUF-fördraget tolkas så att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en unionsmedborgare som är bosatt i Spanien och vars förvärvsinkomster till cirka 60 procent beskattas i Nederländerna och till cirka 40 procent beskattas i Schweiz inte får dra av underskottet från sin privatbostad från den i Nederländerna beskattade förvärvsinkomsten, när hans inkomster i Spanien är så låga att underskottet inte kan leda till nedsatt skatt där? Om denna fråga besvaras jakande, hur ska skyldigheten att ta hänsyn till underskottet fördelas mellan de medlemsstater där unionsmedborgaren förvärvat sina inkomster samt är det avgörande i vilken medlemsstat arbetet faktiskt har utförts eller vilken medlemsstat som är behörig att beskatta de förvärvade inkomsterna? Blir svaret på de i den andra frågan formulerade delfrågorna annorlunda om en av staterna där unionsmedborgaren har förvärvat sina inkomster är Schweiz, som inte är medlemsstat i EU och inte heller tillhör EES? I vilken mån har det betydelse om lagstiftningen i den skattskyldige personens hemviststat innehåller en möjlighet att dra av hypoteksräntan för den skattskyldiges privatbostad och en möjlighet att kvitta den skattemässiga förlusten till följd av ränteutgifterna det aktuella året mot eventuella framtida inkomster i den staten?

Sverige har anfört följande. Enligt den svenska regeringen ska artikel 49 i EUF-fördraget tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en unionsmedborgare som är bosatt i Spanien och vars förvärvsinkomster till cirka 60 procent beskattas i Nederländerna och till cirka 40 procent beskattas i Schweiz inte får dra av underskottet från sin privatbostad från den i Nederländerna beskattade förvärvsinkomsten. Eftersom X inte haft alla eller nästan alla sina skattepliktiga inkomster i Nederländerna har han objektivt sett inte befunnit sig i en jämförbar situation med en person som är obegränsat skattskyldig där. Det nederländska regelverket för begränsat

skattskyldiga innebär därför inte någon olikbehandling av X och därmed inte heller någon otillåten begränsning av etableringsfriheten.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

C-289/15 (UDEUD2015/246) Jozef Grundza mot Krajskej prokurature Prešov

Begäran från Krajský súd v Prešove, Slovakien

Den nationella domstolens fråga: Är kravet på dubbel straffbarhet i artiklarna 7.3 och 9.1 d) i rambeslutet (2008/909/RIF) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder att anse som uppfyllt endast då omständigheterna, som ligger till grund för det avgörande för vilket verkställighet begärs, utgör ett brott in concreto, dvs. baserat på en konkret bedömning av omständigheterna (oberoende av brottsrekvisit eller brottets rättsliga rubricering), även enligt den verkställande statens lagstiftning, eller är kravet erforderligt uppfyllt då omständigheterna generellt sett (in abstracto) utgör ett brott även enligt den verkställande statens rättsordning?

Sverige har anfört följande. Enligt den svenska regeringen ska kravet på dubbel straffbarhet i artiklarna 7.3 och 9.1 d) i rambeslutet tolkas in abstracto, dvs. en bedömning ska endast ske på ett generellt plan av om handlandet motsvarar brott även enligt den verkställande statens lagstiftning. Under alla förhållanden, dvs. oavsett om domstolen anser att prövningen ska ske på ett generellt plan eller efter en mer långtgående prövning, måste enligt regeringen en prövning göras genom en s.k. transformativ tolkning, dvs. utifrån antagandet att motsvarande gärning begåtts i den verkställande staten eller mot den statens intressen.

C-336/15 (UDEUD2015/134) Unionen mot Almega Tjänsteförbunden m.fl.

Begäran från Arbetsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Är det förenligt med rådets direktiv 2001/23/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter för en förvärvare att – sedan ett år förflutit efter en övergång av verksamhet – vid tillämpning av en bestämmelse i förvärvarens kollektivavtal, som innebär att viss sammanhängande anställningstid hos en och samma arbetsgivare är en förutsättning för förlängd uppsägningstid, inte beakta anställningstiden hos överlåtaren, när arbetstagarna enligt en likalydande bestämmelse i det kollektivavtal som gällde hos överlåtaren haft rätt att få denna anställningstid beaktad?

Sverige har inte yttrat sig i målet.

C-462/15 (UDEUD2015/350) Verners Pudāns mot Valsts ieņēmumu dienests

Begäran från Augstākā tiesa, Lettland

Den nationella domstolens fråga: Ska artikel 29.1 i förordning (EG) nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitik och

Skr. 2015/16:115
Bilaga 1

om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare tolkas så, att det i princip är tillåtet för en medlemsstat att ta ut inkomstskatt på utbetalningar som görs enligt de stödordningar som anges i bilaga I till nämnda förordning?

Sverige har anfört följande. Enligt domstolens fasta praxis ska förbudet mot avdrag tolkas så att det omfattar alla avdrag beträffande vilka det föreligger ett direkt och inre samband med de utbetalade beloppen. I förevarande situation är det fråga om att fastställa skatteunderlaget vid den allmänna inkomstbeskattningen. Beskattningen utgör därmed inte ett skatteuttag som är specifikt knutet till det utbetalade stödet, varför det saknas ett direkt och inre samband mellan det utbetalade stödet och skatteuttaget. Artikel 29.1 i förordning (EG) nr 73/2009 ska följaktligen tolkas så att den inte utgör hinder för en medlemsstat att ta ut inkomstskatt på utbetalningar som görs enligt de stödordningar som anges i bilaga I till nämnda förordning.

C-549/15 (UDEUD2015/419) E.ON Biofor Sverige AB mot Statens energimyndighet

Begäran från Förvaltningsrätten i Linköping, Sverige

Den nationella domstolens frågor: Ska begreppen massbalans och blandning i artikel 18.1 i direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor tolkas så att medlemsstaterna har en skyldighet att godkänna handel med biogas mellan medlemsstater via ett sammankopplat gasnät? Om svaret på frågan är nekande, är den aktuella direktivbestämmelsen i så fall förenlig med artikel 34 i EUF-fördraget, trots att tillämpningen kan antas verka handelsbegränsande?

Sverige har inte yttrat sig i målet.

1 JUSTITIEDEPARTEMENTET

1.1 Avslutade ärenden

Direktiv 2011/51/EU om ändring av direktiv 2003/109/EG i syfte att utöka dess räckvidd till att omfatta även personer som beviljats internationellt skydd (ärendenummer 2013/0286)

Kommissionen skrev av ärendet den 24 september 2015.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 (ärendenummer 2014/2062)

Kommissionen skrev av ärendet den 26 mars 2015.

1.2 Mål i EU-domstolen

1.3 Motiverade yttranden

Direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (ärendenummer 2011/2060)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i maj 2011 att Sverige inte har genomfört direktiv 2004/38/EG på rätt sätt och att genomförandet brister på 16 punkter. Sverige besvarade den formella underrättelsen i juli 2011.

I en kompletterande formell underrättelse i september 2011 anförde kommissionen att tolv frågor rörande genomförandet ännu inte är åtgärdade.

Den kompletterande formella underrättelsen besvarades i november 2011 och Sverige informerade då om pågående lagstiftningsarbete som berör direktivet.

Kommissionen inkom i juni 2012 med ett motiverat yttrande som besvarades i september 2012. Därefter har Sverige redogjort för pågående lagstiftningsarbete genom kompletterande svar vilka överlämnats till kommissionen, senaste tillfället var i maj 2014. Sverige redogjorde då för författningsändringar som trädde i kraft den 1 maj 2014. Den 23 oktober 2015 överlämnades ytterligare ett kompletterande svar till kommissionen vilket avhandlade kommissionens kvarvarande frågor i ärendet, vilka avser genomförandet av bestämmelser om

1.4 Formella underrättelser

Direktiv 2008/122/EG om konsumentskydd vid vissa aspekter av avtal om tidsdelat boende, långfristiga semesterprodukter, återförsäljning och byte (ärendenummer 2014/2279)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 mars 2015 att artikel 10.2 i direktivet ger konsumenten rätt att frånträda ett avtal om långfristig semesterprodukt redan från det att konsumenten mottar ett betalningskrav beträffande en andra årlig delbetalning, och alltså inte fr.o.m. tidpunkten för betalningen av den andra delbetalningen vilket svensk lagstiftning föreskiver.

Sverige svarade den 22 maj 2015 att regeringen har för avsikt att ändra lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt så att konsumenten har rätt att frånträda avtalet sedan ett betalningskrav som avser den andra årliga delbetalningen har mottagits.

Direktiv 2011/99/EU om den europeiska skyddsordern (ärendenummer 2015/0155)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 mars 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 26 maj 2015, och i ett kompletterande svar den 13 juli 2015, att arbetet med att genomföra direktivet hade försenats men att lagändringar beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2016.

Direktiv 2013/29/EU om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar (ärendenummer 2015/0338)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 22 juli 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 22 september 2015 att direktivet har genomförts genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter, vilka trätt i kraft den 1 juli 2015 och anmälts till kommissionen den 1 september 2015.

Direktiv 2013/32/EU om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (ärendenummer 2015/0486)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 23 november 2015 att ett förslag till hur direktivet bör genomföras (Ds 2015:37) har remitterats och regeringen avser att

överlämna en proposition till riksdagen i mars 2016. Sverige angav även att lagändringarna beräknas träda i kraft den 1 juli 2017 medan förordningsändringar om handläggningstider beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 2018.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

Direktiv 2013/33/EU om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (ärendenummer 2015/0487)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 23 november 2015 att direktivet har genomförts genom en förordningsändring som träder i kraft den 1 december 2015 och som anmälts till kommissionen den 23 november 2015.

Direktiv 2013/34/EU om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag (ärendenummer 2015/0488)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Den 23 november 2015 svarade Sverige följande. Riksdagen har bifallit prop. 2015/16:3 Tydligare redovisningsregler och nya rapporteringskrav för utvinningsindustrin och regeringen kommer att besluta om utfärdande av lagar samt förordningar den 26 november 2015. Den lagstiftning som genomför direktivet kommer att träda i kraft den 1 januari 2016.

2 UTRIKESDEPARTEMENTET

2.1 Avslutade ärenden

2.2 Mål i EU-domstolen

Bilateral investeringskyddsavtal (ärendenummer 2004/2055, mål C-249/06)

Kommissionen väckte under 2006 talan mot Sverige och yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt dåvarande artikel 307 andra stycket EG. Detta genom att inte vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter med dåvarande artiklarna 57.2, 59 och 60.1 EG i form av bestämmelsen om fria transfereringar av kapital relaterade till investeringar inom ramen för Sveriges bilaterala investeringskyddsavtal med Vietnam, liksom i sexton ytterligare investeringskyddsavtal (Argentina, Bolivia, Elfenbenskusten, Egypten, Hongkong, Indonesien, Kina, Madagaskar, Malaysia, Pakistan, Peru, Senegal, Sri Lanka, Tunisien, Yemen och Jugoslavien). Kommissionen anförde att artikel 5 i investeringskyddsavtalet med Vietnam, som gäller rätt till fri transferering av kapital relaterat till investeringar som omfattas av avtalet, innebär att Sverige är förhindrat att i förhållande till Vietnam genomföra eventuella restriktiva åtgärder avseende kapital och betalningar som kan komma att beslutas av unionen enligt artiklarna 57.2 EG (generella undantag från förbudet mot restriktioner för kapital och betalningar i förhållande till tredjeland), 59 EG (restriktiva åtgärder till skydd för EMU:s funktion) och 60.1 EG (ekonomiska sanktioner grundade på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt beslutad enligt bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken). Detsamma skulle gälla också i förhållande till övriga nämnda länder med hänsyn till motsvarande bestämmelse om fri transferering i respektive avtal. Enligt kommissionens uppfattning kunde bestämmelsen om fri transferering i investeringskyddsavtalen inte inskränkas eftersom det inte finns någon uttrycklig bestämmelse i avtalen om undantag från transfereringsrätten.

Sverige bestred kommissionens talan.

EU-domstolen meddelade dom den 3 mars 2009. Den fastställde att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 307.2 EG genom att inte vidta lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter i de bestämmelser om överföring av kapital som finns i de aktuella bilaterala avtalen.

I juli 2009 upplyste Sverige kommissionen om att arbetet med att ändra de 17 investeringskyddsavtal som berörs av domen kommer att ta tid. Regeringen utformade även ett tillägg till artikeln om kapitalöverföring i avtalen.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

Den 1 december 2009 trädde emellertid Lissabonfördraget i kraft vilket medförde att EU enligt artikel 3.1.e i EU-fördraget erhöll exklusiv kompetens vad gäller utländska direktinvesteringar som utgör en del av den gemensamma handelspolitiken enligt artikel 207.1 i EU-fördraget. Av artikel 3.2 i EU-fördraget följer att endast EU får ingå internationella avtal på detta område. Kommissionen lade fram ett förslag om en ny EU-förordning om en övergångsordning för bilaterala investeringskyddsavtal mellan medlemsstater och tredjeland. Förordningen antogs av rådet och Europaparlamentet i december 2012.

2.3 Motiverade yttranden

2.4 Formella underrättelser

*Sveriges bilaterala investeringskyddsavtal med Rumänien,
(ärendenummer 2013/2207)*

Kommission anförde i en formell underrättelse den 19 juni 2015 att Sverige, genom att bibehålla avtalet med Rumäniens regering om främjande och ömsesidigt skydd av investeringar (avtalet) i kraft efter Rumäniens anslutning till EU den 1 januari 2007 och också genom att underlåta att säkerställa att avtalet upphör att ha rättsverkningar efter detta datum, har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt fördragen. Kommissionen framhöll att vissa bestämmelser i avtalet skulle utgöra en överträdelse av artikel 3.2 i EUF-fördraget, som handlar om kompetensfördelningen mellan unionen och dess medlemsstater. Vidare gjorde kommissionen gällande att olika bestämmelser i avtalet strider mot bestämmelserna om etableringsfrihet enligt artikel 49 i EUF-fördraget, fri rörlighet för kapital enligt artikel 63 i EUF-fördraget, fri rörlighet för tjänster enligt artikel 56 i EUF-fördraget, unionsrättens bestämmelser om statligt stöd, bestämmelsen i artikel 344 i EUF-fördraget om tvistlösning mellan medlemsstater vad gäller tolkningen av unionsrätten och de allmänna principerna om unionsrättens företräde, enhetlighet och verkan samt lojalt samarbete.

Sverige svarade den 19 oktober 2015 följande. Sverige är berett att säga upp alla bilaterala investeringskyddsavtal med andra medlemsstater. Detta gäller dock under förutsättning att alla andra medlemsstater gör detsamma, att det sker på ett samordnat sätt, under gemensamma former och med säkerställande av förutsebarhet samt att ett fortsatt skydd tillförsäkras investerare även efter en uppsägning. Detta innebär emellertid inte att regeringen skulle dela kommissionens syn att avtalet

strider mot unionsrätten. Vad gäller överföringsklausulen i artikel 5 vidgår regeringen dock att den, precis som var fallet med liknande bestämmelser i de bilaterala investeringsskyddsavtal som Sverige haft med tredjeland och som omfattades av domen i mål C-249/06, Kommissionen mot Sverige, behöver omformuleras för att fullt ut vara förenlig med unionsrätten.

3 FÖRSVARSDPARTEMENTET

3.1 Avslutade ärenden

3.2 Mål i EU-domstolen

3.3 Motiverade yttranden

3.4 Formella underrättelser

4 SOCIALDEPARTEMENTET

4.1 Avslutade ärenden

Kommissionens genomförandedirektiv 2012/25/EU om informationsförfarandena för utbyte mellan medlemsstater av mänskliga organ avsedda för transplantation (ärendenummer 2014/0295).

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2011/24/EU om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (ärendenummer 2014/2153)

Kommissionen skrev av ärendet den 26 februari 2015.

4.2 Mål i EU-domstolen

4.3 Motiverade yttranden

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

Tjänstekoncessioner (ärendenummer 2013/4153)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2013 att Sveriges lagstiftning strider mot såväl artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget som artikel 19.1 andra meningen i EU-fördraget och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Kommissionen hänvisade i den formella underrättelsen till beslut från svenska domstolar som avvisat ett överklagande av tilldelningsbeslut av tjänstekoncessioner.

Sverige svarade i december 2013 följande. Det följer av fast rättspraxis att det ankommer på varje medlemsstats interna rättsordning att fastställa de rättsmedel som syftar till att säkerställa skyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten. Högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat att en möjlighet att föra en skadeståndstalan kan anses utgöra ett rättsligt förfarande som ger ett effektivt skydd av den enskildes rättigheter enligt unionsrätten. Det s.k. rättsmedelsdirektivet (direktiv 89/665/EEG om samordning av lagar och andra författningar för prövning av offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten) ger inte en leverantör som ansöker om rättelse p.g.a. en överträdelse av upphandlingsdirektivet någon rätt att inträda i det av leverantören angripna upphandlingskontraktet. Ansökan om rättelse kan enbart avse lagligheten av ett tilldelningsbeslut där det slås fast att annan viss leverantör felaktigt tilldelats kontraktet. Kommissionens invändningar mot den svenska lagstiftningen kommer att tas om hand i och med att regeringen genomför det kommande koncessionsdirektivet.

Kommissionen överlämnade i april 2014 ett motiverat yttrande varvid den bl.a. anförde att EU-domstolen har slagit fast att överklagandeorgan måste ha möjlighet att återställa insyn när principen om insyn har åsidosatts vid tilldelning av en tjänstekoncession.

Det motiverade yttrandet besvarades i juni 2014. Sverige ställde sig frågande till vad kommissionen åsyftat med sitt påstående om återställande av insyn i nu aktuellt ärende och anförde följande. Klagandens yrkanden i det nationella målet har bestått i att förvaltningsrätten ska förordna att en ny tilldelning ska ske utan att det vinnande anbudet ska beaktas. Fråga är således inte om återställande av insyn i förfarandet, utan om ny utvärdering/anbudsprövning. Ett avtal om tjänstekoncession på unionsrättens nuvarande stadium omfattas inte av tillämpningsområdet för något av de direktiv genom vilka unionens lagstiftare har reglerat området för offentlig upphandling.

Ett kompletterande svar på det motiverade yttrandet överlämnades till kommissionen den 13 februari 2015. I svaret redogjorde regeringen för det pågående lagstiftningsarbetet med att genomföra direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner. Regeringen bifogade bl.a. betänkandet En lag om upphandling av koncessioner (SOU 2014:69), vilken föreslår regler som genomför direktivets bestämmelser om möjlighet att begära

överprövning av beslut om tjänstekoncessioner. Vidare förklarade regeringen att det inte finns några indikationer på att det skulle föreligga ett problem med att myndigheter använder sig av koncessioner för att kringgå reglerna om offentlig upphandling och det inte heller är möjligt att kringgå dessa regler eftersom det är kontraktets innehåll, inte dess rubricering, som avgör om det faller under lagen om offentlig upphandling samt att upphandlingar som avser tjänstekontrakt, men som felaktigt annonseras som tjänstekoncessioner, kan prövas av domstol.

Föräldrapenning (ärendenummer 2014/4101)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2014 och i ett motiverat yttrande i juni 2015 att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artikel 3.1 j, jämförd med artikel 1 z samt enligt artikel 4 och artikel 11.1 och 11.3 i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Den formella underrättelsen hade föranletts av ett klagomål till kommissionen från en österrikisk medborgare utsänd från Österrike till Sverige avseende ett avslag på en begäran om svensk föräldrapenning och kommissionen anförde i huvudsak följande till stöd för sin bedömning. Sverige samordnar föräldrapenning som förmåner vid sjukdom, moderskaps- och likvärdiga faderskapsförmåner, medan föräldrapenningen ska samordnas som en familjeförmån. I det enskilda ärendet om föräldrapenning har man från svensk sida ansett Österrike vara behörig medlemsstat för fadern eftersom den klagande är utstationerad arbetstagare från Österrike men kommissionen anser att det är Sverige som är behörig medlemsstat även för fadern eftersom modern i familjen är anställd i Sverige och familjen bor i Sverige.

I svar på den formella underrättelsen i januari 2015 och på det motiverade yttrandet i augusti 2015 bestred Sverige kommissionens tolkning av förordning (EG) nr 883/2004 och anförde följande. Med beaktande av föräldrapenningens syfte, ändamål, beräkningsgrund och villkor för beviljande av förmånen ska den kategoriseras som förmåner vid moderskap och likvärdiga förmåner vid faderskap. Enligt artikel 1 z avses med familjeförmåner alla förmåner och kontantförmåner som är avsedda att kompensera för en familjs utgifter. Texten i skäl 19 ger inte någon ledning för om en specifik förmån ska kategoriseras som moderskapsförmåner och likvärdiga faderskapsförmåner eller som familjeförmåner. Den svenska föräldrapenningen är inte avsedd att kompensera för en familjs utgifter utan är en individuell försäkring som syftar till att täcka den risk för inkomstbortfall som uppstår när en förälder behöver avstå från förvärvsarbete för att ta hand om sitt barn. Enligt svensk rätt finns det inte någon möjlighet för en förälder att härleda en rätt till föräldrapenning genom den andra föräldern. En kategorisering av föräldrapenningen som förmån vid moderskap eller likvärdig förmån vid faderskap innebär inte att någon samordning av förmånerna inte sker från svensk sida. En sådan samordning sker enligt nationell lagstiftning. Även om föräldrapenningen skulle kategoriseras som en familjeförmån är det med hänsyn till kumulationsförbudet i artikel 10 i förordning (EG) nr 883/2004 inte givet att en beräkning av

tilläggsbelopp i enlighet med artikel 68 i förordningen aktualiseras (se mål C 347/12, Wiering). Enligt artikel 12.1 i förordning (EG) nr 883/2004 ska en person som är anställd i en medlemsstat hos en arbetsgivare som normalt bedriver verksamhet där fortsätta att omfattas av lagstiftningen i den medlemstaten, även när den personens arbetsgivare sänder ut denne för att för arbetsgivarens räkning utföra ett arbete i en annan medlemsstat.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

4.4 Formella underrättelser

5 FINANSDEPARTEMENTET

5.1 Avslutade ärenden

Befrielse från mervärdesskatt för allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund (ärendenummer 2007/2311)

Kommissionen skrev av ärendet den 26 februari 2015.

5.2 Mål i EU-domstolen

Mervärdesskatt på posttjänster (ärendenummer 2006/2046), mål C-114/14

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2006 och i ett motiverat yttrande i juli 2007 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 13.A.1 a och artikel 13.b e i sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG) genom att inte undanta posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet och därmed förenade varuleveranser från mervärdesskatteplikt samt genom att inte undanta tillhandahållande till det nominella värdet av frimärken giltiga för posttjänster inom landet från mervärdesskatteplikt. Sedan Sverige i svar på den formella underrättelsen och det motiverade yttrandet bestritt kommissionens tolkning av unionsrätten väckte kommissionen i mars 2014 talan mot Sverige vid domstolen.

Sverige bestred talan och anförde att sedan postområdet liberaliserats och monoopolet avskaffats den 1 januari 1993 finns inte längre något offentligt postväsende i Sverige. Posten AB har samma verksamhetsförutsättningar som övriga operatörer på den svenska postmarknaden och bedrivs som ett självständigt privaträttsligt subjekt utan någon ersättning från staten. Tillståndsmyndigheten har möjlighet enligt lag att utse vem som helst av de 35 postoperatörerna att, genom förpliktelse i tillståndsvillkoren, tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster. I dag finns sådana tillståndsvillkor för företaget Posten AB. Den omständigheten kan inte medföra att Posten AB:s tjänster därmed

betraktas som utförda av ett offentligt postväsende. Därutöver, om Posten AB, till skillnad från övriga företag som bedriver likartad postverksamhet, inte skulle ta ut mervärdesskatt på sina tjänster skulle det medföra en allvarlig konkurrensnedvridning på marknaden. Undantaget från skatteplikt i mervärdesskattedirektivet för posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet är således inte tillämpligt på en avreglerad och konkurrensutsatt postmarknad som den svenska.

Domstolen biföll kommissionens talan i april 2015. I domen konstaterades att domstolen i mål C-357/07 TNT slagit fast att uttrycket ”det offentliga postväsendet” i artikel 13 A.1 a i sjätte mervärdesskattedirektivet (nu artikel 132.1 a i direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt), ska tolkas så, att det avser de operatörer, offentliga eller privata, som förbinder sig att inom en medlemsstat tillhandahålla samtliga eller delar av de ”samhällsomfattande posttjänsterna” i den mening som avses i direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna. Eftersom Posten AB utsetts att tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster i Sverige och tillhandahåller samtliga eller delar av dessa tjänster, ska bolaget anses utgöra ett offentligt postväsende. Således ska de tjänster och de därmed förenade varuleveranser, med undantag för persontransporter och telekommunikationstjänster, som bolaget tillhandahåller i egenskap av tillhandahållare av samhällsomfattande tjänster undantas från mervärdesskatteplikt. Detsamma gäller också för Posten AB:s tillhandahållande av frimärken för posttjänster inom landet.

5.3 Motiverade yttranden

Vadhållning på idrottsevenemang (ärendenummer 2004/4087)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2006, ett motiverat yttrande i juni 2007 och ett kompletterande motiverat yttrande i november 2013 att tillämpningen av 9, 15 och 45 §§ samt, i den del den hänför sig till främjande och annonsering, även 38 § lotterilagen (1994:1000), på idrottsrelaterade vadhållningstjänster innebär en inskränkning i friheten för utländska spelbolag att tillhandahålla tjänster i Sverige. Kommissionen anförde bl.a. följande. Undantag från fördragets grundläggande rättigheter är endast tillåtna om de kan motiveras av tvingande skäl av allmänintresse och under förutsättning att detta intresse inte skyddas i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad samt om åtgärderna är proportionerliga. Rent ekonomiska skäl, såsom att garantera intäkter till statskassan, är enligt EU-domstolens praxis inte ett godtagbart skäl. Mot bakgrund av omfattningen av den marknadsföring som de statligt styrda monopolföretagen bedriver ställd i relation till de medel som avsätts för att motverka spelberoende samt med hänsyn till regeringens beslut att bevilja AB Svenska Spel tillstånd för nätpokertjänster ifrågasätter kommissionen att Sverige kan åberopa

konsumentskyddet eller andra motiv för att begränsa utländska bolags rätt att tillhandahålla speltjänster på den svenska marknaden.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

Sverige anförde i svar i juli 2006 och i januari 2014 att de begränsningar som den svenska spelregleringen innebär för den fria rörligheten för tjänster är motiverade med hänsyn till allmänintresset och proportionerliga i enlighet med EU-domstolens praxis på spel- och lotteriområdet. I svaret i januari 2014 framhöll regeringen att nu aktuell reglering har varit föremål för såväl Sveriges högsta förvaltningsdomstols upprepade prövning som EU-domstolens prövning, vilka bedömt att regleringen får anses motsvara unionsrättens krav. Sverige anförde vidare bl.a. följande. Det finns därmed ingen anledning att ifrågasätta grunderna för, och huvuddragen i, den svenska regleringen, utan frågan blir om den praktiska tillämpningen skulle kunna innebära att proportionaliteten i systemet kan ifrågasättas. Svenska Spels marknadsföring har ökat i betydligt mindre utsträckning än utländska bolag som riktar sig till svenska konsumenter. Bolaget är underkastat en rad villkor om spelansvar. Lotteriinspektionen utövar nödvändig tillsyn över verksamheten. Ett antal myndigheter och organisationer erhåller anslag för att motverka skadeverkningar av överdrivet spelande.

I oktober 2014 beslutade kommissionen att väcka talan mot Sverige men någon stämningsansökan har ännu inte inkommit.

Beskattning av utdelning till utländska pensionsstiftelser (ärendenummer 2006/4107)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2007, en kompletterande formell underrättelse i september 2008, ett motiverat yttrande i december 2010 och i ett kompletterande motiverat yttrande i mars 2012 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt dåvarande artikel 56 EG (numera artikel 63 i EUF-fördraget) om fri rörlighet för kapital och motsvarande artiklar i EES-avtalet genom att beskatta utdelningar och räntor som mottas av utländska pensionsstiftelser hårdare än utdelningar som mottas av svenska pensionsstiftelser. I Sverige beskattas nämligen utländska pensionsstiftelser med s.k. kupongskatt (källbeskattning utan möjlighet till avdrag för kostnader) medan inhemska pensionsstiftelser beskattas med avkastningsskatt.

Sverige bestred i svar i juli 2007, i november 2008, i februari 2009, i december 2010 liksom i maj 2012 att den svenska ordningen stred mot artikel 63 i EUF-fördraget. Sverige anförde följande. Utländska pensionsstiftelser missgynnas inte skattemässigt jämfört med svenska pensionsstiftelser genom att de förstnämnda beskattas med kupongskatt och de senare med avkastningsskatt. De ifrågasatta svenska bestämmelserna ger uttryck för olika beskattningstekniker av utländska och inhemska pensionsstiftelser, vilket som utgångspunkt är tillåtet enligt unionsrätten. Tillämpningen av bestämmelserna leder också till en i princip likvärdig beskattning av utländska och inhemska

pensionsstiftelser. Någon konflikt mellan de svenska bestämmelserna och den fria rörligheten för kapital uppkommer inte heller eftersom utländska och inhemska pensionsstiftelser inte befinner sig i en objektivt jämförbar situation med hänsyn till att utländska pensionsstiftelser har skatterättsligt hemvist i en annan medlemsstat. Därav följer att det inte kan uppställas något krav på en absolut likabehandling. De smärre skillnader i beskattning av i huvudsak teknisk natur som de ifrågasatta bestämmelserna kan innebära är i vart fall befogade av tvingande skäl av allmänintresse, nämligen att bevara det svenska systemet för beskattning av pensionssparande. Vidare saknar de kostnader som kommissionen anser bör vara avdragsgilla även för en utländsk pensionsstiftelse direkt samband med den inkomst som beskattas i Sverige.

Internetpoker och pokerspel i lokaler (ärendenummer 2006/4160)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2008 och i ett motiverat yttrande i november 2013 att Sverige inte uppfyller sina förpliktelser enligt artikel 49 EG (numera artikel 56 i EUF-fördraget) genom att införa dels restriktioner för anordnande och främjande av internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000), dels restriktioner och diskriminerande brottspåföljder för främjande av internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ lotterilagen, och restriktioner och diskriminerande brottspåföljder för främjande av pokerspel och turneringar som anordnas i lokaler med tillstånd i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ lotterilagen. Kommissionen ifrågasatte att den svenska regleringen kan motiveras med stöd av tvingande skäl med hänsyn till allmänintresset, som t.ex. konsumentskydd och förebyggande av spelberoende, bekämpande av olagliga handlingar och brott, särskilt penningtvätt, samt finansiering av allmännyttiga verksamheter samt huruvida det svenska systemet med ensamrätt är sammanhängande och systematiskt.

Sverige bestred i svar på den formella underrättelsen i april 2008 och på det motiverade yttrandet i januari 2014 att de aktuella bestämmelserna i lotterilagen skulle stå i strid med artikel 56 i EUF-fördraget. Sverige anförde bl.a. följande. Det går inte att särskilja anordnandet av en särskild spelform, i detta fall pokerspel, från den sammanhållna spel- och lotteripolitik som bedrivs i Sverige och som syftar till att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet. (Jfr ärende 2004/4087). Nu aktuell reglering har varit föremål för såväl Sveriges högsta förvaltningsdomstols upprepade prövning som EU-domstolens prövning, vilka bedömt att regleringen får anses motsvara unionsrättens krav på att reglerna måste tjäna legitima ändamål och vara proportionerliga i förhållande till dessa. Det finns därmed ingen anledning att ifrågasätta grunderna för, och huvuddragen i, den svenska regleringen, utan frågan blir om den praktiska tillämpningen skulle kunna innebära att proportionaliteten i systemet kan ifrågasättas. Svenska Spels marknadsföring har ökat i betydligt mindre utsträckning än den som genomförs av utländska bolag som riktar sig till svenska konsumenter.

Svenska Spel är underkastat en rad villkor om spelansvar. Lotteriinspektionen utövar nödvändig tillsyn över verksamheten. Ett antal myndigheter och organisationer erhåller anslag för att motverka skadeverkningar av överdrivet spelande.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

I oktober 2014 beslutade kommissionen att väcka talan mot Sverige men någon stämningsansökan har ännu inte inkommit

Direktiv 2014/59/EU om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag (ärendenummer 2015/0102)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 29 januari 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 27 mars 2015 följande. Arbetet med att genomföra direktiv 2014/59/EU har dessvärre försenats. Enligt regeringens planer kommer direktivet att vara fullständigt genomfört vid årsskiftet 2015/2016.

Kommissionen inkom den 29 maj 2015 med ett motiverat yttrande. Sverige svarade den 29 juli 2015 följande. Regeringen har den 28 maj 2015 fattat beslut om en lagrådsremiss. Föredragning inför Lagrådet kommer äga rum under tre veckor i augusti och september. Så snart Lagrådet har meddelat sitt yttrande kommer Finansdepartementet att arbeta in synpunkterna i en proposition som därefter kommer att lämnas till riksdagen. Riksdagens behandling beräknas ta omkring tio veckor. Som tidigare meddelats beräknas lagstiftningen träda i kraft den 1 januari 2016.

Den 22 oktober 2015 beslutade kommissionen att väcka talan mot Sverige men någon stämningsansökan har ännu inte inkommit.

Direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (ärendenummer 2015/0228)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 28 maj 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 17 juli 2015 följande. Arbetet med att genomföra direktivet har dessvärre försenats. Regeringen har under våren fattat beslut om en lagrådsremiss och avser att i september överlämna en proposition till riksdagen. Den nödvändiga reglering som krävs för att genomföra direktivet i svensk rätt förväntas vara på plats i november 2015, för att i enlighet med den föreskrivna tidsfristen kunna tillämpas fullt ut den 1 januari 2016. I praktiken är dock direktivets infasningsregler tillämpliga sedan den 1 juli 2015 inom ramen för Finansmarknadsinspektionens försorg.

Kommissionen inkom den 20 november 2015 med ett motiverat yttrande som ska besvaras senast den 20 januari 2016.

Direktiv 2014/51/EU om ändring av direktiven 2003/71/EG och 2009/138/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010 med avseende på befogenheterna för Europeiska tillsynsmyndigheten (ärendenummer 2015/0229)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 28 maj 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 17 juli 2015 följande. Arbetet med att genomföra direktivet har dessvärre försenats. Regeringen har under våren fattat beslut om en lagrådsremiss och avser att i september överlämna en proposition till riksdagen. Den nödvändiga reglering som krävs för att genomföra direktivet i svensk rätt förväntas vara på plats i november 2015, för att kunna tillämpas fullt ut i enlighet med föreskriven tidsfrist den 1 januari 2016. I praktiken är dock direktivets infasningsregler tillämpliga sedan den 1 juli 2015 inom ramen för Finansmarknadsinspektionens försorg.

Kommissionen inkom den 20 november 2015 med ett motiverat yttrande som ska besvaras senast den 20 januari 2016.

Direktiv 2014/49/EU om insättningsgarantisystem (ärendenummer 2015/0490)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 23 november 2015 följande. Arbetet med att genomföra direktivet har dessvärre försenats. Regeringen avser att överlämna en proposition till riksdagen i mars 2016. Direktivet kommer att genomföras genom ändringar i lag och förordning. Lagstiftningen beräknas träda i kraft den 1 juli 2016.

Kommissionen inkom den 10 december 2015 med ett motiverat yttrande som ska besvaras senast den 10 februari 2016.

5.4 Formella underrättelser

Kasinoverksamhet (ärendenummer 2008/4010)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2014 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 49 och 56 EUF-fördraget genom att införa restriktioner för driften av landbaserade kasinospel, som på ett begränsat antal kasinon endast kan erbjudas av godkända operatörer som är helägda av svenska staten, och sina skyldigheter enligt artikel 56 EUF-fördraget genom att införa restriktioner för tillhandahållandet av kasinospel online som erbjuds av en godkänd operatör i en annan medlemsstat.

Sverige svarade den 12 september 2014 följande. Det får anses klarlagt att det mellan kommissionen och Sverige inte råder några skilda uppfattningar om att det inom unionsrätten inte finns något förbud mot

att en medlemsstat ger ett eller flera bolag ensamrätt att anordna landbaserat kasino eller kasino över internet. Regeringen anser att det svenska systemet såvitt gäller landbaserade kasinon och onlinekasino är förenligt med artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget. Den svenska spelregleringen har som tydligt syfte att på ett effektivt sätt bidra till att motverka överdrivet spelande, minska riskerna för spelberoende, skydda ungdomar från riskabla spelformer samt förebygga brott. Marknadsföring av den landbaserade kasinospelverksamheten förekommer i endast begränsad omfattning och går inte utöver vad som kan anses vara nödvändigt. Den svenska kasinoverksamheten står under en gedigen och strikt tillsyn. Vad gäller onlinekasino saknar kommissionen fog för att påstå att den svenska lagstiftningen och tillämpningen av den skulle stå i strid med unionsrätten. Det ska här särskilt framhållas att det inte finns någon som helst olikbehandling mellan svenska bolag och utländska bolag, eftersom inget bolag oavsett härkomst har tillstånd att bedriva onlinekasino i Sverige. Avslutningsvis meddelade regeringen, i likhet med vad som aviserats i svaren i ärendena 2004/4087 och 2006/4160, att den f.n. genomför en analys av utvecklingen i ett antal länder.

Ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 b–10 f §§ i inkomstskattelagen (1999:1229) (ärendenummer 2013/4206)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2014 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 i EUF-fördraget och artikel 28 i EES-avtalet genom att anta och behålla bestämmelserna i 24 kap. 10 b-10 e §§ i inkomstskattelagen (IL). Kommissionen anförde följande. Lagstiftningen verkar utgöra en defactobegränsning av etableringsfriheten för koncerner med kommersiella företag där lånet tillhandahålls av ett närstående företag med hemvist i en annan medlemsstat eller EES-stat, utom de som utför investmentföretagsverksamhet, i fall där villkoren för att vara berättigad till koncernbidrag i 35 kap. IL skulle ha varit uppfyllda om båda företagen hade hemvist i Sverige. Avdraget är en skattefördel som i realiteten i nästan samtliga fall är förbehållen koncerner med närstående inhemska koncernmedlemmar. Koncerner med närstående koncernmedlemmar i andra medlemsstater kommer i praktiken sällan att kunna dra nytta av det. Detta utgör en inskränkning av etableringsfriheten eftersom det kan avskräcka dels svenska företag från att upprätta gränsöverskridande koncerner inom EU/EES dels företag från andra stater i EU/EES att upprätta gränsöverskridande koncerner i vilka svenska företag ingår. Den svenska lagstiftningen är visserligen lämpad att förebygga missbruk i kombination med behovet att bibehålla en välavvägd fördelning av beskattningsrätter, men den går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål. Vidare uppfyller lagstiftningen inte aktuella krav på rättssäkerhet och kan därmed inte anses stå i proportion till sina syften.

Sverige svarade den 20 februari 2015 följande. Enligt regeringens uppfattning innebär reglerna inte någon inskränkning av etableringsfriheten. De situationer som kommissionen tar upp är inte jämförbara. Vidare framgår det av EU-domstolens praxis att eventuella

skillnader i behandling som kan följa av olikheter mellan olika medlemsstaters lagstiftning inte innebär någon diskriminering enligt fördraget, så länge lagstiftningen tillämpas på samtliga personer som omfattas av den, enligt objektiva kriterier och utan hänsyn till nationalitet (se bl.a. C-403/03, Schempp p. 34). Sverige har rätt att ensidigt bestämma under vilka förutsättningar olika utgifter ska beaktas vid beskattningen och tillåtas minska det svenska beskattningsunderlaget, så länge detta inte strider mot EU-rättens diskrimineringsförbud. Sverige tillämpar principen om reciprocitet vid beskattningen, vilket innebär att avdrag för olika utgifter medges i förvisning om att regelverket är uppbyggt så att motsvarande inkomster beskattas hos mottagaren. Vidare anser regeringen, för det fall en inskränkning skulle anses föreligga, att reglerna kan rättfärdigas då de dels motverkar skatteflykt och missbruk dels förhindrar att skattebasen urholkas vilket i en gränsöverskridande situation innebär att lagstiftningen är ägnad att bevara den välvägd fördelningen av beskattningsrätten medlemsstaterna emellan. Slutligen anser regeringen att bestämmelserna uppfyller kraven på rättssäkerhet och att de även i övrigt är proportionerligt utformade.

Direktiv 2013/36/EU om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag (ärendenummer 2014/0201)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2014 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den i mars 2014 följande. Regeringen arbetar f.n. med att ta fram en lagrådsremiss. Regeringsbeslut om lagrådsremissen är planerat till början av april 2014. Avsikten är att kunna överlämna en proposition till riksdagen i maj. Det innebär att riksdagen ska kunna fatta beslut om lagändringar som genomför direktivet före sommaruppehållet 2014. Lagändringarna kan då utfärdas och träda i kraft den 1 augusti 2014.

Sverige anmälde ändringar i lag (2007:528) om värdepappersmarknaden och lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse samt ändringar i förordning (2014:993) om särskild tillsyn och kapitalbuffertar den 24 april 2015 varmed direktivet är fullständigt genomfört.

Direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden (ärendenummer 2014/2132)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i september 2014 sammanfattningsvis att direktivet föreskriver en fullständig harmonisering av medlemsstaternas lagar på området. Kommissionen efterfrågade därför större överensstämmelse mellan direktivets text och den svenska lagtexten. Mot den bakgrunden ansåg kommissionen att Sverige underlåtit att på ett korrekt sätt införliva direktivets bestämmelser i fem huvudsakliga avseenden.

Sverige svarade i november 2014 följande. Direktivets bestämmelser har genomförts genom marknadsföringslagen (2008:486). De brister i genomförandet som kommissionen gjort gällande rör framför allt att den svenska lagstiftaren använt sig av förarbeten för att ge exemplifieringar till de förbud som finns intagna i lagen, i stället för att, såsom i direktivet, låta exemplen framgå direkt av författningstexten. Detta är ett vedertaget sätt att lagstifta i Sverige och det har också godtagits av EU-domstolen. I ett avseende, när det gäller förbud mot aggressiv marknadsföring, medger dock regeringen att den svenska lagtexten kunde vinna på förtydliganden och lovar att påbörja ett arbete för att få till stånd en författningsändring.

Ett kompletterande svar på den formella underrättelsen överlämnades till kommissionen den 8 oktober 2015. I svaret informerade regeringen kommissionen om att lagrådsremissen Ändring i reglerna om aggressiv marknadsföring beslutats.

Upphandling av avfallstjänster (ärendenummer 2014/4183)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 februari 2015 att ett antal svenska kommuner utan annonsering har tilldelat offentliga tjänstekontrakt och tjänstekoncessionskontrakt avseende avfallstjänster direkt till bolag som kommunerna äger. Enligt kommissionen kan Sverige ha underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 56 i EUF-fördraget vad gäller koncessioner och de tjänstekontrakt som eventuellt ligger under aktuellt tröskelvärde i direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster och artiklarna 20, 23-55 i direktiv 2004/18/EG vad gäller tjänstekontrakt som ligger över aktuellt tröskelvärde.

Sverige svarade den 26 juni 2015 följande. Energiåtervinning sker främst genom förbränning av avfall. Avfallshanteringen är i grunden ett kommunalt ansvar men där producenter och verksamhetsutövare har ansvar för visst avfall. Kommunerna ska i den verksamheten inte ha något vinstintresse eller bedriva den affärsmässigt. Energiproduktionen är också en kommunal uppgift men bedrivs i bolagsform på en konkurrensutsatt marknad under affärsmässiga villkor. I praxis har vissa undantag från upphandlingsskyldighet utvecklats, t.ex. i mål C-107/98, Teckal, och C-480/06, Kommissionen mot Tyskland. Det är viktigt att det för varje kommun och bolag står klart om förutsättningarna för undantag föreligger. Konkurrensverket, som är den myndighet som har ansvar för tillsynen över tillämpningen av den svenska upphandlingslagstiftningen, har haft egna tillsynsärenden vad gäller två av de aktuella bolagen. Beslut i de ärendena meddelades den 24 juni 2015. Regeringen kan, innan besluten fått laga kraft, inte yttra sig om förhållanden som kan bli föremål för prövning i nationell domstol. Vad gäller de två övriga bolagen som omfattas av ärendet, och där det påstås att kommunerna brutit mot unionsrätten eftersom tilldelningen av tjänstekoncessionerna inte föregåtts av annonsering, är det enligt regeringens mening inte klarlagt om kontrakten har ett

gränsöverskridande intresse. Konkurrensverket har än så länge inte till uppgift att utöva tillsyn över tjänstekoncessioner. Den uppgiften planeras myndigheten få när det nya direktivet 2014/23/EU om upphandling av koncessioner genomförs i Sverige senast i april 2016.

Passiv näringsverksamhet och särskild löneskatt (ärendenummer 2014/4310)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 19 juni 2015 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 56 i EUF-fördraget och artikel 36 i EES-avtalet genom att beskatta royalties som erhålls av egenföretagare etablerade i andra EU- eller EES-stater, vilka inte bedriver någon annan näringsverksamhet i Sverige, högre än royalties som erhålls av egenföretagare som bedriver annan näringsverksamhet i Sverige.

Sverige svarade den 8 september 2015 följande. Verksamhet i utlandet och verksamhet i Sverige som har anknytning till varandra anses, enligt 14 kap. 12 § första meningen inkomstskattelagen (1999:1229), vara en enda näringsverksamhet. Vid bedömningen av om en sådan näringsverksamhet är aktiv eller passiv beaktas både arbete i och utanför Sverige. Om en begränsat skattskyldig person erhåller royalty från en näringsverksamhet med ett fast driftställe i Sverige och royaltyn har anknytning till en aktivt bedriven näringsverksamhet i utlandet, anses royaltyn utgöra inkomst av aktiv näringsverksamhet. På aktiv näringsverksamhet tas inte någon särskild löneskatt ut. Regeringen avser att under hösten 2015 för riksdagen föreslå ett förtydligande av de relevanta bestämmelserna i inkomstskattelagen så att det inte ska finnas något utrymme för tvetydiga tolkningar. Avsikten är att förslaget ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Sverige har den 7 december 2015 försett kommissionen med information om att ändringar gjorts i inkomstskattelagen (1999:1229).

Direktiv 2013/11/EU om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister (ärendenummer 2015/0485)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 23 november 2015 följande. Riksdagen beslutade den 11 november 2015 att bifalla proposition 2014/15:128 Alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden. Den 19 november 2015 fattade regeringen beslut om förordningar med instruktioner för Kammarkollegiet och Konsumentverket. Regelverket kommer att träda i kraft den 1 januari 2016.

6.1 Avslutade ärenden

6.2 Mål i EU-domstolen

6.3 Motiverade yttranden

6.4 Formella underrättelser

7 MILJÖ- OCH ENERGIDEPARTEMENTET

7.1 Avslutade ärenden

Direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (ärendenummer 2009/2291, mål C-243/13)

Kommissionen skrev av ärendet den 24 september 2015.

Direktiv 2009/31/EG om geologisk lagring av koldioxid och ändring av direktiv 85/337/EEG, direktiv 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG och 2008/1/EG samt förordning (EG) nr 1013/2006 (ärendenummer 2011/0948)

Kommissionen skrev av ärendet den 26 februari 2015.

Tröskelvärde i Reach-förordningen (ärendenummer 2012/2196)

Kommissionen skrev av ärendet den 22 oktober 2015.

Direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar) (ärendenummer 2013/0190)

Kommissionen skrev av ärendet den 15 juli 2015.

Direktiv 2014/69/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i dielektrisk keramik i kondensatorer med en märkspänning på mindre än 125 V AC eller 250 V DC i industriella övervaknings- och kontrollinstrument (ärendenummer 2015/0103)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/70/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i mikrokanalplattor (ärendenummer 2015/0104)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/71/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i lödmetall för anslutning av staplade skivelement för stora ytor (ärendenummer 2015/0105)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/72/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i lödmetall och ytbeläggningar för elektriska och elektroniska komponenters anslutningar och ytbeläggningar för mönsterkort som används i tändningsmoduler och andra elektriska och elektroniska system för kontroll av förbränningsmotorer (ärendenummer 2015/0106)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/73/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i platinerade platinaelektroder som används för mätningar av ledningsförmåga (ärendenummer 2015/0107)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/74/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly använt i andra system än "C-press"-kontaktsystem (press fit) för industriella övervaknings- och kontrollinstrument (ärendenummer 2015/0108)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/75/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för kvicksilver i kallkatodlysrör för bakgrundsbelysta bildskärmar med flytande kristaller, inte överskridande 5 mg per lampa, som används i industriella övervaknings- och kontrollinstrument som släpps ut på EU-marknaden före den 22 juli 2017 (ärendenummer 2015/0109)

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/76/EU om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för kvicksilver i handgjorda urladdningsrör som används för skyltar, dekorativa arkitektoniska och specialiserade belysningar och ljuskonstverk (ärendenummer 2015/0110)

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

Kommissionen skrev av ärendet den 28 maj 2015.

Direktiv 2014/77/EU om ändring i bilagorna I och II till Europaparlamentets och rådets direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensin och dieselbränslen (ärendenummer 2015/0339)

Kommissionen skrev av ärendet den 10 december 2015.

Direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (ärendenummer 2015/2004)

Kommissionen skrev av ärendet den 22 oktober 2015.

7.2 Mål i EU-domstolen

7.3 Motiverade yttranden

Direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter/art- och habitatdirektivet (ärendenummer 2010/4200)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2011 att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 12 och 16 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) genom att bl.a. tillåta licensjakt på varg trots att förutsättningarna enligt direktivet för en sådan jakt inte varit uppfyllda.

Sverige redogjorde i svar i mars 2011 för den svenska vargpolitiken och den licensjakt som ägt rum. Kompletterande svar skickades in i april, maj och juni 2011.

I juni 2011 vidhöll kommissionen sin inställning i ett motiverat yttrande. Till grund för sin bedömning lade kommissionen att den svenska vargstammen begränsats till ett givet tak, att licensjakten avsett en strikt skyddad art som inte har gynnsam bevarandestatus p.g.a. populationsdynamik och begränsning av det naturliga utbredningsområdet samt att flyttningar av varg medgetts för vilka det inte finns några garantier för att de kommer att genomföras och som inte varit förberedda på ett sätt som garanterar ett snabbt genomförande och som i vart fall inte har realiserats än.

Sverige anförde i svar i augusti 2011 bl.a. följande. Enligt regeringens uppfattning har den licensjakt efter varg som ägde rum 2010 och 2011

varit förenlig med artiklarna 12 och 16 i art- och habitatdirektivet. Det finns underlag till stöd för att licensjakten effektivt bidragit till att öka den lokala acceptansen för vargförvaltningen. Licensjakten har varken riskerat att försvåra eller försvårat möjligheterna att uppnå en gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen. Besluten om licensjakt har varit väl underbyggda, beaktat försiktighetsprincipen och omgärdat jakten med strikta villkor i enlighet med artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet.

Sverige kompletterade sitt svar på det motiverade yttrandet i september 2011, i februari, april och juni 2012 samt i februari och november 2013.

I ett kompletterande motiverat yttrande den 19 juni 2015 vidhöll kommissionen i stora drag sin kritik mot den svenska vargpolitiken och uppdaterade ärendet till att även omfatta händelseutvecklingen 2012–2015.

Sverige anförde i svar den 19 augusti 2015 sammanfattningsvis följande. Kunskapsläget vad gäller den svenska vargpopulationen är synnerligen gott och de återkommande inventeringar som har genomförts visar att den årliga tillväxttakten, baserad på inventering av familjegrupper, den senaste 10-årsperioden har varit runt 15 procent. Det faktiska antalet vargar i Sverige beräknas med marginal överstiga de 270 vargar som Sverige har rapporterat som referensvärde för populationsstorlek. Regeringen välkomnar en fortsatt och fördjupad dialog med kommissionen i syfte att få till stånd en långsiktigt hållbar vargstamsförvaltning i Sverige som är förenlig med de krav som följer av art- och habitatdirektivet.

Överskridna gränsvärden – partiklar i luften, PM10 (2012/2216)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2013 att gränsvärdena för halten av större partiklar (PM10) i luften överskridits på flera platser i Sverige under åren 2008–2011 och att överskridandena visar på en trend av fortlöpande och varaktiga överträdelser av artikel 13 i direktiv 2008/50/EG om luftkvalitet och renare luft i Europa (luftkvalitetsdirektivet). Kommissionen gjorde också gällande att de åtgärdsprogram som tagits fram i Sverige för att komma till rätta med luftkvalitetsproblemen inte innehållit tillräckligt effektiva åtgärder för att hålla perioden av överskridande så kort som möjligt och att Sverige inte hade uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med artikel 23.1 i direktivet.

I svar på den formella underrättelsen i juni 2013 bekräftade Sverige att överskridanden av gränsvärdena skett på vissa platser i landet (Norrköping, Stockholm, Södertälje och Uppsala) men underströk samtidigt att överskridandena var begränsade till ett fåtal mätstationer inom de aktuella zonerna och att det inte varit fråga om överskridanden varje år vid varje enskild mätstation. Sverige anförde följande. Enligt regeringen visar överskridandena alltså inte på en trend av fortlöpande och varaktiga överträdelser utan det är tvärtom tydligt att överskridandena har minskat över åren. Under 2012 underskreds

gränsvärdena i Sverige med undantag för en mätstation. Regeringen delar inte kommissionens uppfattning om att de åtgärdsprogram som antagits i Sverige inte skulle vara tillräckliga för att hålla perioderna av överskridande så korta som möjligt. Det faktum att halterna av PM10 i luften i de aktuella zonerna och tätorterna har minskat över tid visar att åtgärderna har varit väl lämpade för att nå de dagliga gränsvärdena.

Kommissionen gjorde i ett motiverat yttrande den 19 juni 2015 gällande att gränsvärdena för halten av större partiklar (PM10) i luften överskridits på flera platser i Sverige även under åren 2012–2013 samt vidhöll att överskridandena visar på en trend av fortlöpande och varaktiga överträdelser av artikel 13 i luftkvalitetsdirektivet och att Sverige inte hade uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med artikel 23.1 i direktivet då de åtgärdsprogram som tagits fram för att komma till rätta med luftkvalitetsproblemen inte innehållit tillräckligt effektiva åtgärder för att hålla perioden av överskridande så kort som möjligt.

I svaret på det motiverade yttrandet den 19 augusti 2015 vidgick Sverige att de dagliga gränsvärdena för partiklar i luften fortfarande överskrids på vissa platser i landet. Sverige tillbakavisade dock kommissionens påstående om att det skulle föreligga en trend av fortlöpande och varaktiga överträdelser av luftkvalitetsdirektivet samt gjorde gällande att den omständigheten att luftkvaliteten stadigt förbättrats visar att de åtgärdsprogram som antagits innehåller både lämpliga och effektiva åtgärder för att hålla perioden av överskridande så kort som möjligt.

7.4 Formella underrättelser

Rening av avloppsvatten (ärendenummer 2002/2130, mål C-438/07)

Kommissionen yrkade i en ansökan om stämning i september 2007 fastställelse av att Sverige brutit mot artiklarna 5.2, 5.3 och 5.5 i direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Detta genom att inte senast den 31 december 1998 ha tillsett att samtliga utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med över 10 000 personekvivalenter (pe) som släpps ut direkt i känsliga områden eller deras avrinningsområden uppfyller de tillämpliga kraven i bilaga 1 till direktivet.

Sverige medgav att 37 av sammanlagt 141 aktuella reningsverk inte uppfyller tillämpliga krav på kväverening enligt bilaga 1 till direktivet men bestred kommissionens talan i övrigt.

EU-domstolen meddelade den 6 oktober 2009 dom i målet och biföll kommissionens talan beträffande de 37 reningsverk vilka Sverige medgett inte uppfyller direktivets krav men ogillade kommissionens talan såvitt avsåg resterande 104 reningsverk.

I november 2009 ställde kommissionen i en skrivelse frågor om vilka åtgärder Sverige vidtagit för att efterfölja EU-domstolens dom. I svar i

januari 2010 förklarade regeringen sammanfattningsvis att det pågick ett intensivt arbete för att säkerställa att domen efterlevs. Sverige besvarade i november 2010 ett antal kompletterande frågor från kommissionen och överlämnade en lägesrapport till kommissionen den 7 februari 2013.

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2013 att den erhållit ofullständiga uppgifter om de åtgärder som vidtagits av regeringen för att följa EU-domstolens dom samt erinrade om kommissionens möjlighet att väcka talan om ekonomiska sanktioner vid domstolen.

Sverige anförde i svar i juni 2013 bl.a. följande. Under de tre år som har förflutit sedan EU-domstolens dom har Sverige åtgärdat huvuddelen av de anläggningar som konstaterats inte leva upp till avloppsreningsdirektivets krav på kväverening. För närvarande pågår ett intensivt arbete med att åtgärda återstående reningsverk. Till svaret fogades bilagor där nuvarande kväverenningsgrad, belastnings- och retentionsberäkningar samt i förekommande fall tidplan för pågående ombyggnationer tydligt framgår.

Kompletterande information om hur ärendet fortskrider har överlämnats till kommissionen den 29 januari 2014, den 11 februari 2014, den 4 mars 2014, den 27 juni 2014 och den 20 februari 2015.

Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område samt klagomål angående genomförandet av direktivet (ärendenummer 2007/2239)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2007 att Sverige inte fullständigt, eller på ett felaktigt sätt, har införlivat artiklarna 2, 4, 5, 9, 10, 11 och 13 samt bilagorna VII, VIII, IX och X i direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område. Kommissionen hänvisade även till ett klagomål (ärendenummer 2006/4643) om Sveriges sätt att implementera direktivet när det gäller begreppet vattentjänster. Kommissionen ansåg att definitionen av vattentjänster i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster är för begränsad.

Sverige svarade kommissionen i februari 2008 och uppgav i huvudsak följande. Direktivet är ett s.k. ramdirektiv. Enligt ingressen, punkten 18, kräver unionens vattenpolitik en klar och tydlig, effektiv och enhetlig rättslig ram. Denna ram har införlivats i svensk rätt genom ändringar i miljöbalken och i det system av kompletterande författningar med mer detaljerade och tekniska bestämmelser, som miljöbalken lägger grunden för. Direktivets syften täcks av miljöbalken och de författningar som har meddelats med stöd av balken, liksom de författningar som har en nära anknytning till balken. De ytterligare ändringar i svensk lagstiftning som planeras i anledning av direktivet beräknas träda i kraft den 1 oktober 2008.

I en kompletterande formell underrättelse i mars 2010 uppgav kommissionen att den inte kommer att driva vidare de klagomål som avsåg artiklarna 2.29, 2.30, 2.31, 4.1 b iii, 4.4, 4.9, 5, 10.2, 10.3, 11.6 och bilagorna VII, VIII och IX till direktivet. Kommissionen uppgav vidare att den inte heller kommer att driva vidare klagomålen rörande tolkningen av begreppet ”vattentjänster” (förutom när så är relevant för genomförandet av definitionen av vattentjänster och artikel 9 i direktivet) men att det är möjligt att den återkommer i denna fråga. Kommissionen förklarade att den vidhåller övriga påstådda brister och pekade dessutom på oklarheter i genomförandet av artiklarna 3.1, 3.3 och 3.5 samt avsaknad av information angående genomförandet av bilagorna I, II, III, IV och VI. Sammanfattningsvis ansåg kommissionen att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 4, 9, 13 och 24 samt bilagorna I, II, III, IV och VI till direktivet.

Sverige svarade i maj 2010 att artiklarna 2, 4, 9 och 13 samt bilagorna I, II, III, IV, och VI till direktivet har införlivats i svensk rätt på ett korrekt sätt. När det gäller de påstådda oklarheterna med genomförandet av artikel 3 konstaterade regeringen att de begrepp som används i direktivet inte är formulerade på samma sätt i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Skillnaden gäller huvudsakligen begreppet internationellt avrinningsdistrikt enligt direktivet och hur det har genomförts i svensk rätt. Med anledning av den nya gränsöverskridande överenskommelsen mellan Sverige och Finland kommer vissa ändringar att genomföras i 8 kap. förordningen och i det sammanhanget är det lämpligt att även åtgärda sådana oklarheter som kommissionen pekat på i fråga om olika begrepp och ansvarsfördelning.

Kommissionen vidhöll i en kompletterande formell underrättelse i november 2014 att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artiklarna 2.33, 2.38, 2.39, 4.1, 4.7 och 9.1 i direktivet.

Sverige svarade den 27 januari 2015 och vidhöll sammanfattningsvis att artiklarna 2.33, 2.38, 2.39, 4.1, 4.7 och 9.1 genomförts på ett fullständigt och korrekt sätt i svensk rätt.

Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (ärendenummer 2009/2310)

Kommissionen gjorde i en formell underrättelse i mars 2010 gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 4, 5 och 10 i direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Kommissionen anförde att avloppsvatten från reningsverk i 13 tätorter med en belastning understigande 10 000 personekvivalenter (pe) inte undergår sekundär rening eller motsvarande rening i enlighet med kraven i artikel 4.1 och 4.3 i direktivet. Vad gäller tre reningsverk i tätorter med en belastning som överstiger 10 000 pe anförde kommissionen att Sverige inte har säkerställt att avloppsvatten från dessa undergår mer långtgående rening före utsläpp i känsliga områden än vad som följer av artikel 4 (tertiär rening) i enlighet med kraven i artikel 5.2 och 5.3 i direktivet.

Sverige svarade i april 2010 följande. Reningsverken i tio av de 13 tätorter med en belastning understigande 10 000 pe är belägna i de nordliga delarna av Sverige. Enligt regeringens uppfattning kan undantaget i artikel 4.2 i direktivet tillämpas på reningsverk som är belägna i de delar av norra Sverige, där en effektiv biologisk rening är svår att upprätthålla p.g.a. låga temperaturer. Även om kommissionen inte delar uppfattningen att undantaget i artikel 4.2 i direktivet är tillämpligt så uppfylls ändå direktivets syfte eftersom recipienten har sådana egenskaper att utsläppen inte ogynnsamt påverkar miljön. Härtill kommer att de aktuella kraven enligt artikel 4.3 med hänvisning till tillämpliga krav i avsnitt B i bilaga 1 och tabell 1 till direktivet enligt uppgifter om BOD respektive COD utifrån koncentration eller reduktion är uppfyllda i fråga om sex av de tio reningsverken. Sammantaget anser regeringen att sju av de nordliga reningsverken uppfyller kraven i artikel 4 och 10 i direktivet. Beträffande övriga tre reningsverk i norra Sverige görs f.n. insatser för att uppfylla direktivets krav fullt ut. För de reningsverk i de tre tätorter som är belägna i de sydligare delarna av Sverige gäller inte sådana låga temperaturer att undantaget i artikel 4.2. kan tillämpas. Dessa tre reningsverk uppfyller dock de krav som följer av artikel 4.3 i direktivet.

Med anledning av kompletterande frågor från kommissionen skickade Sverige ett ytterligare svar i november 2010 med bl.a. en redogörelse för de bestämmelser som säkerställer fosforrening i Sverige samt hur undantaget i artikel 4.2 i direktivet tillämpas i Sverige.

Kommissionen inkom den 25 september 2015 med en kompletterande formell underrättelse och vidhöll därvid att den anser att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 4, 5 och 10 i direktivet. Enligt kommissionen uppfyller inte reningsverken i 11 tätorter kraven i artikel 4 medan reningsverken i 26 tätorter inte klarar kraven i artikel 5. För reningsverken i två tätorter anser kommissionen att situationen är oklar och behöver förtydligas.

I svar den 25 november 2015 medgav Sverige att 8 reningsverk inte uppfyller kraven i artikel 4 i avloppsdirektivet och att 2 reningsverk inte uppfyller kraven i artikel 5. Regeringen anförde att det vid dessa reningsverk pågår ett aktivt arbete med att säkerställa att kraven kan uppfyllas så snart som möjligt. Regeringen vidhöll vidare att undantaget i artikel 4.2 i direktivet kan tillämpas på reningsverk som är belägna i de delar av norra Sverige, där en effektiv biologisk rening är svår att upprätthålla p.g.a. låga temperaturer.

Direktiv 2013/56/EU om batterier och ackumulatörer och förbrukade batterier och ackumulatörer vad gäller utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatörer som innehåller kadmium och som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg och knappceller med låg kvicksilverhalt (ärendenummer 2015/0489)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

8 NÄRINGSDEPARTEMENTET

8.1 Avslutade ärenden

Direktiv 2013/31/EU om ändring av rådets direktiv 92/65/EEG vad gäller sjukhälsokraven för handel med hundar, katter och illrar inom unionen och vid import av dessa djur till unionen (ärendenummer 2015/0101)

Kommissionen skrev av ärendet den 26 mars 2015.

8.2 Mål i EU-domstolen

8.3 Motiverade yttranden

Direktiv 64/432/EEG om djurhälsoproblem som påverkar handeln med nötkreatur och svin inom gemenskapen (ärendenummer 2010/4214)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2012 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt unionsrätten och särskilt direktiv 64/432/EEG om djurhälsoproblem som påverkar handeln med nötkreatur inom gemenskapen genom att fortsätta tillämpa det ettåriga undantag, som Sverige fick i samband med anslutningen till EU, om att behålla nationella regler enligt vilka nötkreatur och svin testas för vissa sjukdomar innan de får föras in i Sverige. Sverige besvarade den formella underrättelsen i mars 2012. Kommissionen inkom i oktober 2012 med ett motiverat yttrande i ärendet, vilket regeringen besvarade i november 2012. I februari 2013 besvarade Sverige ett brev från kommissionen vari kompletterande uppgifter begärdes.

Kommissionen beslutade i juni 2013 att väcka talan mot Sverige i EU-domstolen. Därefter inkom emellertid kommissionen i stället med en reviderad formell underrättelse. I svaret på den formella underrättelsen i mars 2014 anförde Sverige bl.a. följande. Det är regeringens uttalade mål att även i fortsättningen arbeta för att Sveriges nötkreaturbesättningar förblir fria från paratuberkulos. De tester som Sverige tillämpar vid införsel av nötkreatur till landet är effektiva och proportionerliga. De är nödvändiga för att hindra att paratuberkulos introduceras i landet. Mindre ingripande åtgärder bedöms inte vara tillräckliga för att uppnå detta syfte.

I juli 2014 anförde kommissionen följande i ett motiverat yttrande. Genom direktiv 97/12/EG 1997 om ändring och uppdatering av direktiv

64/432/EEG harmoniserades handeln med nötkreatur och svin inom gemenskapen och möjligheten till tilläggsgarantier togs bort. Sverige har, sedan övergångsperioden löpt ut i december 1995, inte någon rättslig grund för att behålla några särskilda åtgärder eller tilläggsgarantier när det gäller de sjukdomar som anges i artikel 10.4 i direktivet. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:79) om införsel av nötkreatur och svin strider mot direktiv 64/432/EEG då de uppställer krav på bl.a. tester och karantän avseende paratuberkulos hos nötkreatur införda från andra medlemsstater.

Det motiverade yttrandet besvarades i september 2014. I svaret vidhöll Sverige huvudsakligen vad som anförts i svaret på den formella underrättelsen. Därutöver framförde regeringen bl.a. att kommissionen felaktigt påstår att tillämpningen av de svenska bestämmelserna skulle innebära att svenska jordbrukare inte kan köpa nötkreatur från andra EU-länder.

8.4 Formella underrättelser

”Open skies” (ärendenummer 1995/2089, mål C-468/98)

I en dom den 5 november 2002 fastställde EU-domstolen att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt dåvarande artiklarna 5 och 52 EG, förordning (EEG) nr 2409/92 om biljettpreiser och tariffer för lufttrafik samt förordning (EEG) nr 2299/89 om en uppförandekod för datoriserade bokningssystem, genom att bibehålla vissa internationella åtaganden gentemot USA avseende flygpriser, bokningssystem och trafikrättigheter.

I en formell underrättelse i juli 2004 påtalade kommissionen att den inte har mottagit någon underrättelse om vilka åtgärder som vidtagits av Sverige för att följa EU-domstolens dom. Kommissionen ansåg därmed att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG.

Sverige svarade i september 2004 i huvudsak följande. Det är riktigt att EU-domstolen fastställde att vissa delar av Sveriges luftfartsavtal med USA inte var förenliga med Sveriges åtaganden enligt fördraget. Eftersom frågan inte enbart rör Sveriges förhållande till USA har Sverige i den uppkomna situationen sökt att samordna sitt agerande med övriga medlemsstater i syfte att nå en gemensam lösning. Som regeringen har uppfattat det har detta också skett helt i enlighet med kommissionens bedömning av vilken handlingslinje som varit den lämpligaste. Alltsedan mandatet för kommissionen beviljades har Sverige utgått från att bristerna i det bilaterala avtalet skulle tillrättaläggas genom det unionsavtal med USA som kommissionen förhandlar om. Eftersom unionsförhandlingar med USA har pågått alltsedan kommissionen fick sitt mandat, har regeringen ännu inte övervägt att säga upp det bilaterala luftfartsavtalet. Vad gäller frågan om uppsägning/ändring av avtalet hänvisar regeringen till den gemensamma deklaration som rådet och kommissionen antog vid ministerrådet i juni 2003. Enligt regeringens

mening har USA inte motsatt sig erforderliga ändringar i avtalen och det har därmed inte uppstått en situation som enligt deklarationen kräver att medlemsstaterna som en sista utväg bör vidta en sådan allvarlig åtgärd som att säga upp luftfartsavtalen i fråga. Som framgår av deklarationen är detta under alla omständigheter inte en fråga som kan eller bör avgöras av medlemsstaterna var för sig.

*Det bilaterala luftfartsavtalet mellan Sverige och Ryssland
(ärendenummer 2010/2182)*

I en formell underrättelse i januari 2011 gjorde kommissionen gällande att Sverige, genom att påta sig vissa på luftfartsområdet särskilt angivna internationella åtaganden gentemot Ryssland, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 i EUF-fördraget och artikel 4.3 i EU-fördraget jämförd med artikel 101 i EUF-fördraget. De internationella åtaganden som kommissionen anmärkte på följer enligt kommissionen av vissa specifika avtal och protokoll som ersätter Sveriges överenskommelse med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union rörande luftfartsförbindelserna från 1956.

Sverige svarade i mars 2011 i huvudsak följande. Kommissionens beskrivning av avtalsförhållandet mellan Sverige och Ryssland på luftfartsområdet är enligt regeringens uppfattning inte korrekt. Sveriges överenskommelse med Sovjetunionen från 1956, till vilken Ryssland har succederat, gäller fortfarande. Inget av de avtal eller protokoll som kommissionen nämner har nämligen ratificerats och trätt i kraft. Således är överenskommelsen från 1956 alltså jämt avgörande för Sveriges avtalsförhållande med Ryssland på luftfartsområdet med vissa tillägg och ändringar. Kommissionen har påpekat att Sverige har anmält de aktuella avtalen och protokollen till kommissionen i enlighet med artikel 1.2 i förordning (EG) nr 847/2004 om förhandling om och genomförande av luftfartsavtal mellan medlemsstater och tredjeländer. Av en medlemsstats anmälan enligt artikel 1.2 i förordningen om att förhandlingar inletts med tredjeländ följer dock inte att förhandlingarna har lett fram till bindande åtaganden. Sveriges anmälan visar däremot att Sverige lojalt samarbetar med kommissionen i enlighet med gällande unionslagstiftning. Efter EU-domstolens avgörande från 2002 i de s.k. open skies-målen antog Europaparlamentet och rådet förordning (EG) nr 847/2004 om förhandling om och genomförande av luftfartsavtal mellan medlemsstater och tredjeländer. Regeringen har alltsedan förordningens tillkomst, följt denna och fullt ut samarbetat med kommissionen i syfte att bringa sina förbindelser med Ryssland i överensstämmelse med unionsrätten. I förhandlingar med Ryssland har företrädare för den svenska regeringen gjort fullt tydligt att överenskommelserna på luftfartsområdet måste omfatta EU:s standardklausuler. Varken Sverige, kommissionen eller övriga medlemsstater har dock ännu lyckats övertyga ryska myndigheter om nödvändigheten av dessa ändringar. Regeringen anser således att den, i enlighet med andra stycket i artikel 351 i EUF-fördraget, har vidtagit alla lämpliga åtgärder för att undanröja det som i dess förbindelser med Ryssland är oförenligt med fördragen. Förordningen innehåller inte heller någon bestämd tidsfrist för när standard-klausulerna måste vara intagna i

de bilaterala luftfartsavtalen. När det gäller kraven på EU:s flygbolag att betala en särskild avgift för rätten att överflyga Sibirien har Sverige fullt ut stöttat kommissionen i dess ansträngningar att slutföra en överenskommelse med Ryssland om ett avskaffande av dessa avgifter.

Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) (ärendenummer 2014/2178)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2014 att överklaganden av jaktbeslut som fattas av länsstyrelsen på grundval av beslutsbefogenheter som delegerats till den av Naturvårdsverket enligt 24 a § jaktförordningen (1987:905) endast kan bli föremål för överprövning i ett administrativt förfarande av Naturvårdsverket, men inte för prövning av domstol. Kommissionen anförde att ett sådant system inte är i överensstämmelse med artikel 9.3 i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) jämförd med artikel 216.2 i EUF-fördraget och principen om ändamålsenlig verkan av direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, särskilt dess artikel 12 tillsammans med bilaga IV a) och artikel 16.

Sverige svarade i september 2014 följande. Mot bakgrund av förvaltningsmyndigheternas självständighet och det förvaltningsrättsliga regelverk som gäller vid prövning av ärenden står den svenska ordningen inte i strid med artikel 9.3 Århuskonventionen jämförd med artikel 216.2 i EUF-fördraget och principen om ändamålsenlig verkan av direktiv 92/43/EEG. I svaret framhölls även att den svenska jaktlagstiftningen f.n. är föremål för utredning av en särskild utredare.

I svaret på det kompletterande motiverade yttrandet i ärende 2010/4200 den 19 augusti 2015 anförde regeringen följande såvitt är av intresse för det aktuella ärendet. Regeringen har den 16 juli 2015 beslutat att lägga ner jaktlagsutredningen. Vidare har regeringen den 28 maj 2015 uppdragit åt en utredare att föreslå en transparent och rättssäker processgång för överprövning av länsstyrelsens beslut om jakt efter bland annat varg som är förenlig med EU-rätten och andra internationella åtaganden.

Direktiv 2009/12/EG om flygplatsavgifter (ärendenummer 2014/4136)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 26 september 2014 att Sverige på ett felaktigt sätt har införlivat artikel 6.2, 6.3 och 11.1 i direktiv 2009/12/EG om flygplatsavgifter och att Sverige, vad avser ordningen för flygplatsavgifter vid Arlanda flygplats, på ett felaktigt sätt tillämpar artikel 3, 6.3 och 7.1 i direktivet samt artikel 15.1 i förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen.

Sverige svarade i november 2014 följande. Det kommissionen vänder sig emot vad gäller tillämpningen av artikel 3 i direktivet och artikel 15.1 i

förordningen är att passageraravgiften för Arlanda är uppdelad i inrikestrafik ("domestic") och utrikestrafik ("international") med stora skillnader i avgiften. Ett samråd om ett borttagande av den differentierade passageraravgiften kommer att ske under 2015, med ett införande i avgiftssystemet för Swedavia AB:s flygplatsnät från 2016. Differentieringen ska vara helt borttagen senast vid utgången av 2017. Vad gäller frågan om inkorrekt införlivande av artikel 6.2 i direktivet ska ett förslag till komplettering av lagen om flygplatsavgifter snart beslutas. Regeringen överväger att komplettera lagen med en bestämmelse med innebörden att tvistiga frågor från samråden alltid ska kunna komma under Transportstyrelsens prövning även om samrådet utmynnar i att inget beslut om ändringar fattas. Vad gäller tillämpningen av artikel 7.1 i direktivet erfar regeringen att det förekommit brister i denna del inför fastställandet av avgifterna för 2012 och 2013. Swedavia AB har dock i samband med samrådet om avgifterna för 2014 uppfyllt vad som rimligen kan krävas av ledningsenheten vid en flygplats. Vad gäller inkorrekt införlivande av artikel 11.1 i direktivet ges Transportstyrelsen, genom de kompletteringar som nu övervägs, ett utökat mandat att säkerställa en korrekt tillämpning av direktivets bestämmelser. Tvistlösningsmekanismen förstärks genom att möjliggöra prövning av beslut, oavsett om beslutet medför ändringar eller inte. Regeringen överväger om lagen bör kompletteras med regler som föreskriver att Transportstyrelsen får meddela förelägganden till en ledningsenhet att agera på visst sätt, och ska få möjlighet att förena sådana förelägganden med vite.

Ett kompletterande svar på den formella underrättelsen överlämnades till kommissionen den 17 november 2015, i vilket Sverige meddelade att de påtalade bristerna i genomförandet av direktiv 2009/12/EG har åtgärdats genom författningsändringar som ska träda i kraft den 1 december 2015.

Direktiv 2006/126/EG om körkort (ärendenummer 2015/2118)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 oktober 2015 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt direktiv 2006/126/EG om körkort (körkortsdirektivet), närmare bestämt de skyldigheter som framgår av artikel 4.1 och 4 h vad gäller kategori D1, artiklarna 7.3 b och 12 vad gäller krav på permanent bosättning, artikel 7.1 a och bilaga II vad gäller kunskapsprov, artikel 7.1 a och punkt 5.1.2 i bilaga II vad gäller fordons växellåda, artikel 7.1 a och bilaga II punkt 8 vad gäller körprov och bilaga III vad gäller lämplighet att framföra motordrivna fordon.

Sverige anförde i svar den 18 december 2015 följande. Regeringen har påbörjat ett arbete för att anpassa bestämmelsen i 2 kap. 5 § körkortslagen till körkortsdirektivet genom att ta in en hänvisning till högsta antal passagerare. Ändringen beräknas vara införd under våren 2017. Regeringen avser också att ta fram en lösning som överensstämmer med direktivets krav på permanent bosättning i artiklarna 7.3 b och 12. Den 7 oktober 2015 översände regeringen, enligt överenskommelse med kommissionen, en ekvivalenstabell gällande kunskapsprovets innehåll i

relation till artikel 7.1. a i direktivet. Regeringen anser att de detaljerade bestämmelser som kommissionen anser saknas är införda i svenskt regelverk genom de bestämmelser som anges i ekvivalenstabellen. Regeringen avser ta bort bestämmelsen i 4 kap. 6 § TSFS 2013:61 om att den som har ett körkort i kategori B, utan villkor avseende automatväxling, kan avlägga prov för kategori B för kombinationer upp till 4 250 kilogram (B96) med ett provfordon med automatväxling, utan att detta innebär någon begränsning till dragfordon med automatväxling och avser också att anpassa de svenska bestämmelserna i enlighet med vad som framgår av artikel 7.1. a och bilaga II punkt 8 i direktivet vad gäller körprov för kategori C1 och C1E. Ändringarna kan träda i kraft under 2017. Även undantaget från kravet på synskärpa som gäller för personer som före den 1 juni 1996 innehade körkortstillstånd eller körkort för behörigheter i grupp 2 kommer tas bort. Ändringarna kan vara på plats den 1 juni 2016. Regeringen anser att de svenska bestämmelserna om alkohol som villkor för körkort är förenliga med körkortsdirektivets bestämmelser om lämplighet att framföra motordrivna fordon i direktivets bilaga III punkt 14.

Direktiv 96/67/EG om tillträde till marknaden för marktjänster på flygplatserna inom gemenskapen (ärendenummer 2015/4187)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 11 december 2015 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter att vidta nödvändiga åtgärder för att tjänsteleverantörerna respektive användarna som önskar tillämpa egenhantering på Stockholm Arlanda Airport ska garanteras nödvändigt tillträde till flygplatsanläggningarna, vilket strider mot artikel 16.1 och 16.3 i direktivet och att klaganden i ärendet hindras från att fritt utöva egenhantering, vilket strider mot 7.1 i direktivet.

Den formella underrättelsen ska besvaras den 11 februari 2016.

Direktiv (EU) 2015/413 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott (ärendenummer 2015/0340)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 22 juli 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 22 september 2015 att arbetet med att genomföra direktivet hade försenats men att lagändringar beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2016.

9.1 Avslutade ärenden

9.2 Mål i EU-domstolen

9.3 Motiverade yttranden

9.4 Formella underrättelser

Direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (ärendenummer 2013/2191)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2013 att Sverige införlivat direktivet på felaktigt sätt genom att inte i enlighet med artikel 3 säkerställa fri mottagning och förhindra begränsningen av vidareändring av audiovisuella medietjänster från andra medlemsstater, att inte i enlighet med artiklarna 10 och 11 skydda ansvaret och det redaktionella oberoendet hos leverantörer av audiovisuella medietjänster samt att inte i enlighet med artiklarna 7, 13, 16 och 17 främja europeiska produktioner och tillgänglighet för syn- och hörselskadade.

Sverige svarade i mars 2014 följande. Direktivet har genomförts på ett fullständigt sätt och enligt EUF-fördraget ska direktiv vara bindande avseende det resultat som ska uppnås, men formen och tillvägagångssättet för genomförandet överläts åt de nationella myndigheterna. Mot bakgrund av vad kommissionen anfört anser regeringen emellertid att genomförandet kan göras tydligare genom införandet av en ny bestämmelse i radio- och tv-lagen (2010:696) som garanterar friheten att sända och motta i artikel 3 i direktivet för de tjänster som faller utanför YGL. Regeringen kommer att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag i denna del under våren 2014. I syfte att förtydliga genomförandet när det gäller skyddet för tjänsteleverantörers ansvar och redaktionella oberoende anser regeringen även att en bestämmelse ska föras in i radio- och tv-lagen som uttryckligen garanterar skyddet för tjänsteleverantörers ansvar och redaktionella oberoende mot otillbörlig påverkan. Regeringen avser att ge ovan nämnda utredning i uppdrag att se över också denna fråga. Regeringen avser vidare att i en kommande utredning av YGL bl.a. låta utreda möjligheterna att uppställa lagkrav på främjande av europeiska

produktioner för tv och beställ-tv som sänds/tillhandahålls genom tråd. Sverige avser också att låta den utredningen få i uppdrag att göra en översyn av redaktionsbegreppet. I syfte att för samtliga tjänster se över möjligheten att förtydliga genomförandet ur ett aktörs- och operatörsperspektiv avser den svenska regeringen slutligen att låta den kommande utredningen av YGL se över möjligheten att uppställa lagkrav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning även när det gäller audiovisuella medietjänster på begäran som tillhandahålls genom tråd.

Ett kompletterande svar överlämnades till kommissionen i november 2014 varvid en departementspromemoria, Förslag till ändringar i radio- och tv-lagen (Ds 2014:37) bifogades. I promemorian föreslås bestämmelser införas i radio- och tv-lagen om att tv-företagens redaktionella oberoende ska säkerställas vid sponsring och produktplacering och att tv-företag etablerade i andra medlemsländer ska ha rätt att tillhandahålla sina tjänster till Sverige. Vidare bifogades kommittédirektiv, En kommitté på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (dir. 2014:97) och Sverige angav att en parlamentariskt sammansatt kommitté har fått i uppdrag att bl.a. analysera vilka krav direktivet om audiovisuella medietjänster ställer på europeiska produktioner i sändningar och på tillhandahållanden genom tråd och att föreslå de lagändringar eller andra förändringar av den svenska ordningen som kan behövas för att uppfylla direktivets krav.

Den 29 juni 2015 överlämnade Sverige propositionen Några ändringar i radio- och tv-lagen (prop. 2014/15:118) till kommissionen och den 3 december 2015 informerade Sverige kommissionen om att lagändringar beslutats med anledning av propositionen samt att dessa träder i kraft den 1 januari 2016.

10 ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

10.1 Avslutade ärenden

10.2 Mål i EU-domstolen

10.3 Motiverade yttranden

Direktiv 1999/70 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (ärendenummer 2007/4835)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2010 att avsaknaden i svensk rätt av en tydlig övre tidsgräns för flera på varandra följande visstidsanställningar rörande allmän visstidsanställning och vikariat och den enligt kommissionen fullständiga avsaknaden av åtgärder för att förhindra missbruk av visstidsanställningar för säsongarbete och för arbetstagare som har fyllt 67 år, innebär att Sverige inte uppfyller kravet på att förhindra missbruk av på varandra följande visstidsanställningar enligt klausul 5 i bilagan till direktiv 1999/70/EG om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP.

Sverige svarade i juni 2010 att regeringen inte delar kommissionens uppfattning att kravet att förhindra missbruk av på varandra följande visstidsanställningar enligt klausul 5 i bilagan till direktivet inte uppfylls. Därefter överlämnade Sverige i maj respektive juni 2012 två departementspromemorior till kommissionen, Ds 2011:22 Anmälningsskyldighet vid utstationering samt förtydligande avseende missbruk av visstidsanställningar enligt anställningsskyddslagen och Ds 2012:25 Förstärkt skydd för arbetstagare med allmän visstidsanställning och vikariat. De förslag som lades fram i promemoriorna ledde dock inte till någon lagstiftning.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i februari 2013 varvid Sverige svarade i april 2013 och stod fast vid sin inställning.

Kommissionen inkom i april 2014 med ett kompletterande motiverat yttrande i vilket kommissionen frånföll vissa av de tidigare framförda anmärkningarna (regleringen av säsongarbete, vikariat och visstidsanställningar för arbetstagare över 67 år). Det problem som enligt kommissionen kvarstår gäller bristen på effektiva åtgärder för att förhindra missbruk som uppstår genom att flera på varandra följande allmänna visstidsanställningar kombineras med andra typer av visstidsanställningar.

Sverige besvarade det kompletterande motiverade yttrandet i juni 2014 varvid regeringen vidhöll den inställning som tidigare framförts. Ett kompletterande svar inlämnades emellertid till kommissionen i november 2014 i vilket Sverige informerade om den nya regeringens avsikt att ändra reglerna i anställningsskyddslagen i syfte att ge arbetstagarna ett stärkt skydd när det gäller visstidsanställningar, vilket enligt regeringen skulle resultera i att överträdelseärendet inte längre skulle vara aktuellt.

Sverige har kontinuerligt informerat kommissionen om det härefter pågående lagstiftningsarbetet. Den 11 maj 2015 överlämnades Ds 2015:29 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar till kommissionen. Därefter överlämnade Sverige den 23 oktober 2015 en lagrådsremiss i ärendet och sedermera den 9 december 2015 propositionen Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar (prop. 2015/16:62). Propositionen innehåller förslag till ändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd, bl.a. en kompletterande regel av innebörden att en allmän visstidsanställning

Skr. 2015/16:115
Bilaga 2

automatiskt omvandlas till en tillsvidareanställning också om den sammanlagda anställningstiden i allmän visstidsanställning överstiger två år under en period då arbetstagaren har haft tidsbegränsade anställningar hos arbetsgivaren i form av allmän visstidsanställning, vikariat eller säsongsarbete och anställningarna har följt på varandra. En anställning har följt på en annan om den tillträtts inom sex månader från den föregående anställningens slutdag.

10.4 Formella underrättelser

En målsättning för regeringens EU-arbete är att genom tidigt påverkansarbete och aktivt deltagande i förhandlingsarbete nå resultat som gagnar svenska och europeiska intressen. Vid ett fåtal tillfällen varje år kan det dock uppkomma situationer då det inte är möjligt att stödja rådets beslut. Dessa fall redovisas i denna bilaga.

1. Beslut i rådet där Sverige röstat nej

1.1 Partnerskapsavtal om fiske mellan EU och Senegal

- Förslag till rådets beslut om ingående av ett hållbart partnerskapsavtal om fiske mellan Europeiska unionen och Republiken Senegal och genomförande av ett protokoll
- Förslag till rådets beslut om undertecknande, på uppdrag av EU, och provisorisk tillämpning av ett hållbart partnerskapsavtal om fiske mellan Europeiska unionen och Republiken Senegal och genomförande av ett protokoll
- Förslag till rådets beslut om fördelning av fiskemöjligheter inom ramen för genomförandet av protokollet till hållbart partnerskapsavtal om fiske mellan Europeiska unionen och Republiken Senegal

Datum för röstning: 3 mars

Rådsformation: Rådet för konkurrenskraft: inre marknaden, industri, forskning och rymdfrågor

Beslutsförfarande: Artikel 43 jämförd med artikel 218 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen.

Bakgrund: EU:s fiskeavtal med Senegal har varit vilande sedan 30 juni 2006 och inget protokoll har funnits därefter. Kommissionen lade i september 2013 fram en rekommendation om bemyndigande att inleda förhandlingar mellan EU och Republiken Senegal om ett nytt partnerskapsavtal om fiske och ett nytt protokoll. En utvärdering presenterades i november 2013. Den finansiella ersättningen uppgår till 4 940 000 euro för de fem åren. Sektorstödet uppgår till 750 000 euro per år under samtliga fem år.

Sverige röstade nej

Sverige röstade nej då ett tillgängligt beståndsöverskott inte kunnat säkerställas inom ramen för tillgängligt vetenskapligt underlaget avseende arten kummel.

1.2 Ansvarsfrihet för budgeten 2013

- Rådets rekommendation till Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013

Datum för röstning: 17 februari

Rådsformation: Ekofin-rådet

Bakgrund: Rådets rekommendation baseras främst på Europeiska revisionsrättens årsrapport för aktuellt budgetår. Revisionsrätten lämnade i årsrapporten för 2013 en revisionsförklaring med reservation för 20:e året i rad. Felen vid genomförandet av budgeten som revisionsrätten identifierat för 2013 låg på samma höga nivå som året innan.

Sverige röstade nej

Sverige hade röstat nej till att bevilja kommissionen ansvarsfrihet de senaste tre åren och gjorde därför samma bedömning som tidigare då felet som revisionsrätten identifierat vid kommissionens genomförande av budgeten fortfarande var för höga. Två andra medlemsstater röstade nej, övriga ställde sig bakom rådets rekommendation.

2 Beslut där Sverige lagt ner sin röst

2.1 Partnerskapsavtalet om fiske mellan EU och Guinea-Bissau

- Förslag till rådets beslut om undertecknande på EUs vägnar och om provisorisk tillämpning av protokollet mellan EU och Guinea-Bissau om fastställande av de fiske-möjligheter och den ekonomiska ersättning som föreskrivs i det gällande partnerskapsavtalet om fiske mellan de två parterna
- Förslag till rådets beslut om ingående av protokollet mellan EU och Guinea-Bissau om fastställande av de fiskemöjligheter och den ekonomiska ersättning som föreskrivs i det gällande partnerskapsavtalet om fiske mellan de två parterna
- Förslag till rådets beslut om fördelning av fiskemöjligheter inom ramen för protokollet mellan EU och Guinea Bissau om fastställande av fiskemöjligheter och den ekonomiska ersättning som föreskrivs i det gällande partnerskapsavtalet om fiske mellan de två parterna

Datum för röstning: 5 oktober

Rådsformation: Rådet för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor

Beslutsförfarande: Artikel 43 jämförd med artikel 218 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen.

Bakgrund: Det protokoll som finns kopplat till fiskepartnerskapsavtalet mellan EU och Guinea-Bissau löpte ut den 15 juni 2012. Ett nytt protokoll förhandlades fram och i juni 2012 presenterade kommissionen de tre ovan nämnda förslagen för rådet. Det politiska läget i Guinea-Bissau har förbättrats och under 2014 har demokratiska val hållits som bedömts som rättvisa av FN och av EU:s valobservatörer. Den ekonomiska ersättningen uppgår till 9 200 000 euro per år varav 3 000 000 euro per år till stöd för Guinea-Bissaus sektoriella fiskeripolitik under en period av totalt tre år.

Skr. 2015/16:115
Bilaga 3

Sverige lade ned rösten

Sverige har även lagt ned sin röst när det gäller protokollet mellan EU och Guinea-Bissau mot bakgrund av att utvärderingen, och rådgivningen från regional fiskerierorganisation, är flera år gammal och det är därmed svårt att säkerställa att det finns ett överskott för EU att fiska på.

2.2 Förhandlingspositioner för procedurregler i vapenhandelsfördraget ATT

- Skriftlig procedur för rådsbeslut angående den ståndpunkt som ska intas på Europeiska unionens vägnar avseende utkastet till procedurregler vid konferensen för konventionsstaterna i vapenhandelsfördraget.

Datum för röstning/beslut: Skriftlig procedur avslutad 7 augusti

Rådsformation: -

Röstregel: Enkel majoritet fordrades, Sverige lade ned sin röst.

Bakgrund: På grundval av artikel 114 och 207 i förening med artikel 218(9) FEUF lade kommissionen inför vapenhandelsfördragets första statspartsmöte ett förslag till beslut i rådet om förhandlingsinstruktion för EU:s medlemsstater avseende procedurregler för fördraget.

Sverige lade ned rösten

Sverige bejakade det materiella innehållet i beslutet men ställde sig tveksam till den extensiva uttolkningen av Art 218(9) FEUF. Den nedlagda rösten åtföljdes av en röstförklaring. EU-nämnden underrättades med en annotering.

Sakregister

2030-agendan	65	Centralasien	69
Administrativt samarbete		CEPOL	130
.....	116, 165	Cirkulär ekonomi.....	210
Afghanistan	87	Civilrättsligt samarbete ..	124
Afrika	80	CSR	59
Agenda för förändring	63	Cybersäkerhet	55
Aid for Trade	61	Cypern	98
Aktieägares rättigheter..	167	Dataskyddsavtal	131
Albanien	31	Dataskyddsreglering	144
Alkohol	160	Delegerade akter.....	37
Allmänna preferenssystem		Demenssjukdom	161
.....	60	Demokratiska värderingar	
Alternativa bränslen.....	184	219
Ansvarsfullt företagande .	59	Diskriminering	158
Antidiskriminerings-		Djurhälsoförordning.....	205
direktivet.....	158	Djurläkemedel.....	209
Arbetsförmedlingar.....	155	Djurskydd	207
Arbetsgruppen för		Ebola	160
Grekland.....	228	EEAS	39
Arbetskraftens rörlighet	152	EFTA-länderna	67
Arbetsmaskiner	214	E-juridik	124
Arbetsmiljöområdet.....	153	Ekologisk produktion	198
Arbetsprogram.....	227	Ekonomi och finans.....	92
Asien	87	Ekonomiska och	
Associationsrätt	166	monetära unionen	100
Asyl.....	137	Elektronisk kommunikation	
Asyl-, migrations- och		190
integrationsfonden	146	Energi	193
Audiovisuella frågor	225	Energimarknadsdesign...	195
Autonoma tullkvoter.....	203	Energimärkningen	194
AV-direktivet	225	Energiunion.....	193
Avfallspaket.....	210	Enhetliga patentsystemet	
Bankmarknaden.....	105	170
Bankunionen	107	ERA	179
Barnrättsdirektivet.....	136	Erasmus+	219
Beslut i rådet.....	327	Ett Europa för medborgarna	
Betaltjänstdirektivet	106	226
Biologisk mångfald	214	EU:s budget.....	118
Bosnien och Hercegovina.	32	EU-domstolen	231
Bättre lagstiftning	175	EU-medel i Sverige	121

EUREKA	180	Forskning	178	Skr. 2015/16:115
EU-rekrytering	234	Fri rörlighet för varor	168	
Euro 5/6	213	Frihandelsavtal	58	
EURODAC.....	131	Frontrunners.....	165	
Eurojust.....	134	Färdskrivare	184	
Europa 2020-strategi	26	Förbränningsanläggningar		
Europa för alla	151	213	
Europaparlamentet	230	Företagsbeskattning	114	
Europarådet.....	48	Företagshemligheter	166	
Europeisk åklagar-		Förmedlingsavgifter.....	105	
myndighet.....	133	Förmögenhetsförhållanden		
Europeiska försvarsbyrån .43		125	
Europeiska investerings-		Försäkrings-		
banken	103	distributionsdirektiv	113	
Europeiska		Försäkringsmarknaden ...	112	
investeringsfonden	103	G20.....	104	
Europeiska rådet.....	18	Gemensamma		
Europeiska terminen	26	fiskeripolitiken	199	
Europol	130	Gemensamma		
EU-språkvården	235	jordbrukspolitiken	196	
Exportfinansiering	61	Gemensamt europeiskt		
Finansiella intressen	135	asylsystem	138	
Finansiella transaktioner	114	Genomförande av direktiv		
Finansiellt stabilitetsstöd..93		228	
Finansieringsprogram för		GMO.....	206	
rättsliga och inrikes frågor		Grannskapspolitik	67	
.....	145	Grekland	95	
Finansmarknaden	105	Grundläggande rättigheter		
Fiskemöjligheter i Östersjön		145	
.....	201	Gräns- och kustbevakning		
Fiskepartnerskapsavtal ...	200	132	
Fiskeriförvaltning i		Gränsförvaltning	131	
Västerhavet	202	Hamnpaketet	187	
Flygpassagerares rättig-		Handelspolitiken.....	57	
heter	189	Handelspolitiska		
Flygpassageraravgifter .129		skyddsåtgärder	60	
Flygplatspaketet	189	Handelsstrategi.....	60	
FN.....	47	Harmoniserade		
Foderläkemedel.....	209	varuområdet	168	
Folkhälsa	159	Havspolitikerna	188	
Fond för europeiskt bistånd		Hbt	49, 158	
.....	155	Horisont 2020	178	
Fonden för inre säkerhet	146	Humanitärt bistånd.....	65	

Skr. 2015/16:115	Hälso- och sjukvård.....	161	Kina	88
	Hälsofrågor	159	Klimat	211
	Icke-harmoniserade		Konfliktförebyggande.....	44
	varuområdet	168	Konkurrens.....	176
	Idrott	226	Konkurrenskraftsfrågor..	162
	Immaterialrätt.....	170	Konsulär beredskap	56
	Individualiserad medicin	160	Konsumentpolitik.....	177
	Industrin.....	174	Konsumentprodukters	
	Information till riksdagen	17	säkerhet	177
	Informationssamhället...	190	Konventionella vapen	52
	Inlandssjöfart	187	Kosovo.....	33
	Innovation	178	Kreativa Europa.....	225
	Innovation och teknik	180	Kreditinstitut	107
	Innovationspartnerskap.	180	Krigsmateriel.....	52
	Inre digital marknad.....	163	Kriminalregister.....	131
	Inre marknad.....	173	Krishanteringsdirektivet.	109
	Inre säkerhet	127	Kultur.....	224
	Inre marknadsakterna I och II		Kvinnor	44
	164	Kärnsäkerhet	37
	Inre marknadsstrategin...	162	Könsskillnader i pensioner	
	Insatser i Afrika	41	155
	Insatser i Europa	42	Köplag	126
	Insatser i Mellanöstern och		Laglig migration.....	139
	Asien	43	Landsspecifika	
	Insolvensförordningen...	126	rekommendationer.....	150
	Institutionernas verk-		Landtransporter	184
	samhet	227	Latinamerika	79
	Interinstitutionellt avtal om		Likabehandling	125
	bättre lagstiftning	36	Livsmedel	204
	Internationella		Livsmedelsbedrägerier...	207
	brottmålsdomstolen	49	Luftfart	188
	Internetpolitik	192	Långsiktiga	
	Investeringar	101	investeringsfonder	112
	Investeringskydd	59	Långtidsarbetslösa	154
	Irak	78	Makedonien (FYROM)	31
	Iran	77	Makroekonomiska	
	Irland	96	obalanser	99
	Jordobservationsdata	181	Makroregionala strategier	33
	Jämställdhet.....	62	Mammaledighetsdirektiv	152
	Jämställdhetsstrategi	157	Markanvändning (ILUC) .	195
	Järnvägspaketet	186	Marknadsstabilitets-	
	Kapitalmarknadsunionen	111	reserven	212
	Kemikalier	215	Massförstörelsevapen.....	50

Materiell straffrätt.....	135	Portugal	97	Skr. 2015/16:115
Matsvinn	208	Privata enmansbolag	166	
Medborgarinitiativet	35	Processuella rättigheter	136	
Medelhavsregionen	69	Produkter med dubbla användningsområden	53	
Medicinteknik	161	Programmet för rättsliga frågor	147	
Mellanöstern	75	Programmet rättigheter, jämlighet och medborgarskap	148	
Migration i de yttre förbindelserna	142	Prospektdirektivet	112	
Migration och EU-Afrika	143	Psykoaktiva ämnen	159	
Migrationsagenda.....	138	Punktskatter	114	
Miljö.....	210	REACH UP.....	216	
Montenegro.....	31	Redovisnings- och revisionsfrågor	167	
Montrealprotokollet.....	216	Referensvärden	110	
Mål av svenskt intresse	236	Regionala frågor	91	
Människosmuggling.....	142	Regionkommittén	235	
Mänskliga rättigheter	49	Researrangemang.....	177	
Mänskliga rättigheter och demokrati	64	Resultattavlan.....	165	
Narkotika	159	Revisionsrättens årsrapport	120	
Narkotikarambeslutet.....	135	RoHS-direktivet.....	215	
Nationella reformprogram	27	Romsk inkludering	158	
Naturresurser	214	Rymdpolitiken.....	181	
Nedrustning och icke- spridning	50	Ryssland	69	
Nya livsmedel.....	206	Råvaror	199	
Näringspolitik.....	173	Ränte- och royaltydirektivet	116	
Nät- och informationssäkerhet	190	Rättshjälpsdirektivet.....	136	
Nödlarmstjänsten e-call..	185	Rättsstatens principer.....	34	
Odeklarerat arbete	154	Samarbets- och verifikationsmekanismen	30	
Offentlig kontroll	205	Samkönade relationer	125	
Offentliga förvaltningar	192	Sammanhållningspolitiken	182	
Offentligfinansiella krisen.	92	Sanktioner.....	53	
Officiella handlingar.....	127	Satelliter.....	181	
Oskuldspresumtionen.....	136	Schengengränserna	133	
OSSE.....	48	Schengenutvärderingar	133	
Paketresor.....	177	Serbien.....	32	
Partnerskapsprogram	179	Sjöfart	187	
Pekingplattformen.....	157			
Penningtvättsdirektivet	105			
Personlig skyddsutrustning	178			
Polissamarbete	127			

Skr. 2015/16:115	Sjöfolk	156	Trafiksäkerhetsrelaterade	
	Skogsbruk.....	199	brott	185
	Skydd av EU:s finansiella		Transeuropeiska	
	intressen	120	transportnät.....	183
	Småmålsförfarande.....	124	Transporter	183
	Social styrning	151	TTIP	58
	Sociala ekonomin.....	176	Turkiet.....	30
	Sociala trygghetssystemen		Ukraina.....	70
	152	Ungdom.....	221
	Solvens II	113	Unionen för Medelhavet..	77
	Solvit	164	Upphandling.....	120
	Spanien	97	Upphovsrätten	172
	Sparandeditivet	116	Ursprungsmärkning av kött	
	Språk	234	208
	Stabilitets- och		USA.....	78
	tillväxtpakten	98	Utbildning.....	218
	Statistik	122	Utbyte av DNA-uppgifter	130
	Statsstöd	176	Utrikes- och säkerhetspolitik	
	Stiftelseform	166	39
	Stockholmskonventionen		Utsläppskrav.....	213
	215	Utsläppsrätter	211
	Straffrättsligt samarbete	133	Utstationeringsdirektivet	152
	Strategi för		Utvecklingspolitik.....	62
	Östersjöregionen	33	Utvidgningsstrategi	29
	Strategisk exportkontroll .	52	Valrättsakt.....	35
	Strålskydd.....	37	Vapendirektiv.....	128
	Stålintustrin.....	175	Varumärkessystem.....	172
	Sveriges EU-avgift	119	Viseringsfrihet	140
	Sveriges rekommendation	28	Viseringsförenklingsavtal	140
	Syrien	76	Viseringsinformations-	
	Sysselsättningsrapport...	149	systemet.....	139
	Sysselsättningsriktlinjerna		Viseringskodexen	141
	150	Vitryssland.....	73
	Säkerhets- och		Våldsbejakande extremism	
	försvarspolitik	40	129
	Takdirektivet	213	Vägfordon	184
	Terrorism	54, 128	Värdepapperisering.....	108
	Terrorismdirektivet	135	Värdepappersfinansiering	
	Tillgänglighet.....	191	110
	Tjänstepensionsinstitut..	112	Världshandels-	
	Tobaksproduktidirektivet	159	organisationen	57
	Tobaksvaror	170	Växtskadegörare	205
	Tolkning.....	234		

Yrkeskvalifikationsdirektivet	Öppenhet och insyn.....233	Skr. 2015/16:115
.....221	Östersjön201	
Yrkesutbildningen.....218	Östeuropa69	
Zooteknisk förordning207	Östliga partnerskapet68	
Ålderspensioner.....151	Överföringar av medel....106	
Återtagandeavtal.....142	Överträdelseärenden.....229,	
Återvändande141	291	

Statsrådsberedningen

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 mars 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Romson, Wallström, Y Johansson, Baylan, Persson, Hultqvist, Hellmark Knutsson, Lövin, Regnér, Andersson, A Johansson, Bolund, Kaplan, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Wikström

Föredragande: statsministern Löfven

Regeringen beslutar skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015